

מדינת ישראל

01515

38 תל אביב

יבנה (מסלול)

ש. מ. מ.

38 תל אביב

יבנה (מסלול)

01515

בבית המשפט המחוזי בירושלים

חיועץ המשפטי לממשלת ישראל

נ ג ד

מלכיאל בן מנחם גרינוולד, בן 71
בכר ציון, בית פני, ירושלים.

נסא

כתב אשמה

רבה, עברה על סעיף 201(1) למקודת החוק הפלילי, 1936.
הנאשם הנ"ל, מלכיאל בן מנחם גרינוולד, פרסם בירושלים,
בהאריץ בלתי ידוע בין י' מנחם-אב, השי"ב, ובין ל'
אלול, תשי"ב, באופן בלתי חוקי בדפוס המר שיש בו משום
הוצאת שם רע על ד"ר ישראל קסטנר, דובר משרד המסחר
והתעשייה, מהוך כונה להוציא שם רע על ד"ר ישראל קסטנר
הנ"ל, בעלון מס' 17 מיום י' מנחם-אב, תשי"ב, המכונה
"מכתבים אל חברי ב"מזרחי" אשר הכיל את הקטע הבא:-

מרשת
העבירה:
פרטי
העבירה:

"ידידי חברי ה"מזרחי" מהונגריה
ידידי היקרים
ריח של פגז מגרד את נחירי!
תחיה זו חלוריה מטופרא דשופרא!
את ד"ר רודולף קסטנר צריך לחסל!

זה 3 שנים אני מחכה לרגע זה כדי להביא לדין ולשפוך
את בזיון הציבור על רודף-קרירה זה, הנחנה ממעשי השוד
והרצח של היטלר. על יסוד תחבולותיו הפליליות ובגלל
שיחוף פעולתו עם הנאצים (ראו מכתבי מס' 15) אני רואה
אותו ברוח בעקיפין של אחי היקרים. אבל עתה, סוף כל
סוף, נתן לי הזויכות המחופף והדמגוגי עם ה' סלומון
את האפשרות להביא אותו לדין.

חברים יקרים!

מי הוא כיום דובר המשרד למסחר ותעשייה?
מי טלחף פינכא של מנהיגי מפא"י?
מי הקריין להונגרית ורומנית ב"קול ציון לגולה?"
מי חטף לידו את הנחלת העתונים ההונגריים של מפא"י?
מי הוא אשר הרים על גס את "הישגיו למען העליה
ההונגרית במשך שבועות רבים בעתונים רבים בעתוני חוץ
ופנים והוציא קפיטל מתשבחות אלו? על יסוד ההצהרות
המסולפות והמזוייפות האלה השיג קסטנר שמפא"י הבניסח
אותו לרשימת המועמדים לכנסת הראשונה.

ובכן, זה היה ד"ר קסטנר, הרפתקן פוליטי במלוא מובן
המלה הנדחק על ידי שגרון גדלות חולני!

אין לי לא מקום ולא נייר כדי לפרטם כאן את כל רשימת חטאיו של אדם זה, אבל אני מקווה שד"ר דב יוסף, שהוא אמנם בלתי סימפטי מאד אבל ישר בעניינים חומריים, יסתפק בהזדמנות אלו כדי שייפטר מכתם קלון זה ויטבע אותו בתהום הנשייה.

כבר במכתבי מס' 15 שללתי ממנו כל זכות להתערב בענייני יהדות הונגריה ולתבוע לעצמו את חמנופולין להנחגתה, כל עוד לא יסחר את שמו מן ההאשמות של "סירקה קוניג". הוא לא חגיב ואף ד"ר יוסף, שקיבל העתק ממכתבי לא עשה ולא כלום!

... ד"ר קסטנר! ב-1946 הגעת לארץ לאחר שבילית בשוויצריה

חיי הבל הוללות בעזרת המיליונים ש"רכשת" לך. ולאחר שישבת כאן זמן קצר בלבד - בגלל מי ועל חשבון מי נסעת בשנת 1946 בסתר וכנגב בליחה, לנירנברג כדי להשתתף במשפט פושעי המלחמה הגדול ביותר בתולדות העולם והופעת כעד סניגוריה לטובת ס.ס. אוברשטורום באגפירר קורט בכר, רוצח ושוודר שניצל את אחינו בהונגריה ומצץ את דמם! אותו בכר שהיה קרוי "היועץ הכלכלי של הגסטפו"! מדוע הצלת אותו מעונש התלייה שהגיע לו? ... ססת לנירנברג כדי לחצול את חיינו של פושע מלחמה, רוצח המוני, שודד! מה חייב אותך לכך? איזו חסכס ג'נטלמני (או יותר טוב: חסכס פושעים) היה לרוצח בכר עם האיש שאני מגדיר אותו מתוך הכרה עמוקה כמשחק פעולה עם הנאצים?

חברי היקרים!

אני נותן לכם תשובה וחסברי: את עצמו הוא רצה להציל כדי למנוע שבכר יגלה לפני בית המשפט הבינלאומי את "העסקים" ואת מעשי השוד המשותפים לשם הגנתו הוא ולהאשמת קסטנר! שומר שמים!!

ואת קסטנר זה קיבלה מפא"י בארץ בזרועות פהחות ואף העמידה אותו ברשימת מועמדיה! עובדה היא, כי החברים ההונגריים המועטים היושבים במפא"י, בחלו בקסטנר וחס פנו ומוסיפים לפנות סורף למפלגה. איך ייתכן כי דוב יוסף, שאפילו יריביו מעדיכים אותו כאדם מכובד ונקי-כפיים, נתן לשרלטן הבינלאומי והרמאי הג'ורנליסטי הזה להוליך אותו שולל? היכן המיליונים מכספי יהודי הונגריה שלא נמסר עליהם דין-וחשבון? היכן חכספים העצומים שיהדות העולם העבירה אליו? היכן חמזודות השמנות ובחן זהב, חכסיסים ודברי ערך אחרים, שהוא נסל לידו וחבריה אותו אל מעבר לגבול? עכשיו הוא מנסה לחוציא קפיטל מזו שהוא חכשיר את הקרקע לרצח המדני של מאות אלמי יהודים הונגריים ב"טרנפור המקרי" לחו"ל דרך ברגן בלזן. לא פחות מחמסום ושניים מקרובי משפחתו הוא הציל בטרנספורט הזה שרשימותיו הורכבו על ידי "מועצת יהודי הונגריה" בעזרת כספי זרים ומאות יהודים אחרים, שרובם היו משמדים, קנו אצל קסטנר את הצלתם בחשלום מיליונים! כן הציל קסטנר את חברי המפא"י מסיבנבירגן

ובמה פרוטקציונרים, שרובם שילמו לו טבין וחקילין ועל "מועצה הייחודים" איום במעשי הגמול מצד הנאצים אם לא יכניסו לאותו טרנספורט כמה בעלי-פרוטקציה שמהם הרוויח קסטנר אלפים, אבל אלפי ציונים וותיקים, אנשי מזרחי ויהודים חרדים, השאיר קסטנר בגיה צלמות.

באביב 1945 היה חברנו הזה בשוויץ לשם טרנסקציות מסחריות וכאיומים גלויים ונסתרים השיג מרוב חברי הטרנספורט "מכתבי תודה על הצלתם". אמנם הוא רצה לחזור לבודפשט, כדי להציל את ערכי המליונים שהוחבאו שם, כביכול, על ידי יהודי הונגריה, אבל נתקע בויגה מפני שכבר ידוע היה ששלטונות הונגריה חיפשו אותו כפושע מלחמה, משהף פעולה ופושע פלילי.

אני מיעץ לד"ר דוב יוסף שיקרא את הספר "משפט פושעי המלחמה בנירנברג" והוא יראה כי בזמן שמלחמה ארצות הברית נגד יפן טרם נסתיימה, ובזמן שהפושע והרוצה טרם נהפס על ידי בנות הברית, כבר מסר קסטנר בצורה נחפזת וחשודה מאד הצהרה כתובה בשבועה להגנתו. קסטנר כבר חשש אז מפני גילוייו ומפני התוצאות האפשריות והוא רצה לחסוף את הדגים לפני המכמורת, יען כי: יד אחת ורחצה את חברתה, ואי אפשר לדעת....

זה שלוש שנים חוזרים ומסמיכים בארץ את התביעה שקסטנר יסחר את שמו מן ההאשמות המובאות נגדו. מדוע אינו מנסה אפילו זאת? מדוע אינו דורש את החרמת "סירקה קוניג"? מדוע אינו הובע את עורכו לדין?

אנחנו דורשים הקירה ציבורית בלתי-מפלגתית ובלתי-פוליטית! כיצד מוסיף אותו קסטנר להחנשא כגאון מפא"י? הרי מפא"י עצמה הייתה לכבודה חזמי, שכבר סבל קשות בלאו הכי, כי יגוללו סוף סוף את פרשת קסטנר! לא די שאחרי מקרה המוות האחרון בין חברי הכנסת של מפא"י דיילגו על שמו בגלל הדברים הידועים עליו והכניסו לכנסת חבר אחד! הוא עדיין יושב על יד דב יוסף ומחגה את העולם בשידוריו: גם בארץ מתלחשים על

עסקיו השחורים וחושדים בו במעשי התערבות יסודית. מהוך יחירות או מהוף סעמים אישיים בלבד הוא חוקע את אפו בכל מקום שלא יחיה. הרי ידוע שהארגון העולמי של יהודי הונגריה שלח מארצות הברית ארבעים אלף המונות של נשיא המדינה. זאת הוא ניצל כדי להסיל חשד על הישוב שהוא רוצה לעשות עסקים שחורים בתמונות אלה. הוא חותר תחת שמנו הטוב ופוגע בכבודו של הנשיא, אם הוא מנסה לשכנע את העולם שהיתה כוונה להשתמש בתמונות הנשיא למטרות כאלה, שהרי כל החכנסות היו מיועדות אך ורק להצלת העלייה החונגריה. אולם בעיני יחדות חונגריה חסאו הגדול ביותר הוא שהוא מנסה לחבל בכל כוחו ובכל חזדמנות בתביעתנו להעלאת קרובינו המועטים מחונגריה.

עד היום מנסה קסטנר לסכל כל פעולה מטעם הישוב החונגרי להעלות ארצה את אחיו מחונגריה. הוא מדגיש, במנה הגונח של דו-פרצופיות שאסור להחזיל בפעולה נגד ראקושי "שהוא חזק יותר מדי". אולם אין המדובר בפעולה עויינת כלשהי, אלא רק בתנועה עממית להסביר לממשלת חונגריה, כי אין לה

סיכויים להצניק את געגועי אחינו לעלייתם. מטרתה הונגריה מחטטה את קסטנר בחור פושע מלחמה ומשתף פעולה, על כן הוא רוצה לשאת חן בעיני שלטונות הונגריה ודואג לכך שיודיע להם בראוי מה גדולה המתנגדותו להעלאת יהודי הונגריה, כדי ליצור שם אווירה נוחה יותר לעצמו. זאת ועוד. הציר פיטרפי לא נקף אצבע במשך תקופה ארוכה למען העליה (ולא בלי ידיעתו של קסטנר). והסיבה לכך היא שאנשי המפא"י "שלו" כבר הוכרחו לארץ בטרנספורטים הקודמים; לפחות 99% מאלה שנשארו עברו רובם ככולם אל המתנה הקוממוניסטי וכל השאר שנרשמו לעליה, היו אנשי המעמד הבינוני הנמוך ויהודים דתיים, שבחם אין אנשי מפא"י, מעונינים ביותר! כאן קבור הכלבו

ונוסף על "האינטרסים האישיים" שלו מנהל קסטנר את התחבולות הנאלצות האלה להשגת שאיפותיו בקרב המפא"י. 52 האנשים ממספחת קסטנר-פיטר כבר הגיעו לחוף-מבטחים אצל אצלנו!

בכל מקום הוא מרים את קולו ההרסני, כשם שנהג בהונגריה בשלטון הנאצים בכל מקרה שעמד להיווצר משחו שלא ביוזמתו או בהשתתפותו זה עלה לנו אז בחייתם של מאות אלפי יהודים ואותה סערוריה הוא רוצה לעשות עכשיו מחדש. אבל אנו עומדים על המשמר; כאן אינו יכול לאיים עלינו בדחליל הנאצים ולהכריח אותנו בסחיטה למסור לו את הטיפול האכסלרטיבי בענייננו. הוא רוצה לפצל את אחדותו של הישוב ההונגרי, שנוצרה ללא כל רקע מפלגתי, מפני שחזבר נוגד את האינטרס האישי (ואולי גם המסחרי) ואת האמביציות שלו. וכשהתערכו בעניין חברי הכנסת מהונגריה, היה זה הוא, קסטנר, שספך אש וגפרית על האישים האלה. הוא, שוחמו ומצילן של השודד הנאצי בכר, וסניגורו של הרוצח החמוני, הוא בעל החסות של פשעים נאציים כבדים, רוצה להופיע כירום כל פעולה הצלה הונגרית. ומכיוון שאין נותנים לידו את השוט, אינו נרתע מכל אמצעי להפריע את הפעולות האלה ולחבל בהן. חרי גם בהנהלה מפא"י ישנם אנשים הגונים! ואם עלה בידו של ארדיטי בהימנע להוביח בי יש לו חוט שדרה מוטרי, יש צורך להח את רשות הדיבור בפרשת קסטנר לוועדה הקירה ציבורית ובלתי-מפלגתית.

זאת דורשת חובתנו כלפי קרבנותינו!

זאת חובת כבוד הישוב ההונגרי!

קסטנר מוכרח להיעלם מקרב החברה והפוליטיקה. אנו נחזיק את הענין על סדר היום עד בי יבוא המעווה על תיקונו.

מלכיאל גרינוולד.

הוגש בשם היועץ המשפטי לממשלת ישראל
חיום, י"א בסיון תשי"ג (25.5.53)

(-)

נציג היועץ המשפטי לממשלת ישראל.

מ.מ.י. 13/1/301

בית המשפט המחוזי בירושלים

תיק פלילי מס. 124/53

בפני: כב' הנשיא דר' בנימין הלוי
בענין של:

המאשים

היועץ המשפטי

נגד

המשיב

מלכיאל בן מנחם גרינוולד

האשמה: דבה, עבירה על הסעיף 201(1)
לפקודת החוק הפלילי, 1936.

מס' הנישום: - הל
מס' הנאשם: - תמיד

ישיבת יום ב'ץ בטבת תשי"ד (1.1.54)
הקנה 10(1).

הו קרא לנאשם כתב האישום.

הל: מבקש לתקן בשורה השניה והשלישית של פרטי העבירה מ-"תשי"ג"
ל-"תשי"ב". זו טעות דפוס.

הנאשם: מתנגד לתקון. טעות - טעות.

החלטה

בהתאם להקנה 9 מתקנות כתי המשפט המחוזיים (משפטים
תכופים) הנני מתקן את כתב האישום ע"י החלפת השנה "תשי"ג"
המופיעה פעמים בפרטי העבירה (שניה שניה ושלישית) ל"תשי"ב".

הודע.

(-) כ. הלוי
נשיא.

הנאשם (לשאלת ביה'מש) הבנתי את כתב האישום.

ע. 2

הנאשם: אני מבקש ספציפיקציה איזה משפטים מתוך מאמרי הנזכר בכתב
האישום מהווים את חומרי האשמה. כדי שאוכל להכין את
הגנתי.

הל: הכל הוא בזה אחת. אבל כדי להקל על ביה'מש ועל הנאשם,
הנני מגיש בזה 25 קטעים מתוך המאמר הנזכר בכתב האשמה,
אלה מהווים את חומרי האשמה שהנאשם בקש לדעתו. זה למעשה כמעט כל
המאמר.

קנימה תקנה 10(1) כפי שהוקנה קובץ תקנות מס. 278).

הוסברו לנאשם 3 התשובות האפשריות לפי תקנה 10(2) המתקנת.

הנאשם: אני מצהיר שאינני אשם. אשר ככתתי, כתבתי בתום לבי,
לשרת את הצבור לטובתו, ואני מוכן להוכיח לפני ביה'מש
את נכונות דברי, היינו נכונות הכתובים במאמרי, ב-100%. אני מודה בעובדה
שפרסמתי בזמן הנזכר בכתב האישום בירושלים בדפוס בעלון מס. 17

ע. 3

מיום י' מנחם-אב תשי"ב המכונה "מכתבים אל חברי ב"מזרחי" הומר שהכיל את כל תקעי המכוא בכתב האישום וחמשהרע על 4 עמודי כתב האישום שהוקרא לפני ביה'מש. קבלתי רק היום אח 25 הקטעים המיוחדים, ואני מבקש שהיה לדבר עם עורך דין.

תלז: מבקש לדחות ל-17/1 ואילך (האריך שנקבע מראש) לשמיעת כל החובות, וזה יתן לו שהוא מספיק להחיע עם עו"ד.

הנאשם: האריך 17/1 נקבע מראש, בינתים אדבר עם עו"ד. אני מקווה שהוא יוכל להופיע בדציפות מ-17/1 ואילך.

נדחה ל-17.1.54 (ואילך בדציפות)

1.1.54 (-) ב. הלוי נשיא.

י"ג שבט תשי"ד 17.1.54

הופיעו הנאשם ומר המיד, בא-כחו. מ' הל בשם החביעה.

המיד: חוזר על בקשתי והגשתי בכתב לדחית הדיון. קו הגנתנו -

justification - fair comment, היינו להוכיח

שהדברים נכונים ביפודם ושהנאשם היה רשאי לפרסמם. דברים ישנים, עובדות רבות בחו"ל. על נ' היה להכין את החומר מזמן, ולא טרח וסמך על הדק שיתגלה. פנה אלי רק אחרי הישיבה הקודמת. עלי להגיע למקורות הראשונים, לא עדות שמי שה, עלי להזמין מחו"ל חומר ואולי גם עדים. בין השאר פס"ד של 25 שנות מאסר הוצא נגד מר קסטנר על שחוף פעולה עם הנצים. מכתב משויצריה מאגודת רבנים מ-4.12.53 המבטיח חומר רב. גם כדי לאסוף את החומר שיסגן בארץ דרושים כמה שבועות. עד בקנדה שעסק בזעזע חקירה נגד דר' קסטנר בחו"ל. בידי הקונסול הסוודי לופ' יס חומר רב. כן דרושים לנו הפרוטוקולים של משט ציריכברג, בו העיד דר' קסטנר. פרשת השואה של יהודי אונגריה. התביעה הביאה שורה של עדים כדי להוכיח מי הוא דר' ק' בחיוב, אעפ"י שאין חובה החובתה בנוגע לזה על החביעה, ולכן הכחתי על אחת כמה וכמה לאפשר לנו להעלות את העבודה מפרדנז. שגיאה טכנית של נאשם בן 72 שלא התוונן. דר' ק' פרסם מאמר ב-7.1.54 בו אמר שלו באופן אישי לא אכפת כל הענין. ייעשה עוול גדול למאות אלפי יהודים שנהרגו אם לא נאפשר לגלות את כל האמת. מבקש דחיה של לפחות 3 חודשים.

ע' 4

ע' 5

תלז: הנאשם נחקר באוקטובר 1952 במשטרה, וב-26.5.53 נמסר לו כתב האשמה. ב-20.11.53 הוזמן לעמד לדיון ב-22-23.12.53. אם במסך כל החריטים האלה זניה לחקר באמות הדברים שכתב, יהיה לו שהות מספקת. בתחלת דצמבר הוציא הנאשם עלון אחד האומרו "משפט קסטנר 22-23 בדצמבר". חוזר ונוהן קטעים והשמעות. ב-3.12.53 קבל הזמנה להיום, 17/1, נקבעה ישיבה קודמת לשם טענת הנאשם. לשאלת ביה'מש ענה אז שהוא מוכן להשלים הגנתו עד 17/1. מיד אחרי הישיבה נתן הנאשם ראיון לעהונאים, עם תמונתו, "יש לי הוכחות". עהונים הדפיסו קטעים מהשמעות, שדר' קסטנר הוא פושע מלחמה וכו'. דר' קסטנר מוכן לעמד לחקירה שתי וערב בכל שלב של המשפט, אפילו לאחר התהלת שלב ההגנה. ביה'מש יכול לקרא עד בכל שלב על מנת לגבות עדות נוספת ממנו. פס"ד על "שחוף פעולה עם הנצים" אינו מוכיח כלום, הדומנים זהו ציונים עם נצים, העדים בארץ יכולים לבוא מיד. פרשת העדים שלנו בלבד תקח 12 יום, והיה עוד זמן לבקש דחיה אח"כ, אם הסניגור יוכיח אז שעשה את כל הצדדים הדרושים להביא את העדים באוירון או בדרך מהירה אחרת. לפי החק אינני יכול להביא עדות מזיפה, לכן אין לי מנוס אלא להביא את עדי מלכתחלה שהנאשם פרסם שקר. כמעט כל המאמר בו מהוה השמצה. "רוצח, פושע מלחמה, חי מכסף שנגזל מקרבנות" עובר כחוט השני בכל המאמר. אני מתנגד לדחית המשפט. פושע מלחמה אפשר להביא לדיון בארץ, אילו הביאו הוכחות. אבל לא יתכן להוציא דבה כזאת על פקיד גבוה ואיש צבור, ואח"כ לדחות משפט מסעמים אלה. (לשאלת ביה'מש בנוגע לחקירת שתי וערב של עדי החביעה על יסוד חומר שיושג מחו"ל) - אני אפמיד לרשות הסניגוריה כל עד תביעה לחקירת שתי וערב נוספת בכל עת שאדרס.

תמיר: לא יתכן לפצל את העדויות העקרויות ע"י החלטה כללית מראש. (לשאלת ביה"מש בנוגע לתקופה) - אינני רוצה לשנות את בקשתם לדחייה של חדשים ל-5 חדשים. אם ביה"מש יראה תקופה יותר קצרה כמספקת, אשאיר לשקול דעה ביה"מש.

תל: אני מבקש לשמע על כל פנים היום שני שוטרים ואת העד מר בן-צור, העלול לעזוב את הארץ.

תמיר: אני מסכים לשמיעת השוטרים מיד. את מר בן צור לא אוכל לחקור בלי חומר מחו"ל.

תל: הופיע העד מר בן צור וענה לשאלת ביה"מש - אני נמצא באופן קבוע בארץ, אך אסע אולי בחודש מרץ לטיור במזרח אירופה.

ע' 6

תל: במקרה של דחייה אבקש להטיל על הנאשם הוצאות משפט, לפי תקנה 6-א(5) (קובץ תקנות 278) מבקש הוצאות ניכרות - פצוי בעד הזמן של כל המנגנון, לרבות זמן ביה"מש. נמנעתי מלקבל משפטים אחרים כדי לחיות פנוי למשפט זה.

תמיר: מבקש שלא להטיל כל הוצאה. משפט בעל אופי צבאי, לא ידועה הוצאה המשפט. מעמסה כספית כבדה. אין לקנס אותו על משגח טכני. באופן אלט' אבקש לדחות את ההכרעה על הוצאות לסוף המשפט.

ה ח ל ט ח

אני רואה שאי-דחיה המשפט הגרוע עוות דין (תקנה 6-א(3) לתקנות בתי המשפט המחוזיים (משפטים הכופים) (קובץ תקנות, מס. 278). לכן, כדי לאפשר לסניגור להכין את הגנת הנאשם לפני חקירת שתי וערב של עדי התביעה, הנני דוחה את שמיעת המשפט ליום י"ב אדר א' תשי"ד, 15.2.54, עם זאת התורשל הנאשם בהכנת הגנתו, ובהתאם לתקנה 6-5) חנני מטיל עליו הוצאות בסך 20 ל"י.

חודע בפומבי בפני הנאשם ובא-כחו וב"כ חיוץ המשפטי היום י"ג שבט תשי"ד, 17.1.54.

(-) בנימין חלוי נשיא.

תל: מבקש לקבע 15.2.54 ואילך ברציפות עד גמר המשפט.

תמיר: מבקש שנוי קל - ל-18.2.54 ואילך ברציפות.

ה ח ל ט ח

אני משנה את תאריך הדחייה ליום ט"ו אדר א' תשי"ד, 18.2.54, ואילך, ברציפות, עד גמר המשפט. חודע בפומבי בפני הנאשם ובא-כחו וב"כ חיוץ המשפטי היום י"ג שבט תשי"ד (17.1.54).

(-) בנימין חלוי נשיא.

ט"ו אדר א' תשי"ד (18.2.54).

ע' 7

חופיעו הנאשם ומר תל.

מר תמיר לא חופיע, שלח העודת דופא (מוצג X)

תל: גם אני חולח, אבל קמתי מחמטה, לפי התקנות אין מקום לדחייה, הזמנו עדים, גם מחל-אביב וח"פח, מבקש לדחות את הבקשה.

חנאשם: יש חומר רב, ובלי עו"ד לא אוכל להתגונן, רק חבוקר שמעתי שעו"ד שלי חולח. (לשאלת ביה"מש) עו"ד לוין, שיש לו יפוי-כח ממני יחד עם מר תמיר, נמצא בהל-אביב.

תל: חקירתו הראשית של מר קסטנר תחזק יומים לפי הערכתי, לכן לא ייגרם כל עושה דין לנאשם ע"י העדר עו"ד בישיבה זו.

החלטות:

לפי תקנה 6-א(3) (א) (קדבץ תקנות מס. 278) אין לרחות משפט
מסכת מחלתו של פרקליט, אלא אם כן אי דחיה המשפט תגרום
עורר דין. סבורני שאי דחיה המשפט לא תגרום עורר דין,
הואיל ולפי הצעת ב"ב החביעה יעיד במשך כל היום העד דר' קסטנר
בחקירה ראשית בלבד. עד לחקירת שתי וערב של העד יש סיפק בידי עורך-
דין מר לוי, שהנאשם נתן לו יפוי-כח במשפט זה יחד עם מר המיר,
לחפיע במשפט. אני מחליט איפוא להמשיך במשפט.

ע' 8

חודע, (-) ב. הלפס
נשיא.

תל: פותח. נ"ה הודה בפירוט המאמר, לכן אין עלי לחיכה את הפרסום.
קטעים מחזים הוצאת שם דע. נ"ה טען שהוא מוכן לחיכה את אמתות
הדברים. מסרתי לו פרטים על ההשמעה, אך לי אין אפשרות לבקש ממנו
פרטים על מה הוא מבקש את ההאשמות הכבדות שלו נגד דר' ק. בעקר -
שחף פעולה עם הנאצים, ושחתחלק עם הפושעים הנאצים בגזלה מהקרבות.
לא נשאר לי בדיחה אלה לחיכה עדות על כל הפרשה מ-13.3.44, הפיסח
אונגריה ע"י הגרמנים, זמן קצר אח"כ החחלה גטואיזציה, דפורטציה
וחשמדה. אוכיה שדר' ק' היה אחד מחברי ועדה הצלה בבודפשט. התאמץ
להאיש את ההשמדה ולחקשין הקפה, באמצעים שהיו ידועים למוסדות העליונים
של היהדות הא"יית והעולמית. למעשה השיג חסמים. גורכיה שכל מה שנאמר
במאמר הוא שקר, שלנאשם היו אמצעים לחיכה שהוא מסקר. פרשה זו מהווה
חלק מהחיסטוריה של העם היהודי וכתובה בספרים ועתה חוב בתום
לב. השמעות צדדיות - גם כן אוכיה שהן בלתי מבוססות העד הראשון -
מר קסטנר.

ע' 1

עד 1 לתביעה דר' ישראל קסטנר, נשכנעו-

א (תל)

נולדתי בקלוש (קלאוזנבורג) בטרנסילוניה, אז אונגריה. עברה
לרומניה ב-1918, ב-1940 עברה שרב לאונגריה. אני עורך-דין ועתונאי.
התח שלטון רומני נבחרתי למוכיר הכללי של מועדון הצירים היהודים
בפרלמנט הרומני ב-1929. ב-1933 נבחרתי לעיר הקונגרס הציוני בפריז.
ב-1935 ליו"ר הועד הפועל של החסדרות הציונית בטרנסילוניה. הייתה
גם חבר בהנהלת הקהלה היהודית בקלוש, בהנהלת המרחבית. אחרי צורך
טרנסילוניה לאונגריה העתקתי ב-1940 את מקום מגורי לבודפשט. הוזמנתי
לנהל את עניני קרן היסוד בארפסט. אח"כ נבחרתי ליו"ר משנה של החסדרות
הציונית האונגריה. אח"כ הקימוני את ועדת ההצלה, ונבחרתי למנהל
בפועל שלה. אני משמש כעת יו"ר הועד הפועל של הארגון העולמי של
יהודי אונגריה. אני עומד בראש החוג האונגרי של מפלגת פועלי א"י.
הייתי מנהל המחלקה ליחסי צבור במשרד האספקה והקיצוב. באותו תפקיד
עבדתי במשרד ההחברה, ואח"כ במשרד המסחר והתעשייה. כעת אני עובד
בשרותי המודיעין של משרד ראש הממשלה.

ע' 10

ע' 11

ב-1941 כחן עור נציג הצ'וינט בבודפשט. כשאמריקה נכנסה
למלחמה, הוא עזב, בסוף 1941, בזה נפסק המגע עם העולם החיצוני. היה
קיים עוד מין קשר בעקיפין באמצעות הצירות השוויצרית כנציגה של
האינטרסים של ברסניה, לבין המשרד הא"י בבודפשט. קשה להגיד שחיתה
הנועה ציונית. הסתדרות ציונית הייתה עדין קיימת, אבל פעולותיה נומצמו
לבודפשט, ובכרי חשדה היחה הציונות אסורה. היו שני ארגוני קהלות,
של הניאולוגים ושל האורתודוקסים. הניאולוגים - דומם ליהדות
הרפורמית, פחות ארוקים. מבוד' שמנו לב החל מאמצע 1941, חדשים אחרי
התקפת היטלר על רוסיה, שבפעם מתנהלת עוד מלחמה, סודיה, שעליה לא
נמסר דו"ח בחודעות היום של הצבא הגרמני - המלחמה היהודית. מבוד'
אפשר היה לעקב אחרי תהליך החשמדה. ידענו שהתחילו בחשמדה. בצבא
האונגרי שגם כן השתחף במלחמה נגד רוסיה, היו גם קצינים אנטי-נאצים
וגם חייילים יהודים. דרכם קבלנו דו"חות מהימנים על חרצת החמוני שחתהיל
ברוסיה. בהתחלת אוגוסט 1941 גורשו מאונגריה כ-20000 - 30000 יהודים
"פולנים" כביכול. כעבור חודשים שמשנו על גורלם - שחושמדו ברובם,
בידורה. אז יזמנו ישיבה מסוחפת של נציגי היהדות האונגריה בפרלמנט,
הצירים לשעבר היהודים בפרלמ', והמנהיגים הציונים, גם עירים לשעבר.
אני הייתי המרצה בישיבה זו. מסרתי על האינפורמציות שאטפנו. וכחוצא
מך המנהיגים הציונים הנוכחים חציעו הקמת מין גוף מתאם צודי,
שמחפידו יהיה לתכונן להגנה עצמית נגד אפשרות נסיון לחשמיר את
יהודי אונגריה. אולם הצעה זו נדחתה עקב עמדתם של המנהיגים המתבוללים.
הם לא התמינו בחשמדה, אמרו שהמספרים שלי מוגזמים, ושאסור ליהדות
אונגריה לעשות איזה שהוא צעד בלתי חקי. הם חציעו אמוגם בחורטי, מושל

ע' 12

אונג', שלא יפ' קיד יהודי אונג' בידי הגרמנים.

ע' 13

ב-1942 עברה החשדנה מרוסיה לארצות אחרות. עם הקמת
מחנות החשדנה ב-אוסטריץ וטרנלינקה. במיוחד על פולניה ועל סלובקיה.
התחילו להגיע לבוד' הפליטים הראשונים משתי ארצות אלה. הומעתם
אצלנו עזרה טורח שלמה של בעיות ודאגות.

ע' 14

קבוצה קטנה של מנהיגים ציונים, שבה גם אני השתתפתי,
החליטה לטפל בהם ולהושיט להם כל העזרה. אספנו כסף, התחלנו
לפזרים ממכתבים מזויפים של אריאליזציה שלהם, ע'ם לאפשר להם לגוד
להסתובב בעיר ובארץ ולקבל עבודה. היה זה תפקיד קשה, לא רק
מסובב. הקהלות טרכו להם כסף, באמצעם שאין לסכן את קיומם של
מיליון יהודים עבור מספר מצומצם של פליטים. אפילו המסדר הא'
טרכ למסר לנו את רכבות הפנגוז (המטבע האונגרי) שהיו ברשותו.
ראינו שבתנאים אלה אין אנו יכולים להתגבר על הבעיה, הפשנו דרך
להשיג עזרה מבתרץ. אחד מחברינו, שמואל שפרינגמן, הצליח דרך
קשריו לשלח מכתב לקושטא עם דו"ח קצר מצדנו, עם קריאה לעזרה.
עקב הנסיון הזה ה' הוקמה בקושטא ועדה מטעם הסוכנות, שמאז עמדנו
אחה בקשר מתמיד עד כמעט סוף המלחמה. הם נעזו לקריאתנו, שלחו
קודם סכום קטן, צנוע, וכשארצנו קבלתו התחילו להגיע מקושטא
סכומים יותר חשובים. בקרו בק' אז מספר מנהיגים ציונים, משח טרה,
יצחק גרינבוים, פרומ' מאנס, שכתבו לנו משם, ושלחו לנו קריאות
ליחידות פולניה לברח, להתגונן. הקבוצה הנ'ל הותיבה עבודתה והתחילה
לחפש דרכים אין לעזר ליחודי סלובקיה ופולניה להגיע לפולניה.

u

ע' 15

בינואר 1943 החלטנו לחקים באופן פורמלי אם כי לא הקי
את ועדה העזרה והחצלה בבוד'. בישיבה זו השתתפו נציגי המפלגות
הציוניות בבוד', כראשם מהנדס נתן קומולר המנוח, נשיא ההסתדרות
הציונית באונג'. הוא נבחר ליו"ד הועדה, אני למנהל בפועל. שני
התפקידים העיקריים נמסרו לשמואל שפרינגמן וליואל ברנד. מטעם השומר
הצעיר השתתף ארנו טילגי. מטעם המזרחי - אויגן פרנקל. שתי
המטרות שלנו - לעזר ולהציל. לעזר לאלה שכבר נמצאו בבוד', ולחצול
מפולניה וסלובקיה וגם מארצות אחרות שבהן חיי היהודים בסכנה.
לחתקס בעניי חכמים היה מתפקידו של שפרינגמן. צדפו לוועדה
נציגי הפליטים מפולניה וסלובקיה, כמו כן נציגי התנועות החלוציות.

1/43
וא
ההכר

ס' 15

הופיע מד' תמיד.

ע' 16

(העד) בעזרת הסכומים שקבלנו התחלנו בעבודה יותר רחבה ומאורגנת
של עזרה מסודרת לפליטים, הקמת רשת של ממונים שהעבירו
מהגבולות לבוד' את הפליטים. שפרינגמן מבריהים נשלחו לפולניה לחפש
יהודים ולהעבירם. באירופה היתה רק ארץ אחת - סוויצריה - שבה עוד פעלו
נציגי המוסדות היהודים. חיו שם נציגי הג'וינט, הסוכנות והחלוץ.
סלי מאיר היה נציג הג'וינט, דיכרד ליכטהיים נציג הסוכנות. חיים
פוזנר נציג ועדת החצלה, נתן שולב נציג החלוץ. בקושטא בראש הועדה
עמד חיים ברלס. על המכתבים שאנחנו קבלנו חתמו זניה מנחם זאב -
פירוש זאב שיגד המנוח, מנחם ברד, וניא פומרנץ. השתתפו גם בתפקידים
מיוחדים בועדה זו צבי יחיאלי, משח אגמי, אחד אנדיאל, טרי קולק.
ז'ו שורץ היה מנהל הג'וינט באירופה, אני הושב שישב בליסבון.

19/3
א
א

ע' 17

ב-19/3/44 מלשו הגרמנים לאונג'. יומים לפני כן הוזמן
הורטי ש' אל היטלר -

תמיד: העד יכול להעיד רק על מה שראה.

ע' 18

(העד) אלה הן עובדות חשיבות להיסטוריה. על כל פנים הופיעו בבוד'
ימינו צבא גרמני, ויחד אהו יחידות של גסטפו, של "ופן-ס.ס.",
ויחידה מיוחדת שנקראה "הודן-קומנדו", הם באו לחסל את יהודי אונגריה.
בראש היחידה עמד אדולף אייכמן, שלמי דרגתו היה "אובר-שטורם-בן-פירר"-
מין קולונל-משנה. יומיים אחרי הפלישה הם בקשו מהקהלה לחזמן לישיבה
את כל נציגי המוסדות היהודית בבוד'. בישיבה זו הופיעו שני
קצינים של הודן-קומנדו, אובר-שטורם-בן-פירר קודמרי והאופס-שטורם-
פירר ויסליצני. בישיבה ויסליצני דבר. הודיע שאין זה בכוחם של
הגרמנים להפריע לחיים הדתיים של היהודים, שעליהם לחמשיך כשקט
בעסקיהם, הוא הזהיר מפני יצירה פניקה ואמר שהמעצרים שנעשו היו
להם אומי פליטי ולא גזקי. הם הודיעו שחשפול בעניי יהודי אונג'
עבר מהשלטונות האנגרים לידי הודן-קומנדו. הודרכה ממשלה חדשה של
דומי-סטויאי, שהיה לפני כן פיר אונגריה כבולין. היה ברור שזו היחה
ממשלה עוינת ליחודים שהוקמה על מנת לעיית לחוראות הגרמנים ש'

ולבצע את תכניהם - היינו חסול יהודי אונג' והכחחה נאמנותה של אונגריה לרייך השלישי עד הסוף. על כונות הממשלה הזאת למדנו מהמנויים של שני מזכירי הממשלה במשרד הפנים לספר אנדר, ולספר בקי, שניהם שונאי יהודים קיצוניים. בועדה החצלה קיימנו מספר התייעצויות, תחת ראשותו של קומלי, וסקלנו את התפקיד העומד לפנינו. בהחלטה היה המצב די מעורפל. לא ידענו באיזו מדה מוכנה הממשלה החדשה לתת עזרה להשמדתנו. גם לא ידענו איך יתפתח המצב המלחמתי. בתורש זה הגיעו כבר הדוסים עד הגבול האונגרי. לכן לא היה ברור, לפחות לא בהחלטה, באיזו מדה יצליחו הגרמנים לבצע מזמתם, שבה לא פסקנו. מכל מקום החלטנו א) להתחיל מיד בכריחה הפליטים, שמצבם היה אז מסוכן ביותר. ב) לפי הצעתי הוחלט להתחיל בפעולה מפליטת משולשת, לנסות להקים קשרי חן עם אנשי הממשלה החדשה האונג' והן עם אנשי צבא בעלי השפעה אחרים, על מנת להזהירם על תוצאות הגירוש האנטישמי, שהדי השמדה היהודים היתה שמורה בסוד, ועל ממדיה על כל פנים רק מעטים ידעו, עוד מעטים יותר האמינו. לנסות במו"מ עם השלטונות הגרמניים, במטרה העקרית להרויח זמן, ולהתקשר עם נציגי הארצות הנייטרליות בבוד', ולהוציא אותן אזעקה לעולם החיצוני. הצעה זו נתקבלה באחת הישיבות פה אחד. קומולי קבל עליו לסטל בקו האונגרי, משה קראוס מזכיר המשרד הא', שבין בה וכה עמד בקשר עם הצירות השוויצרית בתוקף תפקידו, קבל עליו לסטל בעד זה של העבודה. ראוי יחד עם זאת ברנד התגייסתי לסטל בשלטונות הגרמנים.

ע' 19

ע' 20

באוכלוסייה האונגרית היו רק מעטים מאד, ספורים, שהעידו לנקט עמדה לסובת הענין היהודי. מצד אחד השתלטה פניקה על האוכלוסייה האונג', יותר נכון פחד, כששמעו על בריחתו של ראש הממשלה הקודם, קלאי, ועל מעור, של שר הפנים שטוכני הגסטפו הוציאוהו ממסתו בפיג'מה, קרסטס פיסר. ומאידך הם עמדו תחת השפעת התעמולה האנטי-יהודית החריפה ביותר שהתחילה מהיום הראשון של הפלישה. עמדנו לא רק מול הגרמנים והשלטונות החדשים, אלא גם מול אוכלוסייה שהיתה או עוינת או במקרה הטוב ביותר פסיבית. המטרה והג' נדרמריה עמדו כלם לרשותם של הגרמנים, יותר בהתלהבות, לפעמים נסו גם להיות יותר קיצוניים מהגרמנים. אבל יש להניח שבין הפקידים הגבוהים של משרד החוץ ומשרדי ממשלה אחרים נשארו מספר אנשים שלא השתתפו בפעולה האנטי-יהודית, אולם לא העידו לנקף אצבע בעדנו.

ע' 21

ע' 22

ז. האם הוצאו חקים נגד יהודים.

תמירז: מתנגד. עדות שמיעה. את החקים אפשר להמציא.

החלט: להרשות את השאלה.

(-) ב. הלוי.

(הער) החקים והצווים שפורסמו ימים ספורים אחרי הקמת הממשלה החדשה היו חלק של הבניה החשמדה ושל תכנים החשמדה, לכן בשבילנו אז היה מחשיבות גדולה לעקב אחריהם. בתים ונכסי דלא ניידי של יהודים הוחרמו והועמדו לרשות האונגרים. יחד עם זה הגרמנים הוציאו מספר לא קטן של יהודים מבתיהם ודירותיהם ונכנסו לחובם. הכסף של יהודים כבנקים הוחרם לפי צו. וצו"נ לשאת את הכובע הצהוב החל מ-7/4/44 פורסם גם צו שתן רשות לממשלה לרכז את היהודים בחלקים סודיים של הערים - זה גטו (אבל הבטוי לא הופיע בפועל). היה צו ונצטוו היהודים לעשות תשלומים מסוימים מרכושם או הורשה להם לקשר בתפקידים מסוימים בכלכלה עד 1.11.44. צו זה היה מכוון לצור אצל יהודי אונג' את הרושם כאילו מדובר בסדור מחדש של הייהם בתך גבולות אונג'. תכשיטים נצטוו יהודים למסר לבנקים על שבוך המשלה. כן דויוזים. כן זהב.

ע' 23

דרך סוכנים של הצבא הגרמני בבוד' שעמדנו בקשר אהם החל מ-1942, שעשו בחלקם גם שירות הקשר עם קושטא מצד אחד, ועם סלובקיה, פולניה, סופיה, זנרב, בוקרסט, מאידך, - מסרנו הודעה ליוסליצני.

תמירז: מתנגד ללשון "אנחנו", העד יכול להעיד רק על משויו הוא.

ע' 24

(הער) מסרנו - היינו ועדה ההצלה.

תמירז: מתנגד, יתכן שזו עדות שמיעה. ועוד: חלק מההומר במאמר הנ' אומר שהעד יחם לעצמו פעולות שלא עשה אותן, ואם יעיד בלשון רבים לא יתברר מה הוא עשה ומה עשו אחרים. זה לא ענין לחקירת שתי וערב, אלא לא כשר, עדות שמיעה.

ולבצע את הכניסתם - היינו חסול יהודי אונג' והכנסת נאמנותה של אונגריה לרייך השלישי עד הסוף. על כוונת הממשלה הזאת למדון מהמגויים של שני מצבירי הממשלה במשך הפנים לסלו אנדרי, ולסלו בקי, שניהם שונאי יהודים קיצוניים. בוערת החשלה קיימנו מספר החיעצויות, החת ראשותו של קומולי, ושקלנו את התפקיד העומד לפנינו. בהחלטה היה המצב די מעורפל, לא ידענו באיזו מרה מוכנה הממשלה החדשה לתת עזרה להשמדתנו. גם לא ידענו איך יתפתח המצב המלחמתי. בתודעת זה הגיעו כבר הדושים עד הגבול האונגרי, לכן לא היה ברור, לפחות לא בהחלטה, באיזו מרה יצליחו הגרמנים לבצע מזמנם, שבה לא פסקנו. מכל מקום החלטנו (א) להתחיל מיד בבריחת הסליטים, שמצבם היה אז מטוכן ביותר. (ב) לפי השמי הוחלט להתחיל בפעולה הסליטית משולשת, לנסות להקים קשר הן עם אנשי הממשלה החדשה האונג', והן עם אנשי צבוא כלי השפעה אחרים, על מנת להזהירם על תוצאת הגירוש האנטיאלי, שהרי השמדה יהודים חיתה שמונה בכוד, ועל ממדיה על כל פנים רק מעטים ידעו. עוד מעטים יותר האמינו. לנסות במו"מ עם השלטונות הגרמניים, במטרה העקרה להרויח זמן, ולהתקשר עם נציגי הארצות הנייטרליות בבוד', ולהוציא אותן אזעקה לעולם החיצוני. הצעה זו נתקבלה באחת היבוה מה אחר. קומולי קבל עליו לספל בקו האונגרי, משה קראוס מזכיר המשד הא', שבין כה וכך עמד בקשר עם הצירות הסווצרית בהזקף הפקידו, קבל עליו לספל בצד זה של הכבודה. ראוי יותר עם יוצאל ברנד החגיגתי לספל בשלטונות הגרמניים.

ע' 19

ע' 20

באובלוסיה האונגריה היו רק מעטים מאד, ספורים, שהעידו לנקט עמדה לטובה הענין היהודי. מצד אחד השתלטה פניקה על האובלוסיה האונג', יותר נכון מזה, כששמעו על כריחתו של ראש הממשלה הקודם, קלאי, ועל מעור, של שר הפנים שטוכני הגסטפו הוציאוהו ממסתו בפיג'מה, קרמטט פיסר, ומאידך הם עמדו תחת השפעה התעמולה האנטי-יהודית החדשה ביותר שהתחילה מהיום הראשון של הפלישה. עמדנו לא רק מול הגרמנים והשלטונות החדשים, אלא גם מול אוכלוסיה שהייתה אז עוינה או במקרה הסוב ביותר פסיבית. המטרה והג' נדרמיה עמדו בלם לרשותם של הגרמנים, יותר כוחלהבות, לפעמים נסו גם להחיות יותר קיצוניים מהגרמנים. אבל יש להגות שבין הפקידים הגבוהים של משד החוץ ומשרדי ממשלה אחרים נשארו מספר אנשים שלא השתתפו בפעולה האנטי-יהודית, אולם לא העידו לנקף אצבע בעדנו.

ע' 21

ע' 22

ש האם הוצאו חקים נגד יהודים.

תמיר: מתנגד. עדות שמיעה. את החקים אפשר להמציא.

החלט: להרשות את השאלה.

(-) ב. הלוי.

(הער) החקים והפנים שפורסמו ימים ספורים אחרי הקמת הממשלה החדשה היו חלק של חבירה המשמדה ושל תכנים החשמדה, לכן בשבילנו או היה מחשיבה גדולה לעקם אותיהם. בתים רבכסו ולא ניידי של יהודים הוחרמו והועמדו לרשות האונגרים. יותר עם זה הגרמנים הוציאו מספר לא קטן של יהודים מבתיהם ודירותיהם ונכנסו לחוכם. הכסף של יהודים כבנקים הוחרם לפי צו. וצוינו לשאח את הכוכב הצהוב החל מ-7/4/44. פורסם גם צו שתן רשות לממשלה לרכז את היהודים בחלקים מסוימים של הערים - זה גסו (אבל הכסוי לא הופיע בצוים). היה צו מו נצטוו היהודים לעשות תשלומים מסוימים מרכושם או הורשה להם להשיך בתפקידים מסוימים בכלכלה עד 1.11.44. צו זה היה מכוון ליצור אצל יהודי אונג' את הרושם כאילו מדובר בסדור מחדש של חיייהם בתוך גבולות אונג'. תכשיטים נצטוו יהודים למסר לבנקים על משבון הממשלה. כן דויזים. כן זהב.

ע' 23

דרך מוכנים של הצגה גרמני בבוד' שעמדנו בקשר אהם החל מ-1942. שעשו בחלקם גם שרות הקשר עם קושטא מצד אחד, ועם סלובקיה, סולניה, טרסיה, זנרב, בוקרסט, מאידך. - מסרנו הודעה לוימליצני.

תמיר: מתנגד ללשון האנחנוד, הער יכול להעיד רק על מעשיו הוא.

ע' 24

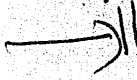
(הער) מסרנו - היינו ועדה ההצלה.

תמיר: מתנגד, יהכנ שזו עדות שמיעה. ועוד: חלק מהחומר במאמר הנ' אומר שהעד יחם לעצמו פעולה שלא ש עשה אותן, ואם יעיד בלשון רבים לא יתברר מה הוא עשה ומה עשו אחרים. זה לא ענין לחקירת שמי וערכ, אלא לא כשר, עדות שמיעה.

תל: העד יכח העיד על הרכב הועדה, ואני גם מוכן לשאלו בדיוק מי זה "אנחנו" במקרה זה.

(העד): ברנד ואני שלחנו הודעה לויסליצני, כפי שאמרת קודם. הצעתם ללכת בכוון זה נקבלה מה אחד. מיד התקשרנו עם מנהיגי הקהלות, התייעצנו איתם. גם אני באופן ישר הייתי בין המתיעצים איתם. התייעצנו עם מנהיגי שתי הקהלות, עם יועץ החוץ (הופרט) שמואל שטרן המבוגר, שעמד בראש היהדות הניאולוגית באונג' ובראש הקהלה הניאול' בכוד, שהוותה רוב רובה של הקהלה בכוד בכלל, ועם פיליפ פון פרוידינר, יו"ר הקהלה האורתודוקסית. והעניין נקטה בידיעתם ובהסכמתם. במצב שהוא השאלה אם לנסות להקים קשר עם השלטונות הגרמניים לא היתה בכלל שאלה בשביל אף אחד ממנהיגי היהדות האונג'.

25 ע'

באמצעות הסוכנים הנ"ל שאלנו את ויסליצני אם הוא מוכן לטוט עם ועדת ההגלה היהודית על עתידה של יהדות אונג'. בתוך עבודתנו לפני הפליטה הועדה בכוד סיפקה את הקשר בין קושטא לבין ברטיסלובה שם גם כן פעלה ועדת הצלה. מתוך הקורטפונדיה שעברה דרכנו נודע לנו שועדת ההצלה בברטיסלובה התקשרה עם אותו ויסליצני שאז שרת בברטיסלובה כמטונה על ענייני היהודים מטעם הצירות הגרמנית. מהמכתבים האלה נודע לי שקיים טבע בין ועדת ההצלה בברטיסלובה ובין ויסליצני, ושחנהל טוט שמטרתו מטעם הועדה היתה לשכנע את ויסליצני, להפסיק את גירושם של יהודי סלובקיה, שמספרם הכולל כ- 85000, ושעד התחלת 1943 גורשו מהם כ- 55000 - 60000. מהמכתבים שנכתבו ע"י הועדה הנ"ל ובהם שמועות שאנחנו - שליחי הועדה שלנו - העברנו מקושטא לברטיסלובה, נודע לנו שויסליצני היה מוכן להפסיק את הגרוש תמורת כסף. היה לנו קשר גם עם שויצריה - אותה בקשת הועדה של ברטיסלובה לשלח להם כסף כדי לאפשר להם להפסיק את הגרוש. העברנו גם לבניג הצ'יכובש בשויצריה, סלי מאיר. כן העברנו סכומי דולרים הן מקושטא הן משויצריה לברטיסלובה. אנחנו פנינו לויסליצני כשנה אחרי שראינו דו"ח של ועדת ההצלה בברטיסלובה שלפיו הוממק בירוש' יהודי סלובקיה כתוצאה מהמור'ם הנ"ל בהתכנסים שולטו. אני מניח שהדו"ח נמצא עכשיו בארכיון של הסוכנות.

26 ע'

27 ע'

תמיר: מהנגד. צריך להגיש את הדו"ח.

החלטה: העדות כשרה, לא בתור עדות על מה שקרה בסלובקיה, אלא על מה שהביע את העד לפנות לויסליצני.

(-) ב. הלוי - בשיא.

(העד) מטרות העקרית היתה להרויח זמן. אמרנו לעצמנו שיש לעשות את הנסיון הזה, לפתח במו"ם, להבטיח, וע"י כך לדחות עד כמה שאפשר את תאריך ההשמדה. לדחות - ע"י המור'ם. החלטנו להגיע למטרה זו 2 מיליון דולר. העמדנו ליוזן-קומנדו מספר שאלות - ברנד ואני שהופענו בפגישה הראשונה עם ויסליצני: האם הם מוכנים לשטר על הייתה של יהודי אונג', ז"א לא לעשות רצח המוני באונג' כפי שנעשה בארצות אחרות, הוא הזמין אותנו לפגישה זו אחרי שהשיב לנו ע"י הסוכנים שהוא מוכן לשאת ולתת. אמרנו לעצמנו שאולי לא יהיה להם זמן או אפשרות טכנית לבצע את גרושם של מאות אלפים יהודים לאושיץ, ואז הם אולי ינסו לרצח אותם במקום, כפי שנעשה ברוסיה. לאפשרות זאת התכוונו בשאלה הראשונה הנ"ל. השאלה השנייה - אם הם מוכנים לוותר על הגטואיזציה של יהודי אונג'. (3) אם הם מוכנים לוותר על גרושם של יהודי אונג'. (4) אם הם מוכנים להסכים לעלייתם של חלק מיהודי אונג'. אלה היו 4 השאלות באותה פגישה. תשובתו של ויסליצני היתה שהם מערערים בנירוש - הם היינו היוזן-קומנדו - אלא אם כן הדבר יידרש ע"י ממשלת אונג' ישר ממשלת גרמניה. הוא הוסיף שהוא מוכן להתחייב לקיים את הסובסטנץ

28 ע'

29 ע'

Exhalting der Substans

היהודית. הוא מוכן לברר עם המטונים עליו אם קיימת אפשרות של עלייה. על שאלתנו מה פירוש הטלה "סובסטנץ" נתן לנו תשובה מתחמקת - היסוד הביולוגי של העם. אבל את היסוד הביולוגי הוא בברר לא היה מוכן להסביר. יחד עם זאת הוא דרש מאתנו כהוכחה של נכונותנו לשלם עבור השרותים שהם עומדים לעשות לנו, את הסכום של 200 000 דולר, שהוא רצח אותו במטבע אונג'.

ע' 30

סה"כ הצענו 2 מיליון דולר. הוא אמר שאת ההצעה של 2 מיליון יעביר למטובים עליו, על כל פנים הוא דורש מקדמה של 200 000 דולר. כרנד ואנשי מיד מסרנו דו"ח לוועדה ושקלנו את הסכומים של המגע הזה. באנו למסקנה שזה עדין מוקדם לשמט מהן הכוונות האמתיות שלהם ולמה הם הסכימו בכלל לבוא במגע אחר הבקש ולהסכים לקבל כסף. והחלטנו על שני דרכים: א) אנו ממשיכים בפעולות הפדיון. ב) אנו פונים אל מנהיגי הקהלה ונתייעץ איתם הסכום לא עמד לרשות הוועדה, לא במטבע אונג' ולא במטבע אחר. ישבנו עם הופרט שטרן והגענו למסקנה שעלינו להמשיך במגע ולשלם את המקדמה, (הופרט שטרן הסתמך בבטוי "דמי כניסה" לסו"מ. שטרן התחייב לגייס את הסכום של 61/2 מיליון פנזו (שערכו היה אז כשוק החפסי 200 000 דולר). המגע הראשון הג'ל היה בימים הראשונים של אפריל 1944. בערך שבועיים אחרי הפליטה. השעור הראשון שלטפנו היה עד כמה שאני זוכר 38 מיליון פנזו. קרומי ועוד אחד - אם אני זוכר נכון האופט שטרם פירר הונטה, אחד מטוכיריו של אייכמן - קבלו את הכסף הנ"ל, השעור הראשון. היה ברור לנו שויסליצני והשני שהיה איתו לא בקשו את הכסף לצרכים פרטיים (הם הומיעו בפגישות איתנו תמיד שנים, השני היה רק משקיף מטעם אייכמן) הגענו למסקנה שאנו עומדים מול מוסד גרמני, ושמו"מ מתנהל בדיעת השלטונות הגרמניים. ובכל אופן שאנו לא נוהגים איתו בקשיש באופן פרטי. אני עמתי והבאתי את המזוודות עם הפנזו, יחד עם ברנד, בעת השלום השעור הראשון. כשסרנו את השעור הראשון, סכמתי בפני קרומי את תוכן השיחה שהיתה לנו עם ויסליצני, על פי בקשתו של קרומי, ושאלנו את קרומי מה הן החטובות שלהם על השאלות שאז העמדנו, ואם יש איזו התפתחות חדשה בענין. הוא שמק בנוגע לשאלת הגרוש והבטיח שענין העליה נמצא בבידור

u

ע' 31

ע' 32

וחנף, ואנחנו נקבל תשובה בעוד מספר ימים. קרו כמה דברים שפגעו בתנועה הציונית עד כמה שהיתה עוד קיימת באונג'.

1) מעברו של סילגי, חבר ועדה ההגלה, מנהיג השומר הצעיר, שנפל קרבן למסירה בקשר לנסיגות הוועדה למצא דרך ליוגוסלביה למספר פליטים לאותו שטח של יוגוסלביה בו החזיקו מעמד הפרטיזנים של טיטו.

ע' 33

2) מזכירתו של המשרד הא"י רוזה גינט געצרה לפני הצידות התורכית בבודפשט כשניסתה להכנס עם לקבל ויזות תורכיות על דרכונים של בעלי טרסיפיקטים. היא נחקרה עם הוסטפו, אח"כ נעשה חפוש בית במשרד הא"י. והוצא כנראה זו מעצר בגד מזכיר המשרד, משה קראוס, שהסתתר באיזה מקום. קראוס פנה אלינו, אלי ואל כרנד, בבקשה להתערב בענין, לשחרר את המזכירה ולאפשר לו ג'יכ הנועה חפשיה. אנחנו מסרנו על כך בפגישה עם קרומי, בה נתנו את השעור הראשון של הכסף. כתוצאה מכך שוחרר סילגי, שוחררה רוזה גינט, וקראוס לאחר שהתייצב אצל הוסטפו על פי הוראתנו ונסר הוועדה.

ע' 34

מספר ימים אח"כ הלכנו ושלטנו את השעור השני בערך 2 מיליון פנזו, יותר לא הצלחנו לאסף. על כל פנים אני זוכר שמתוך 68 מיליון שהתחייבנו היה חסר עוד מיליון בתשלום השני. השלטונות האונגרים הספיקו גם כן לטור את היכוש היהודי וטאחר שהשלטונות הבנקים של היהודים נחסמו, לא היתה אפשרות לאסף כל כך הרבה בזמן קצר. קרומי התרגז על שחסר לנו מיליון, ושאל איך אנו יכולים לעודד את אימונם בנכונותנו לשלם 2 מיליון דולר. אבל עקר השיחה היה מציב הידיעה שקבלנו שמתחנה ויכוח קישטורטה יצאה רכבת לאוסביה, עם כערך 1500 יהודים בחורים בגיל 19 - 16 לבין בערך 45 - 50. קרומי לא הכחיש שהיהודים האלה עזבו את הארץ, אך טען שהם יצאו לעבודה ולא להשמדה. והוכחה - שנבחרו לפי גיל. באותו מעמד הוא הודיע שיש לו הסכמת המטובים עליו, למטר לנו שהם מסכימים לעלות 600 איש. מספר זה ספורו בהודעתנו שהתמכה על מברק מקושטא ש-600 טרסיפיקטים הועמדו לרשותנו ושקיימת אפשרות להעביר בעליהם דרך נמל קונסטנצה ברומניה, שמה נשלחה אניה מיוחדת למטרה זו. כ"כ העיר לנו קרומי שבדרך כלל הם מסכימים להתחשב עם מעמדם המיוחד של טרסיפיקטים בתהליך שהם נוקטים בקשר לשאלה היהודית. הוא טרם להסכים להוצאת 600 היהודים האלה דרך רומניה ישו, באשרו שהתכנס הזה הוא בין שלטונות הגרמ' לבינינו - הוועדה - ושלא צריך לתת לממשלת אונג' אפשרות להתערב. לכן הציע קודם נסיעה דרך גרמניה לארץ גייטליה, או לפחות העברתם לברטיסלבה שטמט אולי אפשר יהיה לשלחם על עניה גרמנית דרך ## הדיגובה לקונסטנצה. הוא תוסיף שהגרמנים מוכנים

ע' 35

להסכים למספר יותר גדול של ערלס, אולם עבור המורה נוספת.
 הזכיר שהגיע לירדן-קומנדו הצעות איברינוראליות מטעם יהודים
 לאפשר להם להגיע לארץ נייטרלית בסוכנים ענקיים. הוא אמר שאלה
 שהוטעו ברובה נמצאים ב"ולדז" שבגורמניה, בלי לפרט איפה נמצא
 מקום זה, ושעוד מעט ישלחו מכתבים לקרוביהם. ששנה במפה מצאנו איזה
 10 מקומות בשם זה, והתברר אח"כ שזה היה שקר. הדפורטציה נעשתה
 בשלבים. היא התחילה בצפון אונג' - מוד-קרפטסקא-רוס, במסכה
 בטרנסילוניה, עברה לדרום אונג' ואח"כ למערב אונג', במשך הזמן,
 מאמצע מאי עד סוף יוני 1944. בהתחלה הם הכריזו על צפון
 אונג' (כולל קרפטן-אוקראינה) וטרנסילוניה כשטח, שם לפי טענתם
 כלפינו לא יכלו להרשות ליהודים להסתובב באופן חשוי, בהיותם
 אויבים, ולכן היה צורך בגטואיזציה שלהם. זה היה חלק
 מהתכנים להרגעת היהודים ביתר חלקי הארץ - שמדובר על צעדים
 חלקיים - הם חלבו סלב-סלב, ולפי מיטב ידיעותי גם בתוך הסוכ'ים
 עם הממשלה האונג' הם הוציאו את הסכמתה לגירוש הטוטלי גם כן
 סלב-סלב. כחלק השני של יוני החלו בריכוז יהודי בוד', הגיעו
 לסלב הראשון של ריכוז זה, היהודים רוכזו בבתיים מיוחדים.

36 ע

51-16

37 ע

בסוף אפריל ובתחלה מאי (מסביב ל-30מסב) הודיעו לנו
 הסוכנים הגרמ' הצבאיים שלפי ידיעתם הוחלט כבר סופית על הגירוש,
 שלפי ידיעתם אפשר למנוע בצווע תכנית זו רק אם אנחנו מסודגלים
 לתת לגרמנים איזו המורה חשובה גדולה, ראש הסוכנים האלה הבטיח
 לאפשר לנו לסלמן עם קושטא. חשבנו למסר על הסגב לוועדה בקושטא, אבל לא
 הצלחנו, השיחה לא חק' התקיימה. ידיעה שניה הגיעה אלינו דרך
 סרודיגור מברטיסלבה, שלפיה קיים כבר הסכם בין סלובקיה ואונג'
 להעברת רכבות גרוש מאונג' לאוסוויץ. ועד כמה שאני זוכר היתה
 גם ידיעה מאוסוויץ גופא ששם "מחכוננים" לקבלת יהודי אונג'.

38 ע

בפגישה האחרונה עם קרוטי דרשתי לזכר באופן דחוף עם
 ויסליצני. לאחר קבלת הידיעות הנ"ל רציתי לנסות דרכו עוד
 התערבות אחת נוספת. אמר לי ויסליצני נמצא בקלוש, ודרשתי
 לאפשר לי לבסוף לקלוש. בתנאי שנשלט את סיליון הפננו שהיינו
 עוד חייבים הוא הסכים לזה. בסעתי עם אחד הסוכנים הצבאיים
 דר' סליצק. כטובן השתמשתי בהזדמנות להעביר לחברינו בקלוש
 כמה למטרות הצלה, והצלחתי להפגש עם ויסליצני. זה היה בהתחלה
 מאי בערך בין 3-5/5. אחרתי לויסליצני שאנו רוצים לדעת מה הטעם
 ומה הם רוצים ומסוגלים לעשות. הוא טען שהאסון שנתנו בו לכאורה
 (אנחנו הועדה בו באופן אישי כשפנינו אליו) עודנו רוגזו של אייכמן,
 ושלא אותו (אייכמן את ויסליצני) לעשות את המלאכה המלוכלכת לפקח
 על רכוז היהודים, כפי שהוא התבטא - על מנת לא לאפשר לו לכנות
 אליבי. לא פרט אבל היה טובן - שלא יהיה בהחלט יהודים, אלא
 בהשגתם, כמחד מנהיגי הרוצחים. הוא בקשני למסר לידידי בקלוש
 שהם הגבירו את הסמירה על הגבול הרומני, שהיה במרחק 4 ק"מ סה"כ,
 היה מקום בריחה שהשתמשו בו במשך כל הזמן. שעלי להגיד אלה
 הרוצים לברח לרומניה שיהיו יותר זהירים וישמטשו בדרכים חדשות.
 אשר לשאלה עצמה מה הוחלט באופן סופי, הוא אמר לי שהוא פסימי,
 מבחינתנו אנו, אבל בקשנו לבקר בבוד' הפעם בזירתו הפרטית בעוד
 כמה ימים, בינתיים יברר את הטעם ויגיד לי בזיוק. חזרתי לבוד'.

39 ע

בקויה בזירתו של ויסליצני בבוד' והוא הודיע לי שמה שהוחלט על
 הגרוש הטוטלי. הוא מסר לי שיש לשלטונות הגרמ' תכנית חדשה
 בשבילנו, ועלינו לעשות את מכסימום הטאקטיים על מנת להענות לדרישות
 החדשות שבתכנית הגרמ', אחרת אין הוא רואה אפשרות לעוד ליהודים
 אונג'. הוא נטק את הרעה הטעם במיוחד בפנטיזם של העוזרים
 האונג'ריים של אייכמן, אנדר' נבקי. ואסגם יואל ברנד הוזמן בימים
 אלה אל אייכמן. לפי הו"ח שיואל ברנד מסר לי ואח"כ לוועדת
 התגלה ואח"כ למנהיגים היהודים מבוד' (היינו הופרט שטרן ועוזריו)
 אמר לו אייכמן-.

40 ע

המיד: מהגוד. יואל ברנד נמצא בחיים.
 תל: יואל ברנד אינו נמצא בארץ. ומה שמסר - הצעת אייכמן -
 הוא חלק מההיסטוריה. כן יעיד ברלס על נכונות הדברים.
 מבקש לקבל כ- שר' ברנד מסר דו"ח והצעת

41 ע

original evidence
 לוועדה, שהעד היה חבר כה. 373 Halshury
 את אמתו היבדים שברנד מסר בשם אייכמן, אלא את עצם העובדה
 שברנד מסר דו"ח זה והצעת זו.
 המירו יואל ברנד הוא תושב ישראל ועד חיוני ולא הוזמן ע"י התביעה.

ה ח ל ט ה

לקבל את העדות בתורת "עדות טקורית", ז"א לא להוכיח אמתות הדברים שיודאל ברנד מטר בשם אייכמן, אלא להוכיח עצם מסירת דו"ח בתוכן זה, בין אם היה נכון או לא נכון. עצם מסירת הדו"ח הנ"ל מהווה חלק מהשתלשלות הדברים (res gesta).

הודע, (-) ב. הלוי - נשיא.

ע' 42

(העד) ההצעה שנמסרה לבנרד סמלתי בה במשך שנה רצופה, אייכמן ויתר השלטונות הגרמ' חזרו עליה לא פעם ולא 10 פעמים, בפני ברנד מטר לי ואח"כ לועדה וכו', שאייכמן מציע לאפשר ליהודי אונג' להגיע לחו"ל חמורת חפרים ולא חמורת כסף. הוא הזכיר באומן סיודת מברגיות משא. שהוא מוכן לשחרר בשטח הכיבוש הגרמ' 100 יהודים חמורת כל סכומים משא. אולם אין הוא יכול לעשות דבר בהיות היהודים האלה באונג'. "אני יכול לסכר יהודים רק גרמניה", הוא אמר. לכן הוא יתחיל סגרושם של יהודים אלה לגרמ' ויחד עם זאת הוא מוכן לאפשר לברנד להגיע לקושטא ולמטר את ההצעה הזאת, ואם התקבל תשובה עקרונית חיובית במשך שבועיים, יהיה מוכן לשאת ולתת על פרטי הצעות. אחרת עלינו לשאת בתוצאות. הועדה דנה על זה. הסכמנו להעביר את ההצעה לקושטא. יחד עם זאת הגברנו את פעולות הבריחה ושלחנו שליחים למרכזים היהודיים על מנת להזהירם על סכנת הגרבוש. ברנד נסע בליתו של בנדי גרוס-סוכן צבאי אונגרי, יהודי מבוד', אחד מהשליחים couriers בין 1942-1944.

ע' 43

תמיר: מבקש שלא לקיים מחזי ישיבה, באתי הנה בחום של 38⁰, בנווד להוראות הרופא.

תל: מתנגד לבקשה.

החלטה: לדחות למחר, בהתאם להחלטה הקודמת.

הודע.

ט"ו אדר א' תשי"ד (18.2.54)

(-) ב. הלוי - נשיא

ע' 44

ט"ו אדר א' תשי"ד (19.2.54).

הופיעו הנאשם, תמיר, תל.

המשך עדות דר' ישראל קסטנר, אחרי הוכחה שבועתו:-

א (תל) בנדי גרוס לא היה נאמן הועדה. הוא צורף לברנד לפי הוראות הגרמנים, שלטונות ס.ס. וגם גסטפו. זה היה באמצע מאי 1944. הגטואיזציה תפסה אז בערך 350,000 - 400,000 יהודים. בועדה אטרנו לעצמנו שזוהי גישה פורברסית מצד הגרמנים וחזר מבעלי הבריה לעזר להם במאמציהם הטלחמתיים, לא היו לנו אסליות בנוגע למציאותיותם של הדישוח הללו, אולם לא ישבנו על-מנת להיות שופטים בענין זה, מפידנו היה להציל חיי יהודים, מחובתנו היה להעביר את ההצעה למוסדות היהודיים העליונים ולהעביר אליהם את ההחלטה והיזמה. את הסכויים הערכנו בקלושים ביותר, אם לא בלתי אפשריים, אולם קוינו שהמוסדות היהודיים יחד עם בעלי הבריה יפצאו אינו דרך להטין במגע שיערנו, ולהרויח זמן ע"י כך. אני מכיר גב' הנזי ברנד אשתו של יואל ברנד. אחרי שבעלה עזב, היא נכנסה במקומו לועדה, היתה פעילה גם לפני כן בקבוצת העזרה וההצלה. זמן מה אח"כ הלכתי אהה אל אייכמן. בערך סביב 20/5, והגרשו כבר תל בקצב מדהים שלא תארגו לעצמנו כאשרי. הלכנו אל אייכמן ודרשנו ממנו להפסיק את הגרוש, אחרת שלחותו של ברנד נדונה לכשלון מראש. הוא ענה בשלילה. זו פעם ראשונה שעדתי פנים אל פנים מול המפלגת הזאת. כשהצבענו על העובדה שמכניסים עד 100 איש לקרון אחד ותנאי החיים בגטאות הם ללא גשוא, הוא אמר שבאוקראינה הקרפסית יש ליהודים הרבה ילדים קטנים ואפשר להכניסם במספר יותר גדול בקרונות. אשר לגיטאות ציין שזה בנווד להוראות מה

ע' 45

20/5
קייס
א
איכמ

המב

ע' 46

שנעשה שם, אבל מה הוא יכול לעשות כשמוכר המדינה אנדרזי רוצה לאכול אותנו את (היהודים) עם פפריקה. הזרנו על הסיחות שהיו לנו עם נציגי היורן-קומנדו ושאלנו מה עם עליה הקבוצה שעליה סובם בינינו עם קרומי. הוא ענה שבסוף אופן אין לדבר על עליה דרך קונסטנצה. היתה הרצאה קצת יותר ארוכה שלו על ידידותו עם המופתי ועל ההתחייבויות שקבל על עצמו כלפי המופתי. הוא אמר: "אמרתי למופתי שלא תהיה יותר עליה יהודים מאירופה לא".
 לבן אמר שיש רק דרך אפשרית אחת: גרמניה-צרפת-ספרד - משם, זה הנאי, הם צריכים להמשיך לאפריקה. מה שיעשו אח"כ הוא אמר לא אכפת לו. אמר שהוא רוצה לקבל רשימה של כל אלה שיסתתרו בקבוצה זו, מתוך סבורה טובות.

ע' 47

בערך בסוף מאי קבלנו מברק מקושטא מברנד. הוא חודיע לנו שמו"מ מתחיל עם וחזתיר שהסותך עדיך לקיים את התנאים. זה מברק שנשלח לנו כדי להראותו לגרמ, "סותף" חכונה לגרמנים, שלגרמנו גם לפני קבלת המברק וגם אח"כ כדי לחודיע שהגרמנים נמשך ועמדנו באופן מיוחד על דחיפות העניין. מיד הראינו את המברק הנ"ל לאייכמן ושמענו ממנו הרצאה, שלא יבואו האמריקאים לדרש ממנו לכבד תנאים כל זמן שאין מחזר שכנגד כל סימן של רצון להענות לדרישות הגרמ. בשביל זה, אמר, עליהם למצא שותף פחות ערום ממנו. לפי החסכם עם קרומי היו צריכים מתוך 600 העולים לבוא מערי השדה, ו-300 מחבירה. הגרמ' הכטיחו להביא את ה-300 מהסרובינציה לברד' לפי רשימה שהיינו צריכים למסר להם. אייכמן אשר באותו מעמד את החסכם הנ"ל.

ע' 48

אחרי כמה ימים קרא לי אייכמן וחודיע שאיינו יכול להביא את 300 הנ"ל, מפתח שהוא התחייב כלפי השלטונות האונג' שאך יהודי לא יחדר חי לאונג'. הוא נתן גם תרופים שונים, כדי לנמק למח גטו אחרי גטו התרוקן בלי שאלה שהופיעו ברשימות היו מוכתרים לבוד'. בקשר לקבוצה שהוא הכטיח להביאה מקלוש אמר ששר הפנים האונג' הזמין אותנו אליו ע"מ לקבל הסבר על טרנסקציה בין מפעלי מנפרד ורייס באונג' לבין חס.ס.ס. אמר: ישאל אותי שר הפנים איזה מין עסק חדם עשינו עם היהודים, דוקא אני? הוא אמר. אני לא יכול. בזה חוציא אותי מהחדר. הלכתי אל ממלא מקומו קרומי. זאל ראש שרותי המודיעין של הגסטפו קלגס וחודיעתי להם שאני ממשיך את המו"מ ומודיע על כך לקושטא, קודמי שקלגס וקרומי ישפיעו על אייכמן, אייכמן הסכים לקבל אותי באותו היום. ואחרי שאני על שלטון אותי לאושוויץ נכנע והסכים להביא מקלוש קבוצה של כ-200 משפחות. זה היה ב-3/6. שבוע אח"כ הגיעה הקבוצה של 388 יהודים שהוצאו מהגטו קלוש לבוד' והוכנסו למחנה מיוחד שאנו (הוועדה) הקימונו בשבילם. אייכמן דבר אתי כל הזמן על ברנד שלא חזר. בהתחלה ירני נתן לי אולטימטום: "אם בתוך ימים ספורים לא תקבל תשובה מקושטא, אתן לשתנה (Muhle) באושוויץ לעבד" שקלנו, ולולי היה אייכמן מסכים להביא את הקבוצה מקלוש וממשיך בקו זה, בודאי היינו ממשיקים. אבל אחרי 10/6 מתאם התחיל לקיים הכסחותיו, וקבוצה גוספות אם כי יותר קטנות חסיפו להגיע לבוד' מגיטאות שונות. באותו פרק זמן הסכים אייכמן על פי הצעה מיוחדת של הוועדה לשלח כ-15000 יהודים לאוסטריה במקום לאושוויץ. תארנו לעצמנו שהמו"מ בקושטא לא יפוא לתוצאות ממשיכות ונסדנו למצא תחליף מבוסס על הון יהודי אונגרי, הנדון בין כה וכה ללכת לאיבוד. 15000 אלה לפי בטויו של אייכמן היו צריכים להכנס למקדור ("auf's Eis Legen") הפעתנו היתה לשלם לגרמני 5 מיליון שרינג שריזרי תמורה יציאת הקבוצה של 600 לספרד ותמורת העברת 100000 יהודים לאוסטריה במקום אושוויץ, לאוסטריה לעבודה ללא שלקציה. הוא הסכים להעברת 30000 במקום 100000 כנ"ל, כ-15000 מהסרובינציה וכ-15000 מבוד', נהבוקם 7000 גלדים (בתוך זה העליה מבוד'). אספנו את הכסף ב-15000 מלומדת (בתוך זה העליה מבוד'). בזה לקח ועדה מיוחדת אוטו קומולי הנ"ל היה יו"ר, שלום אופנברג, הנזי ברנד, צורפו לועדה נציגי האורתודוקסים והנציאליגים וגם סילגרי. אני לא השתתפתי בוועדה. הם קבעו את המחיר. הם קבלו את מועמדות המועמדים. הבקושה היתה גדולה. המתירים היו צריכים לממן את כל הפעולה, גם של העליה הנ"ל וגם של ההעברת הנ"ל לאוסטריה. (לבו"המש) אספנו את 5 המיליון. (ע' 49)

ע' 50

ממבט אונג', מזחב, מתכשיטים, יהלומים וכו'. נכסי דלא גידיי. חבטת חובא ע"י הנזי ברנד ואופנברג ליורן-קומנדו, משם הועבר למחלקתו של (בבר) זו היתה המחלקה הכלכלית של ה"זמן ס.ס." זו המחלקה שעשתה טרנסקציה עם מפעלי מנפרד ורייס, וזה האיש שעשה אותה. ס.ס. היא ארגון כולל, גוף מיוחד ברייך השלישי, כראש עמד היטלר. בתוך חס.ס. אגפים שונים: "זמן ס.ס.", "שחיה גוף לוחם, צבאי, ו"ס.ס. פוליטית", שמטרתו חזית פנימית. ב"ס.ס. הפוליטית

מחלקה מיוחדת בשם "Reichs Sicherheits-Haupt-Amt" ובחוכה בין השאר הגסטפו והמחלקה לענין היהודים והכנסיות, בראש המחלקה הזאת עמ' אייכמן. בכך היה שייך ל"ופן - ס.ס.". 150 מתוך הקבוצה הנ"ל שלמו, ז.א. שולם עבור 150 מקומות. יתר המקומות חולקו בין סוגים שונים - ניאולוגים, אורתודוכסים, ציונים, פליטים, חלוצים, ואנשי מדע רוח ואמנות שהזמנו להצטרף לקבוצה זו. היתה ועדה שקבעה את המפתח בין הסוגים הנ"ל. ועדה כבוד' בהשתתפות שתי הקהלות הגדולות וההסתדרות הציונית - הם הרכיבו את הושימות. הושימות נשלחו לגטאות. לפעמים הגיעו לכוד' היחודים לפי הושימות, ולפעמים באו אנשים לגמרי אחרים. מסבות שונות, גם סכניות וגם פוליטיות - השפעה הגורמים המקומיים. קהרתי כל קבוצה, הייתי מעונין לדעת למה לא באו אלה שנקבעו אחר שקולים כל כך קשים, שרצינו להצילם באופן מיוחד, וקבלנו את ההסברים הבאים -

52 ע'

חמיר : מהנגד - עדות שאינה.

(העד) (לבי"חמש-) בכל אופן זה לא היה תלוי ברצוננו. מהגטאות הגיעו קרוב ל-1000 איש, ועוד כ-1000 מצאו מקלט במחנות המיוחדים האלה. הגעתי עם אייכמן לירי הסכם להעלות את מספר המסתתפים בקבוצה ל-1300, אחרי מו"מ ממושך. אנחנו (הועדה) האמנו, אחרי חקירת הוקס הפוליטי של החסכים, שהקבוצה תגיע לירץ נייטרלית, אם כי היא היתה צריכה לעבר גרמניה ואפילו להשאר שם זמן מסוים. הכנסתי לקבוצה הזאת את אמי, אשתי, אחי, חותני. קומולי הכנים את בחו. לקבוצה הצטרפו רוב מנהיגי התנועה הציונית באונג'. חותני, ד"ר יוסף פישר, היה 10 שנים יו"ר ההסת' הציונית בטרנסילוניה, ציר היהודים בפרלמנט הרומני, יו"ר הקהלה הניאולוגית בקלוש במשך 30 שנה, יו"ר המפלגה היהודית בטרנסילוניה. שקר שאכנסתי 52 קרובים שלי. אבל כשבמו"מ עם אייכמן הזכרתי לו שברשימת הנבחרים ממונקס'בו נמצא גם דודי סרב אייכמן להביא את הקבוצה אבל הוסיף: את משפחתך * אתה יכול לקבל. אמרתי לו: אינני עומד כאן להציל את משפחתי. ודודי נשלח לאושויץ עם 8 ילדים. שמו של דודי זה היה זיגי סמונד קסטנר. דוד אחר שלי, שמואל קורה, מקלוש, ועוד כ-20 משפחות שלי ושל אשתי הלכו לאושויץ, למעלה מ-100 איש, נספו באושויץ. בטרנספרט לחו"ל היו קרובי הבאים: אמי, אשתי, אחי אברהם, חותני ד"ר יוסף פישר. לא אחרים מהמשפחה הקרובה. היו 2-3 קרובים של אשתי, כלם מנהיגים ציונים. אחד מאם ד"ר תיאודור פישר, שאין לו כל קרבה לד"ר יוסף פישר.

53 ע'

M
E P
12/7

אחרי פלישת בעלי הברית באירופה וגם התחלת האופנסיבה החמישה החודשה, וגם כתוצאה מההערכות גורמים בין-לאומיים החליט הורטי להורות לממשלתו להפסיק את הגרוש. לפי המסמכים זה היה ב-26/6, ויום יומיים אח"כ הגיעו אלינו שמועות על החלטה כזאת, אבל הגרוש נמשך ונפסק למעשה רק ב-8/7.

חרכבה עם המועמדים לספרד יצאה מבוד' ב-30/6. היו 1685 יהודים שעזבו ברכבה זו. זמן מה אח"כ עזיבה הרכבה שלפן לי חותני ד"ר יוסף פישר שהיה ברכבה, פלצל לי, ממג'או-אובודר, קרוב לגבול האוסטרי, והודיע לי שהרכבה עומדת עם וישנן שמועות שהם עומדים לנסע לאושויץ. דחתי לאייכמן, והוא אמר: אתה שוב בא עם שמועות הזועה שלך; הוא הודיע לי שגאחר שבמחנה מסוים באוסטריה לא היה מקום מספיק למספר המוגדל הנ"ל, החליט לשלח את הקבוצה למחנה ברגן-בלזן, אמר: "מחנה לאורחים אפילים". אמר שחשב לרגע שאולי באושפיץ (לא אושוויץ) ימצא מקום בשביל הקבוצה, ושםכאן השמועה. אושפיץ היא בגבול האוסטרו-צ'כי. אח"כ קבלתי ידיעות שהגיעו לברגן-בלזן. כבוד' הוקמו ע"י הועדה מחנות שנקראו "היילי ה"ופן ס.ס.". שמרו על המחנות האלה, שבשביל תושביה הועדה ספקה את האוכל, ספול רפואי וכדומה. דבר אחד היה במחנות אלה: בטחון. ס.ס. קבלו הוראה להגן על היהודים האלה, וששזי זאת. נגד כל ההערכות השלטונית האונג' והגרמ' יחד. לכן מאות יהודים נפדפים הזכנסו על ידינו במחנות אלה. שמצבם היה מסוכן ביותר - כלם היו נפדפים, אבל היו מקרים מיוחדים, שברחו מבתי סהר, גטאות, מחנות עבודה. השתתפתי בחקמת המחנות. גם הכנסתי אנשים לשם, גם שחררתי אנשים. היו כמה מקרים כאלה: אייכמן סרב לשחרר יהודים ממחנה הרייכוז קישטרצ'ה שהוקם מיד אחרי פלישתם, על אף דרישותינו המרובות. אחרי בואה של הקבוצה מקלוש בקשתיו להסכים לשחרר את היהודים מקלוש שנמצאו במחנה הנ"ל, הפעם הסכים, היו שם 6 יהודים מקלוש, הוצאנו אותם על פי הוראה בכתב של אייכמן, מקרה אפייני. אשה עם 2 ילדים, שחוצאה מגשו

57 ע'

STP

נפגשה במחנה חמיוחד עם בעלה שהוצאתי מהמחנה הנ"ל. כשיצאו 6 היהודים הנ"ל מנה אלי אחד מהם בשאלה: למח זה לקח כל כך הרבה זמן? מגשו בודקלס הוצאנו 88 יהודים על פי אשור על 25. אח זה עשה אופנבך. בעד כניסה ל"מחנה חמיוחסים" לא שולח פרוטה.

למרוח החוראות של חורטי לא הרגשנו בבטחון. לפי הערכתנו, אם כי הגרוש נפסק בהגיעו לבד' גופא, המערכה על יהודי אונג' טרם נגמרה. לכן המשכנו באמצעי זהירות, קבענו אפילו חסכם עם אייכמן למקרה שבכ"ז הגרמנים יתגברו על רצוננו של חורטי. היתה הודעה ברדיו לונדון בה דחו האנגלים את ההצעה שהועברה ע"י ברנד כנפיון לסחיטה, אינטריגה בין בעלי הכרית. שמעתי את ההודעה, אייכמן אמר לי: הוכחה גוססת שהיהודים נחו"ל ובעלי הבית רוצים לרמותו, אבל הוא היה פקח, לפי דבריו, ונקט בצעדים חדרושים, לא פרט את הצעדים שנקט. הוא פקד עלי לטלגרף לקושטא, לרש את החזרות של ברנד. טלגרפתי, קבלנו תשובה מהועדה בקושטא שברנד אינו יכול לבוא, אולם הציעו לשלח את מנהם בדרך לבוד' כדי להמשיך במו"מ. הוא לא בא, בהתחלה יולי הגיעה סו"ם השיוטא של "חסכם ארעי" שעל קיומו כבר הודיעו במברקים שבועה לפניו, לפי חסכם ארעי זה התחייבה הועדה בקושטא לשלח מצרכי מזון לגרמניה בשביל כל קבוצה של 10000 יהודים, "Zug um Zug", ז"א בעת משלוח כל קבוצה כנ"ל יהיה משלוח מזון כנ"ל. הראיתי את השיוטא חן לאייכמן חן לבכור, שאתו כבר נכנסתי בינתים במגע יותר חזק, כהוכחה של רצוננו הרציוני לעשות את האפשרי. אולם אחרי שברנד לא חזר ומנחט בדרך לא בא, החסכם הארעי חזק לא היה יותר מהתיבת נייר. הועדה החליטה להמשיך בתכסיס החליפיים המקומיים, ז"א לתת לגרמנים מה שאפשר לגייס במקום.

ע' 58

ע' 59

בכור היה אחראי על המחלקה הכלכלית של ה- "אופן-ס.ס." באונג', מתפקידו היה לטפל בענייני אספקה. לפי דבריו של בכור היה ממונה ישיר עליו הימלך עצמו, הוא נשלח ע"י הימלך לאונג'. לא רק לפי דבריו אלא גם לפי אינפורמציות אחרות נוכחתי לדעה שהוא עמד מאחורי ההנחות ליהודים שנעשו ע"י אייכמן.

ע' 60

הצענו לבכור לגייס בשבילם קפה, סוכרי כסף אונג' נוספים, אי אלו פקטורים. דרשנו כתמורה לא לגדש את יהודי בוד', לתת לקבוצה להמשיך בדרכה מברגן-בלזן לשוויצריה, ושאלנו את בכור אם הוא מוכן לעצמו לנסע לחו"ל ע"מ להתקשר עם נציגי המוסדות היהודיים. ענה בחיוב, טלגרפנו לקושטא. הם חדרו בו אוחזו לפנות לדי' ז'ו שורץ בליסבון. ד"ר שורץ הודיע קודם שהוא מוכן להפגש עם נציג הגרמנים, אה"כ חזר בו ובקשני לפנות לנציג חו"ל ונט בשוויצריה סלי מאיר. השאלה הגדולה ששאלתי את בכור אם הוא מוכן להרחיב את הידיעה ולדבר עם נציגי המוסדות היהודיים העליונים על גורלם של כל היהודים המצויים עוד בידי הגרמנים (לא רק באונגריה). היה זמן של מעין הפסקה אש נגד היהודים באונג' באותו זמן, אך היינו משוכנעים שזו הפסקה זמנית בלבד. בכור הסכים מיד לנסע לחו"ל על שאלתי הגדולה הנ"ל אמר בכור שהוא מוכן, באופן עקרוני, אבל צריך לשאל את הימלר. ונסע לשאל את הימלר. אמרתי לו שסום ערך לא יהיה לפגישה כזאת אם לא יתנו קודם לך בופה מברגן-בלזן לצאת. יציאה הקבוצה מברגן בלזן היתה צריכה להיות הוכחה של רצון טוב מצד הגרמנים. בכור חזר מהימלר והודיע לי שהימלר נתן את הסכמתו לנשל מו"מ בחו"ל - כ"כ נתן הוראה להוציא 500 יהודים מתוך הקבוצה מברגן-בלזן ולהעבירם לשוויצריה. הוצאו 318, והועברו לבזל.

ע' 61

ב-21.8.44. אייכמן קסטין את המספר הנ"ל. נסענו ב-20/8 מבוד' לבבול השוויצרי. ה-Hoechst, כפר על הגבול השוויצרי, מצד השני נמצא St. Margareten. נפגשנו מברגן עם קרומי שהודיע על העברתם של 318, הקבוצה הראשונה שהגרם' חרשו לעזב את השטח הגרמ' מאז פרוץ המלחמה. בכור ואני יצאנו מבוד' ונפגשנו עם סלי מאיר על גשר, באמצע הגשר, בגבול גרמניה-שוויצריה. שם התקיימו השיחות. מפני שסלי מאיר הודיע שהשלטונות השוויצריים לא נותנים לנו להכנס לשטח שוויצרי, וכשבכור הזמין אותו לשטח גרמני הוא סרב. בכור הודיע שיש לו יפוי כח מהימלר לנהל מו"מ על עתידם של היהודים שבידי גרמניה ושאל מה עם החצות שהועברו למוסדות היהודיים דרך ברנד, על חספת חמרים המורת שחרור יהודים. מאיר ענה שאינו יודע על שום הצעה, מאיר אמר שהוא מלפג איזה מוסד פולנטרופי יהודי משוויצריה. בסיכום אמר לבכור: שה-

ע' 62

ע' 63

"Die Deportierung waere Kein Schlamasal
aber mit der verdammten Vergasung moechtea
sie schon aufhoeren."

(הגרוש לשעצמו אינו אסון כל כך גדול, אבל את ההשמה בנזים אתם יכולים כבר להפסיק) הוא הציג כסף, דבר (שכבר דחה) ואח"כ הוסיף, כבר חזר על הדרישה הגרמנית המקורית של הספקת המדים, ומאיר אמר שהוא שומע ויעביר את זה לנוגעים בענין. הפגישה הזאת הייתה ב-21/8. פגישה שניה הייתה אחרי כשבוע או שבועיים. היו נוכחים סלי מאיר, עו"ד ד"ר וילר מצד השוויצרי, האומט-שפורט-פירר גרוזון, ד"ר ביליץ ואני. ביליץ בא עם גריזון. אחרי שד"ר וילר הביע את דעותיו על הנאצים, אמר מאיר שהוא קבל יפוי-כח לא להגיד לא. שאלתי אם פירוש הדבר - כן? מאיר ווילר אמרו: לא. אז גריזון בקש את מאיר להסכים לפחות לעשות הבטחה, הרי מהבטחה ועד קיומה יעברו זמן מסויים ובינתיים יכולים לקרות דברים שונים. מאיר ענה שהוא יכול להבטיח רק את מה שהוא מסוגל לקיים. גריזון חזר ואמר שאי מתן הבטחה עלולה להכניס את מבר מצב מסוכן לגבי הימלר. אך נמוק זה לא השפיע. כחכנו לבקר דו"ח על הפגישה ונסיון להסתיר את הכשלון. בכך ענה לנו שאין טעם בתנאים אלה לפגישה בינו ובין מאיר. ושחוא מהכה להשובה ברורה. הוא התרגז שהוא מוכרח לעמד עם באמצע הגשר, ודרש שמאיר יסוג לו ויזה כניסה, ראה בעמידה על הגשר או חוסר רצון או חוסר יכולת מעדנו. מפי סלי מאיר שמעתי שנמצא בסוויצריה Rosevel Mc. Lalland, נציג ח-

ע' 64

ע' 65

War Refugee Board of the President,

מועד לעזרה והצלה שהוקם ע"י הנשיא רוזוולט בהתחלה 1944. בסלובקיה התחיל מרד נגד הגרמנים בסוף אוגוסט 1944. מתוך מספר בקורים שלי אצל ידידי מועצה ההצלה בברטיסלבה בתקופה זו נודע לי שמצבם של יהודי סלובקיה - של שארית הפליטה אחרי המסכת הגרוש ב-1943 - הולך ומחמיר עקב התאמצים שנוקטו ע"י הגרמ' לשבירת המרד. היו סמנים שהעידו על כך שהם עומדים לגרש שארית זאת לאושוויץ. קבלתי קריאה עזרה מאת גיזי פלישמן, מנהלת ועדה ההצלה בברטיסלבה.

ע' 66

בקשתי התערבותו של בכר לטובתם, בכך אמר שכל זמן שאין בידו לפחות הבטחה מצד סלי מאיר יבנו יבדול לפנות אל הימלר. כשגם אנחנו וגם הועדה מברטיסלבה סלגורפנו לסלי מאיר ונסעתי פעם שלישיה לגבול השוויצרי. קבלתי מסלי מאיר חן במברקים חן בע"פ תשובה שאינו מוכן להכניע לסחיטה. זאת הייתה המגישה הסלישית על הגבול. לפני כן שלח בכר את עוזרו בריזון, שהיה הנססח שלו, קודם אחי ואח"כ עם מהנדס בית, חבר הועדה באותה התקופה, לברטיסלבה ע"מ להתערב במקום לטובת יהודים אלה, ואמנם גריזון דבר עם מפקד הגסטפו במקום ובחוצאה מהתערבות זו העבירו אותו (את גריזון) בדרך דיסט-פלינדרית למקום אחר. לפני שגריזון עזב את בוד' מפקד לי פרטים על תכנית ההשמדה של יהודי סלובקיה, ואז נסיתי דרך בכר להציל לפחות את חברי הועדה מברטיסלבה. הייתה שיחה מסולסלת: בכר, אייכמן ואני. אייכמן שלח מברק אל עוזרו בברטיסלבה, האומט-שפורט-פירר כרונד, בקש להשאיר את חברי הועדה במקום באם הם יכולים להיות מועילים מבחינה כלכלית. בכר רצה להינתן כסוח שהמברק הזה יושלח, לכן הוא העביר אותו בעצמו, עם החימתו של אייכמן, אבל כנראה אייכמן דאג לכך שהנתן גם הודאה נגדית. כי פרט לאלה שירדו למחתרת גורשו כלם, בחלקם לאושוויץ, בחלקם לטרזינשטט, בחוכם גם גיזי פלישמן, שנהרגה לפי פקודה מיוחדת, כפי שבררתי אח"כ ע"י דיסליצני. דיסליצני היה מאז מעוניין בסלומה של גיזי פלישמן, סיכלה להיות בסבילו "אליבי" (עד לסובתן). נסעתי לפגישה הסלישית כדי לנסות לשכנע את מאיר שיטעה את הג'טת שיכולה אולי להציל יהודי סלובקיה, עד כמה שאני זוכר נסע הפעם אחי קסליץ, אחד מעוזריו של בכר. אינני זוכר בדיוק אם סלי מאיר בא לכרו. הפגישה הייתה על הגשר. אני חושב שד"ר ביליץ היה נוכח, מנהל מפעלי ויים לשעבר. הנושא היה בעקר יהודי סלובקיה. תשובת מאיר הייתה שאולי הוא יכול לתת סכום כסף. דברנו על כמה מיליונים פרנקים שוויצריים. בדו"ח שמסרנו לבכר על הפגישה אמרנו שהובטחו 15 מיליון פרנק שוויצרי, אבל זאת הייתה הבטחה אני טוב ולא שלב של סלי מאיר. פגישה שלישיה זאת הייתה במספטמבר 1944. אני חושב שבסוף ספטמבר. עד אז טרם יצאן יתר האנשים מברגן בלזון, חוץ מאלה שהוכרחי. אעפ"י שעמדתי בכל פגישה על כך שינתן לחם לצאת ונמקחי את כשלוננו להשיג הבטחה ממאיר בכך שהם לא קיימו הבטחתם לתת לקבוצה לצאת ללא תנאי. בינו ובין בכר סוכם,

ע' 67

ע' 68

Alibi

אחרי בירור בינו ובין הימלר, שעלינו לשלם 1000 דולר לראש.
בכר הראה לי את המכתב שקבל מהימלר שהחליט על 1000 דולר,
בהצמקת משונה: מאחר שכניסת מהגר לאמריקה עולה 1000 דולר, גם
יציאת יהודי מאירופה צריכה לעלות 1000 דולר. להצעתו באמצעות
בכר לשלם 100 דולר לראש יהודי, ענה הימלר: הצד השני כנראה
משוגע.

טלשי תם את השלטון באונג' ב-15/10. חנה סנס, פרץ
גולשטיין ויואל נוסבטר-פלגי היו 3 צנחנים שהגיעו לאונגריה
באמצע יוני 1944. ואלה הגיעו 2 מהם, גולשטיין ופלגי, בערך
ב-20/6. את חנה לא ראיתי ולא ידעתי על בואה. הם נשלחו אלי
ע"י מוסדה הישוב עקב ההתחבות שהיתה בינינו לבין הועצה בקושטא
בהחלטה 1944. במכתב מודי אלי ואל משה שריגר, הממונה על עניני
ההגנה בועדה, הם ביררו את סכויי פעולתם על צנחנים אלה בשטח
העזרה והחפלה וההגנה העצמית של א"י יהודי אונג'. משה שריגר נעצר
ע"י הגסטפו ימים ספורים אחרי פלישת הגרמניים. קודם היה בבית
הכלא של הנאצים בכוד' ונחקר, אח"כ הועבר למחנה ריכוז מאוסהאוזן
נאסם שהשתתף בהתקפות בחייו של הימלר, כך הוסבר לי לא פעם
בפנייתי ובקשרתי לשחררו, בתוך הנחה לנו לא השמידו אותו.
שני הצנחנים הנ"ל באו אלי ב-20/6. עשה אחרי שהם עזבו היה הפוש
בית בפנסיון שגרתי ע"י 5 סוכנים של הפספאן ושל הרגול הנגדי
האונגרי. בימים הקרובים אח"כ הצליח לתפס את נוסבטר, עצרו אותנו,
את חברי הועדה, את פרץ גולשטיין טרם הפסו, עצרו אותי, אוסבך,
הנזי ברנד, מהנדס ביט. אימו עלינו שהם יירו בפלגי אם לא ימצאו
גולשטיין חוך 24 שעות. בקטנו רשות להתקשר עם פרץ, הוא היה
מוסתר באיזה מקום, ספרנו לו על המצב ואמרנו לו שעלינו להחליט,
אם הוא רוצה לברח אנחנו מוכנים לשאת בתוצאות. הוא החליט למסר
את עצמו. התקרבותי פעמים ללא ספור גם אצל השלטונות האונג' וגם
הגרמ, בסוף הם הבטיחו לשחרר, וכוכס בין נציג הצלב האדום
הבין-לאומי פרידריך בורן, ובין משרד הבטחון האונגרי לבנינו
שיסחררו את יואל פלגי ואת פלגי גולשטיין ואת חנה סנס (אז כבר
ידעתי שהיא ישננה זה היה באמצע אוקטובר) בחמותו של הצלב האדום
חבין לאומי ועל פי הערבון שהוא נתן. לא שוחררו, כי למחרת הפס
טלשי את השלטון. ידוע ש-2 מהם נהרגו ויואל פלגי נשאר בחיים
והוא בארץ.

ע' 70

ע' 71

ע' 72

התפקיד הראשון של הועדה כטלשי תם את המקום היה הצלה
היהודים. התכוונו למקרה והסכמנו עם נציג הצלב האדום פרידריך
בורן לחקים מועדונים בהם רצינו לרכז את הילדים היהודים תחת
חסותו של צ"א, בעזרת העודות שקבלנו מבכר (כי אסור היה אז ליהודי
בכלל לצאת לרחוב מספר ימים) - העודות לחברי הועדה לצאת לרחוב-
עברו חברי הועדה מבית יהודי לבית, הוציאו את הילדים, לפעמים בכח,
והעברו אותם למועדונים.

ע' 73

יומיים אח"כ הגיע אייבמן, ששוב את בוד' עם רוב חברי המטה
שלו בהחלטה ספסמכר. חור לבנד' והזמין אותי והודיע לי שנמלנו
קרבו לאשליה בחשבנו שהוא לא ימים את תפקידו באונגריה. ושיחזיקו
עכשו בגיתוש, וזה הרגל, אבל אם אני אתן לו אמצעי הובלה הוא
מוכן יותר על ה-Fuss March. נסערתה הזהיר אותי כל אבוא
אלינו בחלונות. פניתי אל בכר, אמרתי לו שאם יהודי בוד' יצפרכו
לסכל את גורל יחד חלקי אונג', היינו גרום והסמדה, כמובן
אין טעם בכל חמו"מ. בכר הבטיח שאם הפגישה שהובטחה בינו לבין
סלי מאיר בשויעריה תביא לתוצאות הוא יעשה כמיטב יכולתו, לחקל
על מצב היהודים. פגישה לא על הגשר, אלא בשויעריה. ואמנם
הגיעה הודעה שניתנה ויזה (לכבר) לך ר ביליץ ולי ועד כמה שאני
זוכר גם לקסליץ לנסע לשויעריה. נסענו לשויעריה. בכר נסע
קודם להימלר והגיע יומיים אח"כ. בסס' גלן במשרדו של סלי
מאיר אמרנו לו על המצב האומלל בכוד' והודיעות שקבלנו על גורל
יהודי סלובקיה והחלטנו לפניו שיהיה קצת יותר זריז. החלטנו
שלא בידו החלטת, שהממונים עליו היום רוצים להגיד לא כן ולא לא,
שהוא בכלל רוצה להשתחרר מהתפקיד הזה. ביליץ בא עם הצעה קונקרטיה
הפעם, הייתה הסכם מסחרי אונגרי-שויערי שבעלי חבריה נתנו לו את
הסכמתם. במסגרת הסכם זה אפשר היה לקנות בשויעריה חולצות לאונגריה
בכיסול שחורות שונות. ביליץ ברר בשלטון עם שר המסחר השויערי
שבצוע תכנית זו אפשרי, כמובן זו היתה טאלה של מימון. אבל מאיר
לא קבל את הצעה, שחורות בלתי חיוניות מבחינה מלחמתית, אבל בכ"ז

ע' 74

סחורות. יומים אח"כ הגיע בכר, ישבנו במלון "והחלפה" במס' גלן.
 בכר חודש לי לפני הפגישת המגלים מהחלפים בכר, ז"א שהקבוצה
 עומדת לעצת מברגן-בלון לשוויצריה גם אמר לי שהימלר נתן לו יפוי-
 כח די רחב. הפגישת בוקלה היו בנכחים בכר, קסליץ, ביליץ, מאיר
 ואני. בכר חודש א' שוודי מלומדיה סולקו מסוכות צבאיות. מסמור
 שאל מה פירוש "סולקו", החחיל לרנך ואשרו "גורשו". (ב) סיחודי
 בכר יוצאו לעבודת. (ג) שהימלר מוכן לחקים 3 סוגים מיוחדים
 של יהודים בתוך גרמניה, שמצבם יהיה שזה עם נתיני חוץ, או עם
 שבויי מלחמה, בכלל רצח לתת ליהודים איזה שהוא סטטוס, שלא היה
 להם עד אז בכלל, וירשה לז"א בין-לאומי להתענין בגורלם ולטפל
 בהם, גם זה היה מחוץ/חודש מהפכו, ושחוא מוכן להסכים להוצאת
 אלפי יהודים נוספים מגרמניה כדומה לקבוצת מברגן-בלון. אבל רק
 תמורת סחורות. שלי מאיר הרגה לבכר מברק אשר החוץ של ארצות
 הברית קורבט חל, בו הוא מסכים להעביר לשוויצריה 5 מיליון דולרים
 לצרפי הצלה. הוא נמח לשכנע את בכר לא לעמד על הודישת הפרודסית
 שקבל סחורה, ודרש להקל על מצב היהודים. גם הציג לו לא לדבר
 על מסחר בכני אדם (menschen handel). לא טובים שום דבר.
 אח"כ הייתה פגישה בין מאיר, קסליץ, בכר ואני. מקללנד דרס
 מבכר לעשות שהימלר יקל לא רק על מצב היהודים, אלא בכלל שחוא
 גרמניה החיטוריסטית לגישה יותר הומניטרית. בכר העביל על
 האספטים, הוא כל כך הומניסטריום של בעלי הברית בהפצעת ערים
 וכו', אבל בסוף הבסיה לדבר עם הימלר במובן דרישותיו של מקללנד.
 חומכם בין מקללנד לבכר שים מיליון הדולרים יועמדו לרשותו של
 בכר לקניה סחורות שוויצריה, שלהוצאתם מסבימים ממשלת שוויצריה ובעלי
 הברית. מקללנד אמר לבכר: אל תדרש ממני שאני או שלי מאיר נעשה
 מסבילך את הקניות האלה. 5 מיליון דולר 20 מיליון פרנק. בנסענו
 במסכת לגבול השוויצרי, בסיוחה בין בכר, קסליץ, מאיר ואני טובים
 בין חסאר שישימים חוליים וילדים לא יגורשו מבול. בכר גם הבסיה
 לבכר את מצבם של יהודי סלוב' ולנקט באמצעים לחקלת מצב היהודים
 במחנות ריכוז.

ע' 75

ע' 76

ע' 77

נדחה ל-22/2/54

(-) ג. ב. חלוי
נשיא

19/2/1953

י"ט אדר א' תשי"ד - 22.2.54

הופעה כנ"ל.

המשך עדותו של ד"ר ישראל קסטנר (אחרי הזמרת שבועתו):

עברנו את הגבול השוויצרי, ומיד בהגיענו לשטח הגרמני לקח בכר ממני את הורכבון שלי. כשהגענו לבוד, כמותו יום החל הגברוש הרב. שנקרא "ממממ". על פי מניתי בכר החעכב אצל אייכמן, הייתה נוכח, שרק יהודים בעלי כושר עבודה יגורשו, כפי שסוכס בינינו בשוויצ. בהחלט להתערבות זו לא גורשו בסלב זה אלא יהודים בגיל בין 16 לבין 45. ידענו מהנסיון שילדים חולים וישישים מוצאים לחורג, ובגילים הג"ל הוצאו לעבודה וחיו לחם עוד סכויים להשאר בחיים. אחרי ימים מספר הוציאו אייכמן הוראות חדשות שיש לגרש גם ילדים החל מגיל 10. יצאתי אל בכר והוא שלצל בנוכחותי אל אייכמן והודיע לו שבאם אייכמן לא יפסיק להפריע לכפוע החסכם יהיה בכר נאלץ לטלגרף להימלר. אחרי מספר ימים הופסק "המרש", כהוצאה מהתערבותו של גובל יוסטר מקד "הרפן-ס.ס." זה בא לבוד' לבקר אצל בכר, ובשאוני באתי לבכר, הוזמנתי לגשת אל ד"ר בייליץ ושם עשיתי הכרה עם שני קצינים בלתי ידועים לו עד אז, יוסטר יצוד אחד, ובתוך שיחה חם טפרו על מה שחם ראו על הכביש, היהודים מהים מתוך אפיסה כמות, גוויה משני צדי הכביש, והיילים אונגרים יורדים בהם. וכו'. אז יוסטר הוציא הוראה להפסיק את ה"פוסמריס". קטליץ טלגרף משוויצ אחרי ימים מספר שדין לא קבל את הכסף שהובטח לו בפנישה עם מקלנד לצרכי קניות, בכר שהודיע לי על כך אמר שהוא עומד לנסע לראות את הימלר ובינתיים עלי לבכר את המצב. מפני שאחרת הוא יהיה נאלץ למסר על כך להימלר. טלגרפתי לסלי מאיר, ועל דעת עצמי שלחתי אל בכר להדקוורטרם של הימלר מברק. בו הודעתי מחספך ישנו ועובדים בודיזות לחסל את הקטיים הסבויים בקשר למסירתו. אחרי כמה ימים חזר בכר מהימלר והודיע לי שהימלר הוציא הוראה על הפסקת החשמרה. הוא הראה לי העתק של ההוראה הזאת שהיתה מכוננת אל קלסברונר, ראש ה-

ע' 78

ע' 79

Religs Sicherheits-Haupt-Amt

ואוסולד פול, גובל ס.ס., ראש האדמיניסטרציה של ה-ס.ס. בהוראה נאמר שיש לשמור על חיי היהודים ולתת להם טפול רפואי במקרה של מחלה. אייכמן, שנקדר מספר ימים מבוד', חזר ונתן הוראה להמשיך ב"פוסמריס". הוא טען שיוסטר לא יכול לשמש לפי התרשמות מומנטריה עד כמה הרבר יעיל או לא, אבל בעקר הוא חשש יהודים לעבודה הבצורים בה החתילו אז הגרמנים על יד הגבול האוסטרי-אונג'. אנחנו הודעה עשינו שני דברים, שוב בקטנו, הפעם בתוקף, שבכר יוציא מהימלר להפסיק בכלל את הגרוש, בינתים שלחנו אנחנו הודעה במכוננית מאה מצרכי מזון, רפואות, והבאנו בהורה בודכים שונות מספר לא קטן של מגורשים. בסוף נוב הגיע מברק שני מקטליץ בשוויצ' שבכר זה 10 ימים לא התראח עם מאיר ואף משוכנע שאין כוזה לתת לו בכר. המברק הגיע לבכר, ובכשכר הודיע לי על המברק היה נוכח גם אייכמן. כשסוכס שאני אצל שוב לגובל השוויצ' לבכר את המצב הודיע אייכמן שאם לא תתקבל משליחו של בכר, שלמד ללוח אותי לגבול, השובה משביעה רצון, הוא יחסל את היהודים בבוד'. שמו של השליח היה קרל, האופס-שטורם-פירר של ה/רפן ס.ס. - תאריך הוצעת בכר על החלטת הימלר להפסיק החשמרה היה בערך אמצע נובמבר. - נסעתי לגבול השוויצ' מיד, נפגשנו עם קטליץ, אתו היה יהודי שויצ' שהציג עצמו דובינפלד. סלי מאיר לא היה. קטליץ אמר לי שקבל הוראה לעזוב את שוויצריה (הוא אחד מעוזריו של בכר שנטאר בשוויצ' כדי לעשות את הקניות על פי החסכם מקלנד בכר 20 מיליון). אמר לא רק שאין כסף ואין קניות אלא רוצים גם לגרוש משוויצ' ושחוא יגלה את כל הבלוף הזה. מאידך אמר שדבר עם רובינפלד חמיצג איזה ארגון יהודי אורחודקסי ושחציץ להעמיד כסף בשם ארגונו לצרכי העולקה הזאת. שאלתי את רובינפלד כמה כסף ישנו. אמר שיש לו מיליון פרנק שוויצ', אבל במקרה של שחרור רכבות נוספות של יהודים יוכל להשיג הרבה יותר. טלגרפתי לסלי מאיר ולנתן שולכח ובקשתים לבוא מיד לגבול. למחרת בא שולכח עם ד' וילר. שולכח היה אחד משליחי הסוכנות בשוויצ', שסבר בשטח ההצלה, הני חושב שבאופן מיוחד היה נציגו של "החלוצ". החלונתי לפני שנוחם ודישתי שיקפידו מיד למחות חלק מ-20 המיליון, ושינסו לדחות את גרושו של קטליץ משוויצ'. מסדתי להם כמובן על המצב בבוד' וגם על הודעה בכר בקשר להוראת הימלר.

ע' 80

ע' 81

ע' 82

ע' 96

מספר מנהיגים אונג' דמוקרטיוס, יהודים ולא יהודים. הוא חסכים לארגון הקבוצה, ודחה את ההצעה. נסעתי שוב לברטיסלבה, ארגוני אמצעי הנבחה, ושחגגנו ליציאת הקבוצה עמדת הרוסים בכך מספר קילומטרים מברטיסלבה והתקיימה בהשגה מכוניות מסה במספר מספיק, בכ"ז הצליח ד"ר דגם להודיע למספר בונקררים על יציאת הקבוצה, ובערך 27 יהודים נפגשו אהי במקום שנקבע ויצאו, בשתי מכוניות מסה, לוינה. האנשים הוכנסו לבית החולים היהודי. כוינה כבר נקעה המעב הצבאי די מתוח, ובקשה מבכר שלמני צויבתו אח וינה עליו לדאג לשני דברים: א) שהיהודים הנמצאים בו ינה ובאוסטריה יימסרו לרוסים כמו שהם - המחד הגדול שלנו בתקופה זו היה שלאחר השפדת כל כך הרבה מיליונים יהליון הגרמ' לחסיד את השארית הקטנה של כמה מאות אלף ולחלל ע"י כך את העדים והמתנקטים האלה באמנם שמסדרם הקטן בין כה אינו מספיק ליוצרת אליבתי. בשלב זה עמדנו באופן מיוחד בעל בכר על כך לחוציה הורחקה למניעה רצח המוני ברגע החורון. הוא דבר עם הימלר על זה בקוררו בו ינה ב-28/3, כשגם אני הוצגתי אם כי לא באופן פורמלי. הימלר בא לוינה לרק בפעדים צבאיים להגנת העיר, לקחו אותי לבנין בו התקיימה הישיבה על הגנה וינה בראשותו של הימלר, סמלורודור עמתי עם קרומי ועם בכר, וכשהימלר הגיע נגד אליו בכר וחצביע עלי. אחרי הישיבה הודיע לי בכר שהימלר נתן הוראה ברורה לא לגרש את שארית הפליטה הזאת ולא לנגע בה. אחרי כמה ימים הודיע לי שהימלר מינה אותה ל-

ע' 97

Religions-Sonder-Kommission
- ממונה מיוחד של הרייך על כל מחנות היהודים - חסרתם. מצבם של היהודים שעדין קיימים על מנה למנע את רציחתם - חסרתם. "על מנה וכו'" - זאת המסרה שבכר סמך לי עליה. נוסח המנוי כמובן לא כלל את זה, הוא הוראה לי את כתב המנוי ורשמתי לפני את הנוסח שלו. הוא גם הודיע לי שהימלר אינו רוצה יותר בכסף או בתמורה חמריה אחרת, ומה ששולם יוחזר לנו אחרי המלחמה. עלי לנסע אתו לברלין, עם אסמך מפיו של הימלר ירשיים נוספים. נמנתי לברלין. המגישה עם הימלר לא התקיימה. מאידך החלט בין בכר וביני לנסע למחנות הריכוז הגדולים ולנקט בפערים חדרושים במקום ובחמאם למח שמוכס. נסענו. לברגן בלון. שמענו מפיו של מפקד המחנה קרמר דר"ח שלמיר מהיום שם יום כ-500 → 600 איש מרעב וממחלות, במיוחד סיפוט, אמרתי לבכר שאין פתרון אחר בטביל המחנה אלמ' למסרו מיד לבעלי הברית. הצבה האנגלי פחד חז בערך 20 ק"מ מברגן-בלון, אבל החזית הייתה אז שטוחה, בכר נסע להמבורג יחד אתי ובמי מספר לי קבל מהימלר בדרך סגורמי ימ"י - כה לשאת ולהת על כניעה של ששה ברגן-בלון. למחרת חזרנו לברגן בלון ומשט למפקדה החזית המפון-מערבית של הצבא הגרמני, בכר נכנס ויצא אחרי כ-5 שעות ומסר לי שהמפקדה הסכימה לפעולה. אני עוד הייתי נוכח כשיצא השליח, קולונל גרמני, בכרון החזיתית האנגלית. המחנה נמסר מיד לאנגלים, או מסירת המחנה הייתה גורמת עוד הייתי נוכח כשיצא השליח, קולונל גרמני, בכרון החזיתית האנגלית. המחנה נמסר מיד לאנגלים. או מסירת המחנה הייתה גורמת עוד של כמה אלפי איש לכל המחנות. בברגן בלון הייתה רכבה יהודים המיוערת לסזיאנשט. פחותי שבדרך יפציצו אותם בעלי הברית. בכר נתן הוראה למפקד הרכבה שצריך לסמך על חייהם של הנוסעים. חזרנו לברלין והוחלט בין בכר וביני שלאור המצב הצבאי אי אפשר לבצע התכנית בשלמותה, הכנית הבקור במחנות. אולם בכר קבל על עצמו לנסע לפלוסנבורג ולמאוסהאוזן ואני נסעתי עם קרומי לשרזינגסט עם הוראתו של הימלר למסר את המחנה על כך תושביו לבעלי הברית בלי רצח ברגע האחרון. נסענו לשרזינגסט, נפגשנו עם מפקד המחנה והחוראה הזאת נמסרה לו בנוכחותי. האנשים נשארו בחיים. אח"כ נסעתי לגבול השוודי ופברתי את הגבול. עזבתי את השטח הגרמני וכו' ב-16/4/45 עזבתי ברלין, ב-17/4 עזבתי שרזינגסט, הגעתי לגבול ועזבתי את צרמניה ב-19-20/4 נכנסתי לשוויצריה.

ע' 98

ע' 99

ע' 100

ע' 101

ע' 102

נשארתי בשוויצ' עד אוגוסט אותה שנה. גרתי בפנסיון. היה לי חדר אחד שם, בג' נבחה. אני אוהב לשחק בדיד'ג, שחקתי בדיד'ג עם יודים. היו לי יודים בג' נבחה - חותני המחנה ועוד כמה מקבוצה ברון-בלגון. מה שכתוב במאמרו של הנ' בנוגע לפורת חיי בשוויצ' זה שקר - שקר הוא בטוי חלש. משוויצ' נסעתי ללונדון, חוזמתי ע"י הקונגרס היהודי העולמי, ע"י מסרתי אינפורמציה על כל מה שירדתי על פרשת Justice Task Force על הנאצים שהסתתרו בה ועל עוזריהם האונגרים. חזרתי בודאי את שמו של בכר בקשר לדו"ח שלי על כל הפרשה. בדיוק אותו דו"ח כמו שמסרתי בעדותי פה. אח"כ דרשו ממני הצהרה בשבועה על כל הפרשה ואשרתי את הפרשה בתצהרה בשבועה, את הנסיקה ללונדון וישבתי שם שלם לי הקונגרס היהודי העולמי. אני מניח ע"ח השופט ג'ספון, על כל פנים לא על השבוני. המלחמה העולמית טרם נגמרה

ע' 83

למחרת בא מאיר, בישיבה משותפת עם סלי חייז גם קרל וקסליץ
 שבינתיים עבר את הגבול לגרמניה, ניתנה לו רשות מעבר-גבול
 לשטח השווייצרי, כמו לי ולכן לוינה, על שאלתנו אם ישנו חסך
 שהובטח בנוב' ענה מאיר שאולי יוכל עכשיו לגייס כ-4 מיליון
 פרנק. כזכור קבל קרל הוראה לסלגרף לבדו' במשך 48 שעות ולתת
 השגחה ברורה לכבר אם חופקד הסכום לרשותו של בכר או לא, הסכום
 של 20 מיליון. כשהזרנו מהגבול היתה שיחה בין קרל לקסליץ
 בנוכחותי אם להודיע על הטעם האמתי או להסתירו מפני בכר באופן
 פורמלי, כלומר: מברק שנשלח דרך ס.ס, אל בכר זה מסך פורמלי,
 ואחרו רואה לא רק בכר. קרל טען שאסור להם להכניס את בכר
 במצב בלתי נוח לגבי הימלר עם הודעה על כשלון, יכולים ע"י
 זה אפילו לסכן חייו של בכר. אז הבריקו ש-5 מיליון פרנקים בכר
 חופקדו (זה בנגוד למציאות) לצרכי קניות סחורות מפינים סוניה
 (אני השתתפתי קצת בשיחה זו שהביאה למברק זה ורשמתי בדיוק את
 תוכן המברק) ו-15 מיליון פרנקים נוספים נמצאים "בשיבול".
 דרשנו דו"ח מבכר על מצב יהודי בוד' והודענו שקבוצת ברגן-בלוז
 טרם הגיעה לגבול. המברק נחתם ע"י קסליץ וקרל, אבל אני בקשתי
 להכניס את הודיעה ותהודיעה הנ"ל למברק. מסלוח המברק לבדו'
 היה בערך 3/12 או 4/12.

ע' 84

ב-4/12 בליטה הודיע לי קרל על מברק בו נמסר מברלין
 למפקדה הגבול שקבוצת ברגן-בלוז, כלומר אלה שנשארו עוד, יוצאים
 באותו יום את המחנה ומגיעים לפי הכנייה ב-6/12 לתחנת הגבול
 לוסטנאו (גבול אוסטרי-שוויצרי). למחרת באה השוכה מבכר, העקר -
 הוא הודיע שנקט באמצעים הדרושים להבטחת חיי יהודי בוד': דורס
 סדור מידו של ה-20 מיליון. ב-6/12 בשעה 7 בערב קבלנו ידיעה
 על בואה של הרכבת עם שארית הקבוצה, כ-1370, הגיעו לברגן. היה
 וכוח בין קרל וקסליץ וקרומיי, שלוחו את הרכבת מברגן-בלוז,
 אם לתת לרכבת להמשיך בדרךה או לא (את זה ספרו לי קרל וקרומיי).

ע' 85

הרכבת עמדה במקום, התעכבה, ואני ראיתי במקום את שלמה הנ"ל
 יושבים ומתוכחים. התערבתי בוכוח ע"י כך שאמרתי לקרל שזה יהיה
 אסון אם יעשו את השגיאה הפסלית לעכב את הרכבת. הם חשבו שאולי
 ע"י אי מתן היתר ליציאת הרכבת אפשר להשפיע על סלי מאיר שוגיש
 אסור על הפקדה 5 המיליון, שעד אז היה קיים רק בצורת הבטחה,
 ואחרי שעות מספר החליטו לתת לרכבת לצאת. נסענו מברגן ללוסטנאו
 עם הועברו לרכבת שוויצרית שעמדה שם ונחתה לבס על פי הסדורים שנעשו
 ע"י סלי מאיר, הם עברו את הגבול אחרי הצוה. נסעתי עם העולים
 מברגן עד לוסטנאו, 200 מטר מהגבול, שם הועברו לרכבת שוויצרית,
 וראיתי שהרכבת הזאת הביאה אותם לשוויצריה. לפני יציאת הרכבת
 חתמתי על אשור, יחד עם פיישר, בשם המוסדות היהודים שקבלנו 1370
 (בערך) יהודים משלפונות גרמניה, אחרי יציאת הרכבת הזמינו אותי
 לכית המכס בלוסטנאו ע"מ לעשות את החשבון הסופי של הרכבת. טענתי
 שכבר שלמנו לפי הקיומה של 1000 דולר לנפש יותר ממה שמגיע להם
 וחם טענו לחפך, ובזה נשאר הוכוח, לא נגמר, הנושא ירד מעל
 הפרק. הזרנו לברגן, משם קרל נסע לבדו' ואני נשארתו בברגן
 מפני סלי מאיר הודיע לי על בואו של ד"ר ז'ו שורץ לשוויצ'
 ודרש ממני להחריאה אותו. בערך ב-20/12 קבלתי ידיעה ממאיר שד"ר
 שורץ הגיע, קבלתי ויזה כניסה, נסעתי לסט' גלן, והתחילו שיחה
 ביני, ד"ר שורץ, מאיר, סולוב ואחרים שבקרו אצלי, ז'ו שורץ
 הודיע שהעכרת 20 מיליון מ' אחרת בגלל 2 סבות: החלפת שרי החוץ
 האמריקאים (סטפניוס במקום קורדלהל), סטפניוס איש חדש שהיה
 צריך לאשר את החעברת לי, ובגלל קשיים פוליטיקו-סכניים בחעברת
 אבל הודיע לי שהכסף כבר נמצא בשוויצ' והחלפתו במרנקים ייעשה
 חוץ ימים ספורים. שאלתיו אם עלי לחזר לבדו' או גרמ' בתנאים
 אלה, ולא נתן לי תשובה. הרי אפילו באותו רגע לא יכלתי להראות
 אפילו פתקה על הפקדה כסף כדבר גמור, חזרתי לשטח הגרמ'. לפני
 כן, בחיותו במלון בסט' גלן, בקרו אצלי האחים שטרנבוך, גב'
 שטרנבוך, ודרונבוים. הם טענו שחם מיצגים את ה- HIJERS
 ארגון לעזרת פליטים בשוויצ', וכמו כן ועדה הרבנים האורתודוקסיים
 מאמריקה וקנדה, הם הציעו לי לעבר אליהם ולעבד בשמם, הם
 הודיעו לי שאישיות שוויצרית חשובה עומדת לנסע אל הימלר, ועשו
 בקרת די רצינית על אופן פעולותיו של סלי מאיר, הם גם מסרו לי
 רשימות של יהודים ובקשוני לנסות להתערב לטובתם. אמרתי להם
 שאין זה ביבולתי לקבל את הצעתם, מאחר שאני כל הזמן טענתי לפני
 הגרמנים ליציג את הסוכנות הג'וינט כשני הארגונים היהודיים
 הגדולים ובעלי החשפעה הגדולה ביותר, הם עמדו על הצעתם חם,
 ופרט שהבטחתי להם לעשות עבור היהודים שרומים נמסרה לי לא
 יצא מזה שום דבר. אמרתי להם שאם לאישיות שוויצרית יש באמה

ע' 86

ע' 87

ע' 88

ע' 89

קשרים עם הימלר וכל לנצלם לטובת העניין, שאינו עניינו של הג'וינט או של הסוכנות או שלי, אלא של העם היהודי כולו. גם הצעתי להם לנצל את קשריהם למעולות בלתי מורמליות שעלולות להשפיע על הגרמנים, אבל הם רצו רכבת של יהודים, כדומה לקבוצת ברוך-בלזן. לא עשיתי משהו שום מעולה להכלל בפעולות הצלחה של אחרים, לא סכנתי חיי הצלחה כדי להכלל בפעולות הצלחה. נסעתי בחזרה, אך לא הגעתי לבוד' שהייתה כבר טוקמה ע"י הרוסים, נסעתי לוינה, כשיצאתי משוויץ ידעתי שלא אגיע לבוד'. הוסל עלי הפקיד ורציתי למלאו עד המון, לכן עזבתי שוויץ ונסעתי לוינה. סבה נוספת - אייכמן הצאתי בוד' איים עלי שאם לא אחזור, בהיות ומשפחתי כבר בשוויץ, הוא יתנקם ביהודים. כמוכן אחריות בזאת לא יכלתי לקחת על עצמי, אבל אמרתי לעצמי שאם קיימת עוד תקווה או סכרי להציל יהודי אחד אני מוכרח להמשיך. בוינה נפגשתי עם בבא החוקרורטר שלו היה עכשיו בוינה. ואני נשארתי שם, לעת

ע' 90

עתי. שאלתיו אם יש אפשרות להגיע לבוד', הוא ענה שיט עדין קשר זור, אבל החזיר שהדרך אינה בטוחה, מפני אוירונזי קרב רוסים. מסרתי לכבר מכתב מסלי מאיר, שבו שוב הובטח ש-20 המיליון הם בסדר ודרישה נמדת להציל חיה של גיורי פלייסמן. בכר לא אמר שום דבר, בוינה התחלתי לעבד ב-5 בוינים: היה שם היה חוקרים יהודי לצרכי השארית הקטנה של יהודים שחיו עדיין בוינה ולצרכי יהודי אונג' שהועברו לאוסטריה. זה היה שטח עבודה אחד. (ב) עזרה ליהודים שעמדו בגבול האוסטרי-שוויצרי.

ע' 91

(ג) קשר עם היהודים בברטיסלבה שנמצאו שם אז במחתרת. נסעתי לברטיסלבה במטרה להשיג מצרכי מזון ופואות בגדי חורף למגורשים שנמצאו באוסטריה. נסעתי עם ז'ר טודיקווא, נציג בלב אדום בוינה.

ע' 92

ועם קרומי, באמצעי הובלה שלו. בברטיסלבה ישבנו עם הקונסול השוויצרי ד"ר קלר, עם נציג הצ"א בברטיסלבה ג'ורג' (Dunand) דוננד, וקבענו תכנית לקניית אלפי בגדי חורף שמן אלקוואה כלי רפואה. הפקידו העקרי של דוננד בברטיסלבה היה הקשר עם המחתרת היהודית, על כך קבלתי הוראה מסלי מאיר בהיותי בשוויץ להתקשר עם שוויקום ודוננד, לפעולות עזרה ליהודים המגורשים שנמצאו באוסטריה וליהודים הנותרים בברטיסלבה. ז'ר גאורג רבם היה בברטיסלבה, עמד בראש המחתרת, דוננד הביא אותי אליו, בקרנו אצלו כבונקר שלו, במחבוא שלו, מסרתי לו סכום בסך

ע' 93

שחובא משויצריה, שמעתי ממין דו"ח על מצב היהודים במחתרת והחלטנו על מספר פעולות, בין השאר צבאש מבכר לאפשר לחופשי חלק לפחות של היהודים הצלחה לשוויץ. חזרתי לוינה, מסרתי דו"ח לבכר, הצעתי לבכר לגסע לגבול ולקבוצת תכנית על הצלחה שארית הפליטה היהודית בגורמ', שבכר יסע, היתה פגישה אחרונה בין סלי מאיר ובכר על הצבול השוויצ', בערך אמצע פברואר 1945, נסעתי יחד עם בכר והייתי נוכח. מאיר הגיש סג"ם אשור על הפקדת 20 מיליון, אלא שהסכום חופקד על שם של מאיר ומקלנד, לא על שמו של בכר. אבל מאיר

שנינתים חלו גם שני ימים במצב המלחמתי, בכר נסעה בינתיים יחד רחוק וכל מה שדרש היה להתראות גם עם מקלנד. הוא ספד למאיר על חוראוחו של הימלר והקשיים שלו עם הקיצוניים במנגנון ה-ס.ס. שבחלקם עושים מזימה לחסלו, ובחלקם מתחילים להתחרות אתו על זכות הצלחה. שום דבר לא יצא מהפגישה. בכר הבטיח שוב לידר עם הימלר לטובת הצלחה היהודים הנמצאים עדין על שטח גרמני, שבנוגע למספרם הוא נדרש למסר מסוימים מדויקים, ולראות אם הוא יכול לאפשר לצ"א הבין-לאומי לספל ביהודים שבמחנה הריכוז. בכר ידע בשלב זה וכבר לפני כן שלא ישלמו לו כסף, בשלב זה הוא היה בטוח, לא היה שום ער כדי כך שבאמצע פברואר יהיה לו זמן לקנות מהכסף שהופקד על שם מאיר ומקלנד סחורות וכו' - הוא היה קצין גבוה והיה לו מוסג על המלחמה, והוא לא היה טפס. לו בכר רצה בשלב זה להתנקם ביהודים היה יכול לגרם אסון. לו היה מודיע להימלר שהכל היה בלון ושדמינו אותם ושאינ שום תקווה לאיזה מגע פוליטי בין הימלר לבין בעלי הברית בדרך זו, אז כמוכן הימלר היה מוציא את המסקנה. חזרנו לוינה, שם קבלתי מדוננד מברק זה (מוצג 1), הלבתי לדוננד בברטיסלבה. הוא ספד לי שחפזתה שלו, יהודיה עם ניירות מזוייפים, ושהיתה עוזרתו בפעולותיו נתפסה ע"י הגסטפו וחודתה במעשיה של דוננד, והגסטפו מתכוננת לאסרו. בקש עזרה. חזרתי מיד לוינה, הלבתי לבכר והזחרתי אותו שבה היה חסוף של כל מ"מ, לאור הפערודיה שרדעה על מעצרו של נציג הצ"א הבין לאומי שריכה ליצר בעולם. העדין טודר - בשנת 1949 נפגשתי עם דוננד בג' נבה וחוא נתן לי את ספרו עם הקדשה זו (מוצג 2).

ע' 95 (מוצג 1)

הוא מדבר עלי בעמודים 192, 208, 212 ואילך, מבכר בקסתי שירדשה לי לארגן בברטיסלבה מהיהודים הצלחה קבוצה שתצא לשוויץ, ועל פי בקשתו של מקלנד בשוויץ הצעתי לבכר להתערב אצל הימלר לשחרר

(מוצג 2)

ולא יכלתי לקבל ויזה לאנגליה בתור יהודי אונגרי בלי הזמנה זו, לא באופן פרטי יכלתי לנסע לאנגליה. חזרתי לג'נבה בספטמבר. נשארתי בשויצ'ר עד סוף 1946, עד אחרי הקונגרס בבזל. לא הגדלתי את רמת החיים, לא בליתי בחיי הוללות וכו', כל זה שקר. - משויצ'ר הלכתי לנירנברג. בתחילת 1947. לפי הזמנת גנרל Edmund Veessenmeyer הקטגור הראשי של בית'מש הבין-לאומי. הייתי יועץ הקטגוריה השנייה השטרה יהודים. גם השתתפתי בחקירות, ובחפושיה אחרי אייכמן ומספר עוזריו שנעלמו. עבדתי בנירנברג בערך עד אנובס 1947. מנירנברג חזרתי לשויצ'ר כדי לעלות ארצה. ועליתי ארצה בדצמבר 1947. קבלתי מברק מגנרל סילור. את ההוצאות בנירנברג ושכר טרחה שלם לי ביה'מש הבין-לאומי. זה המברק מגנרל סילור שקבלתי (מוצג 3) בתחילת פברואר 1948. בקשתי ראיון אצל טר דוד בן-גוריון. הראיתי לו את המברק ושאלתיו מה עלי לעשות, הוא יעץ לי לנסע. ישבתי עם אנשי המחלקה המדינית ונציגי מוסדות אחרים של הסוכנות לראות איך לנצל את הנסיעה הזאת לצרכים פוליטיים שונים. הסוכנות נתנה לי כסף להוצאות הנסיעה. בנירנברג הופעתי הפעם בתור עד במשפט שקראו לו "Ministries' Case"

ע' 103

(מוצג 3)

נגד משרדי מטלה שונים של הגרמנים, במיוחד משרד החוץ - על מנת להעיד נגד גנרל ה-0.0. שהיה בזמן הכיבוש מיופה הכח של היטלר באונגריה וציר גרמניה. כ"כ נגד גנרל ה-0.0. גוטלוב ברוך, שהיה ממונה על סלובקיה בזמן המרד והגרוש של השארית. לשם כך במיוחד קבלתי את המברק הזה. זהו המברק הראשון של עדות בנירנברג, שקבלתי בביה'מש (מוצג 4). ע' 3617 - 3659. אחרי מתן העדות המשכתי בעבודתי כיועץ. כאן יש חלק מהעדותי בשבועה בלונדון שהוגשה ע"י הקטגוריה במשפט הראשון בנירנברג נגד פושעי המלחמה הגדולים, בסדר הרשמי

ע' 104

מוצג 4

Trial of German Major War Criminals

(מוצג 5), ע' 365 - 366. עד כמה שידוע לי זו היתה העדות היהודית היחידה במשפט. זה פוטוקופ של מסמך שנמצא בין הניירות האישיים של הימלר. המקור הוגש במשפט הראשון נגד פושעי המלחמה הגדולים וחלק מהמשפט נגד 0.0. בתור ארגון, הוגש שם ע"י הקטגוריה, המקור הוא מוצג במשפט נירנברג. ראיתי את המקור, העתק זה מתאים בדיוק למקור. בקשתי את המקור ואמר לי שזה חלק מהמשפט הראשון והוגש כהוכחה ואי-אפשר להוציא את המקור. זה הפוטוקופ הנ"ל.

(מוצג 5)
ע' 105

תמיר: מתנגד. היה אפשר לבקש העתק רשמי, מאושר. לכן אני מתנגד להגשת ההעתק הזה.

הל: אין כל כלל שיש צורך בהעתק מאושר, גם לא ברור מי צריך לאשר, ואם אפשר עוד היום לאשר. העד מאשר בשבועה שראה את המקור בעיניו. ההתנגדות היא רק לדיוק ההעתק, וזה גלום -

(העד) (לביה'מש) הצלום הזה לא נעשה לצורך המשפט הזה, אלא נעשה לצורך משפט נירנברג, וזה אחד הצלומים של המקור שהיה בעיר נירנברג, יחד עם המקור לצורך הקטגוריה, ונמסר לי בזמנו ע"י גנרל סילור. ה"אני" המדבר פה הוא הימלר, ויש בו כחב ידו האפייני.

ע' 106

החלטה: לדחות את ההתנגדות.

(-). ב. הלוי
נשיא.

(מוצג 6) (הצלום הוגש וסומן מוצג 6).

מסמך זה (שאני עומד להציגו) הוא מסמך שהוגש במשפט נגד ויזנמאיר בנירנברג, זה התרגום האנגלי של מברק שנשלח ע"י ויזנמאיר מבוד' למשרד החוץ הגרמני, ראיתי את המקור והשוויתי את המקור עם המסמך הזה, את המסמך הזה מסר לי דר' רוברט קמפנר, התובע הכללי במשפט, סגנו של גנרל סילור. את המקור לא יכלתי לקבל, כי היה חלק מההוכחות במשפט. יש בו גם אשור שהתרגום הוא נכון, כל המסמכים בגרמנית הוגשו בצורך תרגום לאנגלית לצרכי השופטים האמריקאיים שלא ידעו גרמנית. ראיתי גם את המקור הגרמני.

ע' 107

תמיר: מתנגד. מו"מ משפטי בפני בי"מ חקי מוסמך שאינו בשטח כיבוש נאצי, גם לעד וגם ליועץ המשפטי היתה גישה נוחה מאד אליו. העד יכול היה להביא את המקור או העתק מאושר מהמקור.

העתק בלתי מאושר אינו יכול לשמש תחליף. אותם הדברים נאמרים לצבי
התרגום. נוסף לכך לא ידוע לנו מי הגיש את המסמך למשפט הנ"ל ובאילו
מסבות. קבלת מסמך זה יפתח פתח להגשת כל מיני מסמכים שהעז יאמר שהם
מחאימים למקור, ולי אין אפשרות לחקרו. אני מכש לאפשר לי לחקר אותו
אם היה באפשרותו לקבל העתק מאושר. כל זה כפוף להסתייגות הכללית שצמ
הגשת המסמך אינה אומרת שום דבר על מהימנות תכנו וכו'.

היסוד החקיי להתנגדותי להגשת העתק בלתי מאושר הוא הכלל שמקום
שיש עדות ראשית אין לקבל עדות משנה. פיפסון 557, 558 העתק מאושר למקור.
(3) 562, 567 (1) חל דק על מקרים שהוצאת המקור מסכנת את התיק וכו'.

תל: פיפסון 572.

Burnaby v. Basler, 42 Ch.D. 282
& Wigmore 393

החלטה: לדחות את ההתנגדות.

(-) ב. הלוי
נשיא.

(מוצג 7) (המסמך הוגש וסומן מוצג 7).

ע' 108 מסמך זה שאני עומד להציגו הוא מסמך שקבלתי מד"ר קמפנר בנירנברג,
באותן המסבות - המסמך הזה היה בתיק בנירנברג, במשפט ויוזנמיר, וכל
מה שאמרתי על מוצג 7 חל גם על מסמך זה -

תמיר: מתנגד, כל יסוד אותם הנמוקים.

החלט: לדחות את ההתנגדות.

(-) ב. הלוי
נשיא.

(מוצג 8) המסמך הוגש וסומן מוצג 8.

ספר זה "Trial of Major German War Criminals" כרך 11, ע' 306,
(מוצג 9) מכיל הצהרה בשבועה של בכר ועדותו של קלסנברונר בענין זה (מוצג 9).
(מוצג 10) זהו כרך ד', ע' 284, מכיל עדותו של ויסליצני (מוצג 10).

בהיותי בנירנברג בפעם א' או בפעם ב' לא נחתי כל עדות בקשר
לבכר, לא בפני ביה"ד ולא בפני אחד ממסודותיו או משרתיו של ביה"ד
הבין לאומי. מה שכחוב במאמר שצטטתי לנירנברג כדי לתת עדות להציל את
בכר - גם זה שקר. ביה"מש הגרמני לדנציפיסקיה הזמין אותי להופיע במשפט
הדנציפיסקיה של בכר. כשיצאתי את הארץ לא ידעתי שביה"מש לדנציפיסקיה
יזמין אותי לתת עדות. הזמין אותי כשהייתי במקום. לא הלכתי. לא היה לי
חשק להופיע שם בפני הגרמנים, היה לי חשש מהם בימי המלחמה. לעומת זאת
הסכמתי לתת הצהרה בשבועה בענין בכר, שלחתי להם הצהרה בשבועה, ובה מסרתי
על מה שידעתי בקשר אתו. ביה"ב הבין-לאומי לא נקט שום פעולה נגד בכר,
הם חקרו אותו בנירנברג במשך שנתיים בקשר לפעולותיו. וכשלא נמצאה לו שום
הוכחה כאילו היה פושע מלחמה, בהיותו בכ"ז חבר בארגון שנחשב כארגון
פושע, ופן-ס.ס., הועברו לבית"ס לדנציפיסקיה, גרמני. הוא אף פעם לא עמד
פניו בימ"ש בין-לאומי או אמריקאי או אחר. לא נכון שעודתי לו להמלט
בנירנברג מכנשו. בנירנברג לא נחתי עדות פורמלית לטובתו. בכר עצמו ספד
על כל הפעולה הזאת, ויכול להיות שנשאלתי ע"י החוקרים שלו, אבל לא נחתי
עדות או הצהרה בשבועה. דאיתי בעיני תעודה של ביה"מש הבין-לאומי בנירנברג
שבכר נחקר ונמצא חף מפשע בתור פושע מלחמה, יש לי גם צלום של התעודה
שאוכל להפשו.

109

ע' 110

בנירנברג חזרתי ארצה ב-11.5.48, הפסקתי את עבודתי בנירנברג
בראותי אין המצב מתפתח בארץ. טאז תום המלחמה לא הייתי בווינה, באונגריה
לא הוכרז עלי כפושע מלחמה. הייתי כיוחסים די טובים עם נציג אונגריה
בישראל, הוזמנתי לארוחת ערב אליו, עם מר בן צור ממשרד החוץ ודיפלומטים
אחרים, ואין להניח שנציג ממסלה קומוניסטית יזמין בן אדם שהוכרז כפושע
מלחמה. זהו שבועון אונגרי שפורסם במרץ 1948 באונגריה, והמכיל ראיון אתי
(מוצג 11) (מוצג 11).

ואין מפרסמים ראיון כזה עם איש שהוכרז כפושע מלחמה, אני יודע שהיו פה ושם בעתונות האונגרית הקומוניסטית התקפות בקשר לפעולותי, אבל לא הופתעתי ע"י כך, כי זו לא הפעם הראשונה שהקומוניסטים התקיפו ציונים ידועים, ומכחינה מוליטית בשביל הקומוניסטים בודאי היה ענין להשמיץ פעולה ציונית שהצילה חיי יהודים, בבזל הכרתי את ליואי בקונגוס, בקס ממני להשתתף בהוצאת ספר שלו, לא הסכמתי. בספרו הוא כותב עלי ברוח עוינת. זה מכתב תודה והוקרה שקבלתי מהנהלת הצלב האדום הבין-לאומי בפברואר 1948, על העזרה ושתוף הפעולה "החצי רשמי" ביני ובין הצלב האדום בוינה ובברטיסלובה (מוצג 12). זה מכתב של מקללנד מ-18.7.46, שנתן לי כפוישתי (מוצג 13) אתו אחרי המלחמה (מוצג 13).

ע' 111 נדחה למחר.

22.2.54 (-) ב.ה.לוי נשיא.

כ' אד"א תשי"ד (23.2.54)

הופעות כנ"ל.

המטן ערותו של ד"ר ישראל קסטנר (אחרי הזכרת שבועתו):

א (תל)

זה פוטוקופי של מסמך שהוצא ע"י מקללנד בפברואר 1946 על פי בקשתם של דר' גרהרד רינגר, נציג הקונגרס היהודי העולמי בג'נבה, ונשלח לקלוש, עקב הידיעות שנתקבלו משם, שלפיהן הושמעו שם האשמות שונות הן נגד חברי ועדת ההצלה בארנג' הן נגד משתתפי קבוצת כרגן בלזן שבחלקם חזרו לקלוש אחרי תום המלחמה. דר' רינגר ואני נגשנו למקללנד ובקשנו ממנו לכוון לעזרת האנשים האלה בקלוש - שחזרו לשם מברגן בלזן ושגודם הואשמו האשמות שונות, בפיוחד הועדה "הדמוקרטית היהודית" כביכול, ז"א היבסקציה, שהיתה ידועה העומדת תחת השפעה קומוניסטית. המסמך המקורי נשלח ע"י דר' רינגר לסקציה בקלוש של הקונגרס היהודי העולמי ובאותו פוק נמן נמסר לי ע"י מקללנד פוטוקופי של מסמך זה. נסיתי להשיג את המסמך המקורי מקלוש, אבל יריד משם הודיעו לי שזה נעלם בכלל. זה הפוטוקופי.

ע' 112

תמיר: העד יכול היה לקבל אשור ממקללנד גם היום שזה הפתק המסמך המקורי, אשור נוטריוני.

החלט: לדחות את ההתנגדות הזאת.

(-) ב.ה.לוי נשיא.

(14) המסמך הוגש וסומן (מוצג 14).

(העד) זהו מכתב המוסד "יד ושם", התום ע"י מר ורהפטיג, (עכשיו תחת שר הדתות) המאשר קבלת מספר מסמכים מקוריים שעל פי בקשתם השגתי בשביל המוסד הזה כהיותי בנירנברג - נתבקשתי ע"י מר ורהפטיג מסעם יד ושם להשיג את המסמכים, וסרתלי להם את המסמכים המקוריים. (מוצג 15) על הפרטה הזאת יש ספקות די רחבה - זה ספרו של איירא הירשמן, נציג

ע' 113

ה- War Refugee Board בקושטא, ארגון שהוקם ע"י הנשיא רוזוולט. ע'

(מוצג 16) 117 והלאה. הספר היה פה בשוק המקומי, עד היום, נפוץ מאד (מוצג 16). זה (מוצג 17) 117 והלאה ע"י American Jewish Committee (מוצג 17), ע' 387 והלאה

- בין היתר הצהרתו בשבועה בפני Justice Jackson כמעט בשלמותה עה ירחון Le monde Juif מנובמבר 1948, פורסם בפריז, מאמר על הגטו בבודפשט -

תמיר: מתנגד. פורסם בפריז, הנאשם לא היה יכול לדעת על פרסום זה.

תל: אני מגיש חומר רחב כדי להראות שהעובדות לאמתן פורסמו בארץ וגם בחו"ל, כשעמדו לרשות הנאשם מקורות רבים.

החלטה: לדחות את ההתנגדות.

(-) ב.ה.לוי נשיא.

- (מוצג 18) הירחון הוגש וסומן מוצג 18.
- (מוצג 19) (העד) זה עתון מצויר מוצג 1945, מברק מנירנברג בקשר לעדות (מוצג 19).
- (עמ' 114) זה עתון "על המשמר", מאמר שפורסם ימים ספורים אחרי עליית (מוצג 20) מתאריך 19.12.47. (מוצג 20)
- (מוצג 21) זה מאמר שפורסם ע"י פרופסור אריה טרקובר ב-25.6.47 בעתון "דבר" (מוצג 21).

לא נכון שלא מסרנו - הועדה - חשבונות. חברי הועדה שטפלו בענינים הכספיים מסרו חשבון הן לג'וינט והן לסוכנות, לאליעזר קפלן המנוח. אני הייתי נוכח, כן הנזי ברנד, שלום אופנברך, המהנדס בייס, ד"ר חיים פורוור, ועד כמה שאני זוכר מל בהרל מהמחלקה הכספית של הסוכנות. הד"ר נמסר לקפלן בבול בהיותו בקונגרס, ב-1946. לסלי מאיר נמסר החשבון ב-1945, בסנס גלן. קבלנו " (שחרור).
 ואנחנו לא נתנו לסוכנות, כי נשאר עוד אצל החתיבויות
 שחשבונו היה צריכה למלא אחריהן.
 quittus
 quittus

כפי שהזכרתי בעדותי נמסרו בבוד' תכשיטי זהב וכו' לגרמ' על חשבון הסכומים שהחייבנו עליהם. חלק מהנכסים האלה נמסר לפני מום המלחמה ע"י בכר לד"ר משה שוויצ'ר (בר-צבי) כששחרר אותו באופן מיוחד ממחנה הריכוז המאוטהאוזן. באפריל 1945. דר' שוויצ'ר מסר את הנכסים לידי שרותי המודיעין האמריקאים לשמירה ולאחר פעולה מטעם הסוכנות הועברו הדברים האלה לידי הסוכנות והג'וינט, שחלקו אותם בינם לבין עצמם לפי טענה מסויימת. עד כמה שיכלתי להעריך, הוחזרו ב-2/3 מבר' הערך שמסרנו. כמובן את הפגזון והקפה לא החזירו, אבל זהב, יהלומים, נפוליונים וכו'. זה העתק של מכתב שנכתב לקפלן המנוח על פי בקשתו באמצע 1948 בקשר ל"פקדון בכר" (כן נקרא הדבר הזה) וכן בקשר לסכומים אחרים שעל פי האינפורמציה של בכר נתקבלו ע"י הנאצים במלחמה ושאפשר היה להשיגם בשוויצ'. הצעתי לקפלן לנקט בצעדים כדי להעבירם לרשות ממשלת ישראל (מוצג 22).

115

(מוצג 22)

אין לי רכוש, יש לי חובות. יש לי זקיה בת"א, בשכירות. את הדירה לקחתי כשכירות בעזרת חברי, חלק מאלה שהשתתפו בקבוצת ברנן בלזן. ב-1949/50, 5 שנים אחרי שהורום, כשהגיעי ארצה היתה לי דירה בת חדר, וחברי טענו שזה לא יתכן והציעו לי את עזרתם, וליובל של 5 שנים מיציאתם מגרמניה הם שלמו את דמי המפתח לשכר לי דירה בת שני חדר ורבע, בה אני גר כעת, כהכרת תודה. אין לי נכסים בשוויצ' או בכל מקום אחר, ולא עשיתי "עסקים". בהיותי בקונגרס בבזל, לאור ההתקפות שהיו עלי ועל פעולות הועדה, בקשתי מהתנועה שאני שייך אליה כמעט 25 שנה - תנועת "אחד" - לעשות בירור בענין זה. והוקם בבזל איזה ביט"ש כבוד בישיבת הנציגה של התנועה קרא מר יוסף שפרינצק הודיעה מטעם התנועה שאם כי הזמן היה בלתי מספיק לסיים מבהינה פורמלית את הבירור, היתה לתנועה אפשרות להודיע שהאשמות הן בלתי מבוססות ועל כן הוא הביע בשם התנועה את הערכתו ואת הוקרתו לי ולחברי. - האישיות השוויצרית שהזכרתי אתמול, נוכחתי לדעת שזה היה אלט-בונדס-רט

ע' 116

לא נכון שתור'י הגיע להבחר לכנסת ושדילגו עלי. התור שלי ברשימת מפא"י לכנסת השניה או מס' 53, והאחרון שנכנס לכנסת - לפני כשבועיים - הוא מס' 51. בבחירות נכנסו לכנסת השניה 45 חברי מפא"י, ואח"כ היו החפטריות ופטירות אחדות וכך הגיע דק לפני שבועיים בדרך התור למס' 51, וכשנכתב המאמר - היו לפני בתור איזה 4-5 ברשימת מפא"י של הכנסת הראשונה היה לי מס' 56. נבחרו 47 תורי לא הגיע. שבויות מספר לפני התפזרות הכנסת הראשונה החליטה מפא"י להכניס מישהו שעמד ב-5-6 מקומות אחרי, ז"א שלפני היו כ-10 אנשים. אז אני ויתר חברי החפטרנו ע"מ לאפשר לו להכנס. אילו היו דולגים על 10 אנשים בתור פושעים, לא היו מעמידים אותם לבחירה לכנסת השניה.

117

תל: גמרתי את החקירה הראשית של העד.

תמיר: (לשאלת ביה"מש אם הנאשם מכנן, לאור העדות בחקירה ראשית, לחזר בו מטענותיו או חלק מהן); הנאשם אינו מוכן לחזר בו מהאשמות העקריות נגד ד"ר קסטנר, אבל יש חלק מהאשמות שלא יוכל להוכיחן, והוא מוכן להודות בעובדות בנוגע לחלק זה.

אודיע על כך בישיבה הבאה.

תל: אם ההגנה תבקש בדיקה פסיכיאטרית של הנאשם, לא אתגוד.

תמיד: אני דוחה את ההצעה הזאת בתור אינסינוואציה, ולא אבקש זאת בשום שלב של המשפט.

תמיד: (לשאלת ביה"מש בנוגע להסתייגותו להגשת כמה מטמכים מבחינת חכנם) -

ע' 118

התנגדותי לא היתה רק לצורת המטמכים, אלא גם לתכנם. מאמרים וראיונות של דר' קסטנר וחבריו ואחרים הם כלם מכלי שני, ואינם יכולים להוות הוכחה לגוף הענינים. כרוג אין השעה לשקל אותם עד כמה הם יכולים לשמש סקור שמהם יכול היה נ' לשאב אינפורמציה למאמרו - זה צריך לסיכומים. העדות של מקלנד וצלב-אדום בין-לאומי אף הן אינן הוכחה, אם באמת הן חשובות להוכיח התנהגותו של דר' קסטנר, היה אפשר לגבות עדותם בחו"ל או לפחות הצהרה בשבועה. העדות של גוף פוליטי, אמריקאי או יהודי, או מכתב לקלוש, יכולות להיות בעלות כוונות מוליטיות, על כל פנים אינן הצהרה בפני ביה"מש, ואינן תמיד מדויקות. המטמכים שהוגשו בנירנברג - כאן אצאג הוגשו בנפרד ובתלוש מכל הרקע. קטע עדות קלסנברונר בו מאשים בכר או הימלר מבחינה נאצית - צריך שיהיה הסבר למה העיד כך - אם היה עד מלך, או להפך היה פאשם, מה היו חקירותיו וכו'. מוצג 6 נניח שזה מכתב של הימלר - אי אפשר לדעת באילו מסכות ולשם מה יצא המכתב הזה. הימלר רצה בשלב האחרון לשהר עצמו, יתכן שזהו פבריקציה לצורך זה. יכול להיות שזה הוגש ע"י בכר, יתכן שלא. מסכות כתיבה, כהב יד בשני מקומות בלבד שקל לזיימו.

מוצג 8 יש תקון בעפרון "בכר" במקום "ברגר", וזה לא חלק מהסטנסיל. מוצג 4 יכול להחקבל רק כהוכחה לכך שדר' ק' נתן עדות נגד דר' ויזנטייר, ולא על התוכן, אלא אם כן אשור עדותו פה בנוגע לעובדות, לא כהשלמה בנוגע לעובדות נוספות.

ע' 119

מוצג 9 - עדות קלסנברונר - אינה הוכחה לשום דבר. אין להסתמך על תוכן עדות שניתנה במשפט בו היו בעיות אחרות לגמרי ולא היתה לנו אפשרות לחקר אותם. כחלק מזה מומיעה שם הצהרה בשבועה של בכר. אין זו הוכחה לאמתות הדברים של בכר בהצהרתו בשבועה, היה אפשר לקבל הצהרה בשבועה של בכר לצורך משפט זה.

מוצג 10 - עדות ויסליצני - כנ"ל. רצה להציל עצמו מכיל דברים שאין להם כל קשר למציאות, פושעים שונים שאחד מעיד נגד השני. אין לקבל עדויות אלה כהוכחה למה שקרה.

מוצג 7 - אינני יודע לצורך מה הוגש.

מוצג 8 - שדור ברדין לונדון - אפשר להוכיח במישרין ע"י רדיו לונדון. ואינני יודע למה שדור ב-1944 מה ששודר. ניתן לפירושים שונים. מיפטון 558,556.

תל: סעיף 208(ב) לפק' החק הפלילי. המוצגים מהיום חומר שלפיו היה ב' יכול לדון, אילו היה מתענין, וגם למצא בה מראה מקומות לחומר נוסף.

העדות שניתנו ע"י מוסדות, כגון צלב-אדום, משרד החוץ (מקלנד). פרט 24 של הקטעים ממאמר ב'. "ועדת חקירה צבורית ובלתי מפלגתית", - אלה הם מוסדות צבוריים ובלתי מפלגתיים. כי היתה חקירה, ואנשיהם התאוננו, ולנ' לא היה צורך לחכות "3 שנים". לא אבקש לתת לעדות אלה ערך נוסף על כך. מבקש לקבלן "for what they are worth"

ספרים ועיתונים, בכללם מוצג 17, לא כדי להוכיח עדותו של דר' ק' בנירנברג, אלא שזה היה יכול לשמש שקול לב' לפני כתיבתו. קל וחומר מוצג 16. מוצג 17 אמנם יצא רק אחרי המאמר - אבל עד היום אינו מודה באי נכונות דבריו, אפילו אחרי עדותו של דר' ק'. מוצג 6 - זכרון דברים של הימלר. לא עדות על אמתות הדברים, אלא להוכחה שאחרי הפגישה הנזכרת שם כתב הימלר את הדברים האלה, מזה נובעת דעתו של הימלר באותו זמן. זו "עדות מקורית".

עדות קלטנברונר מוצג 9 - קלטנברונר באמצעות בכר שידל את שלי מאיר לפרסם ידיעות בעתונות השוויצרית כאילו יש לקבל 200 נצים לתת להם מקלט חמורה הצלת יהודים במסגרת תכנית מוסי. האשמה אבסורדית כאילו שלי מאיר כדי להכשיל את מוסי גרם לפרסום של תכנית מוסי יש תנאי של 200 נאצים. עלי להקדים הרופה למכה. מוצג 9 וכן מוצג 10 בתוך עדות מקורית.

ע' 120

for what it is worth שבמספט נירנברג אמר קלטנברונר דברים אלה, שאמנם שקר הם. בהחלט אינני מתכוון להוכיח אמתותם. הוצגה לפני קלטנברונר הצהרה בשבועה של בכר שהוא השיג את הוראת הפסקת ההשמדה, וקלטנברונר לא הכחיש זאת. יתכן שזה יעזר לביה"מש לקבל המונה שלמה.

מוצג 4 - מאמרו של נ' איזו עדות דר' ק' נתן בנירנברג. מוצג 8 - לא הוגש כויד להוכיח את השדור - דר' ק' הפיד ששמע אותו - אלה להוכיח שהשלושנות הגרמנים ידעו עליו, ושקעו גם על עמדת בעלי הברית, מססון עם רוסייה, ושידעו שענין ברנד גמור, ומדוע היה דר' ק' מעונין להעביר לענין אחר, למגע נקמת הנצים.

מוצג 7 - להוכיח כונת שלטונות הנאצים באנג', מסמן של ויוזמאיר למשרד החוץ הגרמני. מקורותיהם של מוצגים 8,7 הם מסמכים רשמיים ומקוריים של השלטונות הנאצים באונג' ובגרמ'. נמצאו (בתפסו) במשרדים השונים הנוגעים לענין, והוגשו לבירנברג ל"י הקטגוריה שם.

נסייתי להוכיח את העובדות ע"י שותו של דר' ק' ולתמן בה ע"י מסמכים שונים.

- מוצג 1 - עדות מקורית.
- 2 - ההקדשה לדר' ק', כמו התעודות של מוסדות בלתי תלויים. וכל הספר חומר שעמד לרשותו של נ'.
- 3 - עדות מקורית.
- 4 - עדות ק' בנירנברג.
- 5 - כנ"ל - הצהרה בשבועה בלונדון הוגשה בנירנברג בתור עדות.
- 6 - עדות מקורית.
- 7 - עדות מקורית.
- 8 - עדות מקורית.
- 9 - עדות קלטנברונר.
- 10 - עדות ויסליצני.

מוצג 11 לא כל כך חשוב, אבל מוצג 9 מהווה סיוע לעדות דר' ק'. מאשר שאמנם נעשו פעולות כאלה והיה טגס כזה.

- מוצג 11 - נגד טענת פושע מלחמה, וכן חומה לרשות נ'.
- 12 - העדות מוסד בלתי תלוי
- 13 - כנ"ל.
- 14 - כנ"ל.
- 15 - נגד טענת נסיעה בלילה.
- 16 - חומר
- 17 - כנ"ל, ומכיל עדות של דר' ק.
- 18 - חומר
- 19 - כנ"ל
- 20 - כנ"ל
- 21 - כנ"ל
- 22 - בקשר ל"מזודות השמנות".

ע' 121

תמיר: אין לי מה להוסיף.

נדחה להחליטה ולהמטן המשפט למחר.

23.2.54 (-) בנהלוי נשיא.

24.2.54

הופעות כנ"ל.

ניתנה ההחלטה הר"פ.

(-) ב. הלוי
נשיא.

בשאל הנאשם אם לאור עדותו הראשית של דר' קסטנר ברצונו לחזור בו מחלק מהדברים שיש בהם משום הוצאת שם רע על דר' קסטנר לפי כתב האשמה (25 הקטעים) ושפרסמם בעלון הנדון.

תמיר: (אחרי התייעצות עם הנאשם) $\frac{1}{2}$ -

הקטעים הבאים הנאשם יחזור בו מכתובתם משום שאינו יכול להוכיחם ואין הצדקה לפרסום דברים שאינו יכול להוכיחם, אבל הודעה זו נעשית לצורך משפט זה - אין בכך משום הודאה בהפך הדברים, לצורך משפט אזרחי - ואלה הם הקטעים או חלקי הקטעים שהנאשם חוזר בו מהם:-

ע' 122

קטע 1 חוזר בו, חוץ מהמלים "רוזף קריירה" ו "שתוף פעולה עם הנאצים".

חוזר בו מ-קטע 3, 4, 5, רישא, חוץ מהסיפור החל מ"והופעת העד" וכו'.

קטע 6, חוזר בו מהמלים "טט" עד שודר בלבד

חוזר בו מ- קטע 7 חוזר בו מהמלים "ואת מעשי השוד המשותפים" בלבד.

קטע 9 חוזר בו רק מהמלים האחרונות "שהוא נטל לידו והבריח אותן אל מצבר לגבול".

קטעים 11, 12, 13, 14, 15.

קטע 16 סיפא, החל מ- "הרי ידוע" - חוזר בו.

קטעים 17, 18, 19.

20 סיפא, החל מ- "זה עלה לנו" וכו' - חוזר בו.

21, 22.

23 סיפא, החל מ-"ומכיון" וכו' - חוזר בו.

תל: אני מתנגד למצול קטעים, ועל כל פנים לא אותר על המסקנות הנובעות מפרסום הדבה כלה, על כל חלקיה.

כמו כן אני מתנגד להסתייגות בנוגע לחוסר הודאה - הנאשם יכול רק להודות בעובדות או חלק מהן.

תמיר: לפי התקנות המתוקנות רשאי הנאשם להודות בעובדות בלי להודות באשמה, ואני מבקש לאפשר לו זאת בשלב זה. הנאשם רוצה להודות שהחלק הנ"ל פורסמו על ידו בלי שהיתה לו ובלי שיד בידו הוכחה/מספקת לנכונותן. הנאשם אינו יכול להודות באי-נכונות הדברים, אבל ע"י חוסר הוכחה נכונותם יוכל ביה"מש לקבוע את אי נכונותם. ע"י הודאה היה מותר על אחת ההגנות האפשריות לפי סעיף 208, והיה פוגע במצבר במשפט אזרחי. מבקש לקצור את המשפט לצמצמו ע"י כך.

ע' 123

תל: השאלה אם יש או היו הוכחות מספקות אינה "עובדה" שהנאשם יכול להודות בה. עובדה היא רק שאלת נכונות או אי נכונות הדברים שפרסם. בנוגע למשפט אזרחי מוקדם עדין להחליט אם פס"ד פלילי יחייב את נ" במשפט אזרחי. העמדה הנוכחית של הנאשם מפיצה אור על שאלת תום לבו. למעשה ע"י הסתייגותו הנאשם מאשים את דר' קסטנר מחדש.

ביה"מש על הנאשם להחליט אם הוא מודה או אינו מודה שיעובדות ידועות שהוא פרסמם בנוגע לדר' קסטנר הן בלתי נכונות.

ה ח ל ט ה

(א) המוצגים 9 ו-10 מכילים את עדותם של קלטנברונר וויסליצני, והמוצג 9 גם את הצהרתו בשבועה של בכר, שניתנו בבית-המשפט הבין-לאומי למושעי מלחמה גרמנים עקריים בנירנברג. עצם עדותם של קלטנברונר, ויסליצני ובכר במשפט נירנברג אינה עדות כשרה במשפט זה, והמוצגים הנ"ל אינם מתקבלים בשום אופן להוכחת אמיתות הדברים ששלטת האנשים הנ"ל הידו עליהם.

ואולם הנאשם בעלון הנדון, שהוא הפיץ ברבים, הסתמך בפרוט על הספר "משפט מושעי המלחמה בנירנברג" ואף יעץ בו לדר' דב יוסף לקרא את הספר הזה בקשר ליחסי דר' קסטנר - בכר ולכן כל חלקי הפרטי-כל של משפט נירנברג, ובכללם המוצגים 9 ו-10, הם כשרים, לא להוכחת אמיתות הדברים, כאמור לעיל, אלא בתור חסר אינפורמטיבי שעמד לרשות הנאשם.

(ב) המוצגים 6, 7 ו-8 מהווים גם הם חלק מהפרטי-כל של משפט נירנברג ולכן הם כשרים בגבולות האמורים לעיל. יתור על כן, אם יוכח שאמנם המוצגים הנ"ל מהווים מסמכים רשמיים של השלטונות הנאציים לשעבר, כי אז יהיו גם בגדר "הוכחה מקורית", היינו לא הוכחה לאמיתות הדברים הכתובים בהם, אלא הוכחה שאמנם השלטונות הנאציים בזמנם הוציאו מתחת ידם את הדברים הכתובים הנ"ל.

(ג) המוצגים 4, 5 (עמ' 365-6) ו-17 (עמ' 387-390 בלבד) מכילים עדות והצהרות בשבועה שנמסרו ע"י דר' קסטנר במשפט נירנברג, והם כשרים במשפט הזה, לא רק משום שאושרו כנכונים ע"י דר' קסטנר בעדותו במשפט זה, אלא גם מפני שהם חשובים כנושא בפני עצמו לאור הדברים שהנאשם פרסם בעלונו הנ"ל על דבר עדותו של דר' קסטנר במשפט נירנברג.

(ד) המוצגים 1, 3, 15 ו-22 מהווים "הוכחה מקורית" וחלק מהשתלשלות הדברים (res gestae).

(ה) המוצגים 2, 11, 14, 16 ו-18 עד 21 כשרים, לא להוכחת אמיתות הדברים האמורים בהם, אלא כחומר אינפורמטיבי שעמד לרשות הנאשם בזמן פרסום עלונו. לפי סעיף 208(ב) של פק' החק הפלילי, 1936, יש חשיבות במשפט זה לשאלה אם הנאשם טרח טרחה מסמקת כדי לברר אם הדברים שפרסם היו נכונים או כוזבים.

נוסף על כך מוצג 11 חשוב גם בקשר לטענת הנאשם בעלון הנ"ל שהוא נחשב בעיני השלטונות האונבריים כפושע מלחמה.

מוצג 17 פרסם רק אחרי פרסום העלון הנ"ל ולכן אינו יכול להיות חשוב בקשר לסעיף 208(ב), ואינו כשר במשפט זה חוץ מהע' 387-390, המכילים את הצהרתו בשבועה של דר' קסטנר כאמור לעיל.

(ו) המוצגים 12, 13, ו-14 (מכתבים של מר מקלנד ושל נשיא המשנה של הצלב האדום הבין-לאומי) מהווים הערכה חיובית בקשר לפעולותיו של דר' קסטנר וגם מעין עדות על פעולותיו. בתור הערכה ועדות אין המוצגים הנ"ל מהווים הוכחה כשרה במשפט זה, כי מכתבים אינם יכולים להיות תחליף לעדות בביה"מש. ב"כ התביעה הכללית טען שמוצגים אלה יכולים להיות כשרים בתור הרוח דעת של "מוסד צבורי ובלתי מפלגתי", לאור טענתו של הנאשם בעלון הנדון שיש צורך "לתת את רשות הדבור לוועדת הקירה צבורית ובלתי-מפלגתית". אינני יכול לראות את טעמו המכתבים האלה כוועדת הקירה, ולכן אני דוחה את הטענה הזאת. המכתבים מוצגים 12 ו-13 נכתבו לדר' קסטנר באופן אישי, ועד כמה שלא פרסמו ברבים ומהווים מוצגים בפני עצמם (כגון מוצג 20) שהוכשרו במשפט זה כחומר אינפורמטיבי שעמד לרשות הנאשם לפי ס' 208(ב), אינם מהווים הוכחה כשרה במשפט זה. אני פוסל איפוא את המוצגים 12 ו-13 בתור מוצגים בפני עצמם ומחליט להחזיר אותם לתביעה הכללית.

אשר למוצג 14, שאינו מופנה אל דר' קסטנר באופן אישי, אלא מהווה הודעה לכל מי שפעונין לקראת, העיד דר' קסטנר שסמך זה נשלח לסקציה של הקונגרס היהודי העולמי בקלוש לשם מטרה צבורית. אין בשלב זה מקום להחליט אם לכאשם היתה אפשרות מעשית לפני פרסום העלון הנדון לראות את ההודעה הזאת, ולא התברר עדין באיזו מדה היה לו קשר עם יהודי אונבריה לפני פרסום העלון, אבל לכאורה קיימת האפשרות שאילו טרח היה יכול לברר את החומר הזה, ולכן המסמך מוצג 14 מהווה הוכחה כשרה, לא לאמיתות הדברים האמורים בו, אלא כחומר אינפורמטיבי לפי סעיף 208(ב).

הודע בפומבי בפני הנאשם ובא-כחו וב"כ היועץ המשפטי היום כא' אצר א' תשי"ד (24/2/1954).

נ ש י א

תמיר: (אחרי התייעצות עם הנאשם)

לאור הנמוקים שצינתי ולאור הסתירות האפשריות בין הדברים שיודה והדברים שלא יודה, הנאשם לא יודה באי-נכונות חלק מהדברים שפרטסם.

המשך עדותו של דר' ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבועתו - ע' 124

X (תמיר)

השתתפתי בהנהלת עניני קרן היסוד בבוד'. נהלתי את עבודת קרן היסוד בבוד'. לא הייתי חבר ההנהלה ולא חבר המזכירות, אלא הייתה לי עמדה מיוחדת. במקום השליח הא"י שבאותה שנה כבר לא היה יכול לבוא, הוזמנתי אני למלא את התפקידים שהיו מוטלים בקרן היסוד על השליח הא"י. ב-1941, 1942, 1943 עשיתי זאת. לא הייתה ממונה עלי הקהלה, אלא הייתה קואופרציה ביני ובין ההנהלה. לא פעלתי לפי הוראות המזכירות, אלא בהסכם אתה. נהלתי את עניני קרן היסוד. הייתי אחד מ-3 הקופרציונטיים של ההסתדרות הציונית באונג'. נבחרתי לא פ"י אחוד, אלא פ"י האספה הכללית של ההסת' הציונית. היה אחד ממזרחי, אחד מהשומר הצעיר ואחד מ"אחוד". אבל לא בתור נציג "אחוד" נבחרתי. אני יו"ר הועד הפועל של הארגון העולמי של יהודי אונג'. לא נכון שגוף זה קיים כמעט רק על הנייר. לגוף זה הצטרפו עשרות ארגונים. אינני יודע כמה חברים, צריך לבדוק - יכול להיות 50000 או 100000, לא נכון שרק כמה מאות. - הייתי חבר ועדת ההצלה. לא מינינו את עצמנו, וגם לא נבחרנו פ"י מישהו אחר. נשיא ההסת' הציונית המהנדס קומולי המנוח הזמין לדירתי את נציגי המפלגות הציוניות פ"מ לדון בפניה מסעם ועדת ההצלה של הסוכנות מקושטא להקים ועדת עזרה והצלה של ההסת' הציונית בבוד'. מאחר שתפקידים אלה לא היו מיועדים לפרסום ברבים מתוך סבות טובות מאליהם, הוחלט לותר על אספה כללית של ההסת' הציונית בענין זה ולהחליט על פני הסכם בין נציגי המפלגות שהיו אז קיימות בתוך ההסת' הציונית באונג'. פניית הועדה בקושטא לא הייתה הסבה היחידה להרכבת הועדה, אלא אחת הסבות. היוזמים של עבודת ההצלה בבוד' פנו, לאחר שמצאו דרך, למסודות העליונים שלנו דרך קושטא, עד ינואר 1943 פעלנו במחחרת כמין ועדה יוזמת, מטפד חברים שלנו דרך קושטא, עד באונג'. הועדה הוקמה באופן פורמלי בינואר 1943, ולפני כן הייתה הועדה הבלתי פורמלית הנ"ל. ב-1942 פנינו לקושטא. בינואר 1943 הורכבה הועדה הפורמלית ונבחרתי ליו"ר בפועל שלהם. לפנייתנו הראשונה ב-1942 קבלנו מכתב מקושטא בחתימת חבר אחד, ועד כמה שאני זוכר - מכתב נוסף בחתימת איש אחר. אחרי הקמת הועדה טוב שלחנו מכתב לקושטא, היו במכתב התשובה כבר 3 חתימות. עד כמה שאני זוכר כתבו לנו על קיום ועדה בקושטא ב-1943. בינואר 1943 טרם ידעתי שקיימת ועדה בקושטא, אלא בקבלי את המכתב הנ"ל אחרי ינואר 1943, ב-1943. ב-1941 ו-1942 לא ידעתי על קיום הועדה בקושטא. עקב הנסיון שלנו הוקמה הועדה בקושטא - זה היה הרושם שלנו. לא עקב, אלא אחרי פנייתנו. אני דוחה בטאט נפש את הטענה שיש לי מניח ליחס כל מאמץ הצלה לפעולותי. אמרתי בעדותי הראשית "עקב", כי יכלתי לטעות בדבר, לקבל רושם מוטעה באונג'. הרושם שלי וגם של חברי בבוד' היה שועדה קושטא הוקמה עקב פנייתנו, אבל אולי טעינו בה. אחרי המלחמה שוחחתי עם מר בולס, יו"ר הועדה בקושטא, על הקשר של הצלה בין שתי הועדות שלנו. לא שוחחנו על מבנה הועדה בבוד'. דנו על פעולות הועדה בקושטא. לא ענין אותי לדעת מהי קטה ועדת קושטא. את המלה "עקב" כבר לקחתי בחזרה, אבל זה היה הרושם שלנו. עכשיו לא בודקתי את ארכיון הסוכנות, לכן אינני יכול לומר אם היה לי בעדותי הראשית יסוד לומר את זה.

ע' 125

ע' 126

ע' 127

כשהוקמה הועדה בבוד' בינואר 1943 היה היו"ר קומולי, שפרינגמן ממונה על טפסים וקשרים, ברנד ממונה על צילי הצלה וברייחה, סילגי - חבר, אני - מנהל בפועל, ובישיבה הזאת השתתף גם מר אויגן-פרנקל, אם הוא או איש אחר מהמזרחי צורף לוועדה מטעם המזרחי איני זוכר. על כל פנים פרנקל השתתף בישיבה בה הקימונו את הועדה, ועד כמה שאני זוכר הוא היה חבר, לפחות היה חבר בהתחלה. זה קרה לפני 10 שנים, ואינני בטוח אם בסוף הסכימה מפלגתו להשאירו בוועדה או לא. היום אני עובד בשרותי המודיעין של משרד ראש הממשלה. בקול ישראל. משרה שלמה. מאז עברתי ממשרד מסחר ותעשייה, לפני מספר חדשים.

אינני זוכר את התאריך. התחלתי לשרד כרדיו לפני 3 $\frac{1}{2}$ שנים. לפני 3 $\frac{1}{2}$ שנים על פי פנייתו של משרד החוץ קבלתי עלי לקבל תפקיד מיוחד בקול ישראל על פי חוזה. קבלתי כסף בעד עבודתי. התחלתי לעבד בקול ישראל לפני 3 $\frac{1}{2}$ שנים בעד תשלום, אבל לא בשכר. קבלתי מסכרת כאחת ממשרד מסחר תעשיה, וכשהועברתי לקול ישראל החוזה עם קול ישראל הופסק כמובן. ממשרד מסחר והתעשיה קבלתי מסכרת שלמה, והתשלום בעד השרד היה נוסף. התחלתי לעבד באמצע 1949 במשרד הפסקה וקיצוב שהוקם אז. אח"כ עברתי למשרד התחבורה ב-1950. לא היתה הפסקה בין זה וזה. נכון שזוהי עם דב יוסף. עברתי את למשרד מסחר ותעשיה. כהנתי עם עד לפני מספר חדשים. לא נכון שהיתה הפסקה בין שתי המשרות האחרונות. היתה לי חופשה של שבועיים, לא הפסקה. כל זמן שקבלתי מסכרת המסכתי לשרת בפועל. אני יודע שהיו איזה קשיים טכניים בקשר להעברתי, אבל לא הפסקה, אלא עכוב שחל בדרך כלל בקשר להעברת פקיד ממשרד למשרד. העכוב נמשך רק ימים. עד בואו של השר ברהשטין לא היתה בעיה חוץ לגבי ידיו. אינני יודע על בעיה חזר בסיום עבודתי במשרד מסחר ותעשיה. היו לי עוד עבודות בישראל. כשפרצה המלחמה עבדתי בשרותי המודיעין של הממשלה הזמנית, זמן קצר. אח"כ עבדתי במשרד שבראשו עמד שר' מיכאל לנדאו. אינני זוכר ברגע את שם המשרד. שם עברתי למשרד המסחר והתעשיה כנ"ל. פרסמתי מאמרים פה ושם, בחלקם בשכר ובחלקם בהתנדבות. הייתי עורך של שבועון בהתנדבות עד הימם, כן אני עוגד בשכר בעתון האונגרי "אוי קלט". אין לי רכוש. יש לי מכוננית. היא לא שלי עדין לצערי, אני חייב עליה. היא רשומה על שם הממשלה. כל זמן שאינני מטלג את חובותי היא אינה שלי. אינני זוכר כמה שלמתי עליה המכוננית. בודאי למעלה מ-1000 ל"י כבר שלמתי. עד כמה שאני זוכר אלה הן כל העבודות שעבדתי בהן בשכר בישראל, יכול להיות שפה ושם עוד קבלתי עלי איזו עבודה ארעית, שאינני זוכר.

אני יודע שטר בלום עבד בג'וינט בבוד', אבל אינני זוכר מה היה תפקידו, אני יודע שהאמריקאי היה נציג הג'וינט עד שאמריקה נכנסה למלחמה. יכול להיות שבלום היה בכוד' מ-1941 עד שנכנס לרכבת ברגן בלזן. נפגשתי אתו לפעמים, הוא היה באונג'. אינני יכול לדעת אם בלום היה נציג הג'וינט. אינני יודע איזה יפוי כח היה למר בלום. אינני זוכר שהיו לי טרנסקציות עם בלום, אבל במלוי תפקידי בבוד' היה לי קשר עם אלף אנשי צבא יהודיים. איזו שהיא מונקציה בג'וינט בודאי היתה למר בלום, אבל אינני יודע איזו. גם אני הופעתי כנציג הג'וינט בבוד'. לא בדקתי את סמכויותיו של בלום במדה שעמדתי בקשר אתו. אני יודע על טשווסקו. עורך דין רומני. את טשווסקו לא ראיתי, אני יודע על פעולה, שבאה מרומניה. אני סבלתי בגללה. היום אני יודע עליה, אך אינני יודע אם לבלום היה קשר אתה. לא ראיתי את טשווסקו אף פעם. אני בטוח. לא ב-100%. בודאי שלא ישבתי אתו יותר מפעם אחת, אבל אם הוא הופיע פעם בחיי אינני יכול לזכור. עם בלום לא ישבתי בקשר לעמין טשווסקו. אינני יודע אם בלום היה בקשר לעולם החיצוני אחר 1941, אנחנו - הציונים - היינו מנותקים מהעולם החיצוני. אינני יודע אם היו קשרים ליהודי אונג' עם העולם לפי מיטב ידיעותינו קשר רציני לא היה. הקשר בעקיפין דרך הצירות השוויצית היה קשר ציוני. אני טוח מאד לשמע שעד בוא הגרמנים היה למשרד הא"י קשר טלפוני יום-יומי עם ברלס. קשר כפי שהתכונתי הוא קשר חפשי, שאפשר להעביר דור' אחתי, ולא קשר טלפוני תחת פיקוח. היה גם קשר בדאר לשוויצריה ולקושטא לפחות, אבל זה לא הועיל לנו. ידעתי שיש קשר טלפוני עם קושטא וגם אני השתמשתי בו כמה פעמים, וגם מכתבים היה אפשר לשלח. תחת צנזורה. לפחות היה "קוד (צופן)", אני מדבר על הצופן שלנו, והוא היה בלתי מספיק, של אימפרוויזציה, מלים עבריות מעורבות בגרמנית או צרפתית. זה היה הצופן היחיד לפי מיטב ידיעותי. נסינו לשכלל את הצופן ולא הצלחנו. מה שקבלנו מקושטא היה כתוב בצופן שלפי דעתי היה בלתי מספיק. זה היה הצופן שהארתי לעיל. לא הספקנו לשכללו. למרות כל המאמצים שצמצא שלנו. נסינו. אינני מומחה לכך ולא אני ספילתי בזה. חברים אחרים בוודא טפלו בזה, אינני זוכר מי. מה שהתכונתי בנחוק קשר עם העולם החיצוני, הוא קשר ללא צנזורה ואפשרות העברת ידיעות אמיתיות. עד סוף 1943 היתה קיימת פעילות ציונית בלתי חקית ככל רחבי אונגריה, מחתרית, מצומצמת לגלית לא היתה, בזה אני בטוח. רק בבוד' היתה לגלית. באמצע 1942 ידענו שיהודי פולניה מושמדים. בערך במרץ קבלנו את הידיעות המדאיות הראשונות, ידענו שהורגים יהודים. אבל על מדי ההשמדה רק באמצע 1942. על רצה המוני ברוסיה ידענו באוקטובר 1941. גם אז בכ"ז לא תפסנו שזוהי פעולה כוללת. בסוף 1942 - תחילת 1943 כבר לא

היו לנו ספקות שזו מלחמה טוטלית נגד כלנו. את חידושי העברנו לקוטטא. בהודמנות הראשונה שהיה לנו הבטחון שהידיעה תגיע בשלמותה ובלי צנזורה לקוטטא שלחנו לועדה שם דו"ח בו מסרנו על תמצית האינפורמציות שבידינו על תהליך ההשמדה עד אז. על רצח יהודי רוסייה לא הודענו לפני התאריך הזה. אינני רוצה להסתמך על זכרונותי, עלי לבדוק את התאריך. אני מוכרת להסתכל ברישומי שלי, שאינן אחי פה. אינני יכול לענות עכשיו את התאריך מסירה אף אחת הידיעות הנ"ל. גם על גרושה יהודי פולניה מאונג' הודענו באותה הזדמנות. המספר 20000 - 30000 אלף לא היה מדויק, אלא 19000, כפי שבדקתי בינתיים. אין לי הקונים אחרים לעדותי. אינני יודע אם יש לי הפתק של ההפח' בשבועה לבי"חמש לדנציפיקציה בקשר לבכר, יכול להיות שאין לי. אינני מוכרה לשמר על כל נייר ונייר. הצהרתי בשבועה בפני נוסריון בנירנברג, נוסריון של בי"חמש הכין-לאומי. לא רציתי לפנות לנוסריון של בי"חמש גרמני. עם הנוסריון היה זלקה אם אינני שוקה, עבד ב-evidence division אינני זוכר כמה עמודים, אבל קצרה. לא נהתי הצהרה זו לא לטובתו של בכר ולא נגדו. כונתי הייתה להגיד את האמת, לא להופיע לו ולא להזיק לו, אלא על בי"חמש היה להעריך אם התוצאה תועיל או תזיק לו.

ע' 133

W

נדרח למחר.

24/2/54 (-) ב. הלוי נשיא.

כ"ב אד"א חש"ד 25.2.54

הזפעה כנ"ל.

בי"חמש: מביא לידיעת הצדדים מכתב מתאריך 24.2.54 מאת משה שלמה רוזנר המציע את עדותו במשפט.

חמשך עדותו של ד"ר ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבועתו:

לפני המשכת חקירתו ברצוני להשלים את דברי - הרי מעדותי הראשית יוצא באופן שאינו משתמע לשתי פנים שכבר היה לנו לעזרה לפי מיטב ידיעותי בהצלת יהודים, אי לזאת להגיד את האמת, כפי שחיתח ידועה לי, בהצהרה בשבועה בפני בי"חמש לדנציפיקציה היה יכול להיות favourable לבכר במדה שבי"חמש הגרמני הנ"ל חשבה שצורה להצלת יהודים הייתה לטובתו של בכר בשקולים שלהם.

ע' 134

X X (תמיר)

אמרתו אהמול שנתתי עדות לא לטובתו ולא נגדו. בענין הנאשם הזה מסרתי עדות במסדרה, ומאז לא עיינתי בה, זאת היא חתימתי (מוצג א'). נכון שאמרתו שם: "נכון שהעדתי לטובת הקולונל בכר אשר שרת ב"ופן - ס.ס." שקר שמאתמול להיותם חולפתה תסומת לבי לעדותי במשפטה. אמרתי אהמול שלא נהתי עדות לא לטובתו ולא לרעתו, אלא אמרתי את האמת, ובלבי התעוררה השאלה אם אין כאן נגוד בין שני חלקי המשפט הזה, שאלתי את עמי: האם האמת שהעדתי עליה לא יכלה לקבל פירוש favourable לבכר, ואני הושמעתה ע"י הנ' שנסעתי לנירנברג על מנת לעזר לבכר, רוצה המוני כביכול. על-מנת לכסות על עסקים שהורים שבינינו כביכול, אחרי שאיים עלי כביכול שיגלה את העסקים שלנו - ואם נשאלתי ע"י הסניגור בקונטקסט של השמעה כזאת אם נסעתי לנירנברג כדי לתת עדות לטובת בכר, ואם הייתה כבונתי לתת עדות לטובתו, הייתה תשובתי: לא. אבל מחובתי היה להגיד את האמת שאני יודע על בכר, כשם שהעדתי את האמת על נאצים אחרים שהיה לי הספוק לעזר לחיות. מפני שהיה לי חרושם שאפשר לפרש את דברי של אהמול בצורה לא נכונה, ורציתי להסביר כהטובה להשמעה שכוונתי לא חיתח לא להזיק (לא להופיע) אלא להגיד את האמת, והאמת אמרתי שם - על כך העדתי אהמול, זו הייתה כונתי אהמול, אבל יש הבדל בין כונה ובין פירוש, וברצוני היום היה להבהיר את הנקודה הזאת. נכון שלא חיתח לי מגמה אחרת אלא לשרת את האמת ואת הצדק. נכון שלא חיתח לי שום טבח, לא אישית ולא יהודית-לאומית, לנקט יזמה לטובת בכר, אלא כשנשאלתי העדתי על האמת.

(מוצג א')

ע' 135

ע' 136

מאז תום המלחמה היתה לי הזדמנות בהיותי בנירנברג ובתוך עבודתי כבי"חמש חבין-לאומי לברר מספר גדול של עובדות, שהיו בלתי ידועות לי בתקופת המלחמה, ובמה שעובדות אלה היו מתקבלות על דעתי כמובן שיכלתי לשנות את השקפתי בהתאם לכך. כחוצאה מזה חלו שנתיים למעשה (בהשקפתי על בכר) כשנודע לי בנירנברג שאחרי הקירח של שפתים לא נמצאה נגד קורט בכר מטעם בי"חמש חבין-לאומי שום הוכחה ושום חשד שכאילו הוא באופן אישי היה פועל מלחמתי, כמובן שעובדה זו הספיעה על גישתי כלפיו, ויש בידי הצהרה של בי"חמש חבין-לאומי בקשר לבכר to whom it may concern ואני מבקש להגישה עכשו, אני סומך על הצהרה זו יותר מאשר אל הצהרותיו של מר המיר.

תמירו (אחרי קריאת המסמך):

אינני רוצה שהעד יגיש את המסמך בחקירה שהי וערב.

ע' 137

(העד) המסקנה שלי היתה שיש לי הזכות המוסרית להגיד עליו את מה שידעתי עליו, זוהי המסקנה הסופית שעליה פעלתי ושעליה אני עומד. על-יטוד מסקנה זו פעלתי כשהשבתתי על בכר את האמת, בלי יזמה מצד. בין הובה מוסרית ובין זכות מוסרית יש הבדל. למסקנה זו הגעתי חודשים מספר לפני שבכר שוחרר. בכר ישב במעצר בערך שנתיים. בי"חמש חבין-לאומי הכריזו על הארגון "ופן ט.ס." כארגון פושע, ופעל בהתאם לתקנות מעצר אוטומטיות נגד כל מי שהיה שייך לארגונים שהוכרו עליהם כפושעים, על חברי הארגונים האלה היה לחזקה שהם באופן אישי חפים מפשע, הוא ישב בתור קצין גבוה של ופן ט.ס. היו הזדמנויות בנירנברג שנשאלתי על בכר. בהיותו שם ב-1947 בערך כאמצע 1947, יכול להיות בהחלטה הסתיו, בערך אוגוסט 1947, לא נשאלתי הרבה, לא באופן מיוחד. נשאלתי ע"י קורט פנגר, אני חושב שהיה שופט חוקר, בכל אופן בתפקיד שופט חוקר, Judge "d'Instruction". לא נשאלתי ע"י אף איש אחר. נשאלתי על ידיו פעם - פעמיים, לא יותר. פעם הראשונה שעה - שעה וחצי, פעם השניה כרבע שעה, זה כל מה שנשאלתי על בכר בנירנברג בקשר לבי"חמש חבין לאומי, אך כמובן שוחחתי באופן פרטי הרבה פעמים עם עובדי בי"חמש חבין לאומי, פרטי בהחלט, אינני מניח שהיה לזה השפעה. השוכותי לשופט החוקר לא היו במעמד רשמי, הוא הזמין אותי באופן קולגיאלי כאיש מחימן בנירנברג. זה היה אחרי שהגעתי למסקנה הסופית על בכר. השופט החוקר שאל אותי על הצהרתו של בכר, לפניו. לא נשאלתי מי הוא בכר לפי דעתי, לא נשאלתי על הוה דעתי, אלא אם זה נכון מה שבכר סויע בהצהרותיו נשאלתי על אמתותן של הצהרותיו לפני השופט החוקר. במדה שהיו כהן גם עובדות שידעתי עליהן חשבתי על עובדות. בודאי לא שמתי המומחה כהא הידיעה לעניני היהודים בנירנברג. שמשתי כמובן כאיש המתמצא בענינים האלה. היו שם הרבה עובדים יהודים, 1500 איש עבדו כבי"חמש חבין-לאומי. הייתי סה"כ כ-9 חודשים בנירנברג. הפקיד לא הוגדר שם, הוזמנתי כיועץ בגלל ידיעותי המיוחדות. אינני יכול לזכר כמה יועצים כאלה בעניני יהודים היו שם. אינני זוכר שמו של אף אחד. אינני זוכר אם היו עוד יועצים כאלה, לא נכון שהייתי היועץ היחיד לעניני היהודים, בהחלט לא. נכון שהיו יועצים אחרים, אבל אינני זוכר אותם. נפגשתי בסעודות עם עובדי בי"חמש חבין-לאומי, ישבתי עם אמריקאים. בתוכם גם יהודים, ואני זוכר מסקיף פולני אחד. ישבתי גם עם צרפתים, גם בתוכם יהודים, גם הולנדים ואנגלים. עם השופטים לא היה לי חכבוד לשבת. עם כל יחד האנשים שעבדו כבי"חמש חבין-לאומי לי אפשרות לשבת. גם עם יועצים ישבתי. לא הכרתי הרבה, לדאבוני אינני יכול לזכר שם של יועץ יהודי, אולי בהמשך הממשט אזכר. בלי לדענן זכרוני אינני יכול להשיב אם בין היועצים היתה דמות בולטת. גם לפני שניתי ביסתי ביחס לבכר, לא היו לי שום ספקות בנוגע לעובדות שידעתי עליהן, אלא היו לי הסוסים בנוגע לעובדות הכלליות ידועות לי. סוף גישתי היה יותר חיובי מהחלטה. נכון שהמכסימום של מסקנתי היה שאני רשאי לגלות את האמת בנוגע לאיש זה, ללא יזמה. נכון שזיכיתי את בכר רק בגלוי האמת, ולא בשום פעולה מיוחדת. אינני חושב שהייתי יכול לעשות מעולה מיוחדת לטובתו אילו רציתי.

ע' 138

ע' 139

הוא שוחרר בדצמבר 1947. עזיתי בנירנברג לא הכריעה את הכף לשחרורו. אם היה לה משקל חשוב בהכרעת הכר, השאל את השופט החוקר. אינני יודע אם עזיתי הספיעה על שחרורו, אינני מוסל את האפשרות

שזה היה אחד השקולים, אם כי מחסרולים הפחות חשובים, מאחר שהשאלה המכרעה בסחרורו של בכר הייתה אם הוא באופן אישי נמצא אשם בפשעים או לא. חבר בארגון כנ"ל היה צריך לחזיקה בנידונברג שהוא באופן אישי לא אשם, ושבתקרים אלה אם לא נמצאו נגדו הוכחות באופן אישי הועברו גרמנים אלה לידי בתי המשפט לדנציפסקיה שבאפשרותם ומחובתם היה להוציא מס"ד של הרשעה ולתת מאסר של חקופה מסויימת, אך כן לא נמצא אשם ע"י ב"חמש הבין-לאומי. עם אף ב"חמש לדנציפסקיה לא מצא חומר מספיק נגד האיש, אז ניתן מס"ד של זכויות. בתוך מס"ד של זכויות היו גם דרישות שונות. שקר שבכר שוחרר מנידונברג הודות לאינטרוויו האישי שלי. נכון שבסוג 22 בהבחי "שוחרר בינתיים הודות להתערבותי האישיה" - אני עומד על מה שאמרתי בב"חמש. במכתבים לשירי ישראל אני כותב רק את האמת, כן אני מעיד רק אמת פה. בעיני אין סוד על של מסק שמה שלשית בנידונברג בקשר לבכר היה favourable בשבילי, וכסאני כותב לשר האוצר על החלטות שבכר עשה להציל בסוף יחודי לסוכת מדינת ישראל ואני רוצה להסביר בקצור את הרגע של החלטות אלה, ששר האוצר יאמין בדניגותם, אני מנסה אם זה בצורה קצת מנופחת. החלטותי ע"י כך לתת למר קפלן להבין שמה שבכר אמר בקשר לעסקים האלה ראוי לבידור. אם הייתי אשם בנסוח בלתי נזהר של מכתב, אני מוכן להודות בכך, אני מקבל עלי את אחריות לשגיאות הנסוח שלי. אין כאן שקר, כי אין חבל כל כך גדול בין העזרה בשבועה בנידונברג ובין העזרות אישית. מה שכחתי לקפלן הוא מונחים. לי מותר להשיב לך ששקר הוא שתודות להתערבותי האישיה שוחרר ברור שעלי להתייב לצד מדינת ישראל, לצד השר. ש מה מניסחתי הוא משמעות מצולתי בנידונברג בקשר לבכר. כשכותבים מכתב לשר עמוס עבודה, אין זה באפשרות הכותב לתת הסברים נוספים, לכן הוא סומך על מעולה המכתב, דעיהו קפלן יספיק בכספים האלה. "הודות להתערבותי האישיה" כחבתי לקור לשר לזכור שזהו בכר הידוע לו בודאי מפעולות החשלה. אחרת זה לא היה מסביר בצורה מספקת את רשע המכתב הזה. והודיתי בכך באשמת הנסוח. לא נכון שהחלתי את בכר מנידונברג ושחוספתי ושלחתי העזרה לבי"חש לדנציפסקיה כדי להצילו גם משה. לא נכון שלא הומעתי כער בב"חמש לדנציפסקיה כדי להמנע מחקירת הקטגור סט. אני חושב שב"חמש לדנציפסקיה היה גם כן בנידונברג, אבל אינני בטוח בזה. בנידורו של בכר הוא שבקש ממני לשלח לשם העזרה בשבועה.

ע' 140

ע' 141

ע' 142

בדצמבר 1946 היה בירור בענייני לפי בקשתי בתנועה שלי, בקשר להאשמתה שתושמטו בקשר לפעולות ועדת החשלה. שמעתי גם על בירור שהיה בסוכנות בקשר להקומה זו. אינני זוכר כרגע כל בירור נוסף. ב"הגנה" היה איזה בירור, כבול, גם כן על פי בקשתי. לפי הודיעות שהגיעו אלי מסם היה בירור אחד בקלוש במסגרת "הועד הדמוקרטי היהודי" שחתה השפעה קומוניסטית, בקשר להצלה 388 יהודים מגטו קלוש, וגם על פרשת הגטו והגרוס מקלוש. אינני יודע אם הואשמי שם. אחרי שמדור קלוש התחילה בעיר זו פרשה טרגית של וכוז בין הנפולים ע"י הפעולה הזאת ובין אלה שלא נכללו בפעולה ונשארו בחיים וזחזרו לקלוש בחלקם מלאי מרידות על גורלם וגורל משפחתם, מכאן הבירור הנ"ל. בועד הנ"ל האשימו הקומוניסטים את הנפולים כפושעי מלחמה, ואח אלה שצורו להם, עד כמה שידוע לי אני באופן אישי לא נכללתי בבירור זה, שהחנה נגד יהודים שהיו בקלוש בתקופת הגירוש. אני לא נכללתי בתוך בירור זה, לפי הודיעות שהגיעו אלי. יותר אינני יודע על הפרשה הזאת. אינני יודע על שום שם שנכלל בהאשמה זו. התעניינתי אם אני נכללתי, התעניינתי אבל אנשים שהיו פעילים בועדה הדמוקרטית היהודית והגיעו בינתיים ארצה. נאמר לי שאני הייתי בבירור ושזה לא בתוקף שמכותם לשפל בי. אינני יודע על שום בירור נוסף ברומ' או אונג'. אינני יודע על חקירה, אבל הגיעו אלי שמועות שהיחה נגדי איזו מסירה במסגרת האונגריה הקומוניסטית, ולפי האונג' מקבלתי מאונג' חתיק חזה נסגד, אינני יודע איזו מסירה, הלשנה. אינני יודע איזו, לא שאלתי את המיוספה-כח האונגרי, הבנתי שאם הוא חזמין אותי אליו זה לא ענין אחר, ולא ענין אחר.

ע' 143

ככתל היה בית דין כבוד של תנועה אחוד בקונגרס העיוני. סיגה "אחוד" כללה מספ"י, ישבו בדין ד"ר קובובי (ציר ישראל בארגוניסנה), ד"ר מאיר הסנוח (מנהל כללי של מסדר חבריאות), מר בנימין וסט (אחד המנהלים של בנק הפועלים), 3-4 ישיבות, 6 עדים.

אני זוכר כרגע רק שמו של עד אחד, משה קראוס, בי"ד הכבוד
 סיכם את הדיון בהחלטה, אינני יודע אם קראו לזה "החלטה",
 ומר ספרינצק הקריא את נוסח הסיכום הזה, אני מוכן להביא
 את הנוסח. חכנו - שאם כן בי"ד הכבוד לא הספיק מבחינה פורמלית
 להביא את הכירור עד לקצו, מהעדות והמסמכים נוסח לדעת
 שהאשמות שהוטמעו נגדי הן מחוסרות כל שחר, יתר על כן הביע
 בי"ד הכבוד להוקרתו על פעולותיו והשגיה של ועדת ההגנה ושלי.
 זה בערך נוסח ההחלטה, אני זוכר היטב שזה בערך נוסח ההחלטה,
 אינני יודע אם ע"י ההחלטה הזאת הוכשרה פעילותי הצבורית חלילה,
 אינני יודע אם היה צורך בזה, בקשתי את הכירור כדי לאפשר
 לחברי בחנוכה לדעת מה היא האמת, מובן מאליו שכל אדם חשומר
 על כבודו ורגיש בעבודו רוצה למנע אמיליו על של ספק בישרו
 ובחגיגותו, רפיתי לכרר את הענין בפני חברי, וזה נעשה, זה
 הניה את דעתי בהחלט, גם את דעת חברי, כנראה לפי הצהרתו של מר
 ספרינצק, מאז לא בקשתי עוד כירור בפני איזה מוסד ציוני או
 ממשלתי, ביחס לכל הקומה פעולתי באירופה, לפי מיטב ידיעתי
 איש לא דרש זאת, שמעתי שבסוכנות היו איזה 25 כירורים על
 פעולות שונות בחקופה זו, אם פעולתנו אנו היחח כלולה בכירורים
 אלה אינני יודע עד היום, כי לא הוזמנתי ולא נשאלתי, על
 כירור בנוגע לפעולותי אני אינני יודע, עם חלק מחברי הנהלה
 הסוכנות היו לי יחסים חבריים, לא ענין אותי לשאל אחד מהם
 אם היה בקשר לפעולותי, כירור בסוכנות, אני מתחלק במצפון שקט,
 יכול להיות שלא ידעתי היה כירור, לכן הזכרתי את 25 הכירורים,
 אבל אני מניח שאילו היה כירור בנוגע בי, היו שואלים אותי,
 אינני יודע אם בקשר ל"פקדון בכר" או "נכסו בכר חדשים" (מוצג
 22) היה כירור בסוכנות, אינני זוכר שפנו אלי עוד בענין זה,
 אני את שלי עשיתי, עד כמה שאני זוכר פעילותי בענין זה
 הסתיימה במכתב מוצג 22, אינני יודע אם אני רשאי לגלות את
 פרטי הכירור ב"הגנה", ואני מסרב לתת תשובה על כך, כל זמן
 שאין לי יפוי בת הדרוש.

ע' 144

תמיד: חעד אינו יכול להתנגד לשאלה, אלא אם כן היא נוגעת
 לעניני בטחון נוכחיים, היום אין "הגנה", אלא צבא, ויש צורך
 בתעודה שר הבטחון שלטובה עניני הבטחון או המדינה אסור לגלות
 דברים מסויימים, עיין בג' אבו-גוש.

ע' 145

תל: השאלות רק חוזרות על השמעות שד"ר קסטנר הושמע במקום
 אחר, ואין זו השאלה, כי"המש פסל שני מסמכים מסוג זה - של
 מסדר החוץ האמריקאי, ושל פלב-אדום בין לאומי, ניתן לסקול
 דעת בי"המש אם לחרטה להכנס בענינים מסוג זה, שמוש לרעה
 בחקירת שתי וערב, שאלה לא דלכנסית שחבל על הזמן. - אם יש
 כאן שאלה בטחון, עלי לברר, ואם נחוץ - הלהמציא תעודה, לי לא
 יודע כל הדבר.

(תעד) (לבי"המש) הכירור הזה נגש במרשה הפנחנים באונגריה,
 ואין לי מה להסתיר מתוכן הכירור וחוצאתו, אבל ענין הנוגע
 לפנחנים הוא סודי, ואינני יכול לגלותו בלי להתייעץ בדבר,
 עד יום א' או ב' אוכל להתייעץ.

תמיד: מבקש לדחות ליום א', גם כדי לאפשר לי לעבר על כל
 המוצגים.

נרחה ל-28.2.54.

(-) בן הלוי
נשיא

25/2/54

כ"ח אדר"א תשי"ד - 28.2.54

ע' 145

הומעוה כנ"ל.

המשך עדותו של ד"ר ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבועתו!

ע' 146

א א (תמיד) קבלתי בינתיים רשות לגלות את כל מה שידוע לי בענין "ההגנה" הנ"ל. היחיד שהכרתי היה יואל פלג, את האחרים שהיו נוכחים לא הכרתי, אינני יודע אם זה היה בית דין, סניגור בחלקם לא היה. נשאלתי שאלות ע"י אחד המשתתפים, ואינני יודע אם היה זה קטגור. לפי מיטב ידיעתי לא היה קסיגור. החדר היה חצי מואר. היה אפשר לראות את פני האנשים אני בטוח שטרם היה לי יסב בדין. אינני מכיר את האלוף אביר, לא היתה האשמה, אלא בירור, שאני בקשתי אותו. על שתי בעיות שהתעוררו בקשר להופעתם של הצנחנים באונג, ושלבניהם היו לי ולחברי לבטים קשים. על אחת הבעיות העדתי בעדותי הראשית - בעית גשט בולשטין - גוסטכר, נשאלתי האם הייתה דרך אחרת לפתור את שאלת טרץ גולדסטין או לא. מן נשאלתי האם היה זה מן התכונה לחדש לשלטונות הגרמ' על בואם של שני שליחים א' יום מאחר שמן חרג קראשון של הופעתם באונג, רדפו סוכני הרגול הנגדי האונג' והגרמ' אחריהם ואחר מהם בתוך רדיפה זו נעלם מעינינו. השאלה היתה האם זאת היתה הדרך הטובה ביותר לחגן על קיומם, אלה היו שתי השאלות. בירור זה היה בדצמבר 1947-6 בזמן הקונגרס הציוני בישראל בכול. עדתי בגוף שפעל בין השאר גם לפי הוראות ההגנה. הגוף - ועדת ההצלה, אינני יודע אם הייתי או נחשבתי לחבר "ההגנה". לא אני הודעתי לגסטפו על בואם של הצנחנים, אבל אחד מחברי, עד כמה שאני זוכר - הנני ברנד, לא על פי הסכמתי. אלא על פי החלטת הועדה. קומולי חמנות, אוסנבר, גב' ברנד ואני דנו בשאלה והחלטנו כך. הצנחנים נשלחו אלי, גם אלינו, אבל בראש וראשונה אלי באופן אישי, בתוקף תפקידי כמוכן. ההתכתבות היתה בינינו - בין משה שויגור וכיני מנד אחד, והועדה בקושתא מנד שני, קבלנו מהם או נשאלנו האם רצוי שחגנה תשלח תגבורת לאונג'. זו היתה היזמה הראשונה, כך התחילה ההתפתחות. שלחנו תשובה, התגה ע"י משה שויגור על ידי, ועד כמה שאני זוכר ע"י קומולי (בו אינני בטוח), תארנו להם את המצב ואת התוצאות האפשריות של בואם של התגבורת. כל זה היה לפני הפלישה הגרמ', וענינו שהתוצאות הללויות בהתפתחות הטוליטית, בעקר בשאלה אם תהיה או לא תהיה מלישה גרמ'. מסרנו להם כתובת של יחודי סגר בקרבת הגבול היוגוסלבי - אונג' שאליו היו יכולים לפנות, זה היתה ההתפת, וקרה עוד דבר: הוזמן שמואל ספרינגמן לקושתא, ואני מבין שהזמנתו היתה בקשר לשליחות הזאת. לא בקשר שהצנחנים יבואו ולא התגברו.

ע' 147

ע' 148

בתשובתנו בכתב הנ"ל הודענו על המסקנה על הועדה לחלטים, ואנחנו לא קבענו עמדה. כשאמרתי "עקב" ההתכתבות תארתי את המאורעות כפי שראיתי אותם אז. אני מניח ההתכתבות היתה אחת מן הסבות. נכון שלא ספרתי בעדותי הראשית שהצנחנים צריכים למסר את עצמם לגסטפו, ונסוה זה גם אינו נכון, והפרשן הוא הרבה יותר גדולה מאשר נשאלתי בחקירת הראשית. פלג וגולדסטין נשלחו בראש וראשונה אלי, ויש לקניח שהייתי איש אימונם. בסוף כן גילו לי שנשלחו כחבלנים לאונג'. פלג רמז לי על זה בפגישתנו השניה. פלג אף פעם לא אמר לי זאת במפורש. שבא להציל יהודים אמר לי במפורש, וגם אמר שיש לו תפקיד שני, צבאי - מלחמתי, והייתי מאושר שלא פירש לי את התפקיד השני. הייתי אחד החברים המרכזיים של המחתרת, הפגישת השניה הנ"ל היתה למחרת בבוקר, למחרת בואו, חספד של פלג נכתב במצב מסויים ומחוך מגמות מסוימות, אנו דנים כאן באמת ההיסטורית, באמר פלג ויעיד, אני אהראי לעדותי אני. אנחנו הלכנו להודיע לריגול הנגדי הגרמני על בואם של שני הצנחנים האלה, מאחר שמן חרג הראשון היה ידוע לשלטונות אלה שהם היו בארץ. גוסטכר וגולדסטין באו אלי, הם ברחו מפני הסוכנים שרדפו אחריהם, הם ניסו להתחמק מהם. אני חושב שהם הצליחו מספר ימים להתחמק מהם, על כל פנים יום-יומיים. אח"כ הם היו במחבוא, יותר נכון - אחד היה במחבוא ואחר נעלם. החלטנו להודיע לשלטונות הגרמ' שאנו יודעים שהם ישגם. נכון שקבענו שגוסטכר יסתתר בדירה הישנה של ברנד. מפני שקונו ששם לא ימצאו אותו. נכון שזה היה המחבוא הזמני שלו. לא נכון שאח"כ באה הנז' ברנד במכונית ולקחה את גוסטכר למרכז הגיסטפו, כהר השוויים. לא זה היה הצעד חבא מסדר העניינים,

ע' 149

ע' 150

בהחלט נכון שבליקח נוסב' ישן בבית ברנד, בליקח היתה אזעקה
 אורזונים, ולמחרת בבקר ב-10 הוא נסע עם הנזי ברנד למרכז הגסטפו
 בחר השורבים. נכון ששם היה מרכז הגסטפו. שם היה קסטן קלגס. אני
 חושב שזו היתה החיפזותו הראשונה של נוסב' ממני הגסטפו. נוסב' לא
 הסגיר את עצמו, אלא התמסר. הוּך שחור מעולה אתנו, ועל מי החלפתנו
 אמרתי בעדותי שהם "הצליחו להטש את נוסב'", מפני שזוהי האמת.
 סוכני המטרה האנגריים נכנסו למירתו הישנה של ברנד, עד כמה שאני
 זוכר בקשר לאיזה כנין אחר, ומצאו שם את נוסבכר, אילו הגרמנים
 היו רוצים לעצר אותו, לא היו נוהגים לו ללכת בלי לדעת מה בחובתו.
 אני מתכוון לכך שלפני כן הגרמנים נחננו לו ללכת בלי לדעת מה בחובתו.
 אנחנו לא מסרנו אותם אלא את עצמנו, כי עליהם הם ידעו כבר מאז
 עברו את הגבול. השאלה הסקסית והמפורזית היתה אם לנסות להגן עליהם
 ועלינו ע"י הליכה לשויבנברג ולהודיע שהם ישנם. החלטה נתקבלה
 אחרי גולדשטיין נעלם והיו לנו חששות שהוא נפל בידי הסלסונות
 האונג'. וכל זה קרה שבוע ימים לפני האריך צאתה של קבוצת ברגן
 בלזן ובאמצע הצלה יהודים מגטוה ערי הסדה. וזאת היתה שאלה שאני
 הבאתי לבידור בפני ההגנה, שהם ישפטו אם עשינו טוב או לא. אז
 לא היתה לפנינו דרך אחרת. לא נכון שהחלט להפלים את גולדשטיין,
 אלא גולדשטיין נעלם, ואח"כ החלט מה שאמרתי, נוסב' וגולדשטיין
 באו לאונג' גם כדי לארגן התנגדות לגרמנים, וחס לעשות תכלה ועוד.
 אינני יודע אם היה להם תפקיד להפגש עם הגסטפו. הם לא ספרו לי
 שיש להם תפקיד להפגש עם הגסטפו. לא היה ברור לי שלאחר חליבתו לחר
 השורבים לא יוכל כבר לארגן התנגדות לגרמנים באונג'. שאלתי את
 עצמי אם קיימת עוד אפשרות שימלאו תפקידם לאחר שחרגה הראשון
 לבואם לאונג' ידעו הגרמ' והאונג' על בואם, גם אחרי בקורם בחר
 השורבים יסלח לחיות עוד אפשרות לארגון התנגדות, באופן עקרוני,
 אם כי אפשרות קלושה. לפי זכרוני נמסר נוסבכר בבית של ברנד. אבל
 יכול להיות שבמקום אחר. אינני יודע אם לא במקרה תפסו אותו,
 אלא חפשו אותו ומצאו אותו - אני זוכר בנגוד לזה, אבל יכול
 להיות שזכרוני ממה אחרת בפרט זה. נוסבכר נעצר. אז עזרו גם
 אותנו. לא נכון שאחרי מעצרו עוד התחלכנו חששים. נעצרנו זמן
 קצר אחריו. אחרי 3-4 ימים בערך, כי בינתיים הוא נחקר, וזה
 לקח זמן עד שעזרו אותנו. כשעזרו אותנו אמרו לנו שאם לא נביא
 את גולדשטיין - עכשו אנו מדברים על רגול הנגדי האונג', כי
 הם תפסו את נוסבכר - אז יירו בנוסבכר, ואימו גם עלינו -
 שאני "לא אראה יותר את אור העולם", זה היה חכשו של חסוכן.
 נחקרתי בביתו ואח"כ הועברתי למרכז הריגול הנגדי, אני ישבתי
 לבד. אחרי האיזמים הנ"ל | ואיומים אחרים בקשה פגישת עם הנזי
 ברנד ואומנברג. והחלטנו ששלתנו נפא למקום בו הסתרנו את
 פרץ ונודיע לו על המצב. היה בתוכן שחרגול הנגדי האונג' לא ילך
 בעקבותינו לשם. היו סכויים - לא בטחון - שגם נוסב' יצא ממרכז
 הריגול הנגדי ויטובב הפשו בכור. השבתי את הריגול הנגדי למאד
 פקחיים. הם ידעו שאנו קטורים לעבודה מסוימת ולא נוכל לרדת
 למחנה ואנחנו ימצאו בכל זמן שירצו. באותו זמן היה גולדשטיין במחבוא
 שידענו, בתאריך אחר נעלם. אחרי שנעלם, חופיע גולדשטיין. כרגע
 אינני זוכר אם חופיע לפניו או אחרי שנוסב' נעצר, בערך באותה תקופה.
 על כל פנים אחרי שהנזי ברנד נסעה לשלסונות הגרמ' להודיע ידעתי
 שגולדשטיין הוא אידיאליסט, ואיך ולכן הלכנו אליו. היתה אפשרות
 רצינית מאד שיהליט להסתיר עצמו, היתה יותר קרובה לודאי מאשר
 האפשרות החפוכה, בחכירי את אפיו האידיאליסטי. הוא מסר עצמו
 לשלסונות האונג' בחדיך. אחד או שניים מהכרי הועדה הלסו אתו, אנחנו.
 יכול להיות שאני הייתי אחד מהם, אינני זוכר בוודאות, אבל מקבל
 על עצמי האחריות, יתכן שחלכתי אתו. מהתחלה ועד הסוף בלתי נכון
 שגולדשטיין לא הסגיר עצמו אלא נאסר בשעה שנכנס למחנה לראות את
 אבא ואמא שלו שחיו בטרנספורט לברגן בלזן. נכון שהוא נכנס למחנה
 לראות את אבא ואמא שלו שהיו בדרך לברד', אבל לא שנאסר שם. אינני
 יודע אם נוסב' פקד על גולד' שיעזב את הארץ, ושחשכים לנסע. באמת
 חברי הועדה שקלנו אם על פרץ לנסע, אם לחכוינו בסתר לתוך קבוצת
 ברגן בלזן שעמדה אז לצאת, או אם ליעץ לו להשאר, שתי האפשרויות
 היו פרוכה בסכנות טונות. החלטנו ליעץ לו להשאר, מאחר שלא היה
 לנו חששון שהגרמ' לא יעשו חפוש בין נוסעי הרכבת וימצאו אותו, היה
 יודע אחרת לעזיבתו את הארץ לא היתה. יכול להיות שאני אמרתי את
 זה לגולדש'. לא דרשתי וזה ממנו, אלא יעצתי לו, לפי החלטה הועדה.
 יכול להיות שאחד השקולים שלנו היה שע"י כך אפשר יהיה להציג
 לפני הגסטפו ולשכנע את הגסטפו שהוא לא ברח ושכא במטרות הועדה
 הסבירה לגסט' - היינו מסרות הצלה. החתיעצות הזאת ביני וביני
 גולדשטיין היתה במחנה "קולומברס", המחנה שם היו אבא ואמא שלו.
 הכנסתי אותו למחנה וזה שמש לו מקום מחבוא. הגירסה שכמה פעמים
 אחרי שגולד' עזב את המחנה הוא נאסר, היה מאד רומנטית, אבל

ע' 151

ע' 152

ע' 153

ע' 154

ע' 155

ע' 156

ע' 157 אבל אינה נכונה, אין כל פשרה בין שתי הגירסות, הגירסה הזאת של מר המיר אינה נכונה אפלי היא נכונה, הוא מסר את עצמו, ויכול להיות שלוחי אותו.

לפי מיטב זכרוני נודע לי על המצאה של חנה סנס באונג' - כפרך באוגוסט. נודע לי מחברי בוועדה - או מהנזי או מאופנבך. עד כמה שאני זוכר הנזי ספרה לי שאמח של חנה סנס בקרה אפלה (הנזי) או נפגשה אהח וספרה לה שקבלה מתקח מחנה מבית הסוחר, בערך באמצע אוגוסט. קיימנו על זה דיון בוועדה, השתתפו קומולי, הנזי ברנד ואני, באיזה צעדים לנקט כדי להוסיף לחנה קזרה משפטיה או מוליטיה. היא יסבה בכמה בתי סוחר. בעת הדיון היתה לנו ידיעה שהיא יושבת בבית הסוחר הגרמני המרכזי בבוד'. באותו זמן כבר ישבו נוסב' וגולדשט' שניהם. החלטנו על שורה שלמה של צעדים לברר עם השלט' האונג' אם קיימת אפשרות לשחררה יחד עם נוסב' וגולדשט', שעבורם עשינו כבר מספר נסיונות אז.

ע' 158

ב) לראות אם קיימת אפשרות להגיע למסרה זו בעזרת השלט' הגרמ' ג) לראות אם יש לחנה סניגור, ואם אין - לתת עזרה כספית או כל עזרה אחרת ע"מ שתחיה מרגנת ע"י סניגור, ואם אין - לתת עזרה כספית או כל עזרה אחרת ע"מ שתחיה מרגנת ע"י סניגור, עד כמה שאני זוכר מנינו לזה סניגור, עו"ד אונגרי, איש צבא פעיר, איננו זוכר שמו. אני חושב שאופנבך בא במגע אהו. איננו יודע אם התקשר עם חנה. כן התעניינתי. נאמר לי, אני חושב ע"י אופנבך, שהוא מתענין בענין וממשיך לטפל בו. איננו יודע אם הוא היה אפלה או לא. לפי מיטב זכרוני ספר לי אופנבך שפועה"י אמר לו שהיה אפלה. לא שאלתי כמה פעמים. לא שאלתי מתי. זה היה בספרו של איש נאמן לי. לא שאלתי מה חנה מסרה לעו"ד עכורנו. לא שאלתי מה היא מסרה מתי הגיעה לאונג'. לא שאלתי מה חנה מוסרה על מצבה, או אם יש או אין לה מה לאכל. לא שאלתי אח אופנבך אם מענים אותה, לא נכון שלא התעניינתי בגורלה של חנה סנס. לא הייתי צריך לשאל את אופנבך, ידעתי בערך שהישיבת כסני בתי סוחר אינה כל כך... כמה אפשרויות היו ליהודי אונג' לעזר לה, ביחוד אם נחשבה למרגלת בריסית. לא ידעתי אם שם הסניגור הובטח לי שזה הטוב ביותר שהיה מוכן לקבל על עצמו. אופנבך היה סוחר, ואני הייתי עורך דין. אופנבך התענין עם עורכי דין יהודים למי יש קשר עם השלטונות האונג'. אופנבך קבל ממני אשור למנוי עו"ד זה. רק עכשיו, איננו זוכר את שמו. לא החראיתי עם הסניגור והספול בעד המשפט לא היה בידי, זה היה על אנושי לבקש ממני. אני ספלתי כעד הפוליטי של הענין. אתה סופה באמרך שלא מנינו סניגור לחנה סנס. אני לא אמרתי לאמה שגם היא לא תמנה עו"ד. אני מפקפק מאד אם למישהו היה העזר להגיד לה דבר כזה בשמי או בשם הוועדה. לא נפגשתי עמה. אתה אף פעם לא בקשה פגישה אחי, לפי מיטב ידיעתי, היא היתה יכולה להכנס אלי כמו כל יהודי אחר שנכנס אלי, דלתי היתה פתוחה. היתה לי מזכירה אז. לא היה צריך לעבר את המזכירה כדי לקבל דיון אפלי.

ע' 159

מאות אנשים ראו אותי, מדוע היא לא נגשה אלי? אם האם בקשה באמצעות גב' ברנד פגישה אחי, כודאו גב' ברנד היתה מוסרת לי. המזכירה שלי היתה בחורה בלונדינית, איננו זוכר שמה. היו לי שתי מזכירות באותה תקופה, אני יכול לברר את השם בניירות שלי. משלוחה חבילות לחנה סנס היה בספולה של הנזי, עד כמה שאני זוכר היא ספרה לי שנשלחו חבילות הן לחנה הן לשני הצנחנים, לפעמים הצלחנו להקביר חבילות לבתי הסוחר בדרך כלל, ולפעמים לא. איננו יודע אם החבילות לחנה הגיעו אליה או לא. מששת האונגרי דברתי בענין חנה עם שני אנשים - עם מנהל לשכת שר הבטחון ד"ר אולף, ועם קונסול המשנה גרוזולי. באוגוסט - אוקט'. מהגרמנים דברתי עם קלגס, עם ממלא מקומו ועם עוד אחד מהרגול הנגדי הגרמני. בתקופה אוגוסט, ספט', אוקטובר, עם בכר אני חושב שכן דברתי בענין חנה סנס. אני חושב שהתחמק, הוא התענין ואח"כ אמר שזה ענין צבאי המוג' ואין באפשרותו להתערב. תקופה זו היתה תקופת המסכה הגירושית, בקשר לחזוק מצבו של הורטי. בהחלט תקוות חדשה פרחו אז בלב היהודים. זה מצא כסוי בהתנהגות האונגרים. נכון שאם בכלל היו סכונים לחפילה, היו אז ולא במשטר סלשי. לא בקרחה בבית הסוחר. בקשתי רשות מגרוזולי והוא סרב לי. אני חושב ששמעתי שלאמה ניתנה רשות בקור, גרוזולי טרב לי אפילו בקור ששמדתי עליו באופן מיוחד אפל פלגי וגולד' - באופן רשמי על שניהם ידעתי, עליה באופן רשמי לא ידעתי. גרוזולי ידע שאני יודע על שני אלה, לא שאני יודע על חנה סנס. הרי זה היה מעין מוד צבאי, חופעה הצנחנים בריסיים באונג'. היה הבדל ב-

ע' 160

לבן עמדתו באופן מיוחד על שני אלה, ונסיחתי לחגוש עם חנה סנס. כשבקשתי בקור, ידע שאני יודע עליה, אבל לא באופן פורמלי. חנה נעצרה בגבול כמרגלית, ושני האחרים באו אלי והודעתי שבאו בעניני השלה, היה לי כסוי

להחשב ביתר מרץ לגבי שני אלה, לא יכלתי לטען אותה טענה לגבי שלא ראיתי. נסיונות מצדנו לעוד לחנה סגס נשפו, אך היו יותר זכירים מאשר לגבי שני האחרים, היה הבדל בגישתנו מסבה זו. לא נכון שעמתי הייתה כזו. לא נכון שגודע לי על חנה סגס רק באוקטובר, או רק כמה ימים לפני הפיכת סגס. אינני יודע אם אמרתי זאת לאמה, שגודע לי עליה רק כמה ימים לפני הפיכת הנ"ל. זה קרה לפני 10 שנים, ואינני יודע. לא יכול להיות שאמרתי זאת לאמה לפני שנהיים במסדר מסחר ותעסוקה. יכלתי להגיד לה שבועות מספר, לא ימים מספר. זה לא היה חדשים מספר. האם אני צריך לדיוק עד כדי כך להגיד לה חדשים, ולא 6 שבועות? לא נכון שאמרתי לה שעשיתי מאמץ רק ברגע האחרון. ישבתי עם קומולי בישיבה באוגוסט. אם הוא אמר שבתחילת אוקטובר טרם ידע על חנה סגס - הוא טעה. נכון שהיו רק 3 פנהיים מא"י ומאד עורר התרגשות. ענינה של חנה עורר ענין מיוחד, כי אביה היה טופר. קומולי הכיר את המשפחה. יש לחניה שאם ידע באוגוסט שחנה הגיעה מקבוץ שדות-ים לארנב, היה זוכר את זה. קומולי היה איש ישר, למעלה מכל ספק.

ע' 162

נכון שחנה סגס הייתה חיילת בריטית ושלחת הצבא הבריטי, מלבד היותה שליחת המוכנות. האינטרסים הבריטיים היו מיוצגים על ידי הצידות השוויצרי. פניתי אל הצלב האדום; לא אל הצידות השוויצריות. אינני זוכר מה היו השקולים, היו לי שקולים בודאי שבניתי לזה ולא לזה. על פניתי לצלב האדום אפשר למצא הוכחה, האיש חי. אומנם חי הוא בווינה. קלגס תורה לאל איננו. פרידריך ברוך חי. פניתי אליו זמן קצר אחרי שגודע לי. כסטן ס הצלחתי לקבץ מגישה משותפת בין ברוך ובין מנהל לשכת הבטחון האנגלי ובין גרזולי וקרולין אוסו הטו, זה היה ב-14/10, זה לקח זמן. בפעם הראשונה דברתי עם ברוך בערך בתחלה בספטמבר. הורטי הכריז על שביתת נשק עם המערב ב-15/10. ידענו לפני כן שממשלת הורטי פוסחה על שתי הסעיפים, אחרת לא היינו מגיעים לפגישה משותפת כנ"ל עם נציג משרד הבטחון. כיום גודע לי שחנה סגס הגיעה לארנב ימים מספר לפני שני הפנהיים האחרים. שניהם בכואם אלי לא ספרו לי שהיא באה. הם הסתירו מפני שחנה כבר עברה את הגבול. והם הסתירו זאת בסוד כל זמן שהיה להם מגע אתי. הלואי שהיו מספרים לי.

ע' 163

ע' 164

אופן נחול חמו"מ מצד שלי מאיר לא מצא חן בעיני. באותה תקופה הייתה השמדה הפליטה הסלובקית. אני חושב שאילו במקומו של שלי מאיר היה איש יותר גמיש, אולי - אינני בטוח - אולי היה אפשר להציל יהודי סלובקיה. הייתה סחבת מצדו. כשנרד לתת הבטחה, זה היה באחלט בנגוד לרצוני והשקפתי. אי שובו של ברוך היה מדיק. וחוסר בואו של ברוך היה מדיק. באה השושה מקודמת מקושטא. קבלנו 2-3 מברקים על כך, ואח"כ 2 מכתבים. במדה שלא היה המשרד במו"מ בקושטא, היה מדיק במדה ששליחותו של ברוך לא נוצלה במלואה. ציפינו ליותר מזה. התוצאות היו מזיקות, לפי הפרכתי, ההרשמותנו הייתה שלי כך נגרם זקק למאמצי החצלה. קושטא - זאת ועדה המוכנות עם. הפכו אלינו לסורר. לא יכלנו לשפס מה מאחורי ההצעה הזאת. הוא העביר אותנו למאיר. אני סבור עד היום שהמנוח שלי מאיר לא היה מתאים לתפקיד זה. אנו משוכנעים שהמו"מ שלי ועם בכרל היה יכול להביא לתוצאות הרבה יותר רחבות, היינו היה הספול מהצד השני של הגבול כך כך אינטנסיבי כמו שפול. יש לחניה שזה עלה ברם יהודים. נכון שזה ממרר אותה עד היום, ועד מוק חי. נכון שזה היה שוא פעולתי בומי חי. אחרי המלחמה אספתי את החומר, כתבתי דו"ח למעלה מ-200 דפים, בו גיליתי את כל העובדות שהיו ידועות לי באותה תקופה, ושלהחיו כשמי ובסמ חברי אל כל המוסדות היהודיים שעמדה בקשר אתם, הגשתי להם את העובדות, עליהם לשפט ולהחליט. אינני יכול לאשר שהייתה הזנחה מצד המוכנות כי זה לגמרי לא נכון. אחרי המלחמה התחלתי לברר את דקע כל ההשתלשלות, והחברתי לי שבקלי הבריה לא היו כל כך מעוניינים לעזר או אפילו לאפשר לנו להציל מספר יותר גדול של יהודים, לא הגעתי למסקנה שיש מקום לבקש חקירה נגד המוסדות היהודיים, השבתי שמספיק שאגיש להם את העובדות תירוקות לי. לא אמרתי את הדברים בנוגע ללורד מוין וכו' בנוסח זה המופיע ב"דיעות האחרונות". מ-כ"א אד"א. אמרתי שהמוכנות והג'וינט לא יכלו לעשות יותר מאשר בעלי הבריה נתנו להם לעשות. "לא העיון" לא אמרתי. נכון שאמרתי לסופר הכהן: "אם בוצעה אי פעם בהיסטוריה התנקשות המוצדקת ב-100%, 101%, הרי זו התנקשות בלורד מוין. אלמלא לורד מוין אין ספק כי רבבות רבות של יהודי חבלקן היו ניצלים. האמריקאים לא רצו מהגרמנים שיגו חמרי מלחמה תמורת היהודים, אך לעצם הצלח היהודים לא התנגדו" יש לי רק הסתייגות אחת: אמרתי שאינני יודע התנקשות בחיי בן אדם באמצעי פוליטי מהמים, אבל וכו'. זאת המשפט הנ"ל (ההסתייגות) לא חדפסו. אמרתי לסופר מדוע הייתה

ע' 165

ע' 166

ע' 167

ההתקפות מועדקת כנ"ל. אילו היה במקומו של לורד מדין אישיות בעלי הבנה יותר גדולה ליחודי אירופה, היה אפשר להפיל יותר יהודים, לפי מה שמעתי וקראתי בינתיים. הייתי בקונגרס ה-כ"ב, לא הייתי ציר, גם שכסיו גם אז זו הייתה חספתי. בחינתו בקונגרס עדין לא בקרתי בארץ, ולכן בנוגע לשאלות הפוליטיות הנוגעות לארץ, כגון אצ"ל ולח"י, לא יבלתי לבקש עדין עמדה. אבל עמתי הייתה בעד מאבק, היו שתי דעות כהנועתי בעד או נגד מאבק עם הברטים, ואני הייתי בעד מאבק. עמתי לא הייתה מנוגדת מעד לעמדה הרשמית של הנועתי בענין המאבק, הסכמתי לעמדה בענין המאבק, לא עלה על דעתי לעזוב את הנועתי. לא עשיתי גיושונים אצל לח"י. אבל אולי להפך. שוחחתי עם אנשי לח"י, אבל לא כדי להצטרף, אלא להענייני בתנועה זאת. יואל ברנד הצטרף ללח"י. הגעתי ארצה בסוף 1947, אז התחלתי ללמוד באופן יסודי את פרטי המאבק בשלטון הבריטי. נפגשתי עם אחד או שניים מקברי הנועתי של לח"י. דברתי גם עם ד"ר בדר, לא נחלתי אתו מ"מ על כניסתי לאצ"ל. נרמז לי על האפשרות הזאת, ובאותה תקופה שקלתי איפה בסופו של דבר מקומי, אלה היו לבטים פנימיים שלי, כלפי חוץ לא עשיתי שום דבר. הלבטים הנ"ל היו כותחילת 1948. אז היינו בתוך המאורעות בארץ, ושאלתי את עצמי באיזו דרך יש ללכת כאן, ושמעתי מפי לח"י מה דרכם, ושמעתי בינתיים את פרשת ההגנה ונודע על מה שנעשה, ושקלתי את האפשרות הנ"ל בתור שאלה של מצפון. ב-1946/7 לא הייתה לי אפשרות לסווח עם אנשי לח"י. לא פנו אלי. היה לי ברור אז שעמתי הסופית בפוליטיקה פנימית של הארץ תקבע לאחר שאעלה. נפגשתי גם עם הפרוגרסיביים, עם ד"ר מרטון. אינני יודע שמו של איש לח"י שנפגשתי אחר, אינני שואל שאלות כאלה, למדתי זאת. גיששתי בדופק הפוליטי של הארץ, דברתי עם חברי מפ"ם, חברי הפרוגרסיביים, חברי מפא"י וההענייני בעמדתם. לא עם הציונים הכלליים, הדתיים, קומוניסטיים או אצ"ל. לאנשי הפרוגר' ומפ"ם פניתי ושוחחתי אהם, אבל לגבי לח"י הינמח באח מצדם, אני מניח שליואל ברנד היה בזה חלק. דברתי עם הרבה אנשים מפ"ם - בן שלום כסו, ועוד. הפרוג' - מרטון. צבי הרמן ועוד. לא דנתי עם אף אחד על אפשרות הצטרפות. הדגש על "לא דנתי". התקופה הייתה מאד בלתי רגילה, ובאתי על מנת ללמוד את בעיות הארץ, וחייה פניה אלי, וחייה גיוש, וחייו לי אז לבטים, הייתי בתוך חפוש למקום החדש השמש של א"י, לא על פי דעותי הפוליטיות הקודמות, אלא על פי החרשמותי פה בארץ, היה בשבילי עולם חדש.

168 'ע

169 'ע

נדתה לשעה 4 אחה"צ.

תמיד מבקש לרשם את התנגדותי לישיבה אחה"צ.

(-) ב. הלוי נשיא.

ישיבה אחה"צ. הופעות כנ"ל.

170 'ע

המשך עדותו של ד"ר ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבועתו:

א X (תמיד) כל מה שחזרתי בנידברג היה אמת, לפי מיטב זכרוני. במשפט וזנמאיר הקדתי את כל מה שיכלתי להפיד על מנת להזיק לו. לא הייתי מוכן להפריז, אבל הצבעתי על עובדות שיכלו לגרם להרשעתו. מה שאמרתי היה אמת, את אמרתי את הכל, זו שאלה שאחרת, הייתי עד חביעה ונחקרתי פ"י קטגור וסניגור. קשה לשפט אם העדות הייתה שלמה, אבל מה שאמרתי שם היה אמת. לא הצגתי עצמי שם כנשיא ההסתדרות הציונית לשעבר. אמרתי "oo-president" ובעדותו "President" כשגיא דטוס, פרנל בקס ממני להפגיש אותו עם הורטי, זה נכון. השהתפתי בישיבה בה הוחלט לעזר לו להפגש עם הורטי, הוא פנה לא רק אלי אלא גם ליהודים אחרים. פרנזי במשרדו בקס ממני להפגישו עם הורטי. באוקס' בערך עשיתי מה שיכלתי לעשות להפגישם. לפי מיטב ידיעתי הפגישת יצאה למעל. פרנזי היה זקוק לי וליהודים אחרים להפגישו כנ"ל, מפני שהייתי אחד היהודים בבוד' שלפז דעתו של פרנזי הייתה להם השמעה על כך. פרנזי ואני נפגשנו 4-5 פעמים. קודם הוא הוציא מקורה לעצור אותי וגרש אותי מבוד' לאוסחורוד(אונגוואר) בערך שבוע ימים. כשהחזרתי הוא בא לקראתי לחשוון, בקרבת בוד', ואז ראיתי פניו כפעם ראשונה. שיחה של גורל היהודים באונג'. הוא ושלישו, קספן לולאי, בקשו ממני במיוחד לדאג שבח"ל לא יתקבל הרושם כאילו השלטונות האונג' היו אשמים בסרגדיה של יהודי אונג'. שבוע 2-3 שבועות אח"כ בקס ממני להפגישו עם הורטי. הוא אז לולאי צלצל אלי, הלכתי אליו למשרדו, אמר לי שצוי מבחינת גורלם של יהודי בוד' שריגש עם הורטי ולהבטיחו על נאמנותה של הגנרמריה ועל

נכונותה של הגנדרמריה לשחוף פעולה עם הודוסי. אני חושב שימנע מספר אח"כ סודרה הפגישתה. לא נכון (שחשבוני) שחור שהוא בקט ממני להפגישו כנ"ל. - אני מכיר כוהני מקלוש. הודי מקלוש. אינני זוכר מה היה הפקידו. אינני יודע אם היה חבר היודנרם. יכול להיות שהיה עסקן צבור. אינני זוכר שעבדנו במגע אהו. - אני מכיר אלכסנדר גרוסמן מחסומר הצעיר. היה לנו מגע די חלש אהו, הוא לא היה פעיל ביותר בשטח ועדתנו. היה פעיל בבוד', אינני זוכר אם היה פעיל בשטח זה, לא היה מן הכולטים.

ע' 172

הועדה הורכבה על פי הזמנה קומולי, רוב המשתתפים - נציגי המפלגות - החליטו על הקמתה. "אהוד" היתה אחת המפלגות הקטנות. ציונים כללים, מזרחי, שומר צעיר - היו מפלגות יותר גדולות. שפרינגמן, ברנד, שויגר ואני היינו "אהוד". חברי הקבוצה היוזמת של עבודת ההצלה היו במקרה חברי "אהוד". את כל האדמיניסטרציה מסרו לאותם האנשים שכבר היו פעילים בעבודה זו והיו מוכנים לקבל על עצמם את הסיכון, האחרים היו בחלקם חרבה פחות מוכנים לכך. הקוליסיקציה של גב' ברנד להכנס לועשה במקום בעלה, שהיתה מחיום הראשון פעילה מאד ובתוך הענינים, אף כי לא הייתה חברה, מפני שבעלה היה חבר. לא נכון שכאשר שפרינגמן עזב את אונג' מסר את הכספים לאשתו, להפך - הם עזבו יחד את בוד' לקושטא. גב' ברנד קבלה לספול חלק מהענינים שבעלה טפל בהם. לגרמנים לא היה מגע עם חברי הועדה הוץ מברנד וממני, ובסטרנד נסע עם גב' ברנד בהחלפה ואח"כ אחי ובתקופה יותר מאוחרת עם המסנדס בים.

ע' 173

עיר מגורי היתה קלוש ואח"כ בוד'.

לא ידוע לי על בירור נוסף. ידוע לי שבקר אצלי פעם קצין ממסדה ישראל וטאל אותי על גישו קלוש. לא הודיע לי שנמחה חיק במסדה בקשר לאותו ענין, נאסרתי באונג' 5 פעמים בקשר לפעילותי. פעם א' - המסרה שפוליסיה האונגרית. פעם ב', ג' - גסטפו. ד' - המסרה היהודית האונג'. ה" - הג'נדרמריה האונג'. אופנברך - נאסר לפחות פעמיים. הנזי ברנד לפחות פעמיים. אופנברך - ע' המסרה האונג' והרגול הנגדי האונג'. כן הנזי ברנד. כשאסרנו פעם א' שוחררנו עקב התערבותה של המסרה הגרמנית. במאסר שני מסותף של האונגרים שוחררנו ללא התערבות מבחוץ. זה היה בענין הצנחנים. מיתר המאסרים שלי שוחררתי ע"י אותם השלטונות שאסרו אותי. עוד פעם נוספה נאסרתי ע' האונגרים.

ע' 174

כשיצאנו מהמאסר של רגול נגדי אונגרי בקשר לצנחנים, הלכנו - הנזי ברנד ואני - אל גולדשטיין למחנה קולומבוס לדבר אהו. העקוב אחרי שני הצנחנים היה אונגרי וגרמני מסותף, הם פעלו יחד. כי אלה שהיו בדירתו זמן קצר אחרי בקור שני הצנחנים, 5 הסוכנים, היו בחלקם מרגול נגדי אונג' ובחלקם מרגול נגדי גרמני. מערך שעה שעשה אחרי עזיבתם של הצנחנים באו. מה שכתבתי מספרי - במדה שילכתי אז לסמך על עובדות ומסמכים - הוא נכון. כהבתי ב-1946 יש דברים שבינתים היתה לי אפשרות לחקר אותם, בכל מיני שטחים. הספר כולל בדרך כלל את האמת, בפרטים פה ושם יכול להיות שיש מקום לתקונים. עד כמה שאני זוכר הזכרתי בספרי את מאמציו לשחרורים של 3 הצנחנים. בערך אותו דבר שאמרתי פה, פרט לדברים שהתגלו הידם שלא עמדתי עליהם בוד' ח' שלי. על הפגישת בוינא כח הימלר ראה אותי לא כתבתי בספר. הכל נכתיב הוא ציוני ותיק, חבר מערכת "האומר", באונג' היה בקלוש אחד המנהיגים הציונים, היה בקשר אהנו גם בעניני הצלה. הגיע כטרנספורט של ברגן-בלדן. עם בן גוריון נועצתי לפני נסועתי לנירנברג. לא נועצתי בו גם בקשר לעדותי על בכר. אם אני יודע על אדם ששחף פעולה עם הנאצים, אודיע למסרה הישראלית אם אני חושב שהוא ראוי לעונש. בנדי גרוס עמד בשורת הרגול הנגדי האונג', וזה עמד בקשר עם השורת הצבאי הגרמני, ומכאן הקשר בין בנדי וסוכני הצבא הגרמני. הגרמנים כמו עלינו את צרופו של גרוס לברנד. אנחנו לא נתנו אימון בגרוס. לא היחה לנו ברירה, כי הגרמנים עמדו על כך שיצורף, שמעתי שהוא גר כיום בישראל. לא מסרחיו למסרת ישראל, מפני שלפי מיטב ידיעותי מוסדות חשוכים בארץ יודעים על מציאותו בארץ ומספלים בו, לכן אין לי צורך לעשות כל צעד שהוא. גרוס עשה ללעדה גם שירותים חשובים, והמקרה שלו אינו כל כך פשוט, יש שני צדדים לענין כמו במקרה של חרבה אנשים מחזמנים המשוגעים האלה, ולא עלי לשקל ולשפט. אחת טועה באמריך שהסכה היא שהוא יכול לגלות חרבה דברים עלי. במאי 1944 גרתי בפנסיון קורנו בבוד'. פנסיון

ע' 175

ע' 176

בינוני, לא סמוך. מי סמוך "מסודר" סמוך בהחלט, בהסדרה
 לפנסיונים הסמוכים בדרך" היה זה פנסיון מסודר שלישית,
 אינני יודע מה לינאל עלי לכתב עלי דברים בקדמיות, לא החלטתי
 בכוכב מהם וגם לא יחד חברי הועדה, לא מנגוד לכל יחד יחד
 אונג' - היו עוד קטגוריות של יהודים בשלה - אלה שקבלנו כחבר
 מהדור יהודים מיוחדים, אה"כ אלה שסוחרו בעזרת כמה קרובים
 ולוץ, ואלה שהיו על ניווה מזו ימים, בסופה ריכזו היהודים
 מבחנים, גרתי מבית לא יחודי, היו הכוכבים בינינו לבין ההנהגה
 החלוציות רק בנוגע למפתח הלוואה הסמנים, לא עמדה בשלה עם
 החקיקה לבריהם כל טעום שהיה, מפתח מפלגתי, אך כעת לא היה
 זכות בינוני ובין ההנהגות אם לתת מרכיב הספק לבריהם לרומניה
 או לרכבה בגן-בלון, הזכות לא נקטה על ידי, אלא על ידי החיים
 ששכל בסמנים, מנגוד להלוואה בסך לפי מפתח מפלגתי, היה זכות
 לשלם אם ללמה לינוגוסלביה או לשלם אנשים לאורך החרה, אינני
 שולל את המעשרות שהיו פעולות בודה נסדרות של הנוצרה שנוהה,
 זה היה בהחלט אפשרי, עד כמה שאני יכול לזכור היה שלב בו היה
 קרימה פעולה בריחה נסדרות של אהת ההנהגות, הנוכח "הנוצרי
 העיוני", אינני יודע אם היה אהם זכות על מסמים לבריהם,
 לא נכון שהם פעלו שכל הספק הולך על חוכמה לברגן-בלון, בקשה
 מירדור ב"הנהגה", כי חייתי נאלץ יחד עם חברי להחליט החלטות
 קטנה במסמים קשים, ובדי לידעם אם עשינו טוב או לא, לפי מיטב
 ידיעותי לא היה קטרוג עלי, אינני זוכר על בקרה קשה, אבל היו
 סיחות בין חברים, וקבלנו עוד פעם עם טוב עשינו או לא, את
 הברירר בהחוד בקשה מהו שהיו עלינו החקירות, החקירות בקלות
 ובמחוגות בעונגותיה, לא היו טובים הדים לבך בהחוד, עד כמה שאני
 יכול לשפט, לא נמאלתי ולא יצאו לי לבקש בירור, לא נפתח את
 החלטת, אבקש אותה מהחבריון, היתה רק החלטה אהת, היה בירור
 שחד על אהוד, אינני זוכר כמה פעולות נמשך חבירה, עד כמה שאני
 זוכר היה ב-3 - 4 ישיבות, נספר לי הספק מהחלטת, אחרי החלטת
 לא היו עוד ענינים, הוקרחה על ידי מר סטרינגט, לא נקטה חתי"ק עוד
 בירור אחי, את המכתב הזה (מוצג ב') לא ראיתי, החלטת הועדה
 בהחלט לא היתה זו, אינני זוכר שקבלתי את פעם מספר קוד, אבל
 זה יכול להיות נכון, אינני זוכר מנסלה לי החקיקה הזו, וגם זה
 לא ענין אותי כי הנהלה הסיקה החליטה מה שהחליטה.

177 ע'

170 ע' ←

I
J

179 ע'

הל' : מתנגד להגשת הסוגג ב', כי העד לא אישר אותו .

הטירו טבקס לקבלו לכה עמה רק ליתווי השוברים העד בקשר למספר זה.

הל' : מסכים להגשת מסוייגה זו. (מוצג ב')

(העד) החלטתה נמסרה בארכיון ה"אחוד" ובהפטים אותה מזמן והבטיחו
 לי לשלחה לי, החלטתה אינה נמסרה בידי, אינני צריך ל"סמיטקסיה".
 הברירר נקטה על ידי ועדה של הסיטה, אני בקשה בית דין כבוד,
 ואם מוצג ב' הותם "בטט הועדה" - זה היינו הן, מר סטרינגט
 קרה את ההחלטה בטט הנהלת הסיטה, אינני יכול לידע את מוצג ב'
 היתה החלטת הנהגה של הועדה, כממרת היתה החלטת הועדה,
 יכלתי לטענה בין דעה והנהלה, את מוצג ב' לא ראיתי וזה לא
 ענין אותי, ואני אביא את הנוסח שהוצרכתי בעדותי (ע' 145).
 שהן המספר שהביא המטע הסבר מיך הגיעו לחלטת זו, אני עשיתי
 בחוד המטע המספר צריך לחסות לתוצאותיה, אחי לא היה בירור
 נוסף אחרי בירור הועדה, אחרי העשדים המתוארים במוצג ב' לא
 היה אחי בירור נוסף, ידוע לי שהנהלת יסבה על הענין הזה, בלעד
 אני חושב שהם החייעו עם מספר לא קטן של חברים ממוצג, אינני
 יכול להגיד שהנהלת הסיטה הטכה עמדה לזכות הקירה בפנין זה,
 אינני יודע, נכון שלא היתה ועדה קירה אהתה מלבד הועדה הנ"ל
 (בית דין הכבוד). בהעונותיה פלתי בתוקף הייתי בינוני, עם
 איכמן ומאיר דברתי בחור חבר ועדה החשלה של ההסתדרות העיונית,
 מדה שהרשתי בדרך לפנות בכלל, היה מספיק לי לפנות למשפחתי
 חיותר מצומצמה, לתנועתה ולא מפאתי כל צורך לבקש בירור מההסתדרות
 העיונית, אני דוחה כשאם נמסר רבון שהעלמתי בירור זה ממני שיותר
 קל היה לכסות על הענינים, אילו היו האספות רשימות מטעם אנשים
 רשימיים או נוסדות אחרות, היה מחובתי לפנות להסתדרות העיונית
 מהודר שאיש או נוסד רשימי או אחראי לא עקף על דעתו להאשים אותי
 והיו החקירה ומסופות מדינה נמוכה, כמבייל אלה היה מספיק לפנות
 לתנועתי, אני דוחה את המספר שבמוצג' פלתי בחוד חבר הנוצרי
 ולא מטעם ההסתדרות השגף ה' י' ו' ניה.

I

I

180 ע'

181 ע'

מאפריל עד אוגוסט 1945 שהייתי בג'נבה, הייתי שם על חשבונות
אז קבלתי כסף מהג'וינט והסוכנות כיתר הפליטים. הייתי בפנסיון
"סרוזי". היה התובע הכללי האמריקאי במשפט

נירנברג, שהתם בלונדון יחד עם נציגיו 3 המעצמות אנגליה צרפת
הרוסיה על הפרוטוקול המפורסם שהוח את הכסיס לביהמ"ש הבין לאומי.

קבלתי את ההזמנה של **Fuks** דרך הקונגרס היהודי העולמי. אינני חושב

ע' 182

שיומתי את הנסיעה, אינני זוכר. אינני זוכר אם ביומתי. שהייתי
בלונדון 4-6 שבועות. את ההצגה בשבועה נחתי ביומתי האמריקאיים
שם. אני בטוח. חזרתי לשווייץ, שהייתי בג'נבה, בפנסיון סרוזי, עדין
על חשבון הג'וינט והסוכנות, עד סוף השנה (1945). אספתי אז חומר,
כתבתי מאמרים, השתתפתי בפעולות בקשר לפליטים וכו'. ב-1946 נשארתי
בשווייץ, המשכתי אותו דבר, עד סוף 1946, על חשבונות אני. הייתי עם
אשתי שם, נולדה לי ילדה, עברנו לדירה פרטית. התפרנסתי ע"י כתיבת
מאמרים, הייתי סופרם של שני עיתונים אונגריים, אחד "הלדש", השני
שכתי שמו. פעלתי כיועץ של ידידי דבצ'רי, מהנדס, שהיה לו בכת
חרוטה שם, יכלתי לתת לו עזרה מטוימת כי הייתי פעם עו"ד, לא עצות
משפטיות אלא מסחריות, היינו ידידים והוא סמך עלי; קבלתי מ"הלדש"
בעד הרשות לפרסם את הדו"ח שלי שמכרתי אותו מראש 3000 פרנק שוויצרי,
בשוויץ. שכרתי אצל ידידי היה תלוי בכמות העבודה, אבל בכל חודש כמה
מאות פרנקים. היה לו בית הרוטה לייצור עץ, על יד דבוס, שמו
"שלי פבריק". עבדתי אצלו בערך עד סוף 1946. הייתי עו"ד ברוטניה
והתרגלתי ליעוץ מסחרי. היו אלי גם פניות מטעם הסוכנות בעניינים
שונים, למשל בענין המופתי, גם יפוען לסוכנות בעניינים קשורים באותה
תקופה: מופתי, פקדון בכר, הסול ענייני הוצעה, דהיינו חשבונות.
ב-1946 לא עליתי ארצה, כי היה לי עדין חשבון מצפוני לסדר, נירנברג.
הייתי צריך להכין את הדו"ח שלי, הספר שלי. החומר האינפורמטיבי
שלי היה שם, עשיתי זאת ב-1946, על זה עבדתי כמשך כל הזמן. למי
הזמנת ביהמ"ש הבין לאומי נסעתי לנירנברג בתחילת 1947, שם ידעו עלי

ע' 183

מתוך הצהרתי שנתתי לעוזרו של **Justice Jackson**, אמרתי לעוזרו

ע' 184

זה ב-1945 שאני מזכין לבוא בכל פה לנירנברג לליעץ ולעזר להם.
אבל כל זמן שהמשפט הגדול נגד גהרינג ושות' נמשך, לא היה צורך
בנוכחותי. את ספולי בפקדון בכר לא גמרתי בשוויץ. בנירנברג לפני
עליתי ארצה נפגשתי עם בכר. בביהמ"ש. כמה פעמים. הוא היה עצור.
הפגישה הראשונה הייתה שחקרתי אותו היו לנו הרבה מאד שעות פגישות
לפני עליתי לישראל. הוציאו אותו אלי. זמן רב דברנו. היו לי הרבה
שאלות לשאל אותו. לא בידיעתי היו בירורים בסוכנות בענין פקדון
בכר, מהסוכנות שאלו אותי עוד בהיותי בשוויצריה ב-1945 אינפורם
באיה תנאים אספנו תכשיטים אלה וכו'. מחוץ לזה לא פנו אלי, אלא
המשכתי עוד ללחם אינפורמציות טכניות כאלה. מוצג 22 היה הפעולה היחידה
שעשיתי בארץ בקשר לזה, עד כמה שאני זוכר. בכל אופן, אם היתה גם פניה
אלי בארץ או לא, ובקשר למה - אינני זוכר. במוצג 4 תקן מישהו "ברגור"
לבכר, התקון הוא בלתי נכון ובלתי מוסמך, הנכון הוא "ברגור".

נדחה למחר.

(-) ב.ה.ל.וי
נשיא.

כ"ו אד"א תשי"ד (1.3.54)

ע' 185

הופעות כב"ל.

המשך עדותו של דר' ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבועתו:

היו כ-360 איש למעלה מהמספר המוסכם שעלו לרכבת. לא בשגיאת
איזה שהוא זקיף גרמני או שעות טכנית, גם לא כתוצאה ממר"ם, גורמנים
היו שם על יד הרכבת וראו אותם, הם הסכימו לכך סמוך התהליך על
יד הרכבת. אינני יודע מקרים של אנשים שרצו לעשות ומנעו מהם. היו
=כאלה שאנחנו לא נתנו להם לעלות מחוסר מקום ברכבת. אינני זוכר
מקרה שאנני בעצמי הורדתי אדם מהרכבת. אני שומע מפעם הראשונה שאני
כאילו הורדתי אדם מהרכבת והגרמנים ירו בו בו במקום.

אני חושב שהפרטום של הנאשם גרם לי נזק. התקבלתי ל"אוי-קלס"
אחרי הפרטום. נבחרתי ליו"ר הועד הפועל של יהודי אנג' אחרי הפרטום.
עד כמה שאני זוכר היו משומדים בין אלה שנתנו להם לבסע ברכבת. אני
זוכר אחד שיבוש. אינני זוכר שמות של אחרים.

איזון דיאטונד לא היה שם, ולא דר' רפאל, דר' שיביק כן, אינני יודע אם הוא משומד. לא בדקתי כמה משומדים נסעו, בכל אופן מספר קטן מאד. - חתנת אחי היתה ברכבת, וכל המשפחה, לא העזרת שלהם. לא היו עוזרות יהודיות בסרסליוניה.

אינני זוכר את קצין משטרת ישראל ששאל אותי רשם את דברי לפני כ-3 שנים. לא התענינתי מדוע בשנת 1951 שואל אותי קצין שאלות על קטו קלוש. ידעתי שיצא החק בדבר הנאצים ועוזריהם. לא התענינתי כלל בנושא זה. קלוש היא קרוב לגבול הרומני. היא היתה קרובה לגבול בחקופה הנדונה. קצין המשטרה שאל אותי על קטו קלוש. לא נכון שהוא חקר אותי על האסמות שתודות לפעולותי אנשי הגטו לא ברחו לעבר לגבול. אלא הוא שאל אותי אם אני יודע מה קרה בגטו קלוש ולמה חושבים אהדים שהיה קשר בין גרוש גטו קלוש ובין הצלת הקבוצה הזאת. אינני זוכר אם הוא שאל אותם אם הועדה ברמה להורדת הקרבנות בגטו קלוש בקשר ליציאת הקבוצה וע"י כך גרמה לגרוש כל הגטו לאושיץ. אינני זוכר איך הוא העמיד את השאלה על קשר בין הקבוצה וגרוש גטו קלוש. הקצין זינבר הוא שחקר אותי. אינני יודע באיזה דרגה הוא. לא היה לנו נציג בגטו קלוש. שני הפיזרים היו בגטו קלוש. לדר' יוסף פיישר היה קונטקט אתנו. הוא לא היה נוסע מפעם לפעם לבוד'. אינני יודע אם היה יוצא מהגטו מפעם לפעם. אני מניח שיצא מהגטו לבית מחולים. הוא היה איש חולה, שחפת, ואולקוס. לא כל היהודים היו יוצאים מן הגטו כשהיו חולים. רק אהדים כאלה הצליחו לצאת מן הגטו. לפי מיטב ידיעותי פיישר לא עסק בהרכבת הרשימות של קלוש לרכבת ב"ב. סופו לי שהיתה שם ועדה בת 4 אנשים שהשתתפה בהרכבת הרשימה הזאת. אני הייתי השותף השני. בבוד'. זיגיסמונד ליב היה שותף שלישי. והשלישי האונג' והגרמ' היו השותפים הרביעיים. אני הצעתי את הרשימה הראשונה. העברתה לאייכמן. איכמן שלח אותה לקלוש. אני חושב שנציגו של אייכמן בקלוש קבל אותה, אם האינפורמציה שלי נכונה הרשימה שם נמסרה בראשונה למפקד הגייטו מטעם היהודים, הממונה היהודי. לארבעת הנילי הגיעה דרך דר' בלש, הממונה היהודי על הגטו. שמעתי על שמות ה-4: מוסקוביץ, לסלו, דנציג, ועוד אחד. אינני זוכר שמו. לא יוסף פיישר. 4 אלה היו ברכבת, מכל מקום ה-3 שאני זוכר. נפגשתי אתם. דנציג ידידי. אני נותן בו אימון. הוא אמר לי בבוד' שהוא היה אחד מאלה שהשתתפו בהרכבת הרשימה. אמרתי שבקלוש לא הרכיבו את הרשימה, מפני שהורכבה הן בקלוש הן בבוד' ורציתי שחלקי בהרכבת הרשימה ירשם. לא עשיתי חשבון עד הסוף, כמה מאלה שאני הצעתי ברשימה נכללו בסוף, אבל בערך 50% - 60%. לא שוחחתי עם דנציג והאחרים על כך שלא כל אלה שהם רצו להכניס נכללו. נכון שהוצאת 388 מתוך גטו של 18000 יהודים מעוררת שוגזיות והחמרתם. ו-4 האנשים שעסקו בהרכבת הועדה עמדה תחת לחץ. הם דברו אתי על אלה שהצליחו להכניס, ומזה נובע שיש אחרים שלא הצליחו להכניס. הם דברו על כך שהרשימה שהם הרכיבו לא הוגשמה בדיוק. כמה עשרות מהאנשים שהועדה בקלוש המליצה עליהם נכנסו. אינני יודע כמה אהוזים. שוחחנו על זה, ואינני יודע כמה. אייכמן לא היה הפוסק האחרון. אלא המפקד הגרמני בקלוש בשותף פעולה עם המפקד האונג'. נכון שהיסוד היה ברשימה שאני שלחתי. אני מסרתי לאייכמן רשימה של בערך 200 שמות של משפחות, זה היה יותר מ-388 נפש. אייכמן הסכים ל-200 נפש, ואילו אני נתתי 200 שמות משפחה. הרשימה נשלחה לקלוש, נמסרה למנהלי הגטו וחברי הועדה שהשתתפה בהרכבת הסופית. חלק מהמשפחות האלה כבר אי אפשר היה להכניס, כי קורם לכן נשלחו לאושוץ, 2 רכבות כבר נשלחו לאושוץ. אז מנהלי הגטו בקלוש התחילו את המאבק שלהם על המסגרת הסופית והרשימה הסופית. הכניסו במקום אלה שכבר יצאו אחרים, והיו צריכים לציית להוראות הגרמ' והאונג' ולהכניס את

ע' 187

ע' 188

ע' 189

ה- שלהם, כן נוצרה הקבוצה. אינני יודע מי הרכיב את הועדה של 4 בקלוש, **protégés** אני לא הרכבתה ולא השתתפתי שהרכבתה ואינני יודע מי הרכיב אותה. על 2 מהם אני יודע בודאות שהיו ציונים - לסלו ודנציג. מוסקוביץ לא היה פרו-ציוני, אך לא חבר ההסת' הציונית. הם היו חברי היודנט, ארבעתם. אותן המשפחות מתוך ה-200 שלחתי ושעוד היו בקלוש, הועדה הניל בדרך כלל הסכימה להן, הן מיוצאים מן הכלל. כנראה העקרונות שלהם הרכבתי את הרשימה בחקבלו על ידיהם. העקרונות (א) אנשי צבא - ציונים ולא ציונים כאחד, (ב) נשי יהודים ויילודים שכבר גורשו ע"י האונגרים (ג) עובדי מוסדות צבוריים יהודיים וציוניים (ד) כמובן צרפתי את חברי משפחתי. רק אלה העקרונות (לשאלת ביה"מ איך ידע להגשים את העקרונות לשאת-) ישב על ידי זיגיסמונד ליב בבוד', יושב ראש הקהלה האורתודוקסית לשעבר בקלוש, שבא לבוד' ימים מספר לפני הגשת הרשימה, והוא יעץ לי ואני בעצמי הדיי הייתי בקלוש רוב חיי, ומאחר שנצטויתי ע"י אייכמן להגיש לו רשימה, שאת הרכבתה הייתי ברצון רב מוסר לאלה במקום, לא היתה לי ברירה אלא למלא אחרי

ע' 190

התקפיד האיום הזה. זיגיסמונד ליב הגיע זמן קצר לפני כן לבוד' מספר ימים. אני חושב שלקח לפחות 10 ימים מהגשת הרשימה עד שהגיע לקלושץ לידי היהודים בקלוש. הגרוש מקלוש התחיל בחלק השני של מאי. אינני יודע את היום, אלא בחלק השני של מאי. הכינותי שתי רשימות, אחת יותר קצרה ואחת יותר ארוכה. את הרשימה של 200 משפחות הכינותי בהתחלת יוני. הרשימה לא הגיעה לקלוש באמצע יוני, אלא ב-3/6 או 4/6. את הרשימה של 200 איש הרכבנו בתחילת יוני. בסוף מאי - תחילת יוני. זיגיסמונד ליב היה בהחלט לפני כן. מה שידעתי על הגשו ידעתי לא רק מליב אלא גם מדר' פיישר. אבל אתו היו לי רק שיחות שלפוניות קצרות. לא אמרתי שלא היה לי קשר עם דר' פיישר. הוא שאל אותי בשלפון אם יש או אין אפשרות להציל חלק מהיהודים שם. לא דברנו על הרשימה אלא על ענין ההצלה של חלק מיהודי קלוש. 10 פעמים דברנו על כך. בשלש האחרון של מאי הודעתי לו שיש רשימה. בפעם הראשונה דברתי אתו באמצע מאי. אינני זוכר מתי בפעם האחרונה. הרכבת הגיעה לבוד' ב-10/6. בגשו לא היה שלפון. הוא צלצל מבית החולים, הוא נצל כל הזדמנות להתקשר אתי. לא דנו על פרטי הרשימה בשלפון. דבר על אפשרות הצלת ק בוצה מוטו קלוש. פעם אחת דברנו על כמות - אז קבלתי ממנו בקשה אישית להכניס לרשימה את הרב יואל טייטלבוים.

ע' 191

זו היתה הפניה היחידה שלו. חוץ מזה לא הזכרנו שמות, אף שם אחד. באמת אינני זוכר כל פניה אחרת. אני כמעט בטוח שלא הזכרו שמות אחרים. הוא היה אבי אשתי. לא היה לו צורך להטליץ על בני משפחתו, אני בעצמי הכנסתי אותם. הוא ידע שאני אכנס אותם בין כה וכה, הוא יודע שאני נאמן למשפחה ולא אשכח אותה. אמרתי שבאונג' היו לי למעלה מ-100 נפש. אם אינני טועה היו לי 19 חברי משפחה בקלוש. חותני, חותנתי, אחי ואשתו, שתי גיסותיה (גיסותיה של אשתו של אחי) עם שני ילדים, שני גיסים של חותני, כל אחד עם ילד אחד - סה"כ 21 לא 19. אלה שבכנסו לרכבת. לפני יציאת הרכבת לבוד' נשלחו כבר לאושוויץ אחות אמי עם 5 חברי משפחה. 1) דר' יוסף פיישר - חותני. 2) גב' פיישר, אשתו. 3) קסטנר אברהם - אחי. 4) גב' קסטנר - אשתי. 5) הרמינה סבו - חותנת של אחי. 6) חוה פוקש - גיסתו של אחי. 7) 8) שתי בנות של חוה הנ"ל. 9) דר' דנש - גיסו של חותני. 10) גב' דנש - אשתו. 11) בתו של דר' דנש. 12) דר' אריגן וייס - גיסו של חותני. 13) אשתו של דר' וייס. 14) ילד של דר' וייס. 15) גב' יוני פדר - גיסתו של אחי. 16) אמיל פודור - גיסו של חותני. 17) אשתו. 18) גב' פירי פודור - גיסתו של חותני. 19) ילדה של גב' פירי. אלה הם ה-19 שבכנסו לקבוצה של 388. לא 21, טעיתי. הרמינה סבו היתה אלמנה של עסקן ציוני, היא היתה חברה ויצו. חוה לא היתה עסקנית ציונית. היו לי עוד קרובים בקלוש, שלא נשלחו לגירוש. לא היו עוד קרובים של שתי. אינני יודע אם היו עוד קרובים של חותני, אינני חושב. אני חושב שהקרובים של אשתי ושל חותני נכנסו כמעט כלם לרכבת. מקרובי נשאר עוד. למשל משפחת ולדנר. הקרבה - בן אחותה של אמי. אינני יודע יותר. זו נשארה אחרי 2 הרכבות שנשלחו לאושוויץ. משפחת קורו לאושוויץ לפני צאת הרכבת לבוד'. חותני לא היה יכול לדעת שאבחר בקרובים הנ"ל ולא בוללמן. אבל לא היה לו כל צורך לדבר אתן על בני משפחה, כי הביר אותי והיה לו טובן מאליו שכל בני משפחתי יצאו ברכבת. כמה משפחת ברנד יצאו, אינני יודע בדיוק.

ע' 192

בערך 5-6, עד כמה שאני זוכר. משפחות יתר חברי הועדה שלנו לא היו בקלוש, עד כמה שאני זוכר. ברנד וביס הם קרובים, אבל לביס לא היו קרובים בקלוש עד כמה שאני זוכר. יכול להיות שהיו עוד אחד או שנים, נוסף ל-19, מקרובי שבכנסו לדכבת ושכרצע אינני זוכר את שמותיהם. מבוד' נכנסה אמי ואשתי. אינני זוכר שהכנסנו יותר מבוד'. אינני יכול לזכר אם עוד בני משפחה מאונגריה נכנסו, אני חושב שלא. אשתו של אופנבך והילדים נכנסו. אינני יודע אם היה עוד מישהו ממשפחה אופנבך. משפחת ברנד נכנסו קרובים לבוד'. אינני יודע כמה, אמילו בפרך לא, אם רביס או מוטסיים. ממשפחת שפרינגמן - אמו, אחיו, ואחותו. אחרים אינני זוכר. אמו של ביס, אינני זוכר אם עוד. סילג'י נכנס עם אחיו ואמו. דנציג ידידי נכנס עם בני משפחתו, היינו אשתו וחנותנו. ממשפחת לסלו - הוא, אשתו, אבא ואמא שלו, יותד אינני זוכר. מושקוביץ ואשתו. ארנסט מרטון ידידי היה בקלוש, נכנס עם משפחתו, נשיא ההסתדרות הציונית בטרנסילוניה. היו עוד ידידים שלי ברשימה, גדלתי בקלוש יחד עם הציונים שם, היו לי יחסי ידידות עם חלק ניכר מהם. אני מוכרח לראות את הרשימה כדי לענות מי מידידי, 10 שנים לא ראיתי את הרשימה. אינני זוכר מי עוד מידידי היה ברשימה, היה חלק לא קטן של ידידי ברשימה. אינני יכול עכשיו לעשות את ההבדלים בין ידידים ולא-ידידים. תשאל אותי שמות, אינני יכול להתאמץ לזכר שמות בלי לראות את הרשימה, היא צריכה להיות באיזה מקום, אני מוכן לחפש אותה, בלי זה אינני יכול לענות. ידידים קרובים -

ע' 193

עוד קרובים של חותני, אינני יודע יותר. חוה לא היתה עסקנית ציונית. היו לי עוד קרובים בקלוש, שלא נשלחו לגירוש. לא היו עוד קרובים של שתי. אינני יודע אם היו עוד קרובים של חותני, אינני חושב. אני חושב שהקרובים של אשתי ושל חותני נכנסו כמעט כלם לרכבת. מקרובי נשאר עוד. למשל משפחת ולדנר. הקרבה - בן אחותה של אמי. אינני יודע יותר. זו נשארה אחרי 2 הרכבות שנשלחו לאושוויץ. משפחת קורו לאושוויץ לפני צאת הרכבת לבוד'. חותני לא היה יכול לדעת שאבחר בקרובים הנ"ל ולא בוללמן. אבל לא היה לו כל צורך לדבר אתן על בני משפחה, כי הביר אותי והיה לו טובן מאליו שכל בני משפחתי יצאו ברכבת. כמה משפחת ברנד יצאו, אינני יודע בדיוק. בערך 5-6, עד כמה שאני זוכר. משפחות יתר חברי הועדה שלנו לא היו בקלוש, עד כמה שאני זוכר. ברנד וביס הם קרובים, אבל לביס לא היו קרובים בקלוש עד כמה שאני זוכר. יכול להיות שהיו עוד אחד או שנים, נוסף ל-19, מקרובי שבכנסו לדכבת ושכרצע אינני זוכר את שמותיהם. מבוד' נכנסה אמי ואשתי. אינני זוכר שהכנסנו יותר מבוד'. אינני יכול לזכר אם עוד בני משפחה מאונגריה נכנסו, אני חושב שלא. אשתו של אופנבך והילדים נכנסו. אינני יודע אם היה עוד מישהו ממשפחה אופנבך. משפחת ברנד נכנסו קרובים לבוד'. אינני יודע כמה, אמילו בפרך לא, אם רביס או מוטסיים. ממשפחת שפרינגמן - אמו, אחיו, ואחותו. אחרים אינני זוכר. אמו של ביס, אינני זוכר אם עוד. סילג'י נכנס עם אחיו ואמו. דנציג ידידי נכנס עם בני משפחתו, היינו אשתו וחנותנו. ממשפחת לסלו - הוא, אשתו, אבא ואמא שלו, יותד אינני זוכר. מושקוביץ ואשתו. ארנסט מרטון ידידי היה בקלוש, נכנס עם משפחתו, נשיא ההסתדרות הציונית בטרנסילוניה. היו עוד ידידים שלי ברשימה, גדלתי בקלוש יחד עם הציונים שם, היו לי יחסי ידידות עם חלק ניכר מהם. אני מוכרח לראות את הרשימה כדי לענות מי מידידי, 10 שנים לא ראיתי את הרשימה. אינני זוכר מי עוד מידידי היה ברשימה, היה חלק לא קטן של ידידי ברשימה. אינני יכול עכשיו לעשות את ההבדלים בין ידידים ולא-ידידים. תשאל אותי שמות, אינני יכול להתאמץ לזכר שמות בלי לראות את הרשימה, היא צריכה להיות באיזה מקום, אני מוכן לחפש אותה, בלי זה אינני יכול לענות. ידידים קרובים -

ע' 194

עוד קרובים של חותני, אינני יודע יותר. חוה לא היתה עסקנית ציונית. היו לי עוד קרובים בקלוש, שלא נשלחו לגירוש. לא היו עוד קרובים של שתי. אינני יודע אם היו עוד קרובים של חותני, אינני חושב. אני חושב שהקרובים של אשתי ושל חותני נכנסו כמעט כלם לרכבת. מקרובי נשאר עוד. למשל משפחת ולדנר. הקרבה - בן אחותה של אמי. אינני יודע יותר. זו נשארה אחרי 2 הרכבות שנשלחו לאושוויץ. משפחת קורו לאושוויץ לפני צאת הרכבת לבוד'. חותני לא היה יכול לדעת שאבחר בקרובים הנ"ל ולא בוללמן. אבל לא היה לו כל צורך לדבר אתן על בני משפחה, כי הביר אותי והיה לו טובן מאליו שכל בני משפחתי יצאו ברכבת. כמה משפחת ברנד יצאו, אינני יודע בדיוק. בערך 5-6, עד כמה שאני זוכר. משפחות יתר חברי הועדה שלנו לא היו בקלוש, עד כמה שאני זוכר. ברנד וביס הם קרובים, אבל לביס לא היו קרובים בקלוש עד כמה שאני זוכר. יכול להיות שהיו עוד אחד או שנים, נוסף ל-19, מקרובי שבכנסו לדכבת ושכרצע אינני זוכר את שמותיהם. מבוד' נכנסה אמי ואשתי. אינני זוכר שהכנסנו יותר מבוד'. אינני יכול לזכר אם עוד בני משפחה מאונגריה נכנסו, אני חושב שלא. אשתו של אופנבך והילדים נכנסו. אינני יודע אם היה עוד מישהו ממשפחה אופנבך. משפחת ברנד נכנסו קרובים לבוד'. אינני יודע כמה, אמילו בפרך לא, אם רביס או מוטסיים. ממשפחת שפרינגמן - אמו, אחיו, ואחותו. אחרים אינני זוכר. אמו של ביס, אינני זוכר אם עוד. סילג'י נכנס עם אחיו ואמו. דנציג ידידי נכנס עם בני משפחתו, היינו אשתו וחנותנו. ממשפחת לסלו - הוא, אשתו, אבא ואמא שלו, יותד אינני זוכר. מושקוביץ ואשתו. ארנסט מרטון ידידי היה בקלוש, נכנס עם משפחתו, נשיא ההסתדרות הציונית בטרנסילוניה. היו עוד ידידים שלי ברשימה, גדלתי בקלוש יחד עם הציונים שם, היו לי יחסי ידידות עם חלק ניכר מהם. אני מוכרח לראות את הרשימה כדי לענות מי מידידי, 10 שנים לא ראיתי את הרשימה. אינני זוכר מי עוד מידידי היה ברשימה, היה חלק לא קטן של ידידי ברשימה. אינני יכול עכשיו לעשות את ההבדלים בין ידידים ולא-ידידים. תשאל אותי שמות, אינני יכול להתאמץ לזכר שמות בלי לראות את הרשימה, היא צריכה להיות באיזה מקום, אני מוכן לחפש אותה, בלי זה אינני יכול לענות. ידידים קרובים -

ע' 195

אינני יכול לתת תשובה בלי לרענן זכרוני ע"י הרשימה. בלי לראות את הרשימה אינני זוכר. גם מבוד' לא. מיכאל שלומון לא היה ברכבת. קרובים שלו כן. אינני חושב שהיו יודים שלי. מכל הרשימה שאני מניתי אף אחד לא שלם כסף. מבני משפחת ברנד-דבצ'רף שלם כסף - אני חושב שהוא בן דוד של יואל ברנד. אינני זוכר אם אחרים. אופנבך שלם כסף. הוא תרם מכספו להוצאות הרכבת. הוא היה איש עשיר. לא עשיר מאד. אינני זוכר את הסכום שתרם. אף אחד מיתר חברי הועדה לא שלם. 4 אנשי הועדה בקלוש לא שלם, ויותר פשוט - אף אחד מקלוש לא שלם כסף. בקלוש ברשימה היו משומדים, עד כמה שאני זוכר. מלבד הטלפון עם פישר היה לי קשר עם קלוש, כי הייתי בעצמי שם לפני הקמת הגשם. אחרי הקמתו היה לי קשר דרך שליחים - עובדי התח-ועדה לבריתחה. להם לא היה קשר עם הרכבת הראשונה. עוד קשר לא היה לי עם קלוש. אינני יכול לקבוע את מספר המשפחות מרשימתי המקורית שהתבטלו ע"י שליחה קודמת לאושוויץ. בדרך כלל לא נתנו לצאת מגטו קלוש או ביטאות אחרות מזמן הגירוש, אבל לפעמים הצליחו. אינני יודע שם איש שיצא מגטו קלוש מזמן התחלת הגירוש, אבל אני יודע שמספר יהודים ברחו משם. עקרון א) נוגע לגירוש האונגרים, לא לאושוויץ, אלא גורשו - לא הושמדו - במקומות קודמות. זיגמונד ליב שישב על ידי פרס לי. אינני זוכר עכשיו שם אחד. מספרם לא היה גדול. העקרון בנוגע לפקיד המוסדות - מפני שהיו עובדי הצבור, למשל מורה בבית ספר יהודי. הועדה המקומית הזדהתה עם הסוגים שאני קבעתיים חוץ ממקרים יוצאים מן הכלל. כנראה הם הבינו את הכוונה שבקביעת הקטגוריות האלה. ידוע לי על הפצת שמועות בנוש שהיהודים יועברו לקינר מ'זו, למקום בטוח, ושאיין צורך לברח או להתנגד. לא ידוע לי אם חברי הועדה המקומית שם השתתפו בהפצת השמועות. נכון שבמשך כל זמן הרכבת הרשימה נמשך הגירוש מקלוש בקצב מהיר. לא שמעתי על צאת היוזנרס ליהודים להתנגד. גם לא שמעתי שהם יצאו שלא ליצר פניקה ושלא להתנגד לגירוש. לא שמעתי שהם אמרו ליהודים שהגירוש הוא לקינרהי'ז'ו. שמעתי על האספות מסוג זה, התענינתי בהן. דר' יוסף פישר המנחה לא היה בועדת ה-4. אבל היה לו קשר עם הועדה הג'ל. אינני יכול לתת תשובה חיובית או שלילית אם השתתף בהרכבת הרשימה. המנחה ספר לי שמד בקשר עם האנשים האלה, התייעצו אתו, לפעמים קבלו את דעתו, לפעמים לא. הייתה לה אטורניטה גדולה, היה אישיות חשובה בציונות וביהדות כלה. הנוהג היה שהגרמנים מינו את היוזנרס, מתוך האנשים הכולטים. בקלוש מינו הגרמנים יחד עם השלטונות האונג' את היוזנרס. וועדת הצלה פורמלית לא הייתה בקלוש. היו 22 - 3 אנשים ששפלו בזה - דר' מרטון - דנציג ועוד אחרים מקרבם. אינני זוכר שמות. אני עמדת בקשר עם מרטון ודנציג. הייתה מין ועדה מקומית. הועדה הארצית שלנו עמדה בקשר אתם, שלחנו להם כסף, לא הוראות אלא עצות. מבחינה מוסרית עמדו ועדות ההצלה המקומית תחת מרותנו, במדה שהיו ועדות כאלה. אני חושב שהועדה בקלוש הייתה יחידה באונג'. במקומות שונים היו אנשים בודדים שעמדו אתם בקשר, במעט מקומות. כי בערי השדה היה הרבה יותר קשה לעשות עבודה מחתרית. הרכבת מקלוש לכוד' יצאה ב-9/6. רוב הגטו כבר נשלח או לאושוויץ. הרוב הגדול - אם הייתה עוד רכבת לאושוויץ אחרי הרכבת לכוד' אינני זוכר, אני חושב שכן. נכון שבזמן שילוח 18000 יהודי קלוש להשמדה עסקו 4 האנשים הנ"ל בהרכבת רשימה של 388 יהודים להצלה, אינני יודע אם רק בזה עסקו, אבל בזה עסקו. לא שמעתי שהיו מייעצים ליהודים להתנגד בנשק או בצורה פסיבית. אילו דנציג או אחרים מהועדה היו מייעצים כך, היו מספרים לי. אילו דר' פישר היה מיעץ כך, היה מספר לי. ידעתי אז מה פירוש גירוש לאושוויץ. אני בטלפון לא יעצתי לפישר לארגן התנגדות. לרכבת כוד' באו גם אנשים מסגדי, דברצי, בץ'-אלמש, סבדקה, סומבדיה, קש-פהרור, ועוד מקומות אחדים. מכל הגטאות הנ"ל(חוץ מקלוש ובוד') היו בערך 200-300 נפש ברכבת, אבל יכול להיות יותר, עד 400, לא ספרתי אותם בדיוק. מקלוש באו לבוד' 388, חלק מהם עשרות-נשאר לבוד', והשאר בהוספת יהודים מגטאות המרוביניציה ומבוד' נסעו הלאה. רוב אנשי השדה שנסעו ברכבת הנ"ל היו כאלה שהובאו ע"י ועדתנו בשותף עם הגרמנים לבוד', ומספר קטן - כאלה שנמצאו כבר בבוד' מסבות שונות. אינני חושב שבין ערי השדה הנ"ל היו קהלות יותר גדולות מקלוש או אף שוות. קלוש הייתה הקהלה הגדולה ביותר בין אלה שהובאו לבוד'. כדברצי היו עד כמה שאני זוכר בערך 8000 יהודים. בפפמבלה-בערך 10000-12000. בסגדי - בערך 6000-7000. מברצי נכנסו 88, מסגדי - 67.

ע' 196

ע' 197

ע' 198

ע' 199

ע' 200

ביוני 1944 לא היו לי מקפוקים אם בעלי הכרית ינצחו במלחמה. לא הסתרתי את השקפותי מיואל פלגי. הוא לא ניסה לשכנעני שבעלי הכרית ינצחו, לא היה צורך בכך.

בבחירות לכנסת הראשונה הופעתי בכמה אספות מטעם מפא"י. במקום אחד איש אחד או שניים נסו להפריע, והשתיקו אותם והוציאו אותם. אינני זוכר שבמקום אחד בכלל לא נתנו לדבר. אני ידעתי ביוני 1944 יותר טוב מפלגי וגולדשטיין את התנאים באונגריה. הגרמנים עקבו אחרי שני הצנחנים הנ"ל. היה לי הרושם שהסוכנים שבקרו אצלי שעה אחרי עזיבת הצנחנים לא היו בטוחים שהצנחנים היו באמת אצלי, אבל בהחלט חשדו בי, חקרו אותי שעה וחצי. הם לא עלו אתם במעלית עד לקומה השלישית שאני גרתי, אלא בקרו בכל דירה ודירה עד שהגיעו לפנסיון שאני גרתי. אז עדין לא היו בתיים יהודים, עד כמה שאני זוכר. בעלת הפנסיון היתה יהודיה, ובפנסיון היו גרים עוד יהודים. לא ציונים. הייתי צינף חשוב בבוד' לא ביקרתי את שכלם ומהלך מחשבתם, הרושם שלי היה שחוסרים בי אך לא היו בטוחים. לא היו להם ספקות בכך ששני החבורים בכנסת לבית שגרתי, וגם שהיו צנחנים - ידעו. זה נוחע לי מתוך החקירה שחקרו אותי, (שאלה) רק מהחקירה? (תשובה) אלא כמה? לא שאלו אותי אם באו אלי צנחנים מפא"י. אלא אם היו אצלי שני בחורים ונתנו לי את התאור שלהם. ואם הייתי כל הזמן עם ומה אני עושה עם. לא שאלו מס' הם - אחר שאתרתי שלא ראיתי אותם. לא היה קשה לנחש לפי התאור המדויק שהם יודעים מי הם - האם עקבו אחריהם? באותה שעה לא היתה לי תמונה שלמה טיפית, אלא למחרת בבקר, כשפלגי בא אלי, שאלתיו אם הוא יודע שעוקבים אחריהם, הוא אישר לי את זה. אינני זוכר שאישר לי זאת גם בפעם הראשונה.

ע' 201

שמעתי על אגנא הספר

ע' 202

Black Book on the Martyrdom of Hungarian Jewry, Edited by Lewner P. Davis

לא קראתי. שמעתי שאני זוכר בו. כאן שלילי. שמעתי שיש בו האשמות נגדי. אני רואה את הספר בפעם הראשונה. שמעתי על הוצאת אונגריה, לא על האנגלית הזאת. לא נקטתי פעולה נגד הפצת הספר, או נגד המחבר.

תמיר: אני מניח את הספר האנגלי, ע' 261-268, 281-284 בחור אינפורמציה שמדוע לרשות הנאשם לפי סעיף 208, ואת האונגרי גם בתור האשמות שעליהן המהלכון לא הגיב. לא להוכחת אמנות התוכן, (מוצגים ג', ד').

מוצגים
ג' - ד'

הל: אינני מתנגד.

(העד) שמעתי שלפרוידנור היה מו"מ עם ויסליצני, ידעתי גם מפרוידנור וגם מויסליצני. המו"מ לא נמשך זמן ממושך. הפגישה הראשונה שלהם היתה באוג' 1944, והם נפגשו רק מספר פעמים. הקונטקט ביניהם נמשך מפרץ עד אוגוסט, אבל קונטקט שטחי. נכון שבהחלה הקונטקט היה הרוק, לא שטחי. לא נכון שנפסק המגע ההדוק מפני שהוכחה בקשה להפסיקו. גם מוגזם לומר שנתנו לו להכין שנה לא רצוי. נפסק מפני שהגרמנים הזמינו אותנו ולא אוחז להמשך המו"מ. לא נתנו לו להכין שליו להפסיק את המגע ההדוק שלו. אם הוא אומר כן, הוא טועה ואיננו זוכר טוב. נכון שבוכדה שלנו לא היה כל יצוג ליהודים הלא ציונים האונגרים. נכון שהלא ציונים האורתודוקסים והניאלוגים היו רוב מנינה של יהדות אונגריה. נכון שאנחנו לא היינו חברי היודנרט. נכון שפרוידנור היה חבר ביודנרט. נכון שבכל ישובי אונג' המגע בין היהודים והגרמנים היה ע"י היודנרטים. וזו היתה השיטה הגרמנית בכל אירופה. הרב וייסמנדל היה בברטיסלובה. נכון שהיה אחת הדמויות הבולטות ביותר בכל פעולות ההצלה. דברו עליו בשבת רב על מסירותו ופחזותו. לא נכון שבספרי הוא לא נזכר. נזכר פעמיים. פעם שבקרתי אצלו באוג'-ספט' 1944. ופעם כשנסעתי בווינה לברטיסלובה הוצאתי אותו מהבונקר והעברתי אותו לטויעריה, ז"א זה היה עקב ההסכם שבין בכר וביני.

ע' 203

ע' 204

ב-1944 לא היתה ליהדות האונג' יצוג רשמי בפרלמנט, אבל עד למלישה הגרמ' ישב יהודי אחד בפרלמנט, חבר המפלגה הדמוק', דר' ארנסט ברודי, ונשארו עוד 2 יהודים נציגים מוסדות הכלכליים בבית העליון. היה להם יחס לינין היהודים. מר שרת כתב לנו מקושטא, וגם מר בן צבי (נשיא המדינה) שלח לנו קריאה ליהדות אירופה. הם קראו ליהדות אירופה הן להתנגדות הן להצלה. את הקריאה להתנגדות לא העברתי לקלוש.

לא אני בקשתי את המשפט הזה. לא התנגדתי להגשתו. לא יזמתי אותו ולא התנגדתי לו. לא הגשתי קובלנה למסטרה. לא אמרתי למסטרה שאני מתלונן. כשהמסטרה באה אלי ושאלה אותי, אמרתי את מה שאמרתי, הכתשתי את ההשמות, התלוננתי, אבל לא בקשתי לעשות משהו, עד כמה שאני זוכר. נכון שאמרתי במוצג א' המיד פניתי לממונים עלי ובקשתי לעשות צעדים נגד המסטיץ, אבל זה לא היה נגד העלון הנשון פה, שלא היה ההשמה הראשונה של הנאשם. הוא כתב גם מכתב לשר שבדתי אצלו, לד"ר יוסף, לפני העלון הזה. לא כתב בו אותם הדברים כמו כאן, היה פחות חריף. נכון שגם העלון הזה נשלח לשר. קודם היה בסוף אחר, אבל בערך באותו כוון. ד"ר יוסף לא ענה לי ולא הקים ועדה חקירה. ביחס לנשטם הוא הסתפק כמה שאני אמרתי לו.

ע' 205

אני לא הקמתי את ועדת ההצלה ב-1942. לא עמדתי בראש ב-1942. ב-1943 היה קומולי היושב ראש. אני הייתי סגן אקסקוטיבי. קומולי אמר בראש, ברנד היה קוליה שלי, לא אינסטנס שלי. במוצג א' אמרתי "הקיימותי את ועדת העזרה והצלה", "ועדתי בראש כיו"ר בטופל" "אחד מכוזרי יואל צאצ ברנד". בהצהרה קצרה למסטרה כתובן אינני מקפיד על נואנסים בבטויים. הייתי אחד אנשים שהקימו את הועדה, והייתי היוזם, והישיבה התקיימה בדירתה. "עוזר"-קוליה. אינני שולט בשפה במדה מסמקת. בביה"מש נעשה נהוג מדויק של דברים, לא כן בהצהרה למסטרה. יו"ר בטופל בכ"ז עומד מעל ברנד. אעפ"י שהיחסים היו קולגיאליים. אותי השמיצו, לכן הייתי מוכרח לשים את הדגש על החלק שלי. הימלר לא הוציא את פקודתו להפסיק השמדת יהודי אירופה כתוצאה מהפגישות של סלי מאיר ובכר. אבל אם נוסף את מקללנד, ואם בכר אמר לי את האמת, אז נכון שהימלר הוציא את הפקודה להפסקת השמדת יהודי אירופה כתוצאה מהשיחות בין סלי מאיר, ביני, בכר ומקללנד. מה שאמרתי בעניין זה, אינו מזכיר מקללנד ו"אם להאמין לבכר" - זו הצהרה קצרה, במשפט הראשון של צירנברג לא העדתי, אבל הוגשה העדות שלי, חתמתי על מוצג א' בלי לעבר על תכנה, לא היה לי זמן, הוא בא אלי למשרד. הקצין אמר שהוא חושב שכתב מלה במלה את מה שאמרתי, ושאני יכול להתם על זה. העדות (מוצג א') לקחה כשעה וחצי. נחבקשתי לתת הצהרה קצרה, וידעתי שתהיה לי הזדמנות לעמד על פרטים במסגרת המשפט, אם ברנד הביא "הצעה מפורטת" מאייכמן - תשאל אותי מאיזו בחינה מפורטת או לא. זה חוטר ידיעה לאמר שהימלר הוציא את הפקודה להפסקת ההשמדה לא כתוצאה מהשיחות הנ"ל, אלא מפני שבאות הרוסים, הצמריקים וכו' הנקרו אותו. הפקודה הייתה לא במרץ 1945, אלא בנובמבר 1944, אז שמעתי אני עליה. לא אני גילום ניאק, אלא זוהי בורח היסטורית מצד מר תמיר. שהמצב המלחמתי נכנס בחשבונותיו, של הימלר, על כך אין מקום לוכוח, אבל זה היה דחוק מאד מלהניעו להוציא את הפקודה הזאת. הפגישות שלנו היו יותר חשובות בעיניו זה מאשר המצב האסטרטגי, אין לי הסוסים לקבץ זאת. נכון שהתערבותו של בכר עזרה לי להציל יהודים. נכון שגם התערבותו של הימלר עזרה לי להציל יהודים.

ע' 206

ע' 207

ע' 208

הימלר לא עשה זאת מתוך מניעים חיוביים, אנושיים וכיו"ב, לפי עברו של הימלר.

נדהה למחר.

(-)ב.ה.הלוי
1.3.54

כ"ז אדר א' תשי"ד (2.3.54)

הופיעות כנ"ל.

המשך עדותו של ד"ר ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבועתו:-

מצד אינני יודע על ריב עם הנאשם. אינני מכיר אותו. לא ידוע לי על איזו שינה אישית שלו כלפי לפני המאמר. ההענינות כמה חברים יש בארגון העולמי של יהודי אונג' - כמה עשרות אלפים. אינני יודע אם הם רשומים או לא. זה לפי הערכת מספר הארגונים שהצטרפו לגוף זה. על חברים רשומים לא שאלתי. זוהי השמעה שפלה אם טילגי אמר שבעד 200000 הדולרים ששלמו היהודים שוחררנו אני וברנד מלשאת את הכובע הצהוב. - ידוע על בעיה שהייתה במשרדנו בקשר למשלוח בשר. ש"המזרחי" הוא קשור בו. וכוח על החקירות שפלתי בכך - התח-שר רוזנברג פנה אלי כחור אחד ממנהלפ"ה"מזרחי" ההולונן על הצעדים של משרדנו בקשר למשלוח זה. שמעתי אבל אינני

ע' 209

יודע שהיתה חקירה מטרתית. לא נכון שאני הצעתי לאנשים לסייע להשתתף העניין בהנאשם יפסיק לכתב עלי. לא עלתה הצעה כזאת. איזה דבר של קשר בין שני הדברים האלה לא נורש. היתה פניה שניה אלי בענין זה מטעם שני יהודים, ה'ר בנדק ועוד אחד. מה אני חושב לפשות בענין זה. בתוך שיחה נזכרו ההשמדות של הנאשם. לא מצוי נזכרו, שניהם הביעו את התנגדותם החריפה לגבי הפלוגים האלה וד'ר בנדק הציע לפנות אל הנאשם לדבר אתו. אמרתי לו שאינני מתנגד לפניה כזאת, אבל מתוך זהירות הוספתי שלא יעלה על דעתם לחשוב שבין שני הנושאים שדברנו עליהם יש איזה שהוא קשר. היתה זו שיחה פרטית. במשך דברנו גם על נוסח התנצלות לחתימת הנאשם.

ע' 210

בהיותי בשוויץ לא בקשתי באופן פורמלי שעניני פבורר לפני איזה פורום יהודי בין לאומי. ג'ורג' מנטלו עסק בעניני הצלה לא ידוע לי שהציע שכל אדם שעסק בעניני הצלה יופיע בפני פורום, ושחוק פורום של 3 שופטים שבפניו הוא הופיע והסיד על פסולות. לא ידוע לי שטרנבוך הציע הקמת פורום כזה בשוויץ אחרי תום המלחמה. ידוע לי על כמה הצהרות בשבועה של הגנרל של נברג בנירנברג. לא ידוע לי שהצהיר שהודות לפעולה של בכר חובלה פעולה אחרת להצלת יהודים בחקף גדול. אני יודע שהוא הצהיר את ההפך מזה.

תל: מתנגד לשאלות על הצהרות בשבועה בע"פ, בלי הגשתן.

חמיר: בהתאם להחלטת ביה"מש אינני רוצה להתייחס בזה את אמנות ההצהרה, אלא שניתנה בנירנברג ושהער הכיר אותה ופעל על יסוד ידיעה זו. העד יאשר את התוכן גם אם לא אוכל להגישה בכתב.

החלטה: להרשות את השאלה.

ע' 211

(-) ב.ה.ל.וי

בשיא.

(העד) לא נאמר בהצהרתו שבכר באמצעות שלי מאיר עבד נגד התכנית של ראש הממלה דר' אצטא סלנברג מוסי ודר' שטרנבוך. זה ודברים אחרים לא נכללו בהצהרתו של שטרנבוך שאני מכיר אותה. אינני יודע ששוייני היה פעמיים ראש ממשלת שוויץ לשעבר, אבל לפי החוזה

היה צריך להיות ראש ממשלה לשעבר. הוא היה גוי, אינני set Brundes President היה קתולי. היו לו קשרים עם הימלר. לא נכון שמוסי הוצע לי ע"י שטרנבוך כאיש קשר להצלת יהודים. על שטרנבוך ידעתי, לא נכון שטרנבוך בקש תקופה ארוכה להפגש אתי בשוויץ ולא נתתי לו את הפגישה, אלא כשבקש נפגשתי אתו. לא אמרתי לשטרנבוך שנהול הענינים כפי שבוצע ע"י שלי מאיר מביא להשמדת היהודים בשטח הכבוש הגרמני ושכ"ז אינני יכול לפעל אחרת. אמרתי שאופן הנהול ע"י שלי מאיר יזיק לפי דעתי לעניני ההצלה ושאני לא יכול לפעל אחרת, כלומר שאינני יכול לפעל אחרת בקשר להצעתם לעבר אליהם. לא נכון שרק הציפו לי שתוף פעולה. אלא הציפו לי לעבד אתם במקום הג'וינט והסוכנות. נכון שהם הציפו לי להודיע לג'וינט בניו יורק ולסוכנות ולכל המוסדות היהודיים על הלינותי נגד שלי מאיר. לא נכון שקבלתי בפניהם שאין לי די אמצעי קשר סודיים. לא הודעתי לג'וינט בניו יורק מסל לראשו של שלי מאיר על המצב. אינני זוכר אם הם הציפו לי שמוש בצופנים החשאיים של השגרירות האמריקאית או השגרירות הפולנית להעברת ידיעות. לא השתמשתי בצופנים הנ"ל. הופקדו 5 מיליון דולר = 20 מיליון פרנק על שם מקללנד וסלי מאיר. לא ידוע לי ש-5 מיליון פרנק הופקדו ע"י שטרנבוך בצלב האדום הבין-לאומי לצרכי הצלה, להפך - שטרנבוך אמר לי שיש לו מיליון אחד פרנקים במזומן. נכון ששטרנבוך הציע לי להשאר עוד קצת בשוויץ לשם המשך המים ולא רציתי להשאר. לא ידעתי על שמו של מוסי עד אמצע פברואר. אז לא רציתי לבוא במגע אתו. אינני יכול לדעת אם דר' מוסי התאים למו"מ עם הגרמנים יותר ממני, אינני מכיר אותו. אינני מבין את השאלה מי התאים יותר ליצוג המוסדות היהודים בפני הגרמנים - ראש ממשלה שוויצרי לשעבר או אני, אינני מוכן לתת תשובה על שאלה בלתי הוגנות.

חמיר: מבקש החלטה.

תל: מתנגד.

החלטה: השאלה אינה בלתי הוגנת או בלתי נכונה, ועל העד לענות.

(-) ב.ה.ל.וי

בשיא.

ע' 214

(העד) אין באפטרותי לשפט אם ראש ממסלה לשעבר, גוי, התאים יותר ליצוג היהודים בגורמ' מאשר יהודי הנמצא בשטח הכיבוש. גם אז לא היה באפטרותי לשפט, או במיוחד לא. נכון שאינכמו אמר לי לא פעם שאם אני מתחצף אשלה לאושוויץ. אף פעם לא הרגשתי את עצמי אומלל. כן הרגשתי את עצמי קשה מאד ולחוצץ אל הקיר כצד בלתי שווה. נכון שאילו ישבתי עם אייכמן בארץ נייטרלית כאזרח ארץ חפשיה יכלתי לדבר אתו אחרת, יש להניח. נכון שאילו הייתי במצב כזה במעמד חשוב, מצבי היה עוד יותר טוב. אבל אני מוסיף שלא זאת היתה השאלה. כהיותי בשווייץ במלחמה לא היה לי שום מנוע עם העתונות, זה היה אסור לי מטעם הממשלה השוויצרית. הפקודה של הימלר להפסיק את השמדת היהודים לא בוצעה בשלמותה. ידוע לי שאחרי הוצאת הפקודה עוד מתו במחנות הריכוז עשרות אלפי יהודים, אינני יודע כמה מהם הושמדו. אין לי אינפורמציה מדויקת לענות אם יותר מחצי מהם הושמדו. עשרות אלפים מתו והושמדו - יותר אינני יודע. התעניינתי בכך במשך כל הזמן. לא הצלחתי לקבוע את הפרופורציה המדויקת. נכון שגם אלה שמתו הושמדו במובן זה שאפשר היה למנוע את מותם. בחלקם בהחלט היו נשארים בחיים ע"י מתן קצת יותר אוכל ובגדים ויחס יותר אנושי. סמנתי שהשמדו יהודים אפילו בהתחלת מאי 1945. אינני יודע על

ע' 215

Toten marsh (מרש המת) בגרמניה בתחילת מאי, אני יודע על הרבה טוטנמרשים אבל לא על זה. אני יודע על "טוטנמרש" של יהודים אונג' מאוסטריה לגרמניה בסוף אפריל, חלק ששני של אפריל 1945. כן אני יודע שמספר מחנות ריכוז נשלחו יהודים ימים האחרונים של השלטון הנאצי למחנות אחרים כביכול ובדרך ירו בהם. שמעתי גם על מרש כזה מדכאו. מברגן-בלזן לא היה מרש לפי מיטב ידיעתי, אלא רכבת שסבלה מהפצצה האמריקאית. אבל דכאו ובוכנוולד היו, וגם אורנינבורג. כל זה בסוף אפריל - תחילת מאי. שמעתי על כך שבקרמטוריום ברגן-בלזן היו עוד גופות כשהאנגלים נכנסו. מאז מתקבל על הדעת שעוד ביום האחרון שהגרמנים היו בכרוגן בלזן הם עוד התעללו ביהודים, אינני יודע, אבל אני כאמין את זה. לא אמרתי שאני יחד עם בכר מטרנו את המחנה לבריטים, לא כך אמרתי, לא בטוח זה. ואיתי שהשליח הגרמני יצא להודיע על כניעתו של השטח, אז עוד הייתי שם. אני חושב שיום או יומיים עברו מאז עד שהבריטים באו. הייתי נוכח וכשבכת מסר לקרטר את הפקודה להכניע, זה היה בכרוגן בלזן, ב-12/4 או 13/4. בקשתי מבכר לראות את היהודים במחנה. ראיתי חלק מהמחנה. קרוב למטה מפקדת ב'ב' היו מספר בריקים ובקרבתם הסתובבו שבויי המחנה. כשניתן לי להסתכל על השטח המוצבל הזה ראיתי אותם כבגדים המפורסמים שלהם. הם נראו כמו שלדים. בקשתי להכנס פנימה. לא בקשתי מבכר, זה לא היה תלוי בו. בקשתי מקרטר, קרטר לא נתן לי. פניתי אל בכר. לא נתן לי. כן כתבתי בספרי שראיתי את האנשים הנ"ל, ב-11/4 אחה"צ. כתבתי שאת הגופות בקרמטוריום לא הראו לנו בקשתי מבכר להראות לי את יתר חלקי המחנה, הוא סרב. נכון שקודם אמרתי שקרטר סרב, כי זה היה תלוי בקרטר ולא בככר. לא איימתי על בכר שאני דורש לראות את זה בכל מחיר. להפך, לא דרשתי בחוקף, כי שמעתי מקרטר שמתים שם 500 - 600 איש ליום, ונדחמתי מהאפשרות לראות מראה עוד יותר איום משראיתי, זה היה מספיק בהחלט מה שראיתי. לא חסתי על עצמי מלראות מחזור וועה. לראות אין מתים לא רציתי, מספיק שידעתי כי אז כבר לא היה מקום לשום עצה אחרת מאשר בתי, למסר את המחנה, גם אילו ראיתי לא הייתי יכול לתת עצה אחרת.

ע' 216

ע' 217

הפקודה של הימלר ניתנה בערך באוקט' - נובמבר 1944. בכר הודיע עליה באמצע או סוף נוב'. בין פקודה זו לבין מנויו של בכר היה הפרש זמן של 4-5 חודשים, (כבר) קבל את המנוי בתחילת אפריל 1945 או בסוף מרץ. היינו גם במחנה המבורג נויין-גמה. שם לא היו יהודים, אך לא ידענו מראש על כך. בערך 14/4-18. לא היינו ביחד בשום מחנה אחר. דרשתי לבטע יחד עם בכר לעוד מחנות לאורנינבורג - רוננברין, אבל כבר לא היתה אפשרות, כי הרוסים כבר הגיעו לשם. בתכניתנו היה לבקר שם וגם בבוכנוולד, דכאו, מאוטהאוזן, טרוזינשטט. לא בקרתי באלה. דרשתי מבכר לבקר בהם. הצעתי לו לנסות בכ"ז להגיע למחנות אלה, והוא הראה לי על המפה שהמצב הצבאי - כבר לא יאפשר לנו תוך התמוטטות הרייך להגיע לשם. כל זה היה באמצע אפריל. אזי הייתי בכרוגן-בלזן, בהמבורג-נויין גמה, ובטרוזינשטט. בכרוזינשטט - בערך ב-16/4 או 17/4. באתי עם קרומיי השלטונות הגרמ' קבלו אותי באדיבות רבה. המחנה נמסר לבעלות

ע' 218

ע' 219

הפקודה של הימלר ניתנה בערך באוקט' - נובמבר 1944. בכר הודיע עליה באמצע או סוף נוב'. בין פקודה זו לבין מנויו של בכר היה הפרש זמן של 4-5 חודשים, (כבר) קבל את המנוי בתחילת אפריל 1945 או בסוף מרץ. היינו גם במחנה המבורג נויין-גמה. שם לא היו יהודים, אך לא ידענו מראש על כך. בערך 14/4-18. לא היינו ביחד בשום מחנה אחר. דרשתי לבטע יחד עם בכר לעוד מחנות לאורנינבורג - רוננברין, אבל כבר לא היתה אפשרות, כי הרוסים כבר הגיעו לשם. בתכניתנו היה לבקר שם וגם בבוכנוולד, דכאו, מאוטהאוזן, טרוזינשטט. לא בקרתי באלה. דרשתי מבכר לבקר בהם. הצעתי לו לנסות בכ"ז להגיע למחנות אלה, והוא הראה לי על המפה שהמצב הצבאי - כבר לא יאפשר לנו תוך התמוטטות הרייך להגיע לשם. כל זה היה באמצע אפריל. אזי הייתי בכרוגן-בלזן, בהמבורג-נויין גמה, ובטרוזינשטט. בכרוזינשטט - בערך ב-16/4 או 17/4. באתי עם קרומיי השלטונות הגרמ' קבלו אותי באדיבות רבה. המחנה נמסר לבעלות

ע' 220

Handwritten notes in the top right corner, including the word "פיקוד" (Fikud) and other illegible scribbles.

הברית שהגיעו לשם, אינני זוכר את התאריך, אינני יודע כמה זמן אחרי בקורי. קרומי הביא פקודת כניעה לשם, לא היה בה תאריך. נכונתי למחנה. ראיתי מה שהראו לי. בקשת לראות את המחנה. אינני יודע אם היו דברים שהוסתרו ממני. דברתי עם יהודים גם בנוכחות גרמ' וגם בהעדרם. לא ספרו לי שיש מקומות זוויה. לא התרשמתי שפחדו ממני, פחדו מהגרמנים. לא הכרתי את היהודים שדברתי אתם באופן אישי, רק אחד מהם. לא נשאתי את הסלאי הצהוב בבקורי. הם ידעו מי אני מתוך התכתבות קודמת. הועדה התכתבה עם טרוינשטט. במאי 1944. עם דר' פרידמן, שהיה "זקן היהודים" בפרג, ועם הנהלת המחנה בטרזי, הנהגלה היהודית, בתשובה היו 6 חתימות. אותם חברי הנהלה הקודמים הושמדו, פרט לאחד. אם אני פותח פה, הם יודעים שאני יהודי, דר' ליאו בייך לא שאל אותי שאלות על כך. לא יכלתי לשפט אם הם מדברים אתי באופן חמסי או לא.

ריקיון

עמתי בפגוע עם הנצים הבאים בתוקף תפקידי: בכר, אייכמן, ויטליצני, קרומי, הונשה, קלגס, קטליץ, גריסון, קול, והממונים על קלומבוט, כרגע אינני זוכר שמות אחרים. לא # הכרתי נאצי בשם אורבן, אינני יכול לזכור אם ידעתי נאצי בשם זה. השם צלום 6 אינני מכיר, לא ראיתי. אני שומע בפעם הראשונה שהוא היה אחרי הממונים על ענייני בטחון וביחוד על פעולות נגד הסוציאל-דמוקרטים. שקר וכזב שהייתי סוכנו של האיש הזה. אני מכיר ויזנטל מאוסטריה, נפגשתי איתו בבזל, הוא הזכיר אותי בספרו. הוא אסף חומר היסטורי על ההשמדה. במיוחד בקשר לאייכמן. פגשתי פגם אחת בחיים. לא היתה לי התרשמות אישית אם הוא רציני וכו'. אני חושב שהוא לא שאל אותי על אורבן. - זוהי ההחלטה שהקריא מר שפרינצק בסוף ועידת "אחוד" (מוצג ר'). אולי מר שפרינצק הוסיף עוד אי אלו מלים ידיוניות כלפי. רפאל בן שלום היה אחד מחברי ועדת ההצלה בבוד', מטעם השומר הצעיר, והוא נשאר בחיים והיה בבזל. כן אני זוכר רבס פרץ, מטעם האחוד, נשאר בחיים. את יתר חברי התנועה שנשארו בחיים והיו בבזל אינני זוכר בלי לרענן זכרוני. בן שלום והאחרים היו אתי בבוד', לא בגרמניה.

ע' 221

(מוצג ה')

(מוצג ו')

ע' 222

ב-45 הימים האחרונים של השלטון הנצי עוד הושמדו ומתו עשרות אלפי יהודים. שמעתי על הצהרה בשבועה של פרנץ גורין אולי נאמר בהצה' זו שקלטנברגור הורה לבכר לעשות את הכל ע'ם לבטל בשויצ' באמצעות סלי מאיר את פעולת מוסי.

מספר החיילים הגרמנים באונג' בזמן ההשמדה השתנה, אינני יודע אם היו תקופות בהן היה המספר מצומצם או קטן, לא ידעתי על מספר החיילים שלהם. ויטליצני אמר לנציגי הארגונים היהודים בבוד' למנע פניקה. היו תכסיסים מצד הגרמנים להסתיר את כוונת ההשמדה. הפיצו בכל הארץ שמועות בדרכים שונות ובאמצעים שונים שהיהודים יישארו בארץ. השלט' האונג' פרסמו חקים שהיו עשויים לעשות רושם שהיהודים לא יגורשו לעבר לגבול אונג' גם זה חלק מתכסיסי הגרמנים. ועוד תכסיסים. אשתנו נסר תכסיסים אלה בהתחלה, אבל לא האמנו להם מהרגע הראשון. יש להניח שהשמדת היהודים באושוויץ ולא באונג', במדה מסוימת מפני שהיה יותר קל לעשות זאת שם. היו להם סבות שונות שלא לעשות זאת באונג' גופא - א) היה להם מנגנון להשמדה באושוויץ וכל המכשירים הדרושים לכך. ב) רצו להשתמש בחלק מהיהודים לצרכי עבודה, הרי בכאום לאושוויץ לא השמידו את כלב. ג) היו מעונינים בחפצים שהיהודים לקחו אתם ושלאו יכלו לקחתם מהם באונג', כי הם שמרו על הסוברניות כביכול של ממסלת אונג', חלק של הרכוש האונג'. ד) על ההשמדה ביריות הם וולרו אחרי נסיבותיהם ברוסיה, כשיסטה לא מתאימה למטרותיהם. אלה היו הסבות העקריות לפי מיטב הערכתי. יכול להיות שהשמדת היהודים באונג' גופא היה בא לידיעת העולם יותר מהר, שגם זו היתה סבה. אני מתקפס אם היה גורם להם קשים שהשמדה היתה באה לידיעת שכבות ידועות של האוכלוסיה האונג'. הגרמנים הפעילו אותן השיטות בחלקים שונים של אירופה. ואינני מוכן לענות על השאלה אם אחת הסבות היתה אפשרות התגוננות או התנגדות היהודים באונג'. יהודי אונג' ברובם המכריע הושמדו באושוויץ. השמדה שיטתית באונג' לא היתה. לא נכון שהשמידו אותם מחוץ לאונג' משום שבאונג' היתה מתעוררת התנגדות יהודית. באונג' היו ליהודים יותר אפשרויות התנגדות מאשר באושוויץ. אבל פחות מאשר היה מספיק.

ע' 223

ע' 224

לא נכון שלפי שיטתנו אם היו מסט מקומות להצלה הראשונים בתור יהישי חבדי הועדה. נכון שבקשתי את בכר להציל את חברי הועדה בסלובקיה, זו לא היתה שיטתנו, אלא מקרה מסוים. הועדה של קלוש היתה בתוך הביזולים, לא במקרה, אלא במכוון, אבל לא הראשונים. נכון שויסליצנס רצה להציל את גיזי פליישמן שחשב אותה לאליבי שלו, קוה. נכון שכשתהליך הגירושים מערי השדה היה במלואו, טרם היו פספסו פירושים בהמוניי. מבוד היו הגירושים בשלבים. עד כמה שאני זוכר היה וכוה בין הנאצים ומשפטי פעולתם האונג, אם להתחיל בבוד או בערי השדה, אינני יודע מה בסופו של דבר הניע אותם להתחיל בערי השדה. מספר היהודים בבוד הוערך כ-200000. אין זה באפשרותי לשפט מה היה קורה, אם היתה מתעוררת התנגדות, אילו התחילו בהשמדתם על כל פנים לפי דעתי האישית המקרה להתנגדות היתה קלושה ביותר. בקרתי בקלוש, וכן הובאתי ע"י הגנדרמים בשעת מאסרי לאונגור. לא בקרתי בערי השדה, כי לא יכלתי לבקר. לי באופן אישי לא היה קשר טלפוני עם ערי השדה, גם לוועדה לא, אלא בשביל זה היה גוף מיוחד בתוך היודנט שטפל בזה. קשר מכתבים עם ערי השדה לא היה, היתה בלתי אפשרי. נכון שיוסף פיישר דבר אתי 10 פעמים בטלפון מקלוש. לי באופן אישי רק עם קלוש היה קשר טלפוני. מקום שאפשר היה לדבר, שם חברי הועדה בודאי דברו. הגוף שטפל בערי השדה, בתוך היודנט, היה גוף ציוני, שעבר בקשר אתנו. דר' בוך, מי שהיה המזכיר הכללי של ההסת' הציונית, שרה פרדלנדר ועוד. הם עבדו אהנו בקשר. להם היה קשר עם ערי השדה במדת האפשרות של אז, אינני יודע אם היה להם קשר טלפוני או לא. קלוש לא היה הגשו הראשון שהושמד. זה היה בשלישי הראשון, בערך באמצע. הגוף שבהקמתו השתתפה הועדה קיים קשר טלפוני גם עם מקומות אחרים במדת האפשרות. לי היה קשר עם קלוש, מה היה לי תור חברי הועדה אינני יודע, אינני זוכר שהיה לוועדה קשר טלפוני עם ערי השדה באמצעות הגוף. הגוף מסר לנו דו"ח על מה שעשו או נכשלו.

ע' 225

ע' 226

ע' 227

ש: האם הקשר הטלפוני של הגוף עמד לרשותכם?

ת: לשם מה?

ש: האם יכלתם להתקשר טלפונית עם ערי השדה באמצעות הגוף?

ת: לשם מה?

במדה שהצנזורה אפשרה זאת יכלנו להשתמש בקשר הטלפוני שהיה בין גוף זה וערי השדה. במדה שהיה קשר, דר' בוך יכול היה לדבר עם ערי השדה בטלפון דרך צנזורה. אני לא-אני לא הספקתי, חוץ מקלוש - לא יכלתי לעשות את הכל בעצמי, לכן בחרתי לי את הקלוש מסבות מובנות. לא אמרתי שלא יכלתי (לביה'מש-) מה שדר' בוך יכל, גם אני יכלתי. לא עשיתי, כי לא הספקתי, מפני שהייתי עסוק. נכון ששאלת האפשרות להתקשר היתה שאלה טכנית גרידא. אצא אי אפשר היה להסגיל את זה על חבר פחות עסוק של הועדה, לכן הקימונו את הגוף כדי לקיים קשר עם ערי השדה. הם היו כפופים לנו, לא לחלוטין. כתוצאה מכל זה היה לנו קשר טלפוני עם ערי השדה, אבל כל כך בלתי רגיל, שאינני מעיז היום לכנותו קשר. חוץ מקלוש לא היה מקרה שדברתי בעצמי בטלפון עם אחת מערי השדה.

ע' 228

בערך 15000 יהודים הועברו לאוסטריה, לא יכלתי לקבץ את המספר הסופי. לא באותו זמן שאייכטן טרב להוציא 300 יהודים ברכבת הוא הסכים להוציא 15000 לאוסטריה, אלא יותר מאוחר. לגמרי לא מתקבל על הדעת ש-15000 אלה הועברו לאוסטריה כתוצאה מצו מיניסטר העבודה הגרמני שפר להעביר יהודים לאוסטריה לעבודה וללא כל קשר למו"מ שלנו, נוסף על כך לא יודעתי על כך. בדרך כלל לא האמנתי לאייכמן. לא היה לי בטחון שה 15000 לא ישלחו להשמדה, אבל היחה לי תקוה, אייכמן עצמו הציג לי את הבקרת בשלב הראשון לא היתה לי אפשרות של בקרת. שלב ראשון - חדש - חדשים. - אינני זוכר שהגרמנים החרימו כסף אצל הועדה. גם לא אצל מישהו מחברי הועדה. האונגרים החרימו מסך אצל הועדה, גם אני הייתי שם. בדירה בה עבדנו. שגתי בה. בכל החדרים. החרימו תכשיטים בשוי כולל של בערך 40000 דולר. במאי 1944. הוחרם עוד כסף - משלוח מקושטא - באותה התקופה. זה הלך ישן מהשליח לרגול הנגדי האונגרי. בדירה הנ"ל גרתי עם עוד חברי ועוד אחרים - אופנבך - הנזי ברנד, ביס, אמי - כלנו גרנו באותה

ע' 229

ע' 230

דירה, באותה קומה. גרנו שם יחד בזמן ההחרמה. האונגרים החרימו זה את זה. אינני זוכר אם רוב הכסף היה במזומנים או בתכשיטים. הייתי בזמן החפוש, ראיתי איך נמצא הכסף. נמצא ב-3 מקומות. 2-3 חדרים. בזמן החפוש היו גם אמי, אופנבך ואשתו, הנזי ברנד, ועד כמה שאני זוכר עוד שני חלוצים, אינני זוכר שמותיהם, הכסף שהוחרם היה כסף של הוועדה. זה קרה כחודש אחרי הקמת כספי היהודים באונג'. היה לנו ביש-משל עם החפוש הזה, חלק של הכסף היה תמיד שם, וחלק נמצא שם במקרה, אופנבך הביא אתו 2 מזודות עם סכומים גדולים מאיזו טרנסקציה ורצה להעבירו הלאה. חלק היה תמיד שם, חלקנו את כספי הוועדה בין 3 מקומות. אינני יודע איפה היו שני המקומות האחרים, חברי יודעים. היו מקומות יותר בטוחים, אבל לא היינו יכולים להשתמש בכסף, וחלק היה נחוץ לשמוש על ידינו. אינני יודע אם היו מקומות בטוחים שתמיד הייתה גישה אליהם. עד 1944 לא נסעף כל שבוע 9 נפשות בעליה לאי. לפעמים נסעף כל שבוע 9 משפחות, עד פלישת הגרמנים. יתכן שגם אחותו של דר' שמואל ועוד אנשים מהימנים. באמצעות האנשים המהימנים אפשר היה להעביר ידיעות לארץ והעברנו ידיעות לארץ. במדה שהיו אנשים מהימנים זה היה קשר טוב להעברת ידיעות לאי.

ע' 231

אחרי שפלוס הצליח לברח מהגרמנים הוא לא התקשר אתי יותר. בנוגע להצעת המו"מ עם הגרמנים שהעביר ברנד - פרודיגר הביע ספקות, פלגס אמר שזה לא יצא לפועל, ואינני זוכר אם דברתי עם קאוס על נושא זה. טה"כ קבלנו מחו"ל בערך בין 5 ל-10 מיליון פרנקים שווייצריים. אינני יכול לדייק יותר, כי לא אני טפילתי בכספים. אינני יודע פרטים באלה - אם זה כולל כסף שבנשף גרוס הלוח לנו. את הדו"ח הכספי לקונגרס לא אני מסרתי או הכינותי, הוא נמסר בנוכחותי. אני לא נדרשתי בברוד במסגרת הוועדה למסר דו"ח כספי. דר' מרטון לא בקש ממני שאתן דו"ח כסף. כפי ששמעתי נודע בשווייץ ברנצ'ם, בעתונות, ביוני 1944 על תהליך השמדת היהודים. זה היה לפני ההפסקה של הורטי. שמעתי גירסאות שונות על כך מי פרסם את זה ברבים, ולא יכלתי לקבוע זאת סופית. אינני יודע אם זה הגיע לשווייץ ע"י אגרת ששלח ע"י קראוס לפוזנר. לא ע"י אינפורמציה שאני שלחתי. לא עמדת בקשר כזה עם פוזנר. לא העברתי אגרת לפוזנר שיכלה להיות יסוד לפרסום זה. אלא העברתי אגרת לקושטא, וגם לשווייץ-לנחן שוולבה. בסוף 1943 או בתחילת 1944. אז לא הייתה השמדה באונג'.

ע' 232

ע' 233

מה שאמרתי על הפרסום ביוני 1944 כלל לא רק השמדת יהודי אונג' אלא יותר מזה - גם פרטיכלים מאשוויץ. על השמדת יהודי אונג' שלחתי ידיעות לשווייץ. לסלי מאיר ולנחן שוולב. למאיר מכתב ראשון 25/4/44, הודעתו לו על התחלת תהליך הגטואיזציה. על הגירושים של יהודי אונג' לאושוויץ כתבתי למאיר בסוף מאי, אם אני זוכר טוב, אבל עלי לראות את העתקי המכתבים, קבלתי פוטוקופיות מהם. שלחתי את המכתבים ע"י שליח דיפלומטי למאיר ולשולבה, ובנוגע לתאריך - עלי לעיין בהעתיקים. אח"כ שמעתי שלא מאיר ולא שוולבה לא דאגו לפרסום הידיעות בעתונות הם לא פרסמו את הידיעות שלי. לקושטא שלחתי ידיעות, לוועדה מספר מברקים. לפי ידיעותי הם לא פרסמו את זאת. אבל אינני יכול לדעת, הודעתו להם גם על קצב ההשמדה, ואיך, כמעט יום יום שלחנו להם מברקים. ולפי מיטב ידיעותי זה לא פרסם. בערך חודש עבר משליחת ברנד עד לקבלת הטייטא, אלי באופן אישי לא הייתה אף פעם הצעה של אייכמן שהמ"מ בין הגרמנים והסוכנות יתנהל בקושטא גופא. אינני זוכר אם אני הצעתי הצעה כזאת לאייכמן.

ע' 234

היו דעות בברוד שכל המו"מ שאייכמן מנהל אתי הוא דיברסיה להסית את דעת היהודים משהשמדה, וגם בלבי היו דעות כאלה. את הסכום של 2 מיליון דולר העלתה בראשונה כהצעה גניז פליישמן.

ע' 235

העלינו שאלה אם זה לא נא בחשבון - בלי להציע את זה - שהמו"מ יתנהל כרגה יותר גבוהה. בחו"ל, שאלנו את ויסליצני אהאגאא וקרומי, אבל הם דחו את זה. אחרי שברנד נסע - האוטוריטא הגבוהה לענייני השמדה היה אייכמן, לענייני מו"מ - גם בכר. אינני זוכר אם לאייכמן העליתי את השאלה. לבכר הצעתי מיד כשנכנסתי בקשר אתו שהמו"מ יתנהל בחו"ל. הוא נתן הסכמתו העקרונית.

אחרי שקבל יפוי כח. ביולי- אוגוסט. ביוני עוד לא היה לי קשר עם בכר. רק בסוף יוני - תחילת יולי הועתי אליו באופן יותר הדוק. אינני יודע אם לאייכמן הועתי זאת או לא. מאחר שקבלתי חשבה שלילית על כך מעוזריו של אייכמן מתקבל על דעתי שהיה מיותר להפנות את השאלה אליו. ככל הנכוח אינני זוכר אם העליתי את השאלה הזאת ואם נדחתה, או לא. ידעתי שיש נציגות זרמנית באנקרה. ושברלס יושב בקושטא. ושברנד דבר עם ברלס. למעשה לא היה אפשר לחשב שהנציג הזרמני היה מוכן למרום שם עם הסוכנות, משרד החוץ הגרמני התנדב אפילו למרום שלנו. אייכמן היה אחת המפלגות הגדולות ביותר. בכר אמר לי, כשהעתי להעביר את המרום לפסים דיפלומטיים, ענה שזה בלתי אפשרי. בגלל התנגדותו של ריכטרופ לכל צורה של הצלה. לא יכולתי לבדוק את נכונות הדברים, או, קבלתי כל מה שנציג אמרו בהסתייגות מסויימת. אייכמן השתתף במרום שלי. לא נש הינו לי כל יסודות לבדוק אתהוּתם של דבריו של בכר בנוגע להתנגדות ריכטרופ. לא יכולתי להסיק מסקנה מהשתתפות אייכמן במרום שכל גרמני ישתתף. אני מסכים שאייכמן היה יכול לשלח אדם נוסף, במדה שההזדרכים יתנו לו ויזה.

ע' 236

ע' 237

נדחה למחר.

2.3.54 (-) ג. הלוי - נשיא

כ"ח אד"א תשי"ד (2.3.54)

הופעות כנ"ל.

המשן עדותו של דר' ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבועתו:-

חוץ מקלוש לא בקשתי בערי השדה. אי אפשר היה לבקר. בקלוש- בחחלמ מאי. פעמים. באותה תקופה אי אפשר היה ליהודי לנסע. לקלוש קבלתי היתר מיוחד - פעם מקרומיי, פעם מהאונגרים, א על פי בקשתי אני נתנו לי האונג' היתר. זה היה שרות הרגול הנודי שמדנו בקשר אתו לטען העזרה. נמקתי - בעניינים פרטיים. זה המפיק. אפשר היה לבקש היתר כזה לנסע לערי שדה אחרות, נסעתי לקלוש פעמים מפני שאה קלוש הכרתי, את האנשים והמטב, לכן הייתי מתאים לזה. אינני זוכר אם מישהו מחברי הועדה בקרו ביתר ערי השדה. לא נאמתי בקלוש להמוני היהודים. גם לא במסכה מצומצמת של 30 איש. לא הצעתי ליהודים בקלוש שלא יעשו פניקה. בקלוש נפגשתי פעם עם סליצני. לא בכר של מלון. אלא בבית המטרה. הפגישה נמשכה שעה. זו בנסיעה השנייה, לפי רשיון קרומיי. בחחלמ מאי. הראשונה הייתה באפריל. בקלוש לא הייתי בכר. בכר הגיע לאונג' קצת אחרי פלישת הצבא הגרמני, בשלב הראשון - עד סוף טרץ. הוא עסק באספקה לצבא ולגרמניה. אינני יודע מה עוד היו סכויותיו. הוא עסק בעניין מנפרד וייס. המחלקה שלו רכשה כל מיני דברים מיהודים. וייס היה קונצרן גדול. כלל גם ייצור מלחמתי. בכר לא קנה אותו מוייס בכסף. וייס מטר לתקופה מסויימת, תחכיר, בעד תשלום את נחולו. לא את הבעלות. בכר לא היה יכול לקחת את הקונצרן. מסתי טבות - א) זה היה רכוש אונגרי, זה לא היה רכוש יהודי. ב) רוב המניות נמצאו בידי לא-יהודים והומקד בשוויצריה. אלה היו יסודות ההסכם. משפח' וייס הייתה אחת המשפ' היהודיות העשירות ביותר באונג'. יש להניח שלמשפ' וייס היה חלק, אינני יודע. המשפ' וייס הייתה מעורבת עם גויים. המשפ' וייס הייתה משופדת, פדס לאחד או שנים. אני מניח שהיו ליהודים מניות. אינני יודע בדיוק. משפ' וייס קבלה דרות מהגרמנים לצאת את אונג'. לרבות יהודים מטומדים. בכר ספר לי שהתחייב בסכום של 100000 דולר לשלם להם, אך אינני יודע בעד אילו תקופה - לא מתקבל על הדעת שהוא שלם מיליונים של דולרים. אתה טועה בזה, זה לא נכון. אינני יודע שבכר העביר את הציוד המלחמתי של מנפרד וייס לגרמניה. - אינני יודע על תפקיד אחר של בכר. אתה בור, זה לא נכון שאנשי המחלקה הכלכלית של ה-ו.פ.ו.ס. היו מורידים את שני הזהב מתייהודים ההרובים באונג'. לא שמעתי שאנשי המחלקה הזאת לקחו את המטלטלים של היהודים המועברים לאושוץ. כשיטה זה בודאי לא נכון. אמרתי אתמל שאחת הסבות להסמדה לאושוץ

ע' 238

ע' 239

ע' 240

אחרי שקבל יפוי כח. ביולי- אוגוסט, ביוני עוד לא היה לי קשר עם בכר, רק בסוף יוני - תחילה יולי הגעתי אליו באופן יזום הדוק. אינני יודע אם לאיכמן הצעתי זאת או לאו. מאחר שקבלתי תשובה שלילית על כך מעוזריו של איכמן מתקבל על דעתי שהיה מיותר להפנות את השאלה אליו. ככל הנראה אינני זוכר אם העליתי את השאלה הזאת ואם נדחתה, או לא. ידעתי שיש נציגות גרמניה באוקרה. ושברלס יושב בקווסטא. ושברנדז דבר עם ברלס. למעשה לא היה אפשר לחשב שהנציג הגרמני היה מוכן למרום שם עם הסוכנות, משוד החוץ הגרמני התנגד אפילו למרום שלנו. איכמן היה אחת המפלגות הנודולות ביותר. בכר אמר לי כשהצעתי להעביר את המרום לפסים דיפלומטיים, ענה שזה בלתי אפשרי. בגלל התנגדותו של דיבנסדופ לכל צורה של הצלה. לא יכלתי לבדק את נכונות הדברים, אך קבלתי כל מה שבציים אמרו כהסתייגות מסוימת. איכמן השתתף במרום שלי. לא שם היו לי כל יסודות לבדק אתותם של דבריו של בכר בנוגע להתנגדות דיבנסדופ. לא יכלתי להסיק מסקנה מהשתתפות איכמן במרום שכל גרמני ישתתף. אני מסכים שאיכמן היה יכול לשלח אדם נוסף, במדה שההזדרכים יתנו לו ויזה.

ע' 236

ע' 237

נדחה למחר.

2.3.54 (-) ב. הלוי - נשיא

כ"ח אדיא תשי"ד (2.3.54)

הופעות כב"ל.

המשך עדותו של דר' ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבועתו:-

חוץ מקלוש לא בקשתי בערי השדה. אי אפשר היה לבקר. בקלוש- בתחלת מאי. פעמים. באותה תקופה אי אפשר היה ליהודי לנסע. לקלוש קבלתי היתר מיוחד - פעם מקרומי, פעם מהאונגריים, על פי בקשתי אני נחבו לי האונג' היתר. זה היה שרות הרגולר הנגדי שעמדנו בקשר אחר למען העזרה. נמקתי - בענינים פרטיים. זה הספיק. אפשר היה לבקש היתר כזה לנסע לערי שדה אחרות, נסעתי לקלוש פעמים מפני שאח קלוש הכרתי, את האנשים והמקב, לכן הייתי מתאים לזה. אינני זוכר אם מישהו מחברי הועדה בקרו ביהר ערי השדה. לא נאמתי בקלוש להמוני היהודים. גם לא במסכה מצומצמת של 50 איש. לא הצעתי ליהודים בקלוש שלא יעשו פניקה. בקלוש נפגשתי פעם עם יוסף סליצני. לא בכר של מלון, אלא בבית המשטרה. הפגישה נמשכה שעה. זו בנוסיעה השנייה, לפי רשיון קרומי. בתחלת מאי. הראשונה היתה באפריל. בקלוש לא הייתי בכר. בכר הגיע לאונג' קצת אחרי פלישת הצבא הגרמני, בשלב הראשון - עד סוף פרץ. הוא עסק באספקה לצבא ולגרמניה. אינני יודע מה עוד היו סכנויותיו. הוא עסק בענין מנפרד וייס. המחלקה שלו רכשה כל מיני דברים מיהודים. וייס היה קונצרן גדול. כלל גם ייצור מלחמתי. בכר לא קנה אותו מוייס בכסף וייס מסר לתקופה מסוימת, החכיר, בעד תשלום את בחולו. לא את הבעלות. בכר לא היה יכול לקחת את הקונצרן. משתי סבות - א) זה היה רכוש אונגרי, זה לא היה רכוש יהודי. ב) רוב המניות נמצאו בידי לא-יהודים והופקד בשוויצריה. אלה היו יסודות ההסכם. משפח' וייס היתה אחת המשפ' היהודיות העשירות ביותר באונג'. יש להניח שלמשפ' וייס היה חלק, אינני יודע. המשפ' וייס היתה מעורבת עם גויים. המשפ' וייס היתה משופדת, פרט לאחד או שניים. אני מניח שהיו ליהודים מניות. אינני יודע בדיוק. משפ' וייס קבלה רשות מהגרמנים לצאת את אונג' לרבות יהודים שטומדים. בכר ספר לי שהחייב בסכום של 100000 דולר לשלם להם, אך אינני יודע בעד איזו תקופה - לא מתקבל על הדעת שהוא שלם מיליונים של דולרים. אתה טועה בזה, זה לא נכון. אינני יודע שבכר העביר את הזיוד המלחמתי של מנפרד וייס לגרמניה. - אינני יודע על תפקיד אחר של בכר. אתה בור, זה לא נכון שאנשי המחלקה הכלכלית של ה-ו-ס.ו. היו מורידים את שני הזהב מיהודים ההרוגים באונג'. לא טעתי שאנשי המחלקה הזאת לקחו את המטלטלים של היהודים המועברים לאושוויץ. כשיטה זה בודאי לא נכון. אמרתי אתמל שאחת הסבות להשמדה לאושוויץ

ע' 238

ע' 239

ע' 240

היתה לקחת מהם את דברי הערך שלקחו אתם. הגרמנים לקחו את זה באושיץ באופן שיטתי. איבני יודע שלקחו את זה ברכבת. נכון שהגרמנים החזירו עם האונגרים לתפס רכוש יהודי באונג' כדי שהאונג' לא יקחו את הכל. איבני יודע אם על זה היתה המחלוקה הכלכלית של ופן-ס.ס.ט. מטובה. אלא כל השלטון הגרמני. אני מבחין בין המחלוקת השנונה של השלטון, אבל לא בשאלה זו. כל גרמני היה שודד, איפה שהיה יכול, מבחינה זו בוודאי קורט בכר לא היה יוצא מן הכלל. נכון שאנשי ה-ס.ס.ט. באונג' היו הרבה יותר אכזריים מהחיליים הגרמ' סתם. נכון שאובי-שטורם-בן-פורר ב-ס.ס.ט. היתה תפקיד גבוה מאד ב-ס.ס.ט. לא רק כתואר, אלא מבחינה אקסקוטיבית. לא נכון שלתפקיד זה היו מטובנים רק אנשים מהימנים ביותר מבחינה נאצית - ב-ופן-ס.ס.ט. לא לפי מיטב ידיעותי זה לא נכון בנוגע לופן-ס.ס.ט. לתפקיד של אובדשטורם בן פייר. בופן-ס.ס.ט. היה יכול להתכנות גם אדם שאינו מהיטן מבחינה נאצית. לא נכון ש-ופן-ס.ס.ט. היה חיל המחץ של ה-ס.ס.ט., אלא חיל המחץ של גרמניה ההיסטוריסטית. מבחינה צבאית הוא היה הכח המעולה של ה-ס.ס.ט. נכון שהוא היה הכח המסור ביותר מבחינה גרמנית. איבני יכול לשפוט אם תפקיד זה ב-ופן-ס.ס.ט. היה הרבה יותר מתפקיד שוה נצבא הגרמני בכלל. - אני יודע את העיר נודג'-וודד. היו בה יותר 20000 יהודים. היתה אז קרובה לרוטניה. איבני זוכר אם היה לנו קשר אתה. גם איבני זוכר אם באמצעות הגוף שהיה מתקשר בשלפון היה לעזרה קשר אתה. איבני יכול לתת חשבה על השאלה אם אפשר היה לנו להעביר לעיר זו ידיעה סודית, מהתרתית. לא ידוע לי שכעיר זו בכלל לא ידעו שתהיה השמדה. כשברנו בקט מסני פגישה עם הורט, לא אני סדרתי לו את הפגישה. אף לא טפלת בזה, אלא יעצתי לאיט שהיה לו קשר עם הורט לעזר לו, לא התגודתי, להפך. זה היה כל הספול שלי. - בתחלת פברואר 1945 היה עוד טרנספורט של 12000 יהודים בגרמניה לטויץ. טרזינשטט לטויץ. אני לא טפלת בו. סמעת ש באפריל היה טרנספורט יהודים לטודיה. על טרנספורט יהודים לקושטא לא שמעת. מהולנד לא היה כל טרנספורט.

ע' 241

ע' 242

ע' 243

אייכמן ויתר הגרמנים לא דרשו טאטנו שום דבר חוץ מכסף והצעת ברנד. אייכמן לא דרש שום דבר חוץ מזה. לא דרש שום דבר בקשר לארגון החיים היהודיים באונג'. לא העיו לדרש דבר בנוגע לחלק הרוחות של היהודים באונג'. מאתנו לא דרש זאת, היה לנו הכבוד שאף העיו לעשות את זה. מפני שידע שזה יהיה לשוא. הוא אמילו לא ניסה. הוא לא דרש שנפיץ תעמולה טובה בחו"ל. גם בכר לא דרש. לא דרש שהידיעות על השמדת היהודים יסוחקו. מלבד המקרה של וייס נעשו עוד עסקות. ונתקבלו כספים מיהודים. איבני יודע אם סכומים גדולים יודע על מקרה קונקרטי. איבני זוכר את השם. איבני יודע שעי עסקות עם יהודים שהורשו לעזוב קבלו הנאצים עשרות מיליון רבות של דולרים. אני יודע על סכומים הרבה יותר קטנים. מתקבל על הדעת שתקציב המלחמה של הגרמנים ליום עלה כעשרות מיליון דולרים, לא ידעתי אז. בשויץ קראתי עיתונות. גם באונג' ידעו שעולה להם הרבה כסף. ידעתי על מיליונים של דולרים ליום. היה ברור לי שהשיחות שלנו הרו עסקה עם השלטון הגרמני ולא שוחז פרטי. זה לא אבסורד שהימלר ובכר עסקו בטו"ם על 5 מיליון או 20 מיליון פרנק אז. הספק הזה כן התעורר במחשבותי אז. שקלתי אותו. הקהלה נתנה לנו כמעט את 200000 דולר הראשונים. לשם מוצא על הצלת יהודות אונגריה. לא אמרנו לה שכל מפלגה תוסיף כסף שקבלה מחו"ל. לא אמרתי לפרוידהג שמתלבנתו זריכה להכניס כסף מכיון שגם "האחוד" יכניס סכום מקביל. דברתי עם פרוידהג על השתתפותם של האוהודקסים ב"דמי הכניסה" הנ"ל. לא הבטחתי שאחוד יכניס כסף מצדו. לא אמרתי שהכנסים המגיעים אלי הם כספי אחוד. הסכומים שיהודים שלמו באופן פרטי בטו"ם עם הגרמנים היו סכומים קטנים באופן יחסי, לא הגיעו לעשרות מיליון דולרים. איבני יכול להעריך את סכומים גדולים או קטנים. נכון שבחקירה הראשית השתתפתי בבטוי "סכומים ענקיים" לגבי תשלום של יהודים פרטיים. אמרתי את זה אז בהשואה להצעה שלנו. כנראה קוח אייכמן ליותר טמה שהצענו. לכן נהל אתנו מוט. הסכום המכסימלי שהצענו היה 20 מיליון פרנק. איבני יודע אם זה היה כדאי לו, התרשמתי שהוא מעונין בזה. לא אייכמן אישית קבע את הקו הזה של המוט, היה אחד הטכסירים. אפאלו בכר לא קבע את זה. נכון שהימלר קבע את זה. שאיבטרט של הימלר והשפעתו על בכר גם יחד קבעו את זה. ההחלטות של הימלר כן הושפעו באיזו מדה שהיא ע"י השפעתו על בכר. במדה רצינית. כשאני אומר אני- זה כולל טוכנות, ג'וינט וכו', אני - בעקף מפני שהצגתי את הטוסדות הנ"ל.

ע' 244

ע' 245

2107K

ע' 246

לא רק מפני שהם היו צריכים לשלם כסף - מה שהגרמנים בקשו באופן פורמלי היה רק כסף. לא מקום האליבי ולא הכסף היה הגורם העיקרי לפי דעתי. נכון שהעקר היה להם קונטקט עם בעלות הברית במערב, ואחריו - אליבי. לא נכון שה-200000 דולר זה-20 000 000 פרנקים היו שוויות ביתם לנ"ל. אלא היו חשובים מבחינה אחרת. לא כדי שיהיה בכיסם כסף בסוף המלחמה על-מנת לברך לארצות המערב בסוף המלחמה. אינני יודע על אחד מהם שברח. אינני יודע אם אייכמן ברח, הוא בעלם. לא נודעו עקבותיו אחרי המלחמה. בכך לקח אותי אתו לברגן באזן מפני שאמרת לי שהחפיקד שעדין עומד לפניו להציל את היהודים החיים עדין בגרמניה. אני בקשת להצטרף לבטיעתו. אינני יודע למה הסכים שאצטרף. מתקבל על הדעת שהוא רצה שאראה את האליבי איך הוא מוסר את המטרה לבעלות הברית, אינני זוכר אם גם אז זה התקבל על דעתי. "החפיקד שנשאר לנו" - לא אמרתי לו בקשר לאליבי; וגם לא בגלל כסף. אמרתי שכל הגרמנים שפלטו לאונג' היו שודדים בנוגע לרכוש היהודי, ובכך לא היה יוצא מן הכלל. נכון שהיה שודד כמו כל הגרמנים, בכ"ז יש מדות. לא נכון שהוא שדד בהקף יותר גדול. הוא שדד בהקף יותר קטן.

ע' 247

בהקף יותר קטן מאינה לויטובט של ה-רפן-ס.ס. הסגנון של בכר אתי לא השתנה בהרבה מאז 1944 עד מרץ 1945. לא נעשה יותר חמור נעשה יותר קל. באפריל 1944 לא נעשה מחוק. ההצעה הראשונה על עליה באה מצדי באפריל. בסוף אפריל בערך נאמר לנו בראשונה שהרכבת לא תוכל לצאת לקונסטנצה אלא דרך גרמניה. הגירויים החתילו 15/5. אחת הסבות שאייכמן ספר עליהם לאי העברת הרכבת לקונסט' היתה שהאונגרים - אנדרי ובקי - הובטח להם שיהודי לא יחזר חי לאונג'. מסקנה - שבמדה שיהודי יצא, יצא להשמדה. זה מה שאייכמן התיימר. לכן רצה שהגרמנים יצא לאירופה, לפי דבריו. הוא לא אמר שהסביר לאונגרים שהגרמנים יצא לאושוויץ, על זה לא דברנו. אלא שהגרמנים יצא בצורה של גירוש. מהתחלה עד הסוף לא נכון שהסכמנו לפני שנודע כל דבר על כונת הגירויים הסכמנו שהצא הרכבת ראשונה של יהודים מאונג' ותייצג כרכבת גירויים. אתה מעררב את התאריכים. הגירויים החתילו ב-15/5. אם נרשם שבסוף אפריל לאמר לנו שהרכבת לא תוכל לצאת לקונסט' אלא דרך גרמניה, זה נרשם בטעות, לא אמרתי "אלא דרך גרמניה", אלא נאמר לנו אז שהרכבת לא תוכל לנסע ישר לקונסט', אלא ישלחו באניה לקונסט', היינו בדנובה, דרך ברטיסלובה. היו בתוכנו גם וכוהים מאד רציניים על ההצעה של רכבת דרך גרמניה והסכמנו עד הרגע האחרון לקבלה. חשש אחד היה שהם יעברו לאושוויץ. היה חשש שני שבוה אנו מקבלים לייצגנו את הגירוש, לא חשש שאנו נוהגים בזה כאילו גושפנקה להסואת הנסיעה בגירוש. נאמר לנו ע"י יהודים וציונים שאנו נוהגים ע"י גושפנקה כנ"ל. לא נאמר לנו שאנן משתפים בזה פעולה. לא הוזהרנו שזה יביא אסון. נאמר לנו ברוח של דאגות וטפקות. אחרים התנגדו, הרוב הסכים. הרוב של המנהיגים היהודים והציונים נבדדו. היו קולות בודדים ננד. שוחחנו עם כל אחד מהם ושאלנו אותם והתייעצנו בינינו מה אפשר לעשות במצב הטרגי ההוא. מסרתי למנהיגים היהודים נבדדו גם על דשימת 200 משפחות קלוש. התייעצתי איתם. וקבלתי את הסכמתם - להביא קבוצות יהודים מערי השדה. קבלתי את הסכמת המנהיגים להביא מקלוש יהודים. לא נועצתי עם המנהיגים היהודים בנוגע לרשימה. זה לא היה תלוי בי

ע' 248

שבקלוש יהיה יותר מאשר מערי שדה אחרות. נועצתי שיש להוציא מכל מקום המספר הגדול ביותר ככל האפשר. זה היה רק מקרה שאייכמן שנתן לקשנט' עיר מולדתו ובה היו לי קרובים וידידים. עדיפות על שאר ערי השדה. בקשת זאת באופן מיוחד. - אינני יודע אם באותה תקופה שנהלנו מו"ט על העברת הרכבת דרך אירופה הסכימה ממשלת אונג' על עליית יהודים לאי אם יש סרטיפיקטים, אינני יודע על התאריך. ידוע לי שממשלת אונג' נתנה המסמכה ליציאת קבוצה של 7000 יהודים, אבל מוחזית בהסכמת הגרמנים, ואינני יודע תאריך ההסכמה הפורמלית של ממשלת אונג'. לא ידוע לי שבמאי הסכימה ממשלת אונג' לעליית יהודים דרך קונסט' לאי אם יש להם סרטיפיקטים. לא הוזהרתי שמסוכן לפנות לגרמנים ושאלם אפנה לאונג' אוכל לקבל את זה דרך קונסט'. "לא הוזהרתי" - אני מתכוון לבטודי זה. זה נאמר לי, אינני יודע בדיוק מתי. במאי יוני 1944 - שוחחנו על זה. זה לא נאמר לי ברוח של התנגדות למה שאני עושה. אלא כחלק מטקוליים. זו היתה עמדתו של איש אחד בכל יהדות אונג' שטען את הטענה הזאת. איש שלא היה לו מושג על הסצב האמתי - לא ידוע לי שעינין ההצעה של אייכמן דרך ברנד לא היה ידוע באישי ברבים בתקופה ההיא. גם לא ידוע לי אם כן היה ידוע.

ע' 249

ע' 250

ע' 251

אינני זוכר אם התעניינתי בכך. השדר של רדיו לונדון אמר
 במפורש שבעלות הבדיה לא הסכימו לדבר הזה. היא ברור לי שגם
 משרד החוץ הגרמני שמע את השדר. כשהעלינו את ההצעה להעביר
 את המו"מ על פסים דיפלומטיים בחו"ל עם נציגי היהדות - אמר
 בכך שזה בלתי אפשרי מפני שבראש משרד החוץ הגרמני עמד איש
 קיצוני המתנגד לכל צורה של הצלה. ולכן צריך להשאר נחול
 המו"מ בידו של בכר, מפני שהימלר הסכים לזה. כבר אז ידעתי
 מפיו של בכר שהימלר הסכים למו"מ. בזמן שבכר אמר לי שמשרד
 החוץ מתנגד, כבר אמר לי שהימלר הסכים למו"מ. לא יכלתי לדעת
 אז מה משרד החוץ יעשה או לא, יפריע למו"מ שלנו או לא. ידעתי
 אז שזה לא סוד מפני שמשרד החוץ שיש מו"מ עם בכר והימלר. לא
 יכלתי לשפוט אז מה משרד החוץ הגרמני רוצה או יכול לעשות בקשר
 לדיעה הזאת. הייתי ממונה על הענייני הפוליטיים. המסקנה
 שהייתה-הדעה שלי הייתה או שמשרד החוץ הגרמני מסכים להמשך המו"מ,
 או שהוא מסתייג, או שהוא מנסה להכשילו. אם המשיכו במו"מ, ומשרד
 החוץ מסתייג אז מנסה להכשילו, משמע שהימלר יש אפשרות למנע הפרעה
 מצד משרד החוץ ולהמשיך במו"מ. ביולי מסעתי את הידיעה ברדיו
 לונדון. נכון שקצב ההשמדה באונג' היה מדהים. מאמצע מאי עד
 7-7 גורשו למעלה מ-400000 יהודים. במשך 7-8 שבועות. בערך
 50000 לשבוע, היו רק מעט הפרעות למנגנון הגירוש. שלא היה
 כל הפרעה רצינית שהיא. לא היה מספיק שהחיה איוו שהיא הפרעה
 כדי שזה כבר יחוסל. לא היה מספיק שרכבת אחת תרד מהפסים. כי
 היה להם המנגנון לחקן מהר. היו הפסקות של יומיים והמשיכו.
 כל הפסקה של יומיים יכלה להציל יהודים. היו מספר קוים של
 רכבות גירוש. אם רכבת אחת אינה נוסעת ממשיכים בקוים אחרים.
 קשה לי לשקל אם כל הפרעה במהלך הרכבות הצילה חיי יהודים.
 תשובתי היא שכל הפרעה רצינית באותה תקופה היתה יכולה לתרום
 להצלה ארצית של מספר יהודים. ב- 8/7 נפסקו הגירושים. עם
 שתי הפרעות קטנות - עד סוף אוקטובר - החלתי נזכמבר. נכון
 שהיהודים שלא גורשו ב- 8/7 ניצלו, פרט לשתי הפרעות - שתי
 רכבות. כל מאמציו היו להרויח זמן, כל יום. היה אפשר לקוות
 שהיהודי שניצל יהיה ניצל בכלל, עם ההסתייגות המובנת מכך
 שהמלחמה טרם נגמרה, אבל הצלה ארצית היתה בר תשוב. כל
 המו"מ שלנו היה מכוון בין השאר להצלה ארצית עד היום אין
 הפרעה סופית על מספר היהודים שנשארו באונג' בחיים בסוף
 המלחמה. בערך 80000 - 90000 נשארו בחיים בבודא' ומעטים
 מאד מחוץ לבוד'. מה' לא הרבה יותר מ-100000 נשארו באונג'
 וניצלו. טרנסילבניה אינה נכללת בהערכה זו, שם נשארו בחיים
 לא יותר מכמה אלפים, נוסף לעובדי המחנות הצבאיים.
 אינני יודע כמה עובדים כאלה נשארו בחיים. 100000 יהודי אונג'
 ניצלו לא רק ע"י ריחוק זמן, זו אחת הסבות. אלא מפני שהאינטרס
 הייבבבר לא להשמיד אותם. לא מפני שבכר לא הספיק להשמיד
 אותם - לזה הם תמיד הספיקו. אינני יודע אם כתבתי בספרי שאחת
 הסבות שהכסף נשאר בידותי היתה שהגרמנים הבטיחו שלא לנגע בו.
 אם כתבתי זאת, זו היתה רק אחת הסבות, ולא המכרעת. זו היתה
 סבה חשובה, ששכחתיה אחר-כך.

ע' 252

ע' 253

ע' 254

אחד מבתי החרושת של מנפרד וייס היה בפ'פל. את זה
 כתבתי (מוצג ז'). בכר העביר את בית החרושת לאוירונים של
 מנפרד וייס לאוסטר'יה. זה עמוד מספרי (מוצג ה'). נכון שלי
 מכל הועדה היתה האיןפורמציה הסובבה ביותר בקשר לגרמנים, כי
 אז נחלתי את מו"מ אחם. לא לקחתי אתי למו"מ אחד מחברי הועדה,
 כי לא היה צורך בכך. קבלתי על עצמי את האחריות. חברי ידעו
 על כל פרטי המו"מ, באופן שיכלו להמשיך אם איהרג. קבלו
 מפני דו"ח מלא, אפשר שלא השתתפו. קומולי, אופנבך, הנזי ברנד
 קבלו דו"ח מלא, ביס לא המיד. גם החברים החלוציים של הועדה.
 טלגרפנו לחו"ל שהגרוש נמשך, אחרי שלא קבלנו תשובה מברנד. בצופן
 שלנו, במלים עבריות, "גירוש נמשך ריכוז עירבירה". חתימה "הנזי רז'ו".
 זה נשלח ממשרד הדאר. אינני יודע אם עברה צנזורה. בדרך כלל עברו
 מברקים צנזורה, על מברק מיוחד זה אינני יודע. לא שאנו את הגרמנים,
 שלחנו את המברק האונגרי. הגרמנים ידעו מי זה הנצי הז'ו, או יכלו
 להוודע. לא נחקרתי ע"י אייכמן מדוע שלחתי מברק זה, אלו ע"י הגסטפו
 בתקופה יותר מאוחרת. אינני זוכר אם נחקרתי ע"י אייכמן מדוע שלחתי
 מברק זה. קבלנו מספר מברקים מקושטא באותה תקופה. הראינו לאייכמן
 רק אם המברק היה מיוחד להראות לו. אינני יודע אם מברק תשובה על
 זה דוקא הראינו לאייכמן, היו כמה מברקים שהראינו לאייכמן. אחת
 הסבות שבכר נהל את המו"מ אתנו היה שהיה בנוגע לכסף והוא ממונה על
 המחלקה הכלכלית. לא הסבה המכרעת. בכר נהל אותנו מפני שהוא קבל מהימלר

מוצג ז'
ע' 255
מוצג ה'

ע' 256

את יפוי-הכח לכך. החחיל ביוני לנהל מו"מ. אז היה מפקד המחלקה הכלכלית של ופן-ס.ס. לא שאלתי את עצמי למה דוקא בעל המפקד זה מנהל מו"מ להצלת יהודים, הבנתי שיש לו יפוי כח לענין לנהל מו"מ. ברור היה לי שצדק המקור של הגרמנים או א' מגע עם בעלות הברית. (ב) אליבי. (ג) כסף. לפי סדר החשיבות. לא לפי סדר החשיבות, אלא שני סוגים - א' (ב) קשור עם חו"ל, ג' ענינים כלכליים. נכון ש'א' זה) היו יותר חשובים מ'ג'. לא הבנתי למה בכך הופיע בענין זה. אז לא ידעתי בדיוק את סמכותו, היו לי השערות. הסקתי מסקנה שהוא צריך להיות פיגורה חשובה. לא בשטח המדיני-צבאי, ש זה לא יכולתי להסיק. ואילו לא יכולתי אז להסיק שהוא פיגורה חשובה בקשר לספול בשאלה היהודית. אחרי המלחמה ידעתי שהוא היה פיגורה חשובה מאד בשוק אם לא מכרעת בשאלה היהודית לא ידעתי אחרי המלחמה שהוא היה פיגורה חשובה בשלטון הגרמני בכלל. לא נודע לי אחרי המלחמה שלא ספול בכלל בענינים. לא נכון כלכליים, אלא להפך - שסנחים ספול בענינים כלכליים. לפי מה שמיוני 1944 עד סוף המלחמה כמעט שלא ספול בענינים כלכליים. הוא היה מנהל בפועל של הקונצרן מנפרד וייס. לפי מה שבכר ספר לי נסע לפחות 6 - 7 פעמים להימלר בקשר למו"מ. אמר לי לא פעם שרצה לנסע וקבל הסוכה מהימלר שאין לו זמן כעת. אינני יודע אם היה צריך לקבל רשות מוזינגמאיר כדי לגסע להימלר. נכון שקבענו הסכם עם אייכמן במקרה שהגרמנים יתגברו על רצונו של הורטי. מזה לא נודע שאייכמן היה שותף חשוב במו"מ. ההסכם היה ש- 15000 - 30000 יהודים, בחלקם הניכר ילדים, יועברו לאוסטריה. אייכמן הסכים לזה, זה היה חלק מהמו"מ. אינני יכול להגדיר אם היה שותף במו"מ. הוא השתתף במו"מ. אולי קבל הוראות מהימלר, או מהימלר, או מהציר הגרמני בבוד' או מקלנברנר - היו הרבה אפשרויות. אלה היו הנאצים שכולו לתת לאייכמן הוראות. ביחס לאייכמן לא היו לי שום אילוצים שיש לו אי זה שהוא צל של מניע חיובי ליהודים. הוא לא היה בדרגה צבאית אחת עם בכר. אייכמן היה בדרגה משטרתית, בכר בדרגה צבאית, וזוהו הדרגה, אבל הבדל הן בסונקציות הן במשקל. המשקל המוסרי - האישי מבחינה גרמנית היו יותר גדול היה בדרך כלל לאיש הצבא. ובשטח האקסקוטיבה של השמדת היהודים אייכמן היה אחד המכריעים יותר מבכר. אבל פחות מהימלר וקלנברנר. אובורשטורמנן פירר - זו הייתה הדרגה של בכר. ואח"כ עלה בדרגה ל-סטנדרטנפירר, אמר לי בתחלת ינואר. אייכמן הוא שהפנה אותי בראשונה לבכר. הפגישות עם אייכמן התקיימו במשרדו, ביוזנקומנדו. עם בכר - פעם בדירה פרטיה של דר' ביליץ, רוב הפגישות במשרדו של הקונצרן וייס, ומספר פעמים במשרדו הרשמי של בכר. כשהיינו נפגשו עם בכר ואייכמן יחד, זה היה תמיד אצל בכר. בכר היה בלונדיני. עינים כחולות. לא בעל גוף אטלטי. אבל בעל חיצוניות נאה מבחינה גברית, במדה שאשר להשתמש לגבו נצי בכסויו זה. כשהתחלנו להשתמש בשיטת התחליפים, לא נואשנו בעזרה מחוץ. אף פעם לא נואשנו מזה. כמה פעמים נפגשתי עם מאיר לבד. עם גריסון הייתי ביחסים יותר טובים מאשר עם בכר, פירוש הוא היה יותר גלוי כלפי. האימון המוגבל שהיה לי בהם היה בערך שזה. קבלתי מברקים מסלי מאיר. הכוונת השתנתה מספר פעמים. הם הגיעו אלינו על כתובות שונות שלנו. לא של בכר. כתובות רשמיות. יש להנחית שעברו את הצנזורה. כשנקראתי לברטיסלובה ע"י גיזי פליישמן לעזרה דחופה, אינני יודע אם נסעתי כך אחרי שבועים, זה תמיד לקח זמן של ימים, אפנני יודע אם זה לקח שבועים או שבוע, בדרך. בברטיסלובה שלמו היהודים כסף לויסליצני. זה לא עזר, כמעט השמרו, אחרים הצליחו להפתח, מספרם הוערך כ-2000 - 3000. הגרמנים השמידו את כל מי שהשיגו. הכסף ב-1942/1943 לא עזר. מברק של אייכמן לברונר שבכר העביר אותו - ראיתי שהוא נתן הוראה להעביר את המברק, הוא לא היה שלגרייסט. בכר העביר את המברק - אחרי השיחה המשולשת שהיתה אצל בכר אייכמן עזב, ונוסח המברק נשאר על שלחנו של בכר. הוא הזמין את שלישו ונתן לו הוראה להעבירו מיד לברטיסלובה. לא ראיתי את בכר במחנה המעצר האמריקאי, אלא בנירנברג ראיתי. - נסעתי לפגישה שלישית לנסות להציל את יהודי סלובקיה. ב-28/9/44 נסעתי. הגרוש התחיל כבר אז, הפעדים הראשונים של הגרוש התחילו כבר, והגרוש נסתיים בנובמבר, אני חושב. גריסון וקסליץ עבדו במחלקתו של בכר. במשרד שבער היה ממונה עליהם. גם כן ישבו אצל מנפרד וייס. גם הם היו אנשי המחלקה הכלכלית. הם מלאו הפקידים שבכר השיל עליהם בקשר למו"מ. זה היה לא רק המפקד כלכלי. אינני יודע מה הם עשו, לוו אותה לגבול, פעם פעמיים השתתפו במו"מ עם סלי מאיר. נכון שמגע עם בעלות הברית היה חלק מהמפקד, אבל לא החלק החשוב בקשר לשתי אלה. לנסיעתם

ע' 257

ע' 258

ע' 259

ע' 260

ע' 261

ע' 262

היתה אותה מגמה כמו לנסיעת בכר. מו"מ בקשר למגמות פני
 שני אלה מלאו הפקידים מדרגה שניה ושלישית. הם לא נשלחו
 לשם מגע עם בעלות הברית. אלא נשלחו במיוחד ללוח ארתי. המו"מ
 בעקב על בכר. גם לשמירה עלי נשלחו. אך פעם לא נסעתי לבד,
 אעפ"י ששוחחתי עם מאיר לבד. כן נשארתי לבד בשווייץ והם חזרו.
 בשווייץ הם לא לא לרו אחי כמסמך אישי. הפקידים לא היה רק
 להיות משמר אישי, אלא תפקיד שהוטל עליהם ע"י בכר, חלק מהפקיד
 שמגמתו פוליטית. לא האמנתי בקטליץ או בגרי טון, אלא במו"מ
 שבכר נהל אגתו. שני אלה היו/היו/היו של בכר. האמנתי שהם
 עובדים במחלקה הכלכלית. בענין הילדים כבוד; היה לי חלק בסמול,
 אבל לא הייתי ממונה על הענין. ספלתי בזה במישרין. ספלתי
 גם פענינים לא-פוליטיים. כשהיה לי זמן, ובמדה שיכלתי, מובן
 שלא אמרתי שזה לא עסקי. במשך החודשים שעודד ספל בהנה סנש
 במעט שלא הייתי כבוד, נסיעות לגבול השוויץ ולברטיסלזה. ב-
 28/9/44 לא נסעתי לברטיסלזה, אלא לגבול השוויצרי, אבל בענין
 הצלת יהודי סלובקיה. לסלובקיה נסעתי בפעם הראשונה באוגוסט
 ובפעם האחרונה בספט-אוקט, אינני זוכר את התאריך. אינני
 זוכר אם אחרי 28/9/44 נסעתי לגבול שוויצריה לנסות להשיג יהודי
 סלובקיה נסעתי עוד לגרמניה, אבל אני יכול לדענן זכרונות ע"י
 דו"ח שוערת ההצלה הגישה לסוכנות וליתר המוסדות היהודיים, דו"ח
 חובר על ידי בשוויצריה ב-1946. היו לי רשימות. לא יומן.
 רשימות בלתי רגילות - פתאום. הן היו בחלקן הקטן אצלי,
 ובחלקן הגדול נשארו בבדו"ח. החלק הקטן היה אצלי בכל הסלובקים,
 והדוב המכריע נשאר בבדו"ח. מאלה חלק הלך לאבוד ע"י שוד הרוסים
 בדו"ח - בבית, בכ"ז חלק מהרשימות נשאר. כשהברתי את הדו"ח
 ב-1946 בשווייץ היה לפני יומנו של קומולי, חלק מרשימותי, כולל
 חלק מאלה שנשארו בבדו"ח וניצלו ונשלחו מבדו"ח אחרי המלחמה,
 ורשימות ועדויות של חברי בועדה העוזרים, עם מסמך גדול של
 אנשים הצלחתי כדי לקבע בערך עד כמה הנדונים מדויקים. היה לי
 זמן המיד לכתב 2-3 מלים. רק אני יכלתי להבינן. קויותי שעל
 יסוד זה פעם אגלה את כל העובדות. אחרי עיון בדו"ח הנ"ל -
 אחרי בקורי הנ"ל בגבול בכר לא הייתי בסלובקיה. הברקתי לסלובקיה.
 מוצג 1 נשלח ב-13/2/45. שמרתי על המברק ועל כל מה שיכלתי
 לשמר. אין לי תכונה של אספנות. לא שמרתי העתק מההצדה
 בשבועה לבי"מ לדנצי פקציה - נתתי הצהרה על מספר לא קטן של
 נצים שעזרתי להוצאתם לתליה, ולא היה לי הרושם שלהצדה
 בענין בכר יש ערך הספודי. זו היתה ההצהרה היחידה שיכלה
 להועיל לו. העדות במסמך דנצימאיר - הופעה בבית'מס - שונה,
 שמרתי.

העוזרים/ 263 ע'

264 ע'

265 ע'

(לביה'מס) אני יכול לנסות להשיג העתק מההצהרה הזאת, אבל זה
 יקח זמן. במשך הזמן התקופה מפרסום העלון עד להגשתו לא נשמלתי
 ע"י התביעה הכללית איך אפשר להשיג העתק של מסמך זה, ואני
 בעצמי לא עסקתי בהבנת המסמך. אינני יודע להעריך את הזמן
 הדרוש להשגת העתק.

חלו העלון אינו נודע להצהרה במני בי"מ לדנצי פיקציה, אלא בפני
 בני ד' בין-לאומי בנירנברג.

(לחמיר) חפסתי את ההצהרה בין ניירוחי, נזכרתי שהיה לי העתק
 ואני בעצמי מחטא שאינני מוצא אותו. לא פניתי לגרמניה לקבל
 העתק. לא רציתי לבוא במגע עם הגרמנים, לכן לא הופעתי שם.
 בעדותי במסמך ויזנמאיר פניתי לסניגור הגרמני בתוך "קולגה"
 באירופה, וזה היה מובן. ביה"ד הבין-לאומי נתן לי לזלזל
 בסניגור בצורה זו. אייכמן אמר לי שהוא מתחיל בפוסטמרט, ואם
 לא אתן לו מכוניות משא יהיה המרש כרגיל. לא נכון שכשאייכמן
 שא לבדו אז, כבר היה הפוסטמרט במלוא הקצב. לפי מיטב ידיעתי,
 הוא לא אמר לי שמסמידים, או שזה גירוש לאושוויץ. אמר לי
 שנחוצים לו יהודים לביצורים. בשיחה זאת כבר אמר לי זאת.
 טרפתי לחת לו מכוניות משא, כדי לא להיות שותף למעשה זה.
 לא ידעתי שזה לאושוויץ ובאמת לא היה לאושוויץ. בתקופה סלשי
 היהודים מאנג' נשלחו לאוסטריה לעבודה, לא לאושוויץ. עבודה בגרמניה
 זה רק חלק קטן השמדה. אין הכול בין שני המושגים, עבודה בגרמניה
 היתה מבשר להשמדה, אבל מבשר אחר מתא הגז, נשאר עוד ימים או
 שבועות או חודשים להשאר בחיים. בקשר לתקופה זאת המצב שונה בתקופה
 קודמת, שגירושם פירושם השמדה. כשברתי את הבנתי ממנו שהגירוש
 הפעם מכוון לעבודה, ואעפ"י שעבודה היתה חלק מהשמדה, אבל הצורה היתה
 הפעם עבודה. האמנתי לו בכל ההסתייגויות האלה. כשאייכמן הזמין
 אחי אליו, לא ברקתי מה הוא רוצה ממני, את כוונותיו. לא הבנתי
 ועד היום לא אבין מה היו כוונותיו, פרט שהוא נסח לעשת אותי שותף

ע' 266

מוצג 28

ע' 267

לבער את הגרוש ויכול להיות שרצה ע"י כך להתנצל בפני בכר שהגיע לנו להעביר את היהודים לגבול במכוניות משא, ומאחר שלא נתנו לו את אמצעי החתירה, היה זה גורם לתמותה בפוסטרס, ואלה הן השערותי היום. גם אז היו לי השערות, אבל לא ידעתי. לא היו לנו אז מכוניות משא. בכר לא ידע שאין לנו מכוניות משא, גם אייכמן וגם בכר השבו שיהודים שאינם באושריץ מסוגלים להשיג את הכל. זה היה באמצע אוגוסט. לא אייכמן ולא בכר לא ידעו אם אנחנו מסוגלים להגיש מכוניות משא. אינני חושב שהיינו מסוגלים להשיג מכוניות משא באותה תקופה. אבל הם לא יחסו לנו אפשרות דמיונית לפי גישתם ליהודים. לא היה שום צורך בלחץ עלי כדי לתדש את המו"מ. המו"מ לא נפסק. אני מפקפק אם המטרה הייתה סלסי מאיד יתן תוצאות טובות. בין הסייחיים אייכמן והשיחה עם בכר והענייני במצב, לא הלכתי מיד לבכר, יכול להיות ששתי יום אח"כ. התעניינתי באיזו מדה ממסלה סלסי מוכנה להכניע ללחץ החדש, וכשנודע לי שיש באמת סכנה כזו, הלכתי לבכר. לא נכון שהיה ברור מכל המו"מ שבכר עובד יחד עם אייכמן בהרמוניה גמורה, אלא היה ברור לי ההפך מזה.

ע' 268

הנטיעה ברבנות בה הוקצו על ישישים וכו' שלא יגהשו מבוד', הייתה בימים הראשונים של נוב'. אינני זוכר כרוזים של ממשלה סלסי בכוד' בימים הראשונים של הפיסת השלטון שזקנים וילדים אינם מגורסים. אני זוכר את הצהרה של ממשלת סלסי בעתונות ואולי גם בקירות, לא קראתי אותן בקירות, לא שיישישים וילדים לא יגורשו, אלא בכלל שיהודים ישארו באונג'. הצהר' ראשונה הוקנה יומים אח"כ, הפסקה שיהודים ישארו באונג' הוצאה, לא דובר על ישישים וילדים. אינני זוכר צו של ממשלה סלסי שגברים מגיל 16-60 יצאו לעבודה, ונשים מגיל 18-40 יצאו, ושהיה ישארו אבל לו היה צו כזה גם אז היה צורך לקבל אשר מוכר, מאחר שממשלת סלסי הייתה באמת ממשלה גדולה של הגרמנים. בכר אחרי הגבול בקש ממני את הדרכון. הגרמנים עשו לי פעמיים חשש חפוש, עברתי מספר פעמים את הגבול, היו פעמים שלא עשו לי חפוש, חפוש רגיל נעשה לי כל פעם, אבל חפוש ממש רק פעמיים. בכר סיים עשו חפוש רק פעמיים. הפעמיים כשהלכתי פעם לפגישה עם סלסי מאד וכשעזבתי פעם שמה שויצרי במהלך המו"מ. אינני זוכר אם זו הייתה הפגישה הראשונה, השנייה או השלישית. הייתי נוסע לסויץ ובחזרה בלי שיחפשו הגרמנים בבגדי. גם בנסיעות אחרות מוינה לסויץ ובחזרה לברלין - לא. כשהציגו אותי להימלר הייתי בכנין המפקדה שהחליטו על הגנת העיר. כשחפשו אותי פעם שנייה התלוננתי אצל בכר וניתנה הוראה לגבול לתת לי לעבר בלי חפוש, תודה לאיל. מזה הבנתי שלבכר הייתה השמעה בתחנת הגבול, גם על הרגול והרגול הגנדי הגרמני. תחנת הכסס. עמד חייל על יד האסד, ולא הייתה לו כל סמכות. היה משרד קטן של משרתת הגבול הגרמנית וגם ישב איזה סמל ובסמכותו להורות למישהו "מעבר-גבול" או לא, ולהורות שייעשה חפוש או לא. על הסמל הזה נוכחתי לדעת שלבכר יש השמעה. הייתה שם הוראה לתת לי לעבר בלי חפוש. לסמל היו כמה שזרים. על פי רוב ישב שם אותו הסמל. היו מקדים שהיו אחרי. גם הם נתנו לי לעבר. יכלתי להעביר בכך. מה שיכלתי להסחיר על גופי. לא ענין אותי אם בכר האמין לי. העברתי כספים, פעם או פעמיים, אינני זוכר אם פעם או פעם אחת. כשעזבתי את שויצריה נתן לי סלי מאיד 100000 פרנק, בדצמבר 1944. במטבעות שויצריה, ניירות של 1000 כ"א. תחת היותה שלי, הגופיה. בסך שקשרתי בחוט. עם זה נסעתי לברגנץ. שם נודע לי שאני בכר לא יכול להגיע לבוד', והכסף היה מכוון לבוד', או נסעתי בחזרה לגבול, נפגשתי עם סלי מאיד והחזרתי לו את ה-100000 ל'. נוסף לכך נתן לי דר' פוזנר כמה אלפים פ', בערך 15000 - 20000, באותה תקופה, בדצמבר, שאלתי את סלי מאיד בגבול מה לעשות בכסף הזה, כי גורלי היה בלתי בטוח, הוא יעץ לי להחזיק את הכסף על כל צרה שלא תבא, והחזקתי אותו. כסף נייר, אני חושב ג'כ בעלי 1000 פ'. קשרתי באותו מקום. נסעתי עם זה לוינה. הנטיעה ארכה יום יומיים, ברבנות. היה לי דרכון שחוצאי העיר הגרמנית בבוד'. לא היה כתוב ש'אני יהודי'. שמי היה כתוב. אותו הדרכון שבכר פעם לקח ממני, לא היה כתוב שאני אונגרי, אלא "נתינות בלתי ידועה". כבראח שזה היה מכספמות שהיו מוכנים לתת. היו עליו ויזות שויצריה. תמיד לבשתי בגדים ציביליים-בנווד לאיזו אגדה שכסוף המלחמה לבשתי מרי ס.ס, אינני זוכר אם הייתה לי ויזה לחזר לבוד', הדאגה לעבר את הגבול לא הייתה שלי. כשיצאתי מבוד' חשבתי לחזר לבוד'. יכלתי לחזר לוינה בלי ויזה, הרי זה היה דרכון גרמני. בכל החתונה לא היו חפושיים. הפציונו את הרכבת באמצע הדרך, התעכבנו שעות מספר, לא קרה כלום לרכבת. הגעתי לוינה.

ע' 269

ע' 270

ע' 271

חמיר (לשאלת ביה'מש): נהוץ לי עוד יום לגמירת החקירה. נשאר לי פרק הזמן מוינה עד קרוב לסוף המלחמה.

תל: 6 ימים קצרות שהי וערב, 7 ישיבות. מבקש להחליט שהחקירה נגמרת בזה. ענוי לעד. בדריקה רמואית אם בכחו להמשיך. הכל הוברר, רצון להקניט "ולחלל את קסטנר" (מאמר הנאשם).

(לשאלת ביה'מש) נחוצים לי 3 ימים לחקירה הזו.

ע' 272

חמיר: אם לא תהיה הפרעה מיוחדת וממ ונת אני מקבל ש על עצמי לגמר מחר, אני מתחייב, בסייג הנ"ל, לא יהיה נכון להחליט עכשו על הפסקת החקירה, בלי כל התראת. אמדתי שאשחדל לגמר היום, אבל לא חייבתי. אינני מתנגד להפסקת של יום.

החלטה:

על בא-כח הנאשם לגמר את חקירה הער בישיבה הבאה, בהתאם להבטחתו.

הודע. (-) ב. הלוי נשיא.

תל: מבקש לדחות למחר.

נדחה למחר (8.30)

(-) ב. הלוי נשיא.

כ"ט אד"א חשי'ד (4.3.54).

הופעות כ"ל.

המשך עדותו של דר' ישראל קסטנר, אחרי הזכרת עדותו:

א (חמיר) המשלוח הראשון נכנס לשוויץ בערך 20-21/8, השני ב-8/12. אשתי היתה בשני. לא ידעתי שבורן הוא אנטישמי ולא ידידוהי. לא נפגשתי עם בכר ואייבמן בפנין הפוסטרס. בטוח. יכול להיות שבקשר לפוסטרס נפגשנו, אינני זוכר. יכול להיות שבשיחה משותפת דברנו גם על הפוסטרס. ועוד על עניינים הנוגעים למצב הייחודיים בכור' או, היו דברים יותר חשובים או מהפוסטרס - אי השמדתם של יהודי בור'. הפוסטרס לא הודחה עם השמדתם. אינני זוכר אם דברנו על הפוסטרס, אבל יכול להיות. נפגשתי ען גנרל יוטנר. בליץ הפגיש אותי אתו. אינני יודע לשם מה. אינני יודע מה היה סופו של יוטנר. אינני חושב שיוטנר היה איש הומניטרי. אינני יודע אם היו תוצאות לשיחתו עם יוטנר. שאיבמן נתן פקודה לגירוש ילדים מ-10 ומעלה נמסר לי בכור' ע"י יודי. היה גרוש ילדים מגיל 10 ומעלה מבור', לתקופה קצרה, אך הופסק ע"י התערבות בכר. סלגרפתי מבור' לבכר, שהיה אזל הימלר, שחכסר יסנו ועובדים על חטולם של קשיים טכניים. קסליץ היה אז בחו"ל. אינני יודע אם היה עליהם להאמין לי מבור' יותר מאשר לקסליץ שהיה בשוויץ. על כל פנים האמינו לי. מה סלגרפתי לא היה סקר, אלא בלוי. מוגזם מאד, חלק מהתכסיס. האמינו לי מבור', ולא היתה להם אפשרות בקרת בשוויץ ע"י השגרירות. בקרה ע"י קסליץ יכולה להיות להם. בכ"י אני משוכנע שהאמינו לי. נסעתי לא בדצמבר ברבבה עם קרומי קסליץ וקרל, אלא בסוף נובמבר באוטו עם קרומי וקרל. אינני יודע אם היתה לי איזו נסיחה עם שלשת אלה ביחד. יכול להיות. זה פד עטוד מטפרי (מוצג ט'). כן זה (מוצג י'). כן זה (מוצג י"א) כן זה (מוצג י"ב).

ע' 273

ע' 274

- (מוצג ט')
- (מוצג י')
- (מוצג י"א)
- (מוצג י"ב)

תל: מתנגד להגשת חלק מסמך - צריך להגיש את כל המסמך. כונח להצלים חלקים אחרים.

חמיר: אני מוכיח שהדברים האלה נכתבו ע"י דר' קסטנר בספר שהנה דר' למוסדות היהודיים אני אחראי לכך ששום עמוד אינו נזקק לחלק אחר של הדו"ח, אלה הם קטעים שלמים במני עצמם. גם מכתב הימלר הוגש חלקית ע"י החביעה, כן דונטאיר, חבדי היה יכול להגיש את הספר כולו.

החלטה: לדחות את ההחנגדות.

(-) ב. הלוי - נשיא

(הער) כן העמודים האלה הם מספרי (מוצגים י' ג, י' ד, ט'ו). שהדרך לבדו מגורה נודע לי בשי צריח, לא בטוח, בברגוף היחה לי לא ודאות. לא חזרתי לבדו בדרך אויר, כי בכר הזחיר אותי שהדרך הזו מאז מסוכנת והוסיף שאינו יודע אם יצליח בכלל לסדר לי שיטה כזו. לא חשתי למוח בידי הגרמנים (חזרתי לוינה) אבל לא רציתי למוח בידי הרוסים כגרמני. זה לא היה קשור בתפקיד הצלה. אינני יודע מה יכלתי לעשות בבוד, לא יכלתי לשמש משם איפה היה לי יותר לעשות, חשבתי שבוינה יש לי יותר לעשות בשטח זה מאשר בבוד. לקחתי בחשבון גם את גודם הסכנה באויר. שאלתי את ז'ו טורץ אם להוד לשטח הכיבוש הגרמני, כולל אונג' לא המעדה בפניו את השאלה אם לחזר לבדו או לוינה, ולא יכלתי להעמידה. הוא דבר אתי על כך אם אטע לבדו או לשטח הכיבוש הגרמני. לא בצורה אלטרנטיבה, אלא בצורה כללית. לא עמדה בשיחתנו שאלה של בחירה בין שתי אפשרויות. לבית חולים בוינה טפקתי רפואות, שמן, כלי בית. לא היו אנשים אחרים שספקר את זה אז. אינני יודע מי עשה את זאת אחרי עזיבתי את וינה, עברו מאז רק שבועיים עד כניעתה לרוסים. בוינה היו כ-160-180 יהודים מקומיים, ונוסף לכך בוינה ופרבריה כמה אלפים של יהודי אונג', נוסף לכך כ-5000 יהודים למחצה או לרבע ויהודים נשואים לגויים. בבוד היו אז כערך 80000 - 90000 יהודים. בבית החולים בוינה היו בערך 200-300 יהודים. בבוד עמד קרומי לפקודתו של אייכמן. בוינה הוא עמד תחת 3 פקודות. הוא נשאר באוהו היוזנקר מנדו. לא היה מפקד של יוזנקר מנדו בוינה, יוזנקר מנדו לא היה אז בוינה, הוא היה ביחידה מיוחדת. אינני יודע מני קבל פקודות. שם הקונסול השוויצרי בברטיסלבה - דר' קל. אינני יכול לדעת אם מה שג'ורג' דונד כותב בספרו הוא נכון. קראתי מה שהוא כותב עלי. בחלק זה אמת. יש מקומות שהוא טועה, אני צריך לעיין בזה. אינני זוכר טעויות יסודיות. נכון שהוא אומר שכשהגסטפו כבר עזבה והרוסים עמדו להכנס, אספת יהודים להעבירם לשוויץ. מה שכתוב ב-213/4 הוא נכון. לא נכון שמכונות משא עמדו רק לרשות הגסטפו. עמדו לרשות מרשית אבל רק בהסכמת הגסטפו היה אפשר לעזוב את העיר. העמדת לרשות היהודים שתי מכונות משא. קנינו אותם. גוי ששמו שטייגר התרוצץ שם. בכסף הג'וינט. אינני זוכר אם שלמנו במקום, חושב שנתנו החתיבות על כך. קבלו החתיבות במקום כסף. הגוי עשה את הקניה, אינני יודע אצל מי קנה. קבלתי רשות מבכר ועוזריו בברטיסלבה להשתמש במכונות משא. בכר בוינה, דגרבאן בברטיסלבה, נכון שהייתי עצבני שהרוסים התקרבו. מפני שכבר ירו על הפרברים והיה לי עוד עבודה לסיים בשטח ההצלה, לא בגלל החיים שלי. לקחתי 26 או 27 יהודים משם. היה תפקיד חשוב להציל יהודים אלה, רגע לפני כיבוש הרוסים, גם היהודים האלה חשבו כך. נכון שהם חסכו לצאת מהבונקרים, וללכת לגסטפו, גם אני הססתי, ואנחנו שכנענו איש את רעהו שזה יותר טוב. אז חשבתי שזה יותר בטוח משבילים מאשר להשאר בעיר העומדת לפני מצור. הם היו כלם בבונקרם, אבל צריך להגיד מה זה בונקר. בוינה חפשו אצלי הגרמנים. כשהגעתי לוינה משויץ חפשו אצלי, אבל לא חפשו יסודי. לא מצאו את הכסף. הכסף היה קשור בשקיק על הצואר, ולא מצאו אותו. סוכנים חפשו אצלי בשוודתי מהרכבת. שני אנשים. 5 דקות. בוינה היו לפעמים עוקבים אחרי, לא שמתי לב המיד. שמעתי שעוקבים אחרי בקביעות. גרתי בגרנד-הוטל בוינה. נפגשתי כמה פעמים עם בכר כשרגתי בגרנד-הוטל. גרתי שם על חשמיני אני. קבלתי כשן מאות פרנקים איזה 2000 פ' - מסלי מאיר להוצאותי, והחלפתי אותם. מסרתי אותם לבכר להחליף. ברבבת לוינה לא שלמתי שום כסף. קבלתי ממשרתה הגבול ברטיס נסיעה בחנם לוינה. אמרתי להם שאני נוסע קודם כל לוינה. קבלתי מסלי מאיר אז שני מיני כספים - לצבור, ולהוצאות פרטיות שלי. אתמל חשבתי שאתה שואל על הסכומים הגדולים 2000 הפ' היו בארצקי, לא השקיק. בכר החליף לי את הכסף בוינה, המחפשים לא החרימו את 2000 הפרנקים (בערך). ראו אותם. בפברואר במו'מ הגרמנים עדין עמדו על תמורה חמריית. אינני יודע, יכול להיות ששלחמלר היו מקודות אינפורמציה אחרים על אפשרויות מגע עם גילות הברית. דונד בקש לעזר לו, לא להציל אותו. נציג הצלב האדום בפברואר 1945 היה זקוק לעזרה, אבל לא לעזרה מצדי. כנראה דונד חשב שהוא זקוק להחערבותי. לא נכון שנשלחתי ע'י בכר לדונד לספק לו שעומדים לעזרו, ואח'כ לעזר לו ע'י החערבות אצל בכר, ולפיצור ע'י כך אליבני לעצמי ולבכר - זה סקר, והחמך מזה גם יוצא מספרו. נכון שבשלב זה התחלתי לטפל אצל בכר גם בלא יהודים. נתבקשתי ע'י סלי מאיר להחערב אצל בכר

ע' 275 מוצגים י' ג, י' ד, ט'ו

ע' 276

ע' 277

ע' 278

ע' 279

בעד האוכל. שקד שהייתי על חשבון הגרמנים. הייתי על חשבוני אני, שלמתי לבכר כסף בנינה על הוצאות כלליות של שהותי בגרמ', כמה אלפים מרקים, במרלין היו לי עוד כ-3000-4000 מרנקים שניצריים. עשיתי הלא כל מיני הוצאות על חשבון הכסף הבלתי לגלי, כחבתי שמן, רפואות, וכו'. הכסף הפרטי שלי של 2000 פ' לא אול. הלגלי והבלתי לגלי היה מעורב. במרלין לא עשו חנוטה, בכר שאל אותי מאין יש לי הכסף, הוא ידע שיש אצלי כסף בלתי חקרי. נודע לי בהחלפה ינואר בוינה. מסרתי 10000 מזח לקר' רבס בבונקר שלו בברטיסלאבה לצרכי חלוקה ליהודים נסתרים.

ע' 284

לא אמרתי באסיפה בחירות בגדרה שנאלצתי לעבר בשתיקה על הגירושים תמורה הפלת רכבת ברגן-בלזן. אינני יודע אם היו אנשים ששלמו כסף ולא נכנסו, כי לא אני ספלתי בזה ידוע לי שנגד אומנבך הגישו אנשים תביעה להחזרת כסף בנוגע לרכבת שניה, ולא זו, וחזק החזיר אח"כ את הכסף. זו רכבת שעבורה אספנו כספים ולא נסעה. בקשר לרכבת הראשונה אינני יודע על שום תביעה. אינני יודע שהשבנו לסענות שהתכוננו שיצאו ברכבת השנייה ולא הראשונה. היה לנו הסכם עם הגרמנים על יציאת רכבת שניה ואח"כ לא נהנו רשיון. לא ידוע לי אם חברי בוועדה אמרו לאנשים שהכסף הוא בעד רכבת שניה ולא ראשונה, אני לא ספלתי בזה. בכר החזיר לשוייגר חלק מן הרכוש שמסרנו לו. לפחות בשודי של כמה אלפים דולרים. שוייגר לא ידע להעריך כמה שוי המוחזר לו, אמר שסביב 100000 דולר לפי דעתו. עם בכר לא דברתי על הערך. לא שאלתי על ערכו של הפקדון במדח שהחזירו. אינני זוכר אם בכר אמר לי על ערכו. דברתי עם בכר אחרי שדברתי על ערכו הקרוב עם 4-5 אנשים. לא שאלתי את בכר מדוע החזיר את הפקדון לשוייגר ולא לי, כי היה מובן מאליו. כי כשנמרדנו ונסעתי לטרז' לא היה ברור אם עוד אצליה להגיע לגבול השוויצרי ולא רציתי שהפקדון ישאר בידי. בכר החזיר לשוייגר בסוף אפריל - מחילת מאי, במאנסהאוזן. אלה הם עמודים מספרי (מוצגים ט-ז-כ"ה).

(מוצגים ט-ז-כ"ה)

חל'ט { מסכימים, כדי לקצר, שהמקומות שב"כ הנאשם מסתמך עליהם המדי: בכל העמודים על ספרו של העד שהוגשו וסומנו על ידיו בעפרון אדום ומר חל'ט יאפשר לעד להסבירם בחקירה הוזרחה. חברי הוועדה הסתמכו בין היתר גם על האינפורמציה שלי בקשר למו"מ עם הגרמנים, הייתי בעל האינפורמציה הכי טובה ביניהם בתקופת המו"מ שלי. לא נכון שהגרמנים יכלו לבחר במקומי בכל יהודי אחר בעל השכלה ומעמד דומה, כי הם לא חררו בי באופן אישי, אלא נחלו את המו"מ אחי בתור נציג הסוכנות והג'וינט כפי שהצגתי את עצמי. יכלו לנהל את המו"מ עם כל אדם אחר שהיה מוצג עצמו כנציג הסוכנות והג'וינט. מה היו התוצאות - הלוי גם באיש, אם פחות או יותר טובות משלי. לא נכון שלדרישותי לא היה כל ערך אז שרק האינטרס האוביקטיבי הגרמני הכתיב את כל הדברים, יש גם גורם סובייקטיבי. יכלתי להציע להם כסף, חכמיים, קפה. הצטרפו סה"כ לכמה מיליונים מרנקים שחויצריים; אינני זוכר כמה בדיוק. מיליונים בודדים, לא עשרות. לא נכון שהייתי רק אוביקט לסחירה. אלא גם צד למו"מ - אולי שניהם גם יחד. בכר פעם אחת רמז באופן גלוי לאליבי. בימים האחרונים של המלחמה בדרך מהמבורג למרלין, ביציאת שחלבנו לסייל, בערך 14/4. לנתי בהמבורג כשבקרתי במרגן בלזן, יומיים. בכר הראה לי את חלקי העיר שהופצרו ואת הנמל המשותק. חוץ מזה לא דבר אתי על אליבי, אך פעם לא בקש ממני שאם יחיה משפט אעיד לטובתו; או שאעשה עבורו טובות אחרות המלחמה. מיד אחרי בואו לוינה גיליתי לו שיש לי כסף בלתי חקרי וחזק הרשע לי להחליף אתו, הלא הייתי צריך לכסוי בשביל זה כלפי הגסטפו. הוא ידע שאחן את הכסף הבלתי חקרי למחתרת, הוא רק הוסיף אל תספר לי על פרטי הדברים הבלתי חקריים שלך. במרלין גרתי אימה שאמרו לי לגור, שבועיים לפני נפילת ברלין לא יכלתי לבחר. את ההצטרף בשבועות לב'הוד לדנציפוקציה אני מסתתרי, ולא הסניגור של בכר, עד כמה שאני זוכר, הוא לא דבר משחזר. בכר לא דבר משחזר. הוא בעש ממני לאשן את מה שהיה אמר בהפגנותי בפני החוקרים שלו בב'הוד חבין לאומי. אשרתי עד כמה שהיו נכונות, לא יכלתי לאשן את מה שלא היה לי ידועה עליו. הוא לא בקש רוקומנדציה סופית. אינני זוכר אם הכנסתי המלצה בסוף ההפגנות. אינני חושב בהפגנותי לזכר אם הייתה המלצה בהפגנותי או לא, אינני חושב שהיתה המלצה. נתיי הפגנה משבועה נגד ויסליצני בברטיסלאבה.

ע' 285

ע' 286

נתתי הצהרות נגד אנשי ס.ס. שעבדו באונגריה -נוכח, הונגרה, דנקר, קרומיי. לא נכון שריסליצני הציל יהודים בשלבים שונים של המלחמה באופן אישי, אלא הוא עוד לפעמים במלוי הוראותיהם של אחרים, אבל אף פעם לא סכן את עצמו, חלוי את ריסליצני. נדון למוח ע"י בדי"מ בברטיסלבה והעונש בוצע. קרומיי היה בידי בעלות הברית, העמידו אותו בנירנברג בפני משפט, נדון למספר שנים של מאסר עד כמה שאני יודע, מפאן אותו רק אחרי מספר שנים ואז היה המשפט. היה ברור לי שהשחרור של בכר משלב של פושע מלחמה אינו שחרור סופי, אפילו לא בשביל הקמנים, כפי שהסברתי. בשלב הראשון התיחסו שלטונות ביי"חד הבין לאומי לענין היהודי בהכנה מלאה, עד 1948, אינני זוכר אם תחילה או סוף של 1948. בשלב הסופי - לא בהכנה מלאה, על כל פנים היו יותר רכים לגרמנים. נכון שלא רצו לקיים ביי"ד מיוחד לענין השמדת היהודים, גם אני נסיתי לשכנעם וסרבנו. ראיתי בנירנברג שהיחס לגבי הגרמנים השתנה מ-1947 שהייתי שם ל-1948. מהחליקה 1947 ועד סופה לא השתנה היחס. לא בדקתי אם באופן מיוחד השתנה היחס לטובת לגבי אלה ששתפו פעולה בסוף המלחמה, עם בעלות הברית ונגד רוסיה הסובייטית, בספר זה (מוצג כ"ט) ע"1 ואילך הוא חלק מהצהרות בלונדון שהונגשה בנירנברג במקום עדות. בנוגע לתקונים של "הם" ל-"אחנו" אינני זוכר מה קרה. אינני יודע על אנשים בדרגה סטדרטנפירר של ופן ס.ס. מלבד בכר שעסקו בענין יהודים. במשפט וזנמאיר התברר שזנמאיר חודיע למשרד החוץ הגרמני שהצליח לשכנע משלוח אוג' לחוציא 50000 יהודים לעבודה בגרמניה, לא לאוסטריה. בברלין בשיצאון לכרונ-בלזן ראיתי את אייכמן בפעם האחרונה, 11/4, עם בכר. קודם לכן ראיתיו בכור' בסוף נוב' לפני יציאתי לגבול השוויצרי. בפעם אינני יודע מתי הוא עזב בוד' לגרמניה, אני מניח שברח בימים האחרונים לפני שהחוסים הקיפו את העיר, זה היה בשליש האחרון של דצמבר. (א) אינני יודע אם ורגר היה רביזיוניסט. (ב) הוא לא חציע לי התנגדות בכור' לסרוב לענד כוכב צהוב וכו'. (ג) שמעתי שהציע את זה ליוזנרס. שמעתי על כך אחרי כן, כשהתאבד, באפריל 1944. כשהתאבד כשראיתי אייכמן באחרונה היתה שיחה בה השתתפו בכר, אייכמן, ביליץ ואני. בכר לא חודיע אז לאייכמן שקבל את הפקוד על המחנות. בנוכחותי לא, אינני יודע מתי הלך להודיע לו. חודעתי לעתון בראיון: "בפעם האחרונה ראיתי אותו (את אייכמן) ב-11.4.45, זה היה כשבכר קבל יפוי כח מאת הימלר לבקר במחנות הריכוז הגדולים על מנת לשפר את המצב ולמנע טבח כללי שממנו פחדנו באותה תקופה. אני לוייתי את בכר. לפני שיצאנו נסע בכר למטה של הגסטפו להתראות עם אייכמן כדי להודיע לו על הפקידו ואייכמן המשיך לבדו בצעדים גדולים של רגליו העקומות". את כל זה עד למלים "להודיע לו על הפקידו" ועד בכלל אמרתי וזה נכון. ה' חרמן אינו חבר מערכת או קלט, אבל חבר הנחלת הסוכנות. - אינני זוכר תאריך שחרורו של בכר מנירנברג. לא נפגשתי אחר שפא מבית חסוד', אף פעם, אלא בחופשה שקבל מבית חסוד' לשכור או שבועיים. בסוף נסעתי מטרד' לגבול באוטו, מבכר נפרדתי בין 14/4 ל-16/4. קרומיי ליוו אותי לגבול. יש לחניה שבמקודתו של בכר, לא יכלתי לנסע לבד ברייך הגרמני, לא יכלתי לנסע באוטו בכלל באותה תקופה, הייתי צריך לעזרה כדי להגיע לגבול. נכון שלמחרת בברטיסלבה הלכתי בלי שהרגישו בי, הלכתי עם דוננד כמה שעה בפעם הראשונה ובפעם השניה אינני זוכר כמה זמן. שבכר קבל הפקיד בממונה על מחנות היהודים זה היה בשלב האחרון האחרון של המלחמה, שבכר לא היו לו תפקידים כלכלה ונשאר מעט מאד מחרייק, וזה בשלעצמו הוא תפקיד פוליטי. הייתי עד השוב נגד חלק מהנאצים, נגד אלה ששפלו בהשמדה ושראיתי אותם בפעולתם. נכון שבכר אמר לי פעם שאני בכלל יודע בשבילו יותר מדי - זה היה כשגיליתי בפניו מעשה זועה נגד יהודים, שגיליתי ע"י עבודת הרגול וגם העברתי לחו"ל. ידעתי הרבה על הגרמנים. הם נתנו לי לצאת ולחזר לשטח החפשי, לא היתה להם ברירה. גם בכר בקש זאת, גם אני בקשתי זאת. הוא לא בקש שאחיה עד בשבילו, אבל אני רוצה להגיד למען האמה שאחרי המלחמה כתבה לי אשתו ובקשה שאני אעזר לו, מפני שהוא נמצא בבית חסוד' או במחנה - אינני זוכר מה משני אלה - על כל פנים שהוא נעצר. ב-1946 כתבה לי את המכתב. עניתי לה תשובה. עניתי לה שאני מצטער מאד שאין זה באפשרותי לעשות מאומה ברגע זה. וחתימה, לא הבטחתי לה שאח"כ כן אעשה. המכתב נשלח לגנץ, הגיע אלי דרך שלב האדום.

ע' 287

(מוצג כ"ט)

ע' 288

ע' 289

ע' 290

היא כחבה לי עוד פעם ולא ענית לי, למען האמת - בכר לא היה רק במחנה ובמעט אלא גם במקום שלישי - באונגריה בבית הסוהר. הוא נמסר לממשלה אונג' על מי דרישתו, לא בקדתי אחרי המלחמה בעיר מולדתי, לא היה בבונתי לחזר למקומה אלה. אינני זוכר אם שם המחנה האמריקאי בו ישב בכר, יצאתי את גרמניה ב-19-20-21/4 בפרך, הגעתי לגבול ב-19/4 וחסיתי שם יום יומיים לויזה. אינני יודע אם הדרכון שלי עוד נסאר עכשיו אצלי, לא הפסחיו, אולי הלך לי לאבוד. בכר לא היה יכול לתת לי את הפקדון. זה בכר לא היה חלוי בגרמנים אם אני אוכל לצאת או לא, אלא במצב הפנאי. שבאות מערב ומזרח עמדו להסגט, ועד הרגע האחרון לא היה ברור אם אצליח להגיע לגבול השווייצרי. בכר קבל ממני את שמו של שווייגר לחת לו את הפקדון. סקר ונזב שרציתי שיהיה איש שלישי.

(העד) להתערב לטובת קצין ס.ס. גבוה על מנת שישוחרר הוא בדרך כלל טעם לאומי לפי המושגים שלי. לגבי בכר היה לי הזכות המוסרית להגיד את האמת, אפילו יכלה להזיק לי. התערבות אישית שאינה ערוה אינה מותרת לפי דעתי לגבי קצין ס.ס. גבוה, לרבות בכר. אני מבקש שהסניגור יגיד "אינטרוויו".

ע' 291

ש: האם מנקודת השקפת העד התערבות אישית לטובת קצין ס.ס. כולל בכר, חוץ מעדות, מהוה חטא לפומי?

(העד) תשובתי חיובית - מהוה חטא לאומי.

ש: האם נכון שהאיש המהואר בעמוד 598 של ספר זה יכול להיות רק קורט בכר?

תל: מתנגד. אין טענה שהנאשם קרא את הספר הזה לפני פרסום העלון. התנגדות זו חלה גם על ספרים שכבר הוגשו ע'י הסניגור.

תמיר: הספר, כמו "הספר השחור" שהגשתי, היה חומר טעמו לרשות הנאשם, וכן חומר שעל העד היה להגיב. זמן שמילות חשבוניות לחקל פוונש, אם נגיע לשלב זה, אין הספר בא לחזקתה את אמתות הדברים.

החלטת: להרשות את השאלה - מבלי שהספר (מוצג ל') יוכל לסמט חוכחה לאמתות הדברים.

(מוצג ל')

(-) ב. הלוי נשיא.

(העד) אינני יכול להיות בטוח, אבל גוסס לכן - זה דומה לקורט בכר. - אני מעוניין שבמסמך זה תהיה האמת על כל פרשת בכר. מעוניין לעזר בזה לבי"חמס. אהמל שמעתי את העדת כבי"חשומס שרצתי שהעדותי בשבועה תהיה בפני בי"חמס, ואני מסכים לזה בהחלט.

אמרת: לתובע שעליו להחליט. אני בעצמי לא נקסתי יזמה אישית להביאה מולי.

ע' 292

תמיר: גמתי את חקירתהשתי וערב.

תמיר: מבקשים בהסכמה למחק מהפרטי-כל את הקטע בע' 390 בנוגע תל: לחדש הסוכנות.

החלטת: למחק בהתאם לכן.

(-) ב. הלוי נשיא

נדחה ליום ג' אדר ב', 8.3.54.

(-) ב. הלוי נשיא

ג' אדר א' תשי"ד (8/3/54)

ע' 292

הופעות כנ"ל.

המשך עדותו של ד"ר ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבוועה:

X X X (תל)

הצהרה בשבועה בענין בכר נתן גם קורט פונגר, החוקר העקרי של בכר בבי"חמש הבין-לאומי. הצה' לשמוס הסניגוריה, פונגר יהודי אמריקאי. עוד שני יהודים נתנו הצה' - אלפונס וייס, ממספחה מנמנד וייס, ברון אופנהיימר, וב-40 לא יהודים נתנו הצה' בשבועה לשמוס הסניגוריה של בכר בפני בי"ד לדנציפיקציה. בכר נתפס במאי 1945, ושוחרר בתחילה 1948, הגעתי לנירנברג בתחילה 1947 כמעט שנהים לא נקפתי אצבע. שמו של בכר הופיע בדו"ח הסופי של ה-War Refugee Board שיצא לאור בתחלה 1946, מופיע בכר טאטעני לפעולות הצלה, אחד מנציגי ה-WRB היה סגנו של גנרל טיילור, Dubois Dubois האשור של מקלנדר שגם הוא היה נציג ה-WRB נוגע לאותן העובדות, זהו האשור, המזכיר אותי יחד עם סלי מאירוקורם בכר - 1883, 4 Whngmore

ע' 293

תמיר: מתנגד. בי"חמש התויד את המסמך הזה. אין להוכיח אמתות התוכן. וזה רק מסמך מסלים לדו"ח עקרי שלא הוגש, על התביעה היה להוכיח כל דבר בנוגע לבכר באופן פוזיטיבי. אי אפשר להגיש מסמכים בחקירה הוזרת, 36.

תל: המסמך כבר הוצג בחקירת שתי וערב, עכשיו אני מגישו כדי להראות מה היה יחס השלטונות האמריקאים לגבי בכר ב-1946, זה מסמך הנושא כותרת "מסמך החוץ של ארצות הברית", האוסף האדיב בו משרד החוץ מדבר על בכר. קשור לשאלת "ההתערבות".

החלטת: לקבל את המסמך לא להוכיח אמתות הדברים האמורים בו, אלא להוכיח יחסים של השלטונות האמריקאים לבכר ענין הקשור בשאלת "ההתערבות" של ד"ר קסטנר, בתנאי שיוגש גם הדו"ח הסופי של ה-WRB הזכור במסמך הנ"ל. סומן מוצג 23.

(מוצג 23)

הודע, (-) ב. הלוי.

ע' 294

בקשר ל-40 - 50 פושעי מלחמה נחתי הצהרות או אינפ' לצרכי קט' בנירנברג. אין לי מה לתוסף על ההסבר שנתי למוצג 22, בשאלה היהודית שהיתה אחת השאלות המרכזיות בנירנברג השתמשה קט' במספר גדול של יוצרים שיכלו לחת אינפ' על שלבים שונים של ההשמדה. איש שהיה באושוויץ שמש יונץ בנוגע לאושוויץ. בחקירת שתי וערב לא נזכרתי בשמות, עכשיו אני זוכר ב-3 מהשמות החשובים יותר. איש אושוויץ היה קפטיין ורנר אבס, פולני יהודי, היה מספר שנים באושוויץ. איש כולט היה ד"ר ג'ון פריד, ששמש יונץ לעניני יהודי גרמניה. זוהי "ההודעה הבלתי משתמעת לשתי פנים" הנזכרת במוצג ו' -

תמיר: מתנגד. חותמה ההודעה חיים, יכולים להעיד. היה אפשר להגיד בחקירה הראשית, אינו נובע באופן טבעי ממוצג ו', לא כחוב אם הודעה בל"פ או ככתב. העד אמר שאינו יודע על יסוד מה מר שפרינצק נתן הודעתו. על כל פנים אין לקבל להוכחה האמה.

תל: לא לאמתות הדברים, העד רצה להגיש מסמך זה יחד עם מוצג ו', מר תמיר בקש שלא להגישו בחקירת שתי וערב.

החלטת: לקבל את המסמך, כמובן לא להוכיח אמתות הדברים, אלא כהודעה הנזכרת במוצג ו'. סומן מוצג 24.

(מוצג 24)

הודע, (-) ב. הלוי.

בקשתי אתר הבירור "בהגנה" כדי להבהיר את פעולות ועדת ההצלה בפרשת הצנחנים. אילן היו מוצאים אותי אשמ בבירור זה, זה היה מוח מוסרי בשבילי. הועדה עמדה בענין הצנחנים בפני 3-2 החלטות המורות ביוח. כשפרץ גולדסטיון נעלם ויואל פלגי הצליח לברח, היו לנו מספר קטן מאד של אפשרויות: (1) לעצב את גולדס' לגורלו, (2) להתערב לסובתו וע"י כך לסכן גם את הועדה

וגם את פלגי 3) לעזר לפלגי לברא ולקבל על עצמנו כל חובות
אסירנו של גולדש, 4) לנסות לזרז אותם לזרזת ההצלה ע"י
כך להגן על שניהם באחד ולאפשר בכלל את מעולתם בבוד' 2
האפשרויות הראשונות לא עמדו, נשארו בבוד' רק 2 אפשרויות:
להציע לפלגי שאנו נקריב את עצמנו למענו ונעזב את עבודת ההצלה,
או שהוא יקבל על עצמו את הרציון שהוא מעטרף לעבודת ההצלה
ועל כך נודיע לסלטונות הגרמ'. הכתוב בטופג י' - י"א אינו
דבר מלא.

ש: הסבר את פרשת הצנחנים באריותה.

תמיד: מתנגד - אין זו צורה של הקידה חוזרת.

תל: זו פרשה חשובה, שהסניגור השתיק בה את העד בכל צעד בחקירה
שתי וערב, ויש צורך להשלים ולהבהיר, זו הצורה הטובה ביותר,
ואסתכל לקצר.

הוחלט: לדחות את ההתנגדות.

(-) ב. הלוי
נשיא.

(העד) כשפלגי וגולדש' עזבו אותי אחרי בקורם הראשון, הופיעו
בדירתו 3 ואח"כ עוד 2 סוכנים אונג' וגרמ' כאחד וחקרו אותי
על שניהם. כשלאחרת בבוקר בא פלגי אלי, שאלתיו האם יודע לו
שעוקבים אחריהם, הוא ענה לי ששניהם הרגישו בכך מאז עברו את
הגבול, אולם מקוים להתחמק מהם. במשך דבריו מסר לי דו"ח על
שתי השליחויות שלו - א) הצלה, ב) הגנה והבלה. לא שאלתי
פרטים בקשר להכניזותיו להבלה, אולם נשמר לי שהוא וגולדש'
השאירו - את המסדר שלהם על הגבול אבל הפקיד האונג' שעוד להם
לעבר את הגבול, החלטנו - פלגי ואני - לאור הסכנות האורכות
להם נשלח מברק לפקיד זה לא להעביר להם עתה לבוד' את המסדר.
המברק נשלח. אז לא ידענו מי הפקיד. מברק זה הגיע בסוף
לידי הרגול הנגדי האונג', זה נודע לי כשחקרתי אחרי 10 ימים.
במשך שיחתנו חנ' על המצב המלחמתי, לעומת האופטימיות המופרזת
לפי דעתו של פלגי הסבבתי תמונה לבד לעובדה שבדגש הנצחון של
בעלי הברית כבר לא יהיו יהודים באירופה שיראו אור הנצחון.
פלגי ואני החלטנו שהוא ינסה להשתלב בתוך התנועה החלוצית בבוד'
ע"מ לבצע את הפקידו - שליחותו: הצלה וחגנה. שהוא ינסה להעלה
להשתלב כנ"ל בצורה כזאת שהוא ישמר על בטחונו ויזכר להתחמק מפני
הסוכנים. החלטתי עם פלגי שגולד' ופלגי ינסו להשתלב בתוך
התנועה החלוצית, ותוך שמירה על בטחונם ינסו לבצע את שליחותם.
פלגי עזב אותי. למחרת קבלתי הודעה טלפונית מאומנך שבפגישה
בין פלגי וגולד' לבין ראשי התנועה החלוצית בבית הקהלה הופיעו
מספר סוכנים שעקבו אחריהם בתוך מאזה ואלפי היהודים שהסתובבו
אז בברית זה, וששניהם נסו לברא ועזבו בנפרד את בית הקהלה. (לשאלת
בי"המש אם יכלו לדבר בטלפון בלי מקוח -) דברנו איזו לשון שאיש
לא הבין אותה. אחרי מספר שעות קבלתי הודעה טלפונית ע"י, הפסס
מאחד החלוצים, פרץ רגש. שפלגי השליח לברא, אולם גולד' נעלם,
כלומר על גול' אין זריעות, ונוטיך שיש להגיה שהוא נחפס. מיד
קיימנו ישיבת חירום, ודנו במצב ועשינו נחוח מאד מאד מעמיק
על השאלות החכסיות והמצפוניות שעמדנו בפניהן. בזה אני חוזר
להתחלת עדותי. אחרי הדיון החלטנו להעמיד לפני פלגי את שתי
האפשרויות הללו - בריחתו או הודעתו על בואם בעניני הצלה. החלוצ'
שפלט אלי הודיע לי שפלגי נמצא באחד הכוזקרים שלג', ושגול' איננו
ושיש להגיה שנחפס ע' הסוכנים שרדפו אחרינו בעזיבתו את בית
הקהלה. תשדחנו היתה שגולד' נחפס, ואם כך חברי הודעה גם כן
ייעצו במשך הימים הקרובים או השעות הקרובות. היינו מוכנים
לקבל על עצמנו אפשרות זו תוך יראה כבוד לגבי השליח הא"י, אבל
מסרנו את החלטת בידו, של פלגי. כאמרנו שהוא צריך בשליח א"י
להחליט. (לבי"מש) אם נודיע על בואם של שני שליחים איריים
שבאו מקושטא לשם מו"מ בעניני הצלה, ונסעו שזרת בואם היתה
האפשרות היחידה, ולאור העובדה שהשאירו את המסדר על הגבול -
אולי נשליח להשיג בשביל שניהם מין חסינות. מאחר ששליחותו של
ברנד לקושטא וחמ"מ עם הגרמנים היו שמורים בסוד, היתה אפשרות
ליצר לגבי הגרמ' את האשליה כאילו גולדש' הסתיר מפני האונג' את
המסרה האמתית של שליחותו. שערנו שגול' נחפס ע"י האונגרים,
מפני שהסוכנים שחדרו לבית הקהלה היו סוכנים אונגרים.

ע' 296

ע' 297

ע' 298

ע' 299

אחרי שהחלטנו כנ"ל היתה פגישה ביני ובין פלגי בדירת ד"ר אליזבת קורץ, אחת מהברותינו בעבודה. פגישה האחרונה עם פלגי, רק אח"כ ראיתיו רק עוד פעם בבית הסוחר, יותר נכון בבית הדיק - בית הרגול הונגרי האונגרי. בפגישה השלישית עם פלגי מסרתי לו דו"ח על המצב ואמרתי לו שזה הרגע שבו עלינו להחליט, מפני שאין זמן לדחיה, כל רגע כרוך בסכנות חדשות. תשובת פלגי: אני לא מעזב את פרץ ולא מעזב אתכם, אינני מוכן לברח מכאן כל זמן שקיימת איוון שהיא אפשרות למלא שליחותי. פלגי החליט, אמר לי שעלינו להודיע לשוונברג - מרכז הגסטפו - על כוונת של שני השליחים ולבקש מהגרמ' לשחרר את גול' שנפל קרבן לשלטונות האונג'. החלטנו פלגי ואני - שעל פעולתנו הסופית בקשר לפלגי נחליט אחרי שנראה את התגובה של הגסטפו בקשר להודעה זו. אחד מאתנו (לבי"מ) - זה היה אופנבך - נסע אל הגסטפו. חזר והודיע לי וליתר חברי הועדה שהוא פוחד שם עם קפטן קלגס ושזה בקט להפגש עם פלגי ולשוחח איתו ולקבל ממנו אינפ' על מהלך המו"מ של ברנד בקוואט, ושקלגס הכטיח א' לשחרר מיד את פלגי, ב' להתעניין בגורלו של גולד' אצל הונגרים. שלחנו את אופנבך למסר דו"ח זה לפלגי. אופנבך הלך אז עם הנזי ברנד לפלגי. בקטתי מאופנבך לפני פגישה זו לשאל פלגי פעם שניה אם הוא עדין עומד בהחלטתו, כי מאחר שהפגישה בין פלגי וקלגס נקבעה למחרת היום, יהיה לו עדין זמן לחזר בו ולברח. אופנבך הודיע לי שפלגי הודיע שהוא עומד בהחלטתו. החלטנו - חברי הועדה - שהנזי תלווה את פלגי למחרת אל קלגס. למחרת ספרה לי הנזי ששלחה באוסו את פלגי לקלגס, שחכתה לו עד שהייתה נגמרה, שהגרמנים נתנו לו ללכת, והנזי ופלגי נסעו באוסו למקום מחבואו החדש - דירתו העזובה של ברנד. היא לא ספרה לי מאין לקחה אותו לפגישה עם קלגס, ידעתי שהוא היה במקום אחר, זו היתה שיטתנו להחליף את המחבוא. בינתיים קבלתי ידיעה מאופנבך שגול' בכ"ז הצליח לברח והתחמק מרודפיו, שאחרי שהסתתר איזה יומים - שלשה הוא התקשר עם חברי הועדה. (לבי"מ) - אין באפשרותי לקבוע את היום בו קבלתי ידיעה זו, אבל עד כמה שאני זוכר זה היה באותו יום או יום אחרי שפלגי חזר מהגסטפו והלך לדירת ברנד. הנזי ספרה שקלגס בקט מפלגי לנהג בזחירות מכסימליה, מפני שבמקרה שהרגול הנגדי האונג' יצליח בכ"ז לתפס אותו יהיה לו קשה מאד לעשות משהו למענו. למחרת היום שפלגי הוכנס לדירת ברנד קבלתי הודעה טלפונית מנסקה - חברה בתנועה החלוצית -

ע' 300

שהיא וחבריה נפגשו עם פלגי ושוחחו על חכניה התנגדות בבוד' במקרה של גירוש. הלשון בה דברנו היתה כזאת שאי אפשר למספר מצומצם של חברים לא היה מסוגל להכניח. (לשאלת בי"מ) למשל אירוויסקי - זה בוד'. אשקן - זה גרמנים. הגרי - אונגרים, גירוש - זה היה "גירוש" (בעברית) בצורת שונות, כגון גרושנסקי, גרושי וכו'. המלה "התנגדות" היתה קשורה להגנה - "הגני". למשל: "דברתי עם יואל בענין מחלתו של גרושנסקי ושוחחנו אם לפנות בענין זה אל הרופא "הגני". אחרי השיחה הנ"ל עם נסקה קבלתי ידיעה מאופנבך שפלגי נעצר ע"י סוכנים אונגרים, בהיותו בדירת ברנד. אז כבר היתה לנו הידועה על גולד', שהצליח לברח והתקשר עם הועדה. הנזי ואני רצנו לקלגס וספרנו לו שפלגי נעצר ע"י האונג' ובקשנו אותו בכל לשון של בקשה לשחררו. הוא חבטתה זאת. כן ספר לנו שהתעניין בגורלו של גול', אך האונגרים סוענים שאינם יודעים איפה הוא נמצא. מצבו של גולד' היה בסכנה, אותו הסתיר אופנבך אצל נוצריה אהת, והתעוררה בועדה כמעט אותן השאלות שהתעוררו בקשר לפלג'. היו רק מספר ימים עד ליציאת הרכבת לברגן בלזן; במחנה קולומבוס נמצאו חוריו של גול' שאותם הצלנו מגשו קלוש ושגול' מאד רצה לראותם. התעוררה בועדה שכניה לצרף בסתר את גולד' לקבוצת ב"כ ולהעמיד פנים כאילו הוא ברח. גולד' נטה בשיחה לקבל חכניה זו, אולם שאלנו עצמנו מה יקרה אם הרגול הנגדי הגרמ' או האונג' יערוך הפוש כרכבת וימצא לא רק את גולד' אלא את כל אותם היהודים המסתמסים מהצבא, האונג', מהגסטפו, מהמשרה האונג', שהכנסנו אותם בין נוסעי הרכבת. הסכנה היתה או שהרכבת לא תפא בכלל במקרה זה או שתגיע לאוויץ. לכן בטלנו, תוך התייעצות עם גול', את החכנית הזאת. האיש ששוחח עם גולד' היה אופנבך. החכנית יחד עם החששות הועברה לגול' ע"י אופנבך, וחשובתו היתה שאם כך הוא מותר, אבל הוא רוצה להתראות עם חוריו לפני יציאתם מבוד'. החלטנו לנסות לשלח את גול' עם קבוצת הברייחה הראשונה שפעזב את בוד' ככוון רומניה. מאז פליטת הגרמ' במשך כל הזמן יצאו מבוד' קבוצות קבוצות של פליטים, פולנים, סלובקים, וחלוצים וציונים הן פולנים וסלובקים הן אונגרים, לקבוצות גבול שונות בין אונג' ורומניה. היו הפסקות בברייחה, לפי האפשרויות בגבול. גולד'

ע' 301

ע' 302

ע' 303

ע' 304

הסכים לכך באופן עקרוני, בינתיים בקש להעבירו למחנה קור.
 להגיד שלום להוריו. אחד מחברי - אינני זוכר מי - העביר
 אותו לקולומבוס, שלשום אנשי הרגול הנגדי האונג' לא יכלו לחדר.
 והוא נשאר שם עד למחרת יום יציאת הרכבת, הרכבת יצאה בשעה 1
 כליה מ-30/6 ל-1/7. הוא נשאר שם עד 1/7. הייתי במקום
 בשעה יציאת הרכבת. אחרי שהרכבת יצאה ב-1 בלילה, אני וחברי
 לוועדה חזרנו כל אחד לדירתו, היינו שם איזה 20 חברים שעזבנו.
 3 חברים גרנו יחד - בים ואשתו אופנבך, הנזי ואני - 5 אנשים.
 ב-1/7 השכם בכורך הוקר הבית ע"י סוכני הרגול הנגדי האונג',
 כמה מהם חדרו לדירתנו, עזרו את חברי ולא אחי והעבירו אותם
 למרכז הרגול הנגדי "הדיק". שני סוכנים נשארו בדירה אחי,
 אחד שמר על הכניסה והשני התחיל לחקר אותי - איפה גולדשטיין?
 זו הייתה חקירה ממושכת של כ-3 1/2 שעות. אני ידעתי שהוא
 בקולומבוס, ראייתו ערב לפני כן שם ושערהי שהוא נשאר שם. אחרי
 סערתה לגלות לו | הודיע לי הסוכן שפלגי יועמד ביום שני (זה
 היה שבת) - כלומר ב-3/7 לפני כר'ס צבאי מיוחד, וכמרגל
 בריטי שנפסם על מעשה גורלו ברוד, ב-4/7 הוא כבר לא יחיה.
 הסוכן הודיע לי שאני חברי הועדה נחשבים כשותפים לפשע הרגול
 ונקבל את הספול המתאים לכך, ועל פי הוראת הרגול הנגדי הרכבת
 לברגן בלזן נעשרה באחת תחנות הרכבת בבוד' ולא תמשיך בדרך
 כל זמן שפרשת גולד' לא תתברר. בתוך החקירה הפעילו השנים
 את כל הטריקים המקובלים, שיחה פלפולנית עם הדיק ולתישה לאוזן -
 "הם אמרו כבר את הכל" - באופן שאשמע את זה. היה גם
 איום אישי עלי, הסוכן אמר לי שלפי דעתו בתוך 48 שעות גם
 אני "אריח את הפרחים מלמטה" (כסוי אונגרי). בקשתי לתת לי
 זמן לשקל, ואח"כ בקשתי שיעבירו אותי גם כן להדיק. העבירו
 אותי להדיק, שם הכניסו את הנזי ברנד ואת אופנבך לחדר יחד
 אחי ונתנו לנו להתייעץ. הנזי אמרה שתחלו כבר לחקר אותה ושקשה
 לה מאד לעמד בענויים אחרי שרק לפני 4 שבועות הכוה במסורה
 הפולינסמה האונג' במשך 7 1/2 שעות, אך שהיא מוכנה גם הפעם
 לעמד במבחן. אותו דבר אמר גם אופנבך. אבל הפעם השאלה הייתה
 יותר מסובכת מאשר במקרה הקודם עם פלגי, בגלל הרכבת לבי"ב,
 שבחובה נכנסו בין השאר מספר גדול של יהודים שנמצאו עד אז
 בחופש יחסי, לא נמצאו עדין בדי השלטונות הגרמנים. הגענו
 לאותה החלטה כמו במקרה של פלגי. שנחקר עם גולד', נודיע לו על
 המצב ונגיד לו: אתה יכול עדין לברח, אם זה ברצונך, אנחנו
 מוכנים לכסות את בריחתך, מאידך אלה הן הסכנות הכרוכות בפעל זה,
 חוספנו שלמי דעתנו יש סכויים אם כי קלושים שבמקרה ונשחק ע"י
 עזירתו את הפעולה של הרגול הנגדי בענין זה, לאור התפתחות
 המצב הפוליטי והצבאי הכללי אפשר יהיה בשלב יותר מאוחר לשחרר
 אותם - את פלגי וגולד'. אחרי ההחלטה הזאת אני פניתי אל החוקר
 שלי, שהיה כנראה קצין, ובקשתי רשות לצאת עם אחד או שנים מחברי
 ולחפש את גולד'. אמרתי לו שאולי נצליח למצוא ואולי לא. הוא
 אמר: בבקשה. היה לי החשש שיעקבו אחרינו, אבל ידעתי שהם לא
 יכולים לחדר למחנה קולומבוס, וידעתי גם ידעתי שלמחנה קולומבוס
 יש יציאה סודית, סודית הן כלפי השלט' האונג' הן הגרמ' הן כלפי
 הושבי המחנה, רק כמה מחברי הופעה ידעו על כך. באותו היום
 היו 200 - 300 חושבים במחנה. שחררו אותי ואת הנזי ועד כמה
 שאני זוכר גם את אופנבך. נסענו שנינו או שלשתנו לקולומבוס.
 חזרנו למקום מחבואן של גולד' ושוחחנו אותו. אמרנו לו עוד פעם
 שהוא בתור שליח הא' צריך להחליט, ושאנחנו יכולים רק להציע
 דבר אחד - שאנו מקבלים את החלטתו ויהא מה. אז אמר גולד'
 שהוא רוצה להתישב בפני הרגול הנגדי האונג' (א) כדי להקל על
 פלגי, (ב) כדי להקל על הרכבת ב"ב, (ג) כדי להקל עלינו, הוא
 אמר לנו מלים בלתי נשכחות: "אתם חשבתם", הוא שאל, שבשבילי
 אני יותר חשוב מאשר כל עבודתכם או חייו של יואל? גולד' יצא
 אהנו מחמנה והלכנו עד לפנה השניה או השלישית, שם הייתה לנו
 פגישה עם החוקרים מהרגול הנגדי האונג'. שם נפרדנו מחוקרים
 לפני שנכנסנו למחנה ואמרנו שאנו חולכים לחפש את ג', ושאלנו
 מוכנים לכך רק אם הם יטארו שם. ומשם עשינו סיבוב והסתכלנו
 אם הם מאחורינו או לא, ואחרי הסיבוב נכנסנו למחנה.
 (לבי' המש) מחמנה יצאנו ישר לפנה הזאת, ידענו שהם מחכים שם,
 ויצאנו יחד להדיק. רגעים ספורים אחרי שהכניסו את ג' לתא
 המעצר בהדיק שוחררו גם בים ואשתו וגם הנזי ואופנבך. וגם אני.
 (לבי' המש) אני בשוח שאני והנזי הלכנו אז לג' וחזרנו עם ג'
 כנ"ל, ויכול להיות גם אופנבך, כזה אינני בשוח, בהדיק אחרי
 ששוחררו שאלתי אם נמצא עדין הקולונל - משנה גרזולי שהכרתיו

ע' 305

ע' 306

ע' 307

ע' 308

ע' 309

בקשר לפעולות השליחים (courrier) בין בוד' לקושטא לפני פליטה הגרמנים, בקשתי לראותו, ובקשתיו להפגיש אותי עם פלגי וגול'. הוא קבל בקשתי. לפי הוראתו הביאו את ג' ופלגי לחדרו, בו הייתי. בנוכחות גרזולי אמרתי לגול' ופלג': אנחנו שוחררנו ולצעדנו אתם נשארים, אבל עליכם לדעת שנעשה את הכל כדי לעזר לכם לשחררכם. באותו יום שבת שנעצרנו נעצרה הרבב בתחנת פרנק-ורוש, אחת התחנות בבוד', עמדה שם עד הסעות המאוחרות של אחת 1/7. כשעה 1 בלילה יצאה מתחנת לקושטא בבוד' מאחרי כל מיני סלסולים נעצרה בתחנה השנייה בבוד' ועמדה עד הסעות המאוחרות של אחת, ואז המשיכה בדרכה, עזבה את בוד'. קלגס היה ראש הגסטפו, לא רגול נגדי גרמני, ואם אמרתי בעמוד 149 "רגול נגדי גרמני", התבטאתי לא נכון, התכוונתי לגסטפו, הבסוי "היה ידוע לסלסונות אלה" כולל גם גסטפו.

ע' 310

ג', פ' וחנה סנס נחשבו שם כמרגלים בריטים, אבל דינם של ג' ופ' לא היה כדינה של חנה, מפני שחנה סנס - כפי שהסביר לי קולונל גרזולי כשבקשתי את עזרתו - נתפסה עם המסדר ביד על הגבול, בו בזמן שפ' וג' השאירו את המסדר והתייצבו - כאנשי הצלה (לבי' המש) על המסדר של גולדסטיין - לא של חנה סנס - דובר לא בחקירתה ב-1/7, אלא כשהלכתי יותר מאוחר לגרזולי ובקשתי עזרתו בשביל 3 הצנחנים, הסביר לי גרזולי את הומרת מצבם ואז אמר לי: אשר לחנה אין שום אפשרות שלעזרה מאחר שהיא נתפסה תוך כדי מעשה, וחוא חוסיף: אם כי אין לנו לרגול הנגדי באונג' - על של ספק ששלטתם היו קטורים אחד בשני, בענין פלגי וגולד' קיימה האפשרות ליצר עבורם מסבות מקילות, מאחר שהם נשארו את המסדר על הגבול ולא נתפסו תוך כדי מעשה של רגול וחבלה. באותה הזדמנות ספר לי גרזולי ששלטתם נפלו בידי איש הרגול הנגדי האונגרי שהעביר אליו גם את המסדר וגם את המברק שנתקבל מפלגי. שיהא זה היה באוגוסט, בערך בין 10/8 ל-20/8. (לשאלת בי' המש) הקצין שחקר אותי ב-1/7 גם בן הסביר לי את התנאים שבהם נתפסו חנה סנס (לבי' המש חנה סנס ב-1/7?) אני מתקן - הסביר לי התנאים בהם נודע להם על הפעולה, על פעולת הצנחנים. הוא דבר אתי אז על 2 הצנחנים - פרץ ופלגי. הוא אמר לי: עקבנו אחריהם מהרגע הראשון ואין עלין להשלות את עצמן שאנחנו לא יודעים את הכל עליהם, אז חשבתי את זה כחלק מאמצעי הלחץ שהוא הפעיל עלי, אבל גרזולי אשר לי את העובדות אה"כ, וחוסיף שהפעולה של הרגול הנגדי האונגרי נגד 3 הצנחנים סנס, גו' ופ' היתה אחת הפעולות החשובות שלהם בזמן המלחמה ושגייסו למטרה זו מספר גדול (40 - 50 איש עד כמה שאני זוכר). גרזולי אמר שם כל דעונו לעזר אין הוא מעיז לעשות כך נוכח העובדה שהגרמנים גם כן יודעים על הפרשה. (לשאלת בי' המש מי נודע לעד שהמברק לפקיד על הגבול הגיע לידי הרגול הנגדי) - מרגזולי, לא מהחוקר ב-1/7. אבל החוקר ספר שהם ידעו שידעו שהיה להם מסדר, שהם מרגלים, ועקבו אחריהם (לשאלת בי' המש) החבדל בין חנה מצד אחד ופ' וג' מצד שני בנוגע לתפיסתה עם המסדר על יד הגבול הוא שבין פ' וג' ובין הפקיד בגבול (שהיה לאמהו של דבר סוכן של הרגול הנגדי) הוסכם על נסוהם של שני מברקים בצופן, אחד: לאן לשלח אחריהם את המסדר, והשני: לא לשלח אחריהם את המסדר; הם בעברם את הגבול ובהגיעם לבוד' וחרו על תכניתם לעשות עבודת הרגול, ע"י המברק שלא לשלח אחריהם את המסדר. נכון ששלטתם עברו את הגבול עם מסדר ביד, בידיעה הרגול הנגדי האונג', וזה היה חבדל בדינם בעיני אלה שרצו לעזר להם - היינו גרזולי וחממטלה האונגריה. עובדה היא שחנה הועמדה בפני בי' מש שכאן אונגרי, ופ' וג' גורשו כשבויים לגרמניה, יחד עם יהודים ושבויים אחרים. עד כמה שידוע לי לא הועמדו למשפט. על כל פנים על חנה יצא פס' דמות, על פ' וג' לא. (לבי' המש) הגרמנים נאלצו לכבד באופן פורמלי את הסוברניות האונגריה, גם בעניני הגול, אולם שלטתם לא היו כל הזמן בביה סודת של האונג', אלא נמסרו לגרמנים לחקירה, הוחזרו, שוב נמסרו ושוב הוחזרו. הגרמנים לא העמידו אף אחד מהם לדין על רגול. מיד אחרי הפליטה כמעט לא היה על של עצמאות אונג'. לאט לאט הצליח הורסי להתגבר ובסוף יוני כבר היה לו קצו להסיל וסו נגד גרוש בוד'. לגסטפו ספרנו שהמסדר לא היה ענין של רגול, אלא ענין של חמו"מ עם קושטא. זה היה כשקלגס שאל אותנו איזה מן שליחים הם אלה. ענין המסדר הגיעו לקלגס דרך הרגול הנגדי הגרמני. קלגס שאל אותי על המסדר של גו' ופ' כשלב יותר מאוחר, בערך ביולי. ספרנו לו שהמברקים שלנו לקושטא צריכים לעבר את הצנזורה האונג', ואנו מעונינים בהעברת ידיעות למולא בלי ידיעה האונג', ולכן הרבא המסדר. אינני חושב שהאמין שזה לא רגול,

ע' 311

ע' 312

ע' 313

הוא ידע שזה רגול, אבל העמיד פנים. היו אחרים שהיו מעוניינים לעזר לנו, גם קלגס ביניהם, אחרת היה עוצר אותנו מיד, היה ברור שאנו מעורבים בפסחה. כשאייכמן טרב להביא יהודים מקלוש, פניתי אל קלגס. היה אחד המעוניינים לעזר לנו, התערב אצל אייכמן, במאי או ביוני. אבקש מאד מבית המשפט לשאל אותי שאלות נוספות בקשר לפרשת הצנחנים, אם איזה דבר נשאר בלחי ברוד. - בסוף הכירור של ההגנה הודיעה לי הועדה שיטבה בבירור זה, שהם מאשרים את פעולת הועדה שלנו בקשר לפרשת הצנחנים.

נדחה למחר. 8.3.54 (-) ב. הלוי נשיא.

ד' אר"ב השי"ד- (9.3.54) ע' 314

הומערת כנ"ל.

המשך עדותו של ד"ר ישראל קסטנר, בחזרת שבועה:

X X X (תל) זה הדו"ח שנשלח על ידי וע'י ברנד ב-25.4.44 לסלי מאיר, בחתימתו ובחתימת יואל (ברנד) -

המיוז מתוגד לצלום, לא ידוע אם המקור אינו קיים בשוייץ. כן מתוגד בזה לכל הצלומים שעוד יוגשו. ומתוגד להגשת מסמכים בחקירה חוזרת בכלל.

תל: העד רצה להגיש את המסמכים, הסניגור התנגד אך ואמר שאפשר להגיש בחקירה החוזרת. המקור נמצא בחו"ל, העד מעיד שזה צלום מן המקור, ואלה אינם מסמכים שיכלתי לשפות מראש שיהיה בהם צורך, אלא נזבקים רק מחקירת שתי וערב, ואינו יכול לדעת כלל אם אפשר להשיג את המקור. אני מבדיל בין מסמכים אלה הנזבקים רק מחקירת שתי וערב ושעוד היה יכול להציגם בחקירת שתי וערב לולי נמנע מכך ע"י חברי, לבין מסמכים הבאים לכתחלה להוכיח את אשמת הנאשם.

העד (לשאלת ב"המש): אחרי המלחמה כתבתי לד"ר יוסף טוורץ ובקשתי להשיג לי העתקים של המכתבים והדו"חות שכתבתי בזמן המלחמה לסלי מאיר המנוח, לפני כשנתיים שלח לי משרד הגו"נס הישראלי את הצלומים הללו. אני מזהה גם את התוכן וגם את החתימות - זוהי חתימתי וחתימתו של יואל, ומתחה לחתימות גרשמן שמתו אינו ע"י סלי מאיר כדי שהוא ידע מי הם הסגנים. כן אני זוכר בהחלט את התוכן.

בחלט: לקבל את המסמך (מוצג 25).

(-) ב. הלוי

ע' 315

(העד) הדברים האמורים לעיל חלים גם על המסמך הבא, הפעם אני חתום "ישראל", זה מכתב ששלחנו יואל ואני ב-14/5/44 לסלי מאיר (מוצג 26). מכתב זה נשלח ע"י שליח פחות נאמן, בכ"ז נתנו תאור מלא של המצב, קבלנו על עצמנו את הסיכון. המסמך הוא הוא העתק של מברק שנשלח על ידינו לקושטא בין 5/6/44 - 10/6/44, הצ"י ואני התמוז, זה אחד הניירות שנשארו לי בבוד, ואינו יודע איפה נשמר המקור, העתק חזה - הנזיר חזה - נעשה על ידי בזמנו, בזמן משלוח המברק (מוצג 27). פירוש המלה

(מוצג 26)

(מוצג 27)

"Vertragsformular" הוא הסכם - הביניים. "Geschaefftoreise" פירושו - הייחודים = יואל ברנד ובנדי גרוס. "טוורץ" ד"ר ז'ו טוורץ. "beiden" שביד, צ"ל גרמני.

אונג' כב" Chatzi bereits abgereist" פירוש - חצי של יהודי

יהודי "ausammentreffen mit rezsos" פירוש צעדים לטובת "ausammentreffen mit rezsos" פירוש הגטואיגציה בבוד. המסמך הוא הייחודים לסלי מאיר ב-26.11.44, כל הדברים האמורים לעיל חלים עליו (מוצג 28). ראה השורות האחרונות בנוגע לאמי ואשתי, השורות המחוקות - בזמן שכתבתי את המכתב מחקתי אותן במכוונת הכתיבה "president" - הוא סלי מאיר. "הרברט" = סליץ. "קורט" = כב"ד "הרביץ" = אייכמן. המספר "20" = 20 מיליון. Ackersegen מיליון פרנק.

"S.M." = סלי מאיר, "וילהלם" = ד"ר ביליץ, "סולי" = סליה.
 "אשכנז" = הגרמנים, "מססה" = המססרה, במוצג 25 "Ella" =
 גיזי מלישטן, "ויסליצני" = "צביה" = פולנייה, Willy
 "זקס" = צרפת, "סטפניס" = דולריס, "רשע עיר בירח" = ברלין
 "הגויש" = אונגרי, "קאקא" פודקופטסקא רוסי, במוצג 26
 "ניירות" = ניירות מזויז'ליס, "טיורל" = בריחה, "מכפלה" =
 בונקר, "Ritijul zu Ella" = החזרה פליטים יהודים
 סלובקיים מאונג' לסלובקיה.

ע' 316

"Unterbrechung des Keschers am 20. Maers"

- הפסקת הקשר השלמוני לסלי מאיר, עמדנו אתו בקשר שלפניו וזה
 נפסק. "Partners" = עם = ויסליצני או הגרמני שבאותו רגע עמדנו
 בקשר אתו. "dagegen" = סלי מאיר ענה לנו על מכתבנו
 הראשון מ-25/4 שקודם הגרמנים צריכים להוכיח שהם בדרך לחזור
 בהם בעניני היהודים, פירוש שלפני עתה הגרמנים עדין אינם מוכנים,
 כשי"ענין נצט"ע הדעה אייכמן לחצלה גדולה, "מתנות" = סכומי
 העזרה של סלי מאיר ושל נתן שקבלנו. "bayerische Elements"
 יהודים אונגרים, ולא דק פליטים.

"Alivah zu Stephan" = הגירה שלא לא"י, אלא לאמריקה או
 למקום אחר מחוץ השטח הגרמני ולא לא"י, ז"א הצעה אייכמן, מבקשים
 ממנו לעשות את כל המאמצים לצור ליציאתם של מספר גדול של יהודים
 מן השטח הגרמני. הצעה אייכמן המקורית ניתנה להוציא מספר גדול -
 דובר על 100000 יהודים.

ע' 317

הקשר עם סלי מאיר היה קיים משנת 1943, בנוגע לפגישה
 בין בכר ונציגי ז'וינט או מכוונת בחו"ל הפנו אותנו מקוטסא לסורץ
 (ליסבון) והוא הפנה לסלי מאיר. בעבודות עזרה והצלה ב-1942,
 1943 קבלנו עזרה מקוטסא ושורצרה ועמדנו בקשר הן עם סלי מאיר
 בשויצ' והן עם הוועדה בקוטסא. כל המכתבים הנ"ל נכתבו לסלי מאיר
 בחוד נציג חו"ינט. המכתבים הועברו ע"י שליחים, בוסדיות, אבל
 היו הכרלים בנוגע לסודיותם - למשל דיפלומטי ידענו
 שאפשר לסמוך עליו, ואילו איש עסקים אונג' - לא היה לנו בשחזן
 שלא יחסן את המכתב אצלו. השלטונות הגרמ' והאונג' לא ידעו
 על המכתבים האלה. גם לקוטסא שלחנו מכתבים מפורטים כאלה, מכתבים
 מפורטים כמו מוצגים 25, 26 וכו' נשלחו באותה תקופה על ידינו
 גם לקוטסא, והם שמורים בכמה מוסדות לאומיים עד כמה שאני יודע.

תמיר : עניי מסכים שכל המכתבים והמסמכים יוגשו ע"י חתביהם גם
 בשלב יותר מאוחר, וראוי שיוגשו.

(הערך) המסמך הבא הוא מכתב ששלחתי מוינה לסלי מאיר ב-28.3.45
 באמצעות נציג הצלב האדום, כל הדברים האמורים לעיל חלים
 עליו (מוצג 29). "Onkel" = סלי מאיר, "Erwin" = יהודי
 סלובקיה, "קודס" = "לב" = וינה או יהודי וינה או אוסטריה.
 B.B. כרגון בלזן. Theo = טרוינשטט, אלה לדוגמה, חתבותי
 של המחנות.

(מוצג 29)

Comite' International de Croix Rouge CICR

תמיר: מתנגד. התוכן אינו קשור לפרשת בכר ולא היה בפני העד
 בזמנו - אין רלבנטיות.

חל : מראה תכניה החשמדה של הגרמנים, ונודע מחקירת שתי וערב
 בקשר ל-7000 יהודים.

החלטת: לדחות את החתנגדות, ולקבל את המסמך בהתאם לפסקה ב' של
 החלטת מיום כ"א אדר' א' 24.2. (מוצג 30).

(מוצג 30)

(-) ב. הלוי

(העד) גם זה מסמך שהיה בחיק נירנברג, והוא משלים את המוצג הקודם (מוצג 31). לא ידוע לי על הסכם או נגד-גרמני שהיה מאפשר עליה 7000 איש, ואף פעם לא היה הסכמה כזאת מטעם הצירות הגרמנית. המסמך הוא הוא פה"ד במשפט משרד החוץ הגרמני - Ministries case

ע' 318
מוצג 31

חמיר: מתנגד. 1) בעדות הראשית הוגשה עדות וזנמאיר, אז היה יכול להגיש את פסה"ד, אינו נובע מחקירה שתי וערב. 2) זו אינה הוצאה ושמייה של נירנברג, אלא הוצאה סניגור גרמני.

תל: אנו יום יום מציגים Law Reports לביה"מש, ואינני יכול להשיג הוצאה אחרת. נובע מחקירה שתי וערב על הענייה הצלח 7000 יהודים בעזרת ממשלה אונג'. העד רצה כבר אז להגיש את המוצג כחלק מתשובתו, ונמנע ע"י הסניגור. לפי בקשתו נתתי לחברי את המוצג לעיון בבית במשך יומיים. פסה"ד גם יוכל להח תשובה על שני הספרים של ליזאי שהוגשו בחקירת שתי וערב.

חלטה: לקבל את הספר בתור העתק פסק הדין (מוצג 32).

מוצג 32

(-) ב. הלוי - נשיא

(העד) פניתי לביה"ד בנירנברג בבקשה להקים מחלקה מיוחדת שתטפל בפשעים נגד יהודים, המסמכים הבאים הם העתק מכתבי והתשובה -

חמיר: אינו נובע מחקירה שתי. שאלתי אם היה תשובה לב מיוחדת של השלטונות האמריקאיים בנירנברג לענין היהודים, והעד ענה בתשובה שלא נחבקש להשיב.

תל: נובע משאלה ומתשובה.

חלטה: לקבל את שני המסמכים הנזכרים מחקירה השתי וערב. (מוצגים 34-35)

מוצגים
34-35

(-) ב. הלוי - נשיא

(העד) " IV(b)4 והיא ומחלקה תחת ראשותו של אייכמן שבצע את ההשמדה.

מוצג ז' - ביליץ היה המנהל הכללי של הקונצרן וייס, בבוד'. בוונא הוטל עליו לעזר לבכר להקים את בית החיים החרושה של וייס שטורק בבוד' והועבר לאיזה מקום באוסטריה.

ע' 319

כשחבר הכנסת רוזנברג פנה אלי, עלצתי לאבינועם הלוי, המפקח על המזון, שבטפולו היה הענין, שאם פרטי פרטיו לא הכרתי ועד היום אינני מכיר, ובקשתיו לקבלו לראיון. מר רוזנברג הלך למר הלוי. לא הבטחתי ולא יכלתי להבטיח בתוקף הפקוד אי פעם לעשות משהו בענין זה, נוסף לכך שאהענין אם התלונות של מר ר' רוזנברג נגד גישתו הבלתי נכונה כביכול של משרדנו בענין זה הן נכונות או לא, כשפנה אלי רוזנברג יסבתי בתוקף הפקודי בתור מנהל המחלקה ליחסי צבור, ובתור המקשר בין השר וחברי הכנסת, אחרי זמן מה באו אלי שני יהודים דר' בנדיק ודר' סבסטיאן, שניהם מכירים שלי, ועם סבסטיאן אנו ביחסים הדוקים. הן השיחה שאל אותי דר' בנדיקס מה בענין הזה של הבשר, אז עלצתי לאבינועם הלוי ושאלתי על הענין, הוא השיב שהענין המור, ונכצא בידי המשטרה, ואין לו שום אפשרות לנקט איזה שורש צעד בענין זה, ושזו היתה תשובתו למר רוזנברג. אמרתי לדר' ב' שאני מצטרף מאד ואינני חושב שיש מקום לאיזה שהוא צעד נוסף. הלוי גם אמר לי שטענותיו של מר רוזנברג הן בלתי מבוססות. דר' ב' רס' אמרו לי שמאחר שהיה להם ראיון עם פקיד אחר במשרד השתמשו בהודמות לבקר אצלי סתם, לא בענין הבשר. סב' חבר שלי מזמן, מקלוד. -

הבנתי אז שפרנזי פנה גם לדר' פלח, חבר היודנט, ולמשה קראוס, מזכיר המשרד הא', שאתו היה ביחסים מאד הדוקים. פרנזי נתלה, בתור פושע מלחמה. נדון למוח ע"י בימ"ש אונגרי. כשפנה אלינו לאפשר לו ראיון עם הורטי הוא היה "אליביסטי". -

אנחנו חברי הוועדה היינו מעוניינים בחופש תנועה גמור למלוי תפקידנו השונים - ארגון הבריחה, בונקרים, וכד'. טענו לפני הגרמ' שעם כוכב צהור לא יהיה באשרותנו לאסוף את הכסף שהבשחנו עם כוכב צהור היה בלתי אפשרי לעכד. הגרמ' הסכימו וחרשו לנו שלא לשאח את הכוכב.

ע' 320

- את המסומרים הכניסו השלטונות המקומיים בקלוז, נגד רצונם, ובהגיעם לבוד' לא נתתי להם להמשיך בדרכם לב'ב, זה מה שיכלתי לעשות. -

רכושם של יהודי קלוז הוחרם עוד לפני התחלת הפעולה הזאת, לכן הם שם לא שלמו, אולם בבוד' בקשנו וקבלנו מהאמידים החתיבויות לגבי הקרנות. התחייבויות אלה הועברו לדר' הנשקה מקרן היסוד. אשר לשאלה אם לא חששנו שרכבת ברגן בלזן יכלה להיות בגושפנקה לגירושים, השובתי היא שהגרמנים צפצפו על "הגושפנקה" הזאת. - לוועדה היחה תכנית במקרה שהגרמנים יצליחו להתגבר על וטן של הורסי, נרכיב רכבת שניה לב'ב, נוסף למספר יהודים שהיו צריכים להגיע לאוסטריה במקום אושוויץ. כמו במקרה של הרכבת הראשונה גם כאן דרשנו ממספר יהודים אמידים סכומים ניכרים. תכנית הרכבת השניה לא יצאה למעל ואחרי המלחמה הוחזר הכסף לאלה שבאו בטענות. היו לנו הוצאות ענקיות בקשר להחזקה מחנה קולומבוס, שם עם נמצאו בצפייה ליציאת הרכבת השניה. מחנה זה נחשב אז בבוד' המקום הכסוף ביותר.

הותני המגזר דר' פיישר הפס אחד המקומות הראשונים ביהדות הרו פנו-אונגריה, אחד משלשת הראשונים. דר' דנש היה בין השאר סגן יו"ר של הארגון המקומי של ההסתדרות הציונית בקלוז. דר' וייס היה בתקופה מסוימת יו"ר של הארגון המקומי הנ"ל. אחי ארנסט קסטנר היה חבר בהנהלת ההסתדרות הציונית כטרנסילוניה למעלה מ-100 מקרובי הושמדו באושוויץ. בע' 54 "משפחה קרובה" דברתי על משפחתי המפוזרת.

לא היה בכחזו לארגן התנגדות רצינית, אקטיבית או פסיבית, בגלל חוסר אמצעים, חוסר כוחות מתאימים. בגלל הסביבה העוינת האונג' ובגלל אי רצונם של המנהיגים היהודים המקומיים לתמך בנטי זנותינו בכיוון זה, להפך התחננו לפנינו שלא להביא אסון עליהם. הגברים מ-18 עד 50 ומעלה נמצאו ברוב רובם בעבודת כפיה צבאית אונגריה, רק הפליטים היו מוכנים למעשי התנגדות, אך אף זה קרה רק ב 2-3 מקרים.

ע' 321

הצלחנו להוציא ממספר גסאות ערי השדה כ-1000 יהודים ומעלה, נוסף לכ-15000 שהועברו לאוסטריה עם משפחותיהם ובלוי לעכד את הסלקציה, הם אלה ש"הושמדו על קרח". מן הרגע הראשון של מלחמת העולם האמנתי בנצחונם של כלי הברית. שני הספרים של ליואי שהוגשו - אותו ליואי שבקש ממני להשתתף אתו בחבור ספר על הנושא וסרבתי. הלכתי אל הכונקר של הרב וייס נדל בברטיסלבה והכנסתי לפי בקשתו לאחת משתי המכוניות שהוצאתי משם. -

אשר לכסף שהגרמנים היו מעוניינים בו במז'מ אתנו - מטבע קשה לא פננו, אלא פרזקים שויצרים, כדי לקנות חמרים בחו"ל.

ש.י. אמתי שקראוס העיד בכירור שלך, והוא נזכר גם כמוצג ב' שנשלח לך. האם היה משהו בינך ובין קראוס, שקדם לבירורך?

תמיד: מתנגד. איגו נזכר מחקירה נגדית. האם כבר הוזכר בחקירה הראשית.

החלט: להרשות את השאלה, כנובעת מחקירת השתי וערב.

(-) ב. הלוי - נשיא.

(הער) ב-1941 האשמתי את קראוס בהתנהגות בלתי נכונה בקשר ל-60 סרטיפיקטים שנשלחו לילדים יוגוסלביים דרך בודפשט ולא הועברו ע'י קראוס בזמן לזגרב. מאז היו היחסים בינינו מתוחים ביותר, וקראוס נסח בכל מיני דרכים ואמצעים להכשיל אותי באופן אישי יחד ולהשמיץ אותי. האשמתי בזמנו את קראוס שע'י כך שלא העביר את הסרטיפיקטים בזמן רוב הילדים הנ"ל נהרגו.

ע' 322

האשמהיו בפני ההנהלה הציונית בבוד'. קראוס היה המזכיר של המשרד הא' בבוד'. היו שמועות בקשר לענין הסרטיפיקטים אינני רוצה לחזר עליהן, קומולי המנוח בתור יור' ההסדרות הציונית כתב מכתב, כתוצאה מבירור ההאשמות האלה, אל הנהלת הסוכנות בירושלים דרך קושטא והודיע שאין הוא מקבל עליו שום אחריות עבור פעולותיו של משה קראוס. אחרי המלחמה הוצא קראוס ממשרתו. העתק מוצג ב' נשלח לקראוס מפני שהופיע כעד, והיתה אפשרות שיופיע עוד פעם, לכן הודיע לו על ימים עבודת הודעה. כן זיגפריד רוט - העתק נשלח להם בתור עדים.

יצחק סטרנבוך לא אמר לי מאין לו המיליון פרנקים שהוא אמר לי שיש לו. לא רמז לי בשם מי הופקד הסכום. אמר שהסכום עומד לרשותו. השם מקללנו לא נזכר בקשר למיליון הפרנקים. גם לא נזכר הג'וינט.

היתה יחידה מיוחדת בשם Sondscommande במחנות השמיה, חתה הנהלת הפרטע אוסוולד פול, שנדון למות, ששפלה בהפקיד האידם להוציא את הזהב משני המחנים, וכו'. אין זה אומר שהופן-ס.ס. או הצבא הגרמני אינם אשמים בדברים האלה.

אשר לס' 288, כשראיתי את אייכמן כאחרונה, זה היה בברלין. הוא היה במשרדו. ראיתי אותו ברחוב. ישבתי באוטו של בכר. לא דברתי אז עם אייכמן. בכר ואייכמן ידעו יחד מהמשרד, נפרדו, ואייכמן הלך. "השיחה בה השתתפו בכר ואייכמן ביולי ואוג' היה בבוד', פה נפגשתי אתו ודברתי אתו.

אשר ל"מפול חיובי" במחנות, כונתי לשני מקרים בודדים שידעתי עליהם - של ליאון בלום ודר' ליאון בך. פרט לשני אלה לא היו הבדלים ניכרים בין יהודים תושבי המחנות, אלא מתנה אחד או שנים היו פחות איומים. התענינו בגורל היהודים שהועברו לאוסטרדיה, אחרי חשייתם קבלנו אינפ' ראשונה המהימנות עלינו מאונגרים שנסעו בעסקים לוינה והתענינו בגורלם. הגר' בבוד' טענו כל הזמן שהם מקיימים את ההסכם הזה, זה התאמת ע'י האונג', 15000 אלה לא הושמדו.

ע' 323

באמרו שלא היותי אומלל כשדברתי עם אייכמן, רציתי לאמר ששמרתי על כבודי כאיש וכיהודי כאחד. כל כסף שהיה דרוש לבריהח עמד לרשותם של מארגני הבריהח, וכתוצאה מכך כ-3000 - 4000 פליטים חלוצים ויהודים אונג' יצאו את בוד' בכרון 3 הגבולות, רומניה פלובקיה ויוגוסלביה ורבים הפליחו לברח. - התלוננתי בפני דר' ז'ו שורץ, מנהל הג'וינט על התנהגותו של סלי מאיר, ב-22/12/44 בפגישתי אתו בסט' גלן, דר' שורץ אמר שאי אפשר לשנות.

אשר לס' ציאודמוקרטיה, במשך כל שנות המלחמה עמדנו בקשר הדוק עם האופוזיציה האונגרית על כל סיועיה, כולל סוציאליזמוקרטים וקומוניסטים. התערבתי אצל בכר, בקשתו לשחרר חלק מהם מהאוסטראון, בכר שפא טרב. כשסלטי הגיע לשלטון, 2 מנהיגים קומוניסטיים כקשו ומצאו אצלי מקלט, יהודים, וקבלו ממני תעודות שיוכלו להמשיך בפעולותיהם החבלניות. קומולץ המנוח, שעמד בראש הקשר עם האופוזיציה, קבל אחרי מותו ארת הצטיינות גבוהה ממשלה אונג' אחרי המלחמה. לאף רגע במשך כל התקופה לא הועמדה בסימן שאלה נאמנותי האישית ונאמנותנו, משעם החוגים הנ'ל. קומולי נרצח ע'י סוכני מלשי באמצע עבודת ההצלה.

ע' 324

רוב ההנהלה הציונית עזבה את בוד' ברבנות ב'ב. בדצ' 1944, כשבועים אחרי בואה של הרבנות לשוויצריה, נפגשתי עם אשתי שם. חזרתי לחזית, כי זה מחובתי, כל זמן שהיו סכויים להציל או לעזר עוד ליהודים.

X X (חמיר, ברשות ביה' מש')

ברבנות ב'ב בבוד' היו חיילים גרמנים, ברבנות לא היו חיילים אונג', אלא יכול להיות שבתחילה היו גם חיילים אונג'. אינני זוכר אם הרב וייסמנדל הציע לי דין תורה אחרי המלחמה בקשר לפרשת ההצלה. אני זוכר שלי באופן אישי לא הציע זאת, אבל יכול להיות שבחון שיחה ידידותית התעורר בינינו הרעיון של צורך בבירור כללי של כל פרשת ההצלה בפני איזה פורום יהודי מתאים, לא רק על מה שנעשה על שטח הכיבוש הגרמני, אלא גם על מה שנעשה או לא נעשה בעולם החפשי. - בענין הבשר לא היה אצלי

איש בשם בונצל. אלא נפגשתי אתו פעם בקשר לענין אחר. אינני יודע אם כל הכסף הוחזר לכל החזענים בקשר לרכבת השניה, כי אני לא ספחתי בזה. - עד כמה שאני זוכר נשארו בכ"ז משומדים כרכבת מבדד' לב'ב. בכור' הוצאתי משומדים מהרכבת, אח"כ נודע לי שהיו ברכבת מספר קטן של משומדים, בניירות נוצריים מזויפים. מספר גדול של יהודים השתמשו אז בניירות מסוג זה כדי להחמק. והיה כמעט בלתי אפשרי לקבוע מי הוא משומד כאמת ומי המשומדים המזויפים.

ע' 325

(-) ב. הלוי - נשיא

נדחה למחר.

9.3.54

ה' אד"ב השי'ד 10.3.54

הופעות כו'ל.

תמיר: יש לי שאלה נוספת לעד הקודם, ששכחתי לשאלה - אם לאמריקאים היו מסבות מיוחדות ליהסם לבכר, שלא בקשר לפעולות ההצלה.

תלז: מחנוד. העד גמר את עדותו. וגם לפי סיב השאלה אין להציגה לעד.

הוחלט להרשות את השאלה הנוספת, מאחר שר' קסטנר נמצא באולם.

(-) ב. הלוי - נשיא

העד דר' ישראל קסטנר, אחרי הזכרת שבועתו:

א א (תמיר, ברשות ביה'מש)

שאלה: האם ידוע לך שלאמריקאים היה סבה מיוחדת להתיחס לקורט בכר לפני משורת הדין, מפני שבסוף המלחמה הוא היה אחד מאלה שנהלו סו'מ על שלום נפרד עם המערב, ולפעולה משותפת נגד רומיה?

ע' 326

תשובה: לא ידוע לי.

עד שני לחביעה בנימין אקצין (נשבע):

אני דיקן הפקולטה למשפטים. בהקדמת המלחמה הייתי בארצות הברית. 1944/5. מהחלה 1944 עד אביב 1945 הייתי מפקד ב-

War Refugee Board של ארצות הברית. WRB הייתה חטיבה אדמיני-טרית קטנה במסגרת Executive Office of U.S. President

לשם שכול ועזרה עד כמה שאפשר לפליטים מהארצות תחת שלטון היטלר, ולאקלה הרוצים לברוח מש. נוסד ע"י תקנה או פקודה של הנשיא רוזוולט. הועד היה מורכב משרד החוץ, שר האוצר, ושר המלחמה, הם היו אז קורדל הול, הנרי מורגנטאו, והנרי סטימפסון. העבודה נעשתה ע"י ועדה קטנה שעברה באוצר בושינגטון. תואסי היה

ע' 327

Senior Foreign Affairs Specialist האינמ' שהיינו

מקבלים באו מבטח מקורות: א) אגודות שונות שהתענינו בפליטים, ב) אגודות יהודיות. הג'וינט, הקונגרס היהודי העולמי, ועד ההצלה של אגוד הרבנים האורתודוקסים בארצות הברית, ופוד. (2) משרד החוץ, שהיה חייב להמציא לנו כל אינמ' רלבנטית. ג) מבאי כח הועד ששלחנו באופן מיוחד לאירופה. מזמן לזמן משרד המלחמה וממשלות זרות, לעתים רחוקות. מקללנד היה נציג הועד בשויץ. עמד בקשר אהנו. אירא הירשמן באשע עבודה הועד נספח אלינו ונשלח כנציג הועד לתורכיה. הועד נעזר ע"י האגודות הנ"ל וגם ע"י אחרות. השתמשנו בכל מיני דרכים, גדרות מקובלות, וגם יוצאות מגדר הרגיל. נעשו מאמצים, הצעות כל מיני מוסדות יהודיים ולא יהודיים לשכנע את השלטון הגרמ' לרכך קצת את גורלם של חלקים של האוכלוסיה הגרמ', למעמים הצליחו ולפעמים לא. אינני יודע אם היוזמה באה מהגסטפו או מהמוסדות. קבלנו ידיעות שהופיע בשויץ אם אינני טועה וזאל ברנד, אחד ממנהיגי האוכלוסיה היהודית באונגריה או פעיל שם, עם הצעות להמציא לשלטונות הגרמ' מלאי ידוע ותמורת זה כאילו הבטיחו לו אי אילו שלטון גרמ' שלא לשלח למות מספר מסויים של יהודים. ברנד הופיע באחד המקומות

ע' 328

והתקשר עם נציגו. נציגו לפני התקשרות עם אנשים שבאו משטח האויב היו צריכים לקבל את רשות השגרירות האמריקאית במקום. ההצעה של ברנד גרה מו'מ ממושך. אינני זוכר איך זה נגמר, כמדומני היא היתה אחד הגורמים להוצאת 1200 יהודים משרציינסטט לשווייץ. באשר למלואי אינני זוכר אם ההצעה נדחתה או נתקבלה, אבל יש אצלי הדו"ח של הוועד בו נאורים הדברים. סלי מאיר היה אחד מראשי הקהלה היהודית בשווייץ ונציגו או נאמנו של הג'וינט שם. בהסכמת הוועד נהל מו'מ ממושך עם קצינים גרמנים, בחלקו גם באמצעות מדינאי שוויצרי בשם מיוסי, על שחרורם או אי הוצאתם למות של מספר גדול של יהודים, והגם' תבעו תמורה כספית, אינני זוכר אם מלאי או מזומנים. המו'מ הזה היה בהסכמת הוועד. הוועד קבל את רשות משרד החוץ למו'מ, כל המכרקים שהיינו שולחים לנציגינו לחו'ל עברו את משרד החוץ שהיה מעבירים לשגרירות ומשם לנציג הוועד במקום. הג'וינט בקש מהוועד לאפשר העבדת סכום כסף לשוויצריה, 5 מיליון דולר. הג'וינט ברשות הוועד העביר את הכסף לשווייץ ע"ש סלי מאיר, כדי שיוכל להראות לגרמ' בשעת המו'מ שסכומים גדולים כאלה נמצאים ברשותו, כדי להניעם להתייחס ברצינות יותר גדולה למו'מ ולעכב ביניהם הדיגה המזינים יהודים. הקו של הוועד ושל הממשלה האמריקאית היה שלא להרשות שבזמן המלחמה סכומי כסף יעברו לידי הגרמ', אבל רצו להשתמש במו'מ כדי לעכב את תהליך ההדיגה עד כמה שאפשר. סלי מאיר קבל הוראות ומלא אותן שלא להעביר את הכסף או חלק ממנו לגרמ', אלא רק להראותו. שלא לתת שום Ransom על המו'מ הזה הודיעו לממשלת

ע' 329

ע' 330

בדיטניה ורוסיה. ועד והצלה של הרבנים האדוקים היה אחד המוסדות שהיו יותר קיצוניים מאגודות אחרות, למשל מהג'וינט, בעניני הצלה יהודים. וחאיץ בוועד להרשות לנקט אמצעים עוד יותר בלתי מקובלים. בשלב מסויים שטרנבורך, נציג ועד ההצלה בשווייץ, בקש את ועד הצלה למנות אלינו, וגם פנה אלינו באמצעות מקללנד נציגו בשווייץ, בבקשה להעביר על שמו מיליון דולר מכספי ועד ההצלה של הרבנים האדוקים בארצות הברית, כדי שיוכל להשתמש בו לתת כסף או מלאי (אינני זוכר) לסוכנים גרמ' תמורת הקלות ליהודי אונג'. או גם יהודים בארצות הסמוכות. לוועדת ההצלה בארצות הברית כנראה לא היו אמצעים, והוא פנה לג'וינט שהיה אחת האגודות העשירות, ובקש להלווה לוועד מיליון דולר ב'ל. הג'וינט לא הסכים לעשות זאת אלא אם כן הוועד הסכים לכך, והוועד הסכים לכך בתנאים מסוימים: (א) שימשו בכסף בדיוק באותה צורה כמו סלי מאיר - ז'א שיראו לגרמ' שהכסף נמצא שם, לשם עכוב המו'מ בהנחה שזה יגרום לעיכוב תהליך ההדיגה. (ב) שהכסף יועבר לא על שמו של שטרנבורך בלבד אלא על חשבון משותף של ש' ומקללנד. האוצר נתן רשיון להעביר את הכסף בהתאם להמלצתו. הכסף הועבר לשווייץ על החשבון המשותף הנ"ל. מקללנד צדדף עד כמה שאני זוכר מפני שלא היה לוועד אותהמדת הבטחון בנוגע לש' ולוועד ההצלה כמו לסלי ולג'וינט. ז'א לא היינו בטוחים שאם הכסף יועבר על שמו לבדו לא ישלם את הכסף לגרמ'. מקללנד קבל הוראות שלא להרשות את השמוש בכסף לצורך תשלומים או קניות בשביל הסוכנים הגרמ'.

ע' 331

עברו הרבה שנים וזכרוני מעורפל מאד, אבל עד כמה שאני זוכר נזכר בחליפת המכתבים שלנו קסטנר כאחד האנשים שפעלו באונג' או השתדלו לפעל לשם הצלת חלקי האוכל' היהודית. עד כמה שאני זוכר קסטנר היה בין הקיצוניים, אחד מאלה שדרשו והמליצו אפילו לשלם כסף לגרמ' כדי להבטיח מדה הצלה יותר תולדה. הוועד מסר דו"ח על פעולותיו אל הנשיא רוזוולט. קודם כל להברי הוועד עצמו, היינו לשרי החוץ, האוצר והמלחמה. הדו"ח פורסם בקשר לפרסום הדו"ח עצמו פורסמה גם הודעה לעיתונות. זו ההודעה לעיתונות (מוצג 35) והדו"ח (מוצג 36).

ע' 332

מוצג 35
מוצג 36

תמיד: אינני מתנגד להגשת שני המסמכים האלה, אבל שומר על זכותי לשען באיזו מדה יכולים לשמש הוכחה ובאיזו מדה לא.

חל: מבקש להשאיר לנו את הטענות על כך עד לטי טים, לקבל את המסמכים במוצגים ובטי כום ישען כל צד באיזו מדה הם יכולים לשמש הוכחה.

תמיד מסכים.

העד) דו'חות של חסיכות מנהליות עושים כדי להודיע לגופים הממשלתיים העליונים הממונים על החסיכה על פעולותיה, ואם יש אינטרס צבוי בתוכן הדו'ח - מפרטים אותו. הדו'ח מורכב מהסתייגות שאין אני שופט על מוסר, ולפי דעתי הפרטית, לא בתור דיון הפקולטה, אין מגם מוסרי בכך שאדם הנדרש להעיד יעיד על העובדות הידועות לו בלי לשים לב לכך מה תהיינה התוצאות (עדות לטובת הסניגוריה בקשר לנאצי).

ע' 333

X (תמיד)

הועד נוסד בינואר 1944. איננו יודע אם כל הפרטים שקדמו להקמתו, כי לא הייתי בשלב די גבוה לדעת מי התנגד להקמתו. מר מורגנטאו, שר האוצר, היה אחד האישים הנלחבים למאמצי הצלה והודות למאמציו הוקם הוועד.

האם יודע לעד שמחלקת המדינה סרבה לנקט כל יזמה רצינית להצלת יהודי אירופה לפחות עד ינואר 1944?

הענין מבקש רשות ביה"מש שלא לגלות סוד.

המירנ (לשאלת ביה"מש מה היא הרלבנטיות של השאלה) - אין בכוחי להורכח במשפט שהנ' היה סוכן גרמני ברגע שהחיל בפעולות ההצלה. אני מתכוון להורכח במשפט שהנ' התחיל את פעילותו בשירות נפסדות עם מגמות אמביציוניות חולניות, שהיו מעורבים בהם בשלב הראשון גם אלמנטים פרוזיטיביים, ושהוא הוזה חלק משיטה הרסנית בה נקטו אז לא רק הוא אלא מוסדות יהודיים רבים, ובהם הסוכנות והצ'וינס, שהשתיקה את השואה, מנעה התנגדות וסייעה במישרין לגרמנים, אם כי ללא רצון, בהשמדה, ובמיוחד סייעה לקשר הבין לאומי על ההשמחה. במשך הדברים ק' התגלגל להוצאה הכלתית נמצעת מחשיטה הזאת, הסתכן, הפך למסתך פעולה, הוסיף להסתכן וסיים כסוכן נציג. אני מוכן לגטש את השאלה שהצגתי בהקדמה ולעבר לשאלה הבאה.

ע' 334

העד) זכורני שהועדה שאלה לפני הקונגרס להקים גוף אקסקוטיבי לטיפול בפליטים, דבריו על פליטים אבל הכוונה היתה לאלה שעדיין לא ניצלו ממש. בקשר לכך ניהנו עד ירח ל-40 ועדות הסגנו והקונסרג ע"י אישים חשובים של העבורות היהודית באמריקה. לפני הקמת הוועד עזרתי ל-

Emergency Committee to Save the Jewish People of Europe

אבל לא עבדתי בוועדה הזו במשכורת. הייתי פקיד בספריה הקונגרס. באותה שעה הייתי פעיל בעבודה עבורית יהודית, הייתי חבר אותה המפלגה שגם חברי הוועדה הזאת היו חברים בה. המפלגה חרביזרניסטית ותנועת האצ"ל. פעמים אחדות עזרתי להם בנוסח מממכים, נסעתי מושינגטון לניו יורק להשתתף בחתימתו, וקבלתי לפעמים סכומים לכסוי הוצאותי, אבל שום שבר לא קבלתי. הייתי מצעץ בלתי רשמי, לפני הכנסתי ל- WRB יצאתי מהמפלגה כדי להיחחס באובייקטיות

ע' 335

לכל המוסדות, הנוצרה ומפלגות היהודיים שפנו אל הוועד ושהייתי המקשר אתם. ועדת החרום ספלה באופן פעיל לשם הקמת גוף אקסקוטיבי להצלת פליטים. איננו בטוח שידעתי על הכל, אלא במרה כללית ידעתי על המחווה. איננו זוכר כדיוק מה היתה עמדת של סטיפן וייז ~~הוא~~ ולואי ליפטקי להקמת ועד אקס' כזה, ואם העידו על כך בפני ועדות הקונגרס. אבל יודע לי שהיו שלבים שונים עד להקמת הוועד, היו שלבים בהם התנגדות חוגים ידועים, ושלבים ששינו את עמדתם.

המנהל של הוועד היה Pehle. אחד האישים שמעלו בוועד היה Dubois עד כמה שאני יודע שני אלה לא היו חברי ועדת החירום. איננו יודע על כך שהיו קטורים בוועדה החירום באופן אמיתי. ועדת החירום היתה אחד הגורמים שגרם וסייע להקמת הוועד, ובאשר למקום המדייק של הוועדה בין הגורמים היו הערות מחולקות. מי התנגד ובאיזה שלב אני יודע פחות. שר הפנים היה איקס. איננו זוכר מכתבים של איקס וונדל וילקי שהועד הוקם הודות לשם לוועדת החירום ולמרות התנגדות גופים אחרים. יתכן, אבל איננו זוכר. נדמה לי שאני

ע' 336

זוכר מאמר ראשי במו"ן זה ה- Washington Post. זה היה עתון חשוב מאד. אני זוכר שגם אירא הירשמן היה בין האנשים שועדה החירום פנתה אליהם. איננו יודע אם מתחלקה הזמן לנסיעתו לחורכיה ע"י ועדת החרום וקבל את הגושפנקא ע"י הוועד. מוצג 16, ע' 17 - יתכן שכן היתה ההשתלשלות. נכון שבאמריקה לא ידעו די

על השוואה. קשה לי להגיד שמסכה זו לא הייתה יזמה. הוועדה הבין-ממשלתית הוקמה ב-1938 באו"א, השתתפתי שם כבא-כחו של ע' בוינסקי, התנועה הרויזניסטית. אפשר שהיו אחרים שרצו להשתמש בוועדה הבין-ממשלתית בתור facade על כל פנים פעילותו לגמרי לא הייתה מספקת. אני מניח ש-3 השורות האחרונות בעמוד XV של מוצג 16 הן נכונות. לא אסרתי את הקשר בין אי הפעולה ואי ידיעה הצבור ידיעת הצבור היחסי יכולה להיות גורם נוסף של לחץ על הממשלה, אבל הממשלה יכולה גם לפעול בלי לחץ נוסף זה.

ש' האם נכון שהוויזנסט והסוכנות לא נתנו פרסום לשואה והשתיקו אותה באמריקה, הן לפני 1944 הן בשנת 1944.

ע' 337

תל: מהנגד. לא רלבנטי.

המיר: ק' השתתף בפועל וביודעין בקשר השתיקה.

החלט: להרשות את השאלה.

(-) ב. הלוי - נשיא

(הער) אין לי ידיעות מספיקות כדי לענות על השאלה בעזרה זו. מודעה בניו יורק טיימס עלתה אז בערך 800 דולר, עד כמה שאני זוכר. לרשות הג'וינסט עמדו מיליוני דולרים. יש להניח שגם לקרנות הציוניות. הגיו יורק טיימס דניו יורק הרלד הם החשיבים ביותר אף כי לא הנפוצים ביותר. אינם נקראים לפ' מיליוני אורחים, אלא מאות אלפים. ניו יורק טיימס קבל מודעות של עמוד שלם מועדי החרום ופרסם אותם על השואה באירופה. אני חושב שזה היה ההחלט כבר ב-1943 אפשר אפילו לפני זה. לא רק ניו-יורק טיימס. היו כמה מודעות. ועדת הרום הייתה בעלת אפשרויות כספיות וארגוניות הרבה יותר מצומצמת מהסוכנות הג'וינסט. עד כמה שאני זוכר שהג'וינסט והסוכנות לא פרסמו מודעות כאלה בתקופה הנ"ל. זו אחת הסבות שאני שתפתי אז פעולה עם הגוף הזה ולא עם הסוכנות. נכון שיצאו לא פעם בהתקפות על אותו הגוף, גם נזכרה המלה racked

ע' 338

אישים חשובים של הסוכנות והנ' יצאו בהתקפות נגד ועדת החרום וגם נגד שיטת ההעמדה במודעות. אני התמרמתי מאד אז על עמדת האישים הפרודמיננטים האלה. למרות ההתקפות שהפתי פעולה עם הגוף עד להקמת הוועד. - לא נקבעו קווים נוקשים לפעילות הוועד. פלה הצהיר שסוף לא חסר, לא כל הצהרה של פקיד ממשלתי היא נכונה. התחילו בפעולות הצלה קטנות, מקומיות, אבל היכף אח'כ באנו בדברים עם הוויזנסט, והדבר הלך והתרחב. בעתון ועדת החירום פורסמה הצהרה זו של מלה, אינני זוכר אותה, אבל אינני מסופק שזו הייתה הצהרתו (מוצג ל' 8). אני זוכר אח מהזכיר שהוגש לנו ע' ועדת החירום, שפורסם באותה הוצאה (מוצג ל' 8). נכון שהוועד לא עבד בהקף בה גדול. זו הייתה ההצעה המרחיקה לכת ביותר באופן כללי, אע"פ שבכמה פרטים היו אח'כ פעולות יותר מרחיקות לכת. משרד החוץ היה יותר מעוניין באספקטים מלחמתיים. לכן עמדתם הייתה יותר מתונה בעניני יהודים, ולי מור יהודי אפוא פחות רצויה. הרושם שהיה בצבור - לפי דעתי רושם מוצק - שהחוגים הממשלתיים הכריטיים לא התיחסו באהבה גדולה כ"ל לצרכי הצלה מסויימת. לדעתי מוגזם לומר שאיך והלפיקס חבלו בכל פעולות ההצלה. אינני זוכר שאורד מוין לא נתן להצעה ברנד להתקדם. לא בכל שאלה אלא בשאלות רבות התעוררה שאלה א"י בתור מקלט סופי, אבל בשאלות רבות. הג'וינסט והסוכנות היו בין הגופים שהופיעו לפנינו והציעו הצעות, להצעות הייתה השפעה מסויימת. הצעותיהם היו יותר מצומצמות מאשר של ועדת החרום, אבל לא כל הצעה היא מצאונית. רזולוט הוציא קריאת איום לממשלות הגוררים. הנזכרת בדו"ח (מוצג 36). הקמת הוועד בא באמצע הדיונים בוועדת הקונגרס. בין שיטות הפעולות שהסכמנו עליהן היה גם לשחרר גרמנים או גוררים ולתת כסף, אבל במדה מצומצמת מאד. ידענו שההשמדה הלכה ונמשכה בקצב מהדים. באופן הכללי נמשך ההליך של השמדת מאת אלפים ע' הנצים והצלת עשרות אלפים ע' הוועד. על ההצעות של שטרנבוך אני זוכר במדה מסויימת מהמסמכים, ובמדה מה נזכר בדו"ח. אינני זוכר שגם לסלי מאיר צורף שמו של מקלגוד להפקדת כסף. אינני זוכר אם סלי מאיר הודיע לנו ששיטת אי השלום הכסף היא הרסנית מבחינת היהודים,

מוצג ל' 8
ע' 339

ע' 340

אבל אני זוכר שגם בינינו היו ספקות. אם סלי מאיר הודיע לנו על כך, אינני זוכר. עזבתי את הועד לפני סוף המלחמה, בין טרץ למאי 1945, אבל נשארתי בושינגטון ועמדהי בקשר לעניינים. נכון שתורכיה שודרה פורטוגל היו מרכזי המגע עם הגרמ' בעזרת שונות. האנשים בינינו שלא היו נלהבים מההצלה הכיע חששות שכל המגע מצד הגרמנים בא לשם מגע עם המערב ולמטרות זרות להצלה, אבל אנו הנלהבים להצלה אמרנו שהמניעים של הגרמ' אינם חשובים ובלבד שיש להציל. בעקבות המפלגות הצבאיות היו יהודים בין הגרמ' שהיה לנו רושם שרצו ליצר להם אליבי לאחר המלחמה, ושגם רמזו על כך, מסופקני אם זה היה קלי כללי גרמני. השאלה שעמדה לפנינו - באיזו מדה להענות לבקשות מסוג זה. המנגנון שלנו היה קטן. אחדים מאתנו היו סבורים שמהו נהוץ לתת לגרמ' והלא אסור לתת להם עזרה בזמן המלחמה, ומוטב לרמז להם על הבטחות לאחר המלחמה, אבל לא התחייבו על שום דבר. אני לא ראיתי שום הבטחה קונקרטית לאיזה גרמני שנעשה לו כך ורק לאחר המלחמה. מסקנתנו בסוף המלחמה הייתה שעשינו דבר חשוב, אבל מה שלא הספקנו לעשות עלה על מה שעשינו. חלק מהניצולים הם יהודים בסתנות החסד ובארצות הגרירות וכו' שהצליחו לקבל זרכון דרום-אמריקאי. הגרמ' השילו סמך באמתות הדרכונים, פנו לממשלות הדרום-אמריקאיות, היתה סכנה, הועד שייך עזר בהרבה לכך שהממשלות לא נתנו חשבות שליליות, ע"י כך ניצלו קצת יותר מ-10000 איש. סוג שני יותר קטן - יהודים בני העדה הספרדית, שהצליחו להשיג על הממשלה הספרדית והממשלה התורכית שכל אחת מהן תודיע לגרמ' שהיא מסכימה לקבל תחת חסותה כמות מאות יהודים מבלגריה, יוון, צרפת וכו' לחסותה. סוג ג) אותם האנשים שבאופן טיסי הועברו מברגן בלזן וטרץ לשווייץ. סוג ד) הגדול ביותר - יהודים מבוד' שהודות בחלקם למאמציו נציג הממשלה השוויצרית מר לוד' והממשלה השוויצרית מר ולנברג לקחו אותם תחת חסות ממשלותיהם. 20000 - 30000. נכון שאולי אפילו 40000. ה) יתכן שבשלב האחרון כל הקצב של החשמה למשל העברה מ-16000 יהודים שנשארו ברינה לאושויץ לא יצא לפעל מפני שהמגעים שנוצרו התחילו לפעל. בדו"ח המצאו את כל החשיגים החיוביים, הקשיים לא המצאו, בשלב האחרון של המלחמה היה לנו רושם שאפשר שהקצב הכללי של העברת יהודים מגרמ', אוסט', אוצ' ומקומות אחרים למקומות השמדה הראש, ואפשר בחלקו גם מתוך השתלשלות המו"מ עם נציגים שונים של הימלר, וביניהם בכר. נכון שבמדת רבה, לא אקסלוטיבית, היהודים שניצלו בשלב האחרון ניצלו בתוצאה מהלחץ שלנו. אני מניח שגם המצב המלחמתי היה גורם חשוב, איזה מהם יותר חשוב - ענין להשערה.

ע' 341

ע' 342

ע' 343

לא הושינו לתת את הכסף. היו חלוקי דעות במנגנון הפנימי אם כדאי לבסות להתגבר על המניעה הזאת. הודע - שלשת השרים - פה אחד החליטו שאסור. סלי מאיר ידע שאסור, והוא עשה את עבודת ההצלה במסגרת הסייגים וההוראות שחודיע לו על יאהן מקללנד. מאיר היה איש הג'וינט, לא כפוף לוועד. לא הייתי מצדיק מתן עדות מרצון המסוגלת להיות לטובתו של אדם כמתואר (קצין בדרגה קולונל בופן-ס.ס. שבשלב ידוע היה הממונה על כל מחנות הריכוז היהודים ושתי מהאנשים המקורבים להימלר). אלא אם כן כזמן המלחמה עצמה היו לעד דרכים עם אותו אדם והוא קבל ממנו עזרה להצלתם של יהודים והתחייב לפיו תמורת העזרה להגיד אחרי המלחמה את מה שיש להגיד לזכותו. ז"א אם העדות ניהנה כחלק מאוחר של התמורה על הצלת יהודים. במקרה כזה הייתי מצדיק עדות כזאת. תרשה לי לשאול אותך למי אתה מכתוונ? באותם הימים של המלחמה אי אפשר היה לחזות מראש באיזן עזרה תהיה העזרה, לא ידעו שיהיה מספם נירנברג, היה יכול להיות שלא תהיה עדות אלא הפהרה פרמבית וכיו"ב. שג' גרמני נציג גבוה שהיה שותף להשמדת עשרות אלפי יהודים ושבשלב האחרון של המלחמה עזר להציל יהודים, מבלי לדבר על התחייבות, האם הוא נשאר - מבחינה יהודית לגבינו אחראי על כל מעשיו, ובקונש זה יכול להיות רק גורם להתמקה?

ע' 344

ת: נכון. זה יכול להיות רק גורם להתמקה העונש, לא לבטול האשמה היסודית. כיון שהזכרת את שמו של בכר, אני מוסיף ששמו נזכר בדו"ח (מוצג 86) כסוכן מסחרי ולא כקצין הופן-ס.ס. ואין אני יודע כלום על הפקידו ומעשיו של בכר לפני שהופיע בתמונה הזאת. הרושם שלי הוא שלא ידעתי בזמנו שהוא היה ממונה על כל המחנות.

ע' 351

הראשון היה דר' משה כרמלי והשני צבי הקפל, שניהם חברים של "הפועל המזרחי".

אני מניח שידוע לשלט' האונג' מקום המצאו של דר' ק' השלט' האונג' די עדים למחנזה בישראל, השתתפתי אצל הציר האונג' פה בסורה של מסבות וגם הייתי אורה בביתו. לאחרונה הייתי מוזמן אליו לארוחה ערב ולארוחה זו היה מוזמן גם דר' ק' ורעייתו. דר' ק' היה אישיות די ידועה באונג'. בהחלט לא מתקבל על הדעת שאיזה ציר דיפלומטי שהוא יזמין אדם לארוחה שמחמשים אותו כפושע, מושע מלחמה או מושע סתם. שמי הקודם היה פיטרפי. הפסוק בסיפא של נקודה 18 (מקראים לו "הציר פיטרפי" וכו' עד הסוף) זה שקר. אלמנתו של קרמולי נמצאת בארץ. ניתן לו אות הצטיינות גבוה ע"י הממש' האונג' אחרי מותו, בחוגי הסוציאליזם קרמולי בבוד'. כל עוד הייתה קיימת מפלגה זו שם, נזקקתי ביחס של אהדה לקסטנר, כי מספר מנהיגים שלהם פעלו יחד אהו במחנה.

ע' 352

(X X תמיר)

לפני קום המדינה הייתי סקיד ב"אבן-וסיד" בחיפה. עליה לא' ב-1934. לראשונה נשלחתי לאונג' ב-1947 כשליח של "האחד העולמי" לשם פעולה ציונית. המגמה הייתה חזק הארגון של "האחד העולמי" והמדינת חברי הארגון הזה לעלות לא"י. זו אותה תנועה שדר' ק' משתייך אליה, בישראל זו מפא"י. לא ארגנתי עליה ב-1947. אלה הפקידים היה להשפיע על יהודי אונג' ללא הבדל השתייכותם המפלגתית לעלות לא"י. זה היה גם תפקידה של ההסת' הציונית. נכון שנשלחתי ע"י האחד כדי לשלח לא"י חברים של התנועה. נשלחתי כאיש מפלגה. אבן וסיד מוסד הסתדרותי. אני חבר מפלגה שנים רבות. בתקופה הזו היא 1947 - הייתה יציאה חפשיית מאונג' והגבלות היו רק בממשלת המנדט, מי שהיה לו תעודת עליה הורשה לעזוב. זה נמשך עד נוב' 1948. בזמן המנדט הייתה קושה מוגבלת של סרטיפי קסים לאונג', כמו לכל מדינה אירופית לא הייתה התחרות מפלגתית על הסרטיפ', כי היה הסדר. ההסדר נעשה בוועדה של המסדר האי"י, שם לא הייתי חבר ואינני יודע אם ההסדר חושב בכל או לא. יתכן שהסדר חושב רק אחרי מאבק קשה. היה שפע של אנשים שרצו לעלות ומעט מקומות. השרגדיה של יהדות מזרח אירופה, ק' אונג', הייתה שלא הבינו שהגיעה שעת הכושר עם סיום המלחמה להפעלת לחץ להחרת העליה, לכן נשלחתי לאונג'. אונג' הורשתה לצאת, ולא באו רק מפני שכאן לא נתנו לעלות. היה מקום להשפיע על היהודים באונג' שידועו עולמות כדי להשפיע על ממשלה המנדט להחרות עליה משם. במדה שיתעורר במספר רב של יהודים הרצון האישי לעלות, זה הסתכם ברצון קולקטיבי. משרתי הייתה להגדיל את מספר היהודים שרוצים לצאת. זה היה תפקידי מעטם אחד, אך תפקיד זה היה משולב בהחלט לתפקידי ההסת' הציונית. לא נכון שמפא"י קבלה באותה התקופה את הקושה הגדולה ביותר של סרטיפי, לא בדקתי מספרים, אבל הו"ש של המשרד האי"י הייתה מורכבת ממספר שוה של נציגים של כל מפלגה ומפלגה, וזה היה לחלוקה שוה של הפרס' בין כל המפלגות - לא בדקתי מספרים, אני יודע הוכח הוועדה, ואפשר לסמן על נציגי המפלגות שכל נציגות הבטיח את חלקה. אינני יודע מספרים של חלוקה הסרט'. מספר הסרט' היה כל כך זעום שזה וכוח סרק בינינו במדה ניכרת. היה מספר של סרטיפי קסים יחידים, אפילו לא 10 סרט' לחודש במוצע. חשבתי אז שהרעשה עולמות באונג' עלולה להשפיע על ממשלת המנדט. אני חושב שהרעשה עולמות בישראל כיום אינה יכולה להשפיע על ממשלת אונג'. בארץ רבו קרטיה אין הממשלה מונעת מהצבור לעשות הפגנות וכו', אבל על כל ממשלה לפי דמיון להעזר ביחסי חוץ באמצעים דיפלומטיים. יכול לקרות שממשלה אה תומכה בהנועה צבאית בארצה כדי להשפיע על ממשלה שניה, אבל אין לראות בזה כלל. ידוע לי שבקרוב יהודי אונג' בישראל הייתה חסיסה גדולה שדרשה להרעים עולמות כדי להשפיע על ממשלת אונג'. אחד הפעילים היה אדם בשם שלומן. קראתי שהם דרשו ארגון קנגרם למען העליה באונג' התנהל פולמוס חריף בשטח זה בין שלומן וק' בעתונות האונגרית בארץ. הגדירו כמסרת הקונגרס השגת עליה חפשיית מאונג', ק' לא סאב את המאמרים המתונים שלפי תזמנת משרד החוץ מראש, אלא אחרי הופעתם. בלי רשות שר החוץ לא אוכל לגלות מה נאמר לי בחור ציר ע"י השלט' האונג', מסרתי את הבריים לשר החוץ שמטר לודעת החוץ והבטחון של הכנסת. היה לנו מו"מ עם ממש' אונג' ואינני יכול למסר פרטים בלי ישות.

ע' 353

ע' 354 א

ע' 354 ב

ע' 355

ע' 356

(סלוש) שייכת חיוס לרומניה, מסוף מלחמת העולם השני.

10 העבירה קלוש מרומניה לאונג'.

מדינת ישראל

858

צווי גוי

העו (בדלתיים סגורות): ארפד סוקושיץ', ואישורן רי.ס.
שני האנשים היו חברים בממשלו האונגרית, הודחו ונאסרו,
נמצאים במאסר, הזכרת שמותיהם באיזה שהוא משפט בישראל
יכולה רק להזיק להם, ומכחינה ישראלית - אציונית אין
לנו סבה להזיק לאנשים אלה.

תמיר:
תל: מסכימים שדף זה לא יועתק בהדפסת הפרטי כל.

החלט: בהתאם לכך.

(-) ב. הלוי - נשיא.

בין שתי המלמות היתה של רומניה. - קומולי קבל את הצטינות עבור מעשי גבורה בימי השואה. ע"י מטש' אונג' בשנת 1948 או 1949. השפיעה למפלגה הקומו' על הממשלה היתה מאז סוף המלחמה, עם שחרורה של אונג' עי הצלבא. אינני יודע את נוסח אות ההצט' עד כמה שאני יודע דר' ק' לא קבל את כזה. נכון שאני יודע של דר' ק'. אני זוכר מי הם המנהיגים הסוציאלידמוקרטיים שאמרו לי את מה שהזכרתי על דר' ק'. אני מוכן לגלות את השמות בדלתיים סגורות.

לפי בקשת מר תמיר הוחלט להוציא את הקהל.

(-) ב. הלוי

(לא להדפיס ע' 358)

המשך (בדלתיים פתוחות)

ע' 359

(העד) האנשים דברו על פעולות מחתרת אנטי-נאצית, שהיה שתוף בין אנשי המפלגה הסוצ'מ' ואנשי ההפחד' הציונית במחתרת, לא פרטו את הפעולות לי הזכירו לשבח שהם נעזרו בפעולותיהם.

העתון האונג' "הלדס" הפסיק להופיע בשנת 1950, אם אינני טועה. זה היה עתון שהיה מבוסס על עתונאי אחד הידוע היטב בצבור - ג'וד בילוד, זה היה שבועון, האיש סח, ואחרי מותו הופסקו עוד כמה גליונות. אינני סבור שהעתון היה מבוסס מאד באופן כללי, לא ראיתי הרבה מודעות בו. בסוף אונג' או בספטמ' 1953 הייתי מוזמן לארוחת הערב של הממונה האונג' בביתו ברמת גן. כל הזמנה של דיפלומט אני הושב כרשמית. כן היו מוזמנים דר' לותן ורעייתו ממשרד החוץ, מר טריץ' נשיץ עם רעייתו (קונסול ישראלי כבוד של אייסלנד), ופקידים של הצירות האונג'. למה היה מוזמן דר' ק' יכול לענות רק הממונה האונג'. אינני יודע אם זה היה לפני או אחרי המאמר של ק', אפשר לבדוק את זה. אין לי התרשמות למה הוזמן ק'. איוו שמועות היו נפוצות בצבור על דר' ק' אינני יודע, אבל אלי לא העיזו להביא שמועות המוגעות בו, כי יודעים את יחסי לדרך ק'.

ע' 360

(X X X (תל))

ההסדר באונג' באותה תקופה היה מבוסס על פריסטיות של המפלגות ולא דוקא על המפתח המפלגתי שנקבע בקונגרס הציוני וכו'. שליחים כמוני נשלחו לארצות הגלות מיום שקמה הציונות. בתקופתי היו 32 או 34 שליחים באונג'. לפני הקמת המדינה היתה תקופה שמספר העולים מאונג' לא היה זהה עם מספר הסר', כי לא היו הגבלות על היציאה. אחרי הקמת המדינה היתה עליה ניכרת מאונג', בראש וראשונה היה הגיוס לצה"ל, או אז להגנה, ממאי 1948 עד נוב' 1948 - במסגרת הגיוס עלו בקרוב 3000 - 3500 איש מאונג'. בתקופת הגיוס הייתי עוד שליח האחד, ממשלת ישראל טרם היתה מיוצגת ע"י נציג רשמי.

ע' 361

(לביה' מט) ממאי 1948 עד נוב' 1948 עלו עוד כמה מאות מחוץ לגיוס. מנוב' 1948 עד עכשיו עלו במסגרת ההסכם עם הממשלה האונג' 3000 איש, פלוס 40 ציונים עם משפחותיהם, ומלבד המסגרת הזאת - בודדים, על יסוד דרכונים אינדיווידואליים. היו פעולות צבוריות שונות בארץ גם מלבד ארגון הקונגרס אגאאאא לעליה. עמדת משרד היתה שאינו רשאי להיות גורם מפריע, אבל בפגישות עם העסקנים האונג' הזהרנו אותם שלא ינפלו את הפעילות הצבורית למען העליה ליצירת אוירה עוינת נגד מדינה שאנו מקיימים אהה יחסים דיפ' תקינים. אני בהחלט מעריך את דר' ק'.

ע' 362

עד 4 לתביעה כרמל לבנון, נשבע:

אני מפקד תחנה במשטרת ישראל. גביתי עדות מפי הנאשם. ברצוני הטוב. בלי שום כפייה או לחץ. זו עדותו -

תמיר: אין התנגדות.

(העד) מוצג 37 (מקריא) X X (תמיר) (אין שאלות).

(מוצג 37)

הייתי עו"ד בקלוש. עד 1943, אם זכרוני אינו מטעה אותי, אז בא חק שאסר על יהודים לעסק במקצוע עו"ד. נשארתי תושב קלוש. באמצע מרץ 1944 היתה פלישת הגרמנים שבועות ספורים אחרי פלישת הגרמ' לקלוש התחיל רכוז היהודים בגטו שהיה מוסדר בבית הרושט ללבנים בפרברי העיר. אם זכרוני אינו מטעה, המשטרה האונג'פקה על פעולת הריכוז. המונה על מחנה הריכוז היה קצין משטרה בשם אורבן. לא אוכל לזכר את פרצופו לפי תמונה, אבל לא מוצא ה', אורבן היה איש צעיר ולא זה. אני חושב שאני נכנסתי לגטו באפריל, בין אחרוני הנכנסים, והיינו שם עד החילת יוני. נמצאתי בתוך קבוצה של בערך 380 איש שהובלה מקלוש לבוד'. הקבוצה היתה מורכבת מ-4 גרמנים. חסול הגטו בקלוש נעשה שלבים שלבים וקראנו לכל שלב טרנספורט. עזבו בערך 8-10 או אולי 12 טרנספורטים. אחרי שהטרנס' השני עזב, הגיעה רשימה מועדת ההצלה בבוד'. כללה 150-200 שמות, בערך. שמות שזו תהיה הקבוצה שבעזרת ועדת ההצלה תהיה מועברת לא"י. זה גרעין א', זה היה יסוד הקבוצה. ועדת ההצלה שפעלה בבוד' בראשותו של דר' ישראל קסטנר, גרעין ב' - כתוצאה משיחות טלפוניות, אח זה אני יודע מפי דר' יוסף פישר ז"ל, שהתקיימו בהיותנו בגטו, בין דר' פישר ודר' ק', הוזמנה רשימה נוספת של מועמדים לקבוצה המיוחדת, כדי להרחיב עד 300 - 320 - 330. "הוזמנה" - מפני שאני מניח שדר' ק' בקש מד' פישר שירכיבו רשימה נוספת בגטו. אחרי שדר' פ' קבל את ההזמנה - הבקשה - או ההוראה מדר' ק', הורכבה הרשימה הנוספת שהשלימה את הרשימה כדי 320 - 330. הרשימה הורכבה ע"י ועדה שכללה 2 אנשים. סוג ב' - ימים ספורים לפני עזבנו נודע לנו שמעל ל-320 איש יכנסו 2 קבוצות משנה נוספות. קבוצה ג' הוספה בפקודת הממונה על הגסטפו בקלוש בשם פרם. רשימה זו גרמה כמעט לשבץ לב, היו בחוכה משומדים וללמנים שלא היו מקובלים על היהודים מקלוש. בערך 30-35 - 38 איש. בעת ובעונה אחת עם פקודת פרים באה פקודה מאורבן שצוה על צרוף קבוצה ד' - חומר אנושי דומה לסוג ג'. בערך 15-20-25 איש. הקבוצה הגדולה - א' וב' - היה לא צביון ציוני מובהק. מרביתם - אנשי צבור ציונים. מעוטם - אנשי צביר אחרים אבל ראויים, והיה אפילו מקרה של הכנסת אנשי ציוני מובהק, בהתחשב עם ערכו הכללי היהודי, הרב יואל טייטלבוים, שבמקרה נמצא בגטו קלוש. גטו קלוש הועברנו לבוד'. שם אוכנסו באיזה מוסד לעורים וחרשים ברח' קולומבוס, זהו "מחנה קולומבוס". מחנה מעבר. עמדנו בחסות כפולה - חסות ועדת ההצלה - "חסות" גרמנית. ועדת ההצלה דאגה לפרנסתנו, הוספו צריפים וכו'. לתוך הקבוצה של 320 איש לא נכנס בתמורה, התמורה היחידה היתה עברו הציוני. ה-320 גם לא שלמו בקולומבוס. היות ודר' ק' וחברי ועדת הצלה אחרים בקרו אצלנו, והרגשנו ביחס יותר מאדים מטעם הגרמ' הממונים על המחנה, 8-10 אנשי ס.ס. יחס לא אכזר בהחלט. קוסטרצ'ה היה מחנה שלפי מיטב ידיעתי הועמד תחת פיקוד אפנ' ושם לפי ספוריהם של אלה שהיו שם היה מחנה אכזרי עד מאד, טופס של המחנה היה לכליון. במחנה קולומבוס הופיעו 2 קבוצים ראשי קבלה לטעבר, וייס וסלומון, שספרו שדר' ק' הוציא אותם מקיסטרצ'ה. כשהרכבת שכללה את ה-380 יצאה לזרכה מקלוש לבוד', בדרך 2 או 3 מהאנשים ירדו לשתות מים וכדומה והרכבת המשיכה בדרך ואלה נעלמו. אחרי מאמצים קשים, טריקות בכל בתי הכלא, דר' ק' הצליח למצוא ולהעבירם לקולומבוס, אחד אב שמספחתו היתה בקולומבוס, ואחד היה נער, בן למספחת אחת בקול', היתה התרגשות גדולה. אני מעריך שהותי בקול' 3 - 4 שבועות. בקול' הקבוצה הורחבה, עד כדי 900 - 1000 לפי הערכתי, אינני בטוח במספר. החומר האנושי הנוסף היה שונה. הגיעו מערי שדה שונות, קבוצות כדוגמת קבוצת קלוש. אח"כ היו הצטרפויות מבוד'. יצאו לא רק ממחנה קול', אלא גם מ-2-3 מחנות מעבר דוגמת קול', שה"כ 1670 - 1700 בערך. יצאו גרמנות. זו "קבוצת ברגן בלזן", "רכבת ב"ב". אינני יכול לזכר תאריך. מולנו עמדה רכבת עם צעירים לעבודת כפיה, כמה מהם נמלטו משם ועלו אלינו, נתנו להם יד לכן. לא ראיתי דבר טרגי. עזבנו קרוב לחצות לילה את תחנת הרכבת, הרכבת נעה. כבקר נודע לנו שאנו נמצאים באחת מתחנות הרכבת בפרברי בוד' כמה קילומט' מבוד', למעשה עמדנו איפה במקום אחד, תחנה טרגי ורוש.

ע' 364

ע' 365

ע' 366

ע' 367

ע' 368

ע' 369

לפי מיטב זכרוני זזנו משם בו ביום אה"צ. התחנה הבאה היתה עיירה סמוכה לגבול אוג' האוסטרי. מושון-טיור-אובר. שם חנינו 2 - 3 ימים. מקום של שמועות. שמועה א' - שיש עכוב. שמועה ב' - "אושפיץ". היו פליטים פולנים - סלובקים שידעו מה זה "אושפיץ", וקמה כהלה גדולה. עד שהתברר שהכוונה לא לאושפיץ אלא לאושפיץ. ואח"כ שמועה - מקום גרמני קרוב להגובר. (לביה"מש) בבוד' היתה השמועה שיעבירו אותנו לספרד ודרכה לא"י - מפ' ועדת ההצלה. - התחנה הבאה היתה וינה. שם הופיע אחד הקצינים, אם אינני טועה קרומי. ודאגו לחלוקת מזון, סימן ראשון שיו ועדת ההצלה עלינו. משם ללינץ. פקודה לעזב את הקרונוח וללכת לדזינפצייה, התחילו בה, וקמה היסטריה שזה להשמדה. גזים. התברר שלא היה יסוד לבהלה. מקרים בודדים של השפלה, גזזו שערות למספר נשים, אבל לא היתה שם אכזריות. משם לצלה, 4 - 5 ק"מ מברגן בלזן, הורדנו ועשינו מרש כרגל לב"ב. המרש ארך 2-3 שעות. אינני זוכר אינצידינטים יוצאים מן הכלל אחרים.

ע' 370

בב"כ היינו עד חחילת דצמבר. ה-1680 עזבו בשני שלבים. שלב א', בערך 300 - 380, עברו לשוויצריה. אני הייתי בשלב ב', בערך סוף נוב' או תחלת דצמ'. נסענו כמה ימים עד סמוך לגבול האוסטרי - שויצרי, ברגנץ. שם שעות ספורות של מתיחות איננה. לפי שמועה שהסתבנה מהתא של ד"ר פיישר, שיש עכוב, שלא מעבירים אותנו. דר' ק' היה בברגנץ, ראיתיו ברובת, התחבקנו. אם אינני טועה שוב הפרצוף הנושא את השם קרומי היה נוכח. ושמות שנשארו בזכרוני - בכר, אייכמן. אני חושב שראיתי רק אח קרומי. משם הועברנו ללוסטנאו, על הגבול השוויצרי, שם שמדה בפס שני הרובת השוויצרית המוארת, פעם ראשונה שראינו אור בליה. דר' ק' ניצח על פעולת ההעברה. מלוסטנאו תוך בכי עברנו את הגבול השוויצ' והגענו לסט' מרגנטן. באו שלם' שויצ', רופאים, אחיות, גיל ושמחה, עברנו לסט' גלן. דזינפץ וכו'. למקום היעוד הסופי בשויצ' - אוסטנו

ע' 371

cause sur Montreux בשני מלונים, "אספלנד" - מרבית המחנה, "רגינה" - החרדים. אספלנד היה מלון מפואר לפני שהוכנסו, הותאם לצרכי מחנה, הפכו את המלון הריק למחנה. דר' ק' לא נסע איתנו לשוויצריה. אלא ראיתיו כעבור כמה חודשים, אם אינני טועה - באביב 1945 ב"אספלנד". על כוואו נודע שבוע שבועיים לפני כן. והכניסנו לו קבלת פנים, ארגנו חגיגה, היתה התרוששות גדולה, ערב של התרוממות רוח והזרלות, כלנו היינו נוכחים, דמעות וכו'. הכינונו לו את התמונה הזאת (מוצג 38). אני נקראתי מנהל המחנה, התמו שני מנהלי המחנה, יצחק קליין מנהל רגינה ואני מנהל אספלנד.

ע' 372

(מוצג 38)

1945. (מקריא מוצג 38). התעודה הזאת כמובן לא נחסה באיומים מהפליטים ע"פ דר' ק', הוא לא היה במחנה כלל כשהכניסנו אותה. זוהי עליה. כל אחד מאתנו הרגיש זכות גדולה אם יכל לזכות בידו במעילו של דר' ק'. בערב זה שמעתי מחיאות הכפים הארוכות ביותר בחיי, למעלה מ-20 דקה דר' ק' לא היה יכול להשתמש ברשות הדבור שקבל מטעני, ישבתי ראש באספה. ישבתי בקו' בערך 4 שבועות, לפני עלייתנו. הוטל עלי התפקיד להיות מנהל הטרנספורט משויצ' לישראל, בתוקף זה שוחררתי ועברתי לג'נבה לארגון את הטרנספורט. בג'נבה כסתה הסוכנות את הוצאותי. היו כמה יהודים שלאות הכרה לעברם הציוני הוצאו מהמחנה והועברו לג'נבה וקבלו שם תמיכה כזאת מהמוסדות היהודיים, גם דר' ק'. בקרתי אצלו, אפילו לפני שחרור, היתה אפשרות יציאה ליום-יומיים. דר' ק' היה גר בפנסיון סרגיי. היה לו חדר פנסיון מרוהט כדרך השוויצרים. לא "מפואר". עליתי ארצה. נאסף נפגשתי עם ק'. אני ביחסים ידידותיים פוליטיים וחברתיים אתו. אני בן בית אצלו לעתים נדירות מאד. כשעלה ארצה נכנס לחדר אחד ברח' אלכסנדר יגאי, שכון עובי הייתי קורא לחדר זה ולתנאים ששררו בו. אחרי לחץ איום של בעלת הדירה והתנאים היו ללא נשוא, חברים שהיו בב"ב החליטו שאי אפשר שאנחנו נגור בשני חדרים ודר' ק' יגור במצב כזה. ביזמתי הוקמה ועדה קטנה של חברים, אספנו כסף ושכרנו דירה בשדרות אמסטרדם בצפון ת"א בת 2 חדרים, אני עשיתי את חוזה השכירות והצגנו לו את חוזה השכירות כאחד מימי הזכרון כמתנה מאתנו. אחד החדרים עדין אינו מרוהט כיום, דר' ק' הוא אש החי מיד לפה. לפעמים גמילות חסד של 20-30-50 ל"י עומדת לרשותו מידידיו. אותו דבר היה לגבי דר' יוסף מישר, חסיו. הכרתיו. היה אישיות בולטת בחיים הציוניים והיהודיים הפוליטיים של רומניה ואונג' בין מס' 1 - 3, ואח"כ באים האחרים. תמיד היה חבר מס' 1 של כל קונגרס ציוני, והיה סגן נשיא של הקונגרס הציוני

ע' 373

ע' 374

כמה פעמים. ג'ר הקהלה בקלוש מאז נצורי, אישיות שהאפילה
על כלם וכלנו בחיים הצבוריים. י'ר אגוד הקהלה. ציר הפלר'
הרוטני טטעם "המפלגה היהודית". אחד מחוללי הציונות
בטרנסילוניה. אישיות שסמכותו מעולם לא הושלה בספק. סמכות
מוסרית כללית. בכל ענין יהודי, ציוני ולא ציוני, מס' 1,
2 ו-3 היה תמיד דר' פישר. נהנה מהוקות מתנגדיו הלא
ציונים. דר' דנש היה אחותו של דר' פישר. דר' אויגן וייס
היה י'ר ההסתדרות הציונית בקלוש שנים רבות. עבר ציוני
רצוף. הכרת דר' סבו, איש עשיר, מבחינה צבורית היה בסדר,
מבחינת נדבנות למוסדות ולקרנות, לקרן הפליטים וכו'. כל
האגשים האלה לפי אבחנה צבורית וציונית כניסתם למסגרת 320
לא היתה מוטלת בספק. אפילו אלמלא הקשר המשפחתי עם המנוח
דר' פישר שזכה להערכה גדולה.

ע' 375

נדחה לי' אד'ב תשי"ד (15.3.54) (שעה 10).

(-) ב. הלוי
נשיא

י' אד'ב 11/3

י"א אד"ב תשי"ד (15.3.54)

הופעות כב"ל.

המשך עדותו של דר' דוד הרמן, אחרי הזכרת שבוועתו:

X (תמיר)

ע' 376

אני ידיעו של דר' ק' עוד מהתנועה הציונית
 בטרנסילוניה. הינו יריבים והיריבות הפכה עוד בחול' לידידות.
 אני הלש בתאריכים הסטוריים - הגטואיזציה בקלוש התחילה בערך
 באפריל - מאי. לא היה לי כל תפקיד בגטו. הייתי ציוני אקטיבי.
 בגטו לא היתה ועדת הצלה, בכל אופן אי אפשר לענות כך על השאלה.
 ההנהגה היהודית של הגטו היתה נתונה בידי אנשים ממונים ע"י
 השלט' האונג' שבראשם עמד עו"ד דר' בלש. לא ציוני. כשהגמ' נכנסו
 לקלוש מונה יודנט, ברששו הועמד דר' יוסף פיישר. ככל שהרכוז
 בגטו התקדם, היודנט עדין ישב מחוץ לגטו, ואנשי היודנט היו
 האנשים האחרונים שהוכנסו לגטו. כשהיודנט שכלל בתוכו אלמנט
 ציוני רבים, נכנס לגטו, הנהלת הגטו כבר היתה בידי הגוף הממונה
 ע"י השלט' האונג'. ביודנט אני הייתי סגן מזכיר. נוסף על
 שני הגופים האלה היתה ועדה חשאית - ועדת הצלה קטנה בקלוש, בהנהגת
 דר' ארנסט מורטון, יו"ר ההסתד' הצ' בטרנסילוניה, והלל דנציג -
 סגנו. ועדה זו עסקה בבריחה ובהצלה. חברי היודנט היו רבים.
 הראש - דר' יוסף פיישר. לסלו היה ביודנט. דנציג. יוסף גוטלפב,
 דר' ארנסט מורטון. כל הנ"ל הם ציונים, אבל היו גם בלתי ציונים.
 היודנט היה גוף די מורחב, עם ועדות וכו', בערך 20-25 איש
 אם אינני טועה. אינני זוכר אם הנ"ל היו הבולטים. היה גם יוסף
 מוסקוביץ. לא ציוני, מזכיר היודנט. תפקיד המזכיר - הגומ'
 העמידו כל מיני דרישות. התפקיד החשוב היה לקיים את הקשר עם
 פעולות הריכוז - להכניס לגטו חברים, מטות, לבנים וכו', ועוד.
 כן לסגן המזכיר היו תפקידים אדמ' רבים - קשה לי לפרט היום את
 כל התפקידים. לפי מיטב זכרתי לא היו בעיות משמעותיות ליודנט.
 מפני שהיתה הזדהות בין היהודים ודר' פיישר. נכון שיהודי היה
 רוצה להתבודד להכנס לגטו. עצם קיומנו כלל נגוד לאינטרסים של הגרמ'.
 הגרמ' לא מסרו בידינו סמכויות אדמ' לנהול הקהלה. הסמכות בידי
 דר' פ' היתה מטעם היהודים. כל השלטון היה בידי הגרמ' והאונג'.
 הם לא העבירו לנו חלק מסמכויותיהם השלטוניות. כונתם היתה להשתמש
 ביודנט כמכשיר להעברת ההוראות, להביא לציות יותר קל. פ' בחר
 את החברים של היודנט. תוך התיעצות עם הגורמים היהודיים, ואשור
 הגרמ'. לא הוטל עלינו כל תפקיד בשטח הכנסת היהודים לגטו. גם
 לא בקשר לסדור בתוך הגטו, אלא זה הוטל על ההנהגה היהודית בראשותו
 של דר' בלש. בנגוד ליודנט. תפקיד היודנט למשל: ניתנה הוראה
 של היהודים להחכונן לגטו-איזציה. ושכל יהודי יוכל להביא אתו כו"כ
 קילו, ואנו דאגנו לכך שכל אחד יוכל להחכונן ולהצטייד בשמכות
 וכו' וכו'. בקשר לגרוש לא הוטל עלינו שום תפקיד ע"י הגרמ'.
 נכנסו לגטו עם הסרנספורט האחרון שהוכנס לגטו. כל הזמן היה
 לנו מגע עם הגטו, אבל לא העברנו כל הוראה לגטו. קיימנו מגע
 עם החלק שמחוץ לגטו, והרצים שלנו העבירו אינפ' לתוך הגטו וכו'.
 היודנט נתחטל ברגע כניסתנו לגטו, חדל מלהיות קיים. כשהיינו
 קיימים טרם היו גרושים מהגטו, אלא התחילו שבוועת אחרי כניסתנו
 לגטו, אז כבר לא היה קיים יודנט, אני בטוח. את הענינים הפנימיים
 בתוך הגטו נהלה ההנהגה בראשו של דר' בלש. אני זוכר את מוסקוביץ,
 שהצטרף להנהגת הגטו. אני זוכר עוד שם אחד בשם קרמר. אינני
 זוכר כמה חברים - 10 - 15 אולי. האוטוריטה המוסרית של דר' פ'
 לא פסקה עם התחטלות היודנט. דר' מורטון ברח לרומניה, דנציג
 נכנס לגטו. אינני יודע אם דנציג המשיך בפעילות לבריחה בתוך
 הגטו, אלא כל אחד נתן עצה לברח אם אפשר, אבל אינני יודע על
 פעילות מאורגנת. הייתי סגן מזכיר היודנט בקלוש, אותן ההוראות
 של הגרמ' שנתקבלו באי רצון ע"י היהודים בוצעו ע"י המשטרה הגרמ'
 או האונג', לא ע"י היודנט. דרישה של הגרמ' היתה דרישה לא
 נעימה. כטובן היו ההוראות שבצענו, אלא מה - היתה ברירה? השאלה
 באיזו מדה תוך כדי בצוע ההוראות נשארנו יהודים. כל פעולה
 בוצעה תחת רובה. אני בצעתי משמעת של תשלום מסי יהודים. אני
 מבקש פירוט "משמעת", "משמעת" שחם אינני מבין. בשוויציה הטלתי
 מעצד על אנשים, כי שם היתה משמעת בידי. בקלוש לא הטלתי מעצד,
 שם לא היתה סמכות לאף יהודי להטיל מעצד. לא היו "קפונ"-ים בקלוש,
 היו ממונים על סדר פנימי בגטו בהנהגת דר' בלש. המלה "קפון" לא

ע' 377

ע' 378

היתה ידועה לי בכלל בקלוש. קניימה - היו שמועות בוסו שמעבירים לשם. היו שמועות בוסו שזה מקום בוסו יותר. אינני יכול להשיב אם בוסו נודע שזו תרמית, אלא בוסו היתה קונפוזיה. היו שהי גירסות, נעשו מאמצים לעקב אחרי תעודת הרכבת, זאת היתה השאלה בוסו, ונתגבשו שתי דעות - לקניימה, מחנה עבודה, גירסה שניה - שהרכבות הצו את גבולות אונג' ופניהן לחו"ל. מי שמע על הגירסה השניה, כמובן נודע לו שקניימה היא תרמית, מי שלא שמע עליה, לא נודע לו כנ"ל. כל מי שהאמין בגירסה השניה, היתה לו ידיעה כביכול. אינני יודע מה היה מקור מוסמך. המקורות שלנו היו אנשים שבאו עד לגדר והביאו ידיעות או שמועות. והשמועות שהפיץ אורבן. גם היו הסתננויות ע"י קבוצת חולים שהועברו מהגוסו לפני יום. כמובן תחת השגחה וללא חופש תנועה, אלה קלטו שמועות. שום תנועה שהיתה מעוררת פומביות מסויימת בתוך הגוסו היתה בלתי אפשרית. אלה שהאמינו בגירסה ב' לא הקימו צעקות שהיו עשויות לעורר תשומת לב פומבית, כי לא יכלו להיות. אינני יודע אם עוררו צעקות אחרות. שמעתי שם כהני - הוא רפד החי בארץ. אינני יודע אם הוא אקריא גלויה מקניימה בה נאמר שהמצב טוב. לא שמעתי על כך. על בקרת והתמרות בקשר ליציאת 388 היהודים כמובן שמעתי, אבל לא על צעקות שלא יתנו להם לצאת. אנשים הוכו, אבל לא בקשר להבעת התמרות בקבוצה הנ"ל. הגישה קבוצת שוטרים מיוחדים שבאמצעות הכאות אכזריות מאד הצליחה להוציא מפי יהודים את מקום מחבוא רכושם, בחלקו הוטמן באדמה וכו' ובחלקו נמסר לאונגרים. אינני יודע על יהודי בשם שורץ שהוכה קשות. לפני כניסתנו לגוסו לא ידע היודנט שיהיו גרושים. אינני זוכר אם הגרמ' בקשו מהיודנט רשימות 4 יהודים. לא הייתי מוזכר היודנט ~~הוא~~ מתחלתו, אלא משבוע-שבועיים בערך אחרי הקמתו. לא נכון להסיק מעדותי (ע' 369) שאנחנו לא ידענו את המושג "אשוויץ", המושג הזה היה ידוע. הלא הפליטים הפושעים שבאו לאונג' ספרו. בוסו ידענו שיש שם אשוויץ, ידענו שזה מקום השמדה. רעיון גירוש לאשוויץ בכלל לא עלה על דעתנו. סכנת השמדה של יהודי אונג' לא עלתה לתודעתי, לכן לא הצטרפתי לבריחה, השמדה או קרטוריום לא עלה על תודעתנו. חשבנו על פלוגות עבודה. בעינינו הרכבת לא היתה של הצלה אלא של עליה, לכן רצינו להצטרף לה, עליה לא"י, דרך ספרד. אפשרות של עליה במינים ההם כמובן היתה מאד מאד מושכת לאור ההנאים האכזריים בהם היינו נתונים. לפני הגוסו היו קיימים גרושים למחנות עבודה, בחלקם בהנאים מאד אכזריים, שכעבור שנה כבר נפלו מהם חלק. קבוצת 1680 היהודים - קבלנו בשוויצריה למעלה מ-750 סטטימק', 750 איש אלה עלו. עוד 35 - 40 הוצאו בדרך תרמית (עליה ב' של יעקב וייס) משוויצריה לא"י, סה"כ בערך 800. יחד עם אלה שעלו אח"כ. הייתי מעריך שבערך 70% מהקבוצה שצוה את קולמבוס נמצאת בארץ. לא נכון שהקבוצה של יעקב וייס, רויזוביטסיים, עלו לרכבת בעל כרחנו, להפך - הנוחחו אותם. בראשונה שמעתי שיש קבוצה המיועדת לאגאלאץ לעליה, אחרי עזיבת הטרנספורט השני את הגוסו הייתי בוסו או. היתה ועדת ארבעה שהרכיבו את הקבוצה, אבל חלק מהרשימה באה מבוד' מורכבת, שלא היו עיכורים עליה. רשימה זו נחקלה אצל דר' פ' אני חושב. ה-4 היו הלל דנציג, יוסף גוטליב, אויגן לסלו, יוסף מושקוביץ. איש לא מינה, כלם מינו, את 4 אלה. רצייתי להגיד משהו 4 האנשים, אבל לא הרשית לי לוטר. לא הגרמ' מינו את אלה שהרכיבו את הרשימה ולא האונג'. היהודים לא יכלו למנות באופן דמוקרטי, אלא נחגשה הועדה הזאת. הגרמ' לא התערבו. 4 האנשים היו חברי היודנט לפני כניסתנו לגוסו. הפונקציה של הרכבת הרשימה נולדה רק אחרי כניסתנו לגוסו, ולא היתכבירי היודנט, אני למשל הייתי ביודנט ולא השתתפתי בהרכבת הרשימה. היו מקרים שהתעצו אחי, יתכן שוחחתי עם הלל או גוטליב או מוסק' אין כמעט איש צבורי שאתו לא שוחחו על שם אחד או שנים של 380 האיש. נולדה הועדה של 4, הרשימה באה מוכנה מבוד'. חברים אחרים שברשימה כבר לא היו שם, הודע על הרשימה גם אני הודעתי לאחדים שנמצאו ברשימה. הרשימה היתה צרה מכדי להשיא את רצוננו, שאלת הרכבה לא התעוררה. ה-150-200 שברשימה היו רובם ככולם ציונים. לא חשבנו שאלה כוללים את כל הציונים המובהקים. לא העמדת לי אין את השאלה אם ה-150-200 הם המתאימים. אני הייתי ברשימה. היו אנשים שאם אני הייתי מרכיב את הרשימה כמובן היו זוכים לעליה. להעריך לרשימה - לא הייתי מוסמך לטרוח, להקריב. אני מחשיב כל יהודי לראוי לעליה. כל 150 היו ראויים, אבל הם היו הראויים בה"א הידיעה, אינני יכול ואינני מוסמך. ההחלטה או לא היתה אם להציל 380 מתוך 18000, אלא אם להביא לעליה, כי תודעת ההשמדה לא היתה, היתה תודעת סכנה, לא תודעת

ע' 379

ע' 380

ע' 381

ע' 382

השמדה. אם הוטל על מי שהו התפקיד האזכרי להציל 300 יהודים מתוך 18000 (אעפ"י שלא היתה לנו תודעה כנ"ל), אולי לאפיינה לנו זכות מוסרית לבחור, אבל חובה מוסרית היתה לנו. חובה למלא אחרי הוראות הסוכנות היהודית אם ניתנהלו. - ברשימה שהגיעה לא נעשה שנויים בתוך הגטו לפי מיטב ידיעתי אלא הוספות. התוספת היתה תוצאה מסיחות טלפון בין ק' ופישן, אבל לא השמות. אני יודע שועדת ה-4 הרכיבה עוד כ-200 שמות. לפי מיטב ידיעתי לא הוחסרו אלא הוספו עוד שמות על רשימת ועדה ה-4. הגרמ' והאונג' הוסיפו. מהרשימות שנשלחו מבוד' ושהורכבו ע"י ועדה ה-4 לא הושמטו שמות לפי מיטב ידיעתי, כמובן מלבד אלה שכבר נשלחו בשני הגירוסים. דר' פ' היה בימים הללו חולה וצמוד למטה, שכב בגטו ואפילו ימים ספורים בבית החולים היהודי בקלוש, הוא לא השתתף השתתפות פעילה בהרכבת הרשימה של ה-4. אבל לפי מיטב אמנתי ידע דר' פ' על המתרחש. יכול להיות שהיו מקרים שאולי הוא קפץ. אבל בדרך כלל הוא לא קבע את השמות. אלא הוא היה הבר-סמכא. לא אוכל לאשר שקבע עשרות שמות ברשימה. מבחינת ראות ציובית או אפילו צבורית - הגרמ' והאונג' הוסיפו אנשים שמבחינה זו לא זוכים לכך. היו כמה מומרים, כן היו מטורבי המטמט, שהלשינו לפני השלט' האונג' שהשלת המסים על ידינו לעזרת הפליטים היא פעולה בלתי חקית. כספים אלה לא הלכו לגרמנים, בקלוש לא דרשנו תכשיטים. בגטו לא דרשנו שום דבר. לפי מיטב ידיעתי לא נכון שברשימה שועדת קלוש הרכיבה היו משומדים. מרבית האלמנטים שהוכנסו ע"י הגרמ' והאונג' לא נסעו לב"כ אלא נשארו בבוד'. לפי מיטב ידיעתי לא היה אף משומד ברשימה שהגיעה מבוד' או ברשימה של ועדה ה-4. בקבוצה המורחבת של 1680 איש לפי מיטב ידיעתי לא היו משומדים, אבל אני מכיר רק את אנשי קלוש. היו כאלה שהעיון לקחה יותר מזוודות מאשר הותר לנו. אני לא העזתי. אינני יודע כמה מזוודות לקחה משפחת דר' פישר. תא מיוחד לא היה למשפחת דר' פ', אבל היה קרון אחד של מחלקה ב', משפחתו ועוד שתי משפחות היו באחד התאים האלה. גם הוריו של אויגן לסלו. לא נקרא קרון של מיוחסים. אבל דאגנו שדר' פ' יקבל תא בקרון זה דוקא. ידוע לי שאדם סטר על לחיה של גב' ק' ברכבת, זה היה דר' פ' קאודרט. לא ראיתי. לא ידוע לי מה קרה לתכשיטים של משפחת פישר. על מחנה, קולמבוט שפרו היילי ס.ס., לא אונגרים, אמתי שהיחס של הגרמ' אלינו במחנה קולמבוט היה יותר מאשר אדיב. כמובן הפליא אותו שהיתה לנו אפשרות של עליה. השמדה לא ראינו. ראינו גירוסים - שפוזבים את הגטו. גם בקולמבוט עדין לא היו ברור אם הגירוסים הם לאושויץ. ידענו שהם לחול'. שנה שנה הועברו פלוגות גברים יהודים למחנות עבודה, זה היה בתודעתנו. אשר לשאלה אם היחס ~~היה~~ האדיב הנ"ל לא צלצל כשחוד לפרומיננטים - אבקש שלא לנסח שאלות הכוללות אימפוטציות. דר' ק' וחברי ועדת ההצלה הוטיעו יום במחנה שלנו ידענו שהמצאנו שם הוא חלק מפעולה ציובית, לא מתחתי בקרת על פעולת הפליה הזאת. למה הגרמנים אפשרו עזרה זו, על זה לא חשבתי. חשבתי את זו לעזרת המוסדות הציוניים. אינני יודע על התגובות של 400 יהודים אפילו מאה לרכבת בבוד'. יכול להיות שברכבת היה תא מיוחד לחולים, אינני יודע על נצולו ע"י פרומיננטים. שעה או שתיים אחרי שמוטת אושפיץ הגיעה ידיעה שזה אושפיץ. לא היה לי שום תפקיד ברכבת, ושם לא הייתי מקורב לדר' פ'. אינני יודע אם פ' דבר עם ק' בטלפון. לפי זכרוני הקלוש היה ברכבת אחד שלא היה צריך לענד כוכב זהוב, אולי אחד מהם התקשר עם בוד' או נסע לשם. אולי לב או דבצרי, אבל אינני זוכר. בלינץ נדמה לי שהיינו יום-יומיים. צלה - שעה בערך. שמועות הזוטה כמובן היו תמיד בתחנות. כל הנסיעה מבוד' ב"ב לקחה ימים, אולי 7-10. ב"ב היתה מחלוקת למחנות, ובכל מחנה היה צריך או שני צריפים. היצנו יחידה נפרדת. עזבתי את ב"ב כשמסקלי היה 49-50 קילו, היה רעם, קבלנו אוכל בהמות. אבל לא יצאנו לעבודת כפיה לשדה, זו היתה זכות יתר, לאור המצב שנודע לנו, כי המגע בין המחנות היה כרוך בסכנת נפשות. הגרמנים קבעו את רשימת הקבוצה הראשונה שיצאה משם. התחילו לפי א' ב', הגיעו עד ג', חוץ מאנשים כוודים. דנציג יצא בקבוצה הראשונה, לא כל החשובים נשארו בקבוצה השניה. משפחות ברנד, פישר וקסטנר לא עזבו את התחנה עד שכל המחנה עזב, אפילו בקבוצה השניה קראו את שם משפחת ברנד והשאירו אותה בב"ב, כשכלנו נסענו, לאחר מכן נודע לנו שזה נעשה כעונש על חוסר טובו של יואל ברנד משליחות קושטא. אמו של יואל ברנד מתה בכ"ג עד כמה שאני יודע. היו עוד 3 משפחות שלא הורשו לצאת: 2 עורכי דין ממכרי פנו לקרמר בבקשה שיאפשר להם לראות את כנותיהם, כשבאו פליטים חדשים לב"ב ונדמה להם שקראו את חתימות כנותיהם בבית הרחיצה. קרמר טרב, ובתור עונש על בקשתם השאיר את משפחותיה שן שני אלה בב"ב כשצנחנו עזבנו.

ע' 383

ע' 384

ע' 385

ן עוד משפחה אחת, שמלאה בהכנסנו למחנה את השאלון 'נתיבות רומנית'.
 בעוד שכלנו מלאנו נתיבות אונגריה. בשעת יציאתנו כבר נגדו
 הרומנים בהיטלר, וכעונש על כך שאירן את המשפחה הזאת בב'ב
 כשעזבנו. היו עוד 2-3 מקרים של מחוסרי נתיבות שנשארו. משפחת
 ק' ופ' לא נשאר איש שם. משפח' ק', פ', ולסלו (5 אנשים) גרו בב'ב
 בחלק נפרד של צריף, נפרד ע"י שמיכה, ד"ר פ' היה "זקן היהודים"
 במחנה, גם התקיימו התייעצויות הועדה. אולי גרו גם אחד או 2
 מהרופאים בחלקים נפרדים כאלה. היו התייעצות דרמטיות שלי עם
 שני עורכי הדין הנ"ל מה עדיף - בשחון או רגשות האדם אני טענתי
 לבשחון, הם לרגשות האדם אינני יודע אם פנו ל"ד פ'. עם ק' נפגשנו
 רק על יד הגבול השוויצרי, בברגנץ או בלוסטנאו. אשר למוצג 38 -
 לא חשתי שפעולת ההצלה הייתה מנופול של ק', אבל הוא עמד כראש
 קבוצת המצילים. אינני רוצה לגרע מזכויותיו של קומולט, אחד
 הקדושים שלנו, הוא זכה מידינו בשתי תלויות - הקימונו את "יד
 נתן" באי"ץ, המושב הראשון שהוקם בארץ ע"י אונגרים, ובעוד זמן
 קצר יסגור רחוב בחיפה על שמו. ק' היה היחיד שהופיע בגטו בתוכנו.
 שכל הדברים נעשו ע"י ק' והועדה, נודע לנו לא מהגרמנים, אלא ק'
 יום יום הופיע במחנה בבוד', וכן היה גוכה בלוסטנאו, וכן מאנשי
 הסוכנות היהודית בשוויצריה, גם ממיו של ק' כשהיינו בב'ב, אחרי
 שהקבוצה הראשונה של למעלה מ-300 איש עזבה לשוויץ, קבלנו איוה
 מכתבים, גם אחד מהלל דנציג, על המתרחש בחוץ. גם נודע היה בין
 מקבלי הסרטיפיקטים. אני לא חלקתי סרטיפיקטים ולא סרבתי. בשוויץ
 הייתה ועדה מורכבת מנציגי כל המפלגה בשני המחנות, בצרוף הסוכנות.
 רצו לעלות יותר ממספר הסרט' (700) שהיו. תוך התייעצות בין מפלגתית
 שלא השתתפתי בה, בצרוף הסוכנות, נקבעו אחוזים למפלגות, גם
 לרביזיוניסטים. לפני זאת הקבוצה משוויצריה הופיע אצלי, בתור מנהל
 הסרנספורט לאי, יעקב וייס בלוית שני חברים רביזיוניסטים,
 הודיע לי בעד רצונם לעלות, סרט' לא קבלו, בקשו עזרה, ואחרי
 התייעצות עם אנשי הסוכנות נתתי להם תשובה חיובית, יעקב וייס יחד
 עם 18-20 חברים איש הופיע במקום המאסף, בבריך, תכננו איך
 להערים על עירנות השוויצרים, נתתי ליעקב וייס וחברים אחרים
 שצטרפו ללא סרטיפ', בצורת עליה ב'. תפקידים של משטרה פנימית,
 שהשגתי מהשלט' השוויצ'. וכשיעקב וייס נדון למות, והייתה סכנת
 נפשות במחנה לעמד ליטין חבר נדון על פיצוץ עכו, הזמנו 3
 תמונות שאני רוצה להציגן עכשו, והעברנו אותם לקונינגהם ולאנגליה,
 בנוסח זה שהצלומים מראים (מוצגים לי"ב, ל"ג, ל"ד). החתימה
 הראשונה היא של ד"ר פיישר, כן אחיו של ד"ר קסטנר. הרשימה הורכבה
 ע"י הנהגת המפלגות, כל מפלגה קבלה אחוזים, אינני יודע מדוע וייס
 לא נכנס בה, אולי גם בה הקריב את עצמו, בכל אופן ידי לא הייתה
 בזה. אינני יודע על גביה כסף מאתנו לפני שעברנו את גבול שוויץ.
 אינני חושב שבכלל הייתה אפשרות כזאת אז בחושן שנשתתה פריקה
 וטעינה. - פעם הופצה קלוש, לא נטו קלוש, בקרבת מקום פנלו הפצצות,
 אינני יודע אם פגעו בתח' הרכבת. אינני יודע על דמורליזציה בין
 האחרים אז. בין היהודים שברחו מקלוח לרומניה היו ד"ר מרטון
 הרב ד"ר משה ויינברגר ד"ר ארנסט הציג. אינני יודע שקבוצה, ביניהם
 מנדל הציפה התמרדות בבוד'. גם לא על קבוצה אחרת. אין בידי רשימת
 אנשי רכבת ב'ב. לפי מיטב ידיעתי לא היה תשלום לא בקלוש ולא אח"כ,
 כדי להכנס לקבוצה. כשהיינו בקולומבוס נעשתה איזו פעולה להחתיים
 אנשי יבלת על החתיבויות לטובת קרן היסוד. בהדרגת ד"ר ק', ולמעשה
 אויזן לסלו וד"ר פיישר נצחו על הפעולה. אני חושב שהיו גם תשלומים -
 מהאמידים שהיו במחנה נאספו כספים לפי מיטב ידיעתי. לא מאנשי
 קלוש, אלא אחרים. איש לא שלם בעד עצם השהיה במחנה קולומבוס.
 בליסטנאו או בברגנץ לא שוחחתי עם ד"ר ק', מלבד שלום והתבקורת
 וכו'. בשוויץ שוחחנו גם על טה שעבר. באונג' היו קהלות יותר גדולות
 מקלוש, אני חושב דברצן, אולי אני טועה בהערכת. הקבוצה שלנו
 שיצאה מקלוש מותה את הסרנספורט האחרון. אני יליד טרנסילוניה,
 לא יליד קלוש. לא ידוע לי שבהיותנו במחנה קולומבוס הציפה קבוצת
 קצינים לשעבר את הפצצת המנהרות והגשרים שבהם עוברים הרכבות מאונג'
 לפולניה.

מוצגים
לי"ב, ל"ג, ל"ד

xxx(חל)

כל פעולה של היודנרט נעשתה כדי להקל על האוכלוסיה
 היהודית בעצם האפשרות. המסים שכללנו היו תרומות תוך אונס יהודי
 לשדות יהודיות, לא הועברו ע"י היודנרט לנציים. סמכות מוצעת -
 כפיה - לא היה לנו. 20 חברי היודנרט לא יכלו לכפות את רצונם
 על המון היהודים. בשוויץ' היה המחנה לזאג לכל העבודות הפנימיות,
 בשול, נקיון, העבודה חולקה בין כל אנשי המחנה, שתי גברות של

היה יאה להן להשתתף, טרבו, "עצרת" אותם 3 ימים בחדר ~~המפגש~~ במלון בתור עונש. כפי שאני זוכר, השלט' בפנים הגשו עשו ~~המפגש~~ מאמצים גדולים כדי להפיץ שהמדובר בעבודה, גם אורבן עצמו נאם על כך עד כמה שאני זוכר, ונפוצה שמועה כאילו משהוא מהמפלגה הסוציאליסטית עקב אחרי הרכבת ונוכח לדעת שמקום ~~המפגש~~ היעוד קניימה, והיתה גם שמועה ~~המפגש~~ מנוגדת שזה לא קניימה, אלא שהרכבות עברו את הגבול דרך קושיצה (קסא), ז"א לא עבודת כפייה בפנים הארץ, אלא מקום יעוד בלתי נודע בחו"ל. כל מי שלא נכלל בתוך הקבוצה של ה-322, מקננת בתוכו חולשה אנושית, גם קנאה ושנאה, רגש שהוא משפחתו לא גורשו ע"י הגרמ', אלא לא נצולו ע"י ק' וקבוצתו, על כן נולדו נמוקים - קניימה היא אחד הצנורות לרושות אלה - להציד שהציונים הפיצו את השמועה על קניימה היא באמת חלול השם, הרי בשני הטלפונים עובד ציוני יקר, אפילו ממשפחת ק', כן קרובים רבים של ד"ר פ' נפלו קרבן. אם נפל בגורלו של מישהו שהוטל עליו תפקיד בתוך מצב של סכנת מות להציל חלק מהנתונים בסכנה, ויש לו ברירה אם לתת לכלם ללכת לטמיון או להציל נפש אחת או יותר, אני סבור שגם כל האכזריות שבדבר חובתו להציל. חובה מרה מאד, טרגדיה, אפילו חובה להציל אפילו נפש אחת. ידענו בקלוש - זו היתה השמועה - עליה דרך ספרד, ותודעת סכנה היתה, בקשר לפלוגות העבודה, בחלק מהן היתה תמותה גדולה מאד, ובחלק לא היתה כל תמותה, כמובן שלא היה בהן תענוג. אני סבור שהרשימה הגיעה לידי ד"ר פ', ובסך הגיעה מטנו לידי דנציו או חברים אחרים שהיו קרובים לעבודה. את ד"ר יוסף פיישר אני מחשיב כיהודי שרכש לו בחייו זכות מלאה לכך שזכרו יסאר שהור, כי היה באמת יהודי שהור. אשר להכשטים אני יודע רק דבר אחד, הייתי לעתים קרובות בביתו פה, היה גר בדירה במסותף עם משפחה אחרת, בעקבות החיים האלה נהפכו לו שנותיו האחרונות לביהונם. היה חי חיי עוני ממסרד העבודה, בחו"ל היה אמיד. אפילו לכסוי ההוצאות הרפואיות שלו ושל אשתו האמצעים לא עמדו לרשותו או לרשות משפחתו. סמכות צבורית שהטיל מרותה על אחוזי כה גבוה של יהודים בתקופה כה ארוכה ראיתי מעטים בחיי. הוא מת לפני 3-2 שנים. סבן מאולקוס קשה מאד, שהסתבך עם שחפת. לפי מיטב ידיעתי רכש את השחפת בארץ. הוא סבל מאולקוס כרוני כבר לפני כן, לעתים היה קשה, ברכבת היו 10 קרונות, בכל קרון בערך י"ז תאים כבגיל בקרון. כתא אלו לא היה מקום ישיבה פנוי, אבל כמובן מחלקה שניה יותר נוחה ממחלקה שלישית, מרופדת שם ספסלי עץ. אני מחשיב לדבר אכזרי מאד, גם לעצמי, שאלה שפזבו כמובן את החזית ולא הצלנו אף איש, חיים בארץ חיים הגונים, אנחנו ההגונים, ואלה שנשארנו בחזית תוך נכונות להקריב את עצמם, המצילים, להם צפוי גורל יותר קשה מאשר לנו. הועדה שהזכרתי התגרשה - דנציו היה סגן נשיא ההסתדר' הציונית בטרנסילוניה, היה טבעי שהיה בתוך הועדה, גושליב היה יו"ר ההסתדר' הציונית בקלוש, לסלו - יו"ר לשעבר פעמים רבות של הקהלה היהודית בקלוש, אגב אחד ממוסטי הנדונים בין העשירים, ומוסקוביץ - היה נאמן על ד"ר בלש שהיה ראש ההנהגה בגטו. הועדה כוללת איפא כתוכה אח כל הצבוריות בצורה מצומצמת, כמובן באופן מאד בלתי דמוקרטי, כי לא היה כל אפשרות אפילו להתיעצות כלליות, צפיפות איומה, 18000 איש בבית הרושת אחד, שכבו כדגים מלוחים בלילות, שום אפשרות פעולה מאורגנת לא היתה. - קבוצה די נרחבת של כריחה נתפסה בגבול, הוכנסה לגטו, וזה מאד החליש את רצון הבריחה, סכנה. הסביבה של קלוש היתה אנטישמית מובהקת, וכודאי גם רומניה. - בכדוגן לא נתקשנו לשלם סכומי כסף לגרמנים, וגם לא היה לנו, כדי לקנות לחם בב'ב נתנו מעיל או נעלים. השלומים בעד חוונה, כלכלה וכו' בקולמבוס לא היו, הועדה דאגה לכל זאת. - הייתי נוכח בטכס בו אלמנתו של קומולי ז"ל קבלה דיפלומה על השתתפותו בפעולות הצלה, לאו דוקא יהודים אלא אנשי שמאל, באונגריה, זה היה בנוכחות אנשי הממשלה והסוכנות, אם אינני טועה יצחק גרינבוים ואח' צבי הרמן מטעם הסוכנות.

ע' 391

ע' 392

ע' 393

נדחה למחר (8.30)

(-) ב. הלוי
15.3.

י"א אדר ב' ה'תש"ד 16.3.54

ע' 394

הופיעה כנ"ל.

עד 6
לתביעה יואל פלג, נשבע:-

א(תל) שמי הקודם היה נוסבכר. הייתי סטפסרונגס בצבא
 הבריטי, קבלתי פילדקומיסן למטרה מסוימת, אני רב-סרן בצבא
 וסגן מנהל של "אל-על". בשנת 1944 הוטל עלי תפקיד. ע"י ממונים
 מטעם המוכנות היהודית ומפקדה מסוימת שהיתה מורכבת מבלי
 הברית. הוצנחתי על שטח יוגוסלבי. באותו מעמד הוצנח גם פרץ
 גולדשטיין. למלוי אותו תפקיד. הכרתי מימי ילדותי. והייתי
 אתו אז ביוגוסלביה. הכרתי חנה טנש. ראייתה ביוגוסלביה. גם
 היא הוצנחה על השטח היוג'. המטרה השניה שלי הייתה לעבר
 את יוג' לגבול האונג', תוך כדי כך הוטלו עלי תפקידים ארטיים,
 כגון ארגון אספקה לחו"מטיטו. הייתי ביוג' כ- 1/2 ש' חדשים.
 עברתי את הגבול היוג'-אונג', נכנסתי לאונג'. ביוג'
 היו לנו - לי ולפרץ ג' - נשק אישי ואמצעי קשר אלחוט (מסדר
 ומקלט). את המסדר השארנו ביוג' בתחנה פרטיזנית, בעברנו
 את גבול אונג' האיש שהזיק במסדר בתח' הנ"ל לא ידע את הכל,
 אלא רק נקודה אחת: אם יופיע איש מסויים עליו למסר לו את
 המורה, ולא ידע מה בתוך המורה. קבענו איזה הסדרים עם
 3 אנשים, אחד בתוך יוג' (שהזיק במסודה), אחד שהיה מקשר
 בין יוג' ובין אונג', ואחד בתוך אונג'. על פי ההסדר, אם
 ישלח מברק בנוסח מסויים לכתבת של החוליה האונג', עליו
 להפכיר את המסדר לפגישתהשנקבעה מראש בעיר שדה באונג' כעבור
 שבוע ימים. ואם יתקבל מברק בנוסח אחר, הוטכם שאין להפכיר
 את המסדר עד להוראה חדשה. אני זוכר רק את מלת הסתר בנוסח
 האחרון, שהתייחס לאיזו "אמת חולחלה", זו הייתה הוראה שלא להפכיר
 את המסדר. עברתי את הגבול, עליתי לרכבת ובסעתי לבוד'. בדרך
 לבוד' הייתה לי הרגשה כללית מורה ביותר שיחסתיה לשנוי המאומס
 בתנאים בהם מצאתי עצמי אחרי חדשים ביסרות יוג', ולשם דיוק -
 קרה איזה אינצידנט קטן שבזמנו לא יחסתי לו חשיבות, אלא אחר
 כך הוזכר לי סרכו. (לשאת ביה"מ) - את הגבול עברתי יחד
 עם פרץ ג' ומיור פרטיזני בשם טטיפה. טטיפה הכיר לנו את
 הקשרים של צבא טיטו בתוך אונג'. הוא פעצמו חזר ליוג', ואחד
 הקשרים ליה אוחנו - אותי ואת ג' - ברכבת עד לעיר פיץ. 100-80
 ק"מ מהגבול. האינצידנט - בעיר פיץ החלפנו לכתב, בתחומנו
 לבוא הרכבת שחטע לבוד', ברגע המידה המחלוקה נגש אדם אל
 המלוח ואמר לו מספר מלים שלא תפסתי מה, המלוח הסביר לשאלתי
 כי הבלתי ידוע הזה שאל אותו האם הוא בא ברכבת מעיר מסויימת
 והוא ענה: לא. הגעתי עם ג' לתחנת בוד'. היו לי כתובות
 לאן ללכת. היו לי כתובות כשיצאתי לשליחותי, 4 כתובות קשר.
 כתובת אחת בעיר גבול, עיר באונג' ששכנה על גבול יוג'. היו
 לי 2 כתובות בבוד', ומספר טלפון בבוד' עם טיסמה. כשהגעתי
 למעשה היו רק 2 כתובות בידי, מפני שהיהדות מעדי השדה גורשה,
 באופן שהכתובת היא חוסלה. טרם עברתי את הגבול קבלתי מברק
 ממפקדתי במסדר, כי יואל ברנד עזב את אונג' ונמצא בקושטא
 למטרות מסויימות, ואחז משהי הכתובות בבוד' הייתה כתובות.
 באופן שבהגיעי לבוד' הייתה לי רק כתובת אחת ומספר טלפון אחד.
 הכתובת - של ד"ר קסטנר. הטלפון - קשר אותי לאשה בשם ארג'י
 קורץ. אינני יכול לזכר איפה קבלתי את כתובתו של ד"ר ק'. יש
 לי רושם שהיא הייתה בתוך המברק שהודיע לי על יציאתו של ברנד,
 אבל אינני בטוח בזה. מתח' רכבת בוד' יצאתי עם ג', לא יחד
 אלא תוך קשר ראייה, וחסינו לשעה שנוכל להתקשר בטלפון. בהתהלכנו
 ברחובות בוד' היה לי אותו הרגש שהזכרתי לעיל, חפשתי בכל
 עובר ושכ פנים טוברות, לא לשם מציאת חברים אלא לשם והוי
 כלשים. אך לא מצאתי. (לביה"ט) אני יליד עיר שדה בשם קלוש
 בטרנסילוניה, שפת אמי הייתה אונגרית, זו הייתה הקליפיקציה שלי
 לתפקיד, עליתי מרומניה (טרנסילוניה) ב-1939, באותה שנה
 בקרתי בקשר הסוף. תכרתי קודם את ד"ר קפ"ק. בהיותו ילד
 בן 11, ואני הייתי בן 4. גם אח"כ הכרתי, הוא היה עתונאי
 ועובד בשחון היהודי-הציוני של עירנו, היה בתנועה הציונית
 "מנהיג יורד ההסת" הציונית של סטודנטים", שבשנות 1936/7
 הפכה לתנועה הנוכחית חלוצית במדה מסויימת. אז גם היה נשיא
 כבוד של תנועת נוער חלוצית. - ג' ואני ידענו שעלינו לחכות
 כמה שעות וקבענו מראש תהליכי הפגישות וסידורים, כך שלא נהיה
 יחד ובכ"ז לא נאבד קשר. אכלתי, הסתפרתי, קניתי לי מעיל
 ולבסוף צלצלתי למספר הטלפון, אשה אחת ענתה, אז לא ידעתי
 שמה, השיחה נגמרה בלא כלום ובצורה מדאיגה לגבי דידי.

ע' 395

ע' 396

ע' 397

פתחתי את השיחה בסיסמה המוסכמת ושאלה על משה שווייגר. לפי
התזכרים שלי הוא היה ממדנה על פעולות ההגנה באוג'ג. האשה
ענתה אינה יודעת אדם בשם זה ואינה מבינה על מה אני מדבר,
זה היה מאד מדאיג, מפני שבזה התבטלה כתובת זו ונסמרה
לי רק כתובת אחת - של דר' ק'. סיירתי את סביבות הרחוב והבית
של דר' ק' ונסיתי לבדד לעצמי מה שנעשה. בסיורי באותו היום
בבז' הבחנתי בכך שמחייבים את היהודים לשאת על-אשר שלאי צהוב,
ושישנם בתים מסויימים המסומנים במגן דוד צהוב. מתוך הסתכלות
גם הבנתי שכנראה יש דק זמן קצר בחוף היום, שעה או שעתים, שלאי
סליהודים מותר לצאת מהיהם, לכן סיירתי היטב את הבנין כי למרות
שק' הוא יהודי לא ראיתי בבנין שום סימן, וקויתי שאולי במקרה
אמגש אותו בסביבות ביתו, כי לא היה לי נסיה מיוחדת לעלות לתוך
אף בית בשטח זה. בסוף קבעתי מגישה עם ג' אצל ק' ועליתי לדירתו
של ק' אחת פ, כמדומני סביב שעה 4. בעלותי לדירתו פשתי במדרגות
את אשתו של ק' שהכרתיה מקודם, היא הלכה בלי שלאי צהוב, והיא לא
הכירה אותי באותו רגע (היא הכירה אותי מקודם היטב). נכנסתי
לפנסיון שם היה ק' גר, נכנסתי לחדר המתנה, שם נצאתי נשים וגברים
רבים, ישבו שם, היה לי ההרגשה שהשתררה דומיה כשנכנסתי. הודעתי
לאשה שברצוני לראות את דר' ק', אמרה לי לשבת, כמדומני שק' עוד
לא היה, ישבתי כרבע שעה, ק' נכנס ועבר את החדר, מיד אח"כ הוציא
ראשו וקרא לי בשם הברזי שנחתי לאשה. (לביה"מ) רוב האנשים
והנשים חזרו נשאו את השלאי הצהוב, אינני זוכר שראיתי מי שחזר
בלעדיו. הרושם שלי היה שהם חזרו כרי לדבר עם דר' ק'. לא הבחנתי
בשום מניעה למישהו להכנס לדר' ק'. בזמן שהייתי בחדר המתנה נכנס
ג' לפי ההסכם. משנכנסתי לק' נשאר ג' ממתים בחוף. ק' שאל מה
הוא יוכל לעשות למעני, הסתכלתי בו ושאלתי: האם אדגן מכיר אותי.
הסתכל בי, במדומני החזיר, קרא לי בשם הכנוי שלי מימי הילדות ושאל:
"השתגעתי? איך אתה מגיע הנה?" כרגע הראשון שראיתי אותו היה לי
הרושם שזה אדם שעברו עליו הרבה תלאות, הזדקן, פנים ארוכים, אבל
זו הייתה תופעה בללית. לא אדם שמן, מבוסס, אדם שהחיים לא נהגו
בו בכסיות משי. אמרתי לו: "חכה, קודם כל תקרא את הגבר היושב
בחוף בשם כו"כ, השם הדרי שלו באותו הרגע. הכנים אותו. היה שיחה
חשופה בין שלחנו, כלשון מברק נסינו להחליף כמה דברים. כמובן
שהדאגה הראשונה שלי הייתה שדרכו אוכל לבוא ממגע עם כל מי שרציתי.
חונן השיחה, עד כמה זכור לי, נסב רק על כך שאני באתי בשליחות בשם
הסוכנות היהודית, שאני רוצה להתקשר עם כל מיני אנשים סאת שמותיהם
ידעתי, שאני רוצה לדעת מה נעשה כאן. קבענו שאנו צריכים להמגש
לא בזמן שיושבים בחוף עשרות אנשים, ולפי דברי ק' המיד היו יושבים
עשרות אנשים בחוף, לכן קבענו להפגש למחרת לפנות בקר בעוד חושך.
הלכנו. לא אמרנו לק' לאן אנו הולכים, כי לא קבעתי לעצמי לאן אני
הולך, ולא ראיתי שום חשיבות בכך לקבץ קשר אתו עם ק' מאחר הפגישה.
ישנו בבית מלון. אני יחד עם ג' ג'. נכנס לחדר במלון בלי שיהיה
רשום. למחרת לפנות בקר הלכתי לפגישה עם ק'. נכנסתי לחדרו,
הוא קבל פני בכך שהזא מדדג, מפני שזמן קצר אחרי שעזבנו את הפנסיון
הופיעו בלשים וחקרו מי ומי היה שם וחקרו ככוון כאילו מחפשים שני
אנשים העונים לתאורנו. (לביה"מ) באתי לבד, לא עם ג', וג' לא בא
במשך השיחה. אחרי ההודעה ל' הייתי מאד מדודג והייתי שוקל את
המצב, אז כל מיני סימנים, מחדים או חשבות שלי כאילו עו קבים
אחרי, קבלו משמעות חדשה. ואם כי החלטתי תחילה היתה שלא
אערבב לא את אנשי ההפלה ולא את אנשי ההגנה, לא החלוצים
ולא היהודים, בשום אופן מתקדרי הצבאי, ואם כי החלטתי
היתה שלא אספר לא לק' ולא לאף אדם אחר על כך שיש לי תפקיד
כפול, באותו רגע החלטתי לחשב על כל החלליך של פעולתי
על האפשרות של זרוג של שני התפקידים. פניתי אל ק' ונסיתי
למחן אם הוא יודע על המצאותה של חנה סנש באוג'ג. (לביה"מ)
אני ידעתי שחנה סנש עזבה את יוג' כ-10 ימים לפני ועברה
את הגבול האוג'ג, והיא הייתה צריכה להיות בבז' וק' היה
צריך לדעת על כך, מפני שלחנה סנש היו אותן הכתובות בידה
שהיו לי. מתוך השוואתו הסקתי שאינו יודע על שום שליח אחר,
שאינו יודע על חנה, והחפוש אחרינו אצלו, התעלומה הזאת
של חנה, ההרגשה שלא גוחה כאילו עוקבים אחרי, ואז

גם עלתה בזכרני הסענה כח' מיץ' - כמדומני באותו מעמד בקסתי לוח רכבות ובחנתי ולתהנוני מצאתי שהספור שהמלוכה האונג' ספר לי על חוכן השיחה בינו לבין הבלתי ידוע אינו כגדר האמת, כי לוח הרכבת הוכיח לי את החפץ - באותו מעמד עשיתי לי תשובון מהיר והגתי למסננה שדרתה פה או בגידה או מתוך שגיאה פלילית מישהו ברשויות הרבות - צבאית - אזרחית - אונג' - גרמ' - נמצא בעקבותינו בצורה הברורה ביותר שמעתי מפי ק' את ההליך הגרוש של יהדות אונג', את כל הספור המועדע ביצר הובלו יהודים למאות אלפים ללא כל שמץ של ספק בלבם שכל זה יעבר עליהם, שמעתי מפיו על מאמצים של הנוסעו הנוצר ואורגונים ציונים להחזיר ללב היהדות את הרגשת האסון ואת הידיעה שמוגלים לטבח, שמעתי מפיו כיצד הוכר החודי (יודנרט) בבוד' הופיא אותו ארגעה, שמעתי מפיו של המו'מ'סק' מנהל עם אנשים מסויימים מהגסטפו הגרמ', שמעתי את התאור המלא על שליחותו של ברנד, על עצם שליחותו ומטרתו ידעתי כבר, ובתוך השיחה הזאת שמעתי ממנו מלים קשות מאד, כשאמרתי לו שאינני מאמין בהצלחת שליחותו של ברנד מפני שבעלי הכרית לא יעשו את זאת, לא יקריבו ולא יתנו מאומה למען הצלת יהודים, הוא התפרץ, חרף וגדף, יקחם האופל את הבריוטים ואת כלם, הושמדו יז' מיליון ועכשו מעמידים אותנו, אנו נדקרים פה ללא כל של תקוה, יזכו במלחמה, אך הם יזכו במלחמתם אם אנחנו לא נחיה. בשיחה זו הוכרד לי שמחוך כל הנמוקים של מחון עצמי, של אפשרות מלוי התפקיד שראיתי כעקרי, עלי מכל מקום לכת שזה לעכב את המסדר. היתה החלטה קשה, וראיתי את הגורן להתייץ עם ק' על כך, ובנוגע למה שהחלטתי לפני הפגישה אסתי לו שלא באתי בדרך מלאי, אני קצין בצבא הבריטי והוסל עלי גם תפקיד צבאי, לא פרסתי מה, האם אתה רואה איזו שהיא אפשרות לתת לי את העזרה היום להקים לי את התחנה, האם אתה חושב שהבאת המסדר ברצון זה עלולה לסבך אותי ואת ההצלחה? והחלטתי כבר היתה ברורה, אבל הרגשתי שאני צריך לבחון את עצמי ואת החלטתי וחסבתי את ק' לאדם עם שכל חרי, על כן כניאתה בחדתי בו. באותו מעמד שלחתי את המברק שאמר את הבאת המסדר. לקראת סוף השיחה נכנסה אשה, הנזי ברנד, אשתו של יואל ברנד, שכפי שהזכרתי לי ירשה את מקום בעלה בו ערת ההצלה. השיחה הסתיימה בכך שלאור כל מה שקרה או שחוששתי שקרה אני יותר לא אבוא לכתבת זו וכל קשר עם ק' ייקבע באמצעות קשרים של המחזרת החלוצית; ושחנזי ב' הפגיש אותי בו ביום עם ראשי המחזרת החל'. בזה נפרדנו. כמובן בשיחה זו, שמעתי את פרשת הרכבת ושהודו של ג' הם כרכבת ונמצאים בבוד' במקנה קולומבוס, שאלתי מה עם אחתי ועם חוריי. התשובה של ק' היתה שהם כבר לא היו בגטו כשהפעלה התחילה, שהם כבר נשלחו במחנותיהם הראשונים. קבעתי פגישה באותו יום עם הנזי ב' שעליה היה להביא את ראשי המחזרת החלוצית. באותה שעה היה הענין ההוא ככורת דבורים, לכן נקבע במקום הפגישה המתאים ביותר, פגשתי את ג' ומסרתי לו מועד ומקום הפגישה. ג' ואני נמגשנו שנית בתוך הבנין. פרץ רכס היה את מראשי התנועה, מראשי המכבי הצעיר, ובתוך חמשה החלוצי. בתוך הבנין נפגשתי עם הנזי ב', היא הפגישה אותי עם יהודי בשם אוטובך ועם פרץ רבס. רבס הודיע שיש איזו שהוא עכוב של 3/4-1/2 שעה בפגישה. עסקתי בהסתכלות, כמו כל הזמן בכוד'. הסתובבתי בפרוזדורים, הסתכלתי ביהודים והקשבתי לשיחותיהם כדי לדעת אם ברור להם לפני מה הם עומדים. הבחנתי בשני אנשים שאם כי נשאו מגן דוד שהוא לא נראו יהודים, ונדמה היה לי שמניו של אחד מוכרים לי, הסקתי שהם בלשים וחשבתי שהם עוקבים אחרינו. לכן החלטתי לעזב את הבנין, התחלתי יורד במדרגות, הם זזו ממקומותיהם ובאים אחרינו, נדברתי עם ג' בחשיפה שפרד וקבענו פגישה אלטרנטיבית. במדרגות גם פגשתי הנזי ב' ואמרתי לה שלא תגש אלי, שוקבים אחריי. החלה מרשה של נסיון מאומץ להפטר מהעוקבים ולבסוף חשבתי שהצלחתי. עברו 24-3 שעות, שלא נסיתי לקשר קשר. באתי ליירה של גב' קודץ הנ'ל, כי בינתיים הוברר לי סבת התנהגותה חמו זרה - משה שוייגר, האחראי להצלה, נאסר יום - יומיים לפני בואי. שמעתי אז ששויגר נאסר מסבה פנססטית - שהיה לו איזה חלק בהתנגשות בחיים של היטלר ב-1938 במינכן במרתף חבירה, גרמה לי ג' לא תופיע למגישות שקבענו, לא ידעתי איפה הוא נמצא. באתי

ע. 402

ע. 403

ע. 404

ע. 405

לדירת קורץ, עם התחילו מגיעים כבקשה ראשי התנועה החלוצית לקיים את הפגישה אתי שהופרעה אז. אז גם במהרה הגיע ק' אני קיימתי אתו איצו שיחה לצורך הערכת המצב בו אנו נמצאים. שמעתי מפיו שכינתים היו עוד חפופים בפנסיון שהוא נר בו, היה ברור שמחפשים אותנו. דבר מדאיג נוסף היה - שמחפשים "סני מרגלים". המצב הכללי בבוד' גם אז היה בפני, ושקלתי את המצב כדלקמן: בקרי השדה לא נשארו יהודים, בבוד' עצמה בינתים הגרוש לא החל, ק' טען - שהגרוש לא החל כתוצאה מחמו"מ שהוא נהל, ואני קבלתי את הסברה הזאת מפני שלא היה שום נמוק אחר שהיה יכול להטביד מדוע פעולת הגרוש נפסקה באמצע, ורכבת היהודים עמדה לצאת באותו לילה או למחרת בלילה. זה היה התאריך השני או השלישי שנקבע ותמיד קרה משנה ברוב האחרון. עצם יציאת הרכבת הייתה תוספה כל כך בלתי הגיונית שאי אפשר היה להאמין שהגרמ' איבדו, נ' נעלם, לא ידענו מה קרה לו, ק' חשש שתפסו אותו, חשב שאולי האונג' היו שני שלט' מקבילים פועלים בבוד' באותו הזמן, אונג' וגרמ', ולפתים בלי קשר זה עם זה. כנראה שהרגול הנגדי האונג' או יכול להיות גם הגרמ' יודע עלינו, והקשר בינינו (ג' ואנ') לבין ועדת ההפלה היה ברור, כי כמו ידעו הובלנו את הבלטים אחריו. ובאותו זמן יואל כנרד שנשלח לקושטא כדי להביא תמורות לחיי היהודים מפגר, אינו חוזר, זה שבועות עברו שהיה צריך לחזור, אם כי במבדקים בודדים שק' הראה לי סלגורף מקושטא שהמו"מ מתקדם, אבל סבלנות הגרמ' עמדה לפסק. נמצאתי ממשב מאד משונה: ההנדבתי לסליחות זו ונשלחתי כדי להציל יהודים בכל הדרכים, ומצאתי את עצמי במצב שבמקום שליחותי הביא הפלת יהודים אני עוד עלול לגרם לכך שכתוצאה מהופקתי עוד מהי המסטר האלה שפוטרו ים להכנס לרכבת לדרור יושמדו. ק' בא ועשה את האנליזה של המצב, וחסי כום היה שיש 4 אפשרויות: א) לברח, לעבר את הגבול הגרמני, שם היה מספר אחד ולא הסמרה, או לעבר אולי טוב ליוג' (ב) להסתתר באונגריה. ג) לצאת ברכבת ההיא אם היא עם תפא' (ד) לעשות איצו פעולה בנגוד לכל הגיון שעלולה להפליח - ללכת לגרמ', לגסטפו, להציג עצמי כשליח הסוכנות היהודית, שבאתי לראות מה האמת בספור הפנטסטי שאיזה יהודי בשם ברנד הביא על שלחן הסוכנות ואין איש מאמין לו. אינני זוכר בדיוק איך חסיו עם הזה התגבש, אינני זוכר בדיוק מי זרק את המחשבה הראשונה בשם זה, אבל לי היה ברור שאם אני רוצה למלא המסידר, זו היא הדרך שבה אני אלך, שאלך לגסטפו, אספר את ספורי, אומר שאני שליח הסוכנות היהודית לצרכי הפלה, שאצטרף לפעולת הועדה, ותהיה הפלחתם והגורלי כגורלם, בזה טכמנו. ק' הלך. המשכתי בישיבה עם המחחרת החלוצית, רצייתי לדעת מה סכולותיהם, ומה עומד לרשותי בסוכנות ארגון, כוח אדם, מסירות, נכונות. חוץ ישיבה זו בא ג'. הוא הופיע בבנין הועד היהודי, ידע שלק' אינו יכול ללכת, איבד כל קשר אחר, ראה אחר מהיהודים שם, (אולי אופנבך, רבם או אחר). ואחבל אלי לדירת גב' קורץ. לי היה ברור שאם אצא לדרך הזאת, הליכה לגרמ', לנסות לשחק את המשחק המסוכן הזה, נוכחות אדם שני היא לא לעזרה אלא שיש בעוכרנו. ברור היה לי שגם אותי יוכלו הגרמ' להפס בשקרים ביחס לספור שאספו להם. אבל אם שנינו נימצא בידם אין לנו סיכוי "למכר" להם את הספור. לכן בנגוד לרצונו ונדוכה התנודותו החריפה סכמתי אתו פעליו לעזב את אונג'. הוא נמסר עד כמה עזבונו לי לידיו של רבם שהטביד אותו לידת אחת החלוצים ומשם היו צריכים לקחתו בתאריך קצת יותר מאוחר לגבול הרומני ולחצונו כממצעים לעמדתו לרשות המחחרת החלוצית. ואני בעצמי נכנסתי לגור בחדר בדירה ריקה שהיתה דירתו של ברנד ונעזבה. היתה לי סבה מסוימת שהסכמתי לקבל דירה זו - כי זו היתה אחת הכתובות שניחנו לחנה, וחשבתי שאולי זה ישמש בקשר, כי עוד קיימתי ולב יכלתי ולא רצייתי להאמין שהיא נאסרה. לבתי בירת ג'.

ע' 406

ע' 407

ע' 408

למחרת בבקר עלייתי למפקדה הגסטפו יחד עם הנזי ב'. נקבעה פגישה עם גרמ' בשם קלאגס. נדמה לי שהיה עוזרו של בכר. אבל אינני יודע, בכל אופן נקבע שהוא האדם שעלי לרבר אתו. בזמן שעלינו להר היתה התקפת אריר, לא יכלתי לדאות את קלאגס, קבל אותי סגנו בשם סיברט, אמר לי שקלאגס טלפן, מתעכב בגלל התקפת האריר, התחלנו את השיחה עם סיברט, בנוכחות הנזי ב'. הסברתי לו שנשלחתי ע"י הסוכנות היהודית לבחן אם יש שמץ של אמת בספורים הפנטסטיים שלא ברנד

ע' 409

ושהסוכנות רוצה לקבל איזה דו"ח מירי עליה שלה, ושיש נכונות לעשות עסק, נכונות מטעם הסוכנות והעולם היהודי והעולם כלו לעשות את העסק, אבל רוצים לראות את הדוגמה של הסחורה, היינו את 1200 היהודים שזמן היו צריכים להיות בא"י ועוד יושבים כאן. קלגס לא בא. סיברט אמר שימסר דו"ח לקלגס. בקסתי ממנו שבינתים הייתי רוצה לקבל ממנו איזו תעודה שאני עומד תחת חסות הגסטפו, אמר שאינו יכול לעשות זאת, ימסר לקלגס. נתן לי מספר טלפון שאתקשר במקרה חכנה, ויגנו עלי. ספרתי על ג', אמרתי שכאנו שנים, שאל היכן השני. אמרתי שנעלם, אינני יודע היכן הוא, אולי בדגש האחרון שינה דעתו ואינו מעוז להמשיך בהפקיד, אולי ברה, אולי נאסר, אינני יודע. סיברט העביר אותי לאחד הקצינים שלו, נדמה לי בשם קראוס או קראוזה, נתבקשתי למסר לדו"ח את פרטי הזויעה שלי מהל-אביב לבוד. מסרתי לו את חצי האמת, פחות או יותר האדתי דרכי, אך שניתו את הנתונים והזמנים: אמרתי שיצאתי ת"א ב-5 ימים לפני פגישה זו. השיחה נגמרה. יצאתי את הבנין בשלוש. הלכתי לאכל, תזרתי לדירתי - דירת ב'. בחוף הדירה בקרו אותי מספר חברים מהמחנה, והמסכתי את חברת השטח, אחת פתאם הופיע ג' בדירה. לפני כן הופיעה גם אשה נוצריה בשם מרג'יט, שם משפחה אינני זוכר. היא נשלחה כדי להעביר אותי לדירה אחרת, דירתה. היא עבדה עם ועדת ההצלה. היו גויים וגויות, לא רבים, שחרטו נפשם. כשהיא עוד הייתה שם, הופיע ג' וספר לי שבעל הדירה שאליו רבס הוביל אותו כמדומני נאסר, או נעלם, וכאותם הימים אם איש לא בא הבייה בני המשפחה ברחו מהדירה, מפני שאי אפשר היה לרעה מתי המשפחה תבא, לכן ג' לא רצה לחזר למקום מחבואו, והצעתי שמרג'יט זו תקח אותו לדירתה, וכן נעשה. ישתה בדירה ב' וקיימתי פגישה שם.

ע' 410

למחרת פתאם עלצלו ונכנסו שני בלשים, אחד מהם אותו בלש שהבחנתי בו בועד היהודי ימים מספר לפני כן ודרך אחרי, בינתים עשיתי כל המאמצים לשנות מראה פני והופעתי. התחילו מתפשים ובמחנה התנפלו עלי שאני זה שמחפשים. הוץ כרי מעצרי היה שלפני עלצול ועמדה במחנה מרג'יט, היתה חרימת שכל ואמרה: עייתי, אבל משכו אותה לדירה ונעצרה. שנינו הובלנו המכוניות של הבלשים לכת השחר של הרגול הנגדי האונג'. נשארתי שם אף כמדומני 20 יום, באותה תקופה היכולה השכלית שלי היתה מאד מוגבלת, יוחר נכון כח הזכרון שלי והפקולטות שלי היו מוגבלות. כתוצאה מענויים, רעב, נסיתי לאבד עצמי לדעה ואיבדתי הרבה דם, הרעלה, - באופן שקשה לי כעת לזכר בדיוק כמה ימים זה לקח. מביה שוחר זה העבירו אותי לבית סוחר גרמני. בבית הסוחר הגדמ' נפגשתי עם ג'. כבר בבית'ס האונג' נודע לי שהוא נאסר. באותה תקופה שראיתי והבנתי היו מאד מוגבלות, הפגישו אק תנו בבית'ס האונג', הוץ החקירות. אבל שיחה חפשיה אחר היתה לי רק כמה חושים אח'כ. בבית הסוחר הצבאי האונג' (לביה'מש) הפגישה בבית-סוחר הגרמני עם ג', שהזכרתי, היתה הרבה זמן לפני השיחה בבית הסוחר הצבאי האונג'.

ע' 411

ביום שנעצרתי הובאתי לבית'ס של הרגול הנגדי האונג' כבוד. משם לבית'ס של הגסטפו כבוד. משם לבית'ס של הרגול הנגדי האונג' כפי'ק' משם חזרה לבית'ס של הרגול הנגדי כבוד. משם חזרה לבית'ס של הגסטפו. משם חזרה לבית'ס של הרגול הנגדי האונג' כבוד. משם לבית'ס הצבאי הרגיל האונג' כבוד. משם הועברתי לבדון מערבה, אבל בדרך סמוך לבוד' ברחתי.

היו לי 2 חודמנויות של שיחה עם ג', אחת השופה בבית'ס הגרמ', והחודמנויות של שיחה יסודיות וארוכות בבית'ס הצבאי האונג' בו הכניסו את שנינו לתא אחד, שיחה זו התקיימה בספט' 1944. ג' ספר לי שהסתחר אצל הנוצריה הזאת, ראה צורך לראות אותי שנית, שלח לפניו את הנוצריה לשם זהירות, ראה אותה נכנסה ולא יוצאה, הבחין בתנועות השודרות של המשטרה וכו'. ראה אותי ואת הנוצריה מובילים במעצר לחוף המכוניות, התקשר עם ק' והודיע לו על מעצרי, ק' הכניס אותו לחוף מחנה קולומבוס. עברו פליז גם משברים רגשיים חריפים. ראה את הוריו וחס לא הכירו אותו (ולא הציג עצמו), התחיל לשקל שאותם הנמוקים שהביאו לידי המסקנה שליו לעזב את אונג' אינם קיימים עוד אלא להפך, שנודע לו שאני נאסרתי ואז ראה חזכה לעצמו שלא לעזב את המקום, התחיל מבין שהמאסר שלי עלול לתח את המכה הנצחית לרכבת הזאת שבו גם הוריו וידידין ומאות יהודים, זה הליט להסאר, לכן לא היה יכול להתגלות לפני הוריו ולומר להם שלום, לזה אותם עד שעד המחנה בלילה שהרכבת יצאה, ונשאר; למחרת בבקר

ע' 412

הופיעו אצלו דר' ק' והנצי' ב' ומפרו לו שאני בידו הרגול הנגדי האונג' הסוען שיש לו מטפיק הו כחות להעמיד אותי לביד צבאי מיד וידונו אותי למיתה ויוציאו אותי להורג, הם יודעים שהיינו קטורים עם ועדה ההצלה והיא יודעת עלינו והיכן למצוא, הם (הרגול הנגדי האונג') מבטיחים שאם ג' ימסר את עצמו לידיהם ברצונו הסוב לא ירציאו אותי ואף לא ארחו להורג. כמי שמסר לי אז הוא גם לא ידע את היקף הברירה שהיתה לנו ולא ידע שהמסר שלנו כדאי הרגול הנגדי האונג', ועל כן גם חשב שיחכן שיש עוד איזה סכרי שנציל מידי האונג' ע"י הגרמ', ממני שפעם הופעתו יכולה להיות הו כמה במני הגרמ' לאשר את ספורי שאני ספתי לגרמ'. לא היה לי הרוסס מתוך ספקו שהוא הועמד בפני ברירה ע"י מישהו, אלא ע"י עצמו הוא. שמעתי את הספורים של ג' בקפריס והרבה פעמים, ישבנו באותו התא הרשיים ~~הוא~~ או יחד, ברור לי שבין אם השקול שלו למסר את עצמו לשלטון האונג' היה שקול נכון או לא ההחלטה באה מתוך חרדה לגורלי, לגודל הרכבת והוריו בתוכה וההרגשה האיומה שאנחנו שבאנו כדי להציל באים לנגדיל את האסון על היהודים. הוא ספר לי שיצא את המחנה יחד עם ק' וב' ומסר את עצמו לסוכני הרגול הנגדי, ברחוב באיזה שהוא מקום. כששיחה זו התקיימה, ידענו היטב על מה שקרה לפני מאשינו, מה שבזמן מאסרנו לא ידענו. נודע לי שאותו מלוח האונג' שהיה קצין הקשר עם צבא שיטו באונג' היה סוכן הרגול הנגדי האונג'. הוא שקבל את המברק שלי בו אמרתי העברת המסר לאונג' אבל למיור ש טיפסה אמר את ההסך ממברקי, כדי שהמסר יעבר לאונג' והמסר הגיע לידי הרגול הנגדי האונג'. כן נודע לי שמיר טיפסה נאסר ע"י הרגול הנגדי האונג' עם המסר ביד, ועל גופו נמצאה כתובת שהוא בנגוד לכל החקים וההוראות שמר בכיסו במקום בזכרון, וזו כתובת הדירה בה נאסרתי, זו דירת בנד. כך שהמעגל הושלם - הם באו לתפס אותי לפי הכתובת שהיתה בידם.

ע' 413

(לביה' מש) כל זה נודע לי מתוך ריקונסטרקציה של הספור של המיור טיפסה שגם אתו ישבתי באותו תא במסך הרשיים, ומתוך מהלך החקירה שהתנהלה נגדי בבתי הסהר. בחקירה עמדתי על שלי שאני הייתי שליח הסוכנות ושליחם להצלה בלבד, אמרתי החילה לגרמ' כשנחקרתי בזמן שהייתי הפשי עדין, בשיחה עם סיברס, שהודנו קצינים בריטיים בכסף זהם אפשרו לנו להגיע ליוג' ושם לאונג' (לביה' מש) אז לא היה מדובר על מסר. אחרי מאסרי שנתי שאני שליח להצלה בלבד, אבל הבאתי את המסר עד לגבול אונג' מפני שלא בעד ממון נתנו הבריטס את האפשרות להגיע לאונג' אלא בעד הבטחה רגול לטובתם, אך לא היה כונתי מפולם - אמרתי להם - למלא את התפקיד הצבאי הבריטי, וזו כמה לכך המברק ששלחתי לעבב את הבאת המסר לאונג'. נדמה לי, אך אינני בטוח, שבאחת החקירות, באיזה ספה של הקירתי או הקירתי ג' הספור התמוטט, ואיננו שהמסר היה מיועד לקשר עם המטה הקווסטאי של ההגנה שפעלה במסולות הצלה. היה גם גרעין אמת בספור - היו שתי חנוות שאתן היינו עייכים לעמד בקשר, אחת בת'א ואחת בקוסטא, ביוג' הקשר לא היה מביע רצון ורק 2-3 פעמים הצלחנו להעמיד ממברקים שלמים, המכשירים לא היו די חקיקים.

ע' 414

הו לא שמעתי על מאמצים של ק' לשחרורנו. שמעתי על כך אחרי שהרוסים נכנסו וכבשו את בוד', אני הייתי שתוך בוד'. בחירותי באחרי מבתי הסהר ראיתי גם את חנה סנש ודברתי איתה. היא ספרה לי פרשתה. שהיה לה מזל ביט. לא בגידה. מטרתה הגבולות תפסה אותה ואת מלוייה. היא חתמה את הגבול עם קבוצת מורכבת מאנשים שונים, ובמקרה 2 מתוך הקבוצה נתגלו בחוליה מטרתה הגבולות המסירות ונאסרו, אחד מהם איבד עשתונותו וירה בדיקתו הוא, הוצעה הגבורה גדולה, פלוגת שבא הקיפה השטה, חנה ומלוייה נתפסו בתוך השרשרת. בסוף חנה נשמטה והוצאה להורג, בנוב' 1944, המשפט היה בסוף אוקטובר וההוצאה לפעל בתחלה נוב'. בזמן שלטי. אני אז הייתי בבית הסהר הצבאי האונג', ומשפטו התקיים בבית'ד הצבאי בחצר אותו בית הסהר, ובחצר אותו בית'ס היא הוצאה להורג.

ע' 415

אנחנו אחרי גלגולים כשהגענו לביה'ס הצבאי האונג' הועמדנו בפני שופר חוקר, הוקרא כתב אשמה נגדנו, רגול לפונה האויב, והשופט החוקר הודיע שמשפטנו יועבר לביד צבאי רגיל. באותה תקופה פעלו כל הזמן בתי דין שדה של הצבא, חתה חוקה המאשרת רק אשם או לא אשם ומס'ד אחד - כדור, בהעברה לביד צבאי רגיל ראינו יד הגורל או יד הקודמת לגורל לטובתנו, מי היה אינני יודע. אולי היתה זו תקופה שהשלטון האונג' לא

אבת להדג חיילי בנות הברית. ב-15/10 היתה הסיכה עבאית של
 מלטי בעזרת כחול גרמניה, החלה תקומת אימים חדשה, תקומת
 הדמים הקשה ביותר על יהודי בוד. ההחלטה להעביר משפטנו
 לבי'ד רגיל היתה לפני 15/10. כעבור ימים מספר אחרי 15/10
 הרגנו את שנוי המסר בכך שהובאנו לפני אוחו שופט חוקר והוא
 הקריא כתב אשמה חדש, באותן האשמות, הכאם המשפט היה ארוך
 להחבר לפני בי'ד שדה. זו היתה תקומת שהחזית הלכה וקרבה
 לפדברי בוד, וקוינו שהדוטים יכבשו את העיר. באחד הימים לקראת סוף
 אוקט' הובאנו לבית המשפט והועמדנו בפדודור ביה'מ של כל יושבי
 החא שלנו - ג', מיוך ספיטה, המלויים של חנה סנש שנשארנו בחיים.
 (לבי'מ מט) חנה סנש היתה אז בבית הסדר לנשים. והיא הובאה גם כן
 לאותו ביה'ד צבאי הזה, ומשפטה החברר שעה ארוכה. בערך בשעה 2
 אנחנו שלמדנו בפדודור' וחקינו להורנו החוזרנו לתאנו. אם אינני
 טועה היה זה יום שב. המלויים של חנה שהיו אתה בכיה'מ מס' חזרו
 בשעה מאוחרת אחרי הפחדים לתאנו וספרו על תוצאות המשפט, ובהצלה
 רבה סופר כי לא ניתן מס'ד ושלב ביה'ד הודיע ליתן מס'ד בעוד
 שבו ימים בלבד. היתה גם צאלה גדולה בכל ביה'מ של כל, כי
 היה בלתי רגיל שבי'ד שדה לא הרץ מס'ד במקום, כל אחד ראה זאת
 כחלטה השער עברו מספר ימים ואנחנו לא נקראנו שוב למשפט.
 וחיש מהר נודע שבי'ד הצבאי עזב את בוד' והממשלה ברחו והחלו
 שמועות כי ביה'מ יועבר לעיר בגבול-האוסטרי-אונג'. בו יושב
 ביה'ד הצבאי כעת. לא ידוע לי אם ביה'ד הרץ את המשפט, אם
 ביה'ד הוציא מס'ד בענין חנה סנש, ידוע לי שהשופט החוקר קרא
 לפניו אז מס'ד והוא גם נתן את פקודת האש. אחרי המלחמה שמעתי
 מעיר'ד טעפל במשפטנו, גם שלנו גם של חנה, שהוא לא הוזמן
 לתקראת מס'ד, ואינו יודע אם פסה'ד שהוקרא היה של ביה'ד או של
 השופט החוקר, ושחיו חלוקי דעות בבית'ד ושדוב ביה'ד לא רצה
 להסכים לפני'ד מוח. כל זה קרה כבר במצב של אנדולמוניה שלמה
 עבור, המגזים הרוסים כבר נמלו בפדברי בוד' באותם הימים.
 כעבור מספר ימים, כמדומני 4-5 ימים אחרי שהנה הוצאה להורג,
 הונסנו לקדנות משא, כל אסירי ביה'מ, כולל ג', ולפי השמועה
 הובלנו לאותה עיר גבול בה ביה'ד הצבאי ישב. מיד עם כניסתנו
 לקרון התארגנו לבצוע בריחה, ובמרחק של כמה עשרות ק"מ מבוד'
 הצלחנו לפרץ את הקרון וחלק מהאסירים שיסבו באותו הקרון הצליחו
 לברוח, בתוכם אנשי. זכרונני השעה אותי - ג' לא היה אתי אז,
 הוא יצא במשלוח קודם ימים מספר לפני שאני נשלחתי. היו משלוחים,
 משלוחים אני הייתי במשלוח האחרון. כל המשלוחים למי השמועה היו
 פדריים ללכת לאותה עיר שדה. נודע לי רק אחרי המלחמה לגן הם
 הגיעו, אבל עקבותיו של ג' נעלמו באורנינברג, שם ראו אותו לאחרונה.

ע' 416

ע' 417

ע' 418

אני קפחתי מהרבה וחזרתי לבוד'. רצייתי למצא קשר עם
 חטרי, בקדתי את הכתובות, בעתי לרחוב בו היה הסניפון של קל' בדי
 למצא אותו, ורצייתי שהבנין הופעץ וחרוס. באתי ליתר הכתובות, והכל
 נחרס. במשך ימים מספר ללא כסף וללא מחסה, הסתובבתי ברחובות,
 לבתי בשרפים, עד שחברי לחא, אחד ממלוי חנה, צרפתי אחד, קשר אותי
 עם הנספה הצבאי של ממשלת ויטי שהסתיר אותי בחוף קונסולית צרפת.
 שם כעבור ימים מספר הוכרחתי לעזב מפני שהנספה הצבאי בעצמו החליט
 לברוח. כעבור מספר ימים הוא קשר אותי באמצעות מקשרים עם קצין בריטי
 אחד באיזו חוילה של משפחה אונג' נוצרית, ששמשה בסיס המחתרת
 המסוימת של הקבוצה הזאת של כמה אונגרים, מחצי האריסטוקרטיה האונג',
 עם כמה קצינים בריטים, הולנדים אונגרים, שהיה להם קשר עם צרפתים,
 פעלו, בעקר לצורך הגנה עצמית, וגם הציעו לי שאפשר אליהם לנסע
 לאחוזת אחד האונג', מקום סתר תחת ביתו באחוזת, שם הכל הוכן לשבת חדש-
 2-3 ימים, ואם נחוצ, ולחכות לרוסים. לא רצייתי להצטרף, כי חשתי
 שתפקידי שלא הצלחתי למלאו בתחילת לא נגמר. באמצעותם, וזה לא היה קל,
 הצלחתי לבוא במגע עם נציג הצלב האדום הבין לאומי, כשפגשתיו הוברר
 לי שזה חברי רפי פרידל מחברי הסומר הצפיר, שבשם בדוי ובדרכון מזויף
 מכהן בתפקיד זה. באמצעותו מצאתי את הקשר עם כל התנועה, וחפשתי קשר
 לק'. הוא כבר לא היה בבוד'. נכנסתי לדוד לתקופה מסוימת בבנין שהיה
 מעין בנין נספח לצירות השוויצרית, שמש מחסה למספר רב של יהודים ומרכז
 חשוב למחתרת היהודית ציונית. המחתרת הזאת השתמשה בכל מיני
 אמצעים. היא ראתה עקר תפקידה להזיט את השמדה. בורר היה שאי
 אפשר היה לעשות מאומה עם בוד' למנע את ההשמדה. היה אפשר

ע. 419

לפיכך מספר יהודים גדול ככל האפשר בתעודות המקנות הגנה ממשית או גלתי ממשית, רגשית או שלמה, על חייהם, הפעולה הרחבה ביותר היתה בשטח זה. מתוך ידיעה גמורה שכל יום ייחסון אנשים ודינם מות במקום, אבל ממילא היה דינם מות, אני זוקק את פעולות המחתרת לזכות אותם האנשים שלא יכלו לשבת בחוץ קידים למראה ההשמדה. לקרא בשמותיהם אי אפשר, היו כאלה שעשו הדבה ואחרים מעט, יש שניצלו ויש שלא ניצלו. השטח היה די מנומס, נשארו 150000 יהודים בחיים, לא איש אחד הציל אותם, יש מי שהציל אחד מהם ויש ואחד הציל את ה-150000 לשבוע, לשבועיים, לחודש. יש ואחד החחיל בפעולה עצמית למניע השמדה במשך תקופה, ואח"כ הפעולה שהיא עשה איבדה את ערכה והתחילה טרסה חדשה. לא היה אדם אחד שישב בקונס' השויערית והציל את כלם או שאיך שארגן את כל היופים וכו' שהצילו. שמעתי אז בבוד' על תכנית הוצאה 7000 יהודים מבוד' לעליה לא. לפי סרט, ידעתי על תכנית זו להוצאת היהודים. על הפרטים שמעתי בל מיני פרטים. לכל תכנית שהיה בה על של תקנה בימי חוסר תקנה, היא החיחסית במחודה, התפקיד העיקרי היה שהאנשים יאמינו שינצלו. התכנית הוצאת גם נתנה תוצאות מענינות מאד - אך אחד לא עלה לארץ, אבל זה לא היה אז הסרב, לי היה רק חשוב שהאנשים ישארו בחיים. בעלי הפרטי פיקסים האלה קבלו איזה מין תעודה מנציג ממשלת בריטניה הקונס' השויצ', מכתב שהגיש הוא בעל פרטי פיקס ועומד תחת חסות ממשלת שויצ'. החק האנטי יהודי בגרמניה וגרוריה היה שיהודי אצרה זר שאין שם חקים נגד יהודים חלים עליו חקי מדינתו. נעשתה פה איזו פעולה הסברה גרמנית; לשלטון האונג' פיסת הנדיר עם הצלב השויערי היה בעלן הוכחה שהאיש הוא בחינת אצרה זר וחלים עליו החקים ההם. אינני יודע באיזו מדה עמדה הגרמ' השפיעה על הצליחת הפעולה הזאת.

ע. 420

בוד' נכבשה במשך 6 שבועות ע"י הרוסים, רחוב רחוב, מסוף דעמבר עד אמצע סברואר. (לביה'ש) היתה הערכה שנשארו בגטו ז'א בבוד' כ-110,000 יהודים, הקהלה גדלה במדה עד 150000. היה צורך בארגון מחדש של המלפוח היהודים והציונים, אני הייתי נציג הסוכנות היהודית ובחור כבזה היה לי מעמד מסוים, יסבתי בכל הישיבות של ההסת' הציונית שראיתי צורך להשתתף בהן. היתה ישיבה לקביעת מזכיר המשרד הא'י. מזכיר חדש במקום מר משה קראוס, הובעה בפני עשה אחידה של כל תנועות הנוער וכל המפלגות, חוץ ממפלגתו של מר קראוס (המזרחי), ולא הייתי מוכן להכנס לחקירות האחרות וכו'. אבל אחידות הדעה של החזית הנז'ל הניעה אותי לתת את החימתי להמלצה להנהלת הסוכנות למנות מזכיר אחר למשרדה זו.

ע. 421

שאלה: מה הניע את המפלגות לדרש את סלוקו של משה קראוס?
תמיד: מהנגד.

תלן: קראוס עומד מאחורי משפט זה, הוא היד והנאשם הוא הסכין. קראוס יהיה עד הגנה. רוצה להוכיח את אפיו ויחסו.

המיד: לא רלבנטית. לא עובדות. אני מפחיד בשם הנאשם שבומן כתיבה המאמר לא הכיר את קראוס ולא פגש אותו.

החלטה: אין להרשות את השאלה.
 (-) ב. הלוי - נשיא.

(הערך) מבוד' נסעתי ודעה, (לביה'ש) ביוני 1945. ב-1947 נודע לי שדר' ק' עוקה לארץ. ברבתי את בואו ע"י מאמר ב"דור" ב-11.12.47 זהו הסתק אם זכרוני אינו מטעה אותי (מוצג 39). הייתי נוכח בכירור ב"הגנה". דר' ק' בקש את הבירור, הוא בקש למעשה ממני לקשר את הקשר עם האנשים המתאימים כדי שהבירור יתקיים. הבירור התקיים בפני ועדה שמונתה ע"י שאל מאירוב-אבי גור, ראש המוס' לעליה ב'. היה אחראי לקבוצה שפעלה בשם ההגנה והסוכנות בקושה. (לביה'ש) זכרוני אינו בחיר מי ומי היו חברי הוועדה. אני זוכר את משה אברבון-אגמי, ונדמה לי ישראל גלילי, אבל אינני בטוח בו, האפיוזודה היתה לגמרי לא חשובה ולא נכרתה בזכרוני. אני נחקרתי ע"י הוועדה, לא הייתי חבר הוועדה. ספרתי להם מה שספרתי כאן היום. לא היתה שום

מוצג 39

הוצאה לבורר, זה לא היה בית דין, לא היה מאשים ולא נאשם.
הבידור התנהל ברוח שזו ההזדמנות הראשונה מטעם ההגנה מישהו מלבד
השליחים בא במגע עם ק' ולסגירת התיק בקשר לפעולות ההגנה באירופה
מטעם ההגנה הקדות של ק' היתה חסרה עוד. אני מניח שאילו היו מוצאים
שק' התנהג שלא כשורה, היו מקיימים את דין של ההגנה, מה שלא נעשה
שפי מיטב ידיעתי. אם שואלים אותי לאן אני נוסח אם ק' היה בוגד
או ק' היה גבור, לומר שהיה בוגד אני חושב שזה חלול השם. אשר לגבור-
אינני יודע מה גבורה - אם אדם מסכן חייו למען זולתו, להציל חיי
זולתו - זו גבורה. לגבי דידי אני חושב שזו היתה כמותם הימים
הובה אלמנטרית של יהודי, ואני חושב שהובה זו ק' מלא.

תל: גמרתי את חקירת. מבקש לגמר את חקירת השתי וערב היום אחת 8'.

ע' 423

תמיר: לא אוכל. אחרי חקירה ראשית של למעלה מ-4 שעות רצופות ללא
הפסקה ורשוח לי 8 שעות לחקירת שתי וערב. אם אתכונן אחת 3',
אוכל לקצר. (לשאלת בית'מש) אשתדל לגמר מחר, אבל לא אוכל להבטיח.

תחלטה: לדחות למחר (שעה 8.30) ועל מר תמיר לגמר את חקירת
השתי וערב במשך ושיבת הבוקר מחר.

(-) ב. הלוי - נשיא
16.3

י"ב אדר ב' תשי"ד 17.3.54

הופעות כנ"ל.

המפקד עדותו של יואל פלגו, אחרי הזכרת שבועתו:

(אח'תמיר) איזו מפקדה של בעלי הברית שלחה אותי - אוכל לענות
רק בדלתיים פתוחות, כי המפקדה השילה עלי חובת סודיות ולא
שחררתי ממנה.

תמיר: חכד אינו קשור חירום למפקדה בריטית, אין מקום לסודיות.

תל: העד קשור, שאלת מצפון. מציע לשמע השובה בדלתיים פתוחות,
ועל השובה לא צריך סודיות, מציע להקריאה את'כ בדלתיים
פתוחות.

הער (לשאלת בית'מש) אינני יודע אם גי לוי המפקדה פוגע בבטחון
חמדי, ה אכל נשבעתי שלא לגלות זאת ולא הותרה שבועתי. אין זו
שאלה של נאמנות למפקדה זרה אלא גאמנות לשבועתי, כמובן אם ביה'מש
יורה אני מוכן להשר את השבועה.

תחלטה: מאחר שהשאלה אינה נוגעת בבטחון המדינה, על העד להעיד
בדלתיים פתוחות.

(-) ב. הלוי - נשיא

(הער) המפקדה ששפנה בקריב ושנקראה

ע' 424

היא פיקדה על פעולות מסוימות מאחורי שטח האויב. לא רגול או
חבלה, פעולות שהיו קשורות בהברחת אנשים מאחורי קווי האויב. אנשים
שהיו חשובים לבעלות הברית. להבריחם לשטחי בנות הברית. קבלנו
הוראות כלליות להבריח כל אדם שהגיע לידי האויב בין כשבני מלחמה
בין בשורת אורות, והיינו פריכים לקבל עוד הוראות מסוימות בנוגע
לאנשים מסוימים. קבלנו הוראות לחבלה באופן כללי, אבל לא הפקיד
עקרי, לא היה אסור, ניתנה לנו רשות לחבל. הובטחו לי אמעפי חבלה.
הוסל עלי לספק ידיעות במדה שזה נוגע לחטקתי. קבלתי אשור לספק גם
ידיעות אחרות, מהדריך הכללי. התדריך כלל היתר לחבלה ולהספקת
אינפורמציה. אני מניח שהסוכנות היתודית ירעה על החוררות האלה.
חושבני שלא גיליתי אותן לטוכנות. למפקדה ההגנה כן. לקשרים, כן
לאליחו גולומב הסנחה. את כל התפקידים גיליתי לן. חברישים
ידעו על תפקידי מטעם הסוכנות. שליח הסוכנות או שליח ההגנה היה
אוהו דבר לגבי דידי. הסוכנות היתה גוף פומבי מדי, לא מצאה לנבן

לספר לישיבת הסוכנות על תקידי הצבאים, אלא לאליהו גולומב בשיחה. כמדומני ב-13/6 עברתי גבול אונג. כמדומני נעצרתי ב-20/6 או 21/6, 7-8 ימים אהרי שעברתי את הגבול. השארתי את המסדר בידי אבר בשם פירן. היו 2 נציגי הנועה הפרי האונג' עמדו בקשר עם מיוזר טטיפא, 2 הנציגים הנ"ל הווי את החוליה השלישית. אינני זוכר שם המלוה שלי. זה ספר שכחתי (מוצג ל"ה). ע' 103/3 - זה איש אחר. את האילוצים שספרתי אתמול לא הזכרתי בספרי. הספר נכתב במהירות ראשונה בשנה אהרי המעשה. לא שמעתי את שיחת השנים כדי לדעת את השיחה בה דברתי. ע' 107. "הקשר היחיד שנימסר לנו להשתמש בו מכריז" - יש הרבה דברים שלא כתבתי בספר, המו"ל בלאו הכי חשב אותו לאורך מדי, וקצתהי בהרבה דברים, ויש הרבה דברים שהשיבותם לצורך הספר היה אפשרי, לכן לא ראיתי לגחוח לספר על כל הכתובות שהתבטלו, יתכן גם שמה ושמ, כמו במקרה זה, משמעות מדויקת של מלה במהי היא אחרת מאשר הורגום המלולי או החוד דאה חדקרוקית. "קשר" לגבי דירי לא היה כתובת. לא הייתי מפקד "בהגנה", אלא חבר בה. זוכר "קשרים", היו עושים את הקשר בגופם. היה גם "קשר" אלוהי בהגנה. אז - איהות. ל"קשרים" אני קורא "רעים", גם בספר. בפיץ' נזכרתי שהיהודים אינם, ולא הפזתי להתעניין יותר מדי, ועל גרוש היהודים מערי השדה נודע לי באופן מלא רק מק'. הספר לא נכתב כמסמך להגשה במשפט. יתכן שלא דקדקתי אתמול די הצורך באמרי שהקשר עם עיר הגבול התבטל, אבל לא היה לי כל ספק בכך, אפי' שבבטחה נודע לי רק מפי דר' ק'. ע' 110 למדתי מפיו כי "יהדות אונג' הוץ מבוד' גורשה כליל והובאה אל מחנות המות" - זה נכון. את המברק שברנד יצא לקושטא קבלתי סמוך לעברנו גבול אונג'. וולי שבוע - שבועיים לפני כן. רק 3 פעמים הצלחנו להתקשר עם א"י. היה לנו קשר אחד - עם איטליה, זה היה הקשר הסדיר שלנו, משם נודע לי על ברנד. המכשיר שלנו היה חלש לצורך קשר יוג' - א"י. עם 83 נכון שהמסדר לא פעל ביוג' לקשר עם הגנה. זה היה משרד לטרוח ארוך, לא הצלחנו להתאימו לטרוח קצר. עם קתיר היה קשר, אך לא סדיר. ע' 109 - המכשיר של הגנה היה מבשרי קל, אינני מומחה לאלחוט ולא הייתי אלחוטן, לחצה החליפו את המכשיר, מפני שיצא שיפוט חדש קל יותר ושהיה יותר קל להסתיר. אם אתה אומר שלא קבלתי כל מברק על ברנד ורק מפי ק' נודע לי על נסיעתו, אתה אומר לי שאני משקר, אני דוחה זאת בשאט נפש. ע' 111-113; היו לי נמוקים מה ושמ לששט את הספור מה ושמ, להחסיר טרשים. הידיעה על המברק היהת בתי-הכרתי כנראה כל השנים ולא החשבתי אותה ביותר, אבל לרגל המשפט הזה מצפתי ברשימותי ומצאתי בדו"ח למפקדה הבריטית שאני עאשר את קבלת המברק, אסור זה הזכיר לי את הפרשה, והזכיר לי את הדברים שכתבתי. לא כתבתי את הספר על פי אסטמיות, הדו"ח לא היה בפני בכתיבת הספר. כל הספר נכתב לפי זכרון. בכוד' נשלחתי אל היהדות. לא לגוף מסויים, אלא לעבר עם כל מי שאבצא ויהיה נוכח לעבר אתי. לא נשלחתי אל דר' ק' אישית בראש וראשונה. לא זכור לי אם קבלתי כתובתו בקהיר או ביוג'. כתובת פנסיון קורו, רח' וז' 12. זה מזכיר לי שקבלתי את הכתבה בטקס. יש לי רושם שזה באותו מברק שהודיע לי על יציאת ברנד מקושטא ועל החלפת הכתובה - היהת בידי הכתבה של ברנד ובמברק הודיע לי שברנד הגיע לקושטא ושהכתבה של קסטנר היא כנ"ל. ב-1939 בליתי יום יומיים בבוד'. לפני כן כמה פעמים ימים מספר. ניתן לי מספר טלפון ואינני יודע אם ניתן לי השם. הכתבה לא ניתנה לי. כשיצאתי מקהיר היהת הכונה שבמשך ימים אחדים אגיע לבוד'. מזלתי המלחמה מנעו זאת. שאלתי על משה שויגר. לא ידעתי אז שמשה שויגר הוא מפקד פרטיזנים. ידעתי שהוא מפקד הגנה. לא ידעתי שהוא עומד בקשר עם פרטיזנים. ע' 83 "לפני צאתנו מן הארץ נמסר לי" - זו לא ידיעה אלא הנחה. זה נמסר לי באמת בפנה לי לינבלום, ע"י שולחי. הנסירה היהת כזאת שזו היהת הנחה. לא חשתי בכ"ז לשאל כסלפון על משה שויגר. קראתי בעתון על המשפט. שוחחתי עם דר' ק' על המשפט, ועל עדותי במשפט. רעננתי זכרוני בעזרתו. לא בעזרת פרטיבל ביה' מש, לא ניתן לי לקריאה. אלא שוחחנו על הימים הללו. השוינו את זכרונו. הוא הזכיר לי מרט אחד שלא זכרתי. כמיטב יכלתי נסיתי להעלים מעין בלש את בואי לבית ק'. עשיתי הנדווח רבות בעיר לשם זחירות כללית. בפנסיון ישבה אשה שעסקה בקבלה. בקומה גבוהה. כאיזה מין חדר כניסה. פניתי אליה בכניסתי לפנסיון. אינני זוכר בדיוק אם ק' היה בבית או נכנס לבית. ע' 109 - זה אינו אומר שאומה. כפי שהסביר לי ק' אחרי שזיחה אותי חשבו אהי לבלש, כנראה מישהו נכנס אלינו לחודיע לפני שקרא את שמי הברוי. לא דברנו אז על מדור מקום לינה. לא בקשתי ממנו. כשבאתי בבקר לבוד' לאהיה לי לאן להכנס, הוץ

מוצג ל"ה

425

426

צ"ל 427

מבתי המלון, בבקר לא לקחתי לי חרף במלון. ידעתי שיום יום נמסר
 דו"ח למטרה על כל בתי מלון. אח"כ בקשי אסגתי מקום במלון.
 ג' נכנסו לחדרי בלי להישם, גם מחוץ זחירות. ידעתי שבכל מלון
 יש סמירה, חשבה שיש בידי גם תעודות טובות מאד וגם מראה המתאים
 לתעודותי, עד כדי כך שהיהודים חשבו אותי לבלש, וכן באתי אחרי
 חדשים ביערות יוג' ולמתי לחשב בכל, בשיחה החשובה לא יכלתי לעמד
 עדין על ממשיו, לא נחתי אפון מלא באף אחד מהפולס החוץ, גם לא
 כן בפגישה עם הראשונה, הכרתי את בוד' ומוי מספר ב-1939 וב-1937.
 וכן מילדותי. הברירה לבקש מק' מקום לינה לא עמדה לפני. קבענו
 מגישה עם שר, מפני שלפי דבריו חרף ההתמנה מלא אנשים מהשכס בבקר.
 אז לא עשיתי חשבון שלי הודים מותר לעאת רק בשעות מסוימות ולא
 בבקר, אבל אח"כ ראיתי שיהודים מסתובבים גם שלא בשעות החיתה,
 בניירות מזוייפים, או בהודרה הפלגי העהוב, החק היה חדש. ק' הוא
 שקבע שאבא לפנות בקר. זו עיר גדולה והחיים מתחילים כח מוקדם,
 ובלאו הכי היחה הכניתי לעזב את המלון השכס. הלילה הוא יריד
 המחיתה. לא היה לי חשש מיוחד ללכת בעוד לי לה. לפני שהחזרתי
 יותר מוצלח להשגש במקום הומה, להתגנב יחיד-שונה, אבל לא יחסתי
 ואינני מחס חשיבה לכל השאלה הזאת. באותו בקר ספר לי ק' על
 החפוש בדירתו. עד כמותכוד לי לא אמר שהפשו אל אצלו אלא חפשו
 בפנסיון. אינני זוכר אם אמר לי שדברוהו. מתוך הספור יצא רק
 שהיה חפוש ולא שהיה בירד מה הם מחפשים. ק' אמר שהשנו איש מן
 אנשים שחיות או יותר עונה לתאורנו. לא נאמר לי אז שמתמשים מרגלים או
 צנחנים - יום אח"כ זה נאמר, היה עוד חפוש. ע' 114-116 מתאר חלק
 מושיחה השניה עם ק'. אינני מזכיר כחלק זה סק' אמר לי על החפוש. ע'
 119- נכון שאז הוזכרתי על חפוש בפנסיון. נכון שזו הפעם הראשונה שנודע
 לי על חפוש אבל ק'. זה היה עם אחרי שהסתלקתי מבית וקר הקהלה. אח"כ
 היחה הפגישה אבל גב' קורץ. זוהי הפגישה השלישית עם ק'. הוא גרעה אז
 עירך ומדוכא. הוא ספר לי שהיה מדוכא בין השאר מהחפוש, אחרי שכדחנו
 מוקד הקהלה המשו אחרינו באופן ברור. אני חוזר ואומר שבפגישה בכך ק'
 חשכס נודע לי שהיה חפוש בקורו, לא היחה ודאות שמתמשים אחרינו, אפ"י
 שחשתי לזה למה לא הוזכרתי זה בספר - אבל שאין לפני המהדורה הראשונה -
 חפשו לא נכתב כמסמך משפטי, אלא בעקרו התאר נכון, ואילו חזרו הדברים
 הבלתי חשוכים, המשיחה, - למען ציד הקורא. אני חושב שהוצאו הדברים
 מסמכים אחרים על פעולת הפגעים באונג'. היינו 2, 3, לא נשארנו בחיים ולא
 בזבזנו זכרונות. חו צאת הקבוצ המאוחד - זו חוצאת ספרים הפועלת ברורה והמסר.
 עובדות היסטוריות לא מרגו בספר. בפגישה השניה התענינתי אם חנה תגייע,
 לא שאלתי באופן מפורש על חנה, פתסמון על שאלו פתס שחומה הבנתי שהוא
 אינו יודע. יכול להיות שגם בפגישה הראשונה שאלתי אינו שאלה על חנה
 ולא קבלתי תשובה ולכן חזרתי ושאלתי שגנבה כי זה חססיק והדאי אותי מאד.
 אני עם חנה קבענו פגישה בבד', בשני מקומה אלטרנטיביים בזמנים קבועים.
 לא מצאתי את חנה בבית' מש. הייתי המבוגר במשלהת, לא ראו כי את האחראי
 למשלהת. ג' זה מפורץ אלי בגלחוטאי. חנה היחה משלהת בשני עצמה. החקבל
 על דעתי שיש עקוב אחרי חנה שאלי קרה לי משחו. לא פניתי אל ק' שיעשה
 משחו בענין חנה, כי א' השליתי עצמי שלא קרה לה כלום ובדאי חזרה
 ליוג' (ב' החפלנו מתוך חנה שלא שמים במל אחד את כל הביצים. לאבקשתי
 מק' כדי לא לשכן פעולתי או פעולתה כל עוד לא ברור לי מה קרה לה.
 לשוחח עם ק' היה לשכן פעולתי או פעולתה או פעולתו. חקי המחיתה אומרים
 שאין מוסרים דבר למי שאינו נוגעל לו, כי אז בענויים לא יוכל לגלות
 מה שאינו יודע. חשכתי שגב' יוחר במסכות לסתק. ספתי לו שיש לי מסר,
 זה דוח סקסי, עלי ספרתי לוג'. לא ראיתי לנכון להוציץ עמו על חנה. הצפחן
 שכן גיליתי לו על חנה ויא סקר ונרחיה. נכון שלעורר חקיד הייתי צריך
 לרמה אנשים הרבה פעמים בהקופח החיא. ושמתי את הסרטינגים עלי. אני
 חבד מפלגת פועלי א"י. הייתי מועמד לנסת. אינני רוצה שחזיה השמחה
 בכלל בספר זה, גם לא השמחה שמו של ק'. יהודים למאהת אלפים
 חובלי לשכה ולא היה טקס בלבם - ז'א הם לא חסשו להשמה. הם לא
 האמינו שהם מדבליים לשכה. גליתי לק' על דעה עצמי את החלק השבתי
 (מסדר) של שלי חותנו, בלי לשאל את ג'. הדברים הדרדור, לא
 היה לי צורך להססיק ישיבות ולהתייעץ עם ג'. החלפתי שאני על
 דעה עצמי מוטק לגלות לו הפקיד השבתי. אם אתה אומר לי שלא גליתי
 שלא את הפקיד השבתי, אתה משקר. ע' 116 "בסכו מן של דבר למי שח
 אין לגלות את הפקידנו השבתי" - הספר גם כן מסקר בנקודה הזאת
 בכונה החילה. כתבתי דומן ולא כתבתי הי מסורה. יש 2 נקודות
 בספר זה שבמרגה תחלה ערפתי ושגיתתי. לא גיליתי לק' במסורש את
 החקיד השבתי - שאלת אותי על המסדר ועל זה אגדתי כן. את הפקיד

צ"ל 428

צ"ל 429

הצבאי לא גליתי, שהיה לי תפקיד צבאי - כן, אבל לא מחותני, המעלות המצוינות. אז טרם עקלתי הודעה מהמפקדה איזה אנשים לשחרר. יכול להיות שלו היתה היתה מתקיימת היום לא היתה רואה בכך חשיבות, אבל אז ראיתי חשיבות בכך שלא לגלות לי תפקידי לשחרר אנשים בשפת הכיבוש. זה שקר שהמברק בנוגע למסדר בכלל לא נשלח ונולד רק לפני שבוע בעדותו של ק'. ע' 203/4 ביצע לא ראית שהפתק היה מזוייפת" - הפתק והמברק הם שני דברים שונים לגמרי. עד כמה מזכור לי המברק לא נזכר בספר. מסייפה לא היה מזכור. חיד 3 חוליות - גמרתי עם החוליה האונג' שיש לי מזודות עם המרי נמץ ואולי ארצה איתן וקבעתי אתם פגישה בעוד שבוע בעיר קפשוור שלשם יביאו את המזודות, הקביעה היתה שאודיע להם במברק בצורה זו או אחרת אם עליהם להביא את המזודה או לא, עם מסייפה קבעתי שאם המקשר האונג' ידרש ממני עליו להביא את המזודה, ושככל מקרה שיקבל מכתב מאתנו יהיה בפנה הסמאלית הפליונה חוד קטן עשוי בחום של מחס. המברק נשלח לחוליה האונג'. כנראה שהחוליה היתה בסוחה די הצורך שרק על פי מוצא פיהם מסייפה הביא את המזודה, לכן כתבו לו פתק, כפי שהתברר מפי מסייפה. בזמן הסדר היתה לי אמורה לא באונגרים אלא שהפרסיונים של סימו לא יבדלו והיתה לי הבטחתם שהאנשים באונג' הם נאמנים ובטוחים ביותר. הם שני ואני טעיתי. את המזודה שארנו אצל פידו. את המפתח הסודי - החוד - קבענו עם מסייפה בלבד, ע' 103 "קבענו אתו מפתח סודי" - זה נכון, המפתח הסודי במקרה זה כנראה הוא ההודעה מהאונגרי. אינני זוכר אם היה איזה מונח במפתח הסודי. "אמה חוליה" היה סודי עם האונגרים. היה צריך להיות בגוף המברק, אינני זוכר אם גם נזכר על זה עם מסייפה. לטעם חוד מסייפה אמרנו שבמזודות יש המר נמץ ושלא יבדלו בהן כי יתמוצצו, ולא ידעו על מסדר. היה ברור לי שפידו בודאי לא גילה את המסדר, כי חשב שיש חומר נפץ ולא היה יכול לפתח. בעניינים שלי במשרתו חשבתו שפך מסייפה יכול להיות האונגרי, ולא האונגרים על הגבול שלא תלמו על מסדר. אני שוב דוחה את הטענה שק' לא ידע על מסדר. נכון שכתבתי בספר שג' ספר לי שק' לא ידע על המדים, המסדר והנשק, אני מאשר שכן כתבתי בספר. החלטנו אחרי 2 פגישות שלא להמשיך שלישיה אלא באמצעות המהתרה החלופית, בבי' נמגשו שלישיה, כי קרו כמה דברים, ההחלטה היתה שחשבו צריך להיות דרך המהתרה השלישית, לא שלא נמגש כלל. ידידות לא היתה בינינו, היה הבדל גיל, היו יחסים ידועים בגינו. ק' הכיר את הורי. הצעוע הקשה ביותר שקבלתי היה שהורי אינם נמצאים ברבבה, שק' אמר לי שנשלחו בסרנספורטים הקודמים. בחקירות הבטיחו לי להפגישני עם אבי עם אדבר. זה הספיע עלי בשאלה גלוי שמי האמת, כי אם אינם עוד בחיים הגלוי לא יהיה חשוב, ואם עודם בחיים אזלי זה יצילם מאושריץ, אזלי יביאו אותם מאושריץ בחזרה. זה היה אחרי סביר עונתי. - בוצע הקהלה הייתי צריך לפגש את האנשים שטרם הכרתי, להכיר 10-15 איש; לכן נקבע בוועד הקהלה, קבוצה גדולה תעורר השומת לב בכל מקום אחר. לא היה לי שום רצון ואמן לשבת בבונקר ולחכות לאחד אחד הדברים הודדו במהירות מדהימה. היו עם הדברים לרשות הקבוצה, בבנין ישב היודנט, בנין ישן וגדול מאוד. הוכנסתי לאיזה חדר בו לא הסמוכבו אנשים. אינני יודע, יתכן שהיתה שמירה, מהאנשים שפגשתי הכרתי בעבר רק את ק'. אינני זוכר מי הכנים אחי לבנין, הלכתי לחדר מסויים שנקבע, הייתי צריך לפגש את הנזיר ב' שהפגיש אותי עם אחרים, עמו לי עם הכרה עם רבם, ואם אופנבך. במשך 24 שעות לא יצאתי קשר, אבל סירחתי במקומות בחקוה שטם עלולים האנשים האלה לפגש אותי בלי לעורר חשד. אינני זוכר מי נמן לי כחבת גב' קורץ, או אופנבך או רבם, או לפני שפגש שהחלפתי או אחי. נכון אהה מזכיר לי שנסעתי ב-24 שעות אלה לפיץ' וחרתי. אז כבר ידעתי ששוייגר אבוד, לא חששתי להכנס לדירה שהתקשרתי אהה בסלפון ושאלתי על שוייגר, לא היה לי שום יסוד לחשב שהשגיתו על הסלפון של האשה הזאת, כאותו יום כבר היה ברור לי מדוע האשה נתנה לי תשובה זו. אם שוייגר הכרתי קודם. היה אחד האנשים המרכזיים שרציתי לראות, וגם היה יריד. נכון שהאשה ספרה לי שהוא נאסר, אבל כבר ידעתי על כך לפני שספרה לי. בזמן השיקול היסודי אז שערתי שלמרות המר' עם הגרמ' החשודה נמשכת בקצב מהמים. אינני זוכר אם ק' טפח לי זאת. ידעתי שעדין לא הגענו לכן שהגרמ' ימסיקו לחדר החדים. אינני זוכר מה ק' אמר לי בענין זה, אינני מסוגל היום בדיוק להבדיל בין מה שק' אמר לי ומה שאני האמנתי. לפי זכרוני אמר לי שהודות למום שלו נמסך הגירוש. נכון שאת ידיעותי על המום והמצב הפוליטי קבלתי מק'. האינמ' שק' מסר לי בצורך הידיעות שקבלתי בעצמי חררבו את צעדי, ק' חשש שהאונגרים אסרו את ג', לא עוררתי את השאלה מדוע דוקא האונג', כי ידעתי ששני החפשיים בדירתו נעשו ע'י אונגרים. עד כמה שנמסר

ע' 430

ע' 431

ע' 432

M

לי אז נספו ע"י אונג', לא ע"י אונג' וגרמ'. יכול להיות שהסקתו
 אז שאולי גם הרגול הגרמ' יודע עלינו, אבל לא חשבתו שהם יודעים
 שאנו מרגלים, אלא רק שערנו את האבול, גם אז - בפנינו הסליחה
 עם ק' - לא שהתי יודעים עלי כפנחן, לא הלכתי למטר עצמי
 לגסטפו, להתיצב לפני הגסטפו, זה יותר קרוב, אני החלטתי, לא ק'
 הוא הציג לפני זאת כמחש האפשרויות, נכון שאז טרם היה די נאמן
 לשאלו מה שלום חנה, אמרתי לגסטפו שאני נציג הטובנות, באתי
 למטר דו"ח לטובנות על המשב בקשר לשליחותי של ברנד לקושטא, היה
 מו"מ על כך שמוחם בדר יצא למי"מ לאונג', לכן היה אי"מ יסוד
 לחקור שטפודי לא יהיה יותר מדי מדומה, וע"פ שאמנתי לא היה
 שאפליח, נכון שברך היה צריך לבוא בדרך רשמית, בשם שברנד נסע
 רשמית, אבל בדר לא בא, אמרתי שהטובנות שלחה אותי לראות במו
 עיני מה נעשה, גם לדבר עם הגרמ', בזה דרשתי לשכנע את קלגס,
 עלפי שרצנתי הכריז בראשית המלחמה שהעם היהודי הכריז מלחמה
 על גרמניה, ושהיילים אי"ים נלחמו בתוך הצבא הכריטי - אבל גם
 הם נשלח לאנגליה בצורה דומה, אז לא ירענו מה עם ג', היה
 הנחה של אפשרות שנאסר, לא ידעתי מה יספר ג' לאונגרים או לגרמנים
 האוסרים אותו, היה אפשרות שיענו אותו, ושטפודי של ג' יתקבל
 ככזה בגלל שטפודי לקלגס, השבתי עזכותי המוסרית להעמיד את
 הדברים באור כזה שבמקרה שנאסר יש אידו הקוה שהיא גם בשבילי,
 אבל זה לא היה השקול החשוב ביותר, זה היה אחד השקולים, לא ראיתי
 לחשוב להדגיש זאת במטרי, אולי צניעותי גרמה לכך, יתכן שלא
 נזכר בספר במפורש שג' נעלם, ג' לא היה בשיחה זו בה הוחלט על
 החליכה לגסטפו, אשר לתאור בע' 119-125 - ג' לא היה בשיחה
 זו עם ק', ישבתי שעות ארוכות בדירה זו, ג' הופיע באיזה שלב של
 שיחתי זו עם המחחרת, כשהשקול נעשה ג' לא היה, ג' הגיע לדירה
 כשהריון הזה נגמר ודיונים בכל מיני שאלות אחרות נמשכו - החליכה
 לגסטפו לא היה העקרי, כשהחתי עם ג' על הליכתי לגרמנים, היו
 אחרים נוכחים בחדר, ג' ואני שוחחנו בעברית, כך נאפנך בדרך
 כלל, יתר החברים לא היו בסוד הדבר, הנזי ב' כך, אופנך לא היה
 נוכח, הוא היה בסוד הדבר, אופנך נכנס בשלב מסוים לדירה, לא
 היה נוכח בשיחה עם ק', האנשים הם - אנשי המחחרת - לא ידעו על
 החלטתו ללכת לגסטפו, לא היה ענינם של אנשי המחחרת, רמי ישב
 אהנו באותן השעות, אך כשדברתי עם ק' על הפגין הזה, הלכנו הצדה,
 דברנו בחדר אחר, יתכן שאופנך הביא אותי לדירה, אינני זוכר
 בדיוק, כשג' הופיע בחדר, הנמוק בנוגע למאסר גפל, היה אפשרות
 לבדו לדומניה או ליוג', העדפתי לנסות לחנוק את הגלגל שהחזיל
 בכוד' ונמשך לקושטא, ולשם כך להתיצב בגסטפו, הוראותי מהטובנות
 היו להציל יהודים, מי הא"י אז לא חילתה על דעתו שאחיצב לשם
 כך בגסטפו, נכון שאחת ממטרותינו היה לקרא לאחינו למכר חייהם
 בפיתח ביוקר, ללחם על חייהם ולמות בכבוד, נכון שבכוד' ראיתי
 אפשרויות נרחבות להבלת, לו רק היה הנזעה מהחרת, נכון שכתקופה
 יותר מאוחרת היה יהודי מנהל מצפה שהסיל פצצה בין פשיסטים,
 מטרתי היה שכל עוד שיש זיק של חקוה להציל - להציל, ורק בשחזיק
 האחרון יכבה ללכה לקידוש השם, לא קודם, התנגדות היה, כשהלכתי
 לגסטפו עוד קודמי בחלום שעוד אוכל לעמד בראש תנועת התנגדות,
 לארגן התנגדות, שקול הדעה היה שזה טחוק לא-בנק, אם אמסיד אשלים
 בחי, ואם אפליח ארוית הרבה מה, למח אתה קודמא התנגדותו אם
 אפליח ולא אשלים על חיי, ההיח לר האפשרות להשפיע על אותם הדברים
 שהיה עלי להשפיע, גם התנגדות בשעת הצורך, בזמן מתן העדות נזכרתי
 שקול זה שדירת ברנד היה כחובת בשביל חנה, בספר לא נזכרתי בו,
 דירה לא היה מוסתרת, היה לה מעלה אחת - שהיתה כבית לא יהודי,
 היה עם ספרייה, מסכה, שהיית בו וכו', קלגס היה אחד הקצינים
 הגבוהים של הגסטפו בכוד', היה אוברשטורמבנסידר או דומה, איש
 לא אמר לי שהיה עוזרו של בכוד, אמרתי שזה נדמה לי, אחרי פגישיתי
 עם ג' היה אופנך אפלי בדירה, בערב, לא דגתי אתו הרבה, לא
 הכרתיו טוב, יכול להיות שאמו לי שאוכל לחזר בי בסוף
 שיחתי עם סוברט בקשתי העודה שאני בחסות הגסטפו, לא בשדות
 הגסטפו, ע' 131 - יכול להיות "בשרות הגסטפו", זה כמעט אותו
 דבר, דרשתי זאת בזכות זה שהעודה היה נחוצה לי.

ע' 433

ע' 434

ע' 435

ש : אחת הרשית לעצמך לבקש מזיכרם העודה זאת, עובד בשרות הגסטפו
 מסום שבשיחך אתו נחת לו להבין שאחת מוכן לשתף פעולה עם
 הגסטפו?
 (העד) : אני מבקש להכחיר את המוסג שתוף פעולה, אחרת לא אוכל לענות

ט: למשל מטירת אינפורמציות של בעלות הברית לנצרים.

(הערך) זה שקר מנוול. ע' 129-130 - האור הבריגדייר - לא ידעתי שלשקר בפני הנצרים הוא שחוף פעולה, זה היה ספור בדוי מתחלה עד הסוף. איך אחת רוצה להפך את זה לחצת עצמי עמוך לסחוף פעולה? אינני מאשר שהצגתי עצמי באור של אדם המוכן לסחוף פעולה נגד בעלות הברית. אינני יודע כמה הצגתי את עצמי כאדם המוכן להודות עם הנצרים. ע' 131 ברור שעניתי לחייל המפריע "הייל היטלר" ב"הייל היטלר". אינני רואה את הקשר בין הצגת עצמי כמזדהה וכו' כלל וכלל. כשהייתי בגסטפו לא דברתי אהו על המסדר. הודתי משם בדגל, לא במכונת. לבדי, כשהלכתי לגסטפו היה אצלי בדירה כסף, נשאר גם זהב אצלי, חלק מחספי מסרתי, לא את כל הזהב העברתי לפני שקליתי להוד. כשחזרתי הפקדתי בידי אנשנך את כל הזהב הרב, יכול להיות שששחזרתי. אין לזה שום קשר לירייה שאחד מהגסטפו בשלום. הרשם שלי כמבאו לחפש היה שבאו לחפש אותי. נעצרתי בסוף יוני וברחתי בסוף נובמבר, באמצע נובמבר. הייתי באמסטר 4/2 חודשים. במשך תקופה זו הייתי מנותק מהעולם כמו כל אסיר, עם אפשרות הסתנוות איזו יריקה ונסיון להעביר למעטים ידיעה, לא קבלתי שום פתח מק'. לא העלתי ליצר קונספט אהו בכל התקופה הזאת. נבגשנו פעם אחת, מיד עם מאסרי, באמצע החקירה, פגישת מאד מעורפלת, יום 2 - 3 ימים אחרי שנאסרתי. בפגישה היה קצין אונגרי אחד זב' ג' היה בפגישה. אינני יודע באיזה יום. רגעיים ספורים, אולי שניות, לא ישבתי אז עם ג'. הימים האלה היו מאד מעורפים. הזכנתי אחרי הכאוח קשות לאיזה חדר, ראיתי שם את ג' ואת ק'. אינני זוכר אם ק' דבר אלי.

ע' 436

ט: אני אומר לך שמיזם שנאסרת לא ראתה את ק' עד אחרי המלחמה.

(הערך) לא נזכרתי בפגישה זו עד סק' הזכיר לי אותה - לפני כמה שבועות. וכמו מדמומי חלום העסיירה לפני התמונה - החרר, הקצין, ג', ק', אינני זוכר מה היה שם, אבל הזכר הזה נשאר לי, ספק חלום ספק מציאות. אינני יכול לזאת "מחפוזות של ק", כי כשהזכיר לי את הדבר הדגשתי בעצמי את הרעה של התקופה. נכון שבשעת הפגישה החיצה עם ק' הייתי מאד מעונה עד איבוד החושים, אני מניח שק' ידע שמענים אותי ורצה זאת עלי. על זה לא שוחח אהו ק' עד לפני כמה שבועות. הסכות המחורכות של האונגרים התחילו כבר ביום מעצרי. החמירו יותר ויותר, עד שנסיתי להתאבד. נכון שביום השלישי או הרביעי שאלתי את עצמי למה אינם שואלים על ג', נאסר כנראה ג' אף הוא. נכון שאחרי זה לפי סיפנים שעשיתי על הקיר עברו עלי כבר 4 ימים. יתכן שבמשך 4 הימים לא ראתי את ג'. אמרתי שהפגישה עם ג' וק' הייתה ימים מספר אחרי מעצרי. יתכן ביום הראשון, השני או השלישי אחרי מעצרי. נכון שביום העשירי גילה אותי גלם, אח'כ חכו לי גרמנים אחד שאלו: איפה השני? התשובה הייתה: הוא כבר מת. "השני" הוא ג'. ע' 157. הנה חומיפ ג'. למרות החאור הזה בספר נפגשתי לפני היום העשירי עם ג', בספר הייתי בתוך השכחה הנ' ל. בני' חס' האונגרי ספרנו זה לזה את קורותינו, בספר ריכזתי דברים נפרדים כספור שוסקי. לא זכור לי אם ג' ספר שהנזי ב' וק' ספרו לו על מעצרו, זכור לי ספרו לו על מעצרי והגודל הצפוי לי. ג' ספר על מספר אלטרנטיבות שהועמדו לפניו, ביניהן על האלטרנטיבה שליד לבחר בין התמסרותו והמקדתי. ע' 204 קטע אחרון - את זה ספר לי ג', אבל ה"חכרים" הכרנה לאנסי תנועות הנוער. ספר לי שאח'כ ראה שאוטרים אותי ואת מרגיס, שיען שהלך לק' לספר לו על מאסרי, שהוא וק' החליטו שהוא יברח ברכבה לספרד, שפגש את חוריו ולא זמן אהו, ספר על התלבטותו אהו עם הוא ושתי לעזב אונג' אחרי מעצרי, שבבקר בא ק' ודרס ממנו להשאיר, לא נכון סספר שק' לא ידע על המסדר. נכון סספר שהחליט להתראות עם חוריו על הפגישה הדרמטית עם חוריו הזומללים, שהוא לוח אותם עד לשער, אבל לא נכון סספר על תכנווח רבוח ובריחה הכניח להתנפל על בית הסחר ולשחררני, מכאן אילך הכתוב בספר איננו נכון. ע' 207 "הלכתי רק פעדים מספר כשהתנסלו עלי ואסרונני" לא נכון סספר את זה. נכון סספר את מה שאמרתי בעדותי אהמל - שלוו אהו ק' והנזי וספר את עצמו בידי סוכניי הבולשה או הרגול הנגדי האונג'. אינני זוכר את הנפוח המדויק, ספר שהלך למסר עצמו, בלויח ק' והנזי ב'. אין שום פשרה בין מה שאמרתי בעדותי ובין הגירסה המתובת בע' 207

ע' 437

נכון שכתבתי בע' 206 סג' ספר שק' לא ידע על המשדר המדיני והנשק. נכון סג' ספר שלב ידע את גודל האסון ולא ידע על כן שבדי השלטון הציוני שלנו. נכון שכתבתי בספרי שהוא אמר לי שרצה לארגן התנפלות על ב"הס במקרה שק' לא יצליח לשחררו. נכון שכתבתי שאמר שחיו אלה חלומות הוא ושהלך רק צעדים אחדים והתנפלו עליו ואסרוהו. בנקודה זאת אין כל משרה בין האמת ובין מה שכתבתי. הסבר השקר אינו שכתבתי זאת כדי לחוס על חוריו של ג' שקודם בחי'ם. ההסבר הוא - כשהספר נכתב לא היה ברור עדין אם ג' חי או מת, צה'ן אחר חזר כעבור שנה אחרי שחשבו אותו למת, היום הרמט, בערך בזמן כתיבת הספר. בארץ היה שלטון בריטי, וג' לו היה חוזר היה עדין איש צבא בריטי. לא ראיתי זכות לעצמי למח ורסיה בספר זה שהיתה ממסכת כחומר להעמיד את ג' לפני ב"ד צבאי בריטי. אותם השקולים היו לי בקשר לערבבו של ק' בפרשה הצבאית. ידעתי שהוא עומד לעלות לארץ, ולא חשבתי שאם מתקדי להרע לו מול השלטון הבריטי. זה כל החסבר. חשבתי שאם ג' היה מוכן למסר את עצמו לשם הצלתו אולי אז לשם חמש המון, זה יכול להביא אותו לפני ב"ד צבאי בריטי. ישיבתו במחנה קולמבוט לא היתה התמסרות לגרמ'. לעצמי לגורלי נבלתי לגלות שהלכתי לגמספו וכ' וע' מי שלא הייתה אז ב"הס או במצב שהיה עלי להציל חברי, וגם מסדתי על פעולותי אני דו"ח למפקדתי וברודיר מקניו, ראש המשלחת הבריטית בבור', הודיע לי שאעמד לפני ב"ד צבאי. זה היה ביוני 1945, לפני שהודתי ארצה. בב'ר'. נוכחתי שלא העמידו אותי לפני ב"ד צבאי. לא נכון שהמסכות נתן עשה זאת ג' חיו יותר קשה מאשר המסכות בהן אני עשיתי זאת. לא מבחינת השקפה צבאית, לי היה ספור בעיני זה - האמנתי שהחומות שלי תצליח, הליכתו של ג' למאסר ליד הרגול הנגדי היתה לפי שקולי בגידה בתפקידו הצבאי, אם כי היתה זו הקרנה עצמית למען הענין היהודי. אחרי שנוכחתי לרעה שלא העמידו אותי לפני ב"ד צבאי, לא היה ברור לי שאותו לא יעמידו אותי לפני ב"ד צבאי. הספר נכתב בסוף 1945 - החלף 1946, יצא לאור ב-1946. את הספר כתבתי בקבוץ. יכול להיות שהספר יצא לאור בסוף 1946. עד היום אי אפשר לברר אם ג' חי או מת. כבר אז באו למסקנה שאינו עוד בחיים, אבל גם ביחס ליותר הצנחנים באו למסקנה זו, הודעתי לפי הוראות מהארץ לאמו של חיים הרמט שבנה נחרב בקרבות עם הנצי"ם, הופיע חי ושלם, ב-1946 הודיע. ב-1945 הודעתי לאמו, כצאי יוני, המהדורה השנייה של הספר יצאה בתש"ח כשכבר לא היו בריטים בארץ. סג'תי בזה שלא עמדתי על הוצאת הפרק הזה במהדורה ס', אבל לשם דיוק אם כי המהדורה יצאה במדינת ישראל ערכתיה הרבה זמן לפני כן, ב-1947, והחוצה התעכבה מפני שבית הדפוס היה באבו כבכיר, בידי הערבים, ורק אחרי המלחמה מצאו את הדפוס במעט שלם, והמו"ל החליט להדפיסה, לא הייתה בארץ. לי עדין לא ברור סג' אינו בחיים. גם ב-1947 לא היה ברור לי, בדיוק באותה מדה כמו היום השפתי לספר את הדברים, אבל ב"המט חייב אותי, לא בקשתי דלתים סגורות, החלטתי לבקש זאת אבל לא יכלתי לנמק זאת במשחן המדינה, היו חוצאות נוספות של הספר בשפות אחרות - איטלקית, אידיש, אנגלית ורומנית. בכלן אותה הגירסה. הן יצאו ב-1947 או 1948, ב-1952 ו-1953. לא הכנסתי בהן תקון. אין זה נכון שאני אומר את הדברים כדי לכפר על שקר שנאמר בבי"מ זה ע"י עד אחר ושלל היתה לי בירדה אחרת, היתה לי בירדה והיא לחגיד את האמת, -

ע' 439

ע' 440

ע' 441

ע' 442

לגרמנים ספרתי שהוצנחתי. לא זכור לי שהזכרתי לגרמ' או לאונג' את ה"הגנה", אינני זוכר. נכון שהתחלתי לחקור העניינים שאי אפשר היה לעמד בו באלצתי לגלות את הכל, חק' ממפתח המסדר. לשם דיוק - יתכן שבשטח הצבאי אמרתי שתפקידי היה לחבל או להשיג ידיעות, "חבל" זאת אומרה אותו החלק שחם הסתפקו בו. ע' 153, קטע שלישי מלמטה - נכון. נכון שגליתי גם שק' ידע על הכליה בוואי. נכון שעוד יותר נשברתי את"כ. איפה נמצאת הנה כמדומני גודע לי בראשונה בבי"מ הראשון, 3-4-5 ימים אחרי בוואי. זה הבנתי מפי חזקן שדבר על בה של סופר אונגרי שבאה עם מסדר. יותר מאוחר שמעתי במפורש את שמח ואת קולה העונה "ג'". זה היה לפני היום העשירי, זה בבית הספר הגרמני. באור בשם פליישמן שאל אותי במפורש על הנה. הנה הודיעה לי באותה דרך ראי שמתה פה. אינני זוכר מהי, אולי 2-3-4 שבועות אחרי מעצרי. ב-11/9 נפגשתי אהח בפעם הראשונה. בבי"מ של הרגול הנגדי, יותר נכון נפגשנו

בני"חם הגרמני בעת העברתו לבני"חם האונג'. דברנו בני"חם האונג'. נמסר לי סעוד לפני כן סודר שהתא של חנה מול התא של אמח, לא על ידו, אלא מולו. ע' 178 "חיותי רוצה את חנה ואמח בחצר הקטנה של בני"חם בשחן אוחרות זו ביות של זו" - כמדומני שזה נכון, ראיתי אותה עם אמח שאמר לי שהיא אמח, אז טרם הכרתי את אמח. ע' 186 - נכון שהיחח לי פגישת עם חנה בה ראיתי שאין לה שן ומסרה לי טענויים עקרו לה אותה. ע' 195 - התאור על מה שהיא מסרה לי פגישתה עם אמח הוא נכון, לפי מיטב כשרוני נסחתי משה זו, אך העובדות הן נכונות. ע' 201 - הפגישת האחרונה ביני ונהח - האור נכון. 246 - התאור בעקרו נכון, האינפ' חורבנה מלקט ספורים שמסרו האנשים שהיו נוכחים במשפט בו ביום וחלק אחרי המלחמה. האנשים הם: פלישמן, יהודי אונגרי בשם שוורץ שנאסר עם חנה, אינו הי, בכל אופן לא ראיתיו ואת פלישמן ראיתי, המברחים הקרוואטים, ועוד פירי. ביד צבאי, ביד שדה - זה חל גם עליה וגם עלינו. ע' 218 - נקטנו באותה שיטה גם אני גם ג' כדי להרויח זמן, הכריזה ניתנה בידינו פחות או יותר. ע' 241/2 - מה כבר לא הייתה אותה ברירה, הכריזה או (בנגוד לפעם הקודמת) כבר לא ניתנה בידינו. אין לי הסבר מדוע הוציאו לחורג החלה את הנערה הצעירה ממני, אינני יודע, זו תכלומה הרודפת אותי עד היום. אינני יכול לאשר או להכחיש שחנה הייתה יותר חזקה מאתנו במסך כל התקופה, אבל לי נדמה כך. נכון שגם ביוג' חנה החליטה להציו ואני נמשכתי אחריה. כשנמשתי עם ג' הרגשתי הראשונה הייתה שהוא היה פחות טובר ממני - כך כתוב בספר - אותו ראיתי ואת קרבי הרגשתי. עו"ד טרי ראה את חנה וחיה נוכח במשפט עד כמה שזכור לי, אבל אמח מסיל סעק בזכרוני. אני לא הייתי במשפט. עד כמה שזכור לי ההראיתי אתו פעם אחת בבני"חם ולאחיו סניח אחרי המלחמה, ועד כמה שזכור לי הוא נשלה אלי ע"י חנה והזכיר שראה אותה, אבל אינני זוכר היטב. ע' 254, "עו"ד ד"ר פירי שקבל על עצמו להגן עלי ועל ג' - זה נכון, אך השאלה אם קבל על עצמו להגן גם על חנה - עד כמה שזכור לי כך. סימון שהוציאו אותה לחורג חומעד אח"כ למשפט באונג' על חמשה חזה. היה לי חלק בגטיון להעמידו למשפט, וסענתו - סענת נציג החביעה הייתה שהוציאו לפעל מס'ד בלתי חקי או שלא היה מס'ד בכלל, הוא לא היה לחוביה שהיה משפט חקי, הוא נדון ל-7 שנות מאסר על חמשה חזה. ע' 66 - חנה הכריזה וכו' - זה האור נכון של האורה. ע' 62/3 - הכובים קשים וכו' - זה נכון. ב-13/11 חנה הוצאה לחורג. אני מתקן - ב-7/11. ע' 256 - יש דילוג, אבל התאריך הנכון של הוצאתה לחורג היה 7/11. ע' 250 - ב-13/11 גורש ג'. אינני יודע מדוע נשלה ג' לפני, מחאה הוצאו אסירים שונים ואינני יודע איך חורבנה הרשימה למסלות, אין לי הסבר. בקשר לכל הפרשה הזאת יש לי מעצורים נפשיים מאד מאד המורים ולפעמים אינני מסוגל להזכר אלא ע"י מאמץ נפשי רב וזעזוע נפשי רב - אתמל כשדברתי על יציאתנו המשוחפת ברכבת פתאם נזכרתי שזה לא כך היה. נדמה לי שהסתייגתי היטב בנדגל לאותם הדברים שלא הייתי בטוח בהם בעדותי, שאני מפסק בהם. לא עלי להחליט אם אפשר לקבל את עדותי שנמשתי עם ק' בבני"חם, תארתי איך זה בקרתי את הבנין שלו וראיתי שהוא הומצע, אינני יודע אם עשיתי זאת אחרי שכבר נודע לי שק' איננו, שהוא בסויץ, אינני זוכר. ע' 268 - "אל הנזי וק' - אי אפשר", זה נכון. לא נכון שלא רציתי ללכה אליו מפני שהיו לי חסדות חמורים ביחס אליו וסוח לא בטוח לפנות אליו, אבל חששתי שבפלים גרמ' וכו' שאתם הוא קיים מצע - אני עלול ליפול בידיהם, היו לי שקולים מסוג זה לחזור מאד עם מי אני נפגש. נכון שהחלסתי שהנסיון עם ק' היה טרגי מאד בשבילי וכו'. לא היה שקול של ברירה אם לפנות אחרי בריחתי לק' או לתנועות החלוציות, משום שאותו חקו שבו התקשרתי לא היה קיים, עבר עליו כלח. בחחלט נכון שפניתי לעבר התנועות החלוציות. מצאתי מחסה באחד הבתים של הצירות הסוויצ'. היו סכסוכים בין התנועות החלוציות לבין חסינות הפוליטיות של ק' ואחרים. ע' 254 - כל זה נכון. לא אוכל לומר בלם שלם שעיניחם של אנשי ועדת החלפה היו מסונדרות. ע' 235 - "סנור" וכו' נכון, אבל הגן שלי לא יכול להיות בלב שלם. אינני זוכר שום בגידה מבטנים שהבלה בהלח. ע' 279 "בגידה מפירה" וכו' - זה נכון. באותה תקופה ישב בבוד' גרעין של מחתרת גויה שתאחיה

ע' 443

ע' 444

ע' 445

אחמל, ע' 275 - רשם המחזרת - נכון. יכול להיות שהיתה קיימת בשנה, איננו יודע. איננו זוכר ממי קבלתי את המסמך המזוין. אני זוכר את ברסלאוור. יכול להיות שהוא נתן לי מסמך העודה מעם מסדר הבטחון האונג'. התעודה היתה כביכול אמיתית, נכון שעם חשתי בק' מספר אחי, אבל אח' ב' סלקתי את חושר הוח. יכול להיות שאין מלה בספר שהשתי קשר לק' אחרי הבריהה. ק' פנה אלי בבזל ובקש שאתקשר עם מי שצריך לשם ברור בהגנה. איננו זוכר מי עוד ישב בכירור, חוץ מהשמות שהזכרתי. אני ישתה עם הועדה 2-3 שעות ולא הייתי נוכח בשק' ישב עם הועדה. הכירור לא נמשך שבועות, בודאי איזה יום, איזה אח"כ וליה, משחו בזה. במסך 2-3 הסעות יכלתי לספר יותר מאשר בעדותי פה, כי היה לי החושם לרוב את החשוב. איננו יודע אם רשמו מרטיבל. בזמן הדיון לא רשמו מרטיבל מלולי. זה היה במקור. ראיתי את ק' שמעולתו 3 פעמים בלבד. אין לי כל ידיעה על מעשיו של ק' מנוב' 1944 עד מאי 1945. נרמס לי שאני יודע על מעולותיו בגטו קלוס מה שניתן לדעת, כי זה היה קרוב מאד ללבי, שאלתי אנשים אחרי המלחמה. נסעתי אחרי המלחמה לכיר מולדתי, הבטתי וברחתי, ראיתי לחובתי לראותה. ידוע לי שק' לא עשה זאת. לא נפגשתי עם מאיר, מקללנד, בכר וכו'.

מה שאמרתי על חלוקת השם, אמרתי רק על יסוד הידיעות המזויות שלי ובלי לדעת את יתר הדברים. למרות ידידותנו ואמוני בו אם יתגלו לי דברים אחרים אהיה מוכן לשנות את דעתי.

ע' 446

היזמה בעניני צנחנים בארץ החלה עוד ב-1941 או 1942, אחרי כניסת סודיה בידי הצבא הבריטי. ע' 20 - היתה הרגשה כזאת שאין עוד סכויים להצלה. ע' 108 - "פנסיון מפואר" - זה היה פנסיון כמו "הנעור" בירושלים, ע' 114-116, התארר הסר כמו שכבר הזכרתי. ע' 114 - בעקרו הוא נכון אבל הסר. ע' 114 - "העביר אדם בחיר מחשבה על דעתו" - התכן נכון, החילה נוחמתי. ע' 116 - "עכשיו הבנתי, לו סרם ברור חזרתי ביפד תגמר המלחמה" זו היתה הסברה שלי כנראה בשכחתי את הספר (לבי' השם) היום איננו מרשם אחרת. גם לי לא היה ברור איך המלחמה תגמר באותו שלב. ע' 116 חלק ראשון, עד להפסקת הצמוד - כך אני מחדשם גם היום. נסעתי עם הנז' ב' במכונית, לא חקרתי אם היא שלה. ע' 126 - "מכוניתה של הנז' - איננו זוכר מי נהג אותה, אם מכונית פרטית או שכסר. ע' 2/3 - נכון, בתקופות שונות ישבנו שלטנו - הנה, ג' ואני - בבי'ס גרמני. בין האנשים ששמרו עלינו היו אנשי ס.ס. מפי חנה ויתר האסירים היה ידוע לי שהיא לא נאסרה עם המסדר ביד, אלא הסתירה אותו בקמה זאח'כ הוא נתגלה בחפוש. ע' 233 - פילוגים, נכון. ע' 285 "אליכו" וכו' - זאת שמעתי מפי ביס. ע' 297 "הריאקציה היהודית שמשח בנאמנות את השלישים הגרמ", היא שסיפקו את מיליון היהודים בקרבן עולות תמים, אך עם הבוסת הצים הסתחרח מפורד העונש" - זה נכון. אני מדבר כאן על היהדות המתבוללת, מנהיגות הקהלה היהודית מלפני המלחמה בבזל ובאונג' בלה, אלה שהרגיקו את היהודים אמרו להם שיטאו את השלטי העונש, יכלו לקרונות וכו' והכל זה היה במדר. רוב היהודים פעל כך, היו אחרים ביניהם שפעלו אחרת. מה שחם עשו הוא פשע חמור לגבי היהדות, מה זה שהוף פעולה עם הנצצים? אם אחת מזכיר שהוף פעולה כדי לטייע למעולות הנצצים, אלה הם ראויים לתואר משתפי פעולה עם הנצצים. נכון שעשו זאת מתוך אפי גרוע וגישה מדינית קלוקלת ונפסדת, וזה אינו טעמית מחמש שלחם, היודנים בבזל' עשה יותר מזה, כי עוד לפני ההשמדה מסרו לחילון את עשרה יהודי פולין וידעו שגורלן גרוש. חשמו שליחודי אונג' זה לא יוכל לקרות, אך ידעו שאלה מובלים לטבח. בענין הפולנים ידעו בהחלט שהגרושים לאושויץ. במדה שידעו זאת גם בנוגע לגרושים אחרים זה חפשו החמור ביותר, אבל היו שמעוה שונות והיו כאלה שהעדיפו להאמין שלא לאושויץ, אך זה אינו מקל את מעשם. עאכו"כ אלה שבאמת ידעו.

447

xxx (חל)

ע' 448

בדרך מהגבול לבזל' היתה בקרת, אבל לא נמדתי באופן אישי. התעודות שהיו בידי נראו טובות בעיני, אכלתי כמסעדה, עם הין גם קצנים גרמנים. אני מבדיל בין הגנה וקדוה השם. כל הגנה והתנגדות, למניעת הפישה יהודים, זיוף העודות, הצלת היהודים - כל זה נחשב אצלי להגנה. הגנה למען שמירת החיים,

בנגוד לקדוש השם, לסיים את החיים בגבורה. תמיד דגלתי בהשקפה
 והגדרה זו בימי הנצח, חבריטים ואחרי הקמת המדינה. הנזק שמר
 לרשות הנזעה המחמירה באונג' היה מספיק כדי לבצע פעולות הצלה,
 מה זמן, הגנה על החיים, אך לא היו התנאים לארובן התנגדות לגירוש
 נוסח ורשא - הנוצר לא היה, היה מחנות עבודה, היוונים לא רוכזו
 החילה בגור כסחיה גירוש, וכסרוכוזו לגור כבר לא היה גרום, ואז
 פעולות בנשק הסמטצמו להוצאת יהודים מידי מרצחים, ופה זמן איזה
 פעולה של קדוש השם, כמו מנדל זה שזכר הריאקציה שהוכרתי לא כללה
 את הציונים לכל זוגיכם, שבתוכם גם ד"ר ק' לא נכלל בהגדרה הנ"ל.
 - בין ועדת ההצלה ותנועות נוצר היו הכוכים, תנועות הנוצר לא
 האמינו בהצלחה פעולות ועדת ההצלה בשטח המו"מ עם הגרמ' ונתנו
 לרכז את כל הכח ואת כל הספק בעניני בריחה מאונג', הם לא סלדו
 את קרן אבל לא האמינו בהצלחה, והיו וכווחים על חלקם בספק העומד
 לרשות הולדת, הם תבעו חלק הרבה יותר גדול מאשר קבלו. כשאמרתי
 אהמל "חילול השם", היה יודע לי שק' גחל פו"מ עם הגרמ'.
 שנפגש עם ראשי התלנים, ושהומיע במספט גירונברג אם כי הפרטים לא
 היו ידועים לי, היה יודע לי שהומיע בעד הגנה של קרס כבר במספט
 גירונברג. - המודרת הגיע ליד הרגול הנגדי האונג' ואני מניח
 שנפגשו בחירות קרב זוהרתנו ששעון בחן מוקס, (לבי' המס) שהן
 הגיעו אני יודע מפני שהופגו לפני ע"י הרגול הנגדי האונג'. ע' 115
 קסע האחרון, אני המדבר - קסע זה הוא סיכום של חילופי דברים וסיכום
 הסכמתי לקו שנקבע, זוהי הערכתי אני לאוחר דבר שק' הסביר, אני לא
 כל כך האמנתי בהצלחה הממשית של הוצאת היהודים בגרמ, אבל האמנתי
 שכתוצרת לואי לנסיון זה באו או גרום ורווח זמן, ואני בעממי פ ראיתי
 ברורה של זמן את העיקר, האמנתי שהמלחמה לא תסתי יותר משבועות
 מספר. ק' היה הרבה יותר פסימי והרושם שלי היה שהוא שואל בכלל
 מה הנצחון הזה, באם יהיה, ומי יהיה כרי לראותו. כשהשדתי

בק', השדתי גם בסטימה, בחלוצים ובכל, באותו דגש, עד שהתחלתי
 להבהיר לפני איך נתפסתי ובמשך הזמן מצאתי את החסברי אשר לבגידה
 בקרב המצילים, - אחד המצילים נתפס, גילה שורה שלמה של בונקררים,
 בעינו זו היה בגידה. בזמן בוואי לאונג' נדמה היה לי שהאפשרויות
 להביא לידיעת היהודים את תהליך ההשמדה - הן בגדר ברזים, ושמוש
 בכל יהודי היודע על תהליך ההשמדה כדי להסביר לכל היהודים האחרים
 ולבקש מהם לקבל מידם תעודות מזויפות ולהסתתר ולברוח. עתונות,
 רדיו, אספות המוניות היו מן הנמוע, למחרת המטוילה של לא-יהודים
 שהסברתי היו ממדים מצומצמים, היו קבוצות רבות כאלה קטנות, אבל
 תנועת מרי לא-יהודית בממדים רחבים לא הייתה. אינני יודע מתי נולדו
 הקבוצות הנ"ל - הם כבוש הגרמ' או במשך הכבוש. כשהעתי למוד'
 לא היה לי שום קשר אהם, לא ידעתי על קיומן, גם לא שמעתי. קראתי
 לט זמן בעתונות שראול ולנברג, שנעלם בבוד' עם כניסת הרוסים
 ולא נודעו עקבותיו, הי וגמצא במאסר ברוסיה.

ע' 449

ע' 450

המורה לרגלי תענית אסתר ויום זכרון אישי של הנאשם אבקס לשחרר
 מהופעה אישית מחרי.

ח ל ז אין לי התנגדות.

הוחלט בהתאם לבקשה.

נדחה למחר. (-) ב. הלוי - נשיא

(-) ב. הלוי - נשיא. י"ב אדר ב', 17/3.

ע' 451 י"ג אדר ב' הסי' ד - 18.3.54.

חוביעו תל, תמיד.

בי'חמנ הודיע שנתקבלה גלויה של אדם בשם א. כהן
 המגיע לשמע את עדותו של פרודיגור. ניתנת
 בזה הודעתו למרקליטי שני הצדדים לקרא
 לעד זה.

המשך עדותו של יואל פלגי, אחרי הזכרת שבועתו.

(לבי'חמ) יש לי בכל שליחותי מהתחלה עד הסוף "מעבורים נמשיים
 המודים" כפי שאמרתי, כי חברי נסלו ואני נאמרתי עד הסוף - לא

(לשאלה למה מצאה לנחוז לשנות את האמת בנוגע לקשר בין ק' והמסדר) יתכן שזוהי הכוונה לא טובה של סקרן - כשהוא אינו רוצה לומר את האמת הוא מסריר בזה. לא ידעתי מה החייבה האימפליקציות של מה שאכתוב, היו מספיקים לא מעטים במידות נגד אנשים שמסרו חיילים או טובנים של בעלות הברית לאויב - ואם הרצאו להורג אח"כ, ד"ר ק' מהוך נמוקים שהובררו בחקירתו באופן ספני הוטיל את ג' ומסר אותו ביורי האויב. לכן על מעשרו של ג' לא בחבתי את הגירסה האמתית, לא רק כדי להגן על ג', אם נשאר בחיים, אלא גם להגן על ק', ולהגן על הפרטה בליה. ד"ר ק' לא ידע על המסדר, חוספתי מהוך תגובה נפשית לכתיבת סקר, רציתי לשים דגש יותר מדי חזק על כך שלד"ר ק' לא היה שום קשר עם הצנין.

ע' 454

תמיר: (לשאלה בוי' המש) אין בדעתי להגיש את המסמך הנ"ל, מפני שאינו חשוק אלא רק שיוסח של הדו"ח.

ה ל : ברצוני להגישו.

הערה: זו הסיוסח הנ"ל (מוצג 40) (מקריא). זה מתאריך 15.4.45, הדו"ח עצמו נדמה לי הוגש איזה שבועות אח"כ. התוכן של מוצג 40 הוא נכון. לא חלו שנויים ממשיים בין מוצג 40 והדו"ח כפי שהוגש אח"כ, רק נסוח והקוץ השמה. Mioni היה עם הכנוי של חנה טגס "יואל" הוא יואל ברנד. "Jones" היה כנויו של פרץ גולדשטיין. "6/10" תאריך הוצאת תנה להורג הייתה שגיאית דפוס, צריך להיות 7/11. "קזמרוס" היא ציר קרובה לגבול ארנג' - אוסטריוח. יתכן שהתאריכים 14/11, 23/11 שם הם גכוניים, אני כבר אינני זוכר את התאריכים, אינני זוכר אם מסרתי דו"ח בכתב לסוכנות היהודית או לנגנה. אני בטוח שג' ברצוני הסוב מסר את עצמו לטלס' האנג' אני בטוח בזה לפי מה שהוא אמר לי ואיך שאני חכרתי אותו. ואני בטוח ועומד על כך שלא הגירסה במספרי אלא הגירסה בעדותי היא האמת.

מוצג 40

א א תמיר (ברשות בוי' המש)

מוצג 40 עצמו נדפס ע"י בחורה בשם לילי אורבן בכוד בתאריך הכתוב בו, ככוונה להוות את הדו"ח המקורי, אך כשראיתי את השגיאות התחלתי קצת להקן את השמה האנוסח. לילי אורבן העתיקה את זה מכתב ידי וגם קורה לי אז בשפה האנגלית שהייתה רדובה מאד במי, הניר הזה עצמו לא נדפס עכשיו, אלא לפני קרוב ל-9 שנים, בנ"ל. הפרטיכל המצורף בסוף היה פרטיכל תחום ע"י הנזי ב' ואומנבך המאשרים את קבלת חלק ממטען הזחב שהיה אצלי, שקבלתי מהמפקדה הבריטית ומסרתי לאומנבך לצרכי הצלה. המצורף הסני - לסוכנות היהודית - חייבתי את הסוכנות היהודית בהחזרת הסכום הזה. אינני זוכר אם הדו"ח הזה היה בפני "החגנה", אני חושב שלא. לפני כ- 9-8 חדשים מדרתי את דירתי אחרי העדות ממושכת מהארץ ומצאתי את הדו"ח בין נייירותי מסודרת, בהיק אחד גנזתי את כל התפודות והדרכונים במזויימים ששגארו לי מאותה תקופה, וכן שמתי את הדו"ח הזה בהיק, וכשנקראתי להעיד במשפט זה, לקחתי את הדו"ח אתי, אחרי שקראתי שנית, עד לפני 9 חדשים הנ"ל היה הדו"ח בין הנירות שלי. הדו"ח היה בכיסי במשך כל שמון פדותו, לכן הוא נמצא אצלי היום, לפני נסיעתי לת"א הביתה. אינני יודע מדוע אין בידי חשוק של הדו"ח המקורי שהגשתי, לא השלחתי לשמר את כל הנירות. בדו"ח נחתי השבון על 150 זחובים (טוברינים), אבל המפקדה הבריטית הוציפה שהיא מותרת על החזרת הכסף ל"י הסוכנות משם ק' נזכר בלי הגדרה, כי חסס היה בהדריך שלי מלמגי חנסופה או במברק שקבלתי מהמפקדה! היה אפוא שם מוכר למפקדה. אם קבלתי את חסס מן הסוכנות, בין 4 הכתובות, גם אז זה היה בידיעת המפקדה. כמובן מעולם לא קבלתי הוראות שק' הוא איס סודי בפניינים צבאיים.

ע' 455

נדחה ליום י"ד אד"ב 22.3.

(-) ב. הלוי - נסיה
י"ג אד"ב, 18/3.

י"ג אד"ר חסוד 22/3/54

חומיקו חל וזנאשט.

עד 7 למכונת

משח בר-צבני (מקודם שרייגר), נסבפ:

א(תלנ) חייהי ער"ד בטובוטיצה שביוגוסלביה. אני עו"ד בישראל.

ע' 456

אני היועץ המשפטי של המרכז לקואופרציה, מוסד הסתדרותי. טבוביטקה הייתה שייכת עד 1941 ליוג'. ב-1941 כשפרצה המלחמה היגרה ג'רמניה חסר את החלק הצפוני של יוג', ובחוק זה גם סובס' נשארה במקום וזו עוד ביוג' הייתה חבר בוועד המרכזי של החסות הציונית, בוועד הארצי של ברית הקהלות, יו"ר חסות ארגוני הנוער הציוני. היו נגדי תביעות פליליות ביוג' על יסוד חק הגנת המדינה, ב-1935/6.

הופיע מר המיר.

(העד) בהאשמה הסתה נגד המדינה. על יסוד הפעולות שלי בתור ציוני. באוג' נאסרתי כמה פעמים, פעם א' ב-1941, בהאשמה שירו מדינתי על חיילים אונג'. אחרי זמן מה שוחררתי בהסתדרות אי-אילו עו"ד אונג'. פעם ב' - 1941, בקשר למעשי חבלה שבצעו חברי "חללת לבן", ארגון נוער ציוני, שהייתי קשור בו. פעם ג' - 1942 - נאסרתי ע"י המשטרה האונג', בין יתר ההאשמות שבקונגרס הציוני בג'נבה ב-1939 ארגנתי התנקשות בחיי היטלר. הייתי בחקירה כמה חדשים, אח"כ הועברתי לבית סהר מרכזי בבוד', שם הייתי כמה חדשים, שחררו אותי והעמידו אותי תחת השגחת המשטרה, להתיצב כמה פעמים בשבוע. ב-1944 בראשית אמריק, נאסרתי ע"י הגסטפו, ימים ספורים אחרי כבוש אונג' ע"י הגרמ'. בין יתר ההאשמות אותה ההאשמה שארגנתי בקונגרס הציוני התנקשות בחיי היטלר. 3 ימים הייתי בעיר שדה, אח"כ העבירו אותי לגסטפו בבוד'.

ע' 457

בגסט' בוד' למחנה הריכוז מאונטהאוזן, מול לינץ באוסטריה העליונה, זה היה מחנה ריכוז, מחנה השמדה. מדי יום ביומו הושמדו אנשים בכל מיני דרכים, בגז, בזריקה ממש לתוך מחצבה אבן בעומק 3-4 קומות - זרקו אנשים. במכות, ברדיות, בכלבים, זריקה (אינזקציה) של בנוזין, פטרול - מטסר של מחנה השמדה. גרנו בגלוקים, במקום שכרגיל הופטה משה אחת שכבו (בלי משה) 4-5 אנשים. עד ארגוסט ספט' 1944 קבלנו כל יום לחם (פרוסה, שתי פרוסות), ומרק, ומעט בשבוע גם איזו גביונה, והרבה ארוץ - קפה. כלנו ירדנו במשקל הרבה. התעסקנו בכל מיני עבודות, ללא כל תועלת לפעמים, סחיבת אבנים, סחיבת סחם בעגלה, ועוד. האטסט יולי עד 20/4/45 הייתה תחת מטסר זה. בתהליך זה הוזמנתי למחלקה המדינית של המחנה.

ע' 458

יום לפני זה הוזמן חבר שלי, מזכיר המחלקה הסוציאליזם' לשעבר בלינץ. באותה שעה לאותה מחלקה, וכשעה 6, דחיינו אחרי שעה, הוכנסו לקרמטוריום. אז כשקבלתי את החזמנה שאלתי את העביר שהעביר את החזמנה אם זה המסך מאחל, הוא אמר שיהכן כי הפכא האמריקאי מתקדם ואין להניח שהגרמ' ירשן לשחרר טיפוסים כאלה, כמוני וכמותו, הוא היה קומניסט. במחלקה הנ"ל קבל אותי קצין וזחה אותי לפי המספר והודע לי שהוא מעביר אותי ל Revier. זה היה קצין מן המחנה. Revier - היה בנין אבן, איזה טין בית חולים, לא בשביל יהודים, עם חדרים מסודרים, מטעות, ואמר לי שאקבל אוכל ממטבח ה-ס.ס. הזרתי לכלוק שלי. דעת החברים הייתה שאני גאיבי ללא חקון, "רביד" זה "מחנה חולים" והאוכל מ-ס.ס. הוא הזדקת פטרול. דעתי הייתה שונה, כי אם ה-ס.ס. רצו לחסל אותי לא היה להם כל צורך להרגיע אותי באמצעים כאלה. העבירו אותי לרביד. שם נמצאו עבירים גרמנים, וגם עבירים מאומות אחרות, אני הייתי היהודי היחיד שם. הייתי שם 8 ימים, אחרי 8 ימים בבקר הובחלתי למשרד המחנה, שם היו מפקד המחנה, סגנו ועוד קצין שלא הכרתי. הקצין הזה שלא מן המחנה פחה את הדלת ואמר לי: אדוני הדוקטור נא להכנס. נכנסנו, והקצין שאל למה אני נמצא שם, עניתי שהגסטפו העביר אותי, שהאשמתה בארגון התנקשות בחיי היטלר, אמר: זהו זה, רצייתי לזכות אותך. שאל אותי מה עליו להגיד לקסטנר אם יראו אותו, הוספתתי אבל אמרתי לו שיגיד לו שאני חי, ושידאג לאמי אם הוא יודע איפה היא ואם הוא יכול. הוא נתן הוראה להעביר אותי למקום חדש, זה היה בית זונות לאנשי ס.ס., פיננו את המקום ועשו אותו כמה שבועות לפני כן בלוק של "פרומינגטיס", היה שם זמן מה כנו של בדוליו, וחאחרים. חורח לתת לי כגז אזורתי, קודם היו לי איזה החוונים קרועים וחולצה קרועה. אמר לי שאינני חייב לברך יותר את אנשי ה-ס.ס., שאני יכול לעשות מה שאני רופה, רק לא לעזוב את המחנה. נשארתי שם עד 4/5 בערב. אז באו שני אנשי ס.ס. וצוו עלי לקום, ללבח אתם לכחך איזה מעיל, וחודיעו לי שאני עוזב את המחנה. לא רצייתי, כי הצבא האמריקאי היה כבר קרוב, אבל לא הייתה ברירה. מסרו אותי לקצין שחכה לי במער המחנה ונסענו.

הגענו לכפר ולדזי, עיירה קטנה על הדנובה. שם עמדה אנניה, הוא העביר אותי על סיפון האניה, אמר שתיכף יחזר, הלך ולא חזר. בבקר קמו האנשים באניה, כלם אנשי ס.ס., שאלו מי אני אמרתי עביר מס' וכו' ממאוטהאוזן, ושאינני יודע מי ומדוע העבירו אותי הנה. בצהרים הכניסו אותי לתא באניה שם מצאתי את הקצין הבלתי ידוע שהיה הקצין השלישי במאוטהאוזן ושנתן את ההוראות להעביר אותי לכלוך האחרון. זה שאמר לי בזמנך "הר דוקטור". אותו מצאתי בתא האניה, אז נשארנו בפעם הראשונה בארבע עינים, ולא ידעתי עדין מי זה. אז שאלתיו מי הוא, ואמר לי בשמו בכר, שהוא משתף פעולה עם שלי מאיר וקסטנר כבר יותר משנה. שקסטנר כל הזמן לחץ עליו למצא ולהציל אותי, והוא אמנם נתן הוראה במאוטהאוזן למסר את המחנה לידי האמריקאי בלי התנגדות, אבל "אחה הרי מכיר את אנשינו, הם יכולים לעשות שטות ברגע האחרון", לכן חשבתי (אמר) שיהיה יותר נכון שתהיה אתי כאן. שאלתיו מה זו האניה. הסביר לי שבה מסה של גנרל וינקלמן. אמרתי לו שאני מרגיש לא טוב כאן, אינני רוצה ליהגו ברגע האחרון ע"י איזו פצצה, אמר לי שתיכף נסע. לא היתה לי תעודה, הפשיג לי מוינקלמן איזו תעודה, זו לאנשי ס.ס. לעזר לי לעבר לשוויץ ולהתיצב בסנט גלן אצל קסטנר. נסענו - בכר, הנהג שלו ואני. הוא אמר לי שאמנם הבטיח להעביר אותי לשוויץ, אבל הצרפתים כבשו את הגבול, לכן ישאיר אותי במקום ושאתעביר בחור יהודי את צבא הברית ואסע לשוויץ. נסענו כל הלילה, ולמחרת לפני הצהריים פגש חברים שלו באיזה שדה שם התעכב, הנהג הודיע שהאמריקאי בכביש, אי אפשר להמשיך בגסיסה. אחרי כמה רגעים הוא (בכר) נעלם. מצאתי שם אי-אלו יהודים שכאו עם קבוצת בכר מבודד, חייטים יהודים, עם קבוצת הקצינים, השטב שלו. לפנות ערב הופיע טוב בכר ואמר לי שמצא משהו מצויין, ארמון ציד, ואני אנוח שם. בקשתיו להשאיר אותי עם היהודים בגרן. לא הסכים, אמר שהמלחמה טרם נגממה ושאתי עביר וצריך לצייח, לקח אתו מלבד הקצינים שלו גם שני יהודים שיעזרו לי, כי עוד הייתי הלש מאד למרות הספול של שבויים, בקושי הלכתי. בארמון למחרת קרא לי לחדרו ואמר לי שיש לו שתי בקשות - 1) כשאגיע לשוויץ שאדע לסלי מאיר ולק' שהוא בשבי האמריקאי, כי הרי זה ברור, שה עוד יומיים, ומבקש שיעזרו לו. 2) הוציא מתחת מטתו ארבע קופות קטנות ואמר: הנה זהב ויהלומים שקבלתי חמורה הסברת הקבוצה לברגן-בלון ומסע לשוויץ, תקח את זה ותחזיר לסוכנות ולג'וינט. הומעתי ושאלתי אין זה ברשותו, ואם קבל את זה תמורת פעולה כזו, איך לא מטר למסונים עליו. ענה שהוא הבטיח לק' שאם יוכל יחזיר את זה, והוסיף כלאחר יד: רציתי לשמר על זה לעם ישראל, הוא פתח את הקופות והוכן הכניס למזודה אחת ואחד היהודים שהיו אתי העביר את המזודה לחדרי. למחרת הופיעו בארמון אנשים שקראו לעצמם "לוחמי חרות אוסטריה" וצדו את בכר ואת כל הקצינים שלו. אמרתי לחברי היהודים שלא נשאר בארמון, נרד לכביש הראשון ונראה מה הלאה. הואיל והאוסו של בכר נשאר, ירדנו מהחורים לכבד וייסנבן, כבר קטן של 15 - 20 בתים, לא רחוק מבד-איסל. שם הכיתי. בכביש הייתה תנועה, גם יהודים שוחררו ממחנות. התחילו למסר שיש בריגדה מא' הנמצאת באיטליה. ע"ד מקראקאו אמר שהוא הולך לאיטליה, בקשתיו שישלח אלי קצין של הבריגדה, יש לי משהו למסר, איש לא בא. הייתי בכפר 8-9 ימים. לוחמי חרות התחילו לעשות חפוזי בית. בנו של בעה"ב שלי היה אחד מהם ואמר לי לשאלתי שהם מחפשים זהב, שאחד היהודים מחקבוצה שהגיעה עם בכר מבודד, לא 2 אלה שהיו אתי בארמון, בא אליהם לשאל כמה אחוזים הוא יקבל אם יגלה איפה נמצא כאן זהב, והם אמרו לו שלא יקבל כל אחוזים אלא ימצאו בעצמם. חכיתי טוב. אחרי יום או יומיים הופיעה הודעה של שלטונות הכיבוש; מי שמחזיק באיזה רכוש שלפני כניעת הגרמ' היה בידי המפלגה הנצית או בידי ס.ס. או קציני ס.ס., ולא יודיע על כך, יימש במות. החלטתי ללכת אל הרגול הנודי האמריקאי, מצאתי יחידה בבד-איסל, שאלתי אם יש יהודי, אמרו שאין, הלכתי אל לא-יהודים וספרתי את כל הקורות, חקרתי אותי שעות על שעות, ידעתי מעט אנגלית ורצו לחקר רק באנגלית, אחרי שעות אמרו: זה הספור, עכשו תאמר את האמת. נעלבתי ופניתי ללכת. כולת עכב אותי אחד החוקרים, הסביר לי שהוא יהודי מפולין, חבר פועלי ציון, מתורגמן, במדים כמו שני הקצינים האחרים. עשינו פרוטוקול שאני מוסר בידם זהב ותכשיטים, הם באו שלשתי אתי לוייסנבן, לקחו את המזודה בשמייכה ונסעו להם, הפרוטוקול נשאר אצלם. למחרת פגשתי את היהודי הזה משלשתי ואמר לי שהעבירו את כל זה לולצבורג. אחרי זמן מה עברתי לולצבורג והתחלתי שם לעבד ב- "Committe of Jewish D.P.S". פגשתי את מר

ע' 460

ע' 461

ע' 462

ע' 463

פגשתי את מר חוטר-ישי, קצין בבריגדה, מסרתי לו על המקרה ובקשתי שיטפל בו. אח"כ בא רזניק, נציג הז'וינס, במדי קולובל אמריקאי, מסרתי גם לו על המקרה, שאלתו הראשונה הייתה כאדיבות רבה: "כמה שמת הצדה?" אמר לי שהוא יטפל בזה. אחרי כמה ימים הגיע למשרד הוטר הנ"ל קצין אמריקאי, הציג עצמו בתור "קפטן קיצטיין" אמר שהוא ממקד מחנה שבויי מלחמה, ויש אצלו איזה שבוי בשם ככר, שחקר אותו מפני שיש לו דרוה גבוהה, ספר לפ שהוא היה פוזרו של הימלר, לכן שלח אותו למחצבה לעבודה, ואחרי זמן מה שלח להודיע לו שרצה להגיד שהיה פוזרו של הימלר במסירת מחנות הדיכוי לבנות הברית בלי קדבות, אח"כ ספר שהציל אותי ומסר לי זהב ושתף פעולה עם שלי מאיר וקסנבר ועשה גדולות, מה אני יודע על זה? ספרתי מה מה שקרה לי, ושאינני יודע מה עשה בקשר לאחרים, קצין זה אמר לי שבכר מסר לו רשימה (אינוסטר) של הז'וב, ובקשתי שימסר אותה לרזניק נציג הז'וינס, והרשימה נמסרה לרזניק. אז שינה רזניק קצת את הטון שלו. ראיתי את קיצטיין אחרי 2-3 שבועות שוב בזלצבורג, ואמר לי: "ראיתי את מאיר, בכר הוא או קי". באוקט' 1945 הגעתי לשווייץ ושלחתי דו"ח לאליעזר קמלן ז"ל, גזבר הסוכנות, והעמק לשרתוק ואולי עוד למישהו. ב-1947 פרסמתי את ספרי "בדבר" (מוצג 41).

ע' 464

מוצג 41

בהיותי תחת שלטון אונג', בהיותי בחופש הייתי חבר ועדה עזרה והצלה של הסוכנות והסקתי בעצמי הכנות או גישוש להכנות להגנה. אין לדבר על יהדות אונג' כמושג אהיד. אותם היהודים שנשארו באונג' אחרי מלחמת העולם הראשונה עברו התפתחות אחרת מאשר אלה שהיו ביוג', צ'כוסל' ורומניה. באונג' הייתה קיימת תחיקה אנטי-יהודית מ-1919. הייה בתוך היהדות משטר של התבוללות, להשלים עם כל מצב ולהשאר למרות הכל פטריוטים אונג'. כדוגמה - ההסת' הציונית רצתה לשים לוח קטן על הבית בו נולד הרצל, וראשי הקהלה בכוד' לא נחמו ושותם. היה זה קבוץ יהודי גדול במספרו בלי כל חום שדורה רציוני יהודי. מחוץ לאדוקים שהם היו חיים יהודיים, אם כי אחרים מאשר לפי מושגינו אנו הציוניים, אבל הם היו בהתבדלות (לביה'מט) האדוקים היו חלק קטן של האוכלוסיה היהודית. אני מאמין שהם עלולים לעלות על המוקד לקידוש השם, אבל לא תפסו פעולות הגנה. חלק הארי, הלא-אדוקים, היו חסרי תוכן יהודי, והם האמינו אמונה שלמה שחתם שלטוננו על חורטי לא יכול לקרות כל דבר רע. הקבוצים היהודיים שהוחזרו לאונג' סמוך למלחמה השניה ובתוכה היו קבוצים ציוניים רובם ככולם, אבל בשטחים אלה האונג' הכניסו טרור שלעתיים עבר אפילו את מושגי הטרור הנצים. במיוחד כשטח שלי, יוג' לשעבר. היהודים הלא אדוקים באונג' עוד מ-1919, (שהיו הפוגרומים הגדולים באונג', טענו שבכל אשמים ה"אוסט-יודן", "הגליציאניים" שהתגלגלו לאונג'. ב-1941 גורשו בערך 20000 יהודים ע"י שלט' אונג' למזרח, היינו אוקראינה, פולין, והקבוץ היהודי הגדול באונג' לא הגיב על זה. אלה היו כביכול "אוסט-יודן" בתקופה יותר מאוחרת בקשתי מההנדס קומולי ז"ל, שהיה יו"ר או חבר הועדה, שקצנים יהודים שהצטיינו במיוחד במלחמת העולם הראשונה - שיושג אצלם אולי הם מוכנים לאיזו הכנות של הגנה. אחרי ימים ספורים ספר לי קומולי שכמה רגעים אחרי שהוציא מפיו את המלה "הגנה" נשאר לבד בחדר. (לביה'מט) לא המושג "הגנה" העברי, אלא התבוננות באופן כללי.

ע' 465

ע' 466

א x (תמיר)

אני איש יוג'. הייתי עו"ד שמשרדו נסגר. אחרי שחרורי מהמצור השני נסעתי לבוד' והתקשרתי עם חברי, באונג' הייתי מחסכונותי ביוג', שם הייתי עו"ד בעל משרד די טוב. התחלתי לעבד בוועדה עזרה והצלה בספט' 1941 עוד לפני הקמתה הפורמלית, הועדה נוסדה באופן פורמלי בסוף 1941 או בראשית 1942. אני חושב שהייתי בישיבת היסוד, אבל בשבועה אינני יכול לאשר זאת. בא מכתב ממלחת הסוכנות אקאצאבא בקושטא ובו דרישה ליסד ועדה בהשתתפות כל המפלגות הציוניות על יסוד זה היא נוסדה. תפקיד ספציפי לא היה לי בוועדה, תפקידי היה טפול כנוער, טפול בפליטים יהודים מיוג', וטפול בקשרים עם המפלגה הסוציאליסטית באונג'. הייתי חבר באחד העולמי, גם עכשו אני חבר ממא"י. אני חושב שלא היה יו"ר לוועדה, נהל את הישיבות כשהשתתף המנוח קומולי, ואת הפעולות היומיות קודם ספרינגמן ואח"כ קסטנר. בתקופה יותר מאוחרת היה יו"ר קומולי. מה שאמרתי מקודם שקומולי היה "יוד" או חבר" - מתיחס לארגון הקצינים היהודים ממלחמת העולם השניה. אני חושב שאתה טועה כאמרוך שכל מה שאני מספר על הועדה אין לו שחר ושלט ב-1941 ולא ב-1942 לא הייתה ועדה. ב-1942 היו חברים קומולי, ק', אני, מרנקל, וחברים מארגון הפליטים - דב וייס, יוסף באומר, אינני זוכר שמות

ע' 467

ע' 468

אחרים. לא רק פרנקל מהמזרחי היה, אלא גם זיגמנד רום מהציונים הכלליים. גב' ברנד השתתפה באי-אלו ישיבות, אך אינני יודע אם הייתה חברה באסן פורמלי. ברנד היה - ג'כ מאחור. אלה החברים שאני זוכר, היו עוד אחרים, והתחלפו חברים. לא נכון שמעולם לא הייתי חבר הועדה. כשהייתי כבוד, להיינו כשהייתי בחופש, השתתפתי בקביעות בפעולות הועדה. השתתפתי בפעולות ההצלה בספט' 1941. אם הועדה נוסדה ב-1941 או בראשית 1942 כפי שאני אומר, הרי מ-1942 הייתי חבר הועדה והשתתפתי בפעולותיה. אם הועדה נוסדה ב-1943, כפי שאחה אומר, התחלתי בחברותי בה ב-1943. אבל אני זוכר שהועדה נוסדה ב-1942. נתמנתי ממונה לצניני ההגנה באונג'. ע"י סכתב מקושטא. לא נכון שתמקדי כחור מפקד ההגנה באונג' ~~השפלה~~ במכתב זה. אינני חושב שהמנוס היה חשוב בכל הענין, התחלתי לארגן התנגדות נשטח שלי ב-1941, ארגנתי חסי התנגדות בגודי עבודות הכפיה באונג', נסיתי לארגן שהוף פעולה עם המוני הפועלים שהיו תחת השפעת המפלגה הסוציאלית, נסיתי לבנות תאי התנגדות כבוד, ובאשרי בכל הודמנות "נסיתי" אני מתיחס לפה שאמרתי על מצבה הנפשי והרוחני של יהדות אונג'.

אחרי המנוי נוסף לנסיונות האלה לא עשיתי דבר. המנוי מקושטא היה בסוף 1943 או ראשית 1944. מוניתי לתפקיד זה לא בגלל היותי חבר אחוז, אלא בגלל היותי יהודי יוג'. לא הייתה לי כל הכשרה צבאית. נכון שבאונג' היו קצינים יהודים בעלי הכשרה צבאית. הם ציונים. אני מניח שגם בעלי הכשרה צבאית גבוהה, אבל נלסמו מהחדר כשקפולי דבר. היו קצינים בעלי דגות גבוהות. לא הייתה כל הכשרה צבאית, גם לא אלמנטרית, המוניתי לתפקיד ההגנה באונג' מפני שבאתי מארץ שהקדבות לא פסקו בה ופגפו באשמתם במ עשי חבלה, לרוע מזלי לא רבים. כך אני מבין - לא

ע' 469

ע' 470

שאלתי אף פעם למה סיגור אותי. מ-1941 עד כיבוש אונג' ב-1944 הייתי בחופש מחצית הזמן בערך. ב-19/3 הגרמ' כבשו את בוד'. פעצתי בסובוטיצה ב-4/4 או 5/4. בשעת הכיבוש הייתי כבוד וזכאתו יום - 19/3 חזרתי שש מבוד' לסובוט'. חזרתי כרכבת. נעצרתי בדידת. לא נכון שהוחלט עלי לשוב את בוד' לסובוט' מפני חשש שאאמר ל' הגרמ', אלא הוחלט שאחור לסובוט' לוגש באמטריות של העברת יהודים מאונג' ל' יוג'. הוחלט על כך לא ע"י הגדה בישיבה פורמלית עם פרטיכלים, אלא בשיחה רעים של קפולי, סילג' וזיגמנד רום, ק', ושלי. על התקדי בבוא הגרמ' הוחלט לא בישיבה פורמלית, אבל רוב המשתתפים בשיחה היו חברי הועדה וביום הכיבוש לא המליטיל קובע. לא דברנו על אפשרות שאאמר ע"י הגרמ' כחשוד בהתנגשות בחיי היטלר. אינני יודע אם הייתה השפעה כזו אצל חברי הועדה. בלבי הייתה השפעה שאני מועמד למאסר, אולי גם למות. ידעתי שאין רחמים בכלל אצל הגרמ'. ערכו כ כלפי אדם שרצה להתנקש בהיטלר. לא חשבתי לארגן פעולות בסביבת סובוט', וכל גסטפו וס.ס. לא היו עדין בסביבה זו, כשבליילה באה משלחת ס.ס. מיוחדת מבוד' כדי לאסר אותי. התכוונתי ע"י פעילת בונקר בסובוט' אצל מכרים סרביים, והיו לי מודיעים סרבים שאמדו לי שבאותו לילה אוכל להיות בשקט כי אין עדין טפס, ולא שדתי שיבאו באופן מיוחד מבוד' לאסר אותי. אני טינתי כסוגי את המהנדס משה רזונברג עוד לפני יזבי בוד'. אינני יודע מה קרה אתו אח"כ, עכשו הוא בארץ. בטען השבויקים שהייתי ~~המאמץ~~ בסוב' היו גרמנים, צבא גרמ' שם, אך לא ס.ס. או גסט'. לא היו אז חפוסים ולא נגעו ביהודים, כך קבלתי ידיעות מפוריעי הסרבים, ואני לא ראיתי ס.ס. או גסט'. חשבתי שאוכל להסאר בביתי בלי להסתתר לע"ע. כביה"ד בבוד' הייתי עד אמצע יוני. ביה"ס בבוד' לא נפגעה עם חנה טנש, אלא קבלתי אות ממנה. אולי בראשית יוני, לא קבלתי אות מיואל פלגי. ידעתי שבאוהו ב"ס נמצא קצין בריטי, אך לא ידעתי שהוא יואל פלגי. המאסר מוצג 41 נכתב ב-1947, ואת החלק על פלגי שמעתי בינתים ב-1946 מפלגי. על גולדשטיין לא שמעתי ולא ידעתי אז. באמצע יולי הופברתי למאוס'. הוחזקתי שם עם אסירים פוליטיים מאונג', יהודים ולא-יהודים. חידה בעיני עד היום שלא הרגו יהודי שרצה להתנקש בהיטלר. זמן מה לא הועברתי כל דבר ושפם דבר לא היה אכפת לי ואי אפשר לצאת מזה, אלא כשהועברתי לריכר חשבתו שיד הועדה בדבר. במאוס' הרגו לצערי יהודים לאין ספור, העצירים הותיקים ספרו שעד 1945 כל יהודי שהגיע לאם באותו היום הוסל. המצב היום-יומי הרגיל הלך ורע, הגענו למצב שאפילו פרוסה לחם לא הייתה, אלא היו תופעות שלא היו מובנות לנו, תופעות קטנות נוגדות לכיוון הכללי, כגון אח השמדה קבוצת אנשים ע"י זריקת מטרוול וכדומה. כל מה שכחבתו במאסרי מוצג 41 על אנשים שגזרו נחתי בשר מהגזיות וכו' - נכון.

ע' 471

ע' 472

הופעתו של בכר "הד דוקטור" וכו' היה משהו מדהים, חשבתי שאני חולם ולא הבנתי. היה אדיב כאופן בלתי רגיל. נכון שהוא התעסק אתי במשך שבועיים וחצי בערך. ראיתי את סימן הדרגה שלו - שטנדטנפירר. עובדה זו הגבירה תהונסי. באניה היה שומר, הקצין הכניס אותי לאניה. השומר לא חקר אותי, אני נסיתי לשאלו. עינו של השומר שהיתה צופיה עלי. הקצין החזש שהוטע בבקר צעק שזו חזירות שלא נותנים לי לאכל. לא נבגשתי עם הגנרל וינקלמן. אינני יודע מי היה משקד המטה באניה. בארמון ספר לי בכר שבעבר שמש הארמון פגורים לאיזו קרובה של גרינג. בארמון היינו יחד 2-3 ימים, עוד 3-4 קציני ס.ס., ושני יהודים אתי. בכר ואני היינו אוכלים שם לחוד. בכר לא אכל שם בדרך כלל עם יתר קציני ס.ס., אלא אתי. כל מיני דברים כאלה הפתיחו אותי. היתה לי גם ההתרשמות שיתכן שכאן מסדרים אליבי. מצבני היה אז כזה שלא חשבתי הרבה, שמחתי לשמש, ברור שגל זה היה לי מזור, לא חשבתי שהוא מ"לוי" צדיקים. הסתפקתי בעובדות. במאוס' ששאר שאינני חייב לברך יותר את אנשי ס.ס., הפסקתי לברך את משקד המחנה וסגנו. הייתי היד במינו בזה. ביום הראשון עשו לי אנשי ס.ס. סקנדלים, הלכו לברך, קבלו פקודה שזה בסדר. משקד המחנה היה ציריט או צירנט. נכון שהוא היה אחת מחיות האדם הגרועות ביותר. גם באניה לא ברכתי את הקצינים. ידעו שם שאני עזיר ממאוס', וזה נראה עלי. במאוס' שאל אותי בכר מה עליו להגיד לק', נדהמתי ושאלתי אם גם ק' במעצר, והוא ענה שק' בשויץ ואולי יבא לבקר אצלי במאוס' - גם זה לא היה ולא נברא לפני כן, בקור במחנה. כשכבר אמר שיעביר אותי בכרון לשויץ. לא אמר שגם הוא רוצה לטבר לשויץ, זה היה אולי אפשרי. אמר לי שהבטיח למטר אותי לק' בשויץ בתור "שי אישי". מוצג 41 "אמטר אותך לק' בשויץ שי אישי". אבל אינני יודע אם אחרי שנתיים זכרתי את המלים המדויקות. נכון שהוא הוסיף: "אבל הצרפתים הטפשים תפסו את הגבול". מסירת תוכן הקופות היתה אחרי כניעת גרמניה, זה היה ב-9/5 או 10/5, וגרמ' נכנעה ב-8/5. עד אותו יום לא הזכיר לי אף מלה על כסף או זנב. מצביהם לפני אז היה כבר יותר טוב מאשר ב-20/4, אבל התאוששתי ונפלתי שוב, כתוצאה מהאוכל שהתנפלותי עליו. בכר לקח את המזודה, ושני היהודים עזרו לנו להטמין את האוצר במזודה. היו נוכחים שם יותר אנשים, ועל כל פנים בכר, שני היהודים ואני, הוא שם את האוצר למזודה ואמר: קח כל זה ותחזיר לסלי מאיר ולק', דהיינו לסוכנות ולג'וינט. הבנתי ק' = סוכנות, סלי מאיר = ג'וינט. הוא עוד הוסיף את המליצה שהוא רוצה את זה כשביל עם ישראל. לא חשבתי עדין שאולי הוא "לוי-ניק". לא ספרתי את הכסף - כתוצאה מצבני המזור. זה לא היה רק כסף שאפשר לספור, אלא כל מיני דברים כגון תכשיטים. שמתי אמנם עין, אבל לא עניין אותי באופן מיוחד מה היה בדיוק. היו שם מטבעות זנב, תכשיטים. אינני חושב שבמזודה היה כסף נייר, אלא הוא מסר לי איזו חבילת דולרים, כל כך חדשים שהיה ברור לי שהם תוצרת גרמניה, מזוייפים. הוא לא אמר לי שהם מזוייפים. לא אמר לי שזה בין הכסף שקבל תמורה ברגן בלזן. אלא הוציא ממקום אחר בשבילי. לא כשביל הסוכנות וכו', אלא שאהיה זקוק לבך בגניסתי לשויץ, וכן 20-25 דוקטים, מטבעות זנב, כשבילי, באמרו שזה כסף פרטי שלו. באותה הזדמנות, בוטל כל קשר עם האוצר. הדולרים - יחידות גדולות באופן יחסי, בני 20 או 50, חבילות כאלה, דוקא מפני הכמות הגדולה היה ברור שהם מזוייפים, הצטרפו לטכום גדול מאד. יש להניח שידע שאני תושב כח, לא דברנו על זה. שאלתיו מתי ראה בפעם האחרונה את ק'. אמר לי לפני תקופה לא ארוכה שאינני זוכרה. במזודה היתה שקית שכבר אמר לי שיש בה יהלומים, לא פתחתה. טבעות זהב של נשים וגברים היו שם. אני חושב שגם עבילי זהב של נשים. אינני מבחין בין יהלומים ואבנים טובות אחרות. סיכוח של נשים היו. אינני יודע אם היו שרשראות זהב של שעונים וכדומה. אינני זוכר משהו מיוחד מלבד הנ"ל. היתה לי אפשרות לעשות רשימה כמה טבעות וכו' לא עשיתי רשימה בגלל ההסבר שהסברתי קודם, אז שני היהודים העבירו המזודה לחדרי. הוא לא נעל אותה, אלא היתה קשורה בחבל, רצועות היהודים שמוה תחת מטחי ויצאו. כלנו נהדנו מבכר, אעפ"י שזה היה כו אחרי הכניעה. נכון שהיה יכול לשלף אקדה ולהרג אותנו, היה מזויי נאו לוחמי אסטסדיה ועצרו את בכר ויתר קציניו, ואותנו הניחו. כפי את המצב יכלתי לתניה שגם בין לוחמי חרות אוסטריה היו גויים שהיו עלולים להרג יהודי, אעפ"י שלא נודע לי על שום מקרה מסויים. היתה של תהו ובהו, אנרכיה. כל זמן שהייתי בארמון לא ידעתי על המצב אך כבר כשנסעתי לאניה ראיתי אנרכיה. בארמון לא היה בכר אצלי כל א גם הלך בלעדי. אינני יודע

ע' 473

ע' 474

ע' 475

ע' 476

ע' 477

אם היה טלפון בארמון. שאלתי את בכר מתי קבל את הרכוש, מנה
 שהוא פעל שאינו קבוצה תצא דרך ב'ב לשויץ וזוהי החמורה, על
 האריכים לא שאלתי. הודעתי בשויץ בהתאם לבקשתו שבכר ניצור
 הודעתי באוקטובר 1945, לא הספקתי קודם, כשעברתי לשויץ ב-18/10,
 למחרת נפגשתי עם ק' וספרתי לו, ובאותם הימים הודעתי בטלפון
 גם לסלי מאיר, גם על האוצר. שלחנו גם מכתב משותף - שלי ושל
 ק' - לקפלן הסנוח, הוא כתב את המחצית הראשונה של המכתב
 שיהיה ברור במה מדובר, ואני את המחצית השנייה - מה הוא החזיר.
 לא היתה שיחה ביני וק', למחות באותה תקופה לא, שצריך לעזר לבכר
 לצאת מהמעצר, אלא היתה לי דאגה אחת בשויץ - לראות את אמי,
 שהיתה ברכבת ב'ב; וכן ליהנות קצת מהחיים ממש. אחרי שובו של
 ק' מנירנברג אני חושב שדברנו על בכר, לא החישף אתי ואני לא
 התייעתי אתו. אני אמרתי לו: אם נכון מה שבכר מספר שהציל
 80000 יהודים, אז באמת צריך לעזר לו. ק' לא ענה שזה שקר,
 אטר שהוא באמת עזר בהרבה. אינני יודע אם הסכים אתי במסקנתי,
 שיחות אלה התנהלו לא באיזו שיחה קבועה, אלא בהזדמנויות שונות,
 היו גם אצלו חששות באטם אינן מתחמפת זו בכר, אינני יכול לומר
 אם הסכים או לא הסכים. היה הזמנויות שהסכים שצריך לעזר
 לו, והיו הזמנויות שהתלבט מי יודע מה עשה בכר לפני פעולות אלה.
 אינני זוכר עד מתי נמשכו השיחות האלה, עד 1946 או תחילת או
 אמצע 1947. על הטענה של הצלה 80000 יהודים מנה ק' שבאמת עזר
 להציל את היהודים שנשארו בגטו בוד' וידוע לו שפעל בכורן זה,
 ש 15000 (או 20000) יהודים הועברו לאוסטריה בטקום אושוץ.
 הרושם שלי היה שיש לו על פעולתו של ב', לא עליו או אומיו, דעה
 חיובית, שנינו לא יודענו על אשיו, גם לא היו חששות והתלבטויות
 מה אולי ב' עשה לפני בואו לאונג'. היה לי רושם שגם הוא גם
 אני לא יודע מה זה בכר. ק' לא אמר לי על מעשים גרוועים שב'
 עשה באונג'. קיצטיין לא אמר שמק' הוא יודע מי זה בכר. היה
 לי הרושם שקיצטיין כבר הכיר את השמות של סלי מאיר וק', שבכר
 ספר לו. עברו בערך שבועיים מהזמן שנשארתי עם המזודה בלי בכר
 עד שמסרתי אותה ל האמריקאיים. דגרת על המזודה הרבה
 מאד, ז'א ישתב בשבת. מספר עליה, כי הרגשתי אחריות גדולה והולכת
 בעד המזודה כלפי המוסדות היהודיים. במשך השבועיים הגיע הזמן
 לספור, אבל אף פעם לא הייתי לבדי בלי אחו או שניהם משני היהודים
 או בעלת הבית באחד הקטן של הבית הכטרי, ~~השמות~~ ופחדתי לפתח את
 המזודה בנוכחות אחרים, זה היה זמן נזה שפחדתי גם מלא יהודים
 ואף סיהודים. לא עלה על דעתי ללכת בלילה לבית השמוש לספור
 את הדברים. לא היה על דעתה, ולא עלה - לא הייתי יכול
 לבצע רעיון נזה בבית שמוש הקטן החוא. חדר אמבטיה לא היה.
 לא בקשתי קבלה מהאמריקאים. אם אינני טועה היו בלי סימן דרוה,
 היו 2 מהרגול הנודי והשלישי שובר אתי עבריה שם. שנינו
 פרטיבל במשדום, לא מנינו מה שיש שם. הייתי שמה למטר את המזודה
 לידים אחרות ולא בקשתי למנות. לא מנו בנוכחותי. נכתב בפרטיכל
 שאני מוסר לידים את המזודה עם דברי ערך שקצין ס.ט. שטרנדורטנפירר
 קורט בכר מטר לירי בבקשה להחזיר לסלי מאיר ולקספנר, דהיינו
 סוכנות והג'סינט. מסרתי להם לפרטיכל שבכר מסר לי שזאת היא
 המורה הקבוצה שעברה ב'ב- שויץ. למחרת אמר לי אותו יהודי שהעבירו
 את הפרטיכל והמזודה לבנק בזלצבורג. לא אמר לי כמה היה שם.
 אחרי שהסוכנות קבלה את זה שאלתי כמה היה שם, לא לפני כן. בתור
 כ'ד ביוג' עסקתי בטעם אורחי ומלילי, בכר אמר שזוהי המזודה
 ("") בעד הקבוצה. לראשונה

ע' 478

ע' 479

ע' 480

ע' 481

ע' 482

כתבתי לסוכנות משויץ יחד עם ק'. מסרתי בפ'ם עוד באוסטריה למר
 חוטר-ישו ולטר רזניק. אחרי המכתב לקפלן כשנודע לי שהמקדון
 הועבר לשויץ שאלתי שם כמה זה בערך שות, ונאמר לי שטרם העריכו.
 הפרכה ראשונה שמעתי ממי מר בן-ציון מאירי, שטפל בענין מטעם
 הסוכנות ועכשיו הוא עובד במשדו מבקר הטרינה, אינני זוכר את
 ההערכה שלו אז. 100000 או 80000 דולר או פרנק שויצדי, אינני
 זוכר. אף פעם לא נחקרתי בסוכנות אורות המקדון הזה. לא בשאלתי
 בסוכנות מסרתי דו"ח משויץ. וכנראה לאנשי הסוכנות הספיק הדו"ח.
 היחיד. מאירי לא שאל אותי שאלות בקשר לכך. לא ידוע לי אם ק'
 נשאל שאלות בקשר לכך. לא ידוע לי אם בכר נשאל ע'י קציני הסוכנות
 בקשר לכך. אני יודע של ק', גם עכשו וגם הייתי יודע בכוד,
 ידידים טובים. אני גם פעיל במסא"י. אינני פעיל באגודת עולי
 אונג'. רבים שוחחו אתי על ענין הכסף. לא טאנשי גזברות הסוכנות.
 שמעתי שהסוכנות כן זכתה לקבל את הכסף. אינני יודע אם
 הסוכנות או הג'וינט הוא זכה. אינני יודע אם

כל הכסף או רק חלק ממנו. אינני יודע אם בעית הכסף של בכר
 נזמרה. לא קבלתי דו"ח על בוא הצנחנים באונג', אלא קבלתי
 הוראה להשיג שתי תעודות, ככל האפשר אמיתיות, עבור בחורה בת
 22 או 24, ובתור אמצא יותר מבונד, ולהודיע במברק מספר מדשימה
 של מבקשי סטטיסטיקסים שגשלה לקושטא לפני תקופה מסוימת, אל
 מי מהאנשים הללו יפנו בגבול יוג-אונג'. זה היה בראשית 1944,
 או סוף 1943. על צנחנים לא קבלתי אינפורמציה. קודם שיתה שאלה
 אם יש צורך שיבאו לעזר בהצלה. בערך כמה שבועות לפני כן.
 חשבותי היתה ש 2-3 אנשים לא פכולים לעזור הרבה בהצלה, אבל אם
 החלטתם לשלח, נקבל אותם ברצון. בשאלה דובר על 1, 2 או 3.
 בשאלה לא נאמר שכבר הוחלט לשלח, אלא נשאלנו על דעתנו אם
 לשלח. כתבתי את דעתי האישית. אני חושב שנוצחתי עם ק'. בכל
 אופן לא התנגד לחשבותי. לא ידוע לי אם הוא שלח מכתב אחר.
 את המכתבים לקושטא בעברית אני הייתי בונה לנסח. לא הייתי
 המטובה על מצע המכתבים לקושטא, נכתבו הרבה מכתבים שלא בעברית.
 מטעם הודעה רק אני כתבתי עברית. את התעודות סדרנו, לבחורה
 ולגבר. אחד מהפליטים שסקו בסדור תעודות סדר לי אותן. החזקתי
 אותן בסובוטמיצה. הודעתי לקושטא שהן מוכנות. בין ינואר -
 מרץ 1944. לקשטא מסרתי אינפורמציה בענין התעודות, אם עוד
 למישהו מחברי הודעה אינני יודע. לא ידעתי מהי יגיעו הגבר
 והבחורה. דובר רק על שתי תעודות - אחת לבחורה אחת לגבר.
 לא נכתב לנו באיזה מקום מסויים צריך למסר להם את התעודות,
 אלא באונג'. התעודות אונג'. פעם כשהייתי כבר בביה"ס של
 הגוסט' חזר מחקירה יהודי וספר לי שבאותו בנין בו מתנהלות
 החקירות עמד ליד איזו קצינה אנגליה ששאלה אותו בלחץ אם במקרה
 הוא יודע את שויג'ר, אז הוא אמר שאני במקרה באותו תא אתו, אז
 הקצינה אמרה: היגד לו שלא ידאג, לא קשרתי את שתי הפרשיות,
 ובקשתי שאם יראה אותה שנית ישאל מי היא. אחרי תקופה מסוימת
 אמר לי שראה אותה שנית ושאל אותה, אמרה לו שיוכיר לי שם "סיטו",
 שאז כבר אדע, ושימסר לי שלא אדאג, היא לא פגשתי חוזיר את שמי.
 אז הבנתי שזוהי הבחורה שהיתה צריכה לבוא דרך סיטו, וכששמעתי
 שיש עוד קצין אנגלי בביה"ס, הבנתי. יותר לא היה לי מוצע.
 לא הפליא אותי שהיא שאלה עלי. כששלחתי מבקש עם מספר ברשימה
 של מבקשי הסרט' שהמספר ציין את האיש שאליו צריך לפנות באונג'
 בעברת מיוג' לאונג', הוא יוביל את הבחורה והבחור אלי. במברק
 ציינתי מספר של ציוני ותיק בשם הרד, בנוביסד, בגבול. ודעתי
 שהרד יוביל אותם אלי. לכן לא הומעמתי עיי חזרות שמי בביה"ס.
 במברק לא הודעתי באיזה אופן יגיעו אלי, אלא במכתב נוסף כתבתי
 שהיהודי יקשרו אלי. כבוד' לא היתה לי דירה, שם נדתי או אצל
 ידידים או בפנסיון. לא נחתי סיסמה איך לפנות אלי. מבוד' לא
 ניתנו הוראות אחרות. לא בדקתי אם המברק שלי הגיע לקושטא,
 אבל כששמעתי אחרי השחרור בשוויץ שפילגי חמש אותי בבוד', הסקתי
 שהמברק הגיע. הרד מת בת'א לפני שנה. הוא החזיק מעמד בנוביסד
 עד לגרושים, והיה ברכבת ב'ב, כפי ששמעתי. אני החזקתי את
 שתי התעודות בשביל הגבר והגבר והבחור אצל ידיו סנבי, לא ברירתי,
 ואינני יודע מה היה גורלן אחרי טעצרי. לא היה מסוכן לתת את
 שמי שיפנו אלי, כי הרד היה צריך להסיק אותם באוטו לוירתי,
 שם היו מקבלים את התעודות. כנחתי ששמי לא יעבר כל צורך
 אחר. במברק הזכרתי רק את המספר (של הרד), ובמכתב כתבתי
 שביל המספר יעביר אותם אלי וחתמתי משה. על מברקים כאלה לא
 נשאלתי שאלות, האנש' העבירו מברקים לתורכיה בלי כל שאלות.
 נכון שבקרב תנועתי ובכלל אני יודע בתור אדם ישר.

ע' 483

ע' 484

ע' 485

ע' 486

תמיד (לשאלת ביה"מט): שאלתי שאלה זו כדי להוכיח שאעפ"י שחסר
 כסף מהאוצר, העדלא גנב אותו, זה חשוב
 בדרך אלימינציה.

העד (לשאלת ביה"מט): אני לא גנבתי מהאוצר. - ק' לא אמר לי
 מה עשה עבור בכר. לא שאלתי אותו. לא
 דנו על זה. מאז החל המשפט - כן. אז שאלתי
 אותו.

20.000 יהודים היו תושבי אונג' מזמן, אלא לרובם לא היתה תעודת
 אשרוחות, ושלט' האונג' נרשו אותם. כל זמן שאני הייתי בחופש
 ועד כמה שהכרתי את הפרשה, הקהלה הניולוגית בראשות הופרט' שטרן
 לא עזרה לפליטים, אולי איזו עזרה סוציאלית, שאינה עזרה בפניג'.
 לא ידוע לי שחרטה סכומים גדולים בשעה שזה היה מסוכן, לי לא
 ידוע שמנהיגי הקהלה הניולוגית בבוד' הודו בטעות ראיתם ושהציונים

כל הכסף או רק חלק ממנו. אינני יודע אם בעית הכסף של בכר
 נזמרה. לא קבלתי דו"ח על כוון הצנחנים באונג', אלא קבלתי
 הוראה להשיג שתי תעודות, ככל האפשר אמיתיות, עבור בחורה בת
 22 או 24, ובחור אגאא יותר מבוגר, ולהודיע במברק מספר מרשימה
 של מבקשי סטטיסטיקסים שנשלחה לקושטא לפני תקופה מסוימת, אל
 מי מהאנשים הללו יפנו בגבול יוג-אונג'. זה היה בראשית 1944,
 או סוף 1943. על צנחנים לא קבלתי אינפורמציה. קודם שיתא שאלה
 אם יש צורך שיבאו לעזר בהצלה. בדרך כמה שבועות לפני כן.
 תשובתי היתה ש 2-3 אנשים לא פכולים לעזור הרבה בהצלה, אבל אם
 החלטתם לשלח, נקבל אותם ברצון. בשאלה דובר על 1, 2 או 3.
 בשאלה לא נאמר שכבר הוחלט לשלח, אלא נשאלנו על זמננו אם
 לשלח. כתבתי את דעתי האישית, אני חושב שנוצצתי עם ק'. בכל
 אופן לא התנגד לתשובתי. לא ידוע לי אם הוא שלח מכתב אחר.
 את המכתבים לקושטא בעברית אני הייתי בזהב לבנה. לא הייתי
 הממונה על מוע המכתבים לקושטא, נכתבו הרבה מכתבים שלא בעברית.
 מטעם הועדה רק אני כתבתי עברית. את התעודות סדרנו, לבחורה
 ולגבר, אחת מהפליטים שטקו בסדור תעודות סדר לי אותן. החזקתי
 אותן בסובוטמיצה. הודעתי לקושטא שהן סוכנות. בין ינואר -
 מרץ 1944. לקשטא מסרתי אינפורמציה בכנין התעודות, אם עוד
 למישהו מחברי הועדה אינני יודע. לא ידעתי מתי יגיעו הגבר
 והבחורה. דובר רק על שתי תעודות - אחת לבחורה אחת לגבר.
 לא נכתב לנו באיזה מקום מסויים צריך למסר להם את התעודות,
 אלא באונג'. התעודות אונג'. פעם נשהייתי כבר בבית'ס של
 הגסט' חזר מחקירה יהודי וספר לי שבאותו בנין בו מתנהלות
 החקירות עמד ליד איזו קצינה אנגליה ששאלה אותו בלחש אם במקרה
 הוא יודע את שויג'ר, אז הוא אמר שאני במקרה באותו תא אתו, אז
 הקצינה אמרה: תיגד לו שלא ידאג. לא קשרתי את שתי הפרשיות,
 ובקשה שאם יראה אותה שנית ישאל מי היא. אחרי תקופה מסוימת
 אמר לי שראה אותה שנית ושאל אותה, אמרה לו שיוזכיר לי שם "מיטו".
 שאז כבר אדע, ושימסר לי שלא אדאג, היא לא ~~הייתה~~ תזכיר את שמי.
 אז הבנתי שוהי הבחורה שהיתה צריכה לבוא דרך שמי, וכששמעתי
 שיש עוד קצין אנגלי בבית'ס, הבנתי. יותר לא היה לי מוע,
 לא הפליא אותי שהיא שאלה עלי. כששלחתי מבקש עם מספר ברשימה
 של מבקשי הסרט' שהמספר ציין את האיש שאליו צריך לפנות באונג'
 בכפרים מיוג' לאונג', הוא יוביל את הבחורה והבחור אלי. במברק
 ציינתי מספר של ציוני ותיק בשם הרד, בנוביסד, בגבול, ודעתי
 שהרד יוביל אותם אלי. לכן לא הוממעת' עיי חזרת שמי בבית'ס.
 במברק לא הודעתי באיזה אופן יגיעו אלי, אלא במכתב נוסף כתבתי
 שהיהודי יקשור אלי. בכוד' לא היתה לי דירה, שם גרתי או אצל
 ידידים או בפנסיון. לא נחתי סיסמה איך לפנות אלי. מבוד' לא
 ניתנו הוראות אחרות. לא בדקתי אם המברק שלי הגיע לקושטא
 אבל כששמעתי אחרי השחרור בשויץ שפלגי חפש אותי בכוד', הסקתי
 שהמברק הגיע. הרד מת בת'א לפני שנה. הוא החזיק מעמד בנוביסד
 עד לגרושים, והיה כורכת ב'ב, כפי ששמעתי. אני החזקתי את
 שתי התעודות בשביל הגבר והחור והבחור אצל ידיד סבב. לא בדירתי,
 ואינני יודע מה היה גורלן אחרי מצרי. לא היה מסוכן לתת את
 שמי שיפנו אלי. כי הרד היה צריך להשיג אותם באוטו לדירתי,
 שם היו מקבלים את התעודות. כנחתי ששמי לא יעבר כל צנור
 אחר, במברק הזכרתי רק את המספר (של הרד), ובמכתב כתבתי
 שביל המספר יעביר אותם אלי וחתמתי משה. על מברקים כאלה לא
 נשאלתי שאלות, האצנב' הסבירו מברקים לתודכיה בלי כל שאלות.
 ככון שבקרב תנועתי ובכלל אני יודע כחור אדם ישר.

ע' 483

ע' 484

ע' 485

ע' 486

חמיד (לשאלת ביה'מש): שאלתי שאלה זו כדי להוכיח שאעפ"י שחסר
 כסף מהאוצר, העדלא נגב אותו, זה חשוב
 בדרך אלימינציה.

העד (לשאלת ביה'מש): אני לא גנבתי מהאוצר. - ק' לא אמר לי
 מה עשה עבור בכר. לא שאלתי אותו. לא
 דנו על זה. טאז החל המשפט - כן. אז שאלתי
 אותו.

20.000 יהודים היו תושבי אונג' מזמן, אלא לרובם לא היתה תעודת
 אשרחות, ושלט' האונג' גרשו אותם. כל זמן שאני הייתי בחופש
 ועד כמה שהכרתי את הפרשה, הקהלה הניולוגית בראשות הוורט שטרן
 לא עזרה לפליטים, אולי איזו עזרה סוציאלית, שאינה עזרה בעיני.
 לא ידוע לי שחלמה סכומים גדולים בשעה שזה היה מסוכן, לי לא
 ידוע שמנהיגים הקהלה הניולוגית בכוד' הורו בטעות ראייתם ושהציונים

צדקו האדוקים - אין לי ספק שהם עזרו לפליטים, אינני יודע אם הם הודו בטעותם או לא, אני יודע שמנהיגם הרומני הרב טייטלבוים עד היום לא הודה בטעותם. לא נכון שגם המנהיגים הניולוגים וגם האדוקים וחרו על הנהגת הקפלה לפני בוא הגרמנים וקבלו את הדרכת הציונים. באתי במגע עם קבוצת יהודים ולא יהודים בענין התגדות, אבל לא עם קבוצות מתגדות. (א) עם חברינו הפליטים מסלוב' רפולין שגישתם היהודית והציונית. (ב) יהודים ולא יהודים במפלגה הסוצ'מ. (ג) חוגים בגודווי עבודת כפפה. (ד) הנסיון דרך קומול' (ה) לא אני, אלא היה מגע עם ארגון אחר של "לוחמי חזית", כראשית מר פביאן, אחד המנהיגים של המהגרים האונג' בארצות הברית. התגובה היתה שלילית - לא רצו לדעת על רעיון לארגן התגדות בבוא השעה. לידיעתי לא היו שום קבוצות שארגנו התגדות. לא יהודים ולא אחרים לא סוציאליסטים ולא קומוניסטים ולא אחרים. שמעתי על גוטסמן. לי לא הציג לארגון התגדות. אינני יודע אם הציע לאחר. שמעתי על זרגא. אינני יודע אם הציג לארגון התגדות. כשקרה המקרה הייתי כבר 'צור במס' לא שמעתי על קבוצת קצינים שארגנו פצוץ הרכבות לאושוויץ. אני יליד אונג'. הרכבות מאונג' לפולין עברו דרך הקרפטים, אינני יודע אם היו רק 2 פטים. הרכבות עוברות מנהרות שם, כדרך שמספר הקוים היה מצומצם, שטח הירי.

ע' 487

ע' 488

(אחרי הפסקה)

(הער) רענתי זכרוני - מר תמיר זדק, הועדה נוסדה מבחינה פורמלית בסוף 1942 או בראשית 1943. ולא 1941/2.

xxx (תל)

אני השתתפתי בפעולותיה מספטמבר 1941, לפני הקמתה הפורמלית המנוח קומולי היה שייך למפלגת הציונית הכלליים. - לדעתי אפשר לארגן התגובות באחת שתי אלה - או מעבר ליאוש, כפי שהיה המצב בויטאוו פולין, או באוירה של גאווה לאומית ואנושית, כפי שהיה באי. אבל לא בדיקנות רוחנית נפשית יהודית כפי שהיה המצב אצל רוב יהודי אונג' - אני משער שמנו אותי מפני הנסיון המחתרתי שלי, באתי מסביבה של פעולות כלתי פוסקות, אח"כ קראו להם פרטיזנים, - בנובסד והסביבה התחילו הגרמ' תיכף בדיפת יהודים, בסובוט' והסביבה רק אחרי שהגיעו פלוגות ה-ס.ס. המיוחדות לכך, כנראה מתוך הרכב אחר של האוכלוסייה, בסביבה הראשונה היו הרבה . - מה שאמר בכר היה שהוא

ע' 489

רוצה לשטר על זה בשביל Volks deutsche, " מ-25 הדוקטים נחתי 5 לחבר שאינד ~~das deutsche Volk~~ לחזר לפדג, אח 20 מסדתי ל- בברונץ. אח

הדולרים המזוייפים ~~Committee of Jewish Depts.~~ C.I.C האמריקאי,

שבקטי קבל ~~Committee of Jewish Depts.~~ Counter Intelligence ~~Committee of Jewish Depts.~~ זה כשויצריה. נשבעתי בתור עד, והייתי נעלב לו היו רומזים שחברותי. במפאי או חברותי לק' משפיעה על עדותי. בשתי התעודות של הכחור והכחורה היה חסר השם. האותם היתה אמיתית ויחד הפרטים היו. גם כשמסרתי אותן לחבר הסדבי, היו תעודות בלי שם.

לביהמש לא היה יסוד להאשמה שארגנתי התנקשות בהיי היטלר. על שליחותו של ברנד לקושטא נודע לי רק אחרי המלחמה. גם על המר'ם עם אייכמן ואחרים להציל יהודים תמורת סחורות או כסף נודע לי רק אחרי המלחמה. נאסרתי ב-4/4 או 5/4 ומ-19/3 עד למעצרי לא הייתי בבוד'. היה אפשר להעביר עד לתאריך מעצרי ידיעות סודיות משטח אונג' לקושטא ע"י שליחים, ידיעות הגרמנס. לא שלחתי ידי בשום דבר מחוכן התעודה.

ע' 490

נדחה למחר.

(-) ב. הלוי, נשיא.

י"ז אדי"ב 22.3

י"ח אד"ב השי"ד

הופעות כנ"ל.

עד 8 לתביעה ד"ר מאיר וייס, הצהיר בהן-צדק:

הייתי רב. עכשיו מורה בבית מדרש למורים של ה"מזרחי" ובבית ספר "מעלה". הייתי רב בדבריצין שבאונג. הגרמ' נכנסו ב-19,3,44. הגרמ' הגיעו לדברצ' ב-20/3, ומיד העמידו דרישות מסויימות ליהודים. ב-1/5 הכניסו את היהודים לגטו. הייתי בגטו. בערב שבת פרשת שלח לך התחילו לפנות את הגטו והעבירו את תושביו למלבנה על יד זב'. המפקדה הגרמ' הסכימה שהחולים ישארו במשך השבת בגטו. נשארו שם חברי היודנט בבית החולים שבגטו, והמפקד הגרמ' דרש שגם אני אשאר שם, לא הייתי חבר היודנטים. התכנית להעביר את האנשים האלה למלבנה בשבת לא יצאה לפעל. ואותם האנשים נשארו כל הזמן בגטו. תאריך אינני זוכר ובכלל כח הזכרון שלי נחלש בנוגע לתקופה זו, כחאריך בלתי ידוע נכנס מפקד הגטו - קצין אונג' - וכידו מברק והקריא מהמברק כמדומני 6-7 שמות. אלה היו ציונים מובהקים והרב של הקהלה החרדים המתבדלת של זב', הרב שטרסר ז"ל וכן זקן מועדה היהודים (יודנאלטסטר) שהיה לפני כן ראש הקהל של הקהלה "

ע' 491

זה היה טוג היהודים שלא השתייכו לא לנ status לאורתודוקסים היינו לחרדים המתבדלים. בין היתר קרא גם את שמי, כמדומני במקום הראשו. הודיע שאנשים אלה ישארו לאחרונה וילכו לחוד. חלק מהם כבר לא היה אז בבית החולים הזה, והביא אותם מהמלבנה. הוא גם שאל מי הם שאינם נתונים אונג'. אחז אמר שאינו נתין אונג' ושאל למה הוא רוצה לדעת זאת, וקצין המשטרה ענה: אנחנו איננו מסויינים שבגלל יהודי אחד אולי יהרג אונג' אחד בצרפת או באנגליה. על סמך זה היה הרושם אז שגם האנשים שנקראו מהמברק ישמשו בני תערוכה. למהר צרפו לאותה רשימה משומד אחד. הקצין הביא אותן, הכניס אותן. מכיון שהיה ידוע שהיו יחסים ידידותיים בין המשומד הזה והקצין, התחלנו לחשב שבכ"ז הקבוצה תישנה מאיזה יחס מיוחד. אז פניתי לאותו קצין בבקשה שאני רוצה ללכת עם יתר בני קהלתי. לא רציתי ליהנות מהיחס המיוחד, הייתי מעדיף ללכת עם יתר בני קהלתי שהיו במלבנה. תשובתו היתה: מאימתי שואלים יהודים עם מי ולאן הוא רוצה ללכת? העבירו אותנו לבוד' - אחרי שכלם עזבו כבר את הגטו, לקחו אותנו, הכניסו 85 יהודים לקרון אחד והעבירו אותנו למקום שלא ידענו, הוענו לבוד' (לביה"מס-) נקראו אז רק 6 - 7 שמות כנ"ל, אבל כל אחד מאתנו היה רשאי לקחת את משפחתו, אלה היו היהודים שנקראו אז עם משפחותיהם. בבוד' הכפצטו אותנו לבית כנסת ברח' אריגה. בתח' הרכבת היה דר' ריינר, המזכיר הכללי של הקהלה החרדית, ופרוידניגר אחד, אינני יודע אם ראש הקהל של החרדים בבוד' או אחיו, היינו שם ימים ספורים, ומשם העבירו אותנו לברגן בלזן. לא אמרו לנו שזה לב"ב, אלא העבירו אותנו לתח' הרכבת בוד'. לא ראיתי שהוציאו אדם מהרכבת וירש בו, וגם לא שמעתי. יצאנו מתחנה רכבת בוד'. למחרת בבקר היינו טוב בבוד'. התחנה הבאה היתה מלון-מדירבורג. עמדנו ימים אחדים. שם היתה שמועה שהרכבת מיועדת לאושוויץ. הכהישו את השמועה. בסוף הגענו לדלה ומשם לב"ב. הגענו בל"ז תמוז שנדחה. נשאיתי בב"ב עד לפני חנוכה לפני חנוכה העבירו אותנו ברכבת עד לגבול השויצרי. שם ראיתי את דר' קסטנר, לפני שהעבירו אותנו מהרכבת הגרמ' לרכבת השויצרית. אם אינני טועה. הגענו לשויצריה, טס' גלן, אח"כ לקפ"ק לקון. באותה העיר היה דר' הרמן, לא באותו מלון. בשויצריה נפגשתי עם דר' ק' פעם, בדרך למלון. אז הוא בא לקו. ערכו לכבודו חגיגה. נתנו לו דיפלומה, אינני יודע אם ראיתי את הדיפלומה מוצג 38, אבל ניתנה לו דיפלומה. ערכו חגיגה לכבודו מכיון שהצלת הקבוצה היתה מיוחדת לעבודתו של דר' ק'.

ע' 492

ע' 493

א"א (תמיר) אני מכיר את הנאטם. רק מתוך שמועה ידוע לי שהוא עסקן במרחי עשרות שנים. השמות שנקראו; הרב שטרסברג ואני - הוא היה הרב הראשי של הקהלה החרדית ואני הרב הראשי של הקהלה השמרנית (סטטוס קו). כן ראש הקהלה של סטטוס קו שהיה גם יודב-ומלסטטר - שמו אונג'. טוב הקהל החרדי - ולדמן - שהיה איש מרחי מופלג. ציוני ומייק באונג' - מנו. בליצר - משפחה מאד מאד פעילה בתנועה הציונית, כיחוד חת הבנות, אבל כל המשפחה כלה. משפחת פרידלנדר - ג"כ ציונים חשובים. ד"ר סוקרצ', אחד

הציונים הפעילים ביותר. כשהגענו לבוד' וקבלו אותנו שני המנהיגים החרדים שהוכרתי, שמעתי מפיהם שבמברק היה שמו של ראש הקהל החרדי ברנפלד. ואילו אונג' ראש הקהל שלי, לא היה במברק, הא היה ביחסים טובים מאד עם המפקד הגרמני זיידל והחליפו אותם. וכן הכניסו משומד כפי שהזכרתי, שהיה במקרה גם קרובו של אונג', אבל לא בזכות זו הוכנס. יתר כ-70 הנפשות היו משפחות של האנשים הנ"ל. הרשו לנו לקחת הפצים כמו ליחיד המגורשים. לא ידענו לאן מיועדים יתר המגורשים. ידענו שיעברו אותם לעבודה, לא היה ברור אם באונג' או בחוץ לאונג'. העבירו גלויות אחדות לדב' מצעירים ממקום שהיה מסומן ולדנוי. לחלוטין לא עלה על דעתנו שהקהלה מועברת להשמה. בדב' היו בערך 10000 נפש יהודים. מהם לקחו לעבודה כפיה צבאית בערך 2000, כך שגורשו בערך 8000. מן הסביבה העבירו לדב' עוד בערך 2000 יהודים. אחוז הציונים בדב' לא היה גדול ביותר. המתבוללים היו במספר די גדול, יתכן גם האחוז הגדול. חלק מהאדוקים היו ציונים, ובדרך כלל בעלי הבתים הצעירים היו ציונים, אזלנו קראו "בעלי בתים" - לחברי הקהלה. בטיכום - הדור הצעיר של היהודים היו ציונים, והדור הזקן ובגיל העמידה - מתבוללים. נכון שציונים פעילים היו רק מאות ספורות. כבוד' התברר שידיהם של שני היהודים החרדים שקבלו את פנינו - ריינר ופרידיגור - היו בהרכבת הרשימה. כשהוכנסנו לבית הכנסת שם ראינו כמה פעילים ציונים, שכנראה ארגנו את המהנה הזו. אני זוכר את צילה דיארנה, ואת יור' ההסתדרות הציונית קומולי ז"ל. לא שמעתי מפי הגרמ' או האונג' מי הכניב את הרשימה. לא הייתי בתוך העניין של הכנת הדיפלומה של דר' ק', כי באתי מגשף מבודד, החל מ-1/5 הייתי עצור ולא ידעתי מה מחרש בעולם. ברח' ארינה כשנפגשתי עם הציונים האלה ושוחחנו על במחנה ספרו לי שאחד מראשי הועדה הוא דר' ק'. את זאת שמעתי מחבריו - מאלה שעבדו יחד עם דר' ק'. חשבת לי לכת עם הקהל. כי אחרי סבולתי ונלחמתי יחד עם כלם וגם נגדם - היו מקרים שאני בתור רב הייתי גם צריך להלחם בהם - אלך יחד איתם בתור רב גם למקום בלתי נעים, כגון עבודת כפיה, שצריך לעודד אותם ולעזור להם. ידוע לי על רבנים וראשי קהל אחרים שהצליחו ללכת יחד עם הקהל שלהם - שמעתי לא מזמן על הרבה זיידל ז"ל מקהלת יונגוש, וסגנו חברי דר' יעקב. הייתי הולך עם הקהלה שלי. לולי היו השלטונות האונג' מעכבים. אני חושב שכך היה צריך לנהג כל רב וכל ראש קהל.

ע' 496

ע' 496

xxx(תל)

עד כמה שזדע לי אחרי השחרור, יצאו 3 רכבות מהמלבנה בדב'. שמעתי שהרכבת הראשונה יצאה בדרך לאושוויץ ופתאם הוחזרו והועברו לאוסטריה. הרכבת השניה יצאה ישר לאוסטריה. הרכבת ג' נסעה ישר לאושוויץ. מאלה שהיו באוסטריה, עד כמה שלא נהרגו בימים האחרונים ע"פ פוזים או ע"י הייליט גרמ', הם חזרו לאונג' או יכלו לחזור לאונג'. עד כמה שידוע לי היה מספר היהודים אחרי השחרור בערך 4000. אין לי כל ידיעה על פעולתם של ריינר ופרידיגור בקשר להבאת הקבוצה, וכך מתוך זה שאלה פנו אלי ושאלו איפה ברנפלד ואמרו לי שבנפלד ולא אונג' היה צריך להיות ברשימה, הסקתי מסקנה שהם ידעו על הרשימה. אבל איבני יודע אם הם עסקו ברשימה או בהרכבתה, כשם שגם איבני יודע אם דר' ק' או אחרים עסקו בה. בקו היו לכלם רגשי חודה לדר' ק'.

עד 9 לתביעה ויקטור שלמה פישר, נשבע:-

אני פקיד במשרד החוץ, נולדתי בסלובקיה, הלכתי ללמוד בפרג. חזרתי לסלובקיה. במרץ 1942 באתי בבוד'. מגיל 13 הייתי חבר תנועת "מכבי הצעיר". זוהי תנועה בחו"ל המחנכת להתישבות במסגרת חבר הקבוצות. עברתי את הגבול מסלובקיה לאונג' על דעת עצמי עם שני חברים בגילי, הייתי בן 23. בסלובקיה שלטה ממשלה סלובקית "נציונל-סוציאליסטית", כשאני עברתי את הגבול טרם התחילו ההשמדה, אלא משמר תפשו את הכרטיסייה המרכזית של הועד היהודי המרכזי, ולפי הנסיון של יהודי פולין שהוריקו אוחזו למדג' שזה השלב לפני האחרון, של גירוש לפולין להשמדה על כל סוגיה. בבוד' נחקלתי בשותפים לגורלי, הגיעו בשלב הראשון כמה מאות אנשים מתנועות שונות מסלובקיה וגם בודדים, וגם פליטים שקודם הגיעו לסלובקיה. התאכזבתי

ע' 497

מהקרובים שלי, שלא נתנו לי עזרה כספית ולא אפשרות ליבנה, לנתי אצל חבר התנועה שלי, ואחרי חודש וחצי קבלתי תעודת לידה ופנסק עבודה של יהודי מסויים שהיה מגוייס ליהדות עבודה באוקראינה, ומצאתי לי דירה בשכ' פועלים עניה והתחלתי לעבוד בבנין. את התעודה נתן לי אחד החברים בסלובקיה. אז לא ידעתי ממי השיג את התעודה. "המכבס הצעיר" המשיך בעבודתו, קבלתי מהגזבר הפליט של המכבס הצעיר תמיכה בתור פליט ותשלום שכר כמה שהיה די גבוה. בסתיו 1943 נעצר הגזבר ע"י המשטרה ונקראתי למלא תפקידו. תפקידי היה א) לקבל מאת הועדה - ועדת עזרה והצלה - את הכספים שהגיעו מקושטא או משויץ ולחלקם לאותם חברי המכבס הצעיר שהיו זקוקים לזה ולפי כללים שנקבעו. ב) הייתי אחראי לרכישת כרטיסי מזון לפליטים. כי מצבנו היה בלתי לגלי, לא היינו קיימים ולא קבלנו כרטיסי מזון. טפלתי בהשגתם בכל מינס דרכים, בעזרת חברי שהיה מלצר. מאותה תקופה - מהועדה - קבלנו את הכספים לכך. ג) עלי היה לדאוג לאפשרויות ליבנה של פליטים שבאו מזמן לזמן מסלובקיה בזמן יותר מצומצם. ד) ולדאוג למקומות עבודה מחאימים. יהודים שעסקו בעבודתם שבמינס השלט' האונג' לא היו לגליים ברצון קבלו פליטים. הכסף הגיע מקושטא ומשויץ, דרך הועדה. אנשי הועדה היו המהנדס אוטו קוטולי, שפרינגמן, אופנברג, דר' קסנברג, יואל ברנד ואני חושב שגם רציתו של יואל ברנד. עם כניסת הגרמנים במרץ 1944 מיד הוחלטם בגזבר אחד והוטל עלי התפקיד בראש "מרכז הניירות" כפי שקראנו לו. מטרת המפעל הייתה ליצר כמות מכסימלית של ניירות שונים ליהודים שונים ע"מ שיוכלו להסתתר בצבור הנוצרי ולעבר את התקופה הקריטית עד סוף המלחמה ולחיות. הפעולה הזאת זוממה כמו כל הפעולות באמצעות הועדה. כל הפעולות האלה היו מסוכנות, אבל כשהכריזה היא ללכת לאושביץ אני מנסה אחרת - אני מעדיף לחיות באופן בלתי בטוח מאשר לגות באופן בטוח. בקיץ 1944 נדרשתי ע"י הועדה להצטרף למנג'ון הצלב האדום השווי. הועדה ושצ"א הנ"ל שחפו פעולה בהצלה, והיה הסכם שהועדה תשגור מספר אנשים לצ"א השווידי. בקיץ 1942 החקירה פגישה בין ק' והרוזן סולסטוי ובין כריטי בשם דיקנסון, שהייתי נוכח בה, בה תאר ק' את המצב בצורה דהמטית מאד, מצב היהדות באונגריה, וכמשך השיחה התברר שהם רוצים לעזור אזה מעשה טוב מיד במקום רק' בקש מהם שיזרזו במשרד האספקה והקצוב משלשמשל כמה קרונות מזון מאונג' לויבנה, ליהודי אונג' שנמצאו בווינה-נוישטט, פרבר וינה. התהלכה סברה שהמטרה המקורית הייתה לשלחם לאושוויץ ואלו "הושטו על קרח", בוצע גירוש כלי השמדה. אינני יודע אם נשלח המזון הנ"ל.

ע' 498

x x (תמ"ר) הפגישה הנ"ל היה בזמן שראש הממשלה היה נחמל לקטוש. זה היה לפני ההפכה של שלטון. היה לפני 15/10/44, בסוף קיץ תחילת סתיו. הבריטים היה בצלב האדום השווידי. הפגישה הייתה בבית פרטי, כחדרו הפרטי של דר' ק'. ברח' שמשהיאנדור. דירת מגורים. בית שלא היה טלוי צהוב עליו. לא פנטיון. רק האנשים הנ"ל היו בפגישה. דר' ק' היה חולה ושכב במטה שם. בקשת רשות מק' ומטולסטוי ודיקנסון להשתתף. טולסטוי היה טס' 1 במחלקה האדמיניסטר' של צ"א, דיקנסון מט' 2, ואני מט' 3. אני הייתי מ-1942 עד כניסת הרוסים נוצרי. טכתי יותר על הניירות הנוצריים שלי מאשר על תעודת הצלב האדום, המוכיחה אמנם שאני יהודי מוגן, אבל יהודי. "המכבס הצעיר" הייתה תנועה קרובה ל"אחד". עכשו אני פקיד המחלקה הקונסולרית במשרד החוץ. עובדה היא ש-1944 היה לי ברור הן מספוריהם של פליטי פולין שהגיעו ישר בעזרת הועדה מפולין לאונג', הן משמעות בלתי כרוקות, שמי שבטל פעם בידי חבורת ההשמדה הזאת סופו למות. מענין שהגזבר היהודי באונג' בדרך כלל לא האמין בזה, וכשהוזכר לו הדבר, הביטו עליו כאדם שאינו שפוי לגמרי ברעתו או מי שמפריע לחיים השקטים. אני האמנתי בזה וחשבתי שמוטב במצבים כאלה לדאוג את הענינים מה שיותר שחור. מטבה זו כבר ברחתי מסלובקיה. ב-1943 היה ידוע לי על טהבלינקא, ושמשמידים שם יהודים במדה חמונית, לא ידעתי באיזו צורה. שמעתי זאת מפי פליטים שהגיעו מפולין. עוד פליטים מסלובקס ידעו זאת. אינני יודע היום אם העברתי ידיעות אלה לועדה או להפך, אבל אותם האינפורמציות שהיו לי היו גם בידי הועדה ללא ספק. גם חברי הועדה האמינו שהמצב הוא שחור ושיש לפעל. שמעתי על אושוויץ, אינני זוכר אם לפני 19/3. אינני זוכר אם מיד עם בואם של הגרמ' היה ידוע לי על אושוויץ. היה ידוע שהתחילו הגרופים ומתקדמים מהגבול פנימה, הגרופים עברו את העיר קושיצ', בכיוון סלובקיה. ידעתי שהרכבות האלה מועברות להשמדה. לכן העדפתי חיים בלתי בטוחים על מות בטוח.

ע' 499

ע' 500

א x א (תל) (אין שאלות).

לביהמטש הייתי יהודי והשתמטתי בתעודות מזויפות של נוצרי.
היו גם יהודים שהטירו דמם כדי להנצל, אני לא.

נדחה למחר.
י"ט אדר"ב 23.3.

(-) ב. הלוי - נשיא.

י"ט אדר"ב תשי"ד 24.3.54

עד 10 לתביעה (משה אלפין) מחוסר דתיות, הצהיר בהן צדק.

ע. 501

אני חבר בקבוץ "עוגן". עליתי ב-1946. בינואר 1944 באתי מסלוב לאונג. הייתי חבר "השמר הצעיר". נשלחתי עם עוד מספר חברים של ע"י ההנהגה הראשית של השוה"צ מסלוב לאונג בתפקיד מטויים-לארגון את פעולות ההתנגדות, המחמרת שהצלה באונג. הייתי במחמרת באונג. הייתי חבר כמפקדה החלוצית של המחמרת. היא פעלה בעקר מארגון והסברה. "בוגרים", גיוס והתגוננות, שחרור אנשים ו"בריחה". היחסים בין המפקדה וועדת ההצלה היו תקינים וסדירים, היו יחסי גומלין, מתוך תאום הדדי של הפוקציות. הכרחי אז את דר' קל. הוא היה חבר ועדת העזרה וההצלה. היינו נפגשים בכל שעת הצורך עם אנשי הוועדה, כל אחד לפי תפקידו, בחלקם או כלם ביחד לפי הצורך. היו הלופי אינפ' בינינו על הפעולות שלנו ושלם. כמובן בסדה שהדבר לא פגע בחקי קונספירציה מטויים. הוועדה הייתה המקור העיקרי לכספים בהם השתמשנו לפעולתנו. על פ שח ברנד ידענו ידענו על מרשה בכר - סלי מאיר. עטרתנו לזה הייתה חיובית כמו לכל פעולה שהיה בה כדי גסיון להצלת יהודים. התנאים דאז היינו אותנו לחיות לפי העקרון של

ע. 502

דראינו בפעולה זו - של בכר סלי מאיר - *qui habet tempus habet vitam* פעולה זו לא מוצלחת, שתעודתה העקרת הייתה ולפי העדכתנו גם תוצאתה העקרת הייתה לורות חול בין גלגלי טכונת ההשמד. אשר לארגון והסברה - זה היה השטח שקדם לאחדים גם טכונה כרוולוגית וגם בתשיבות. בסלובק נודעו לי הפרטים הפועזים על טכונת השבט של הגרמ' נודעו לי בקוים גדולים וגם בפרטים שהרידים הפרטים על יהדות פולין. הייתי עד לגירוש חלק ניכר של יהדות סלובק. נוכחתי לדעת שלא בלבד היד הודונית של הגרמ' הייתה הגורם היחיד. ראיתי בפחד של היהודים, בחוסר ההחלטיות שלהם, טכנה מרובה מאד. הגורם הפסיכולוגי הזה, גישת היהודים לדבר, היה בעינינו טוכנס חשוב מאד, ומיד אחרי שהגענו לאונג ועוד טרם הגיעו הגרמ' וגם לאחר מכן יצאנו בקול אזעקה והשתדלנו לשכנע את היהודים שאם לא יקחו גורלם בידיהם הם צפויים לכליון. לצערנו הרב לא תמיד קצרו הצלחה בשטח זה. אתי ביחד עברה מסלוב לאונג חברה פליטה טכנו בניזין בשלויה, הייתה קלינגר. חברת השומר הצעיר, הבינה את מה שראתה וידעה לומר את הדברים כצורה משכנעת, וטכנו את האשה הזאת מחוג יהודים לחוג יהודים, לספר להם שלים חיות ונרגשות טגד שלה שאטנם צפוי ליהדות אונג. אוחו הנורל טכו לכל יהדות אירופה. בדרך כלל היהודים לא האמינו, והיו מתי מספר שנחרדו אף מהופעה חזקה זו, אלה היו בעקר הציונים שלא היה להם צורך רב בהסברה. כמו היקה כן אטחנו הפליטים, וחברי התנועה החלוצית האחרים, אונגרים ופליטים מפולין וסלובק. התרינו ביהדות. כשב-19/3 נכנסו הגרמ' באזוח מפתיע לאונג קבלה פעולה ד יתר חשיבות ותוקף. כי לסרביה הצער אפילו כשהגרמ' כבר היו בתוך הארץ וקלגסייהם הסתוכבו בטכוניות וטנקים בבד, ובערי השדה - לא אורו עיניהם של היהודים. ובתקופה הקצרה לפני ריכוז היהודים בגטאות, ובתקופה הקצרה של שהותם בגטאות, קכל אגף זה של ארגוננו חשיבות מכרעת. עשרות ואולי מאות של שליחים בצורות שונות ושונות ביותר, בלויים בלטים אמתיים או מטויים, אונג, במדי צגא אונג, בחורות טכסכו עם תינגק שלא היה שלהם (לא הייתה ליהודים כל אפשרות נסיעה, וכל הפעולה הייתה בלתי לגלית ומטוכנת מאד) - חברי התנועות החלוציות חרפו נפשם ונסעו לכל ערי השדה, החל ממובקץ, קשה, מישוץ, טולנוק, קלון, דברזין, טנד, נג'ורוד, שופון, ועוד עשרות ומאות של ערים ועיירות שאינני זוכר. הערים הנל זכורות לי משום שהיו שם הקלות של אנשים שנחטפו והיה צורך לשלח אחרים במקומם, טבלו ענויים וכו'. טכנה של ההסברה הייתה שני דברים - א) לארגון קנים של התנגדות במדה שהיה אפשרי, האפשרויות באותם ערי השדה היו ועומות למדי מטכה אחת עקרת טרוב הגברים בגיל הלחיטה היו טחוף לעריט ביחידות עבודות צב' אונג.

ע. 503

ע. 504

היינו מעונינים שהיהודים באופן מאורגן לא יעמדו את המגן הוד הצהרתי. היינו מעונינים באנדרלמוסיה, היינו מעונינים בהתנגדות להפעלתם לרכבות, והיינו מעונינים שלמרות האיסור המוחלט של נסיעה יבוא מספר יהודים ככל שגדול יותר לכוד, זו עיר גדולה עם אפשרויות יותר גדולות לפעולה מחתרתייה וגם להסתרת אנשים, ולשם היה מרכז העצרים של הפעולה הנגדית. חל גידול ניכר של מספר היהודים בכוד, המפיד שרבים קבלו עצה זו ונפלו בדרך זו. התפקידים במקרה החלופית היו בתקופה הראשונה מחולקים בין 4 חברים שהיו את המפקדה של ההגנה, תפקיד הגיוס וההתנגד היה מוטל בתקופה מסוימת עלי, והיה קשור בכמה פעולות - א) גיוס האנשים עצמם, מי ומי. ב) השגת נשק, ג) אימון האנשים בנשק. ד) מעיאת בניות התקנה "בונקרים", כלומר מחבואים מאורגנים לאנשים, קני זניקה לקראת ההתנגדות שתכננו. מהתכניות האלה בוצעו בתקופה הראשונה מסעות מאד. גלינו שהסביבה של בוד' שאינה מכוסה יערות ואינה הודית ביותר אינה מתאימה ביותר לפעולה פרטיזנית, גלינו שהשטח איננו חשויים רבים תחת האדמה בתנאים סטריז או בעיר היה תפקיד כמעט בלתי אפשרי, סכנה מרובה מאד, היו כמה מקרים של גלוי-בונקרים. נזכחנו לדעת שהשגת נשק בכמויות וטיב מספיק כמעט בלתי אפשרית? אם לא לבוד על אפקט של ירית אקדח בלבד. השגת נשק = רציני, או סומטי, היחה כמעט נמנעת, אז טרם הצלחנו לקשר קשר עם המחרת הלא יהודית, שגם פעולתה הצבאית הייתה באבה עדין. הגורמים האלה למעשה דחו חלק מהרבים שתכננו לתקופת הדבה יותר מאוחרות, תקופת קרב שחרור בוד'. היה צדאח לנו שיש כמה מהרונות של הפתקת מרכז החלימה, חלכנו בשלש דרכים - א) מכיון שהצבא האדום היה קרוב מאד, בקרפטים, ודרוניה הקרפ' היחה שיכת לשלטון אנג' וזה שטת מיוקר, החלטנו להעביר קבוצות לוחמים לאותו שטח כדי שיוכלו להצטרף למרטיזנים או לעבא האדום, ליצר קשר בינינו וביניהם ולסייע לנו. היו שני נסיונות עקריים שסנייהם נכשלו במסבות טרגיות ביותר, עם גלוי שני מחבואים בקרפטים, בעצמי לויטלי את האנשים ונתתי להם חלק רציני מהנשק הזעום של הנשק שלנו ועברו לקרפ' ושם נכשלו במסבות טרגיות. ב) נסיון טבעי לקשר קשר עם יהודיה הפרטיזנים של סיטו. צד זה של הפעולה היה כנראה מסוכן מכלם. הגבול עם המה פשוט מבלשים ובלטי נגד, וכמעט כלם עברו בשביל שני הצדדים, והיו לנו כשפת זה גם סכריים רבים וגם כשלונו רבים. פעולה זו נסתימה ללא הצלחה. ג) החברים שלנו שנמלטו לפני כן מסלוב' לרונג' דוברי סלוב', חזרו לסלוב' בתקופה יותר מאוחרת - כשפרץ המרד הסלובקי - הצטרפו למרד הנג'ל ונפלו רובם. האוטובלוסיה האונג' היחה בדרך כלל עוינת ליהודים. וזה במדי עדין למדי, היו מקרים בודדים של גלויי אהדה, אבל רוב האוכלוסיה בעקר כשהיה סכוי שוד וגזל נתפתחה לכן וגילחה איבה עוד יותר גדולה מאשר המקובלת באונג' האנטי-שמית בדרך כלל. יבלתי למנות שמה אולי לעשרות של קבוצות בינינו שנפלו, בין הפעילים באופן ישיר וקטורים לפעולחנו. רוב החברים נתפטו או באופן מקרי או תוך כדי פעולה. באופן מקרי - למשל לא נראה "ארי" בתעוזתו. נתפטו כהעברת נשק או ניידות או זיוף ניידות או כניסה לגטו בתוך "ארי" או חדרתה או בגבול וכד'. נלבדו אלה שנתפטו תוך גלוי בונקרים. פעולה הנניידות - השגת ציוד אלמנטרי שכל איש הפו על במהרות, אחת הפעולות החסיסיות, פעולה קשה וענפשה מאד. היינו צריכים להכין אולי מאות סוגים שונים של תעודות. מתעודות לזה עד לתעודות רישום משלוח (מאלה הוצאו על ידינו כ-60000), מספורטים סלובקיים בולגריים, של חיילים, של אוניברסיטה, דרכון חסות שוויצרי (100000 סמטים). ולא היה לנו ביה דפוס וצינוקורפיה. למשל 1000 תעודות הליה הראשונה נדפסו ע"י בעל בית דפוס ע"י יאום במקרה בלילה. אח"כ נאלצנו לעבר לממדים חרפה יותר רחבים ורציניים. ייצור חותמות וכד'. התעודה חשובה מאד במחרת לא רק במקרה של בדיקה ע"י בלש, אלא גם באופן סטיכולוגי לתת רגש בטחון לנושאה. האנשים שלנו התקשו בראשונה לשאת תעודות מזויזות אך התרגלו. היה צריך להחליף את התעודות, 60000 שמשו רק לחלק ממספר זה של אנשים. כל התעודות חולקו, עם חרואות מהי ואיך להשתמש בהן וכד'. קרה מסון רציני, המעבדה שלנו נתפטת ע"י האונג' החדשיים לפני השחרור, האונג' גילו מסמון עצום של תעודות שהיו ברזרבה למקרים דחופים. עם נהרג אחר החברים החשובים שלנו, שעמד בחקירה ברוסית ביותר בלי לגלות את קשריו ומי נתן את הכסף וכו' ונרצח ע"י בריוני ש פלב החץ האונג'. שני חברים אחרים שנחפטו יחד אחד עמרו בחקירת ענויים של הגרמ' בלש' לגלות דבר. כבר אמרתי שאת הכסף שלנו קבלנו בעקר מועדה העזרה וההצלה.

ע' 505

ע' 506

ע' 507

ע' 508

הכרתי את ויקטור פישר. במקרה היה חבר גשם מנו קליין שיצג את המסבי הצידף, הוא נאמר, היה אחראי על מחלקת הנניידות של המפקדה, את תפקידו קבל ויקטור פישר, כשהמפקדה

הורחבה ועורמו אליה חברים - רמי מרידל, מימיש, פרץ דבס, צבי גולדפרב.

ע' 509

לברית קראנו "שיר" העברה אנשים מפולין לסלוב, מסלוב לאונג. מכוד לסלוב" בחזרה בתקופה מסוימת, ומאונג לרומניה - זו (לרומניה) חכמה גדולה ביותר של השוואה, המגמה הייתה קונסטנציה, המקום היחיד לסכוי עליה, אהנו חושבים את הפעולה הזאת כאחת המעלות ביותר מברית הגנת והצלת יהודים, והיה לי הכבוד אחרי שהתלפתי בתפקיד להיות הממלא מקומו על הברית העבודה בגבולות - הייתי בין מניחי היסודות של המעולה הזאת. אנשים קבלו מאהנו בבוד' ציוד לדרך, כסף, חלבוש וכו', כרטיס רכבת, לוי עד לגבול, נקודה קשר בגבול, מברית בגבול שהיה מבריתו דרך הגבול, וקשר מעבר לגבול. מעריך שבדרך זו ניצלו 5000 יהודים.

על מחלקת השחרור מקד מימיש, משרתה לשחרר חברים וא יהודים ממאסר ע"י גרמ' או אונג'. בשתי דרכים - א) בדרך לגליה - חקית, ע"י עו"ד במקרים שזה היה עוד אפשרי בכלל והיה עוד עו"ד שהיה מסוגל לקבל, ב) הברחה אנשים מביה"ס ע"י מריצה לביה"ס או שחרר וכו' מרבים משרות עד לפגסטיות.

ע' 510

אינני יודע על סכסוכים בינינו ובין הוצעה בקשה לכספים, הייתי חולק לוצעה ומחרת או יותר ידעתי על המצב הכספי החמור שלה, השבון אלפי אנשים שהיו זקוקים לנו לסעד כדי לקנות ארוחה, הגיעו לבוד' בלא כלום. פנו אלינו וקבלנו מה שיכלנו לתת להם, ומעולה הברית, השחרור, הניירות, נשק, בונקרם - עלו בכספי הוצעות. את כל הכספים למטרות אלה קבלנו כמון מהוצעה חג'ל שאליה הוצערו הכספים. יתכן מאד שלפעמים היה צורך על סכום מסויים אם הוא מושקע טוב או פחות טוב, ויתכן שלפעמים היו דברים על כך שאין הסכום יכול לעמד לרשותנו בו ביום, אבל זה אינו יכול להקרא "מכסוך". כל מה שיכלנו לקבל ודרשנו והיה בגדר האפשרי קבלנו.

ע' 511

הקהלה היהודית בבוד' לא נקשה עמדה מסוימת לגבינו, כי מנסיון עצוב בארצות אחרות לא גלינו את אזהרה על סיב פועלתנו המחתרית. זה ראו שהסתובבו מספר צעירים קשה השודים בבית הקהלה, לא ראו זאת בעין יפה אחרי שגדנב לאונג שמץ דבור על פעולתנו. המטרד האישי בבוד' פעל למעשה עד 19/3, המטיק לפעל ב-19/3. הפטיק פעולתו לכמה חדשים, משום שמנהל המשרד היה במקום בלתי ידוע לנו, חידש פעולתו "בבית הירוק" של הקונס' השוויצ' אינני זוכר בדיוק מתי, אך הושב בערך בינוני. המשרד האי' או החתול בקו העלה חדש, מר"ט עם נציגויות ארצות נייטרליות שיתנו חסות לבעלי טרשיפיקטים שכתידים כאילו אז באמת לפעול אדעה. אהנו כמובן קבלנו את הקו הזה, ראינו בו קו הצלה נוסף, סכוי נוסף. היינו חברים בוצעה האי'ית שפעלה בסמיכות עם המשרד האי'ית באותו הבית, זה היה מספר חדשים, הפקנו מדבר זה תועלת רבה מאד, אם כי הדבר היה קשור לפעמים בהתנגדות של בעלי הבית הזה, ביהו של יהודי שגם מבחינה אדמ' היה ממונה על הבית אח"כ, וברוצה האי'ית היו זכוחים רבים שאין להניח לאגשי המחחרת החלוצית להכנס ולפעל שם, זה היה שמה אקסטרא-טריטוריאלי, יכלנו לעשות שם חלק מהעודותינו, היה בזה סיכון בשביל הבית אבל כשרנו של דבר לא פגע בו, אחרי מאבק ממושך קבלה התנועה החלוצית חדר קטן בבית הנ"ל שנקרא "המחלקה לעליית הנוער". אחרי ידיעות בעתונות נפרץ החדר, שוכתיו סכסוכים, בדיוק ב-16/10 (שסלטי תפס שלטון) אהנו ראשי המחחרת נכנסנו לבית, כל אחד לחוד כמובן השוטר האונג' שאל את שמו של כל אחד, ואמר שהחלת המוס' הודיעה שאין לנו רשות כניסה, בכ"ז נכנסנו לבית. חוללנו סעורורה בפתע עצומה, אבל לא היה בה עורך כי בתקומת סלטי היינו כבר היחידים שיכלנו לעזר, שאלת רשות הכניסה כבר לא הייתה חשובה. אינני יודע מאין ידע השוטר האונג' את שמתינו, אני לא מסרתי אותם למשטרה. מנהל המשרד האי' או היה משה קראוס. הזמנתי ע"י דר' אוטו קומולי יחד עם חברי אפרים טיימן ונמסר לי ע"י מר קומולי שהוא ודר' ק' מטפלים בצ"א עם מר בורן ברבר נחיתה אכסניה של צ"א לילדים הצעובים ושאין להם קיום בבוד'. נקבעתי ע"י מר קומולי לקבל או למסר את המחלקה המיוחדת שתוקם בחסות צ"א לאחד החברים שלנו - המחחרת החלוצית - והחלטנו למסר זה לאפרים טיימן. גם הייתי בועד המפקח על הבתים האלה בהם רוכזו בשלב הסופי כ-3000 ילד שקבלו עיזר, אוכל, הורחה, והורחא כמדה מסוימת. הוצעה עזרה לנו לעשות את כל הפעולות האלה. היו ילדים שהאם או הזורים לא היו

ע' 512

ע' 513

לחם אובל, וחיו ילדים שנעזבו אחריו שאמתיכם גורשו. חברינו יצאו לטריקה בגטו, ובכל מקום שאפשר הוציאו את הילדים. ע"פ הכספים של הועדה נשכרו מספר גדול של בתים בהם שוכנו הילדים.

ד"ר ק" לא היה בנוגד.

המירו אני מבקש לדחות את הקידה השתי וערכ ליום אחר, כי לא הייתה לי הזדמנות להתכונן לעדות זו ועלי להקר בנוגע לעובדות, בין השאר לשאל את מר קראוס הנזכר בעדותו.

חלן אני מסכים לבקשה.

הוחלט בהתאם לבקשה.

(- ב. הלוי - נשיא

עד 11 לתביעה מנחם בדר, מאוסר דהיות הצהיר בתן-עסק

ע' 514

עליה לא ב-1920. מיום בואי לארץ אני חבר קבוץ הייתי חבר הועד הפועל של ההסתדרות. אני חבר הועד הפועל של "הקבוץ הארצי" ושל מרכז מפ"ם. הייתי המפקח הכללי על כח אדם בממשלה הזמנית ומנהל הכללי של משרד העבודה. הייתי חבר הכנסת הראשונה. אני חבר הועדה התקציבית של הסוכנות היהודית, מראשית 1943 הייתי בקושטא. בהתחלה הישיבה משרת שליחותי מוגבלת בתפקיד שהטיל עלי הקבוץ הארצי, בהמשך הזמן נחמכתי לחבר הממשלה ההסתדרותית ואת"כ לחבר ועדת החקירה בקושטא. בסדרוגין הייתי יו"ר ומזכיר שלה ו-3 פעמים שליחה בארץ. כשבאתי לקושט' היה שם בדרס נציג יחיד של הסוכנות, על ידו ד"ר גולדין, מר נצר היה שליח מיוחד של מר יצחק גרינבוים בשם ועד לעזרת יהודי פולין.

ע' 515

והיה וניה פומרנץ, עכשו שמו הצרי, שהיה שליח הקבוץ המאוחד וגם בעל תפקיד להיות משקיף משעם ההסתדרות. שבי יחיאל, בשם מוסד עליה ב". בהתחלה לא שמענו יותר ממה שהיה ידוע בארץ ובעולם שיש חשדות יהודים וכל יום חוג יום של חרג וחנק. הגיעו אלינו שם ידיעות על אפשרויות הצלה, וגם הגיעו בקשות עזרה, ע"י שליחים של ארצות נייטרליות, ע"י אנשים שהיו בשדות האויב, ולפעמים ע"י דאר, מכתבים וגלויות, בלשון זהירה ובדורה מאד. בין המסתמסים הראשונים היו שגורות חמלים שזעקו שנבא לעזרתם. אחד המכתבים היה החום - במקום השם - בתי מלים "רחמים מחור". מיד עם בואי הגיעו 50 ילדים מאונג', עם מלווייהם. באו ע"ה מכסה של 298 סרטי שנתרו באונג' וכל יסוד הבטחה של הממשלה התורכית שתרש לעלות לילדים ומלווייהם 50 נפשות לשבוע. מה שספרו חילדים ומלווייהם וגם הרב הקבוצה שהיתה מוגדרת באונג' - העיד על אפשרויות הצלה. בעקרה היו ילדים שהוברחו לאונג' מפולין וסלוב". בואה חוכיחה אפשרות להבריה לאונג' שאז הייתה כמעט גן עדן ביחס, אנשים וילדים, ולחלוחת ארצה אם תמצא דרך. חילדים ספרו מין עברו גבולות, אין עזרו להם חברים שחכו להם בגבולות. חורים שלמדות חומה האש בגבולות יש חורים בחומה שאפשר לגלותם, במקרה בעזרת נשק או כסף. ועדוד למעלה זו התפטר לעשות טרפיק ממטרות השביעית של גיהנום למחדורה ו"ח" או ד' של גיה ופ". זה נחשב בעיני הכלואים שם כהצלה. האפשרויות הפוליטיות שלנו היו קשות מאד. אז ניצלה תורכיה את המעב האוביקטיבי לח יל את ה"ורלין" על היהודים, מס שבכונתו היה לרושש את מעמד המפוסים ובעקר היהודים. מי שהשלה עצמו במעמד עצום של יהדות תורכיה שהיה לחם פעם שיוכלו לעזר לנו - אשליה. היהודים היו מיואשים, משה לחמם נשכר, האיש שחבר את הקונסטיטוציה התורכית עו"ד גד פדנקו נשלח לאנטוליה כי לא היה יכול לשלם את הסכום העצום שחוטל עליו. אין אונים של יהדות קושטא, מול האניה שטרומה עם ש לש עצום על סיפונה "הצילו אותנו", במשך שבוע ימים עמדה שם, ואיש לא יכול היה לעזר להם, על פי צו נוחקה מעוגנה, ירדה למצולות בלב ים.

ע' 516

הסכה העקריה לסרוב תורכי - לתת להם לרדה, הייתה באנגלים. האנגלים לא שנו את עמדתם בבואנו לקושטא, היה מין גנוניה בין האנגלים והתורכים לבלום או לפחות לחאיש כל הצלת יהודים. בדרס כחה רגליו מהורכ' לאנגלים ובחזרה וכל אחד האשים שני וחבטיה וחביע עבר וסלגרין וסלפן לטיחהו, לבו של כל אחד היה אטום. חורס אח"כ באתי לארץ ומסרתי דו"ח לסוכנות ולעד הפועל של החס' היהודית שלא נשלח עצמנו שנובל להעלות בסדרים הקיימים את 5000 הילדים שהיחה רשות לתת להם סרטי, אך הסרטי לא ניתנו להם. היהודים אז או הישוב בשם הקבוצה בקושטא שאנו פועלים במסבות פוליטיות עוינות, ושלפי ההסדר הקיים בלי הפרעה יקח שנחיים. 50 לשבוע, ולמי חזרה

ע' 517

ע' 518

שניגשו שם. למעשה יקח דור שלם להציל את הילדים זה היה בראשית פברואר 1943. מהרה זו ארצה. למרות קשרי היתר היציאה טוב. (האגלים השחו כבר בפעם הראשונה את היתר היציאה שלי) כי ראינו בקושטא שחוץ מאבק מדיני גדול כדי לשנות בלונדון או בווינגטון את גישה האנגלים. כל מה שהעברנו לארץ, מפילו ע"י פולנים וזרים אחרים, עבר פנזורה אנגליה והגיע בצורה משובשת או לא בכלל. ועוד: ראינו באופן מוחשי שישנן אפשרויות להגיש עזרה ולארגן הצלה וירינו היו ריקות, לא היה כסף. כל אחד קבל מהנוחתו כספים מצומצמים, היה צריך למצא כסף מהיטוב לזרע מעבר לחומה הזו מכומים שיוכלו להציל. חזרתי לקושטא אחרי שגויסו בארץ 75000 לא"י - 300000 דולר, ע"י סוכנות, הסתדרות, מגביה ההתגייסות (שנקראה אח"כ מגביה ההתגייסות והצלה). היהודים בארץ ידעו מה היה מגביה זו, דברתי באספות וכנסים והסברתי היטב מה פירוש ההצלה. הייתי בארץ 3 שבועות, בראשית מרץ 1943 הייתי טוב בקוש' בימים הראשונים של מרץ הגיע לשם אליעזר קפלן ו'ל כשם הסוכנות במטרה א) לגחל ב' עם הורכים ואנגלים ב) להוכיח בעצמם שאמנם קיימות אפשרויות עזרה והצלה, ג) לארגן את האנשים שהיו אז בקושט' לנציבות מארגנת. מר קפ' הביא אז א) ליד האנשים של החס' יפוי כח של החס' לפעל בשמח ב) קבע ועדת הצלה, בראשה: ברלס, (יו"ד אז) לוד ויאני. יש היו בלודים שהביאו ידיעות מהצד השני. אז אונג' לא היה ש המוקד אלא קשר פנימה להצלה. עמדנו בקשר עם אונג' ע"י בלודים עקריים של ארצות ניוטרליות, ובספר ע"י 4 אנשים וידענו שחם עובדים שכרות האויב, ג'ורג' בנד גרוס, פופסקו, וינינגר, הרביעי שכחתי שמו. פולני שהגור' עשו אותו לגרמני אצט עממי, שונא גרמ', פעל בשבילנו בשטח כיבוש בפולניה.

ע' 519

ע' 520

בתקופה הראשונה היו מיוצגות בקוש' רק הציונים הכלליים, מפאי, הסומר הצעיר, אח"כ הצטרפו אליהו התנועה הדביזיוניסטית (מר קלרמן), ומר גריפל מאגודת ישראל. בודאי - שמעתי שם גיזי פליישמן במרץ 1943 קבלנו ידיעה מרמיסלבא שסומדים לחוס את הגרוש והתאריך ניתן 31/3. ויש אפשרות לדחות הגרוש, בעד כסף. המספרים שקבלנו היו מגיזי פליישמן. מצדדים היו מכתבים מרבנים, גם מהתנועות החלוציות, נימח עקריה - אל החסכו את הדמים הזהובים שלכם למען הציל הדמים האדומים שלנו. אל הסתפקו בחולצה דמעות כשהאויב שופך דמנו ללא רחמים. אל תקחו על עצמכם את החטא שיחיד חללי כסף!

ע' 521

חודש אח"כ כשהתחילו להתגבש הידיעות שב-16/3 התחילו הקרבות בגטו וורשא שנמשכו עד 19/5, ופנינו לאנשי קשר של המחנה הפולניה בקוש', הם סרכו לאשר לנו את הידיעה, ומרבו לאשר את מה ששמענו מניצולים שהגיעו לקוש' שהודים לו חמים כפרטיזנים באזורי מולין הסונים. בהאריך יותר מאוחר, סמוך לגסיון השלישי שלנו להגיע עם מכתב כסף לורשא, אחרי שהגשו כבר לא היה קיים, לשטח נוצרי שם הסתתרו יהודים, והכסף שלנו הגיע - קבלנו מכתב מורשא בלשון זעירה ויכלנו לחסיק ממנו מסקנות - הכסף והמכתבים הגיעו, והם מבקשים מאתנו התערבות במקום פולני גבוה, כי התחנה הפולניה "שו"ש", של המחנה הפול' הרשמית שיטבה בלונדון, מוכח להעביר מברקים של המחנה היהודית ללונדון ולארץ. לא קבלנו ידיעות אלא אינדיקציות במכתבים מגלויות שדבר מה מתרחש "כליונסקי אומר לוקח אותנו" "גרוסינסקי מחזר אחרינו". "פלידש תמיד עם הסות". "בקרוב החיה התונח והזמנו את הגנפסקי להתונח" זה היה לפני ענין גטו ורשא. מכל אזורי פולין. אנחנו בקוש' לא קבלנו דבר מהמחנה הפול' הרשמית אחרי גטו ורשא, אם התקבלו ידיעות התקבלו בלונדון מהמחנה הרשמית, לנו הם לא עזרו שום דבר, - במאי 1943 חזרתי לארץ. הכסף שהוקצב לנו אזל, הועבר לצד השני. ראינו את הצרכים הגדולים שבשמש פנו אלינו אנשי ועדות ההצלה בברטיסלון ובבוד' ובבוק', הברדים בודדים מיוג', טוב קבוצת יהודים - 11 יהודים שהוברחו מזגרב ע"י ול'צ. הודענו למי הכחבת שהילדים מסרו לנו בדרך לזגרב על בואם, נקבלנו מכתב חתום שלום הרב שלום פדיברג שהוא מאושר שהילדים שלו הגיעו אבל היה מאד מבקש לדאג לעוד 40 ילדים שנותרו ואם אפשר גם למבוגרים שגם מצבם קשה, סה"כ 400, שהפת צוהרת, זקוקים לספול רפואי באקלים חדרומי - חכונח לנדה לאיטליה. בארץ ספרתי בכנוסים על המתרחש בכל ארצות הכבוש הנצי, את כל הקריאות שבאו אלינו מכל השליחים, ואת כל האפשרויות הקיימות לדעתנו. ועל הצרכים. בודאי אמרתי "אושויץ" ו"טרבלינקא", ולא רק אני. בדכבתה שנסעתי בפכתואר

ע' 522

ע' 523

1943 לארץ היו קבוצת נשים מפולין שספרו בארץ בעדי ראיח את הקפי החסדה ואפני החסמה. דברתי וגם אחרים דברו באספות, גם גב' גולדה מאירסון היתה באספות מסוימות. היו ימי צום בארץ, רק חייתי משוכנע ש'י ימי צום לא ינצלו יהודים. -

ע' 524

ביוני 1943 חזרתי לקוש'.

אלינו הגיע קודם לכן ידיעה שהגיעה גם לשויצ' שיש אפשרות ע'י הסדר ברומ' עם אנשי ס.ס. ברומ' ואנשי ס.ס. בצרפת לחוציא 70000 יהודים מרומניה ומצרפת, הקונגרס היהודי כתב לנו שפנה למחלקת חסדינה (ובקש רשות להעביר סכום כסף מסויים לשויצ' לחשבון קפוא וסגור לכחבתה גרמ' מסוימת והרשיון הזה לא ניתם.)

בערך ביולי קבלנו צרוד מכתבים מבנבורג מחברי הנועות החלוציות שאמנם קבלו את הכסף שלנו ואת ציוני הדרך וינסו לצאת בכורן לדרך זו, אבל חוששים שזה מאוחר שכבר לא יהיו נחיים כשיגיע המכתב, וכן גם היה. קבלנו מכתב מהנועות החלוציות שהבטיחו לנו שימשיכו לשמר על הגבולות ולהפשי דרכים וגם נשק. היה מכתב מג'ז פלייטמן, עם רשימה 200 שמה אנשים וילדים שהוברחו מפולין לסלוב' ומשם לאונג' ורשום על המכתב שאמצעי א'י חצילו אותם, אבל מכתב נוסף ממנה שהתבסס על מו'מ שהיה לה עם אנשי הג'וינט בשויצ', סלי מאיר ובאי-כה הקונגרס היהודי בשויצ', שפנתה אליהם לאחר ש'השתדלן' (ויסליצני) חודיע לה שאינו יכול לדחות יותר את הגירושים אלא בתשלום מיליון דולר, 200000 מיד והיהודים חדשים, ובהחלפה מכתבים עם מאיר וב'כ הקונג' היהודי היתה משוכנעת שהם מעמידים את הכסף לרשותה, ואח'כ חודיעו לה איזה תנאים היא צריכה להציג לשלום המקדמה - הכרתה אותה אישית מלפני המלחמה, פנתה אלי שאיננה מפחדת, האנשים היושבים לבטח בשויצ'. איך תופיע בידים ריקות, העברנו כל זה לסוכנות היהודית, בלי להוסיף הערה. קבלנו תשובה והכסף בהלואה בקושט' להעביר לה 70000 דולר, והזכרנו לסוכנות ולועד החפלה כל מה שאמרנו. מבקשים שלא לאמלל אותנו יותר ע'י אי-הענות לבקשתנו לפעל במקום הג'וינט או הקונגרס היהודי אם אינם יכולים לסמן יריחה יותר על מה שהבטיחו קודם.

ע' 4525

ע' 526

סמוך לשוכי מהארץ (בסוף 1943 החילה 1944 הייתי בארץ למטרת איסוף כספים) הגיעו לקושטא דר' עליאס, הרב הראשי הרצוב, איירא הידשמן בחור שליח הנשיא רוזנלס. הרב הרצוב ודר' עליאס בשליחות הישוב כדי להשפיע על החורכים והאנגלים שיעמידו לרשות הוצאת 1000 ילדים שהורשו לעלות ע'י השלט' הברלגרים, אגיה בשם וסן, אחרי שנסיונות קודמים להכר 3 אניות יותר קטנות נכשלו, השלט' הימיים החור' והאונג' פסלו כשרם.

ב-18/3/44 נקרא חודשי למפקדת היטלר והגיע לידי הסכם ידידותי, אחד מסעיפיו כפי ששמענו ברדיו היה גרוש יהודי אונג' - שמענו מרדיו לונדון, בוד', ג'ז וברלין. בעתונות שהגיעה לקוש' הופיעה ידיעה שבקרומהיגל התקיימה פגישה מומחים לקבע את התכנית הסופית לפתרון בעיה היהודים בכל אזורי הכיבוש, כולל גם אונג'. זה היה באפריל.

ע' 527

ב-19/5 קבלנו מברק מוינה שהיה תחום ע'י דר' קסטנר, בלי לדעת אם דר' ק' היה בוינה או לא, שנחכה לבראש בשדה הערפה ליואל ברנד שבא בשליחות חשובה אלינו. יואל ב' הגיע יחד עם אחד השליחים שהאמנו בהם בחור שליחים ושחיה בשדות האויב - בנורי גרוס. את השליחות שלן הביא ב' בע'ס, ומכתב חפלה בחתימת פרוידיגר, שטרן, ופסח (לשאלת תמיר - הבאתי בסיום שליחותי לארץ ארכיון של 10000 מכתבים, ואם בארכיון נשמר, בלי ספק גם מכתב זה ישנן).

תמיר: נעשים הפושים בארכיון, והמכתבים שימצאו אגישם ע'י הממונה על הארכיון.

הער (לשאלת תמיר) הארכיון הועבר לארכיון של הסוכנות היהודית לא-אני הבאתי את הארכיון, כי האנגלים היו לוקחים זה ממני בגבול, אלא הועבר ע'י איש שעבד בצירוה הפולנית, ובארץ אני

ע' 528

חיי היהודים. בלידה השלישי של שדולי הוא קבל דעתי, אבל אז הופיעו האנגלים ואמרו שהשקולים שהולחם כלפי מי שהיה בשדות אנג' - גרום - אינם קיימים כלפי ב' וירשו לו לנסע לארץ למסר כעד דאיה וכשליח אמיתי את הצעה למוסדות הישוב. היה מי שחשד שזה פח, ומי שהאמין בכנות. עובדה שבחגיעו לגבול חסורי גאמר ב' ע'י הבולשת, ולא הגיע לירושלים למסר דו'ה. - היינו מוכנים וגם כתבנו לשריין אותו בהסכם שדבר על כסף ולא על פצוי בסחורח בעד שחרור - כלים או מזון. היינו מוכנים שב' יוביל הסכם זה אחר אם יסע לבדו, כדי להרויח זמן. שלחנו את הצעה ההסכם הזמני הזה לאונג' ובקשנו מרכה והודענו שעל פי בקשה מוסדות הישוב נמסר ב' להכחיד לפניהם את פרטי הצעה. אחרי שב' נעצר בגבול מחר לשם משה שרה, הכת יום או יומיים עד שקבל רשות להפגש עם ב', והיה מוכרח לדבר אחר בנוכחות קצין בולשה בריטי. קבלנו מברקים מבוד' שצריך להחזיר את ברנד. מברק שניתן עוד 8 - 10 ימים, ואם לא יחזר עם הסכם מהקבל על הדעת יגבירו את קצב ההשמדה. כתגובה כתבנו מכתב בגרמנית בכונה שיפל בידי הגרמ' ולא יצטרכו להרגמו, בו הבענו מחדש יחסנו הרציני להסכם על שחרור מיליון יהודים, ושחריון על הצעה נעשה לקשה והגרמ' עצמם מוקשים אותו ע'י המסך הגרמנים וע'. השמדה יהודים, ולכן יעשו חבוינו טוב אם יתבעו מהגרמ' עוד של רצון טוב, שיחבטו בהפסקת הגרוש, שחרור של 1000 או 2000 יהודים הרשומים כסרס' לעליה, ושבתקרה כזה נהיה גם מוכנים לבוא לנהל מו'מ אהם בארץ נייטרלית או בכל מקום אחר. אני חושב שב' הופטר לקהיר. אנהנו פגינו מיד כשכל הדברים קרו דרך צנור אמריקאי להירשמן כושינגטון והודעו לו, ובדו'ה שמסר לנו בהגיעו לאנקרה וקוש' ספר שקבל חודש מהנסיא דו'ולס לטום לקהיר, לראות את העצמ' ולעשות מאמצים להרויח זמן, והוא עשה כן, קרב קשה עם לורד מויין עד שהסכים להפגש ע' ב' התרשם מסנו ומרצינות הדבר. שמע שם שמשה שרה יוצא ללונדון לפנות לממשלה הבריטית בקשר להצעה זו. הוא מסר דו'ה מפורט על השיחות עם ב' לנשיא ר' ויחס בדו'ה את הפניה של קורדל הול והאזהרה להורטי שהם ייעששו אם לא יפסיקו את גרוש והשמדה היהודים - הוא יחס לעצמו שהדו'ה שלו השפיע לכך שאח'כ היחה הפניה הרשמית של ממשלת ושינגטון לממשלת אנג' להפסיק. הפניה הראשונה במלחמה. אך זה היה מאוחר מדי, כי אז השלטון על היהודים כבר לא היה בידי הממשלה האונג' אלא בידי אייכמן.

ע' 534

ע' 535

ע' 536

ע' 537

נשאלתי ע'י דו' ק' אם אני מוכן לבוא לנהל את המו'מ. הסתתי לענות בהיוב, אבל עניתי בחיוב. קבלתי מברק מק' (אך פסם לא ידענו אלא ע'י אינדקציות אם החתימה היא של האיט) שמהכים לי ואי ושהגרמ' מוכנים לצעד של רצון טוב לשחרר מספר יהודים לשלחם לארץ נייטרלית לחוכחת כנות הצדדים. כשהגיע המברק היה בקוש' קפלן ז'ל, דר' שורץ מהג' וינט, והירשמן. השגתי רק את קפלן אותה שעה, אז קרה לנו נס שהגיעה האניה קובה, 740 איש. גם שברחו מאונג' לרומניה, גם מהם שמענו עדות על ההשמדה, ושיש איזה חלום על נס להציל שארית היהודים.

ע' 538

את קפלן השגתי מאוחר בערב מטרהי לו את המברק קבענו שמתו נתייעץ. למחרת החקימה התייעצה בחדרו של דר' שורץ שהיה חולה. אז היה מנהל כללי של הג' וינט, וח' קפלן. ברלס, אני, זאב סינד ז'ל הירשמן. בישיבה הופיעה אחת המזכירות שלנו ומסרה לי שמחצירות הגרמ' מבקשים אותי בטלפון. לפי סיכום הישיבה התקשרתי אתם, הוריעו לי שרוצים להפגש אתי, קבענו להפגש במקום נייטרלי, על זה כבד התייעתי קודם כי תארחי לי, והיה פה נוסכם שאני יכול להסכים למגישה על שטח נייטרלי ולא גרמני, נפגשתי עם איש מחצירות הגרמ' בבית מסחר ספרים, תוך כדי מכירת ספרים. מסר לי שהתקבלה ידיעה ממשרד החוץ הגרמ' שחם צריכים לעזר לי להגיע לוינה, שבסוף 2 ימים יהיה אירון גרמני בקושט'. ומתוך הנתח שאולי אינני מוכן מיד וצריך לסדר לי איזה שחם נייירות - האירון יחכה לי 3 ימים. חזרתי לישיבה ומסרתי תכן החודשה הזאת. היה עליה דיון קצר. היה מישהו ששאל אותי אם אני מוכן לנסע, וציתי להשיב, קפלן חפריע ואמר שאין כל צורך לשאל שאלה כזו, שכן הוא יודע שכל מה שהוטל עליו אמלא, אלא שההכרעה לא תוכל ליפול בפורום זה בקוש' וצריך להעביר את זה לירושלים וללונדון. השתמשנו בצנור אמריקאי להעביר לירושלים וללונדון. כעבור 3-4 ימים נחקבל מברק בחתימה בן גוריון בו חודיע לי כי אסור לנסע אלא אם אקבל חוראה מפורשה מהסוכנות שהיא במברק זה לא ניתנה. # ומברק שני החקבל מלונדון על שמו של ברלס, מאה משה שאה, בקש

ע' 539

ע' 540

בעצמי העברתי לארכיון הנ"ל. בהתלצה היה כחוב שמבקשים מאתנו להתיחס ברצינות ולעשות כל המאמצים לממש החצעה של ברנד. ב' מסר לנו בישיבה שהוא בקש שתחקיים בלי שתופו של גרוס. על פני מצב היהודים על העובדה ש 12000 יהודים נשלחים כל יום להשמדה (גברים נשים וילדים), שרוב היהודים מהפרובינציה הועברו כבר למקומות גרוס, ידענו שאלה מזדהים עם מקומות השמדה; מסר לנו שהשמדה באושוויץ אינן מספיקות לשרף את כל הגויות. ועל כן ביצר על יד בירכנאו על יד אושוויץ הקימו מוקדים והאנשים המומחים כבר לא ע"י גז אלא ע"י מכונות ידיות מועלים לשרפה על המוקדים האלה. שבתוכו של ויסליצני וגם קרומי החקיימה פגישה בה השתתף קסטנר ויואל ברנד בשם ועדת ההצלה בבוד', ואייכמן הסכים למו"מ על שחרור ואפילו הגירה של מיליון יהודים בתנאי שתחסכו יהיה על בסיס מסחרי ואייכמן תבע לתת להם 1000 טון קפה ושם ד-10000 מכונות משא. ישבנו הלומים. ההגובה הראשונה הייתה שזוהי הצעה זדוניה, שכל כונתן היות ובגרמ' ידעו את יחס האנגלים והאמריקאים אלינו שהיו אנויה לכל מטרה ואפילו אוניה קטנה ביותר להעביר פליטים לא הועמדה לרשותנו - שהם יודעים שבנות-הברית לא יסכימו לממש החצעה, וע"י כך יראו לעולם ולגרמ' שהם לא היחידים הרוצים בכליון היהודים. ההגובה השניה הייתה שמישהו אולי רוצה להכין לו אליבי, כי הוצאת המלחמה היו כמעט מוכרות. תגובה ג' - שהם רוצים לטכסך בין בנות הברית. כי אנג' הינה הגבול מזרחי. תגובה ד' - אולי רוצים שהם יטחטס מאתנו כסף ולהביאנו לידי כך לתת עוד מיליונים דולרים על קרן הצבי. כל זה רצה להחפור מתוכנו. גם מתוכי, אך לעומת זה כל אחד מאתנו שאל עצמו ביטחו מול כא-כת הנרצחים והנדונים כלליה - באיזו דשות אנו יכולים לא להגיב, לא לנסות הצעה ותהיה המפוקקה והזדוניה ביותר. איך נביט בעינינו, איך נהיה אם נענה מיד בשלילה, שלטם כל ימי חיינו באחריות, שהיה חלום או אשליה של הצלה ולא נסינו. אני זוכר כמו היום שישבנו ולא ידענו מה להגיד, כל אחד שמע את הלב לבנו, כשזו המתוגים של השערן על השלחן ראינו איך הולך הזמן של שבועיים שאמר לנו יואל ברנד כי אייכמן נתן אותה כחפזנה בין מנה וחיים של מיליון יהודים למו"מ עם האינטרנציונל היהודי. החצעה כאח מהגרמ'. אייכמן הציע אותה בישיבה עם יואל ברנד וקסטנר, לדברי ב'.

ע' 529

ע' 530

החלטנו לשלח מיר את רניה לארץ להביא את החצעה למוסדות היסוב, והודענו לבוד' במברק שהעברנו לשלט' העליונים שלנו את החצעה ושאלנו מהיחסים לחצעה על שחרור היהודים ברצינות. לאנגלים נודע בלאו הכי שני השליחים האלה באו והאחד הביא הצעה לשחרור יהודים. לאחר 2 ימים בערך בסלו החוזרים את רשות השחיה של גרוס ושל ברנד ואסרו אותם ע"מ לגרשם בחזרה לגבול הבולגרי. ידענו ממקורות מסויימים שהדבר הזה נעשה בהשפעת האנגלים. מסר לנו על זה הסופר של ז'ו לוי בקושטא. בעזרתו ובעזרת כמה יהודים המעלנו שוחד על מנה לא להוציא לפעל את הגרוס. א"כ המעלנו שוחד יותר גדול והשגנו שם 7 בכקר עד 8 האנשים היו במאסר ואח"כ הוציאום והעברנום למלון, בבקר תמיד החודנום טוב. כי חכינו לדיעה מזוניה. נתקבלה ידיעה החליטו לשגר את משח שרת לקושטא כדי שיתראו עם ב' וישמע פרטי החצעה. כנראה נודע לאנגלים ובהשפעתם סרבו החוזרים לתת לשרת מנהל המחלק המדיניה ויזה לקוש'. בינתיים הופיעו מברקים מאנג' שנתבענו לענות מה המצב. האנגלים החליטו לתבע את גרוסם של ה-2. בעקר עם אחד לא יכלנו לעשות הרבה, כי גרוס החליט להסגיר אצמו לאנגלים, לקבל ברצון חודאה הגדוש לארץ, לגבול הסורי, ולהמסר עם לרנול חבריטי. אחרי שבארץ סרבו לתת לשרת ויזה לחוזרניה קבלנו מברק ממנו בו הציע לב' לחזר לבוד' וימסר עם שהצעה בדיון והובאה לשלט' המוסמכים להכרעה, והעברנו ידיעה זו לבוד' ונסינו להשפיע על ב' שיחזר לאונג'. עלי חוטל להשפיע עליו לעשות זאת. הוא טען שאינו יכול לחזר לשם לאחר שגרוס הסגיר עצמו. קבלנו מברק מבוד' שהגרוסים נמשכים. חשבנו שיחכן ובמברק זה יש 2 דרכים - א) שרוצים שנדע את האמת שהגרוסיים נמשכים, ב) היות ועבר שנזורה גרמ' שנעשה ביריעת הגרמ' שרוצים ללחוץ עלינו לזוז מו"מ. ב' טען שאינו יכול לחזר בלי גרוס שניתן לו בלווי, ושאינו יכול לחזר בידים ריקות, וטען כלפי שאני רן אותו ע"י נסיון שכנוע זה למה, ושאילו אני הייתי כמצב כזה בודאי לא הייתי מסכנע את עצמי שללי לחזר למה בסוה. הצעה לו שנדיין אותו באיזה נייר שיוכיח איזה הסכם זמני, כי כלנו מעונינים שכל זמן שלא הוכרע - להרויח זמן, לא לתת יד לגרמ' לאמתלא שבגלל זה הם ממריצים את הסחנות של

ע' 531

ע' 532

ע' 533

להודיע לי שהחלט שאני לא יכול לנסע בחירותי נתין של ארץ
 לוחמת, וסקרוב לודאי שהפעל למר"מ זה אישיות מארץ נייטרלית.
 שרה נסע אז ללונדון באופן מיוחד להתייצב לפני המשלוח האנגלי
 בקשר להצעה זו, לדברי הירשמן. לפי מה שנודע לי אח"כ התייצב
 לפני השלטון האנגלי יחד עם אחים וייעמן. התוצאה של הדבר הייתה
 התנגדות מחלטת של האנגלים לכל מר"מ, אי אמון מוחלט בכנות
 הצעה הגרמ'ה. הדגש על הסבך שדיון על הצעה היא את אנגלים וגם
 ארה"ב עם בעלי בריחה, שזה יביא לסכסוך עם הרוסים, היה ידוע
 גם כאן שהאנגלים במקום להתייחס להצעה בסודיות פרסמו ברבים
 שנתפסו על הגבול 2 מרגלים גרמ', שגם הביאו הצעה לקנות חיי
 יהודים בעד מסירת ציוד חשוב למלחמה לגרמ'. גם בזמן שעניתי שאני
 מוכן לנסע עשיתי זאת מ-2 סבות - א) אם שואלים הגרמ'ה שאלה
 כזו, שבידם נמצאים היודים, מסובח שלילית היתה אומרת שהסל
 הנסיון של מר"מ, בין אם הוא רציני או לא, לכן עניתי אנוס על
 פי העובדה שתשובה שלילית היתה אומרת שאני נותן ידי לחסול החלום
 הזה. ב) אישית מצפוני - נזכרתי במאבק עם ב' בלילות כשירק
 לפני את ההאשמה שאני במקומו הייתי מחליט אחרת, לכן הייתי
 מוכן לנסע לשם גם אם הנחתי שתפקידי יהיה פשוט מאד - להיות כן
 ערובה בידי הגרמ', שאין ביכולת לעשות שום דבר. בין 10/7 -
 15/7 העברנו ידיעה לבוד' שחמו"מ יתחיל בארץ נייטרלית, זה
 עשינו על פי הרמז שניתן לנו במברקו של שרה אל ברסל, ומתוך
 מגמת השהיה. אה"ב הועברו העניינים לשפה אחר ואנחנו יצאנו מתמונה.

ע' 541

ע' 542

שנ האם לפי דעתך והשקפת התנועה החלוצית יש פגם מוסרי שאדם
 נותן פדות בתום לב על פרטים הידועים לו בקשר לאיזה פושע שהוא
 לפני איזה בית דין שהוא.

תמיר (לשאלת ביה"מש): אני טוען במשפט זה שכל פדות אמת לטובת
 כבוד היא בבחינת חסא לאומי, אלא אם כן היה האיש אנוס להעיד.
 לאור עמדתו זו אינני מתנגד לשאלה, כי השאלה יכולה להתעורר
 במשפט זה, והשקפה מוסרית היא שאלה של עובדה.

ע' 543

(העד): אינני עונה בשם התנועה הקבוצית אלא באופן אישי. אצלי
 אין מוסר כפול, ואדם שנחבט או נצטוו להעיד חייב להגיד את האמת,
 בין אם זה לרעהו או לטובתו של האשם.

תמיר (לשאלת ביה"מש): אעשה את הכל כדי לגמר את חקירת שתי וערב
 מחד. אני מתחייב לגמר על כל עניינים את החקירה הנגדית שלשני
 העדים (עד זה והעד הקודם) בישיבה לאחד הבאה.

ח ח ל ט ה

על הסניגור לטיים את חקירת השתי וערב של העד הזה בישיבה
 הבאה היינו מחד לפנות הצהירים. נדחה למחר (8.30), וחודש.

(-) ב. הלוי, נשיא
 י"ט אדר ב' 24/3

כ' אדר ב' תשי"ד 25/3/54

הומעוה בנ"ל.

המשך עדותו של מנחם בדר, אחרי הזכרת הפהרתו בחן צדק:
ברצוני לתקן - מה שנמרחי אהמול על משרד החוץ הגרמ' אינו מדויק -
צריך להיות Sussenstelli, אינני יודע בדיוק אם זה משרד
החוץ.

ע' 544

א א תמיר

ט"לגי היה חבר הועדה בבוד'. והיה בין הנבזלים כשריץ. הוא היה
 ידיר ופטרון לתנועת השומר הצעיר. הוא היה אחד החברים ששיצגו
 את השומר הצעיר בוועדה. הייתי בידידות איתו במדה שממרחק יכולים
 לראות להיות יחסי ידידות. לא ידוע לי שהיום הוא מראשי התנועה הקום'
 באונג'. ידוע לי שבזמנו היתה העהרה של האנגלים שפליט שיגיע
 לטריטוריה תורכית לא יגורש ע'. התורכים. אינני יודע אם היתה
 הכרזה תורכית, אני יודע שהיו הכרזות שהיו מן הספה ובחוץ, אך
 הפרקטיקה היומית-יומית חבלה בחן. אני חושב שלא היתה הכרזה תורכית,
 כי שום אדם לא היה יכול לרדת מאניה בלי שהיתה ויזה תורכית
 בידו, והקשיים שלנו בקשר לויזה תורכית מוכיחים שלא היתה הכרזה.

אנחנו הנחנו שהפולנים הם בשותף פעולה מטריים עם הבריטים, הוטחה לנך - בקט צימ של השומר הצעיר נאלצנו לקותר מספר חיילים בצבא אנדרם בארץ שלא הסכימו לקו הרסמי של פולניה. אינני יודע אם ידעו ב'בורד' על הפגישה שלי עם נציג הצירות הגרמ. לי לא ידוע שהודעת רוזולט הייתה ינואר/פברואר 1944. לי ידוע שהאיום של רוזולט שהזכרתי היה באותה תקופה שהזכרתי, בערך אמצע יולי. בכל אופן אני מסתמך על הודעתו של איירא הירשמן. האנגלים חיבלו במעלות הצלה. נכון שאילו היו יותר סרט' היה אפשר להציל יותר יהודים. היו אפשרויות יותר גדולות להציל יותר יהודים. פעולות מחבלה של האנגלים היו בין היתר בענין סטרוט. כן עמדת הבריטים בוועדה ברמודה. כפי שגם הגדרתי בדו"חים שונים שמסרתי בארץ-פרט להצלה אחת גדולה מרוץ המלחמה הגרמ-רוסית, אז הורשה פנוי של כמה מאות אלפי יהודים לרוסיה, העולם התחלק לשני חלקים - חלק שהסמיד אותם, וחלק שעמד והביט איך שמשמידים. אני חושב שגם מעצרו של ברנדו היה חבלה. גם הפרסום היה חבלה. בדג שהם לא הסכימו שנחל מ'מ לא היה כל טעם מלבד טעם מוסרי אישי לנטיעתו. חסרוב היטורי הספיק כדי להיות חבלה.

ע' 545

לא ידענו שיש מ'מ ב'בורד'. אלא ידענו על מ'מ על שחרור יהודים וכפר נפש בבריטניה. לפני הפליטה לארצ'ג'. הודעה ראשונה על המ'מ ב'בורד' הייתה לנו ב-19/5 ע'י המבוק של ק'. שנחנה ליואל ברנד. לא היה מגע ומשא קודם בינינו לבין הוועדה על מסבות בואו של ב'. את ב' קבל בקו'ס' אהוד אבריאל ונדמה לי גם שינד. אבריאל היה שליח המחלקה המדינית, והשתתף גם בישיבות ועדת הצלה. הביא את ב' למלון בו היה משרד ברלס והתקיימו מספר ישיבות של הוועדה. במקום מסר ב' לאבריאל ואח'כ לשיבת ועדת הצלה, בו ביום שבא. ב' לא חש חטא את אפי הגרמ' שהציעו מ'מ. לא בקשנו האור כזה. אנחנו שתקנו, כמעט שלא זכרנו, אמרתי מה שהיה בלבי, ורק אח'כ זכרנו בינינו, הבענו את השוהתנו, זה לא בא מסיו של ב'. ב' מטר שדרישתו של אייבמן - 14 יום למ'מ ואח'כ עליו לחזר ולהביא תשובה. תשובה של הסכמה. ב' לא היה יכול לגמר את החסם על כל שריו, כי לא היה לו ימיו כח מהגרמ' לבך. לכל היותר היה יכול להביא תשובה שאנו מסכימים ונשכ ליר שלחן לגמר את הפרטים. היה ברור שאם לא ננסה למסוך ולהתחנות, להשיג ארכות, אלא נתן תשובה שלילית, זה יגרם בודאות להשמדת יהודים. אני כשלעצמי חשבתי למיזק אם ב' ישוב, לבן לקחתי על עצמי לשכנעו. באותה ישיבה עם ב' לא דובר על כך להודיע מיד לבריטים. ב' לא דרש להודיע לבריטים. דובר בינינו שחבר היה מוכרח לבסופו להיות מובא לפני השלט' הגבוהים הבריטים בי בלעדם איך אפשרות לעשות כל הסכם. אני חושב שאבריאל הודיע לבריטים על בואו, אגב הם גם ידעו את זאת מלכתחלה. כי הוא בא בלי ויזה תורכית ואת הויזה התורכית יכלה המוכר לומר רק בעזרת השלט' האנגלים או האמריקאים, והיא סדרה אותה בעזרת האנגלים, (לביה'מש) - הגרמ' לא סדרו את זה. גם לבנדי גרוס הסוכנות סדרה את הויזה התורכית. מאבריאל בקש ויזחפז זה מהבריטים, הוא טרם ידע איזו הצעה מביא ב'. אינני יודע בדיוק, אך אני חושב שאחרי הישיבה הודיע אבריאל לבריטים שבא ב' במליחות חשובה של ועד הצלה ב'בורד' בעניני הצלה יהודים, כהתשובה על שאלה למטרה בואו. וניה נסע לארץ אחרי 24 שעות לחודי על ההצעה, הסדורים לקחו 24 שעות, ולקח 2 ימים להגיע לארץ. אינני זוכר אם אחרי 24 או 48 שעות באה המטרה דאסרה שניהם, מפני שבסלן את רשות השירות שניהנה להם בתוך הבריטים, הם נאסרו במלון שלנו פראפלט. נלקחו למטרה ולביה'ם של המטרה. לא מנינו להם עו'ד, אלא ידענו שצריך לתת שוחר. סדרנו את ענין השוחר מיד אחרי מעצרו. הבטיחו לנו שלעת עתה לא יגרשו אותם. אחרי עוד יום נתקלחה אפשרות ע'י שוחר נוסף להוציאם כל לילה, להביאם למלון חנ'ל. כך הוא היה כל לילה במלון וכל יום במאסר, עד שניהנה לו ארכה של 3 ימים להחליט אם ישלח לצד זה או לצד זה, לגרמ' או לא. ב-3 ימים אלה שוחר מביה'ם והיה עליו להתיצב, מביה'ם היה רק לילה אחד, יותר הלילות היו מלון, כל שעותו בקו'ס' היה בערך 10-11 יום, מזה 2-3 ימים אחרונים בחופש. במסך 3 לילות נסיתי לשכנעו לחזור, בתחלה לא היה צריך לשכנעו כי הכינו אז לבואו של שרת. אחרי 3-4 ימים קבלנו מברק שהמסדות החליטו לשלח את שרת לקו'ס'. הודענו על כך לב' וגם לבנדו, כדי להראות שיש ממש במו'מ. קבלנו מברק מברד שהגרופים נמשכים, הברקנו לשרת שלר ישחה בואו אף ליום אחד, זה הצטלב עם מברק ממנו שאינו יכול לבוא משום שתורכיה מסרבת ויזה. מברק זה הגיע 2-3 ימים אחרי המברק הקודם. אז ב' טרם היה בחופש. אל תעשה אתי חבונות אריטמיים, אני יכול לטעון יום-יומיים. הודענו לב' שהתורכים

ע' 546

ע' 547

מטריים ויזה לשרת ושבתברקו של שרת יסנה הוראה שהוא צריך לחזור לכבוד. נמוק יחיד ששרת לא הגיע היה סרוב הויזה. שבוע ימים אחרי היותו של גרום בקוש' הודיעה לו המשטרה החזרתית שהוא יכול לבחור בין הגבול הכולגרי והגבול הסורי, שהוא צריך לבחור. היה וכוח בינינו, בין חברים שונים של ועדה החשלה, אם צריך להודיע לבריטים, אך נודע להם בלאו הכי. ברעה של צריך להודיע להם אלא שהוא בא בשליחות רגילה הייתה אני, הייתי יחיד. על יסוד הודעה הבריטים שב' יכול לבוא לא' , נפלו כל השכנועים שלי על ב' והוא היה משוכנע שבירושלים יוכל להסביר יותר טוב מאשר אחרים את שליחותו. אפס' שהיה 48 שעות חפסי היה תחת פקוח ובלי רשות שהוא בתורגיה. לכן נסע לגבול בלגיה שוטרים. נסע אתו יחודי תורכי אחד. בגבול נאסר. זה נודע בארץ ואצלנו באותו הזמן, מיד. אני חושב ששרת הגיע אליו אחרי 24 שעות. לא נכון שכל הספור הזה הוא בלתי אמתי, אלא ששרת יחד אתנו בפקודת הבריטים תכנן את מאסרו והסגרתו לבריטים וסלוינו אותו לגבול וששרת חכה במחנה בריטי מוכן לקצת בואו. אני משוכנע פאתה יודע שזה לא נכון. אינני יודע ששרת חכה לבואו של ב' על הגבול לפני הגיעו, אני יודע דבר מה אחר - הוחרתי את החברים שהבריטים סומנים לנו פה ונקשתי להודיע מיד לארץ שב' יש לארץ. נכון שאחרי אבריאל לוח אותו לגבול, מלבד יחודי תורכי, שניחם לו אותו. נכון שאבריאל לא נאסר. אינני מוכיח שאבריאל היה אתו בזמן המאסר. אינני חושב שאבריאל עבד בשירות הרגול הבריטי, אני יודע שהמחלקה המדינית עבדה בשקוף עם הבריטים וכל מוסדותיהם בקשר למאמץ המלחמתי. שנה לפני כן היה טרי קולק בב' המחלקה המדינית בקוש' ואח' ב בא אבריאל לחליפו. אני חושב שלא נכון שקולק, אבריאל וברלס עבדו בשירות המדיני הבריטי, אינני יודע על זה. לפי מיטב ידיעתי שרת הגיע לגבול וחכה 24 או 48 שעות עד שנתנו לו להחראות עם ב'. אחריו לב' בהחלפה שהוא נוסע לארץ. אני לא אמרתי לו שהוא נוסע להפגש עם שרת על הגבול. אינני יודע אם מישהו אחר אמר לו כזאת. משום שהאנגלים הודיעו שיתנו לו לנסע לארץ, זה שינה את התכנית בנוגע לנסיעתו בחזרה לאונג', זה לא שינה את דעתי האשית. פעלנו לפי הוראות שרת והמסודות. עמדנו המיד 2 דברים לנגד עינינו, וחסיקו ביחס לב' היה שהוא טוען שהוא חוזר בלי כל דבר ממשי בידו, והנה נוצרה השליה חדשה שאם יגיע לארץ וימסר למוסדות, שם ישכנע את מוסדות הישוב ודרבם את הממשלה האנגלית שהתן יז לקטכס. ב' ידע שהחשבת שנתנו בידו לקחת לאונג' היה דבר פיקטיבי. כ הוא שהחלים לנסע לארץ, הוא שינה את דעתו. הרוב שלנו החליט להסכים שהוא יסע לארץ, להסכים להצעתו. ברצוני להוסיף - לנו היה מדה יראה כבוד כלמי כל איש שבא מהצד השני ועל כך שקל כלפנו סיקול חמור כל גמוק של איש כזה. בישיבה קלרמן לא הצהיר שב' לא יסע לארץ, אלא בשיחה אחי היה קלרמן בדעתו שאולי האנגלים סומנים פה. לא אמרנו לב' שהאנגלים אולי סומנים פה. אני חושב שבן גם זה היה מידאת כבוד כלמי עליה הנרצחים - מה שקרה אח"כ בקהיר ומגישה עם הירשמן ודו"ח לרוזולט והאזהרה של קודדל חול מוכיחים אני לא גליתי לב', אולי אחרים גילו לו, יכול להיות שאבריאל בדרך אחר לו. לא הייתה לי כל כוונה באמרי שיחודי תורכי לוח אותו להסתיר שאבריאל לוח אותו. הכרתי את ב' בפעם הראשונה בקוש' ואין לי קשר אתו בארץ, אני חושב שהוא איש ישר, אך אינני יכל לתת עדות. ב' בא לקוש' ע' מ לחזר לאונג', אבל שיחיה בידיו הוצעה מוסמכת שיש הסכם, והיות וזהו לא היה בידו והיות והוא עמד להגרש הוא טרם לחזר. לא נכון שהיו מסבות (חזרה באוירון גרמני בחור שליח רשמי) בהן בקש לחזר, אלא לא הייתה כל אפשרות אחרת אלא לחזור במגורס. אני חושב שהגרם הועידו לו אפשרות לחזר לגרמ', אילו היה מודיע שהוא חוזר עם הסכם, אבל אלא הייתה הודעה שמחכה לו אוירון. אינני יודע אם הייתה באפשרותו לבקש מהפירות הגרמ' לחזר במטוס לוינה. אני חושב שהיה יכול להודיע לכבוד' שגרם הסכם ומוכן לחזר. גם אז היה צריך לנסע לגבול הכולגרי, מחוסר ויזה. היה אז צריך להודיע לוועד ההצלה בכבוד' שגרם את הענין ואז יתכן שהיו מסדרים את הכל, אבל אילו היה מודה בכבוד' שאין בידיו כלום והכל רמאות, היה ממיס שואח על היהודים. נתנו לו את הפרוטוקול כדי שירמח בו את הגרמ', לחרויה זמן. אילו היה מודיע שיש בידו הסכם, הגרמ' בודאי היו מאפשרים לו לחזר. הפרוטוקול ששייתי כדי לרמות את הגרמ' היה עקרוני, לא מפורסם. אמנם הייתה רוח נכונות מצד המוסדות, אבל ידעתי שהרוח בלי כסף אינה אומרת כלום. ב' נשלח ארצה כדי להביא את המוסדות לכך שישיגו את הסכף והחשכמים שהיו דרושים למען העביר הסכם כזה, ובדיוק לשם כך הוא נשלח מכוד' אלינו. הוחרתי בוועדה, אבל למרות כל הצרות שהאנגלים עשו לנו היו גם בקוש' אנגלים שעזרו

ע' 548

ע' 549

לנו, בנגוד לכל הוראות הנציב העליון וכו', לכן היה יכול להיות שבכבוד האסון נתן האיש שנתן את הטבטחה נתן אותה בכנות, אטם י שאני הייתי זהיר ולא האמנתי. בשבילנו זה בודאי היה ענין של מדיניות גבוהה. לא הודיעו לנו על התנגדות לורד הלימקס כלפי קורנל הול לכל מו"מ, אבל הודיעו לנו שיש התנגדות בריסית. אחרי שב' נאסר קבלנו מברקים שהוא חייב לחזור לבוד'. אנחנו בקום' לא פנינו בפנין זה אל המדיטים, ובענין שחרורו לא טפלנו, אלא זה נעשה מאוחר. איננו יודע מהי שחרור. אני חושב שהיה במשך הדסים בקהיר, אבל אינני יודע. עניתי לק' שאני מוכן לבוא, בלי לשאל את המוסדות, כי הבנתי שהתשובה החופשית היא נחוצה לשם הרוחה זמן סמ. לנו היה ענין להרויח זמן, ואם היה אמת בדבר שמנהלים מו"מ לא רוצים 12000 יהודים, היה חובה עלינו לעשות זאת. במדק מלונדון לברלס היה פסקה שאסור לי בוד' נהיין ארץ לוחמם לצטען ושחמו"מ יתנהל ע"י נהיין נייטרלי. ידעתי שב' נאסר ולא ידעתי לען חובל, וזה נודע לי רק כשהירשמן מסר לי שנפגש אהו בקהיר. הירשמן מסר לנו שלורד מוין יקץ לו להתראות בלונדון אם איפא יטרב בחור שליח אמריקאי לעשות זאת בלי הוראה אמריקאית. לפני ופדת החצלה כפורום ביישוב, וגם בפני, לא בקש ולא התחנן ב' (אחרי שחררו ממאסר) לתת לו לשו"ב לאונג'. אין כל יסוד להאשמה של ב' (אם ישנה) שחודרת להתנגדותנו בקושט בזמן בואו רובצה עלינו אחריות להשמדת יהודים, להסך לקחנו על עצמנו את באודיותם של קולבורנסים כדי שלא לחמיק כל אפשרות של הצלת יהודים. אני עזבתי את השליחות בקום' בנוב' 1944 וחזרתי לארץ ועברתי להמקדים אחרים ולא היה לי יותר נגיעה למרשה זו. גיזי מלייטמן כתבה לנו שהיא מוכנה גם ללכת עם התנאים שהיושבים לבטח בשויץ חושבים לנכון שהיא צריכה להציג לגרמ'. אבל טאלה כיצד לעשות זאת עם ידים ריקות. כודאי הבנתי שאינה מרופה מהתנאים שהתנו בשויץ. לא הודעתי לבוד' שום דבר על פלי מאיר. ולא על העברת המו"מ לג'וינט. הודעה לא פל המנינו את הודעה לשום כתובה, היינו מטוכנים שהכתבה למו"מ המסר להם בשויץ. קבלנו רק הודעה והעברנו אותה שחמו"מ יתנהל ע"י אישיות מארץ נייטרלית.

ע' 550

אני חושב שלא נכון שב' ישב רק יומיים בבי"הם. לא נכון שבקרתי אותו בבי"הם ושראיתי שזה מסרד משטרתי. לא ידוע לי שישב במסרד משטרתי. ידוע לי שהיה בידי המשטרה ושאונו בקשת שחררו אותו כל ערב. לא נכון שלא אנחנו שחררנו אותו כנ"ל אלא שבנדי גרום הוא שחרר את החורכים. במלון ישב ברלס ובב' משרדי הסוכנות. במלון גר במלון זה. היה בכונה ברלס לקחה את ב' לשטיינהרגל באנקרה, אבל לא יצא למעל מפני שהמשטרה כסלה את רשות השתייה של ב' וגרוס. ב' נעצר במלון ולא בתחנת החרכה. לא היה כלל דיון בוועדה בנוכחות ב' אם להודיע לבריטים או לא. אינני יודע על כך שהועדה הביאה את ב' במגע עם המשלחת המולנית בקום'.

ע' 551

לא ידעתי שיצאו צנחנים לבוד', ידעתי שיש מתנה אמונים במצרים ומשם יצאו צנחנים. אינני יודע מה נעשה בקום' בקשר לצנחנים. ענין הצלה היה המקדרי. הודעתי לחברי מן הסוה"צ שיתכן שיבא מישהו מן השמים אליהם. הודעתי להם עוד בסוף 1943 ובדאשית 1944. אחרי העובדה שצנחנים ירדו כרומניה. לרפי פרידל, ומח פיל, לחיבור רונגברג, לא כתבתי לד"ק ק' על בוא צנחנים. גם לא לוועדה. היות והיה ידוע לה שבמתנה אמונים במצרים או אי שם נמצאים גם חברי הש"מ הצעיר, רציתי שתחברוים שלנו יקבלו רמז. לא ידעתי מהי הצנחנים יצאו. כצאת הצנחנים לא היה דיון בוועדה שלנו עליהם. לי נודע על מאסרם רק בארץ כשחזרתי בנוב' 1944. אבל יכלתי באופן אוביקטיבי לדעת מה מטרה שליחתם, כי היו כבר צנחנים ברומניה שעסקו בשני דברים, התנגדות והצלה ע"י העברה לקוטסנצה ולארץ, לכן יכלתי להניח שכל שליחות של צנחן א"י היא סינטטית כנ"ל. כמעט בכל המכתבים שכתבנו כהכנו תפילין, חשמו על קיומם וההיה מוכנים לפמד על נפשם ועל כבוד ישראל, אני לא העברתי באופן אישי לבוד' קדוה של בן צבין, שרת או בן גוריון, אפי' יודע שהועדה העבירה, אבל אינני יודע. הנוסח שהעברנו לבוד' היה שאנו מתיחסים ברצינות להצעה לשחרר יהודים ונחיה מוכנים תמורת שחרורם והעברתם לא"י או לארץ נייטרלית וגם תמורת עזירה על קיומם לשלם סכומים סטטיים שעליהם עלינו לבוא לידי הסכם. לא שוחחתי עם גרוס, אני חושב ששוחחו אהו, אני יודע שהיו צריכים לשוחח אהו ולהעסיק אותו כדי לאפשר לנו לשבת עם ב' בלי נוכחותו.

לא הייתי אז יור ועתה ההצלה, אלא חבר, הייתי אחראי לכספים כלפי הסוכנות. בודאי מישהו מאתנו שוחח עם גרוס על מטרת בואו. שמו של היסטר היודע מהמו"מ בודאי לא הופיע בשיחת עם ב', שמו של הימלר יתכן שכן. כל העדויות שנגבו באונג' ובברטיסלבה וכל מה שהיגע אלינו מאנשים מהצד השני העברנו לארץ. כשבאתי לקוש' טרם הייתה ועדה, הועדה נוסדה בתקופת הייתה של קפלן שם, מרץ 1943. יודע לי היום שהשמדה התחילה בסוף 1941. בתחילה עבודתי בקוש' בינואר 1943 לא ידענו בקוש' יותר מאשר בעזבי את הארץ. אינני יודע האריך מדויק מתי הוציאו המטרות בארץ על ההשמדה, אבל באוגוסט 1942 עמדתי תחת רושם הידיעות שכבר התפרסמו בארץ. מגביה ההתגייסות נחפכה למג' התג' והצלה במסך 1943, האריך מדויק אינני יודע. בפב' 1943 השתתפתי בביתו של מר הופמן בשיחה עם עסקני מגביה ההתגייסות, שם היה מר בן גוריון שדבר על עניני בטחון ואני דברתי על עניני הצלה וסוכים שהמגביה העמוד לרשות המפעל לתקופה הקרובה 25000 לא"י, חובטת סוכים זה יגוייס. אינני יודע אם החלטת נדחתה מראשית פברואר עד סוף מרץ, ההסת' החליטה על 25000 ל"י. הסוכנות החליטה על 25000, ובישיבה הנ"ל המגביה בבית הופמן הוחלט שיופרש סכום שקול, ג'כ 25000 ל"י, למטרה זו. לא יודע לי שהועד הלאומי החליט, בראשות מר גרינבוים, כשהגיעו הידיעות על אושוויץ - וטרבלינקה, שלא לפרסם לפיכך כדי למנוע פניקה. אני יודע שהיהודים, טרם היהודי א"י, חידו חששו לנאמנות כפולה, אבל בינואר 1943 התקיימה אספה מומבית בניו יורק במדיסון סקויר, שם נאם סטיבן וייץ על השואה. אינני יודע אם בארץ הייתה גאות כלכלית, חיד חוגים שהתעשרו. אינני חושב שהוגי סולל בונה והחשדנות התעשרו ע"י עסקים עם הצבא הבריטי. דברתי בכנסים סגורים של פעילי ההגייסות והצלה, של הגנה וכו'. אני חושב שכל הידיעות על השואה פורסמו, ובמדה שהייתה בקשה מצדנו הייתה שלא לפרסם שמה, לא בקשנו להשתק אלא היינו מעוניינים להפוך. קבלנו בתחלה 1944 בקשה מאנקר לפוצץ את הרכבות המוליכות לאושוויץ, והעברנו אותה מיד לארץ. קבלנו קריאה מדוע אנו מהריטים ושע"י כך אנו רוצים. אני זוכר את ההודעה הזאת (מופג ל"ו) וכן אפג אלפין דומים. העברנו את הכל. אינני יודע אם התפתחו בארץ, לא הייתי בארץ. קפלן בא כדי לנהל מו"מ עם האנגלים והחורכים ולהוכיח בעצמו מאפשרויות הצלה. אינני יודע למה הוא ולא איש מדינאי. קראנו את הישוב שיעשה מאבקים נגד הספר הלבן, שיסתתר במלחמתם נגד הנצצים, ושיעשה את הכל למען להציל כל יהודי שניתן לחוציאם מהגיהנום. הייתה הגנה הישוב ואנחנו לא היינו צריך לפרס את חכניותינו, בנוגע להכללת הבריטים וכו'. הייתה פעולה משולבת. אני חושב שהיו הסגנות. אינני זוכר אם היו בזמן שהייתי בארץ. קבלנו ידיעות על הסגנות בזמנים שונים. אינני יודע אם ניתנה הוראה שלא לבוא בהתנגשות עם הבריטים בהסגנות. אינני יודע אם ניתנה הוראה מפורשת שלא לצאת למאבק אקטיבי נגד החבלות הנ"ל. ידעתי שאצ"ל ולח"י התחילו לחום בבריטים, אבל לא יחסתי את זה להצלה. לא יודע לי על כרוז אצ"ל במרץ 1944 בקשר להצלת יהודי אונג'. לא יודע לי שהבריטים התיחסו לשומר הצעיר כתנועה הלגלית ביותר בישוב. לא יודע לי שב-1944 נמצא אחד ממפקדי אצ"ל באחד הקבוצים של השומר הצעיר ועונה בגלל המלחמתו נגד הבריטים. באמצע 1944 הייתי בוש' ולא ידעתי ולא קראתי כרוז המוסדות בהתימת בן-גוריון למסר כל איש אצ"ל או לח"י למשטרה. גם היום אינני יודע שהיה כרוז כזה באמצע 1944. אני חושב שסח"כ לכל ארצות אירופה, עם הוצאה כמה כלי שייס שנקנו, הוצאו 1,300,000 לא"י. אני חושב ש-2/3 מזה נתן הישוב. אינני יודע כמה מזה נהנח המגביה. אינני יודע כמה ניתן לאונג' ל"י הועדה. אינני חושב שהנציגות בקוש' באותה תקופה הייתה ברמה יותר גבוהה מאשר כל הציריות. בהתחלה גרו אחדים מאתנו במלונים, אח"כ רק ברלס אצ"ל גר במלון, לכל אחד מאתנו הייתה דירה פרטיה, אני גרתי בדירה ב-2 חדרים עם וניה, אבריאל גר יחד עם שינר ומאירוביץ כשזה היה בקושטא. אני חושב שמאמר של ד"ר רוזנבלום הוא דברי הכללות ושקר. בקשנו מהאנשים שהתעסקו בעניני הצלה שיחיו בשלום ויעבדו יחד, מפני שהאויב אינו מבדיל בין יהודי ויהודי. אני יודע שהיה ענין של זיסר ופילדרמן ברומניה. היה סכסוך בין זיסר ופילדרמן וכל התערבותנו הייתה בזה שפנינו לשני הצדדים שיחקשו ביניהם. הענינים הסתדרו שם לא ע"י התערבות מקום' אלא התערבות קבוצת הצנחנים שהייתה בכוקרשט. קבלנו דו"חים כספיים מאסורים על כסף שהוצא בחו"ל ובאמצע 1944

ע' 552

מופג ל"ו

ע' 553

ע' 554

פעם בוקר הדבר ע"י מר ויסלט, וכן נמסר דו"ח למר ברט, יו"ר
מגביה החתגיוסות והצלה. אחרי גמר פעולתי לא נקראתי לתת דו"ח
כספי בפנין בוד'. אלא בזמן עבודתי נקראתי לפעמים ע"י מרונגרי
לאשר דברים כספיים, גם בענין בוד'. נשאלתי ע"י מר יצחק
גרינבוים על כנדי גרום ומשרתי חות דעה, בלי אפשרות להשתמש
בארכיוסים שהיו במחאה.

ש. קצין גבוה ב.ס.ט. שבסוף המלחמה שמש מסקר ראשי של כל
מחנות חריכוז של יהודים בשטח הגרמ', היה ממקורביו של הימלר,
ועל פי טענות מסוימות בשלבים מסוימים גם עזר ליהודים,
החקיים נגדו טשטש, ויש יהודי שיודע עליו דברים שיכולים
לעזר לו ואולי גם להציל אותו, היהודי אינו מחויב להעיד,
אבל יכול להעיד. המשפט מחקיים בגרמ' המערבית בבי"ד, גרמני
לדנצימיקציה. כתי הדיון הגרמ' לדנצימיקציה ידועים במגמתם
להקל על הנצבים. האם היהודי צריך ללכת לפי בקשת הנצי או
קרוביו להעיד, או עליו להמנע? איך אהה היית מתנהג?

(העד) אני לא הייתי מופיע במשפט דנצימיק' במערב גרמ' מסום
שאני מניח למסרע לפי חשקתי המוליטית שהדבר הזה נעשה רק למען
שחר את הנצבים. אבל הייתי מופיע אילו זה בא לבי' מש שהייתי
חושב שיתחם כצדק ובלי כונה החלה לענין, אילו נתבטתי לכך הייתי
מוסר עדות בלי הבדל אם היא לסובח או לרעהו. "נתבטתי" -
לפי המשמעות המסופה של המלה. אילו נתבטתי ע"י הנאשם הייתי
מתוך ידיעה איזה שרות הוא הביא לחלק מעמי הנדרך מחליט אם כן
או לא. כשאמרתי קודם "נתבטתי" התכוונתי - ע"י מוסר ראשי.
הח"כ השלמתי את השובתי.

ע' 555

xxx (תל)

גרום תבע החזרת תשלום סכום מסויים שהוא הודיע שנתן אותו לגב'
הנצי בדנד. באחד המכתבים מבוד' היחה ידיעה שהנצי ב' קבלה
את הכסף ומיד למחרת היחה ידיעה שהכסף אצלה הוחרם ע"י האונג'.
כשהוא הופיע עם התביעה הזאת בארץ, לפני שנה או שנה וחצי בערך,
נשאלתי האם נכון שמגיע לו הסכום הזה, על זה עניתי בחזות דעת
כי נכון שהוא מסר סכום מסויים לגב' ב' ויכול להיות גם נכון
שהוא הודיע למטרה האונג' על מטירת הכסף לגב' ב' ושלכן הוחרם,
אבל לא יכלתי להחלים אם צריך לחזור את הכסף. לא נתנו לגרום
להשתתף בשיתוח, לפי בקשתו של ב', שלא רצה שב' ידע את כל מה
שהוא מוסר. אינני יודע למה. נחלנו את הענינים בצורה מחתרית
וחיו דברים שלא רציחי לדעת עליהם אם לא נגעו להפקידי, כי לא
יודעתי אם לא אפשר באחת מנסיעותי, לכן היה מוכן שבנין צנחנים
אי אפשר היה לדבר בפודום של ועדה הצלה, ולכן אני לא ידעתי
מתי יצאו וכו'. - "Sussenstelli" היה מוסר גרמ', כודאי כפוף
לשלטון בגרמ'.

ע' 556

לבי' חמ' מוצג ל"ן - אינני יודע אם זה בדיוק המכתב, אבל
קריאות כאלה היו במכתבים. קבלנו מכתבים הבים כאלה. אבל אינני
זוכר כרגע אם קבלנו מכתב כה מסודר, לפי (א) (7), אבל קריאות
בתוכן זה הגיעו אלינו והעברנו אותן ארצה. - כשאמרתי שיהודי
חורכי לוח את ב', נעלם מזכרוני שגם אהוד אבריאל לוח אותו.
לא היחה לי כל כונה להעלים או שלא לגלות את זה.

א א א (תל) (ברשות בי'חמ) היהודי ההורכי היה סימון ברוד. עסקן
עבורי ידוע. הוא היה איש עבוד סעוד לכל מאמץ להציל יהודים,
הוא עזב באותה תקופה את כל עסקיו והקדיש את כל זמנו להצלה,
היחה לו חשמעה עזומה ודרכים אצל התורכים.

א א (חמיד) (ברשות בי'חמ)

לא ידוע לי שסימון ברוד היה בפרוח האינטליגנס הבדיטי.

נדחה לב'ר אד'ב. 29.3.

(-) ב. הלוי
נשיא
כ' אד'ב 25.3.

כ'ר אד'ב חסי'ד
29/3/54 חומעות כנ'ל.

עדה 12 לתביעה רחל כחן נשבעתה -
אני עובדה בטוכנות היהודית במדור לקטעי עונונה. מספרואר 1943.

קוראים, מחלקים את העתונות לפי נושאים, מדביקים אותה. 5
אלה תיקים מכילים קטעי עתונות (מוצג 42 - 46). רושמים שם
העתון, והתאריך בשעת ההדבקה.

ע' 42-46

ע' 557 X X (תמיר) אנו עושים את ההדבקה עד היום. אני התחלתי לעבד
בחודש דצמבר 1943. מוצג 42 - מצב היהודים בגולה, מינואר
1943 עד מאי 1944. מוצג 43 - מצב היהודים בפולניה - מאוס
1942 עד מאי 1944. מוצג 44 - הצלה גולה אירופה - מינואר
1943 עד מאי 1944. מוצג 45 - בעית הפליטים - מנוב' 1939
עד מאי 1942. מוצג 46 - הקונגרס היהודי - דצ' 1943 עד אפריל 1944.
אני חושבת שיש תיק על יהודי אונג', לא נתבקשתי להביאו. אינני
יודעת אם יש תיק על הצלת גולה אירופה לפני ינואר 1943 או
אחרי מאי 1944. אינני ממונה על התיקים האלה, יש מנהל יסיר.
בשנים האלה הייתי הניכח, הדבקתי מה שאמר לי להדביק ואינני
זוכרת מה הדבקתי. אינני יודעת אם יש המשך למוצג 42 אחרי מאי
1944, אני ממונה על המדור, אז לא הייתי ממונה על המדור.
אם אתה רוצה לעין בליקים של משרדנו, חובל לעיין, בבנין
הסוכנות ברחביה, בארכיון.

XXX (חל) אינני בטוחה אבל חושבת שיש גם תיק על יהדות אונג'.
אני יכולה לברר.

העד ה-10 לתביעה המשך עדותו של משה אלפן, אחרי הזכרת הצהרתו
בחן צדק:

ע' 558 X X (תמיר) אני בן 36. חברי המפקדה בחקופה הראשונה אחרי כניסת הגרמ'
19/3 היו מנחם קליין, ליאון בלט, דב אברמץ' יק ואני. כעבור
חודש הצטרפו פרץ רבס, רפי פרידל (בן שלום) עמי גולדברג,
ומימיו (= יצחק הרבסט), הרכב זה פחות או יותר נשאר עד חסוף.
מנחם קליין נאסר. במקום דב אברמץ' יק מהפועל המזרחי הופיע
אוסקר אומלנדר. בינואר 1944 חלה הפוגה בסלוב'. נשלחתי
שם בעקר לארגון החברים שעברו מסלוב' לאונג', שם היה מצב
הפליטים קשה. נשלחתי אל השומר באונג'. בסלוב' בסוף 1943 לא
היה גרוש, כבר מחצית השנה כבר לא היה אך גרוש אחד, ומצב
החברים שלנו יותר הפליטים באונג' היה קשה, והיה צורך לארגנם
וגם עד כמה שאפשר לארגנם הלאה לעליה דרך רומניה. לא היה
לי כל צורך בבריחה מסלוב'. מסלוב' גודשו עד אז כ-40000 -
50000 יהודים. נשארו 60000 - 70000 היהודים לא היו בגטאות
אז. הגרמ' היו בסלובקיה. היו רדיפות ונגישות, אבל זה דבר
יחסי. באותה תקופה לא היה זרם פליטים משם לאונג', אלא מ-1942
עד מחצית 1943, בהחלה 1944 ברחו מסלוב' לאונג' פליטים
פולנים, כדי לעלות ארצה, מטרתם העקרונית לא הייתה בריחה מהגרמ'
אלא עליה לא', הם ברחו מקודם מהגרמ' וכבר היו חרבה חדשים
מסלוב'. באותה תקופה היו באונג' כ-10000 פליטים מסלוב'. כל
מנהיגי התנועה שלנו היו מרוכזים בתחנות ריכוז אונג' בגלל
עזרתם לפליטים מסלוב'. טיילגי היה ידיו השומר הצעיר, איש
מבוגר, היה באונג'. גם אהרין - רוצנברג, פדרי - אנשים מבוגרים
ספלו ממסירות בפליטים אבל לא סימול יסיר. בסלוב' לא היינו
בקר עם חוצרה בבוד', אלא עם החברים שלנו. סמכנו על חוצרה
באונג' לספול פליטים, בכ'ז היו לנו אמצעים אחרים לפי נסיוננו.
על כל פנים החברים שלנו חודיעו לנו שיש צורך לספול. הפקיד
היה מוגדר - לארגן את פליטי הסוה'צ, להביאם גם אפשר לעליה
דרך רומניה, ואם אי אפשר - לפידם בניירות, נשק וכו'. הגעתי
ב-14/1 והתחלתי לפעל בעבוד שבוע - שבועיים. המפקדה המאוחדת
הוקמה בימים הראשונים אחרי כניסת הגרמ'. למעשה הטיולים התחילו
בדיוק ב-19/3, אז פולס דרך לרומניה. לא חכינו לפלישת הגרמ',
אלא חשסנו לבואם. תמיד חשסנו. בואם היה הפתעה. במוכן הסכני.
עשינו הכנות לקראת בואם. נשק הכינונו רק במדה מועטת מאד. אינני
יודע כמה נשק היה לנו לפני 19/3, לא ספלנו באופן יסיר. היה
לנו רק מספר אקדחים, 6-8-10 אקדחים. זה כל הנזק בצבא שידוע לי
עליו לפני 19/3 - אינני חושב שאונג' הייתה מיליטריסטית יותר
מכל ארץ אחרת. כל צעיר באונג' קבל חנוך צבאי, עוד לפני לכתו
לצבא. אני באופן אישי לא ספלתי בהשגח נשק לפני 19/3, חשוח'צ
כן ספל, קנינו נשק. והשגנו 6-8 אקדחים. אינני יכול לסעון
שאי אפשר היה להשיג יותר. אבל רוב חברינו היו פליטים, זה
קשה עליהם להשיג נשק. אינני יודע כמה כדורים היו לנו.
רמונים לא היו לנו באותה תקופה, גם לא חומר נפץ. בהשגח הנזק
ספלו חברים מקומיים, שני חככים שאינם עוד בחיים. זיוסף מאיר,

ע' 558

ע' 559

ע' 560

הנמצא בקבוץ געחון. החכנות הראשונות של בונקרים החלו במרץ, היה מדובר על 2 בונקרים בבוד', אחד היה ואחד היה צריך להיות ולא היה. האחד בחוף האדמה, עם הסואה, מקום ל-70 איש. הקצין שהיה אחת הסכים אתו על הבונקר חודיע לנו בתחלה אפריל שנחלק מסם. מתחלה אפריל 1944 לא היה לנו אף בונקר מושלם אחד, אלא במצב הכנה. לא די שפלטנו בהכנה בונקרים לפני 19/3 ולפני דעתי לא היה צורך לספק בזה יותר, מאז הקמה המפקדה המאוחדת עד הפסקת הגירוש ע"י הורטי הכינה 5 - 6 בונקרים. א' בהונגריה - קירוד (רח' הונגריה), בחפירה, מקום ל-60-70 איש. ב' בכפר אלמנטי - בית חולים של נחירה להגנה אווירית, שהגענו להסכם עם מנהל היחידה, בסיס לאיסוף נשק וחכנס לקראת המאורעות. ג' בקובניו - מקום רב, אינני יודע לכמה אנשים, אולי ל-100 - 150. מפעל תעשיית של אונג', הוך שחוף אדם. בבונקר משותף של המחנה האונג' והיהודית. הוקם בקיץ 1944. הבונקרים א' ו-ב' היו רק של יהודים. יתר הבונקרים אינני זוכר שמות המקומות. באותה תקופה שלא ספחתי באופן ישיר. על 5 - 6 בונקרים שמעתי. לא הערתי שהבונקרים הם יסודיים למקרה של שואה. לא הלכתי לראות את יתר הבונקרים. בתקופה בין הויסו של הורטי והפיכת סלסי לא הוקמו בונקרים גוספים. אחרי הפיכת סלסי הוקמו. התחילו לספל בזה שבוע-שבועיים אחרי הפיכת. מפלישת הגרמ' עד הפסקת הגרוש כבר היו לנו עשרות אחדות של אקדחים, קצה רמונים, אינני יודע כמה, לא היה חומר נפץ, ואולי היה תח-מקלע, לא היה מקלע. במפקדה שלנו המבוגר היה ליאון בלס, היה כבן 29-30. לא היה ראש המפקדה. בגיוס והתגוננות התחלתי בחודש לפני כניסת החברים עד שבועות מספר אחרי הכניסה (בונקרים) ואח"כ "סיוול" - עד אוגוסט. לא גלינו לועדה למשל איפה אני גר. הם ידעו שיש פעולה בונקרים, אבל לפי ידיעתי לא היה ידוע להם כתובת מסוימת של בונקר. ידעו שיש לנו נשק, אך לא ידעו כמה. ידעו בערך כמה חברים יש לנו. לא עסקנו בפוליטיקה אז. לא היו יחסי מרות ישירה של הועדה על המפקדה המאוחדת, ז"א איש הועדה לא היה יכול לתת לי הוראה מה לעשות. אלא במדת מתן האינפ' היהח התייעצות. לא נפלנו מו"מ מדיני או שתדלני עם גופים אונג' או גרמ'. קשה להגיד שראינו בק' את הדמות הפוליטית המרכזית בוועדה. עסקו בוועדה ק', משח שוייגר עד שנאסר, ברנד, אחרי שברנד נסע לקו"ט האיש הפוליטי בוועדה היה ק'. את האינפ' על המול עם הגרמ' קבלנו ממנו. מגב' ברעד, מאופנבך, מביס. החיחסנו אל ק' באימון מלא. לא הסתרנו ממנו כמה נשק יש לנו, אבל היינו סבורים שאינו צריך לדעת זאת, כי היה יכול להאסר כל יום ע"י הגרמ' שיכלו לחזיא ממנו. גם הבחורים שלנו לא ידעו. אני חושב שלא כל חברי המפקדה ידעו כמה נשק יש לנו, למשל היו תקופות שאני לא ידעתי. אינני יודע מתי לא ידעתי. בין 6 ו-10 אקדחים יש הבדל גדול. פחות או יותר ידעתי תמיד את כמות הנזק. הועדה לא ידעה בתקופות ידועות איפה עושים את הניירות, אלא היה תקופה קצרה שנעשו בדירחם, בדירה גב' ברנד באפריל-מאי. חלק מהתעודות נעשו אז שם, אינני זוכר כמה, הרבה מאד. תעודות לדה, אשורי מסטרה. 3-4 שבועות בדירה גב' ברנד, רח' בוליבסקי. ראיתי את ק' בפעם האחרונה לפני יציאתו לשווייץ, אולי בספט', יתכן באוקט'. במישרין נתן לנו את חכסך בדרך כלל אופנבך - בלי צורך לפתק מק'. בכספים שפלטנו צבי גולדברג, אני ופרץ רבס, אינני יודע כמה כסף בערך קבלנו מחוועדה סה"כ. הרבה מאוד אלפי פנגים. אני בסוף בכך. בעקר ממרץ ועד סוף המלחמה. מרבית הכספים אחרי הפסקת הגרוש של הורטי. בכל התקופה נפגסתי הרבה פעמים, עשרות פעמים. ידענו על פרשה בכך - סלי מאיר. ראינו בה פעולות רמיה מוצלחת. הנחנו שהגרמ' לא יקבלו כסף בסכום ראוי לשמו, והסבנו סאלה סמנים ראשונים של חולשת הגרמ', ושאפשר להשלוחם במו"מ שיש לו רקע כלכלי ומאחוריו גם רקע פוליטי, ולהציל יהודים ע"י כך. הרמיה - שהובטח להם כסף שלדעתנו הם לא יכלו לקבל. תמורה זה היו צריכים להפסיק את הגרוש, לשלח את הרכבות לשטח נייטרלית. רכבת ב"ב, והיה מדובר על יותר מרכבת אחת. אחרי שאחת נסעה, שפלטנו פנג בעוד אחת. אני מניח שבתקופה עד יוני היו לתנועות החלוציות כמה מאות חברים פעילים. היה איזה 10-15 חברים שהלכו לערי השדה, הלכו למקומות שונים. לקליש נסע גולסה הוכהאוזר, הוא חי, יש לי רושם שהוא בארץ. היה חבד/השוח'צ - יצא לקליש ב-19/3 והיה צריך לעבר לרומניה וחסלנו עליו תפקיד להתקשר בקלוש. הוא עבר לרומניה, לא חזר אלינו. לא שלחנו אתו כסף, לא היה צורך, לא היה חסר כסף ליהודים. שם היו ציונים מצויינים. הוא היה צריך להתקשר עם ד"ר ארנסט מרטון. הוא נסע בשליחותנו, אז פרט היהח מפקדה מאוחדת, נסע

ע' 561

ע' 562

ע' 563

ע' 564

ע' 565

מספר שבועות, בדצ' אינני מומחה צבאי, אבל מניח שבוד' מתאימה למלחמה עיר כמו כל עיר. חלק רציני של חברי התנועות החלוציות העברנו לרומ' ולסלובק' וגם כמה מאות (200 - 300) בטרנספורט ב' ב, והמבחינת החקף החליט את הפעילות | זה היה עד אוגוסט. אחרי הפיכת סלשי היתה הפעילות יותר חזקה בעומק. אופי יותר פרטיזני וצבאי - גם פעולה הילדים הבתים, או מחות בריחה, הכל נסגר, ויותר התנגדות. המחמרת האונג' היתה יותר מפותחת וקשר אחת. בעקר התנועה הקומוניסטית והסוצד', אינני יודע איזה אמצעי נשק ואו' היו להם, במספר עלו על המחמרת היהודית, גם בעוצמת נשק יש להניח. שלחנו לוחמים לקרפטים ביוני, אחרי שנסיון קודם באשריל - מאי נכשל, המפקדה החלוצית שלחה את הקבוצה הלוחמת לקרפטים. להלחם שם יחד עם הפרטיזנים של הצבא האדום, הלצטרף להם, וללחום לפי חלכנית שלהם. זה באמת לא היה קשר להצלחה. היתה שאלה של מראה היפוני - אנשים שלא העיזו להסתובב בחור "אריים" או לעבר לרומניה, שלא ידעו את חשמה שם, הם בעצמם החליטו שבמקום לשבת בבונקר בבוד' יצטרפו למלחמה הנ'ל. גם שלחנו אנשים למרד הסלובקי, בתקופת ההפוגה של גרוש האונג', ביוני. לא היו מכלל התנועות, אלא מהמכבי הצעיר והשוהצ, כי יוצאי סלובק' אחרים לא היו. את 60000 תעודות המסורה לא ייצרנו דוקא בתקופת בית הזכויות, אלא בכל התקופות. היה נחיצות בכנסתה לכל דירה, כספים במישרין מהתנועות קבלו כסף לפני הכבוש וזמן קצר אחרי הכבוש. אח"כ השגנו כספים ע"י פעולות כלכליות שלנו, לא חשבות, ריוח ממכירות, מקור לא חשוב. - בקרתי במשרד הא' אחרי 19/3 וראיתי שהמנהל איננו. בקרתי פעם - פעמים, היתה מקידה בשם ביגט שאח"כ נעצרה. היה מוזר בעינינו. לא נחקלנו בו, עד איוזה חדשים אחרי כניסת הגרמ', בסוף מאי בערך. לפי מיטב ידיעתנו אז נודע לנו כמה שבועות לפני שהופיע שוב שהוא מספל בקונסוליה השוויצרית בקשר לאשורים לעליה. מהעדוהו הסקנו את המסקנה שהוא מתחבא במקום בלתי ידוע. לא ידוע לי שאחרי 19/3 המשיכו כל שבוע אנשים לקבל רשיונות עליה במשרד הא' י, חוץ ממקרה אחד של מר מדוידיגר. כמעט לא היו לנו יחסים עם היודנט, לא טפחנו יחסים. לא שתפנו אותם פעולה כעניני מחמרת. בימים הראשונים פלשנו לשם, כמרץ, איוזה שבועיים אח"כ גרשו אותנו משם, וזה - בנין הקהלה - נהפך למקום מסוכן בשבילנו, שהיינו כאילו "אריים". אם אפשר היה לעשות מקום זה למרכז שלנו, ולא רצינו בכך. כחור מקום פעילות זה היה מקום רע. אחרי ההתחלה הנ'ל לא הייתי נפגש שם עם חברי בחור מפגש סתר. - אחרי שהשוטר לא נתן לנו להכנס למשרד הא' י, נכנסנו, ועוד איך. צריטנו אותו. לא ירח בנו. הוא התפלא קצת. אני מניח שהסתפק בזה. נכנסנו ויצאנו. נכנסנו שוב במסבות אחרות לגמרי. יצאנו בפעם הראשונה אחרי כמה שעות. נכנסנו שוב למחמרת ואח"כ עוד הרבה פעמים. המשרד היה הרבה יותר קיצוני נגד היהודים. אחרי שסלשי עלה לשלטון אנשי הדת כבר היו מפונינים שנהיה בחוך הבית. מכיון שפחדו הם הניחו שגם לניירות, נשק ואמצעים מצדו יהיו זקוקים - יושבי הבית. למשל מנהל הבית. ארסור וייס. אינני חושב שמשם קראום לא היה זקוק לניירות שלנו כי היתה לו חסות של הקונסוליה השוויצרית, הוא באופן אישי היה מוגן לא רע. הבית לא שמש מאז מרכז לפעילות. לא גרתי בבית אף יום, מהפעילים גרו בבית בן-ארץ גרוסמן, מחשוה'צ. הוא לא עסק בענין הצנחנים, היה אז אסור כמה חדשים. בחור בגובה ביונוני, שחור, היה בן 32-33, לא רחב. היו עוד פעילים שגררו בבית זה. עד כמה שאני זוכר מלגי לא גר בבית זה, אבל יתכן. הייתי בקשר אהו. הגיע אלינו אחרי שברה, בערך נוב'. הוא נכנס למסגרת הפעילות במדה יכלתו, היה חרום מאד, לא העמטנו עליו יותר מדי. לא גלינו לו יותר מאשר לכל חבר פעיל אחר. האמנו לו | אבל בכ"ז היה חשש שיתפס. לא ידענו מה הוא דבר או לא דבר. הוא כתב דו"ח, בשביל עצמו, קראנו אותו. נדמה לי בעברית. אי אפשר היה להעבירו לארץ. 10-12 עמוד. כל הפרטים ידענו שהוא עונה. לא ידענו שאחרי עגויים הוא דבר. איש לא מסב שהוא דבר, אם דבר. - חלק מבתי החלדים ניזוקו ע"י הפצצה, ותנאי התזונה בימים האחרונים היו קשים ביותר, ושחיו פשיטות של אנשי סלשי לבית אחד או שנים, שם נהרגו כמה ילדים, אבל רוב גדול מאד של הילדים, מכריע, 90 וכמה אחוזים, ניצלו. עם הועדה היו לנו חכוכים ווכוחים רגילים. אני לא העברתי שום תלונה על הועדה לא' י. לא ידוע לי שהועברו על ידינו תלונות על הועדה לא' י. היו תלונות לפני 19/3. אז היו עוד חיפם מפלגתיים ציוניים באונג', אז היו סכסוכים בנוגע למכסת העליה וכו'. לא היתה התמרמרות על כך שהועדה אינה רוצה להח כסף לבריחה, לפני 19/3 היו תלונות

ע' 571

ע' 572

ע' 573

ע' 574

ע' 575

ע' 576

בשליחות השנה צ. היו לו 2 תפקידים - להודיע שאנו מוכנים, מתכוונים לפעולות בריחה, ארגון, התגוננות, ואנו משפרים שיהיה רכז בגטאות, שיכינו ויחשדו אתנו. מרטון לא היה חבר השנה צ. בקשר עם זה לא היה צריך להתקשר אחר, אלא עם חכבי התנועה. אינני יודע שמות. עם מרטון - בקשר לארגון מעבר הגבול. הוא עבר גבול ב-10/3-21/3-22/3 בערך, לא נכון שהוא נשלח לברח. אם אינני יודע נשלחה עוד חברה, אסתר שכטר, היא בקבוץ שלי. שבעות אחדים אחרי כוא הגרמ'. נדמה לי שהתחילו לארגן את הגטו. נשלחה מטעם המפקדה. היתה שם איזה ימים או שבוע, אינני יכול להיות ערב לכך. היא נתפסה ע'י הגרמ', נשלחה עם הגטו לאושוויץ וחזרה מאושוויץ. אין לי פרטים על פעולתה בקלוש. היא נמצאת בקבוץ שלי מספר שנים. אינני זוכר את מי שלחנו לבטורוב, חברה אחת, אינני זוכר שמה עם כינון הגטו, חזרה אחרי כמה ימים. לקחה כסף אחר, אינני יודע כמה. עזרנו למחלקת הארגוןפורמציה של יד הקהלה ע'י שלחמים לערי השדה. לי נדמה שאיג'ן וולף נהל אותה. לא חבר היודנט. השליחים שלנו חזרו עם ידיעות, גם בשביל הקהלה. אינני יודע את מי שלחנו לדברצן. לחברי התנועה שלנו שם, אחרי הפליטה, לא תמיד הרבה הראשי, אפילו הוא ציוני מובהק, היה הכתובת שלנו למסר ידיעות על סכנת השואה. יש הרבה זרכים שקשה להסביר באותה תקופה, היה תחו ובהו. השליח היה צריך לחבא אינפ' למי שיביל, לכל מי שיכל, לאו דוקא לראשי היהדות, לא שפליתי אז נתפקיד זה, אלא רק עד לימים הראשונים אחרי כניסת הגרמ', אח כ טפליה בבונקרים ואח'כ ביוליים. לא היה מחובת השליחים שלנו להודיע דוקא לראשי הקהלה. מי שנסע בתחפושת "אדירה" לא היה תמיד יכול להכנס לגטו. היה תפקידו למסר אינפ' לראשי הקהלה. אני חושב שאת החוד' שלא לעגד את הטלגי העזוב לכל מקום, אני מניח שגם לקלוש, אינני יודע באופן בטוח. חכונה שלא יענדו או שיורידו אותו. ידענו שחלק מהנוער יעשה זאת ואלה שיש להם אומץ. עשו זאת בהרבה מקומות, ומיד עברו לבוד' או לערים אחרות. חורידו אלה שהתחפשו כגויים. לא קרה שחורידו באופן הפגנתי ויצרו אנדרלמוסיה. ידענו שפירוט עליה על הרכבות הוא אושוויץ, ורצינו שיתגדור לעליה על הרכבות. הנחנו טוח יצר אנדרלמוסיה, יתן גם ריחה זמן. היה ידוע שהגרמ' רצו להשמיד באושוויץ, לא באונג'. שם היה מאורגן ובסגירות. באונג' העולם היה יודע, לא השמד להתנגדות שכבות של האוכלוסיה האונג'. האימון בנשק כמעט אף פעם לא הגיע לטורח, אלא היה בדירות. אמון עקרי מאפריל וחלאת עד הסוף 80-100 איש אומנו. הבונקר ברח' אונגרית נחפס, נתגלה ע'י בגידה כנראה, באוקס'. שני האחרים לא נתגלו, שמה את פעולתם, גם האחרים לא נתגלו, והופעלו בנוב' - דצמבר. שמעתי על הצנחנים. לא שמעתי שהם יבאו. כשפלגי וגולדש' הופיעו לא הייתי בבוד', אלא בקוטורוב, נסעתי לכמה ימים. עם תעודת קצין רכבת אונגרית. הייתי שם שבוע ימים. כשחזרתי שניחם כבר לא היו, כבר נאסרו שניהם. לפני שיצאתי לא פגשתי אותם, לא הייתי אז, השטחתי על כך מאד. דברתי עם ק' על הצנחנים. דברנו על אפשרות הוצאתם מבי'הם. בכל דרך אפשרית, בכח היה אי אפשר אז, ע'י הברחה או הסחה. הוא אמר שאנשי הועדה מספלים בזה, ואמרת שאנחנו נספל בזה בדרך שלנו. לא היה צורך בהאום, כי עבדנו ברכים לגמרי אחרות. לא רצינו להתפרץ. חשבנו על הברחה ע'י שומר או פקיד או שוחד. גם טפלנו בעו"ד אחד, סלע'ני, עו"ד קצת מפורפק, שהבטיח לנו לטפל בזה, כבר שחרר חברים בעזרת כסף במקרים קודמים. הוא נפגש רק עם חנה סנש, לא עם פלגי וגולדש'. אני חושב שהוא נפגש עם חנה באונג' - ספסמ', כך שמעתי ממימיש. מגישה ראשונה אולי באונג' או סוף ספסמ'. בודאי שחזרה יכלה למנות עו"ד. אבל לנו היתה מחלקה לשחרור אסירים. ועו"ד זה היה איש קצת של העולם התחתון, אהב כסף, הוא מסר לנו טראה את חנה ודבר אחר, התרשם עמוק מעמידת הגבורה שלה, ואמר שהוא חושש מאד שדוקא עמידה זו מקשה מאד על הספול. הטלנו עליו לטפל גם בפלגי וגולד', אך לא הצליח. היה קשה, מפני ששולטלו חרבה פעמים מבי'ם לבי'ם. רק מימיש ספל בזה, ממנו שמעתי זאת. אח אמה של חנה לא ראתי, אינני חושב שמישהו מאתנו נפגש אחר, לא היה ידוע לי שהיא חשבה כבי'הם עם חנה או בכלל. לי גם לא היה ידוע שהיא קיימת. לא סמכנו חרבה על משפחות, לא הצנחנו שיש לה משפחה שיכולה לטפל. שמעתי על הסופר סנש, הוא מת לפני כן. לא ידעתי על אשתו. שחנה באונג' נודע לי מאוחר, בסוף אוגוסט. נדמה לי ממימיש, וע'י הספול בפלגי וגל'. אותה תכנית לשחרור שניהם חלח גם על חנה. לא היתה בשבילנו בעיה איפה להסתיר אותם אחרי הברחתם. יכלנו לתח להם ניירות מזוייפים ולהסתיר אותם בדירה. פלגי ברח ונשאר בשטח, בזמן קשה מאד, היה בדירתו כמה זמן,

ע' 566

ע' 567

ע' 568

ע' 570

של התנועות החלוטיות לא י. גם שהועדה אינה מספקת מספיק כסף. אבל לא שאינה מספקת מספיק כסף לצרכי טיול. הטיול בכלל לא נפגע ע"י מחסרו בכסף, לא ידוע לי על תלונות שהועברו לארץ אחרי 19/3 על פגיעה בטיול ע"י מחסור כסף. נהלתי את כל הטיול כשהיה בטיאו - מאמריל עד אוגוסט - וכסף-לא חסר. בטיאו - מיוני עד אוגוסט. משה שוייגר היה מספק החגנה. במפקדה של 4 אנשים כבר לא היה משה שוייגר. אז היה משה רויזנברג כאילו המפקד, היה מתאם. שוייגר היה מפקד בתקופת קודמה, אני אף פעם לא ראיתיו כמפקד, באוג' לא ראיתי את שוייגר אף פעם באחי בינואר לאוג' ומיד התחלתי בפעולות התגוננות. אז עסקתי רק באנשי השומר הצעיר - עד 19/3. לא בקשתי ולא קבלתי עזרה ממשק שוייגר, נשק כודאי שלא, ולא הדרכה בנשק, לא נפגשתי אהו. בינינו ובין ק' היו וכוחים על כל מיני דברים. לא היה נושא מרכזי לוכוחים. אם למשל רצינו לחשיג עכשיו 50 דירות לאנשים שהוצאו מדירותיהם. עלה הרבה כסף, אמרו לנו אנשי הועדה, יתכן ק'. שבמקרה זה אין לנו מספיק כסף לדבר על זה, והתוכחנו כשעה בסוף אופנבך נתן לי את הכסף שדרשנו. בטיול ובמו"מ עם הגרמ' ראינו דברים שונים ומקבילים, לא התוכחנו על העדיפות, לא היו חלוקי דעות בענין זה, כי לא נשאלנו, קבלנו אינפ', כמו כל אחר הבענו חששות, אבל הסכמנו לפעולה זו. אני חושב שהם נהגו כלפינו בקובספירציה מטויימת, לא מסרו לנו כל שיחה. היו פונקציות נפרדות. בטיול הקודם הועדה עסקה, בתקופת טיולנו הם לא עסקו בטיול. אם מי שהוא אמר שהיתה מחלוקת קשה בינינו ובין הועדה אם חמו' לגרמ' הוא עקר או הטיול עקר בנוגע לבספים - הוא אינו יודע. לפי דעתי לא היה לפלגי יסוד לחוציא לעז על הועדה.

ע' 577

ע' 578

xxx (תל)

פלגי לא היה ירוול בכלל לחשקיף על היחסים בינינו, כי היה רק ימים ספורים חפשי ואז ספל בשאלת כסחוני, נדמה לי שלקראת היחח חסות הקונסוליה השוויצרית שהגנה עליו בחוד פקיד של הקונסוליה. יתכן שהיו עוד אחד שנים מוגנים בדיוק באותה צורה. לא רבים. הוכוחים בקשר לכניסה לבית היו ממוסכים במשך החודשים הקודמים, עלי ועל עוד חבר בכלל נאסרה הכניסה לבית, ואחרי ענין הפספורטים של פרוידיגר היה ריב גדול ונאמר לנו שאנו מסכנים את כסחון הבית וכמובן לא יכלנו להתחשב בזה כי היה לנו קשר עם עשרות או מאות אנשים ובאנו לביס'. כל אחר לחוד הגיע לשער, השומר עזר אותנו, שאל אותי אם אני מר פיל, והוציא איזה פתק, שמי נקרא אז פיל, ואמר: לך אסור להכנס לבית. וכן לשורה של אנשים -דפי פרויל, אפרת אייכמן, מימ'ש, ונדמה לי עוד, אלה היו ברשימת השומר, אני משום נכנסתי לבית, כי ידעתי שזה שטח אקסטרטריטורילי והשומר אינו יכול להכנס ובחוץ היה יותר מסוכן, והיתה לי עבודה בבית עם כמה מאות אנשים, וכך פעלו כל יתר האנשים. השומר עמד שם כמה שבועות והכיר אותנו. בבית הקימונו רעש גדול, רבנו עם מר קראוס וארסור וייס. דרשנו ישיבה מידית לידון על הענין. אבל בשעה 11 הודיע הורסי על המצב החדש ומתוך התלהבות גדולה בחשבנו שערד מעט אנו משתהדרים טלחנו אחד לשני את הדברים האלה. אחח'3 חפס שלטי את השלטון, אז כבר היינו דרושים בבית, היתה לנו כבר תכנית להגנת הבית. - לפני 19/3 היו וכוחים מפלגתיים כפחוג בכל העולם הציוני. - ביוני לא היו נפגשים אנשים רבים בבנין הקהלה. אז כבר התחיל לפעל הבית של הקונס' השויצ'. לפעמים לא היתה אפשרות להטנע מפגישות שם, אבל נזחרנו. אני מניח שבזמן שהגיע פלגי ושנעדרתי מבנין בנין הקהלה לא היה מחאים לפגישה. פרוידיגר היה חבר היודנרט. - התמצאתי בעניינים במדה כשרונותי'א המוגבלים. - חברי התנועה לא שלמו בעד נסיעה ברכבת ב'ב. - אמצעים כספיים נוספים היו לנו לפני כניסת הגרמ' וכמה חודשים אחרי כניסתם, אח'ב זה נפסק. לא הזכרתי את שמו של ד'ר אוטו קומולי, שהיה יו"ר הועדה. הוא בהחלט היה דמות פוליטית חשובה מאד. פעולות הורדת השלאי הצטוב לא נשליחה, כי האנשים בכלל לא האמינו עד הרגע האחרון שיהיה גרוס, ובמדה שהאמינו - לא האמינו שהגירוש היתה לאוטיף, ולא האמינו שזה יהיה מהפירוח שלהם דוקא, ובמדה שהאמינו שזה לאוטיף לא האמינו שזה למוה. סיכמנו כאריל ובמאי שדרך הבונקרים אינה הדרך היעילה להגנה, לא הערכנו שאפשר לערך מלחמה בחובות בוד', וחשבנו שאם הבונקר אינו מחבוא, אין לו ערך רב, שהסכוך עולה על הסכוי. היו גם בונקרים שיחד עם היותם מזוייגים שמסו

ע' 578

ע' 580

ע' 581

גם מחבוא בתקופת מסוימת, ואם זה רק היה צריך להיות מחבוא
מזויין, היה לו ערך אילו היה אפשר לקשר קשר עם המחברה
האונג' שהיתה צריכה לפעל. ואם זה היה בלי נשק, לא היה מחבוא
צריך להיות דוקא בונקר, אלא היה לנו אפשרויות מחבוא יותר
טובות - של נידרות ארזים. בתקופה הראשונה היו לנו רק 6-8
אקדחים, כי היה קשה אולם להשיג כל התיבת נשק, רק בחשלושים
עצומים בעד אקדח רע, וחומר נשק בכלל אי אפשר היה להשיג באותה
תקופה. בתקופה יותר מאוחרת, כשהמחברה האונג' התחזקה והתקשרו
קשרינו איתה, יכלנו להשיג קצת נשק קל על ידיהם. אצחנו האיננו
את עקר המקידנו בכל דרך של הצלה והגנה שהיתה אפשרית.

ב'המט' מודיע לפני הפרקליטים על גלויה מתאריך 24.3.54
בה מציג ה' מרינדליך לשמע את עדותו של יואל ברנד.

ע' 582

נקרחה שניה העד מס. 12 רחל כהן. אחריו הזכרת שבועתה

א' (תל) תיק זה (מוצג 47) - מצב היהודים בפולין, מ-20.9.44
עד 21.8.46. תיק זה (מוצג 48) מצב היהודים בגולה, מ-20.9.44
עד 25.9.46. תיק זה (מוצג 49) "מצב היהודים באירופה", אבל
הוצאתי מתיק יותר גדול רק את החמר על מצב היהודים באונגריה.
מ-20.9.44 - 30.11.51, למעשה עד 1952. תיק זה (מוצג 50) -
"ארגון המעולה למען הצלת יהודי הגולה", מ-20.9.44 עד 10.8.45.
כל אלה קשתי עתונות. רק מהעתונות היומית, לא משבועונים וכו'.

מוצגים
50-47

א' (תמיר) הבאתי רק את התיקים שיש לנו. התיקים בין מאי
וספט 1944 חסרים, ובכלל חסרים לנו הרבה תיקים, חלו המסקות
בעבודה. אין בארכיון שלנו כל תיקים של קשתי עתונות מהתקופה הנ'
בשום נושא - גם לא הקלודת וכל נושא אחר. יש לנו אינדקס.
אני יכול להביאו אם אקבל רשות ממנהלי.

ע' 583

תמיר: מבקש שהעדה הביאו את האינדקס.

תל: מתנגד. העדה הביאה את כל מה שמצאת, בלי כל הכנס.
אין להוציא את האינדקס של הסוכנות, בגלל החששות של חברי.

העדה - (לבי'המ) האינדקס הוא לפי נושאים. לפי לפי התריכים,
אני חושבת שאי אפשר לברר מהאינדקס מה היה בתקופה בין מאי וספט'
1944, אפשר לעיין באינדקס.

תמיר: אני מסכים להצעת בי'המ ללכת ולעיין באינדקס ורק אם אמצא
בו תשובה על השאלה בנוגע לתקופה החסרה, אבקש להסדירה את העדה
שניה להמציא את האינדקס.

א'א' (תל) ברשות) תיק זה (מוצג 51) הוא על יחידות אונגריה
מז' 1939 עד אוג' 1942, זו תקופה שדין לא עבדתי, אח"כ
חלה המסקה. גם זה מארכיון קשתי העתונות.

תמיר: אין לי התנגדות להגשת מוצג 51.

א' א' (תמיר, ברשות) המקידה - גב' בירדמן - המסיקה לעבר - בסוף התיק מוצג 51,
אח"כ הודש המדרג 1943.

ע' 584

נדחה למחר.

(-) ב. הלוי
כ"ד אד' ב. 29.3. נשיא.

כ"ה אד' ב. 30.3.54 הופיעו כנ"ל.
עד 15 להביעה ד"ר יורה רבט, נשבע:

אני רוקטור למשפטים מצ' בוסלובקיה; יליד סלביקה. עליתי
ארצה מסלוב' 1950, כמלחמה הייתי במלוב'. ההתקוממות התקיימה
באוגוסט 1944. עד אז היה מצד היהודים די קטט. ב-1942 היה
גרוש של בערך 60000 יהודים מסלוב', נמשך יותר מחצי שנה,
כמעט 3/4 שנה, אח"כ היחא איזו קונטרולציה של המצב, חיות
וועד ההצלה היהודי במלוב' התקשר עם פל מיני אנשים כדי להשפיע
על המלוב' שלא להכניע ללחץ הגרמ' להמשיך בגרוש, וכפי ששמעתי
בעזרת כסמים שהועד נתן לסלוב' שוחד וגם בעזרת הוסיקן להשפיע

על נשיא סלוב, מונסיניור טיסו, קתולי, היה המצב בינתיים שקט. הפו 30000 יהודים שהשאירו עוד. חלק קטן מהם היים במחנות עבודה בסלוב, שם לא היתה סכנת גרושים. והרבה יהודים היו במסחר. בעיר בין ההרים באמצע סלוב, התקיימה ההתקוממות של סלוב, נגד ממשלת סלוב, שהיתה תחת השפעת גרמ, בהתקוממות השתתפו הפרטיזנים שבאו מרוסיה, גם כמה פרטיזנים שבאו מאי, חביבה רייק, רפי רייס, אגון רוס, שפעלו על יד הפרטיזנים נגד הסלובקים. יחד עם הפרטיזנים לחמו יהודים שהיו במחנות עבודה ששעריהם נפתחו בזמן ההתקוממות, רוב היהודים הצעירים במחנות הצטרפו לפרטיזנים. כל המרד נכשל האשימו את היהודים בהתקוממות. הלכתי למחנות. התחיל גרוש היהודים מחדש. הגרמ' התגברו אז על סלוב, תפסו את ועד ההצלה, לא כלם, את ביזי פלישמן, רבי וייסמנדל, ועוד. שלחו אותם למחנה ריכוז סרט - שם עיר קטנה) ומשם לאושוויץ. וייסמנדל לא הגיע לאושוויץ, הוא קפץ מהרכבת. בהיותי במחנות היה לי תפקיד לחלק כספים לאנשי מחתרת ולחלק ניירות מזויפים. פעם אי קבלתי כספים מאחד מחברי ועד ההצלה, ד"ר קובץ, אח"כ מר דוננד, נציג צלב אדום בין-לאומי בסלוב. ניירות מזויפים אנחנו עשינו, כמה חברים, היינו בקשר עם בית דפוס. ד"ר ק' בא אלי בלוחיתו של מר דוננד, כי אף אחד לא ידע את שמי ואת מקום הסתר שלי, חוץ מדוננד ועוד חבר אחד. דוננד הביא את ק' אלי, בתחלת 1945, יכול להיות יצואר. ד' ספר לי מה ק' עושה וק' ספר לי שהוא רוצה לשלח בגדים ותדופות ליהודי אונג' בסביבת וינה, ושאל אותי איך אנו פועלים במחנות, איך הרשת, איך עובדים, וספרתי לו. ק' נתן לי כסף, בערך 10000 פרנק שוייצ'י. דאיתי את ק' שוב כמה חדשים אח"כ, הוא בא אלי במחנות באותו המקום, ואמר לי שאלך איתו לתחנת רכבת שיש לו אפשרות פ' ק' קרומי לעצור את הרכבת האחרונה מסרט לטרוינשטט. היות והצבא האדום התקרב, רצו הגרמ' והסלוב' להעביר את כל מחנה הריכוז של סרט למחנה טרוינשטט, ק' רצה לעצור את הרכבת ולהפנות אותה לאוסטריה. ק' נקט ממני ללכת איתו לתח' הרכבת. לא רציתי ללכת, מפני שהסלוב' חפשו אותי זה חדשים רבים, אבל הלכתי כי ק' אמר לי שאין סכנה היות וס.ס. קרומי יכול להורות לסלוב' מה שהוא רוצה. ק' אמר לי שלא יגלה את שמי לקרומי ולאף אחד. הלכנו לתח' הרכבת, אבל לא יכלנו לסדר שום דבר, כי בגלל סכנה מלחמתית כווננו את הרכבת לא דרך ברטיסלובה, אלא דרך הצטלבות אחרת. פעם שלישיית בא אלי ק' כמה ימים אחרי זה, יכול להיות 2 - 3 ימים, ואמר לי שסדר כמה מכוניות משא כדי להעביר את היהודים מברטיסלובה שהם בסכנה לשוויצריה. נתן לי כמה שעות זמן כדי להודיע לאנשים על האפשרות לנסע לשויצ'י. אז הצבא האדום היה כבר קרוב מאד לברטי' ושמענו את החותמים והלכתי ישר לבונקר של רבי וייסמנדל, שם היו 16 אנשים, בונקר גדול. הודעתי להם שבמקום זה וזה עומדות מכוניות לשויצ'י, וכן הלכתי למקומות אחרים והודעתי על אפשרות הצלה, כמה יהודים פגשתי ואמרתי להם. עם ק' נסעו אז 26 - 28 אנשים, ביניהם רבי וייסמנדל, כמה בחורים ובחורות ואחרים. אני לא נסעתי איתם. אחד האנשים שנסעו עם ק' אז נמצא עכשיו בארץ.

ע' 585

ע' 586

ע' 587

אחרי הגרוש הראשון לא היינו בסכנת חדוש הגרוש (א' תמיר) 1942/3, מפני קרבת הצבא האדום, חשבנו שיבאו לשחרר אותנו. ויסליצני היה האחראי בברטיסלובה בזמן ההתקוממות, לא בזמן הגרוש הראשון. מטרת המחנות היתה להציל את היהודים עד שהצבא האדום יבא. היתה עובדה שהאנשים היו במחנות, לא אמרנו לר דת למחנות, אלא פנו אלינו. כל יהודי שלא הסתתר היה בסכנה להגרש לאושוויץ. מקודם היו קבוצות ספורדיות, אח"כ ארגון, רשת מאורגנת. אני הייתי רוב הזמן לבונקרים, בערבים יצאתי החוצה, פעמיים נתפסתי, היו לי ניירות של גוי סלוב'. קובץ שנתן לי כסף היה אותו חבר ועד ההצלה שלא נתפס בזמנו. נציג הצלב האדום היה בקשר איתי ועם עוד יהודים. נתנו לו אטון 100%, הוא בא שבוועיים אלי לבונקר. היה מביא כסף, החליף לנו את הכסף הזר, ונהל את כל העסקים. 10000 פרנק שויצ'י שק' נתן לי היו בנייר. אני חושב בני אלף, עד כמה שאני זוכר, שניהם באו לבדם. הבונקר שלנו היה בתוך העיר ברטיסלובה, עיר הבירה. בחלק ההרלי של העיר. ידעתי שק' קשור עם הגרמ', שמעתי שהוא עובד עבור ההצלה בקשר עם הגרמ'. דוננד הביא אותנו והוא היה מאד מאד זהיר, לכן לא חששתי שמא הולכים אחרי ק' וכדומה. הבקור השני היה קרוב לזמן השחרור, אז בא ק' לבדו לבונקר שלי. בקש שאלך איתו לתחנה כדי לעזר בעצירת הרכבת. ק' אמר לי שקרומי מחכה לנו בתחנת הרכבת, אינני זוכר אם דאיתי את קרומי שם. הלכתי

ע' 588

לעשרה זאת ושלח אותנו לבכר כרי לדבר אתו על ההמרה - כן
 הכרתי אל בכר. אז פגשתי את בכר, פעם יחידה. לפגישה היו בכר,
 ק' ואני, בכר אמר שנכין הצעה מה אנחנו יכולים לשלם פה באונג'
 נקראתי לקלגס ששאל אותי אם יש לי ידיעות מבעלי, עניתי בשלילה
 אך אמרתי שאנו מכינים עכשו הצעה למסר חפצי ערך של יהודים
 באונג' תמורת בני אדם שיועברו לשטח נייטרלי, הקבוצה שהתאספה
 מערי השדה בקולומבו, בסוף היו שם בערך 1600 יהודים. קלגס
 דבר באדיבות והרושם היה שיש סכונם להצלחם, בשיחה הדגשתי
 שיש תקווה להצלחה בפני דוברי הגרמ' צריכים להראות משהו וע'
 השלום הכסף וחפצי הערך שלנו באונג' יוכל הוא להראות בגרמ'
 שלא בלי תמורה הוא מעביר יהודים לשטח נייטרלי. היו גם חלוקי
 ידועים בין 3 המחלקות שנגעו לענין, קלגס השיג עצמו כאדם
 הגון שאינו מאמין בהשמדת היהודים, בכר רצה את הכסף, ועל
 אייכמן ידענו שהוא שונא ישראל מוחלף לפני נסיעת רכבת ב'ב
 דרשתי מאייכמן שירשה להביא את הילדים מערי השדה לבד, ואז
 הודיע לי שאני מתנהגת יותר מדי בחוצפה ולכן אינו רוצה שעוד
 אבוא אליו, אחרי מאסר הפנחנים סעתי כלפי קלגס איך יוכל בעלי
 לפעל באי, אם אנחנו איננו יכולים לעזר לשני יהודים שנשלחו
 מאי באונו ענין, הוא ענה לי שינסה להשיג שחרור מהאונג'.
 אז התחיל כבר תהו ובהו, היתה החרמת הרכוש היהודי והאונג'
 היו להרוסים אחרי הרכוש היהודי ונלחמו גם נגד הגרמ' בהתחרות
 זו. האונג' היו מעונינים מאד בחסול היהודים, אבל את הרכוש
 היהודי הם רצו לגזל בעצמם. בערי השדה הגנדרמריה האונג' החישה
 כעצמה את גירוש היהודים כדי שיוכלו הם לשדוד ולבזוז, וכשאמרתי
 לקלגס שיש מו'מ בקוש' וחליפת מכתבים עם שויצ', הסכם ארעי
 נשלח מקוש' וגם הודיעו לנו שדובקין או ברלס יבא משם למו'מ
 עם הגרמ', ענה לי קלגס - מה אנחנו יכולים לעשות, הרי האונגרים
 מהישים את הגרושים ולוחצים עלינו. בתקופה האחרונה נפגשתי רק
 עם קלגס וקרומיי. זה נמשך חדשים אחדים, אי אפשר לסכם בקצור את
 כל הפגישות הרבות שהיו לנו עם הנציים, זו היתה תקופה שהיה
 פחד מאונג' ומגרמ', מנוצרים ויהודים ומבריטים, סכנה נפשית
 בכל צעד ושעל, מי שלא היה שם באותה תקופה לא יוכל להעריך
 את המצב שם. לא נהלתי יומן ולא רשמתי זכרונות, עבודתי יום
 יום לפני מצפוני היהודי ולפי לבי היהודי. - בענין, הנה סנס
 שלחתי פעם אתה הביילה בשבילה, כששלחתי הבילות לפ' ולג' ונדוע
 לי שישנה אסירה שלישיה שם. אינני זוכרת שפגשתי פעם את אמה
 של הנה סנס. אני רק זוכרת שאחד החלוצים הודיע לי שישנה אסירה
 שלישיה עם פ' וג' ושהם - החלוצים - לקחו עו'ד בשבילה. יותר
 אינני זוכרת בענין הנה סנס. - אני בשוחה שג' בעצמו וברצונו
 הטוב החליט להסגיר את עצמו לאונגרים. בנוכחותי החליט. כן
 היו נוכחים אומצ'ן וקו'.

812
 309
 162

ע' 634

א) (תמיד, ברשות)

הודעתך של החלוק' על עו'ד בקשר לחנה סנס לא היתה באותו הזמן
 שנעצרו מ' וג', אלא יותר מאוחר.

תל: אני קרא את יואל ברנד בעד תביעה.

תמיד: ענין ההצהרה בשבועה נופל בזה. - כדי למנע אי הבנות,
 עלי להודיע שנפגשתי עם מר יואל ברנד 7 פעמים בערך שבועיים
 האחרונים, בשיחתי הראשונה אתו שאלתיו בנוחות אדם שלישי
 אם הוא זמן בעד תביעה כי אז אסור לי להפגש אתו, תשובתו היתה
 שלא הוזמן, על כן ראיתי עצמי חפשי להמשיך ולשוחח אתו ולקבל
 ממנו אינפורמציה כללית. על פי בקשתי נאות מר ברנד להודיע לי
 שיש לו מסמכים ידועים ולהראותם לי חלק מהם, 2 מהם נמצאים גם
 עכשו ברשותי ואני מוכן להציגם להחזירם לעד ככל עת. נהלתי את
 שיחתי עם מר ברנד בחשאי, ז'א לא רציתי שד'ר ק' ומעו ניצים
 אחרים ידעו על כך, בראש ובראשונה משום שדאגתי למר ברנד הנושא
 בחובו אחד הסודות הגדולים ביותר של ההיסטוריה העברית והכרתי
 שיטאר שלם בגורמו וברוחו עד למתן עדותו, ובקשתי גם ממנו לשמר
 על סודיותו ושיכחיש את פגישותיו אתי לידידים למען המטרה הזאת.
 מר ברנד הסביר לי שהחומר שבדיעתו הוא כזה שהתביעה לעולם
 לא תהיה מעונינת לקרא לו בעד, לכן הייתי סמוך ובטוח שאוכל
 להמשיך כשיחתי הנ'ל אתו. אני מודיע על כל זאת עכשו כדי
 שלא תהיינה טענות.

תל: כמה פעמים הודעתו בביה' מש'מ משפחת ברנד" הם עדי תביעה
 אפשריים ושאיבא או את שניהם או אוד מהם. מדוע חברי אפילו

לבדי ישר למנהל הרכבת ואמרת לי שבאנו במטרה לעצור את הרכבת
 מסרט, אמרת לי שיש פקודה לעצור את הרכבת, חושבני שלא אמרת
 מי נתן את הפקודה, אך אינני זוכר. ק' חכה בחוץ בקרבת מקום.
 לא הראיתי למנהל פיירות. המנהל ענה שהרכבת מסרט הופנתה מקוטי
 לטרזונשט, ושאלו אפשרות לעצרה. הוא בודאי שאל אותי מי אני
 ובשם אני בא. אני חושב שגילתי לו שאני רציתי לעצור את היהודים.
 שיש פה מי שהוא נדמה לי שאמרת לי אחות, כשאמר לי שאין אפשרות
 אמרת לי שיש פה גרמנים, ס.ס., שנתן פקודה לעצור את הרכבת.
 הוא לא בקש לראות את הס.ס., נסענו לתח' במכונית. חזרתי לק'. ק'
 לא הפגיש אותי עם קרומיי, הייתי בסכנה ולא רציתי לבוא במגע.
 חזרתי לבונקר. כבר מקודם אמר לי ק' שאין לי סכנה מקרומיי.
 אינני יודע אם הכרתי את ק' לפני הפגישה א' בבונקר, אינני
 חושב שהכרתי. ידעתי שהוא יהודי. לא שאלתי איפה הוא גר.
 פעם ג' בא אלי ק', בבונקר שלי היינו ואשתי ק' בא לבדו.
 תיכף הלך. ציין לי מקום מסויים בו עומדות המכוניות המסא. יהודים
 היו צריכים לצאת לבונקרים ולהתאסף שם, זה לא הזאנו אותי, כ'
 כבר חכינו לצבא האדום, שמענו שאין כבר סכנה המוסספו העוזב
 את העיר, מהסלוב' לא פחדנו אז מפני שרובם כבר היו מרוצים
 שהעול הגרמני יוסר, לא הייתה סכנת תפיסות. ק' אמר שהמכוניות
 הן של הגרמ'. אמר לי שסדר עם הגרמ' כמה מכוניות משא שיוכלו
 להציל את היהודים לרומי'. מובן מאליו היו שנוסעים עם הגרמ'.
 היו שני מיני אנשים - אנשים שהיו במחנות באופן פסיבי והכזו
 לשחרור. פחדו גם מסכנת המלחמה, שהמלחמה העוברת על ברט' יכולה
 להשמידם, הפצצות, צבא מקיף, אנשים תחת אדמה - יכולים לירות
 בהם. סוג שני שראו פחות סכנה בכך ורצו לחכות לשחרור. אני הייתי
 פעיל כל הזמן והייתי כל יום בסכנה ומצאתי לבחון להשאיר שם
 ולהמשיך בעבודה. אצלי באופן אישי הפחד מהגרמ' היה יותר גדול
 מפחד המלחמה. ק' לא אמר לי כמה מכוניות. אינני זוכר כמה יהודים
 יכולים לנסע. אולי 60, 100, בכל אופן אמר שיש כמה מכוניות
 מסא. הלכתי לבונקר שני. לא ידעתי על בונקר אחר, כי אנשי מחתרת
 כמונו לא מסרו אחד לשני את כתובתו. הייתי מעביר כסף וליירות
 בערבים ע"י פגישות עם כמה אנשים במקומות שונים, פגישות קצרות,
 גם ירדנו לבית כסא צבורי וכו', לא בבונקרים. הודעתי על אפשרות
 הנסיקה לכל האנשים שיכלתי. לא היו אנשים שסרבו. רצתי ברחובות.
 פגשתי כמה יהודים, 2 - 3, ואמרת להם שימסרו הלאה ליהודים
 שבמחנות, ורצתי הלאה. סה"כ פגשתי 2 - 3, ואמרת להם לפזר את
 הידיעה. אח"כ לא ראיתי את ק'. אינני זוכר המרחק מבונקר שלי
 לוייסמנדל, בערך חצי שעה. ק' לא זכר אתי על וייסמנדל, אני
 חושב שידע שוייסמנדל ישנו. ק' לא אמר לי שידוע בעצמו לאחרים,
 אמר לי להודיע ליהודים. את דונדו ראיתי שוב רק אחרי השחרור.
 השחרור היה אחרי כמה ימים. עד כניסת הרוסים עברו 3 - 6 ימים.
 נשארתי בבונקר עד שהרוסים באו, הם נכנסו לבונקר שלי. יתר
 היהודים שנשארו גם כן חכו בבונקרים. נשארו בסלוב' עד 1949.
 לא ידוע לי אם ויסליצני הוצא להורג שם. אני אחי של מרץ רבם.
 - במחנות העבודה לפני ההתקוממות היו חיי היהודים באופן רלטיבי
 נוחים, לעומת המצב בתקופת הגירושים. כמובן חיי המחנות לא
 היו טובים. מתו שם יהודים רק באופן טבעי.

ע' 589

ע' 590

ע' 591

XXX(תל)

מה שאמרת שלא חשטנו לחודש הגרושים הייתה דעתי וגם דעת אנשים
 שחייתי בקרבם, יכול להיות שהיו גם דעות אחרות. - כשבאתי עם
 ק' לתחנת הרכבת היה מצב אנדרלמוסיה, כי הצבא האדום הפציץ את
 הרכבות במקומות שונים. ק' אמר לי שהוא השיג אוטומובילים ושיש
 לנו עזרה מהגרמ' להעביר את האנשים בהם לשפיצ'. הרוסים נכנסו
 לברטיסלובה ב-4.4.45. פחד מהגרמ' כבר לא היה לי כי הגרמ' עזבו,
 פחד מהמלחמה לא היה לי. נשארו שם בלי כל תיאוריות, פשוט
 מפני שהייתי בחוץ שם. נראה לי אז מתקבל על הדעת שאפשר להגיע
 לשפיצ'.

לביה"מ באמרי "אצלי באפן אישי הפחד מהגרמ' היה יותר גדול
 מפחד המלחמה" התכוונתי לחקופה קודמת, עד קרוב לפני השחרור,
 לפני הפרק הזה, והייתה לזה סבה אישית - תפסו אותי וניצלתי,
 ותפשו אותי והיה פרס על ראשי.

ע' 592

עד 14 לחביעה (מרץ רבם) נשבע:
 אני יליד סלובקיה. הייתי שייך לתנועת המכבי הצעיר, עברתי
 לאונג' במאי 1942. הייתי חבר המפקדת החלוצית. למחרת כניסת

הגורם לאונג' עשינו ישיבות חירום. בין הישיבות היתה ישיבת חירום של המפקדה החלוצית עם ועדת ההצלה המרכזית. קבענו את הכללים של עבודת ההצלה - שנוחץ ללכת בכל דרך להציל חברי הנועה ויהודים בכלל. קבענו קוים - שהתנועות החלוציות ימשיכו ויבנו שיטות פרטיזניות, בונקרים, זיוף ניירות, בריחה, והסברה - תעמולה, זה היה הקו החלוצי. וקו ועדת ההצלה - להשפיע באופן פוליטי, קשרים עם אונגרים במטעם חשוב, בקו הגרמ', כבר אז היה קשר עם גוף גרמני, לשם הצלה, וכן קשר עם המשלחות בקושטא ובסוויצ', והחשוב ביותר - על הועדה לדאג לכספים. - ידענו על פרשת ברנר ועל פרשת בכר וכל הקשור בזה. התיחסנו לכך כלכל דרך - ראינו בזה אפשרות. אחדים עם הסתייגות מסויימת, אותה הסתייגות שגם היתה כלפיה הקו האונג', אנחנו במפקדה החלוצית חשבנו שהדרך היחידה באמת להציל יהודים היא העבודה הפרטיזנית, אבל הסכמנו והודנהנו עם הפעולות האלה. - על בואם של הצנחנים שמעתי מפי גב' ברנר, יתכן גם מפי ד"ר ק'. אחד משני אלה אמר לי שהצנחנים רוצים לדבר עם אנשי המפקדה. הפגישה נקבעה בבית הקהלה, שם הסתובבו אלפי יהודים בקשר לרישומם לסרנספורט ב'ב, שם הרושנו פחות או יותר כסחון. הפגישה לא התקיימה. הלכתי לשם, לא פגשתי את הצנחנים, הופיעה גב' ב' ומסרה שנפגשה על הסדרגות עם יואל פלוגי שסבר על ידה ומסרלה בלחשה: עלינו להסתלק. את פלוגי ראיתי בפגישה המפקדה החלוצית בדירת גב' קורץ. היתה שם גב' ב', ד"ר ק', אני חושב גם אופנבך, רפי פרידל (בן שלום), צבי גולדפרג, ועוד. גם גולדשטיין בא לשם. בישיבה התייעצנו רק עם פלוגי שבקש מאתנו דו"ח על המצב. פ' מסר לנו משרת בואם, ועוד לנו בעבודתנו, ושאל אותנו כל מיני שאלות כדי להתמצא, כל אחד מאתנו נתן לו דו"ח על עבודתו. פלוגי לא נתן לי ביד איה דבר או, אלא יום יומים אח"כ - אז נפגשתי בדירה הקודמת של גב' ב', אני ופ' ויתכן שהיה עוד מישהו, אינני זוכר, אז פ' מסר לי את ספת הצנחנים - מפת משי, כמו מטפחת, עם מפת ארצות הבלקן. אולי עוד דברים קטנים של עזרה ראשונה מסר לי. פ' ספר לי שהיה בוסטפו, אבל אינני זוכר אם בפגישה זו, אני חושב שיותר מאוחר ספר לי. אחרי הפגישה עם המפה פ' בקש ממני חולצה או סודר והבאתי לו את זה, ובהזדמנות זו הוא ספר לי שהוא היה בוסטפו, ולשאלותי למה ואיך, הסביר לי: שאחרי שהיה ברור לו שעוקבים אחריו, היו לו שתי אפשרויות או לברח או להכנס למשחק בשופ. היות והגורמ' יודעים על קשרינו עם קוש' וזה היה באותו הזמן שברנד היה בקוש', הוא נציג את עצמו בתור איש הסוכנות שבאר בקשר למרמ' כן הוא ספר לי, זאת היתה אינטרומציה שמסר לי. אח"כ לא ראיתי יותר. אינני זוכר אם ראאתי עוד את גולדשטיין.

ע' 593

ע' 594

ע' 595

יום אחד ד"ר ק' מסר לי שקבל ידיעה שלפונית או מסירת =חרום מברטיסלבה מגיזי פליישמן וד"ר נוימן שהם זקוקים לכסף מיד, אחרת סכנת גרוש. ד"ר ק' בקש ממני לדאג למסירת הכסף. ד"ר ק' נתן לי 10000 דולר, מתק לאופנבך, אופ' נתן לי את הכסף, והעברתי את הכסף בעצמי לסלוב' ומסרתיו לד"ר נוימן ולגיזי פליישמן.

את כל הכסף לפעולותינו קבלנו פועדת ההצלה, וסכומים קטנים דרך ועדת ההצלה שנשלחו לכל תנועה ע"פ החנועות בארץ.

ע' 596

חלק מאנשי המפקדה נתפטו, ביניהם צבי גולדברג ונשקה, פייוה ועוד, ושחרורם לא הצליח הרבה זמן, עד דצ'. אחד מחברי המפקדה. אז נפגשתי עם פיל ועם איזה יהודי אונגרי שאת שמו אינני זוכר, והוא הבטיח תמורת סכום כסף גדול, נדמה לי 5 מיליון פבגו, דרש שהב, 20 נפוליון בעד כל איש - לעזר לשחרורם. בקש מאתנו את הכסף ובקש פקודה מזוייפת להוציא להורג את האנשים האלה, לקחתם למפקדת גסטפו כדי להוציאם להורג. פניתי אל בייס, גזבר הועדה, זה היה בזמנים שק' כבר לא היה בבונד', וקבלתי ממנו את כל הכסף שהיה ברשותו, קרוב למה שההוא דרש, ומסרנו אותו למקום הקבוע. הפעולה הצליחה - האנשים שוחררו. הוצאנו 3 קבוצות מבית הסהר - 30, 30 ו-57, סה"כ קרוב ל-120, לא רק יהודים, אלא כמעט כל תושבי ביה"ט, ולא רק חלוצים, סתם יהודים וגם נוצרים קומוניסטים.

ע' 597

פרופ' לנורד היה פרופסור שודי באוניברסיטה וממונה הצלב האדום השוודי. הוא פנה אלי לסדר לו תעודות מזויפות שבביל כל מיני אנשים שדאג להם, הוא עזר ליהודים. אח"כ הייתי אתו בקשר, בענין בתי הילדים. ספרתי לד"ר ק' על אפשרות לשלח ע"פ

בעצמי העברתי לארכיון הנ"ל. בהתלצה היה כחוב שמבקשים מאתנו להתיחס ברצינות ולעשות כל המאמצים לממש החצעה של ברנד. ב' מסר לנו בישיבה שהוא בקש שתחקיים בלי שתופו של גרוס. על פני מצב היהודים על העובדה ש 12000 יהודים נשלחים כל יום להשמדה (גברים נשים וילדים), שרוב היהודים מהפרובינציה הועברו כבר למקומות גרוס, ידענו שאלה מזדהים עם מקומות השמדה; מסר לנו שהשמדה באושוויץ אינן מספיקות לשרף את כל הגויות. ועל כן ביצר על יד בירכנאו על יד אושוויץ הקימו מוקדים והאנשים המומחים כבר לא ע"י גז אלא ע"י מכונות ידיות מועלים לשרפה על המוקדים האלה. שבתוכו של ויסליצני וגם קרומי החקיימה פגישה בה השתתף קסטנר ויואל ברנד בשם ועדת ההצלה בבוד', ואייכמן הסכים למו"מ על שחרור ואפילו הגירה של מיליון יהודים בתנאי שתחסכו יהיה על בסיס מסחרי ואייכמן תבע לתח להם 1000 טון קפה ושם ד-10000 מכונות משא. ישבנו הלומים. ההגובה הראשונה הייתה שזוהי הצעה זדוניה, שכל כונתן היות ובגרמ' ידעו את יחס האנגלים והאמריקאים אלינו שהיו אנויה לכל מטרה ואפילו אנויה קטנה ביותר להעברת פליטים לא הועמדה לרשותנו - שהם יודעים שבנות-הברית לא יסכימו לממש החצעה, וע"י כך יראו לעולם ולגרמ' שהם לא היחידים הרוצים בכליון היהודים. ההגובה השניה הייתה שמישהו אולי רוצה להכין לו אליבי, כי הוצאת המלחמה היו כמעט מוכרעות. תגובה ג' - שהם רוצים לטכסך בין בנות הברית. כי אנג' הינה הגבול מזרחי. תגובה ד' - אולי רוצים שהם יטחטס מאתנו כסף ולהביאנו לידי כך לתח עוד מיליונים דולרים על קרן הצבי. כל זה רצה להחפזן מחוכנו. גם מתוכי, אך לעומת זה כל אחד מאתנו שאל עצמו ביטחו מול כא-כח הנרצחים והנדונים כלליה - באיזו רשות אנו יכולים לא להגיב, לא לנסות הצעה ותהיה המפוקקה והזדוניה ביותר. איך נביט בעינינו, איך נהיה אם נענה מיד בשלילה, שלטם כל ימי חיינו באחריות, שהיה חלום או אשליה של הצלה ולא נסינו. אני זוכר כמו היום שישבנו ולא ידענו מה להגיד, כל אחד שמע את הלב לבנו, כשזרו המתוגים של השערן על השלחן ראינו איך הולך הזמן של שבועיים שאמר לנו יואל ברנד כי אייכמן נתן אותה כחפזנה בין מנה וחיים של מיליון יהודים למו"מ עם האינטרנציונל היהודי. החצעה כאח מהגרמ'. אייכמן הציע אותה בישיבה עם יואל ברנד וקסטנר, לדברי ב'.

ע' 529

ע' 530

החלטנו לשלח מיר את רניה לארץ להביא את החצעה למוסדות היסוב, והודענו לבוד' במברק שהעברנו לשלט' העליונים שלנו את החצעה ושאלנו מהיחסים לחצעה על שחרור היהודים ברצינות. לאנגלים נודע בלאו הכי שני השליחים האלה באו והאחד הביא הצעה לשחרור יהודים. לאחר 2 ימים בערך בסלו החוזרים את רשות השחיה של גרוס ושל ברנד ואסרו אותם ע"מ לגרשם בחזרה לגבול הבולגרי. ידענו ממקורות מסויימים שהדבר הזה נעשה בהשפעת האנגלים. מסר לנו על זה הסופר של ז'ו לוי בקוסטא. בעזרתו ובעזרת כמה יהודים המעלנו שוחד על מנה לא להוציא לפעל את הגרוס. א"כ המעלנו שוחד יותר גדול והשגנו שם 7 בכקר עד 8 האנשים היו במאסר ואח"כ הוציאום והעברנום למלון, בבקר תמיד החודנום טוב. כי חכינו לדיעה מזוניה. נתקבלה ידיעה החליטו לשגר את משח שרת לקוסטא כדי שיתראו עם ב' וישמע פרטי החצעה. כנראה נודע לאנגלים ובהשפעתם סרבו החוזרים לתח לשרת מנהל המחלקה המדיניה ויזה לקוס'. בינתיים הופיעו מברקים מאנג' שנתבענו לענות מה המצב. האנגלים החליטו לתבע את גרוסם של ה-2. בעקר עם אחד לא יכלנו לעשות הרבה, כי גרוס החליט להסגיר אצמו לאנגלים, לקבל ברצון חודאה הגדוש לארץ, לגבול הסורי, ולהמסר עם לרנול חבריטי. אחרי שבארץ סדבו לתח לשרת ויזה לחוזרנו קבלנו מברק ממנו בו הציע לב' לחזר לבוד' וימסר עם שהצעה בדיון והובאה לשלט' המוסמכים להכרעה, והעברנו ידיעה זו לבוד' ונסינו להשפיע על ב' שיחזר לאונג'. עלי חוטל להשפיע עליו לעשות זאת. הוא טען שאינו יכול לחזר לשם לאחר שגרוס הסגיר עצמו. קבלנו מברק מבוד' שהגרוסים נמשכים. חשבנו שיחכן ובמברק זה יש 2 דרכים - א) שרוצים שנדע את האמת שהגרוסיים נמשכים, ב) היות ועבר שנזורה גרמ' שנעשה ביריעת הגרמ' שרוצים ללחוץ עלינו לזרז מו"מ. ב' טען שאינו יכול לחזר בלי גרוס שניתן לו בלווי, ושאינו יכול לחזר בידים ריקות, וטען כלפי שאני רן אותו ע"י נסיון שכנוע זה למה, ושאילו אני הייתי כמצב כזה בודאי לא הייתי מסכנע את עצמי שעלי לחזר למה בסוה. הצעה לו שנבריינ אותו באיזה נייר שיוכיח איזה הסכם זמני, כי כלנו מעונינים שכל זמן שלא הוכרע - להרויח זמן, לא לתח יד לגרמ' לאמתלא שבגלל זה הם ממריצים את הסחנות של

ע' 531

ע' 532

ע' 533

פרופ' לנגרד דר' לשודיה על מצב הגרוש ומצב היהדות באונג', זה היה בקיץ 1944, אינני יודע בדיוק מתי, כנראה בזמן הגרוש מערי השדה. ד'ר ק' מסר לי תיק ובו היה הזכיר וזכרונות דברים של ד'ר ק' שכתב אחרי כל פגישה עם גרמ', אייכמן וכו', דר' ח' על המו' עם הגרמ'. את התיק מסרתי לפרופ' לנגרד כדי שיעביר אותו לשודיה או לסוכנות היהודית או לרב אהרון פרייס, שחשבתיו כראש היהדות בשודיה, לפי מכתבים שקבלנו משודיה.

הקשר עם הקהלה לא היה שייך למפקדה החלוצית אלא היה בדרך כלל ע'י הועדה. היחס למשרד הא'י השתנה לפי המצבים, פחות או יותר מהות. בקיץ 1944 שלחו מרומניה 150 דרכונים רומניים ונודע לנו שקבוצת אדוקים מהקהלה האדוקה, פרוידיגר ואבלס וכו', עשירים, קבוצת 72 אנשים שהם יצאו לרומניה. קבלתי ממכתב מחבר המפקדה החלוצית ברומניה ששאל איך יתכן שאף אחד מהלוצים והציונים העסקנים לא היה בין ה-72. הקרנו והאשמנו את משה קראוס מי נתן לו רשות לשלח דוקא 72 אלה. הוא הכריז שזה היה ענין פרטי והוא לא היה מחויב למסד לחלוקה את המקומות האלה. אמר ששלחו אליו ושהיתה לו כל הזכות להחליט בלי הועדה, אך הודת שזו היתה שגיאה, וחבטיח שאת יחד המקומות מה-150 יתן לוועדה לחלק, אבל למעשה זה כבר לא התגשם, כי רומניה יצאה מן המלחמה.

ע' 598

אא (תמיד)

הצטרפתי למפקדה החלוצית בזמן פלישת הגרמ'. בישיבת החרום היו נוכחים מטעם ועדת ההצלה המהנדס קומולי, צ'בי סילג'י, ק', אופנברג, ונדמה לי שערך. יתכן גם ב' ג' היה. שפרדינגמן אינני זוכר. להציל יהודים וחברי כל החנויות, ציונים. היו לנו 6-7 בונקרים. אני יודע רק על 2, ולא ידעתי את מקומם המדויק. ידעתי שהיה בונקר ברח' הונגריה, ואחר בקושרסטן - פרבר בוד'. ברח' הונג' היה הבונקר שלנו, לא של המחנה האונג'. עוד בונקר שלישי אני זוכר - ג' כ' רק שלנו. לי לא ידוע על כל בונקר משותף עם המחנה האונג'. תפקידי בועדה - קשר עם סלוב', קשר עם ועדת ההצלה, להעודות מזוייפות, קשרים עם פוסדות כגון צלב אדום וכו'. באתי לאונג' במלחמ', במאי 1942. הכרתי את בנדו וגב' ב', אח' כ' ד'ר ק', סילג'י וכו'. ב' קבל אותי יפה מאד. עוד לנו בכל מיני פעולות. כוועדה לא ידוע לי שמישהו חשב שאין ערך לכוון הפוליטי. בעניני בדיחה עסק ב' מטעם ועדת ההצלה. אני מכיר אותו כאיש ישר. נהתי בו אימון. נהתי בק' אימון. הישיבה המשותפת החקיימה במוטד פרו-פלשתינה. יתכן שהיו לי וכוותים עם ק'. לא נכון שאני רדשתי את הכסף לבריתח והוא לא הסכים לכך ודרש שהכסף יוקדש למטרות אחרות. בענין הצלה לא היו וכוותים. ב-1944 לא היו וכוותים. אלא ב-1943, על עניני המפלגה, יתכן בעניני חלוקה עליה וענינים פנימיים. אינני חושב ששלחתי לא'י תלונות נגד ק'. ככתתי מכתבים, אבל אינני חושב שנגד ק'. המכתבים היו בדרך כלל על עבודת ועדת הטיול. מכתבים לופדת בדר - וניה, בקושטא. אינני חושב שכתבתי שאין לי אימון בקו שאי אפשר לסמן עליו. אני זוכר שאנחנו בתור ועדת בריחה כתבנו לוועדה המרכזית שידגישו יותר לזכות ההצלה את חשיבתם הטיול, זה היה באופן מיוחד ב-1943, בקשר לאנשים שבאו מפולניה. בחו' ל לא ידעתי עברית, חוץ מכתב מלים, שרמינולוגיה חנועית. אני חושב שרפי פרידל ידע עברית, כן גולדפרב, נדמה לי שידעו.

ע' 599

שמעתי על בוא הצנחנים מפי הנזיר ב', לפני הפגישה בבית הקהלה. הודיעה לי שבאו חברים מא'י לעזר לנו. לא ידעתי אז שחנה סגש הגיעה. זה נודע לי זמן מה אח' כ', אינני זוכר מתי, אולי שבוע-שבועיים, נודע לי שנאסרה. אינני זוכר מי החברים אמר לי שהגיעה. אינני זוכר אם דנו במפקדה בקשר לבואה, רק נודע לי אז שמישהו דואג לקשר אתה. אינני יודע על תכנית להתפרץ ולשחרר אותה בכה, גם לא תכנית מסויימת כזאת בקשר לפלגי וגולדשטיין. ידעתי שק' זב' מנסים לשחרר אותם. גם מימיש נטה, חפש קשר. אינני יודע פרטים. לא הכרתי את שניהם קודם. אני חושב שהנזיר ב' אמר לי שמותייחם. בבית הקהלה היו רפי, צ'בי גולדברג, אני ועוד. הפגישה היתה צריכה להיות עם כל האחרים מחנוועה החלוציות. 6, גם פיל, גם הוא היה כהיותו יום כבוד. הנזיר ב' הודיעה שעלינו להסתלק. לא ראיתי את פ' וגול' אז. כפעם הראשונה ראיתי את פ' בדירת קורץ, זמן קצר אח' כ'. בינתיים לא עשיתי שום דבר בקשר לפ', אלא עמדתי בקשר עם גב' ב' והכרתי להתפתחות הדברים, לחודע ממנה. לדירת קורץ באתי אולי עם אחד החברים, אבל לא יחד עם פ'. אני חושב שפ' היה שם כשבאחי. ג' לא היה שם. אני

ע' 600

חושב שהוא כא יותר מאוחר. אינני זוכר באיזו שעה של היום באתי לשם. השיחה נמשכה שעות. אני חושב שבמשך השיחה נכנס ג' או עשיתי עם שניהם הכרה ראשונה. אינני זוכר מי הלך קודם משם, אני או הם. אינני חושב שיצאו בבת אחת. אני חושב שלא הלכתי משם עם פ' או ג'. ראיתי את פ' בערך יום אח"כ. כדירה הקודמת של ב', רח' בויבסקי. אינני זוכר בבטחון אם ג' היה שם. בפגישה זו מסר לי פ' את המפה. לא עשיתי בינתים פעולה בענין הצנחנים. פגישה ג' עם פלגי אחרי בערך יום, שוב כדירת ב', אני חושב. אינני יודע אם ג' היה אז. אז ספר לי שהיה בגטספון. לא עשיתי בפגישת דבר בענין הצנחנים, חוץ מהלבוש שבקש ממני. זו פעם אחרונה שראיתי את פ'. אחרי פעם זו לא עשיתי דבר בענין הצנחנים. את ג' ראיתי פעם א' אצל קורץ. אינני בטוח אם ראיתו שנית. יתכן שראיתו שנית אצל פ', אבל אינני זוכר. אינני חושב שראיתו במקום אחר. חוץ מהדברים שהזכרתי לא היה לי קשר עם ענין הצנחנים. לא ידעתי על פגשה נוספת של חברים אחרים עם הצנחנים. אינני יודע על ישיבה של המפקדה עם הצנחנים חוץ מהפגישה אצל קורץ. אינני זוכר דבר כזה. אינני יודע איך ג' הגיע לקורץ. לפני שבא לקורץ לא ידעתי לאן ג' נעלם. נשארתי בקשר עם גב' ב'. היא הודיעה לי לבוא לקורץ. פ' אמר לי שאת המפה הוא נתן לי כדי להשמידה, אמר לי לשמר עליה בשום אופן. אז כבר ידעתי שהוא צנחן. בישיבה ספר שבא לעזר לנו, שהישוב שולח לנו תמיכה מוסרית, שהוא בא לארגן אותנו מחדש, שעלינו להגביר פעולתנו. על פרטי עבודתו לא דובר, הוא עדין לא התמצא. לא ספר לנו שבא לחבל בגרמ'. אינני זוכר ספפר שבא כקצין בריטי. ב' לא גרו בדירה שלהם. המפתח היה בידי ועדת ההצלה. דירה מסודרת. לא בונקר. אינני חושב שפ' אמר לי שמסר לגטספון את הכתבת שלו. לא אמר לי שהדירה הזאת ידועה לגרמ'. ג' נראה בחור צעיר, דהה, גרבה בינוני, אני חושב שער כהה, לא ראיתי סימן מיוחד בפניו, לא משהו אופייני לזהותו. אני בטוח שראיתי את פרץ גולדשטיין בכלל. לא באתי בטענות על פ' על שהלך לגטספון, משום הרגשת הכבוד שלי אליו, קבלתי את מה שאמר. אמר לי להתיעץ עם ועדת ההצלה על זה ושהם הסכימו לזה. הוא ספר לי את זה כצעד טוב מאד, כפתרון. אני בן 37. לא התמלמלתי בפני ועדת ההצלה על כך. אינני זוכר וכוחים על נושא זה. דברתי אז סלווקית, גרמנית ולמדתי קצת אנגלית, זה היה גם הנדקף בשבילי שלא יכלתי ללכת למקומות אנגליים. על ענינים חשובים מאד היינו מדברים בטלפון בכנוריים לפעמים, אם אי אפשר היה לסדר אחרת - גם בדברים חשובים, בלשון סודית זו. אני חושב שק' פו ב' פנה אל המפקדה למצא מחסה בשביל פ' וג', אבל לא אלי, לכן אינני יודע פרטים מי פנה אל מי. אנש חושב שדברנו על זה. אינני זוכר מי אמר לי על כך. אינני יודע מה היתה התשובה. היו לנו מקומות להסתיר אנשים. יתכן מאד שהיה אז בונקר, אבל לא חשבנו בונקר כפתרון טוב. רק לאנשים שלא היה להם שום מקום אחר, שהיו להם פנים יהודיים מאד או שלא רצו לבדח, לא יעצנו לאף אחד להסתתר בבונקר. אלא העדפנו בריחה וציוד בתעודות מזויפות. היינו יכולים בהחלט לתת לשני הצנחנים תעודות מזויפות. כל מה שידעתי בענין הצנחנים, חוץ מהמגע הישיר שלי אתם, היה ע"י הנזי ב'.

ע' 601

ע' 602

הכספים שקבלנו מהועדה נשלחו מקושטא. הועדה היתה צנור לכספים בשבילנו. הכספים נשלחו לוועדה לשם הצלה, שימכו גם בנו. קושטא ידעה שאנו פועלים במסגרת עצמאית וזקוקים לכסף. כשלא היה לנו די כסף פנינו לקוש'. חלק מאנשי המפקדה נחטפו בסוף נוב' או בתחלת דצ'. הדוטים נכנסו לכוד' ב-12/1, ובפריפריה אולי ב-10/1, והגיעו עד לבתים שתחת חסות שויצ' בערך 15/1 או 19/1. בתים אלה היו לנו לעזרה חשובה. באותה תקופה היו לנו למרכז - בכל פרשת מכתבי החיסון () Schutzpasse

חשובה מאד. בבית תחת חסות שויצ' ניתנו 10000 בערך או יותר, ומול הקונסוליה פתחנו לשכת עזר והתחלנו שם בעצמנו ליצר שוצפסים. אנשי הבית ראו זאת בואשם משה קראוס - וזה מסר לנו שעלינו להסתלק, מכיון שלחץ מתרגז מאד שמולם מחלקים תעודות מזויפות. למרות זאת לא יצאנו. אח"כ קבלנו עזר פעם אזהרה מוחלטת שאם לא נצא ימסרו אותנו למשטרה. אני חושב שבשם לוחץ הודיע לנו זאת מו', בעל הבית, בשם לוחץ ובשם קאוס הדורש לפנות את הבית. אחרי כמה ימים הפסקנו, אחרי שיצרנו כבר שם 40000-50000 שוצפסים. המשטרה לא הגיעה למקום. ראינו בלוחץ ידיד, וכך חשבנו גם כל המבוגרים, חוץ מהחלוצים, אנחנו היינו פרטיזנים. לוחץ היה גוי ידוד וידענו שהוא עזר הרבה. - את הקשר עם היהודי שדרש 5 מיליון פגנו סדרו לנו פרקש וברטלאור. כשביס נתן לנו את

ע' 603

הכסף ק' לא היה בארץ. - אינני זוכר שמישהו בקש ממני לקשר אותו עם ק' בנוגע לחנה טנש. - ההרשמות לרכבת נמשכו עד לרגע האחרון. עד כמה שאני זוכר היתה עוד הרשמה חדשה. היתה תקופה שגם אנחנו ישבנו ופעלנו שם, בפגשנו. בתקופה שהיו הרבה יהודים שם. אינני זוכר כמה זמן, בוודאי שבועות. אינני יודע אם לפני המקרה הזה סביב תקופת המקרה. היה שם חדר מיוחד, אינני יודע מי נתן לנו אותו. אינני חושב שהיתה שמירה על החדר מבחוץ. אני חושב בקומה ב', בכל אופן לא למטה. היו שם 3 קומות נוסף לקומת קרקע, וזה היה בקומה ב' או ג', קרוב לוודאי ב'. הצנחנים באו בחודש יוני, יולי או החלת אוגוסט.

xxx(תל)

אינני יודע באיזה שם בא פ'. אינני יודע איזה ניירות היו לו. - נאמר לנו שעלינו להסתלק מהמקום בענין השופטים מפני שזה מסכן את כל הפעולה לרוץ מאד מתנגד. היה לי קשה להבין שיחה אונגרית, בדרך כלל בקשתי לזכר גרמנית בנוכחותי. - הועדה קבלה כסף גם משוויציה. - לא אני עסקתי בבונקרים. - היה לי לקי אימון מלא, כלי כל חשד אף פעם שאי אפשר למסר לו כל דבר שאני רוצה.

לביה"פ

אינני זוכר שאחי התייעץ פעם מישהו לפני הליכת פ' לגסטפו אם זה כדאי או לא. אינני זוכר שהודעתי פעם למישהו על המצאו או העלמו של גולדשטן, אבל יש הרבה פרטים שאינני זוכר ואינני יכול לתת תאור מוסמן על מהלך העניינים. לא הייתי פעיל בענין הצנחנים, לא עשיתי כל דבר חשוב בקשר לזה. נודע לי שפליג נאסר. לא התייעצו אתם בקשר לגולדשטין ולא פעלתם בענין זה.

נדחה למחר.

(-) ב. הלוי
נ ש י א

כ"ה אדר"ב 30.3.

כ"ו אדר"ב תשי"ד 31.3.54 הופעות כנ"ל.

הנזי ברנד, גשבעת:

עדה 15 לתביעה

אני אשתו של יואל ברנד. לפני שבועי נסע לקושטא, לא הייתי חברה בוועד ההצלה, אבל השתתפתי בפעולותיה כמו כל האנשים וכמו כל חלוץ. החל מהשנת נשק וכלה בבונקרים, אוכל זירות וכו'. הייתי הראשונה שסודתי טיול באונג', בשנת 1941 הבאתי בחזרה 30 איש מפולניה בצורת קצין רגול צודי. בין ה-30 היתה גם אחותי. באופן בלתי רשמי נוסדה הוועדה לפני סוף 1941, ופעלה באופן בלתי רשמי עד סוף 1942. באופן רשמי נוסדה הוועדה בסוף 1942. בעלי נסע לקושטא בסוף מאי, אז קבלתי על עצמי את תפקידו של בעלי בוועדה. תפקידו היה הקשר עם הגרמ' והקשר עם הפליטים. הלכתי עם מזודות, הבאנו 3-4 מזודות יהלומים זהב פלטינום ומטבע זר, אני ואופנבך הבאנו את המזודות האלה לשרות הבטחון של הס.ס. מסרנו אותן לאוברשטרומבנפירר קלגס. תמורת זה הגרמ' נתנו את הלשיון לטרנספורט ברגן בלזן. הזמנתי 2000 תעודות לדה מזויפות ו-2000 תעודות נשואין מזויפות בבית דפוס, בשביל פליטים ואזרחים, כדי לאפשר להם לחיות בניירות "אריים". בינתיים סדרנו גם טיולים לרוטניה, רבים נסו לברח לשם, וקבוצה אחת נאסרה, בדירמן של אחד העצורים עשו חפוש ומצאו שם איש בשם קליין והרביצו לו מכות ובדירתו של קליין מצאו כתובות ושמות ובכללם של המדפוסים. המכפיש נאסר ואצלו נמצאו 20-25 כתובות ובכללן כתובתי. אז נאסרתם גם אני והבאתי למקום הכי גרוע ליהודים שהיה קיים אז בברנד, אל היימפטר, שהיה "כלב-דם" כמעט כמו אייכמן. 6-7 חברים שהיו בשירתנו - חשבונו אותה לבוונקר, מקום מבטח, לא רק בשבילנו אלא גם בשביל אחרים, לפעמים גם פליטים גרו שם - נאסרו, וביניהם אופנבך, גב' אופנבך, קסטנר ואשתו, אחותי ופליט מוג' בשם דרגו אשר. זה היה בערך בסוף מאי, אחרי שבועי נסע, כיום השבת של חג השבועות הנוצרי. העמידו אותי מול פני המדפוס בנוכחות גרמ'. טענו שמלבד הניירות האונג' זייפתים גם ניירות גרמ' של הצירות הגרמ' וניירות ס.ס. גרמ', שהיו באותה מזודה שנטצאית בדירת הפליט. הודיתי שהזמנתי את הניירות האונג' אבל הכחשתי בהחלט קשר עם הניירות הגרמ'. שוב חקרו אותי על בעלי והחלוצים ועבודתנו, ואז הרכיבו לי מכות בהתמדה באופן ששבועיים לא יכלתי לעמד על רגלי ועוד היום אפשר לראות את הסמנים. האונג' רצו לדעת מדוע שט בעלי לקושטא,

604

ע' 605

ע' 606

ע' 607

ומי הם מנהיגי המחתרת. עניתי שלפי ידיעתי הוא נסע לקנות בשביל הגרמ' בעלים, הזמנה גדולה, האונג' לא האמינו בזה ולכן הכו אותי כל הזמן הכו אותי על כפות הרגליים במקל גומי, במשך 11-12 שעות, מהצהרים עד חצות הלילה. כשנעשה לי לא טוב, הביאו לי כוס מים, ולא התחשבו עם זאת. כשהחזרתי לעצירי האחרים שאלו אותי מה קרה ולא יכולתי לדבר מלה, ראו את רגלי ונתנו לי את מטפחותיהם הרטובות להיטיב קצת לרגלי. למחרת הופיעו שני גרמנים, קראו את שמי, שם אחותי רגב' אופנבך ורגב' קסטנר, הורידו אותנו ושם פגשנו את ק'. אופנבך, אשר, הובאנו לשרות הבטחון הגרמ' אל קלגס. הורדתי בעלי והסתכל ברגלי ולא רצה להאמין שיהודיה ספגה מכות כאלה ולא ספרה כלום, אמר: זכית בעצמך לחיים שלך. הוא חשש שמא אספר את הסבה האמתית של סיסה בעלי לקושטא - יש לי צלקת בצוואר. שם שרפו אותי בסיגריה בוערת. במשרד הרגול הנגדי. בהזדמנות מעצרנו בקשר לפרץ גולדשטיין. עצרו את אופנבך, ביס, גב' ביס, ואות'. ואת ק'. בעצרנו ב"בונקר" שלנו, ברח' שמטל' 5. זה היה בסוף יוני, באותו היום בו נטעה הרבכה לברגן בלזן. הובאנו לרגול הנשדתי האונג'. ישבנו זמן רב במרתף, אח"כ הועליתי ונשאלתי אם אני יודעת מי זה פרץ גולדשטיין. אמרתי שהוא בא מא"ס לעזר לנו בעבודת ההצלה. כאמרת' שאינני יודעת יותר מזה, תפס אותי בכתף והדגשתי כאב בצוואר כנ"ל, צעקתי ושאל אותי שנית אם אני זוכרת עכשיו יותר טוב, חזרתי על תשובתי הקודמת, אז אמר: אני מאמין לך, אבל תדעי שכל ועדת ההצלה נאסרה וגם יואל פלגי נאסר אצלנו ושעכננו את הטרינספורט של ברגן-בלזן. אז אמר לי שלא קשה לחסל יהודי, ולא קשה לחסל את יואל פלגי, ושאינך את מה שאני יודעת. עניתי לו שלפי טפולו בי אינני מאמינה לו כלום, אינני מאמינה שפלגי חי, ואינני יכולה להוסיף דבר גם אם יהרג אותי. פתאם שאל אותי אם אני רוצה לראות את פלגי. עניתי בחיוב. הורידו אותי עמוק למרתף, הויו מכסה על אשנב וראיתי את יואל יושב על מטפ' אסירים, פרצו לי דמעות, אז אמר: כנראה יש לך איזה קשר אתו. חזרנו לחדר החקירה, אחרי 2 רגעים באו אופנבך וק'. השאירו אותנו לכדנו. אצלם היתה אותה שאלה - הם מבקשים את פרץ גולדשטיין. הלכנו למחנה קולומבוס, כדי לדבר אתו מה לעשות, לא רצינו להחליט בעצמנו על גורלו. נסענו לשם באוטו, בפנת רחוב ירדנו ונכנסנו למחנה. אוטו של הכוללת, האוטו נשאר בפנת הרחוב, 150-200 מטר מהמחנה. עזבנו את הבלשים שם ונכנסנו למחנה. למחנה היו כניסות ויציאות מ-3 רחובות. המחנה היה גוש בנינים ענקי עם גן ענקי. מהאוטו אי אפשר היה לראות את 3 היציאות. כמובן יכלו השוטרים לעקב אחרינו אם רצו. אינני יודעת אם עקבו אחרינו ולא שמנו לב, אינני זוכרת פרט זה. במחנה הסברנו את מצבנו לג' ואמרנו לו שזה המצב ושהוא בעצמו יחליט מה ייעשה. המחנה אמרנו לו על פ'. אמרנו לו שאין אנו יודעים לאיזו מטרה הוא בא, ואין אנו יודעים מה יותר חשוב - תפקידו או עבודתנו כפי שהוא רואה אותה לפניו. ג' אמר שאיננו רוצה לברר, ושעבודתנו ומאמצינו הם יותר חשובים מתפקידו, ושהוא ימסר את עצמו. אח"כ יצאנו כלנו, היינו ג', ק' ואני, וג' פנה אל הבלשים שעמדו בפנה ההיא, ונסענו בחזרה לקסרקטין של הרגול הנגדי ושם שוחררנו.

ע' 608

ע' 609

ע' 610

הקומה היתה בידי אופנבך. השתמשנו בכספים לצרכי "סיוול", מצרכי מזון לפליטים ולפליטים (?), יותר מאוחר ל"בתי המוגנים" ולגטאות, לבתי ילדים, לקנות נשק, להשגת ניירות מזוייפים, למתן שוחד למטרה וכו'.

שמעתי על ענין בכר, מיד אחרי השיחה הראשונה אתו. הייתה בתוך העינים של כל השיחות. כל חברי הועדה ידעו על השיחות - ד"ר קומוליס, סילגי, החלוצים, הופרט שמואל שטרן (יו"ר הקהלה הניולוגית), ד"ר וילהלם קרל (סגן יו"ר הקהלה הניול), פיליפ פרוידידור כל זמן שהיה בכור (הוא היה אחד ממנהיגי הקהלה החדרית), וכל מי שהיה לו קשר עם ועדת ההצלה ועבר יחד אתה. כלם היו בעד זה, כי לא היתה ברירה, ואפילו המחתרת האונג' ידעה על כך והשתתפה בהתייעצויותינו, גם לה לא היתה ברירה אחרת.

ע' 611

יש לי 2 ילדים, בני 16 ו-14. הם בת"א. הגיעו בשנת 1946, אני עזבתי את אונג' בלי הילדים בשנת 1946, והילדים עזבו את אונג' אחרי חדשים. הגרמ' לא הרשו לילדים לנסע בטרינספורט ברגן בלזן. כי הם היו בני תערוכה, וכן אני. בקסתי והתחננתי לשלח את הילדים בטרינספורט ב"ב, אבל הגרמ' לא הרשו. בטרינספורט נסעו אחותי וחמותי 3 גיסות, וכל אלה הושארו בברגן בלזן כחודר בני תערוכה, כשהיתר עברו לשוויצריה. חמותי

מתג בב"ב. זכרו על כך שתהיה עוד עליה, ע"י המשרד האי, 6000 - 7000, ורשמתי את הילדים בשמות בלתי נכונים ברשימה זו, אך העליה לא יצאה לפעל. אינני יודעת מדוע.

הוצאנו הרבה כספים, אבל לא היו זמנים שיכלנו לדרש מכל אחד חשבון ולשמר את החשבונות, הכסף עצמו חסר לנו, ובכלל כל הפעולות שעשינו היו בלתי לגליות, היה אסור ליהודים שיהיה להם כסף ואי אפשר היה לבקש קבלות מהאנשים. אחרי המלחמה היינו בבזל בזמן הקונגרס - ק', אופנבך, ביס ואני, וחיים פוזנר - גזבר הסוכנות בגנף, עשינו חשבון ומסרנו אותו לקפלן, וחשבון שני לסלי מאיר. החשבון נתקבל כנכון.

ע' 612

XX(תמיד)

ה' פוזנר נמצא עכשו בירושלים. קפלן היה שם אתנו, וגם פוזנר. בסוף 1946, בזל, בשנה הקודמת לא נעשה חשבון, כי אני ואופנבך היינו בבוד', ביס היה עצור באוסטריה, והיה בלתי אפשרי באופן פיזי או טכני לעשות חשבון בשוויצריה או בקושטא. ביס היה עצור בידי צבא הכיבוש הצרפתי. כמה חדשים. לא ידוע לי אם ק' מסר חשבון קודם. את חשבוננו מסרנו בכתב. אצל חיים פוזנר צריך להיות העתק. לי אין העתק, לא הייתי קופאית, יתכן שנשארה העתק אצל אופנבך. אינני יודעת על כמה כסף היה החשבון. אני לא ערכתי את החשבון, אלא הייתי נוכחת בישיבה, המשכה שעה - שעה וחצי. ראיתי את החשבון. גם בערך אינני זוכרת את הסכום. נשבעתי על האמת ואינני זוכרת אף בערך. - המזודות שהבאתי יחד עם אופנבך היו כבדות מאד. חלק מהכסף שבמזודות היה לפני כן בדירתנו. לא ספרנו את הכסף שמסרנו לגרמ'. הכסף היה בדולרים ובפרנקים שויצ'. את הכספים ודבריה הערך קבלו מאנשים ששלמו בעד נסיעתם, היתה קומיסייה ששפלה בקבלת הדברים, ומכיון שהיה אסור ליהודים להחזיק כספים היתה סכנה לכל יהודי שמסר וקבל כסף באותם הימים, באו אלפי אנשים לקהלה, בזמן קבלת הכסף ספרו בודאי אנשי הקומיסייה את מה שקבלו, אבל אי אפשר היה לרשם, ולא היה מקום שקט ורגע שקט בו יכלנו עוד פעם לספור את כל מה שהייתה במזודות, הכל הוכנס למזודות בחפזון והועבר לגרמ' כנ"ל. הכסף בכלל לא היה בדירתנו ברח' שמשלי, אלא בועד הקהלה. (לביה"מ) מה שאמרתי קודם על כסף שהיה בדירתנו, לא נגע לכסף שהיה במזודות. העברנו את הכסף ישיר מועד הקהלה. אספו את הכסף בועד הקהלה במשך חודש. רק מאנשים פרטיים. שטרן לא נתן כסף למזודות בשם הקהלה הניולוציה. פרוידניגר לא נתן כסף. כל הכסף שנכנס למזודות היה רק של אנשים פרטיים שהיו צריכים לנסע. ספלו בזה אנשים שידעו בערך את המצב הכספי של חברי הקהלה והחליטו כמה על כל אחד לשלם. 3 - אבלס, אונגר, ואופנבך. אופנבך היה תמיד יושב בקהלה לקבל את הכסף. החלטנו למסר את הכסף לגרמ' כשהמזודה הראשונה הלמלאה - אז סגרנו אותה והבאנו אותה לגרמ'. ואח"כ השניה, ואח"כ השלישית. הלכנו לגרמ' 3 פעמים עם המזודות. בפעם א' - אני ואופנבך. פעם ב' - אני ואופנבך. פעם ג' - אני ואופנבך. מלבד כסף זה לגרמ' הועדה נתנה עוד כסף לגרמ' - לפני נסיעת בעלי, הסכום הראשון ניתן מיד אחרי שבאו לגרמ', ועוד הרבה פעמים, גם אחרי נסיעת בעלי. נתנו ק' ואפ'. את התאריכים אינני זוכרת. ק' נתן את הכסף עוד לפני נסיעת הסרנספורט לב"ב, זמן קצר לפני כן. אינני זוכרת אם ק' נתן כסף כהזדמנות נוספת. אחרי שהגרמ' נכנסו, נתן בעלי יחד עם ק' את הכסף הראשון לגרמ'. כמה מיליון פנגו. לא ענדתי את הסלאי הצהוב. לא גרתי ברח' שמשלי אלא אחרי 3-4 ימים הפלישה הגרמ'. זו היתה דירה נוצרית, שם לא היה סימן לבית יהודי. ברח' כיובסקי נשארה דירה שלנו, עז אוקט'. אני בעצמי לא הלכתי לבקר שם. מפתח אחד היה אצל השוערת, ואחד או שניים היו אצל החלוצים. נידי הועדה לא היה מפתח. המפתח שלי נשאר אצל השוערת, לי לא היה צורך במפתח. השוערת גרה שם בבית, נוצריה. לא היה בונקר שם, אבל שחדנו את השוערת ואת המשטרה באופן שזה שמש מקום להרבה פליטים במשך שנים כבר - זו היתה הכתובת בשביל פליטים שהיו מסלובק' פולין. שחדנו את הקצין טוד במשטרה. בעל 2 כוכבים, אינני יודעת מה היה תפקידו. שחדנו אותו עוד הרבה זמן לפני הנידון, והוא קבל שוחד תמידי במשכורת. בפעם האחרונה שלמתי לו ברחובי בשהיה כבר קר, בשנת 1944. אז לא היה לי הרבה כסף, נתתי לו 200-300 פנגו. הוא השאירתי חלק מהחפצים שלנו בדירה הנ"ל, את חפצי האישיים שלי לקחתי אתי. בדירה ברח' שמשלי החזקנו כסף לפעמים,

ע' 613

ע' 614

ע' 615

ע' 616 8ע

חשבנו אותה יותר בטוחה ממקומות אחרים. לא יכלנו להעביר את מועד הקהלה לשם ולספור אותו שם, כי רובו לא היה כסף אלא דברי ערך, וקרוב לוודאי שאלה ששמו אותם למסודות בוועד הקהלה גם ספרו אותם, כי עשו חשבון כמה שוה מה שכל אחד נותן, אצל הגרמ' עשו חשבון סך הכל, לא מסרו להם 2 מסודות סתם, אלא נקבע אתם כמה זה שוה שניתן להם, כי לא ניתן להם כמתנה. אינני יודעת כמה היה בכל מזודה, גם אז לא ידעתי. גם לא בערך.

אני בת 42. לפני נשואי היתה לי חנתת טריקוטז'. היה לי מושג פשוט בענייני כספים. בעלי ואני היינו אמידים לפני בוא הגרמ'. היה לי מושג על ערכו של יהלום ושל שרשרת זהב.

ע' 617

קרוטיי ואייכמן הם שאמרו לי שאי אפשר לילדים שלי לנסע עם הטרנספורט. שניהם אמרו לי שהם בני תערובה, לא השתמשו במלה נן, אבל אמרו של ילדים ולי אסור לעזוב את בוד'. הבנתי שאנו בני תערובה בשביל בעלי. מפני שלא חזר. ידעתי על שיחות בעלי עם אייכמן. ידעתי את מטרת השיחה. ידעתי שהוא צריך לחזור במשך שבועיים. ידעתי שאייכמן הבטיח שאם ישוב בעלי עם הצעה קונקרטיית תפסק ההשמדה בגזים. אינני זוכרת אם אמר "שיפוצן את אושויץ". הוא דרש הצעה קונקרטיית, לא דובר על כך אם מפורטת או לא, אבל הצעה קונקרטיית. הגרמ' לא אמרו בדיוק שדצקא מיליון יהודים ישחררו בעד 10000 מכוניות, אלא אמרו שבעד מכוניות משא ודברים שונים שהיו נחוצים להם הם מוכנים לשחרר את היהודים. דובר בערך על מיליון יהודים עם בעלי. דובר על 10000 מכוניות משא עם בעלי. בעלי היה צריך לחזור תוך שבועיים. אינני יכולה לומר בצורה זו שאיימו על בעלי שאם לא ישוב בכלל יחישו את ההשמדה בגזים. הגרושים כבר התחילו לפני שבעלי נסע. בעלי נסע באמצע מאי. הגרושים בעדי השדה כבר התחילו בסוף מרץ בקרפטו-רוסיה, וכשבעלי נסע כבר היו מגורשים חלק גדול מיהודי הפרובינציה הגרושים לא התחילו 3 ימים לפני נסיעת בעלי, אלא קודם כנ"ל. אייכמן אמר לבעלי שעד שלא ישוב בעלי ימשיך הגרוש בקצב חזק. רצינו מאד שבעלי ישוב, כל הועדה רצתה בכך. כשבעלי לא חזר, זה היה מזעזע והגרושים נמשכו אז. הגרמ' הופתעו, לא התרעמו, ואז הציפו שנסע שבעלי סט לקוש' כך יסע ק' לשויצ' כדי לנהל מו"מ עם המסעות היהודים. אז טרם ידענו מה קרה להצעה בדבר שחרור מיליון יהודים, אך ראינו שלא קרה כלום ולכן הפשנו דרכים אחרות. אינני יודעת אם הגרמ' נעשו על אי שובו של בעלי, על כל פנים השאירו אותנו בחיים בימים כאלה. כתוצאה השאירו אותי ואת ילדי בתור בני תערובה. לא הביעו כעס כלפי, רק השתוממו.

ע' 618

גודע לי על בוא הצנחנים כשכא כבר יואל פ'. לפני כן לא ידעתי שבאו אנשים מא"י. דברתי אתו בפעם ראשונה בפנסיון קורטו. הכרתי אותו בבקר. ק' והוא היו בחדר, ואני באתי אח"כ. שמעתי אז מק' שהוא ועוד אחד באו לעזר לנו בעבודתנו. כלא ידעתי שהוא בא גם בתפקיד מננות הברית. עד הסוף לא ידעתי. בפעם השניה פגשתי אותו אחרי שעתים בערך בוועד הקהלה. פ' אני יחד קבענו שהוא ילך לבית הקהלה. כשהייתי בבית הקהלה טרם הכרתי את גולדשטיין. ג' בא לראותנו לומר הקהלה יחד עם פ'. לא עשינו הברה. עשיתי הכרה עם ג' בפעם הראשונה במחנה קולומבוס, כשהלכתי עם ק' אליו כנוצר לעיל. לפני כן ראיתיו, לא הכרתי. אחרי ועד הקהלה ראיתי את פ' יומיים אח"כ, הכיא אותו אופנבך ונסעתי יחד אתו אל הגרמ'. אופנבך הביא אותנו לרח' שמשלי, לא העלה אותנו לדירה אלא למטה. לפני שהביא אותנו לא ראיתיו. הביא אותנו לשם כדי שאסע ואעלה יחד אתו אל הגרמ'. בלי לה הקודם הוא לן ברח' בויובסקי. לא הלכתי אליו ברח' בויובסקי, כי שם גרתי שנים והכירו אותי בתור יהודיה ולא ענדתי טלאי צהוב בוועד הקהלה - קודם - דברתי אתו. הייתי נוכח בדיונים על גורלו בין שתי הפגישות. בוועד הקהלה. לא דנו על גורלו, אלא התייעצנו מה לעשות בענין זה. שם היו אופנבך, ק', קולומובי ואני. בוועד הקהלה. לא תמיד עשינו דיונים בוועד הקהלה, אבל בימים האלה נפגשנו תמיד שם מפני ששם סדרנו את טרנספורט ב"ב. ארבעתנו אז נפגשנו לפני הצהרים. יום לפני שהבאתי אותו להר-השונים. נסעתי אתו להר השונים. במכונית שלי. היתה לי מכונית שכורה תמידית עוד מלפני ההצלה, עם נהג צוי, הוא עורנו חי. אופנבך הוא שקבע עם הגרמ' שאביא את פ' להר-השונים. אני לא דברתי על כך עם הגרמנים. אף פעם. אופנבך נפגש בענין זה פעם אחת עם הגרמ' שם לפני שהבאתי את פ', אחרי הפגישה של ארבעתנו בוועד הקהלה. אחרי שפגשתי את פ' בוועד הקהלה לא הייתי בקשר ישיר

ע' 619

ע' 620

אתו, הוא נפגש עם החלוצים. שמעתי על פ' אז מק' ומאחד החלוצים, אינני זוכר מי מהם. ק' אמר לי שהוא פגש את פ' יחד עם החלוצים בדירה, ושהוצעה לפ' ההצעה הנאה - או שיחזר ליוג', או שילך עם הבריחה לרוטניה, או שיקבל מעמד לגלי ע"י הגרמנים וישאר בבוד' ויעבד יחד אתנו. את זה ספר לי ק' למחרת, ויחד עם זה כבר אמר לי שאופנבך יביא אותו ושעלי לעלות אתו לגרמ'. כל זה היה אחרי הפגישה של ארבעתנו בועד הקהלה. בערך יומים אח"כ. זה היה הקשר היחידי שלי עם פ' אחרי העלמו טועם הקהלה. שום דבר אחר לא עשיתי עד אז בענין פ'. לא עשיתי דבר בענין פ' בין פגישתי הראשונה אתו בפנסיון בבקר למחרת בואו וביין פגישתי אתו בבית הקהלה שעתים אח"כ. בשבתים אלה לפני הפגישה עם פ' הייתי בבית הקהלה, כל השבתים, ועסקתי בטרנספורט ב"ב, וזה הכל. חוץ מק' והחלוץ לא קבלתי ידיעות על פ' בתקופת הבינים. לא דברתי על פ' עם מישהו אחר בתקופת הבינים. הפגישה של ארבעתנו בועד הקהלה הייתה למחרת פגישתי עם פ' בועד הקהלה. הפגישה של ק', פ' ורחלוצים הייתה באותו הערב, לפי מה שק' אמר לי. עד אז לא דברתי עם מישהו אחר על פ'. הפגישה עם החלוצים הייתה בערב למחרת נסע אופ' להר-השונים. ק' ספר לי על הפגישה של הערב או באותו ערב או למחרת בבקר. פגשתי את אופנבך רק כשבא אלי עם פ', זה היה כבר אחרי שהוא (אופ') היה על הר-השונים. כשהייתי בבית לארוחת צהרים, שלפן לי אופ' מועד הקהלה שיבא עם פ' ושעלי לעלות עם פ' להר-השונים, שקבע פגישה בשבת הבטחון של הגרמ'. לולי הגרמ' קבלו את ההצעה של הפגישה עם פ'. לא היה אופ' ממש לפני לי, כך הבנתי. אח"כ באו אופ' ופ' אלי כנ"ל, זו הייתה הפגישה השלישית שלי עם פ'. כל הדעיין שפ' ילך לגרמנים נבע מהמזב שלא ידענו אז מה עם ג'. כשאופ' שלפן לי, כבר הודיע ג' על המצאו. ק' כבר ידע על המצאו של ג', זה כבר היה ידוע בשעת פגישת ק' עם פ' אצל החלוצים. אני הושבת שק' אמר לי זאת. אינני זוכרת אם אמר לי שג' היה בפגישה. ק' אמר לי זאת באותה פגישה שנפגשתי אתו אז ושהייתה או בערב או למחרת בבקר, כאמור. איפה נמצא ג' לא אמר לי ק'. רק אמר שהוא התקשר, שהודיע על המצאו. על הר השונים התצינו אצל זיברט, קלגס לא היה. בהר השונים הכירו אותי וידעו שאני יהודיה. עליתי לשם כמה פעמים בתקף תפקידי. אני הצנתי את פ' לפני זיברט. בקשתי את קלגס, ואמרו שאיננו. הגרמ' ידעו שאנו עסוקים בהצלה ושבעלי סס צנין זה לקושטא, ואמרת לזיברט שפ' בא בענין עבודת בעלי לבקר אם באמת ההבטחה הגרמ' מצא לפעל ולעזר לנו בעבודה זו. אח"כ זיברט התחיל לחקר אותו. לא הייתי נוכחת הוציא אותי משם לפני התחלת החקירה לפרוודור. הרושם שלי היה שהחקירה נמשכה זמן רב. אולי שעה. פ' יצא לפרוודור. לא עלה על דעתי שלא ישחררו אותו. אחרת לא הייתי מעלה אותו. ירדנו יחד. יצאנו יחד מהסער. בערך לפנות ערב. נכנסנו למכונית שלי. נסעתי לקרבת רח' בויובסקי, והיה כרוך שהוא ילך לדירה ברח' בויובסקי, בה כבר לן בלילה הקודם. נכנסנו הורדתי אותו באותו ג'רחוב, אלא במרחק 400 - 500 מטר. הנסיעה מהר השונים ארכה בערך 20-25 רגע. ביציאה מהסער לא אמרתי "הייל היסלר". אינני זוכרת אם פלגי אמר הייל היסלר. אף פעם לא נאלצתי בתפקידי לאמר הייל היסלר. אחרי זה לא פגשתי את פ'. עשיתי משהו לפני מעצרו. נודע לנו שהבית ברח' בויובסקי יהיה "בית יהודי", הבתים נחלקו ליהודיים ולא-יהודיים, ואז אופ' לקח אתו אשה נוצרייה כדי שהיא תוציא את פ' מהבית, וכשהם באו היו כבר בלשים שם ולקחו את פ' מבויובסקי. אני שבקשתי מאופ' שיוציא את פ' מהבית הנ"ל, כי נודע לי בועד הקהלה שהבית יהיה ברח' יהודי, ומה שקרה שם כנ"ל שמעתי מאופ'. אינני יודעת אם אופ' ראה בעצמה איך פ' נעצר או שמע מהאשה שנסע יחד אהה. מאופ' שמעתי שפ' נעצר. בערך 24 שעות אחרי שחזרנו מהר השונים. אינני זוכרת אם אופ' אמר לי שראה את פ' עד למעצרו, ואינני זוכרת אם מישהו אחר אמר לי שראה אותו. נודע לי שהאונג' הם שעצרו אותו, אינני זוכרת אם אופ' או ק' אמר לי זאת ומתי. אנחנו נעצרנו 4-5 ימים אחרי מעצרו של פ'. במשך 4-5 הימים האלה לא חקרו הגרמ' או האונג' אותנו על ג'. לי לא היה כל מגע עם ג'. אינני יודעת אם דברתי עם ק' על מגע שלו ג' בתקופה זו. זו הייתה תקופה נטיעת רכבת ב"ב. אני נעזרתי ברח' שמסלי. בשעה 4-5 בבקר. לקחו את כלנו להדיק בתחלה הוחזקנו כלנו שם בתא אחד. בתא זה היו אופ' ג'יס, ג'ב' ביס ואני. ק' לא היה בתא זה. נעצרנו יחד עם ק'. נלקחנו כשתי מכוניות. הנ' לא הוסע אתנו אז. אחרי שעות רבות הובא ק' אלינו. כששחררנו שוחררנו יחד עם ק'. הלכנו מיד אל הגרמ' והודענו להם על מה שקרה לנו. באוסו של הבלשים נסענו ק', אופ'

ע' 621

ע' 622

ע' 623

ע' 624

אתו, הוא נפגש עם החלוצים. שמעתי על פ' אז מק' ומאחד החלוצים, אינני זוכר מי מהם. ק' אמר לי שהוא פגש את פ' יחד עם החלוצים בדירה, ושהוצעה לפ' ההצעה הנאה - או שיחזר ליוג', או שילך עם הבריחה לרומניה, או שיקבל מעמד לגלי ע"י הגרמנים וישאר בבוד' ויעבד יחד אתנו. את זה ספר לי ק' למחרת, ויחד עם זה כבר אמר לי שאופנבך יביא אותו ושלי לעלות אתו לגרמ'. כל זה היה אחרי הפגישה של ארבעתנו בועד הקהלה. בערך יומים אח"כ. זה היה הקשר היחידי שלי עם פ' אחרי העלמו מועד הקהלה. שום דבר אחר לא עשיתי עד אז בענין פ'. לא עשיתי דבר בענין פ' בין פגישתי הראשונה אתו בפנסיון בבקר למחרת בואו ובין פגישתי אתו בבית הקהלה שפתיים אח"כ. בשבתים אלה לפני הפגישה עם פ' הייתי בבית הקהלה, כל השבתים, ועסקתי בטרנספורט ב"ב, וזה הכל. חוץ מק' והחלוץ לא קבלתי ידיעות על פ' בתקופת הבינים. לא דברתי על פ' עם מישהו אחר בתקופת הבינים. הפגישה של ארבעתנו בועד הקהלה הייתה למחרת פגישתי עם פ' בועד הקהלה. הפגישה של ק', פ' ו-החלוצים הייתה באותו הערב, לפי מה שק' אמר לי. עד אז לא דברתי עם מישהו אחר על פ'. הפגישה עם החלוצים הייתה בערב, למחרת בסע אופ' להר-השונים. ק' ספר לי על הפגישה של הערב או באותו ערב או למחרת בבקר. פגשתי את אופנבך רק כשבא אלי עם פ', זה היה כבר אחרי שהוא (אופ') היה על הר-השונים. כשהייתי בבית לארוחת צהרים, טלפן לי אופ' מועד הקהלה שיבא עם פ' ושלי לעלות עם פ' להר-השונים, שקבע פגישה בשרות הבשחון של הגרמ'. לולי הגרמ' קבלו את ההצעה של הפגישה עם פ'. לא היה אופ' מספיק ממון ל', כך הבנתי. אחה"צ באו אופ' ופ' אלי כנ"ל, זו הייתה הפגישה השלישית שלי עם פ'. כל הדעיין שפ' ילך לגרמנים נבע מהמזב שלא יידענו אז מה עם ג'. כשאופ' טלפן לי, כבר הודיע ג' על המצאו. ק' כבר ידע על המצאו של ג', זה כבר היה ידוע בשעת פגישת ק' עם פ' אצל החלוצים. אני חושבת שק' אמר לי זאת. אינני זוכרת אם אמר לי שג' היה בפגישה. ק' אמר לי זאת באותה פגישה שנפגשתי אתו אז ושהיתה או בערב או למחרת בבקר, כאמור. איפה נמצא ג' לא אמר לי ק'. רק אמר שהוא התקשר, שהודיע על המצאו. על הר השונים התייצבו אצל זיברט, קלוג לא היה. בהר השונים הכירו אותי וידעו שאני יהודיה. עליתי לשם כמה פעמים בתקף תפקידי. אני הצגתי את פ' לפני זיברט, בקשתי את קלוג, ואמרו שאיננו. הגרמ' ידעו שאנו עסוקים בהצלה ושבועלי טס שנין זה לקושטא, ואמרת לי זיברט שפ' בא בענין עבודה בעלי לבקר אם באמת ההבטחה הגרמ' תצא לפעל ולעזר לנו בעבודה זו. אח"כ זיברט התחיל לחקר אותנו. לא הייתי נוכחת הוציא אותי משם לפני התחלת החקירה לפורודור. הרושם שלי היה שהחקירה נמשכה זמן רב. אולי שעה. פ' יצא לפורודור. לא עלה על דעתי שלא ישחררו אותנו, אחרת לא הייתי מעלה אותנו. ירדנו יחד. יצאנו יחד מהשער. בערך לפנות ערב, נכנסנו למכונית שלי. נסעתי לקרבת רח' בויובסקי, והיה כרוך שהוא ילך לדירה ברח' בויובסקי, בה כבר לן בלילה הקודם. ~~החלוצים הורדתי~~ אותנו באותו ירחוב, אלא במרחק 400 - 500 מטר. הנסיעה מהר השונים ארכה בערך 20-25 רגעי. ביציאה מהשער לא אמרתי "הייל היסלר". אינני זוכרת אם פלגי אמר הייל היסלר. אף פעם לא באלצתי בתפקידי לאמר הייל היסלר. אחרי זה לא פגשתי את פ'. עשיתי משהו לפני מעצרו. נודע לנו שהבית ברח' בויובסקי יהיה "בית יהודי", הבתים נחלקו ליהודיים ולא-יהודיים, ואז אופ' לקח אתו אשה נוצרית כדי שהיא תוציא את פ' מהבית, וכשהם באו היו כבר בלשים שם ולקחו את פ' מבויובסקי. אני שבקשתי מאופ' שיוציא את פ' מהבית הנ"ל, כי נודע לי בועד הקהלה שהבית יהיה ~~יהודי~~ יהודי, ומה שקרה שם כנ"ל שמעתי מאופ'. אינני יודעת אם אופ' ראה בעצמה איך פ' נעצר או שמע מהאשה שנסע יחד אהה. מאופ' שמעתי שפ' נעצר. בערך 24 שעות אחרי שחזרנו מהר השונים. אינני זוכרת אם אופ' אמר לי שראה את פ' עד למעצרו, ואינני זוכרת אם מישהו אחר אמר לי שראה אותו. נודע לי שהאונג' הם שעצרו אותו, אינני זוכרת אם אופ' או ק' אמר לי זאת ומתי. אנחנו נעצרנו 4-5 ימים אחרי מעצרו של פ'. במשך 4-5 הימים האלה לא חקרו הגרמ' או האונג' אותנו על ג'. לי לא היה כל מגע עם ג'. אינני יודעת אם דברתי עם ק' על מגע שלו עם ג' בתקופה זו. זו הייתה תקופת נסיעת רכבת ב"ב. אני נעצרתי ברח' שמשלי. בשעה 4-5 בבקר. לקחו את כלנו להדיק. בתחלה הוחזקנו כלנו שם בתא אחד. בתא זה היו אופ', ביס, גב' ביס ואני. ק' לא היה בתא זה. נעצרנו יחד עם ק'. נלקחנו בשתי מכוניות. הנ' לא הוסע אתנו אז. אחרי שעות רבות הובא ק' אלינו. כששחררנו שוחררנו יחד עם ק'. הלכנו מיד אל הגרמ' והודענו להם על מה שקרה לנו. באוסו של הבלשים נסענו ק', אופ'

ע' 621

ע' 622

ע' 623

ע' 624

ואני. השיחה עם ג' ארכה 10-12 רגעי. הוא היה באחד הבתים. היו שם עוד 20-10 אנשים שנשארו ולא נסעו עם הטרנספורט לב'ב. הגרמ' נתנו לנו להכנס למחנה. אילו היה ג' מחליט לברח, יכול היה לברח כאחת משתי היציאות שלא נכנסנו בה. שמירה היתה רק ביציאה אחת, היה בנין כפול, באחד מהם מחנה קולומבוס, בשני היה מוסד לחישים-אלמים, שם היה אפשר לצאת דרך הבנין השני בלי שמירה. אנחנו נכנסנו בכניסה בה היתה שמירה גרמ', שתי היציאות האחרות לא היו יציאות רשמיות ולא היתה שם שמירה גרמ'. בשתיהם לא היתה שמירה גרמ'. הרבה יהודים התגנבו דרך כניסות אלה לטרנספורט.

אני בעצמי לא קניתי נשק, הועדה קנתה נשק, ע'י החלוצים. החלוצים השתייכו לוועדה.

במחנה קולומבוס היו 20-10 אנשים בערך שנשארו.

כשראיתי את פ' דרך האשנב, נראה עזוב, מדוכא. לא ישן. ישב. הייתי כל כך מרוגשת שלא יודע מה לבש, שמחתי שהוא היה בחיים. - בהזדמנות שענו אותי ברגלים, קבל ק' שתי סשירות גדולות, - הבית ברח' שמשלי היה "ברנקר", מפני שהיה על שם "ארז" והשוערת קבלה תשלום טוב והיה אפשר לסמן עליה. לא קראנו לבית זה "ברנקר". אחרי ענני האונג' לא שחררו אותי, אלא גרמ' קבלו אותנו לבית סהר גרמ'. הענוי היה לפני שהבאתי כסף לגרמ', ואחרי שבעלי זק' שלמו כסף לגרמ'. לא שמעתי אף פעם מהגרמ' או האונג' שק' הוא איש יותר חשוב ממני בוועדה. לא חמיד דה איש אחד במרכז, היו זמנים כאלה שלא הבדילו חשיבות, אלא למי שהיה הכח הנפשי והפיזי לקחת על עצמו את האחריות. בענין ב'ב נהלנו שנינו את המ' מ, כי היה צריך לדבר עם 3 קבוצות - א) יודן - אבטיילונג, ב) זיכרתיים דינסט, ג) זירשפטסאכטיילונג. א) - אייכמן. ב) = קלגס. ג) = בכר. אני נשאלתי ונתתי עם א) ו-ב). הימפטר היה אונגרי.

ע' 625

כשהלכנו לג' לא ידעתי אם יסגיר את עצמו בהיותו אידיאליסט. אנחנו לא השבנו כלום, אלא רצינו שהוא יחליט. היינו במצב כזה שאינני זוכרת מה היו מחשבותינו, היה מצב כזה בכרד' אף בלי ענין ג'. לפי דעתי ארפ' הלך אהנו אל ג'. אנחנו החלטנו שאנו שלשתנו נלך ונציע לו את השאלה. האונגרים כפנה לא קבעו לנו זמן להביא את ג'. אמרנו לאונג' שאנו הולכים לקולומבוס ונדבר עם ג', לא נחליט בעצמנו. אינני זוכרת אם באושו או בבית'ס אמרנו להם זאת. אמרנו שאנו רוצים לנסע לקרבת רח' קולומבוס להתראות עם ג'. אני חושבת שפ' אמר לי שאמר לזיכרתי שהוא גר ברז' ברז'ובסקי 40.

ע' 626

(X X X תל)

אני יושבת כאן כעדה ומרגישה כנאשמת. בשעה שהיהודים בבנו' עוד ישבו בשקט בבתיהם עשינו כבר 3 שנים הצלה, ולא כדי להסגיר אנשים עסקנו בתפקידנו, אילו רצינו להסגיר את ג' לא היה לנו צורך בצרמנויות כאלה, למח אוני צריכה לענות על שאלות כאלה בא'י? לא היה נחוץ ש-3 חברי ושרת ההצלה ילכו באופן חגיגי אל ג' כדי למסר אותו לאונג'. לא היה נהוג שהיהודי יאמרו לגרמ' הייל היסלר, והייתי יודעה אזלם כיהודיה. המעבר דרך בנין האלמים-חרשים לא היה סוד, אינני יודעת אם כל אחד ידע, אבל אלה שהיו בקיאים במקום ידעו זאת. האושו שלי היה נחוץ למאה צרכים, להביא נשק, מזונות, לנסע לגרמ' בלי להתהלך ברחוב. - בפניוון קורסו נדברנו עם פ', שהוא יבא לוועד הקהלה ושם אפגיש אותו עם החלוצים.

ע' 627

ש: ואיך הגיעו החלוצים לוועד הקהלה?

תמיר: מתנגד. אינו נובע מחקיותי, לא שאלתי על החלוצים. גם כעדות הראשית לא נזכרו החלוצים.

החלט: השאלה נובעת מחקירת השתי וערב ומותר לשאול אתה.

(-) ב. הלוי - נשיא

(הערה) החלוצים עבדו אז בוועד הקהלה, עזרו להכין את הטרנספורט לב'ב. מאות ואלפים רצו לנסע, המון אנשים היו שם,

מכות, התעלמו אנשים, כל אחד רצה להסיע את אנשיו הוא, גם החלוצים נלחמו על אנשיהם שם. אינני יודעת אם לחלוצים נאמר מקודם שם יבא. לחלוצים היה חדר בועד הקהלה. שם נהגו לשבת. אינני מומחה ליהלומים וכו', אני מבינה שהערך עולה עם המשקל וכו', אך אינני יכולה להעריך את השווי. - ימים אחדים אחרי שהמזודות נמסרו לגרמ' נעשתה הערכה ע"י מומחה, יחד עם אופנברג. - פלו עסקנו בכספים בועדה, אתר היה נותן פתקה ועל יסוד פתקה היה אופ' משלם. חברי הועדה בבזל הכינו את החשבון במשך ימים אחדים, 3-4 ימים, לפני מסירתו. 3 ימים אחרי שהגתי מברק לגנף קבלתי הזמנה למשטרה שם נתקבלה הודעה שקבלתי כסף בבוד' כדי להחזיר בשריץ' ושלא החזרתיו, ואז נסו לערוך את כל החשבון. מבחינה כספית הלכנו לאיבוד ע"י ההצלה הזאת, מי שבא משם היה צוחק לשאלות המניחות אפשרות של הנהלת פנקסים בזמנים ההם. אני דברתי עם אייכמן אחרי הפלגה בעלי, והוא הודיע לנו שההשגחה נמשכה. הכסף שק' הביא יחד עם בעלי לגרמ' היו "דמי הכניסה". עד כמה שאני זוכרת היה גם בטוי של יו"ר ועד הקהלה, שטרן או סגנו. אינני זוכרת את הסכום. אז טרם הייתי כל כך בחורף הענינים, אינני יודעת את הפרטים על תשלום זה.

ע' 628

לביה' מש'

אני זוכרת את ההתייעצות בין קומולי, אופנברג ק' וביני מה לעשות עם הצנחנים. תוצאת ההתייעצות להציע לפ' אחד מ-3 דרכים - או לחזר ליוג', או לישבת עם הבריחה לרומ', או לנסות לקבל לגליזציה אצל הגרמ'. לא ראינו אפשרות אחרת, וארבעתנו הסכמנו להצעה המשולשת הנ"ל. - לא הצענו כל הצעה, אלא הודענו לו על המצב ואמרנו לו שהוא יחליט בעצמו. אופ', ק' ואני החלטנו לנסע לקולומבוס אל ג'. לא יכלנו להסתיר מעלינו ללכת לרח' קולומבוס. האונג' יכלו להניח שהוא שם, מאחר שרצינו להתייעץ שם. המחנה היה במשמר גרמ' ולא אונגרי, והאונג' כבר חשדו שג' נמצא או ברכבה ולכן עכבו את הרכבה, או במחנה קולומבוס. אמרנו לגרמ' שאין אנו רוצים להחליט בעצמנו אלא רוצים לנסע לקולומבוס להתייעץ. לא אמרנו: להתייעץ עם ג'. - אני נשאיתי בבוד' עד מרץ 1946, כל הזמן הייתי שם, ועם דרכון אונגרי, אחתי וברשיון בנות הברית נסעתי לשויצ'.

הל' (לשאלת ביה' מש):

ע' 629

היו לי עוד כמה עדים, אבל בדעתי לוותר עליהם ולגמר מחור את פרשת התביעה. אולי יעיד מהר מר אהוד אבריאל, ואם לא - אסיים בזה.

תמיד: אם מר אבריאל לא יעיד, אבקש להתחיל מחר מיד (בנווד לתכנית הקודמת של ביה' מש לדחות את פרשת הסניגוריה לאחד מגרת הפסח) בפרשת הסניגוריה, כדי לאפשר להתחיל מחר בעדות יואל ברנד, ואני מבקש לרשת שנעשים מאמצים למנע את עדותו, להרחיקו מן הארץ, גם חייו בסכנה, לפי מי שב ידועהי נגנבו ממנו גם מסמכים בימים האחרונים. (בתשובה למרתל) הכוונה היא בנוגע למסירת ברנד בידי הבריטים ע"י משה שרת, וברור שמישהו מעונין למנע את עדותו על כך. אינני מפתח מכס מהרז'ים שלכם (המשפט האחרון נרשם לפי דרישתו של מר תל). ברצוני לאשר שאמתי את המלים האלה והתכונתי למשטר של ממשלת ישראל וגם התכונתי לכך שלא ההשמצות והשקוצים ששמעתי ממר תל ימנעו אותי למלא את תפקידי עד תומו. גם אם רומזים עלי ברמז להביא את הענין לפני המועצה המשפטית כדי להשתיק אותי, לא אכנע לאיומים. אני חוזר ומבקש לאפשר לי לשמע את יואל ברנד. זה 5 שנים הוא מתחובב =לא עבודה, ולפני שבוע ימים העיצו לו עבודה בשעה, שי עלה על אגיה ויסע. אחד ממנהלי שהם הוא צבי יחיאלי שיחד עם שרת חכו לברנד בגבול התורכי. ברנד הוא עד מרכזי במשפט זה.

ע' 630

(לשאלת ביה' מש) העדות הראשית שלו תארך לא יותר מימים.

תל: אין יסוד לכל הדברים האלה. ביה' מש קבע מזמן שביוק ראשון הבא יתחיל משפט רצה בבאר שבע ושעלי לגמר את עדי התביעה בשבוע זה, לכן קצתהי בעדי ואני שומר על זכותי להשלים את כל עדי בלי לוחר עליהם כפי שחשבתי. כי לא לשם פרשת הסניגוריה נקבע המשפט למחר. אין לי כל התנגדות לכך שברנד יעיד בהקדם האפשרי שביה' מש ימצא לנכון.

החלטה:

על הסניגור להמציא הצהרה בשבועה מפורטת של יואל ברנד על

המשיך לדעתו לומר בקשר לסכנה לחייו, גנבה מסמכים ממנו
דאמנים להרחקתו מן הארץ ולמניעת שמיעת עדותו, או הצהרה
בשבוש של אדם אחר שעובדות אלה ידועות לו ממקור ראשון
אם אינן ידועות למר ברנד, ולקשור הנתן הזדמנות לחקור את
המצהיר בשבוש חקירה שתי וערב, הודע.

ע' 631

(-) ב. הלוי - נשיא

נדחה למחר.

(-) ב. הלוי - נשיא

כ"ו אדר"ב 31.3.

כ"ו אדר"ב תשי"ד, 1.4.54. הופעות כנ"ל.

המשך עדותה של גב' הנז' ברנד, שנקראה שנית כדי להשיב על
שאלות נוספות של ביה"מש. אחרי הזכרת שבועתה:

(לביה"מש) נפגשתי אישית עם הנציגים ויטליצני, אייכמן, בכר,
קלגס, קרומי. לפני שנכנס בעלי פגשתי את אייכמן וקרומי
יחד, הייתי עם יחד עם בעלי. בעלי שעד אז עמד בקשר עם הגרמ'
היה צריך למכר את הקשר הזה לוועדה, ומאחר שק' היה אז חולה,
אני עליתי יחד עם בעלי להר-השזבים. כל הפגישות היו בהר-השזבים.
בפגישה זו חזר בעלי על ההסכם שלו עם אייכמן, אייכמן אמר
ושעלינו לקיים את הקשר ולמכר לו את כל הידועות שתבאנה מבעלי
והעצמות, גם לזו של אייכמן, כי לא היה לנו ברירה. ההצעה
הזאת היתה לשחרר יהודים תמורת מסננות משא וסחורות שונות.
אז כבר התחילו הגירוסים, ובפגישה זו הבטיח אייכמן לבעלי להביא
קבוצות שונות של יהודים מערי השדה לבדו. כי בעלי אמר לו
שאייכמן יכול להציע מו"מ בחו"ל אם בינתיים יושמד חלק מהיהודים,
ואייכמן ידע שיש הבדל בין היהודים האדוקים יותר בהרי הקרפטים
והיהודים האדוקים בחלקם הגדול בערי השדה והבלתי אדוקים ברובם
בבוד', ואעפ"י שאייכמן לא הסכים להפסיק את ההשמדה בינתיים,
בכ"ז הבטיח לבעלי לאפשר לחלק מיהודי ערי השדה לבוא לבדו
לפי רשימה שנרכיב, וגם לשכך היה עלי להיות גורמת כשיחח
זו. - הפגישה הבאה שלי עם הנציגים החרוטה בזכרוני היתה אחרי
המכות שהרביצו לי, באותי לקלגס והוא אמר לי שאכתב או אשלח
לבעלי שיחיש את המ"מ. זו אותה פגישה עם קלגס בה התפלא על
שיהודיה ספגה מכות כאלה ולא גילתה סוד. לא גילתי את סוד
מטרת שליחותו של בעלי מפני שהמחלקה האנגלית הזאת היתה
אנטישמית ביותר, אפ לפני בוא הגרמ', ולא היתה תקוה להצלת
יהודים ועזרתם, אלא לחפץ נתנו את עזרתם לנאצים. שקלתי הרבה
פעמים עוד לפני העניינים הנ"ל איך אתנהג במקרה הצורך, והחלטתי
שלא לגלות את הדבר, כי האונג' לא יאמינו לי בחזר יהודיה
וישאלו את הגרמ' ואלה יכחישו ואז אהיה בסכנה גדולה מאד.
הייתי כמה ימים במעצר לפני חקירתי הנ"ל, ושקלתי כל הזמן איך
להתנהג. היה ברשותי רעל כמו לרבים ממכרי לעת הצורך, עוד
במעצר היה לי רעל. העקר לא היה הסכנה לחיי, כי חיינו יום יום
היו בסכנה, אלא שלא רציתי לעשות שום דבר שהיה יכול לגרום מכשול
לפעולת בעלי, כי אז עדין כל הזמן האמנתי באפשרות הצלחת שליחותו
וידעתי, לאור הנגודים בין האונג' והגרמ' מצד אחד ושנאת האונג'
ליהודים מצד שני, שזה יכול להזיק לפעולה אם אגלה את מטרת
שליחותו לאונג'. - הפגישה הבאה עם אחד הנציגים שאני זוכרת היתה
פגישתי יחד עם ק' שנפגשנו עם אייכמן. הפגשו לו מברקים שקבלנו
מקוש' שהמ"מ יימשך. להצגנו על אייכמן שאין אנו רואים שום
טרנספורט מערי השדה וזוגרשים נמשכים, ואייכמן ענה שויטליצני
אינו מוצא את הרשימה, אך כשימצא אותם יקיים את דברו. כמעט
יום יום הלכנו ק' ואני באותם הימים לקרומי ולאייכמן להתלונן
על המשך הגירוסים וכו', כי לא היתה אז ברירה אחרת. הגיע מברק
שהסכמ-בינים נעשה, הראינו את המברק לאייכמן והיה מאבק אתו,
בסוף דפק ק' על השלחן ואמר שאין כל תועלת לעבודתו ושנפסיק
אותה ונרד למחברת, אם אייכמן לא יקיים את הבטחותיו, ימים
אחדים אח"כ הגיעו הטרנספורטים הראשונים מערי השדה לבדו.
כשהגיעה קבוצה של יהודים למחנה שם, הלכנו לאייכמן ובקשנו
להעביר אותם לארץ נייטרלית, אז אמר אייכמן שבלי תמורה לא יוכל

ע' 632

ע' 633

אתמול ושלשום לא גילה את הכרזת הגולה היום? עוד כשבוע עבר בקש ממני כב' ביה"מ שאודיע ביום שני זה טופיה אם אקרא למר ברנד כעד תביעה, כדי לאפשר במקרה השלישי למר תמיר לבוא במגע אתו בתור עד סניגוריה, אז הוא כבר היה במגע עם מר ברנד, והעלים את זה מכיה"מ. עוד בשבוע זה בקש חברי יום יום ממני להודיע סופית אם אקרא למר ברנד כעד תביעה או לא. אני מביע את מורת רוחי על כך שלא רק היתה התערבות עם עד, אלא גם ביה"מ הוטעה.

להמשיך
התאריך: גם היום לא היה שום דבר שמנע ממני להודיע ולהעלים מכיה"מ את פגישותי עם מר ברנד. גליתתי זאת מיזמתי החסנית, כי חשבתי שעל ביה"מ לפני שמיצה עדותו לדעת שהסניגור שוחח אחר, לשם אינפורמציה כללית.

עד 16 להביעה יואל ברנד, נשבע:

ע' 636

הייתי חבר ועדת ההצלה בכוד. אני בן 48.

X X (תמיר)

אינני יכול לענות בצורה זאת על השאלה "מתי נוסדה ועדת ההצלה" - ועדת העזרה וההצלה נוסדה 3 פעמים, או 4 פעמים, הייתי אומר. היא ייסדה את עצמה ע"י עבודה. הראשון היה שמואל שפרינגמן שידע לפרץ את הגבולות וליצר קשר עם א"י וגם עם שריצ', ומצד שני עם פולין וצ'כוסלובקיה - מרכזי ההשמדה והגטאות. בערך באותו זמן אסתי ואני במקרה התחלנו לעשות "סיוול". לא מפני שהיתה לנו חכמה לכך או שהיתה לנו הכשרה פוליטית או אחרת לכך. אלא מפני שהאסון היהודי הביא אותנו לכך - ב-1941 גורשו פתאם כל הנהינים הפולנים מאונג', לאחת של אסתי היה בעל פולני, בלילה לקחו אותם והובילו אותם לפולניה, הכרתי קצין של הרגול הנגדי ההונגרי, יוז'י קדיס. הצעתי לו 10000 פנגו, היה אז שוה ל-10000 פנגו שריצרי תמורה חזרת אחותי וגיסי מפולניה. הייתי אז איש עשיר. הפקדתי אצל עו"ד בשביל את הכסף הנ"ל, ואסתי מאחורי גבי עוד נתנה לו 500 פנגו דמי קדימה. הוא נסע וחזר אחרי ימים אחדים והביא יהודים אחרים, לא גיסי ואחותי. זה היה הטיול הראשון. אלה היו היהודים הראשונים שמסרו דו"ח מוסך על השמדה ההמונית בקמינץ - פודולסק והסביבות. זו היתה התחלת העבודה. ע"י כך שמואל שפרינגמן שלח ידיעות לחו"ל והתחלנו בסיורלים. דר' ק' נכנס לחוגנו וקבל על עצמו את העבודה הפוליטית. הקשר עם הוועד הציונית, עם הקהלה, עם החרדים - זו היתה התחלת העבודה. לא היינו אגודה נורמלית עם חברים ונשיא וכו' - ע"י הועדה שבקושרא נתמנו אח"כ כמה אנשים להשתתף אישית בעדנתו - אלה שנתמנו באופן אישי היו ק' שפרינגמן ואני. אסתי תמיד השתתפה בעבודה, אבל לא נתמנתה רשמית כנ"ל אה"כ נתמנה גם משה שריצ'ר לעודה. מלבד זה קבעה קושרא שניצ'גי כל המפלגות שישתתפו בעודה. בפעם ג' היתה ישיבה פורמלית, בה נשלחו מכל המפלגות חברי הועדה, בערך ב-1943, אבל אינני בטוח בתאריכים. אבל למעשה לא פעלה הועדה בצורה זו, כי זו לא היתה עבודה פורמלית ומסודרת, זו היתה עבודה מלוכלכת, אבל יפה. הדרכו המעשי של הועדה היה קבוצה בת 3 - שפרינגמן, ק' ואני, שנפגשנו 20 פעם ביום ושנינו את העבודה העקרית. אין להחליט שאחד מ-3 אלה היה יותר חשוב, או שאחד התפקידים היה יותר חשוב ממשה - לשפרינגמן היה תפקיד "הקשר" עם חו"ל הנייטרלי ודרכו לישראל, וכן לגטאות. טיול היה תפקידו - להביא אנשים ממרכזי ההשמדה והגטאות בפולין, סלוב', אוסטריה, גרמ', לאונג' בעקר לכוד, לצידים בניירות מזויזפים, להמציא להם דירה בלתי לגלית, אוכל, עבודה אם אפשר, לק' - עבודת התאום הפוליטי, בין הקהלה, החרדים, הנייטרוגים. הוועד הציונית בין המפלגות הציוניות השונות, בין מפלגות של גויים כגון הסוצ'ד, וכו'. באותה תקופה לא היו לנו שום קשרים עם הגרמ'. אלא עם הרגול הנגדי הצבאי האונג', בעקר עם יהודי שבשרות הנ"ל - בונדי גרום, המכונה גם אנדרי ג'ורג'. גרום הביא לשפרינגמן סוכנים גרמנים שונים לרגול נגדי שנסעו בין בוד' וארצות נייטרליות, וכך התחילו קשרינו עם הגרמ' בכוד. גם בסלוב' היתה ועדת הצלה שנתמנו פעולה הדוקה אתם, להם היו כבר קשרים עם הגרמ', ואנחנו הדרכנו אותם מבוד' בעצות. גיזי פליישמן בסלוב'. באותו זמן היה לשפרינגמן הקשר הטוב ביותר עם הגרמ'. הוא נסע בדצמבר 1943 או ינואר 1944. אחרי שהוא עזב, קבלנו ק' ואני יחד את המגע עם השליחים - בונדי גרום והגרמנים הנ"ל, קראנו להם "שליחים". ק' ואני חלקנו את העבודה, ק' עם דוברי אונגריה ואני עם דוברי גרמניה, לכן היה לי המגע הדוק יותר עם השליחים הגרמ' בהתולה. אני הייתי נתיב אונג', אך התחנכתי בגרמ', ורק אחרי הישגך הגעתי לאונג', למדתי אונג' רק בהיותי מבוגר. היינו משפחה

ע' 637

ע' 638

ע' 639

ע' 640

אמירה מאד. הייתי איש עשיר, לכסף לא דאגתי, וכספי ברובו הוצא על עבודת ההצלה. אני נכדו של יואל ברנד שבנה בתים ושכונה בירושלים. באונג' הייתי איש מרכזי בתנועת "אחוד". ידענו שהגרמנים יבואו, "השליחים" הגרמ' הודיעו לנו והודענו אף לקושט' מראש, אבל לא ידענו את השעה והתאריך המדויק. ידענו שיבאו היום - מחר - מחרתים. אז לא גרתי בדירתנו ברח' בויובסקי 40, היו הרבה פליטים שגרו בדירתי והביאו לכלוך ופשפשים וכו'.

אז גרתי עם אשתי וילדי במלון על הר-השופים. השליחים הגרמ' הודיעו פתאם שהנצים כבשו את בוד' ועלי ללותם מיד, השארתי פתק לאשתי שלא היתה בבית שהגרמ' לקחו אותי אתם. הביאו אותי לדירת אחד השליחים הגרמ' והחזיקו אותי במעין מעצר מגן, נגד הגרמ'. אז הגרמ' לא היו קבוצה אחת אחידה, היו הרבה קבוצות הנלחמות זו בזו, צבא, ס.ס., וחלקים מתנגדם שונים. האנשים שהיינו במגע אתם עד אז היו אנשי צבא רגול נגדי, והכובשים היו "וסן - ס.ס.", השליחים לא רצו שנפל בדי ה-ס.ס., רצו לקיים את המגע אתנו, הצליחו באמצעות המגע סכומים ענקיים מקושטא. נודע לנו בשעות הראשונות שאובר-שטורמבנפירר ויסליצני, אמרו לי אז שהוא גיסו של הימלר, והוא היה פעיל בסלוב' -

שהוא טוב הדמות המרכזית בבוד'. ויסליצני כבר הציע בסלוב' שתמורת 2 מיליון דולר הוא מוכן להפסיק את הגרושים, היה מו'מ' ממדשן אהו והוא קיים את הבטחתו, הפסיק זמנית גרושים. אך את התנאים הסופיים לא יכלנו למלא, כי לא קבלנו את הכספים הדרושים. הכרתי את ויסליצני בישיבה שסודרה ע'י השליחים הגרמ' שלנו, בדירת אחד מהם, בנוכחות דר' ק. בנוכחות קצין ס.ס. שני, את שמו אינני זוכר, לא קרומי, ושני גרמ' אחרים. אני סדרתי את הישיבה אחרי התייעצות עם ק' ויתר חברי הועדה. שלמתי בעד זה לשליחים הגרמ' שוחד. העמדנו 4 דרישות בישיבה זו - (א) שום הוצאה יהודים להורג, פוגרומים וכו' (ב) שום ריכוז או גטואיזציה של יהודים. (ג) שום גירוש יהודים, (ד) רשיון לעליה, תמורת זה הצענו 2 מיליון דולר, אהו כסף סכום שאז דרש ויסליצני בסלוב', שנשלח זה עכשו בבוד'. ויסל' השיב שאינו יכול להשיב על הצעה סכום זה, מכיון שבסלוב' היה רק ענין של עשרות אלפי יהודים וכאן - מיליון יהודים. על 4 הנקודות שלנו השיב: (א) לא יהיו פוגרומים והיהודים לא יוצאו להורג, אבל "מקום שמקצועיים נופלים שבבים" (ב) לא תהיה גטואיזציה אלא אם ק האונגרים יעמדו על כך, אך הוא מיעץ לנו שלא להתעקש נגד ריכוז יהודים, כי יהודים מרדדים בכפרים יוכלו להיות קרבנות פוגרומים, (הוא העמיד פנים של מגן על יהודים). (ג) הצהיר במפגיש שאם נבא לידי הסכם לא יהיו גרושים מאונג', כי כאן (בנגוד לא) וב)) חובר תלוי רק ברצון הגרמ'. סי לגרש אפשר רק לשטח גרמ. (ד) אמרנו בשיחה שאנחה עוגנת בקונסטנצה וברצוננו לשלח 700 עולים, אנחנו כעצמנו יצרנו סרטיפיקטים, לא יכלנו להכות למשלוח סרטיפיקטים ולויסליצני זה לא היה אכפת אם יש לנו סרטיפיקטים - אבל ויסל' אמר שאינו מעונין בעליה של כמה מאות אנשים, אלא שהוא מעונין בעליה המונית, ואם נוכל לקבל את כל יהודי אונג' יוכל אולי לשחררם. ושנציע לו תכנית לאוקראינה של כל יהודי אונג'. אחרי כמה ימים נפגשנו עם קרומי או עם ויסליצני, באותה דירה. מסרנו אז כסף - אינני זוכר אם 1 או 2 מיליון פנגו, היינו צריכים להביא 6 מיליון פנגו כשעזר ראשון. ק' ואני סחבנו את הכסף לשם, בשעות של 100 פנגו, משקל רב. הכסף היה בחלקו של הועדה ושל הקהלה, הופרט שטרן מהקהלה נתן חלק. לא היה אכפת לנו אז ממי הכסף. בפגישה שניה זו הודענו פשוט שיש 30000 סרטיפיקטים (אעפ"י שלא עמדו לרשותנו), שאנו יכולים להעלות 30000 משפחות, עד כדי 150000 - 200000 נפש. זה היה בלוף גדול. התלוננו שכן מרכזים בגטאות, ושהיו גרושים קטנים, ז'א לא במחירים של אח"כ, אלא כמה מאות או אלפים בלבד. לא היו הוצאות ממשיות לישיבה - הוא הכחיש ואמר שאנו מפרזים וכו'. אינני יכול להבדיל בשבועה ישיבה ב'.

ג' וכו' כדיוק. ויסליצני אף פעם לא אמר לי שהוא משמיד את היהודים. מרעילם באדים. אני מבקש שלא לדרש ממני תשובה על השאלה אם ויסליצני אמר לי שהוא רוצה לעשות את כל הפעולות נגד היהודים באמצעות היהודים או בעזרתם. אינני רוצה שתשובתי תגיע לעתונות והערבים והאנגלים יבלעוה בתאבון. תכניות הנצים הצליחו והיהודים הושמדו, ואינני רוצה שע'י תשובתי על השאלה אם ויסליצני הסביר לי איך תכניות הנצים נגד היהודים יבוצעו באמצעות היהודים נעשה תעמולה לטובת הנצים בעתונות. (לביה' מש-)

אם אני מוכרח לענות על השאלה, אעדיף להשיב בדלתים סגורות.

ע' 641

ע' 642

ע' 643

ע' 644

ע' 645

המיר: אין לנו התנגדות לשמיעה העדות בנקודה זו בדלתים
תל: סגורות.

החלט לשמע את העדות בנקודה זו בדלתים סגורות.

(-) כ. הלוי - נשיא

(עמ' 646/7 בדלתים סגורות)
(המשך בדלתים פתוחות).

ע' 648

פעם הזמין אותי אחד הסוכנים הגרמ', בערך חודש לפני נסיעתי,
בערך בראשית או אמצע אפריל, לבוא בעוד חצי שעה בפנת רחוב
כדי שיביאו אותי לאיר כמן. שלפנתי לקומולי ולק'. שכחתי קודם
להזכיר שאוסו קומולי בתור נשיא ההסת' הציונית היה אחד מחברי
הועדה שהתמנו. כן בא סילגי למקום. בא אוטו, הביאו אותי למלון
על הר-השובים למשרדו של אייכמן, מיד לחדרו. השיחה עם אייכמן
היא בראשי כמו הקליט גרמנטי. הוא פנה אלי במלים קצובות אלה
(העד מחקה את המבטא הגרמני): - "אתה יודע מי אני? אני בצעתי
את הפעולות בגרמניה, באוסטריה, בפולניה, בסלובקיה, וכו'."
הזל עלי לכצע את הפעולה באונג'. בדקתי כדי לראות אם אתה
והג' יונט הם בר-כצוע) . אני רוצה לעשות

אתכם עסק - סחורה בעד דם, דם בעד סחורה. אני מוכן למכר לכם מיליון
יהודים. מה אתם רוצים שאציל - נשים היכולות ללדת? גברים
שיכולים להוליד? ילדים? זקנים? תדבר ! ישבתי, עמד עוד
איש אזורתי, יהודים אחרים לא היו, בחורה ישבה מאחורי ואני
מניח שהיא רשמה את השיחה בקצרות. כל זמן שהייתי בבד
המיד קרא אייכמן רק לי, ואילו קרומי וויטליצני קראו לי
יחד עם ק'. אייכמן חשב אותי לנציג היהודים, לפי עקרון
"המנהיגות" שלהם, רק מפני שידעתי טוב גרמנית, הייתי באמת
"המנהיג" - נדחמתי כמו ממחלומה. לא הייתי פוליטיקאי. ועניתי
מה שכנס לי לפה: "איינני מוסמך להחליט מי יירצח על ידך,
אני רוצה להציל את כלם. את העסק אינני מבין. מאין אקח סחורות,
הרי החרמתם את הכל. אולי אוכל להשיג כסף, מהיהודים כאן או
אולי מירידינו בחו"ל, להצלת היהודים". הוא השיב: "אם
כן תסע לחו"ל, תסע לשוויציה, תסע לתורכיה, תסע לספרד או
לאן שתאחד רוצה, ותשיג לי את הסחורות." שאלתי איזו סחורות,
וענה: "תשיג לי איזו סחורות שהן, למשל - מכונות משא; בעד
10000 מכונות משא אני מוכן למכר לך מיליון יהודים, ותוסף
עוד 1000 טון שה או קפה, סבון - בכל זה יש לי צורך". תשובתי
היתה: אינני יודע אם אוכל להשיג זה, אבל בעקר אינני חושב
שמישהו יאמין לי שזו הצעה רצינית. שום מקום רשמי לא יניח
שאם יתן לכם 10000 מכונות משא באמת תשחררו מיליון יהודים."
אז הוא עשה את ההצעה שהוא מוכן לתת 100000 יהודים בתור
"מקדמה", ורק אז ידרוש תשלום 10% של הסחורה. אח"כ יתן מקדמה
נוספת של 100000, ושאוכל לבחר לי את היהודים שלי מאונג', מאושוויץ,
מטרזיוש, מסלוב', מכל מקום שארצה. גם הוא אמר (מה שכבר נזכר
ע"י ויס ליצני וקרומי? בשיחות קודמות) בפירוש ובחריפות שאינו
יכול להרשות עליה לא', כי יש לו הסכם עם ירדו המופתי
והבטיח לו זאת, אבל ברצונו לשלח את היהודים לספרד ושעלינו לקחתם
לאפריקה, לאמריקה הדרומית או הצפונית וכו'. הלכתי משם כמשוגע,
כל חברי הושה כבר חבו לי כי ידעו שנקראתי לאייכמן. זו היתה הפגישה
הראשונה של אחד מאתנו (של חברי הועדה) עם אייכמן. היו דיונים מאומצים
על ההצעה הפנטסטית - הסטנית הזאת בין כלנו, הלכנו מאחד לשני ולא היתה
לנו כל מחשבה אחרת אלא על זאת, כל חברי הועדה השתתפו בזה, הופרס
שטרן, נכבדי הקהלה הניולוגית, פורידיגר מצד האדוקים, כל
אישיות יהודית חשובה. אני ידעתי מה טיבם של ס.ס. ונצים,
שמעתי באזני: "אנו מוכנים לתת לכם מקדמה של 100000 יהודים,
אנו מוכנים לחבל מהגרושים ומההשמדות באדים" (שכחתי להזכיר
זאת קודם, גם זאת אמר אייכמן והודה בזה בהשמדות באדים),
לא מבחינה פיזית ולא מוסרית לא היתה לי כל זכות לחשב על שום
דבר שא הוצף מן "המקדמה", ידעתי שהמו' ימשך שכוועות, שביניהם
לא היו השמדות והוצאות להורג - זה כל מה שחשבתי. לא היה
לי מה לאבר אם אקבל מקדמה של 100000 יהודים ואם הגרושים

ע' 649

ע' 650

יופסקו בינתיים - לא חשבתי על כוונותיו ומטרותיו ולא החפנינתי בהן. נסעתי טבור' ב-18/5 דרך וינה וב-19/5 הגעתי לקוש'. ב-15/5 קבל אייכמן את פני בסעם האחרונה ואמר לי: אתה נוסע עכשיו, היום אני מתחיל בגרושים, כל יום 12000 יהודים, אבל לא אשמיר את היהודים האלה, אבל עליך לשוב במשך שבוע - שבועיים, כי לא אוכל "לשים את היהודים שלך לעולם על קרח", ואם יהיה חברה גמור להמשיך במו"מ הוכל לעשות זאת, אבל עליך למהר ולשוב, ואם לא תשוב ותגיד שהצעתך נתקבלה, אני מוכן לתת מיד את המקדמה ולהפסיק את הגרושים ולהחיל מההשמדות בגזים ומההשמדות בכלל. לא אמר לי כלל אז שהוא יפוצץ את אושויץ, לא אז ובצורה זו. אולי פעם אמר מישהו אחר זאת, אולי וויסליצני או קרומי, אבל אייכמן לא אמר לי זאת. במשך 4 1/2 חודשים נחקרתי יום יום 10-12 שעה על הדברים האלה ותארתי אותם בפירוט, ואינני יכול לתאר את כל השיחות האלה בדיוק בכמה דקות. היה מו"מ עם אייכמן. קרומי, וויסליצני, היו מאמצים מחדנו להוציא אנשים מהגטאות. הצלת אנשים, גם עבודת החלוצים ויח. מצד הגרמנים השתתפו במו"מ בענין זה אייכמן, קרומי, וויסליצני, קלגס, זיבוס, ועוד. כל הנציים האלה היו מאותו המין, בלי הבדל ביניהם. בכר אז שרם השתתף, בכל אופן לא הופיע כלפינו בתקופה ראשונה זו. כל הנציים הם חברה רוצחים, וזה היה שטק בו הוטל פעם על זה תפקיד לנהל מו"מ ופעם לרצח, פעם לגרש, ופעם להעמיד פנים יותר יפות, אינני יכול להגיד אם אייכמן יותר טוב או יותר רע מקרומי או מויסליצני וכו'. אם אחד שחרר היום 100 אנשים מביה"ס, לא יצא מזה שלא יהרג מחר 100 אחרים, והם קבלו מזמן לזמן תפקידים שונים, אחד לא היה טוב מהשני. את בכר הכרתי, אבל הוא לא מלא תפקיד חשוב באותה תקופה. התפקיד שהיה לו יותר מאוחר, להיות מנהל המחלקה הכלכלית של ה-ס.ס. היה באותו הזמן קלגס. אני כשלעצמי לא הייתי מסכים בשום זמן להעיד לשפכת אף אחד מהנציים האלה, אעפ"י שגם אני הבטחתי וגם הצעתי להבטיח להם איזה גמול אם לאחד המחלמה, אבל אני כשלעצמי אינני מאמין שאדם צריך לקיים את הבטחתו לנציים, אמנם ברצוני להוסיף שגם משפט זה לא רציתי להעיד, מפני שאינני חושב שאפשר להבהיר את פרשת הגבורה וההצלה אלא על חקירה מקיפה, אלא שמי שנקרא להעיד צריך להופיע - אבל ברצוני השוב לא הייתי מופיע בעד לטובת נצי. מפני שאני יודע שכל אחד מהנציים הוא רוצח ורשע, ואם הוא עזר לי, אין זאת אומרת שלא רצה אחרים. אינני עורך דין או משפטן ואינני יודע איך צריך להתנהג במקרים כאלה, אבל אני כשלעצמי לא הייתי הולך להעיד לטובת נצי. שמעתי על שטנדרטנפירר קורט בכר. ק' נסח באופן רציני ובאריכות לשכנעני שקורט בכר עשה פעולות חשובות ביותר להצלת היהודים ושמשכה זו היה צורך לעזר לקורט בכר או שיש לראות את קורט בכר באור אחר מאשר נציים אחרים. אותי לא הצליח לשכנע בזה. אני לא הייתי מעיד לשפכת נציים, לא לטובת קורט בכר ולא לטובת אף נצי אחר. ק' טען שהיו לא לו סבות לכך, אותי לא שכנע בזה ואני לא הייתי עושה את זה. הבטתי השקפה זו כלפי ק' לא פעם, גם עכשיו וגם לפני 7-8 שנים. היו לי כמה חלוקי דעות עם ק', וגם על שאלה זו.

ע' 651

ע' 652

ש. האם הציג ק' לך להעיד לטובת בכר?

(העד) התוכחנו על כך בהיוחנו בשויץ - ק', אני, אשתי, משה שוייגר וציונים אחרים שהיו עם, לעתים התוכחנו על כך.

ש. האם הוא שדל אותך להעיד לטובת בכר?

(העד) הוא נסח לשכנעני שהשקפתו היא נכונה. גם על זה עברו 8 שנים. משנת 1946. באופן כל כך קונקרטי אינני יכול לקבוע את הדברים - היו חלוקי דעות, הוא היה בדעה שכבר היה אדם יותר טוב ועזר הרבה ליהודים ושצריך לעזור לו וגם לנציים אחרים שהבטחנו את זאת להם, שצריך לעזר להם. על כל טענות מפני שהובטח להם. כמוכן לא הייתה שאלה של נציים כמו אייכמן, אלא חיו לנו וכוחים עקרוניים, השקפתו של ק' הייתה שלמציים שהתנהגו באופן יותר הגון בעמנים ידועים צריך לעזר, והשקפתי הייתה שלא צריך לעזר להם ושכלם יאבדו. קרוב לודאי שדובר גם על קרומי וויסליצני, אך אינני יכול לקבוע זאת בשבועה, אני מניח שדברנו על אותם הנציים שהכרנו, ובטח לא על אנשים כגון אייכמן. אינני יודע שק' פעל לטובת קרומי וויסליצני בנידבוג, אינני יודע זאת אפילו בנוגע לבכר, רק היו לי וכוחים אחר.

ע' 653

תמיר: אני מבקש שהעד יביא מחר את כל המסמכים שברשותו.

(העד) ביום שני אחר הצהריים הארוך שלי עמ'מסמכים אבד לי או נגנב לי, אינני יודע, בכל אופן אינני יכול למצוא, ויש לי מאות מסמכים שלא את כלם אוכל להביא, אביא את מה שאפשר. טרם הספקתי להודיע למשטרה, ביום ג' הלכתי לכל המקומות שהייתי כדי לחפש, בינתיים קבלתי קריאה מק' שלי ועל אשתי לבוא לירושלים לצורך המשפט, מאז אני בירושלים ולא הספקתי מסכה זו להודיע למשטרה. בארנק הזה היו המסמכים הבאים: המקור של יפוי הכח של הוטרם שרון ופרוידגר בענין שליחותי, העתק של ההסכם הארצי שנעשה 'בבקוש' בין השליחים וביני, והמקורות של 2 מכתבים של ויצמן, לאחד אין קשר לענין זה, ואחד מתאריך 29.12.44, ועוד ניירות אחרים וכמה לירות. יש לי העתקים מכל המסמכים הנ"ל ואמצא אותם.

ע' 654

בהסכמה נדחה לשעה 4 אחה"צ.

(-) ב. הלוי - נשיא

1.4

ישיבה אחה"צ, הופעות כנ"ל.

המשך עדותו של יואל ברנד, אחרי הזכרת שבועתו:

המשך XX (תמיר)

היו נוצרים אונג' שקראו "הייל היטלר", ויש שקראו "הייל סלשי", זה לא היה נהוג 100% כל זמן שהייתי שם, אבל אני כבר עזבתי במאי. בתקופה שאני הייתי לא היה הכרחי לכל נוצרי לקרוא הייל היטלר או הייל סלשי, נכון שרבים לא עשו זאת. בזמן הצעה אייכמן כבר היו לגרמ' אבדות ונסיגות קשות, הרוסים כבר היו בקרבת הקרפטים, שכחתי נקודה חשובה בדברי אייכמן - הוא אמר: "לא נשתמש במבוגרות המשא בחזית המערב, אלא רק בחזית המזרח" - זה היה נסיון בולט להכניס שריץ בין בעלי הברית, נכון שהמו"מ בין גיזי פליישמן וויסליצני נכשל מפני שהז'ונט לא המציא את הכסף הדרוש, את זאת ידעתי בזמן הפסקת המו"מ, הרי המו"מ התנהל בחלקו דרכנו, עד 1944 ידעתי זאת. בעבודה היו-יומית היו לשתים חלוקי דעות בין ק' והולוצים, הרי אי אפשר לעשות עבודה יום-יומית ללא חלוקי דעות, לא נכון שחלוקי הדעות היו בזה שהחלוצים הדגישו בריחה וק' הדגיש קו אחר, לא בצורה זו היה הדבר, החלוצים לא היו קבוצה סגורה מפני עצמה, היו ביניהם אותם הברלים כמו בין המפלגות הציוניות, היו המיד החוכים ביניהם כמה כסף תקבל כל קבוצה מפלגתית בתוך החלוצים, השאלה לא נגעה לכספי ההצלה כלל, אלא לכספי העזרה, בשביל פלטים שניצלו שם, ק' היה אולי קצת יותר מרוחק מהחלוצים מאשר אני, אני עבדתי יום יום עם החלוצים, זק' עסק יותר בעבודה הפוליטית, את הש החוכים בין ק' והחלוצים על כספי העזרה שמעמדו לחתלק בין החלוצים יישב על פי רב משה שוייגר, נכון שפרץ רבש כתב מכתבי תלונה על ק' לאי, אבל לא שאין לסמוך עליו, אני על כל פנים קראתי לפעמים מכתבי תלונה של אחד מוציגי החלוצים, אינני זוכר אם של פרץ רבז או אחד הנציגים האחרים של קבוצת החלוצים, כיום אופן על unreliability, ושרב

ע' 655

עלי להדגיש שהחלוצים היו מחולקים למפלגות ועל ק' היה אפשר ביניהן ולכן גם הותקף, אבל אף פעם לא היו מתלוננים עליו בחזר unreliable, באחת השיחות אמר לי אייכמן שמאז עשה לנו את הצעותיו והוא בקשר אחנו, הוא מרגיש יותר בטוח, כי הוא זקוק לנו כשם שאנו זקוקים לו, והזסיף: תהיה תוצאת המלחמה כאשר תהיה, אותו לא נתפוס לעולם, לדאבוני הוא צדק עד עכשו, הוטרם ששרן אמר לי וגם לאחרים ששר לו שלא הקשיב לנו מזמן, אחת האסונן של יהדות אונג' לא היה כה גדול, הוא לא התכוון לקו תי יוני, אלא ק' ההצלה, או הקו החיובי של הציונים לבעיות יהודיות - לא שנהפך לציוני מאורגן, הוא העמיד את עצמו 100% לשרותנו, ששרן, שהיה מושג של יהדות אונג' המתבללת, עשה כל מה שאנחנו הצענו ויעצנו לו, זה צריך להאמר לכבודו, סו"ס, הוא היה איש למעלה מבן 70, אייכמן לא אמר מה יקרה אם לא אשוב, הוא אמר מה יקרה אם כן אשוב, היה כרוך לפני כן, אז ואת'ב, שמטרת הגרמ' ושל אייכמן הייתה השמדת הסובסטנץ היהודי, הצעתה הייתה לשחרר יהודים אם אשוב, אך באופן אוטומטי היה פירוש

ע' 656

הדבר שישימו את היהודים אם לא אשוכ, כלי שדברים אלה נאמרו. זמן קצר אחרי השיחה הראשונה עם אייכמן הודעתי לקושטא על תכנית בואי, אינני יכול לענות בדיוק מהי הודעתה, היתה לנו חליפת מכתבים די הכופה. אינני זוכר כמה פעמים, אבל בודאי הודענו להם כמה פעמים, אינני זוכר בדיוק אם בחודש האחרון הנ"ל היה לנו שליח אישי. גם קבלנו תשובה. על בקשה להשיג לי ויזה קבלתי תשובה - זו התשובה האחרונה שקבלנו, ואת זאת בקשנו מבוד' - התשובה היתה: "יואל יבא נא, חיים יחכה לו". זו היתה התשובה על דרישתנו שמישהו מהנהלת הסוכנות יבא לקוש'. "חיים" - כמובן האמנו שהכונה לחיים וייצמן, כי זו היתה אפשרות ההצלה הגדולה ביותר. אייכמן דרש שאשוב ואודיע לו שההצעה התקבלה, הכונה היתה רק להסכמה עקרונית. על הפרטים לא דובר עם אייכמן. גם הודעה וגם הגרם' בחרו בי ולא במישהו אחר לטעם לקושטא, יש לציין שאז לא היינו בבוד' בזמנים דמוקרטיים של בחירות, אבל כל המפלגות מן הרביזוניסטים עד לשומר הצעיר ומן הניולוגים עד לחרדים הסכימו לנסיעתו אני ולא היתה כל הצעה אחרת, וקבלתי יפוי כח ומכתבי יפוי כח מכל המפלגות. אייכמן אמר לי: "מי משפחתך הפאר פה בתור בני הערובה? ואשתי היתה מוכנה להשאיר בתור בת הערובה. שתי מוינה לקוש' עם בונדי גרוס. בונדי גרוס לא היה בא כחנו, אלא צורף אלי ע'י הגרמ'. בוינה קבלתי דרכון גרמני על שם "אויגן בנד", עם כל יתר הפרטים שלי, ובלתי זכר להיותי יהודי, דרכון גרמני רגיל, שתקפו היה רק לנסיעה אחת הלך ושוב, לתקופה מוגבלת, אינני זוכר אם לחודש או ל-2 או 3 חודשים. הנהיגות לפי הדרכון היתה גרמנית, אעפ"י שמעולם לא הייתי גרמני. גם זו היתה הסוואה. סטנו באוירון דיפלומטי גרמני שטס בין וינה וקושטא כל שבוע. אינני זוכר שטלגרפתי, מישהו שלגרף. מבוד' לוינה הטיע אותנו קורמיי. איש מאנשי הועדה לא ליה אותי. לא הכרתי אישית אך אחד מהחברים בקוש', גרוס אמר לי שבקרבת שדה התעופה בקוש' באוטו הוא רואה את ברלס וגולדין, אינני יודע אם אלה היו שם באמת, הם לא נכנסו ואז לא נפגשתי אתם. לא היתה לי ויזה תודכית, התודכים לא רצו לתת לי לעזב את שדה התעופה, גרוס סדר ערבות ע"י תורכי עשיר ממכרו ויצאנו. הבנתי את המברק הנ"ל שהויזה סודרה, אבל בודאי לא יכלה להיות ויזה מוכנה על שם אויגן בנד, כי אני בעצמי לא ידעתי שאשא שם זה עד לעלות אחרות לפני שסתי. לא יכלתי לבוא רשמית בשם הגרמ', אלא בעזרת הגרמ'. כמובן לא "בטיול", לא היו טיולים מבוד' לקוש'. הראשון מאנשי הועדה בקוש' שפגשתי היה וניה פומרנץ, היתה לי כחבת המשרד הא"י, במלון "פירא פלס", לקחתי לי במלון זה חדר, ומיד נכנס אלי וניה. זו היתה שיחתי הראשונה עם יהודי בארץ נייטרלית. הוא שאל אותי אם אמת בדבר שמשימים את היהודים. כשבאתי מהתופת, היה מדכא בשבילי לשמע שאפשר להרחיק על כך. שלחנו הודעות רבות על השמדת היהודים, והודעות התקבלו, הרי היתה לנו חליפת מכתבים מיד אחרי שבאתי נקבעה הפגישה הראשונה עם הועדה לוח. מסדתי דו"ח ארוך, על כל מה שידעתי. כמובן אמרתי להם שבמשך שבועיים עלי לשוב. אדרבה אמרתי שבכר באוירון דיפלומטי הבא, בשבוע הבא, אשוב. בישיבה זו הוחלט לדאג מיד לבואו של חבר חשוב של הנהלת הסוכנות לקוש'. או שרת או גרינבוים או בכלל אחד החשובים ביותר. כן הוחלט שלא להודיע לאנגלים, זה ברור, אני דרשתי שלא להודיע לאנגלים. אחת ההחלטות היתה שוניה פומרנץ יסע מיד לא"י ויודיע לנהלת הסוכנות כדי שיבא מיד משה שרת, אם אפשר. לגתי בליה הראשון במלון "פירא פלס", וכן בכל הלילות. למחרת ראיתי את כל אנשי הועדה במלון, המיד ראיתי את כלם, חמיד היו לנו ישיבות, אין להבדיל בין ישיבה זו או אחרת. היו שם אבריאלי, שינד, אברבוך, ברלס, בדר, גריפל, קלרמן, לדרר, אנשי אגודת ישראל, ועוד. שינד, אבריאלי, בדר, אברבוך היו האנשים שבעקר היתה במעם אתם. נקראתי לחדרו של ברלס, שם ישבו פולנים, נציגי הממשלה הפולנית, והם חקרו אותי. אינני מאמין שמישהו היה יכול להמצא בקוש' בפרט שבא באוירון דיפלומטי גרמני, בלי שהרגול הבריטי שם ידע על כך. בוד' שבזמן המלחמה במרכז כמו קוש' ידע הרגול הבריטי כמו גם הרגול הגרמ' או הרוסי על המצאו של אדם כזה שם. כעסתי מאוד על כך שהוצאתי לפני הפולנים כדי למסר להם אינפ' על הפולנים בבוד'. הוחלט שאני וברלס נלך לשטיינהרד, השגריר האמריקאי באוקרה, בבוד' היינו סבורים שלשטיינהרד בתור יהודי יש לב יהודי ושם בכלל עלי לדבר עם אחד מבעלי הברית, ראשית כל לדבר עם שטיינהרד. הלכתי לרכבת לנסע לאוקרה, אינני זוכר בדיוק אם הלכתי לרכבת יחד עם ברלס, אני חושב שכן כי גרמס יחד אתו במלון. לא יכלתי לעלות על הרכבת, כי היו דרושים ניירות מיוחדים לנסיעה, רשיון מיוחד. לברלס היה רשיון, השיג לעצמו, לא השיג רשיון בשבילי, לא ידעתי מראש שחופץ רשיון כזה. והתורכים לא

ע' 657

ע' 658

ע' 659

הרשו לי לעלות על הרכבת, רצו לעזר אותי, אבל נתנו לי ללכת, הלכתי למלון, שם נעצתי מיד, המשטרה חתכה לי שם. כונדי גרוס לא היה אתי אז, לא רצה לבסע לאנקרה, הוא לא נעצר באותו הזמן, אלא יותר מאוחר. הובלתי לאולם גדול, כנראה משטרת הזרים, היו פקידים רבים שם, 20-30, אנשים רבים נכנסו ויצאו כל היום, תריסרים. אני חושב שבדד בקר אותי שם, אבל אינני בטוח בזה 100%, אני חושב שבא אחד מחברי הועדה אלי שם, אבל אינני רוצה להשבע שזה היה מנחם בדר. ביום. כי בלילה לבתי במלון. לא הייתי בתא מאסר, אלא רק באולם זה. אני חושב שהייתי באולם זה רק 2-3 ימים. יחד עם בונדי גרוס. בונדי השיג ע"י אשתו ומכרים שמיכות, גם בשבילי, אח"כ דבר עם השוטרים וכו', הוא סוכן המבין דברים כאלה, בסוף הודיע לי שאנו יכולים ללון במלון. אני חושב שבונדי סדר זאת, אפ"י שאין זה מן הנמנע שגם מחוץ סדרו את זה. איש מאנשי הועדה לא גר במלון, חוץ מבדר, וכשהגעתי למלון לא היה אף אחד מהם שם. טלפנתי לחברי הועדה שיבאו. הם הופתעו ע"י הטלפון שלי. אחרי 2 35 ימים אלה נעשיתי חפסי בקושט. יכלתי ללכת ברחובות בלי שוטרים. נשארתי בקושט חפשי בערך עוד 6-7-8-9 ימים. לא קבלתי מברק משרת, ולא מאף אחד. לא הודיע לי ע"י הועד שהתקבל מברק משרת שעלי לשוב לבורד, זה לא היה בצורה זו, אני רוצה להסביר זאת. חכינו יום-יום לבואו של שרת, היינו יחד על שעה, דברנו על כל מיני אפשרויות, לא היו הודעות פורמליות או ישיבות פורמליות, אף פעם לא עמדה שאלה שלא אשוב לבורד, היתה שאלה (מר המיר מפטיקו). חכיתי לשרת והוא לא בא. לא בקשתי לחזור לבורד, אלא לא היתה כל שאלה שאשוב, היה מובן מאליו שאשוב לבורד, בלי שום חלוקי דעות. כשנעצתי ע"י התורכים הם רצו לשלח אותי דרך היבשה בחזרה לגרמ, לא רציתי בשום אופן לשוב בדרך זו, כי א) לא פגשתי אף חבר ההנהלה בקושט במשך 2-3 הימים והנחתי שהרגול הגרמ ידע היטב ששום איש חשוב מאנשי הנהלת הסוכנות לא היה שם, ב) לא רציתי להגיע בחזרה לאונגור בלי חשובה, ג) לא רציתי לעבר בדרך היבשה, מפני שכמה משרדים גרמ לא ידעו על שליחותי הסודית ביותר, ויהיה בעינייהם חשוד מאד שיהודי בא בדרך זו מתורכיה, היו כודאי מחסלים אותי מיד, או מה שיותר רע - היה טראה לגרמ את אפס האונים או אפס ההתענינות של המוסדות היהודיים, העובדה שמגרשים אותי בדרך היבשה, לא היתה שאלה אם אני רוצה או צריך לשוב לאונגור כלל, אלא התנגדתי לגרוש כזה. הסברתי לבדר את הנסוקים האלה 100%. לאוירון הדיפלומטי השבועי הגרמני היו הרואות לקחה אותי בחזרה למי בקשתי, כך נאמר לי בבורד, ואמרתי זאת לבדר ולכלם. דרשתי שבחזרי אשהמש בדרך זו.

ע" 660

ע" 661

נדחה למחר.
 (-) ב. הלוי
 נשיא.
 כ"ח אד"ב חשי"ד 2.4.54
 כ"ז אד"ב 1.4.
 הופעות כנ"ל.

המשך עדותו של יואל ברנד, אחרי הזכרת שבועתו:

זה צלום (פוטוקופס) של מכתבו של וייצמן (מוצג ל"ו). זה צולם ממכתב מקורי של מר וייצמן אלי. המכתב צולם לפני זמן קצר, בערך לפני שבועיים. בפלסטניה בתל-אביב ברח' אלנבי, בקרבת ככר מגן דוד. אני מאשר שהצלום הוא העתק נכון של המקור 100%. המקור אבד לי ביום שני של שבוע זה, יחד עם ארנקי, באופן בלתי מובן לי. יש לי התזכיר שמר שרת עשה על הפגישה אתי, אבל איננו פה, כי בחפזון לא יכלתיו למצא הלילה, רק אמש בשעה מאוחרת באתי הביתה לת"א ובלילה לא יכלתי למצא במהירות את המסמך זה, את כל יתר המסמכים שמר תמיר דרש ממני אתמול מצאתי והבאתי, המסמך היה ברשותי לפני שבוא ובוזאי גם היום עודנו ברשותי. זה מסמך עברי, ויש לי מסמכים עבריים רבים ולא יכלתי למצאו במהירות הלילה. זה כתוב בטכונת כתיבה ומשתרע על 10 דפים בערך, יכול להיות 9 דפים או 11 דפים. המסמך הוא העתק, העתק חסם, לא חתום, על הדף הראשון יש ראשי תבות, אינני יודע של מי. אינני זוכר ממי קבלתי את ההעתק

מוצג ל"ו

ע" 662

הזה, ישנו אצלי זה 9 - 10 שנים, אספתי מאות או אלפים, לפחות אלף, ניירות בנוגע להצלה וזה אחד מהם. יש לי העתק מכתב שכתבתי לבדו, יש לי פה העתק-פחם של המכתב שכתבתי ב-25.10.44 למר נדר ולמר אבריאל יחד, את המקור שלחתי לשני אלה מת'א לקוש' -

תל: מתנגד להגשת העתק. העד בדר ענה לחברי שמקורות כל המכתבים במסרו לסוכנות. אין להגיש עדות משנה, כל עוד לא נעשו מאמצים למצא את המקור.

תמיר: מר בדר דבר על המסמכים של הועדה. שאלתיו על מכתב ששלח לו מר בדרנד ולא ידע עליו. מוצג 22 - העתק הוגש ע"י החביעה, בלי הוכחה שהמקור איננו. העד יכול להעיד זה העתק נכון של המקור.

תל: מוצג 22 הוגש ללא התנגדות.

תמיר: אני אחפש בפרטיכל את תשובתו של העד בדר, ועובר הלאה לפע עתה.

(העד) קבלתי לפני כמה חודשים מכתב מאהוד אבריאל, הוא נמצא אצלי פה.

תמיר: (לביה 'מש) אני דוחה את ענין המסמכים לסוף העדות.

(העד) הסברתי לוועדה שלי כל מה שחשבתי באותו זמן על המניעים האפשריים של הנציים לשליחותי. ואלה הם - הצעת הגמט' יכלה להיות נסיון להכניס טריז בין בעלי הברית; או - נסיון להוכיח שהאנגלים והאמריקאים רוצים למנע את הצלת היהודים ולהוכיח ע"י כך לעולם שהגורמ' נתמכים גם ע"י בעלי הברית במדיניותם של השמדת היהודים. או - נסיון לאסוף לעצמם "נקודות טובות" לאחר סוף המלחמה, כי זה היה "ערב נעילה" לגרמ'ן או - להשיב כספים לעצמם או לגרמ' או לקבוצה נציים לקיים את הנציים אחרי המלחמה; או - כדור נסיון לקבע את מדה השפעה היהודים, מאחד שחלק מהנציים סברו שהיהודים מפאחיים על המצמות, וחשבו שאם יציעו ליהודים הצלת כשרם ודמם יהיו מוכנים לתת את המלך בעדם; או - שבאמת היו זקוקים מאד לשמרים אלה; או - שכן רצו לקבע את חובתנו, כדי לעשות תכנית שלהם. יש הרבה אפשרויות. "נקודות טובות" - כונתי ליצירת "אליכיה". הרגשתי עצמי כעו'ד של מיליון אנשים המובלים לשבח, היה אסור לי להיות אוביקטיבי, השתמשתי בכל האמצעים, כשרים ובכלי כשרים, להציל יהודים, לא היה חשוב אם צדקתי בהשקפותי או באמצעי. היתה מעמסה על כתפי ע"י הצעתו של אייכמן בלי הכשרה לכך. בודאי עשיתי שגיאות רבות, אבל לא יכלתי לפעל אחרת. הועדה בקוש' היתה משוכנעת שכנוע מלא בנכונות שליחותי ובהכרח לעשות דבר בכל האמצעים, רוב הנוכחים בכך על הדו'ח שלי. בימים שהייתי תפסי בקוש' לא היה עלי ~~להתייב~~ להתייב יום יום כמטטרה. הכנתי עם בדר הסכם-ארעי שהיה עלי לקחת אתי לשם בחזרה. יש לי פה העתק של ההסכם הנ"ל - זהו (מוצג ל"ח) "מולדת" - שם כנוינו לנציגות בקוש', "מולדת" א"י. "הקים הממונה" = הגרמ'. מכאן = מא"י, הכונה לשרת וכו'. "אלף אלפים" = מיליון. "נתנים" = פרנקים שוויצריים, ע"ש נתן שולנד, שישב בשוויצ'. "שטפנים" = דולרים, ע"ש סטיפן וייז, "סחורה" - כגון לחם וכו', כל מה שישלח ליהודים, ישלח גם לגרמ'. עד כמה שאני זוכר נחתם זה ע"י מנחם בדר היים ברלס ועוד שלישי מהשליחים (הנצינים). (לביה'מש) "המועצה המרכזית" - היה לי יפויי כח מכל הארגונים היהודיים, "המועצה המרכזית" כללה את כל הארגונים היהודיים באונג', היה לי יפוי-כח מהמועצה המרכזית בחתימת הוועד שטרן ופרוידהגל, גם מסמן זה אבד לי. (לביה'מש) "מולדת" - זאת היתה החתימה שהודיעה לנו הנציגות בקוש' לבדו בחתימתם הרשמית, החתימה הרשמית הקודמת "וניה-מנחם-זאב" שהיתה נהוגה ב-1943 הוחלפה בחתימה "מולדת". עד כמה שאני זוכר חתמו 3 הנציגים את שמם ונוסף על כך היה השם "מולדת". כשנעצתי ע"י המטטרה רצו התורכים לגרשני דרך צוילינגורד, וברגעים שחשבנו שזה הכרחי שאגורש דרך שם, בקטתי שלפחות יתנו לי מסמן כזה, ואז הכנתי עם בדר את מוצג ל"ח. בשלבים המאוחרים יותר נשאו אצלי המסמן למקרה שמשנה שרת לא יבא לפני שאשוב לאונג' - כי המטרה לשוב לאונג' היתה תמיד מוסכת שמוכנת מאליה. במקרה של צורך יכלתי לפנות לצדדות הגרמ' שם, נוסף על ההוראה שניתנה למטוס הדיפלומטי לקחת אותי

ע' 663

ל"ח

ע' 664

בחזרה לפי בקשתי, אך לא הייתי פונה בעצמי לצירות אלא באמצעות
 בונדי. בסוף התברר לנו שמשא שרת אינו יכול לבוא, מפני שהתורכים
 אינם נותנים לו ויזה, כפי שנאמר. שמעתי מחברי הוועדה, חשבו
 ונאמר לי שהאנגלים מפריעים לו ואינם מאפשרים לו לבוא. אז
 נאמר לי שעלי לנסע לגבול הסורי-תורכי כדי לפגשו. ושאר הימים
 אחרים (1-2-3-4 ימים) אשוב לקוש'. נכון שאמרת לי לכולם שאינני
 רוצה לנסע, אלא שברצוני למנות לגורמ' ולשוב לבוד'. היה לי
 וכוח חריף אתו, ואחד ממוקי היה שיש לי ההסכם הארעי בידי
 ואני מבקש ממנו לתת לי לשוב. נכון שכולם אמרו לי שלא אדאג,
 שאשב עם יום-יומנים ושאלתי אשוב. בעקר נציגי החלוצים -
 אבריאל, בוד - היו בשבילי האוטורפיש העליונה, וגם ברלסט
 מובן שלהם נשמעתי, היו נציגי א"י. הם נחמו לי את הדרכון
 הגורמ' שלי עם ויזה ברטית לאלפיו. ויזה של עליה לא"י. היה
 ברור שזה היה למטרה שאפבר את הגבול באלפו ואפגש שם עם מר שרת.
 כרכבת בקרון-שנה נסענו אהוד אבריאל ואני. לפימטיב יודיעתי
 לא היה לי כל משמר ע"י שוטרים תורכים. דרכת פולמן, רק שינו
 ישנו בתא שעה אחד. הנסיעה ארוכה ימים מספר, אכלנו וישנו שם המעט
 שלא יצאתי. בתא השנה שלי לא היה אדם אחר, ואם בתא אחר היה
 יהודי תורכי חשוב או בלתי חשוב או לא, אינני יודע, אבריאל
 עזב את התא כמה פעמים ואני כמעט שלא יצאתי. אבריאל לא אמר
 לי שנוסע אהוד יהודי תורכי חשוב. כשהרכבת עברה את אנקרא
 עמדו בתחנה ה' גריפל וה' קלרמן והזהירו אותי שלא אמשיך
 בנסיעה, שם האנגלים יאסרוני. שהאנגלים רוצים רק למשך אותם
 למלכדת. נבהלתי מאד. ברור שבשבילי נציגי התנועות החלוציות
 היו אוטורטטה, ולא נציגי אגודת ישראל והרביזיוניסטים.
 דברתי עם אבריאל על האזהרה, והוא שכנע אותי שאוכל לנסע
 ושניע בשלום, באנו יחד לידי החלטה שאסע ואפגש את שרת
 בגבול, הוא היה בטוח שאשוב ואמר שיש להם הבטחות גמורות
 מהאנגלים שלא יקרה לי כלום. מאנקרה נסענו עוד הרבה זמן, אולי
 יותר מיום, עד לגבול. הגענו לאלפו. בגבול, בבור הורכנוניס,
 היה דרכון גרמ' קצה בולט, היינו עצבניים, אבריאל אמר לי, בערך
 שעה לפני שנעצרת: אם יקרה לך משהו, אם תעצר או יפריזו
 בינינו, אל תדבר עם האנגלים לבדם, אלא תדרש שמישהו מהסוכנות,
 מאהוד, יהיה נוכח. לא נכון שהוא אמר לי: עכשו אנחנו נפרד.
 אלא הוא אמר כנ"ל - "אם נפרד". אחרי חצי שעה או שעה או שעתים
 נאספת. עד כמה שידוע לי לא נאסר אבריאל, הוא לא היה בתא
 כשנאסרתי. זה היה ברגע שהגענו לאלפו. הוא ירד לסדר את המזודות
 או כדומה, וכשהוא היה שם, לקחו אותי מהתא. אני מניח שאלה
 היו אנשי הרגול הבריטי, אבל אינני יכול להשבע. כי לא הכרתיים.
 לקחו אותי לקסרקסין אנגלי. אחרי כמה שעות בא קצין אנגלי ורצה
 להתחיל בהקירת. אמרתי לו שאני שליח יהודי ומותר לי להעיד רק
 בנוכחות נציגי הסוכנות. זה היה בתאם להוראות אבריאל. הקצין
 הלך, ואחרי כמה זמן חזר ואמר לי: אנחנו מסכימים לדרישתך.
 את תחקר בנוכחות נציגי הסוכנות, אני חושב שאמר - "בנוכחות
 משה שרתוק", או "נציגי הסוכנות". אחרי שוב כמה שעות, יכול
 להיות למחרת בבקר, אני חושב שזה היה למחרת בבקר, בא קצין
 או שני קצינים והובילו אותי בג'יפ לדירה ערבית אלגנטית בה
 גרו קצינים אנגלים. שם הכרתי את מר משה שרתוק. כמה קצינים
 אנגלים היו שם. האיש השני מטעם הסוכנות שהיה נוכח הי - 99,9%
 לפי זכרוני - צבי יחיאלי, אבל איש זה לא היה חשוב בשבילי,
 לכן אינני בטוח בו, יכול גם להיות שזה היה אבריאל או אחר, עברו
 מאז 10 שנים. צבי יחיאלי, שהיה שם 99% כנ"ל, הוא היום מנהל
 כללי של "שהם" או צים". בבטחון 90%, אעפ"כ שאז זו לא היתה
 לי נקודה חשובה, אני חושב שמו שרת אמר לי שהוא מחכה לי שם כבר
 יום-יומים. היתה לי שיחה עם מר שרת אך לא בארבע עינים. היו
 נוכחים כמה קצינים אנגלים, בחורות שרשמו בקצרות, הנציג השני של
 הסוכנות (לפי דעתי יחיאלי), היינו 6-7 אנשים למחות. דברנו
 אנגלית, או אולי גרמנית, או מעורבת. הישיבה ארכה 10-12-14-16 שעות.
 יכול להיות אף 18 שעות. אינני יודע אם גם מר שרת רשם לו רשימות
 בשיחה, או אולי יחיאלי, אינני זוכר. היו לו כבר יריעות מדויקות
 קודמות ע"י וניה שנסע לשם, ולא יכלתי בשעות אלה להסביר לו
 את הכל בדיוק, אבל זכרנו בשעות אלה רק על השאלות האלה, והוא
 ידע את הכל. כמובן ההצעה של אייכמן היתה הבעיה המרכזית. היתה
 התרגשות גדולה, במובן החיובי של המלה. אכלנו ושתינו קצת באמצע,
 אבל זו בעיה שבלעה מן ההרח יהודי בכל נפשו, השיחה התנהלה בלי
 הפסקות חוץ מאכילה ושתייה קצת. נכון שבסוף השיחה אמר לי מר
 שרת שהוא מצטער שאינני יכול לנסע בחזרה צפונה, אלא עלי לנסע
 דרומה. אני התמרמתי על כך, וכל אחד התמרמר על כך. אבל הוא

ע' 665

ע' 666

הסביר לי שאין ברירה. נפרדנו, והאנגלים הוביתו אותי לקהיר, דרך א"י. בקהיר שמו אותי בחוילה שהפכו אותה למעין בית סדר פרטי. המקום עמד תחת משטר זכאי קפדני. היה לי חדר יפה מאד, המזון היה מצוין, היחס היה אדיב, שרות כמו במלון טוב, התיחסו אלי בכבוד. התחילו לחקר אותי. מאחר שכבר אמרתי את הכל כאלפו בנוכחות האנגלים, לא סרתי עכשו לדבר עם האנגלים. כשהעניין נמשך יותר מדי - סה"כ נשאיתי שם 4½ חודשים כמעט - יום יום חקרו אותי 8-10-12-14 שעות, קצינים שונים בבת אחת, באדיבות רבה ביותר, רגול בריטי, על כל שלבי העבודה והמחמרה וכל הפרטים - אחרי 8-10 ימים הכרזתי על שביתת רעב, אמרתי שעלי לשוב לאונג', משמידים שם אנשים. במשך שביתת הרעב המסכנת לדבר עם האנגלים, כי בזמנו נאמר לי שהאנגלים הם ידידנו, לא האמת! בכך 100%, אבל נכ"ז, אם כן במשך 17 ימי שביתת רעב (שתי בינתיים) דברתי קבלתי פתקה באמצעות הקצינים החוקרים מאהוד אבריאלי, שלא באעשה קשיים, שאעיד, ושעושים את הכל להצלחת שליחותי, הגרוש נפסק בחלקו. מכתב הרגעה, נדיקה שלא אאבד את עצמי, אני בטוח שהפתקה בין ניירותי, אך לא יכלתי למצאה. בפתקה נאמר שאיז את הכל (בחקירות), אך כבר לפני כן אמרתי את הכל. אחז האדונים שהיו נוכחים בתוך החקירה היה, כפי שנאמר לי, לורד מוינ. הוא נתן לי מעין תשובה על הצעת אייכמן בדבר מיליון יהודים:

ע' 667

"What shall I do with this million of Jews, where shall I put them?"

נפגשתי עם מיליון יהודים, אבל לא במובן עדות במשפט. שיחתנו הוא נכון במובן הספרותי, אבל לא במובן עדות במשפט. אין בו טלופים, למעשה הוא נכון. האנגלים הודיעו לי שבשבת ידועה טיסו אותי לתורכיה ומשם אוכל לשוב לאונג', כן אמרו לי שלא אקבל תשובה בקהיר על הצעת אייכמן, אלא בא"י יכנס משהו מהסוכנות למטוס ויאמר לי מה תהיה תשובתי לגורם. כשאמר לי זאת, הפסקתי את שביתת הרעב. בזמן הרבה יותר מאוחר, זמן קצר לפני שחרורי, כתבתי מכתב להנהלת הסוכנות; עד עכשו הנחתי שידידים מעבבים אותי, אך אני רואה שאולי עמי מעבבים אותי, ואם לא ישחררו אותי במשך ימים אחדים, שוב אתחיל בשביתת רעב ואף אנסה לפרץ את המשטר דרך הכידונים, הוספתי שאני כותב זאת למרות שהצנזורה תקא את מכתבי. עוד לפני שחרורי בקרתי כמה פעמים את ג'ומב, יחיאלי, קולק, ואחרים מאנשי הסוכנות הודיעו לי לפעמים שאני מוזמן לארוחת צהרים, ומהחווילה הובילו אותי קצינים אנגלים באוטו ללון שפרד או מטרפול, ושם פגשתי את הנ"ל, ממנהיגי הסוכנות וההגנה. הקצין שנשע אתי הלך לו, ודובר שבעוד כמה שעות ישוב לנסע אתי בחזרה. זה קרה 6-8-10 פעמים. גם החקירות שהזכרתי היו בחלקן בצורה זו, הביאו אותי ל"מועדון המצרי" למשל ושם בפנה ישבו איזה 10 קצינים בריטיים והמסירו עלי שאלות, בעת שחרורי הוחזר לי המכתב שכתבתי לסוכנות כנ"ל, האנגלים הכניסו אותי לרכבת בלויית קצין, שאצלו היו ניירות בשבילי, שלפיהם הייתי כאילו גם אני קצין בריטי, וכך הביאו אותי האנגלים לא"י. מעין "פליה ב" הגיעתי לירושלים, הובילו אותי למלון המלך דוד, שם היו אנשי הרגול הבריטי, שלפנתי לסוכנות עם טדי קולק, ונסעתי לסוכנות. אחרי זמן מה הוחזר לי הדרכון הגרמני. שחרורי היה באוקטובר. האנגלים אמרו לי "אנו מביאים אותך לא"י, שם תוכל להתייעץ עם הסוכנות ולנוח ולנסע אח"כ לכל מקום שהסוכנות תחליט. אני חושב ש"כל מקום" כלל גם אונג', אינני בטוח שהאנגלים אמרו לי את האמת, אבל כך הבנתי מה שאמרו לי. פניתי לסוכנות ובקשתי לשוב לאונג', בוד' כבר היה בבושה ורציתי לנסע לאוסטריה ולכל מקום שאפשר להציל יהודים. חזרתי בסוף אוקט' ואז בוד' כבר היתה מוקפת לגמרי (נכבשה בדצמבר) ואינני חושב שהיה עוד אפשרות טכנית להביא אותי לבוד'. הדבר לא בוצע, אפ"י שלא סרבו מעולם. היו מתריסר הצעות - שאסע לשויצ', לאוסטריה ועוד, אבל שום דבר לא בוצע, רציתי לגמר את מה שהתחלתי, יתכן שקולק גם פעם הציע לי שאחרי המלחמה אסע לאונג' לשפל בפליטים, אבל אינני זוכר זאת.

ע' 668

ע' 669

ש: האם זה תזכיר שהגשת לסוכנות היהודית בזמנו?

תל: מתנגד להגשת המסמך, אינו כשר, משום שמר המיר קבל אותו באופן בלתי חוקי מן העד באחת מ-7 הפגישות החשאיות שלו, באותה תקופה שלא ותרתי על העד בעד תביעה אפשרי ומר המיר דוש שאשמינו כעד תביעה ודרש ממני בסוף להחליט בחיוב או בשלילה בטענה שאחרת אינו יכול לבוא במגע עד העד. התערבות בעדים. בזיון

ע' 670

ביה"מ. לוקח מהעד שלי מסמכים ומעלים ממני. עבירה פלילית על סעיף 124(ג) חק פלילי לא רק עבירה על האסיקה המקצועית.

כרך 16, שנת 1652, ע' 167. אינני

Journal Criminal Law

מפחד מתוכן המסמך, אבל אני מבקש להחליט על השאלה העקרונית, הנהלה בלתי הוגנת של המשפט, לא אתנגד להגשה זמנית, אבל אבקש להחליט בפה"ד על אי-כשרותה המסמך.

תמיר: חשבתי בסיכומי להביע התנגדותי על היותי נרוש מדי, חקיף מדי. כל מה שעשיתי עשיתי מתוך נאמנות גמורה לאסיקה המקצועית והצבורית. ע' 40/1 - "יואל ברנד אינו נמצא בארץ" - מר תל רימה, אז היה בארץ.

העד (לשאלת מר תל - ברשות ביה"מ) יום לפני 18/2/54 הועתי לארץ.

תמיר (ממשיך): תנועותיו של העד היו ידועות לתביעה הכללית ע"ק ואשתו.

העד (לביה"מ) - כ-17/2 אחה"צ יצאתי מנמל חיפה, בערב בשעה מאוחרת נסעתי לת"א, אני בטוח שב-18/2 מר קסטנר טרם ידע שאני פה. אשתי לא ידעה שאבא, אלא שבאחי, אף אדם לא אדע מתי אבא, כל אחד ידע שאבא במקום או במאחר.

תמיר (ממשיך): אז אמרתי שיואל ברנד לא הוזמן כעד ע"י התביעה, ולא היתה תגובה לכן. את פגישתי עם ברנד וגם אדם שלישי, לפני השבועיים. שאלתי הראשונה למר ברנד היתה אם הוזמן כעד התביעה, תשובתו היתה שלילית. כשאמרתי לו שיתכן שאזמין אותו כעד, ענה לי העד שלא יתכן שיתכנו לו להעיד, בצורה זו או אחרת ימנעו את עדותו, לא ירשו לגלות את הדברים בא"י. העד שכנע אותי שהתביעה הכללית לא תזמין אותי, וכי עדותו תהיה נגד אינטרס התביעה הכללית. כל זה הספיק לי לבוא במגע ובדברים אחר. עד היום לא קבלתי מהעד בשיחותי אחר את כל האינפורמציה שרציתי. נפגשתי אחר 7 פעמים, ולא היה עד שלי הייתי שואל אותו על כל הענינים, היה מצדיך ימים ולילות, עשרות שעות. באחי אחר בדברים על האפשרות שיעיד בעד סגוריה, ואעפ"י שלא נטה לכך ואמר שאינו רוצה להעיד, היה ברור שיתכן שאזמין אותו כעד. כל עוד לא הוזמן עד רשמית ע"י אחד הצדדים זכאי כל צד לבוא אחר בדברים, אחרת תפגע זכותו של אחד הצדדים. עד לפני שבוע ימים לא עלתה שאלת עדותו של מר ב' מטעם התביעה באותה צורה שתאר אותה מר תל, והשיחות שלי התנהלו לפני כן. אז בקשתי לדעת סופית אם יהיה עד התביעה או לא, לפני שאעשה את המלאכה היסודית. הייתי במטבח מיוחדות - חששתי מאד לעדותו, והייתי מוכרח להסתיר את העובדה שנפגשתי אחר. אני מוכן להעיד בשבועה על סבות החשש, שהיה מוצדק לחלוטין. מר תל הודיע בביה"מ שידוע לו שאני מנהל מו"מ עם מר ב'. התביעה ידעה אפוא על מועדי עם מר ב'. כשבקשתי החלטה סופית מהתביעה, כדי לאפשר לי לעבר עם מר ב' בתור עד שלי על כל החומר המפורט. ויום יום דחה מר תל והשתמש בתשובה. מעולם לא הצהיר שמר ברנד יעיד בשם התביעה, אלא אמר בימים האחרונים שיתן תשובה מחר-מחרתיים. לפני שבועיים אמר שמה שהיה בקהיר אינו מענין, משאיר את העדים האלה לסניגוריה. עוד שלשם העיר שהעדות "לא תהיה רלבנטית והוא יתנגד לשאלות אלה. לא היה שום בדיון בי"מ. אין לגלות את קו ההגנה. מעולם לא אמרתי שלא נפגשתי עם ב'. מלאתי חובתי כלפי מרשי. הטענה שעשיתי אינו עבירה פלילית ולא על האסיקה המקצועית, אלא להפך - בתחום תפקידי. לא פניתי אל עד שהוזמן מטעם התביעה. הפרחת אפשרויות בפני ביה"מ שאולי יזמין אותו אינו יכול לחסם את הדרך. קבלתי ממר תל רשימת עדים, מר ב' לא היה בה. השאלה אינה יכולה להיות מהם מוכרעת בשלב זה, יתכן שצריך לשמע עדויות על כל הפרשה. לפיכך לכשרותו של המסמך קובעת אמתותו, השה עדות שניתנה באופן חפשי, גם אם לא בהתאם לחק. העד מסר לי את המסמך ברצונו החפשי.

ע' 671

ע' 672

"Known circumstances", "relative triviality", "not necessarily מעולם הרושתי מצדדי שהיו כל כך כמו ה"י ו"י indistinguishable". לביה"מ עובדות היסטוריות, שבלי הנהלה זו של המשפט ע"י הסניגוריה לא היו מתגלות.

ה ח ל ט ה

אין עלי לשפוט כאן על התנהגות הסניגור מבחינת האטיקה המקצועית.
לפי דעתי אין לכאורה מקום לשענה של עבירה פלילית, והמקרה
אינו נראה לי בגדר העקרון של משפט
Turnbull (1952 JCL 166).
לפיכך אני מחליט לקבל את המסמך ככשר. הודע.

(-). ב. הלוי
נשלא.

ע' 673
מוצג ל"ט

(הערך) מסמך זה הוא תזכיר שכתבתיו כמה חדשים אחרי הגיעי לא"ס
והלקחיו ב-50 אקטמפלרים בערך לחברי הנהלת הסוכנות והמוסדות
ואישים חשובים (מוצגים ל"ט). אשר לקטעים המסומנים ע"י הסניגור
בעפרון בצד בע"מ 3, 4, 9, 10, 11, 13, 15, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33,
34 - כל מה שכתבתי ככתבתי לפי מיטב ידיעתי, אבל על לציין
שהייתי שליח של מאות אלפי אנשים שנדונו למות, ולא יכלתי להיות
אובקטיבי ואסור היה לי להיות אובקטיבי, אבל תפקידי היה להציל
יהודים, לכן נאלצתי לכתב כפי שכתבתי, לצעק, אף לקלל, ואולי
יוכלו להוכיח לי באופן מדעי שלא הכל הכון, אבל כך האיתי
נאלץ לכתב מהספה הנ"ל, למטרת הצלת בני אדם. הסתייגותי נוגעת
רק למסקנות, עובדות לא נכונות בודאי לא אמרתי ביודעין, כמובן
אפשר לראות עובדות באופן שונה. כתבתי עוד תזכירים ופניות
רבות לאותה מטרה, מוצג ל"ז. קבלתי מד"ר ויצמן בתשובה על
פניה שלי אליו. לתשובה זו הכיתי לפחות כמה שבועות. עד כמה שאני
זוכר לא היה ד"ר ויצמן בארץ כשבאתי לא"ס, פניתי אליה כשנא
לארץ, שלחתי לו גם מברקים ארוכים בהיותו בחו"ל, אך אינני
יודע אם זה היה לפני כן או אח"כ. כן פניתי אחרי חזרי מקהיר
אל בדר ואכריאל באתון וזון, וגם שיעשו דבר למשפחתי - אשתי
ויילדי ואמי, נערכה לי מסכת עתונאים. שמו לפני קפה ועוגה
כנהוג בא"ס, צעקתי שאינני רוצה שיסעי דונלי בקפה ועוגה בזמן
שחברי באונג' מושמדים, ומיד עזבתי את מסבת העתונאים בלי
לדבר כל דבר אחר, זה היה כחדשיים אחרי חזרי כשנשלחו היהודים
באונג' ב"פוסטריש" ונהרגו, נגד זה הועקתי באותה תקופה את
הישוב והייתי מרוגז ומרוגז ולא שלמתי כרולס, הרשמית על
שיחתי עם מר שרת - אינני יודע אם קבלתי מהמוסדות, אינני
זוכר ממי קבלתי, אני אוסף חומר רב מכל מקום, אלפי דפים,
אילו היה לי כסף הייתי מנסה לחבר ספר ולקבץ בו את האמת
ההיסטורית. מעולם לא היתה לי בקוש' כונה שלא אשוב לבד.
היו זמנים שלא רציתי לשוב בדרכים מסוימות ע"י גירוש משרתי
לשלח גרמ', והיו זמנים שרציתי לשוב לבד בדרך סינוב דרך
אלפו, אפילו דרך א"ס. אינני חושב שבזמן נסייעתי לאלפו ידעתי
בכלל על מציאותה של אלפונדובר על נסייעה דרומה, פגישה עם
שרת, גבול סורי. היה ברור שנסעתי לגבול הסורי, לא הייתי
מקורר שום קשי לו הייתי צריך לנסע לא"ס, עוד 12 או 24 שעות.
לי היה ברור שהפגישה תהיה כגובל, אך זה בכלל לא היה חשוב
בשבילי, בלי להיות קשור בשבועתי הייתי אומר שהרכבת הגיעה לאלפו
בבקר ושלמחרת בבקר התחילה השיחה עם מר שרת, אך כאמור אינני
יכול להתחייב על שעות, אלא רק על מאורעות ממשיים. כתבתי כל
מיני תזכירים אח"כ, התחננתי, איימתי, הכל - אני בטוח שיש
תזכירים יותר חריפים מהנ"ל וגם פחות חריפים. לא היה לי מגע
עם ד"ר ק' מאז תחילת 1948 עד שחזרתי עכשיו מאירופה. למרות
מאבקים לא הצלחתי עד אמצע 1946 לנסע לאירופה. הפגסדות היהודיים
אמרו לי שהם עושים את הכל כדי לשלח אותי לאירופה, וכל פעם
קבלתי תשובה שאיזה מקומות אנגליים או אחרים מונעים את
אפשרות נסייעתי, ובצדק או לא בצדק האשמתי את המוסדות היהודיים
לעתיים קרובות שאינם עוזרים לי במדה מספקת, הייתי במצב נפש
כה שתמיד צעקתי וקללתי כל אחד מהמנהיגים בכל הזדמנות, יהיה
זה דובקין או שרת, ואינני יודע אם צדקתי בזה או לא. מוצג ל"ט
31/2 - אינני בטוח אם נכון שנאמר לי שהמברק היה מירושלים,
אולי היה מברלס מקוש', יתר הדברים נכונים. נכון שהתקופה
הזאת אינה עוזבת אותי, נשארה תמיד בראשי, ## זן לא היה ענין
שאדם יחיד יכול לשאתו. זו היתה הסבה הפנימית העקרית שהצטרפתי
ללה"ס. אעפ"י שבלבי נשארת בעצם "מפא"י"ניק", כפי שהייתי תמיד.

ע' 674

ע' 675

ע' 676

תמיר: גמרתי את חקירת שתי וערב.
XXX(תל)X

ע" 676

תל: השעה היא מאוחרת (2.25) וחקירת החוזרת תהיה ארוכה.
מפני משפט רצה הקבוע בבאר שבע החל מ-4.4 נדחה לאחר הפגרה. - לכ"ו ניסן תשי"ד 26.4.54.

(-) ב. הלוי
נשיא
כ"ח אדר"ב תשי"ד 2.4.54

נדחה בהסכמת ל"א אייר תשי"ד 13.5.54 (ר"ה החלטה בלשכתו על בקשת הדחיה של נציג היועמ"ש הנמצאת בתיק).

(-) ב. הלוי - נשיא
היום י"א ניסן תשי"ד
14.4.54

מפני הצורך הזדוהף לגמר משפטים קודמים נדחה ל-
כ"ט אייר תשי"ד 1.6.54 והודע לבאי כח הצדדים, היום
ו' אייר תשי"ד 9.5.54

(-) ב. הלוי - נשיא

ע" 677

כ"ט אייר תשי"ד 1.6.54

הופיעו היועץ המשפטי, תל, המיר.

המיר: הנאשם נמצא בבית חולים ל 2-3 ימים. מניש תעודת רופא.
מניש בקשה אישית של הנאשם כי המשפט יתקיים בהעדרו של הנאשם.
יש כל הסכויים שיופיע ביום א' הבא. תקנה 267. ביה"מש כבר
פעם אפשר לנאשם להעדר.

יור"מ: פק' פרוצדורה דחופה 1935 ביה"מש דן פעם בהעדר הנאשם
בהסכמת כ"כ הצדדים. אך ביה"מש לא יעשה זאת, כשאין התביעה
הכללית מבקשת זאת. החק הנ"ל חל על מקרה שהנאשם בוחר שלא
להופיע.

תמיר (לשאלת ביה"מש): תקנה 6-א - החלו עדויות, ביה"מש לא ידחה
אלא אם ייגרם עוול דין. אני מבקש להמשיך, אני אחקור את העדים.
אין צורך בנוכחות מרשי, אין זה דיון שלא בפניו.

יור"מ: 6-א(3) - בלי הופעת נאשם אינה נזכרת - הוראות מיוחדות.
בדעה להביא בימים הבאים הוכחות הננגעות אישית לנאשם, ייגרם
עוול דין אם לא יהיה נוכח, אם ביה"מש ירצה לסיים את העדות של
העד הנוכחי, אף כי עלי להתנגד באופן פורמלי. הדבר בשקול דעת
ביה"מש. אך אבקש לא להמשיך בעדים נוספים.

ע" 678

החלטה: לגמר לעת עתה את שמיעת העדות של מר יואל ברנד, על
יסוד בקשתו של מר תמיר לשחרר את הנאשם זמנית מהופעה
אישית. בסוף עדות זו אתן החלטה נוספת. הודע בפני מר תמיר
והיועמ"ש בפומבי כ"ט אייר תשי"ד (1.6.54).

(-) ב. הלוי - נשיא

העד יואל ברנד, אחרי הזכרת שבועתו: -

X X X (תל) זה אחד המברקים שאנחנו שלחנו מבוד' לקושט' (מוצג
52), "יואל" - אני. "יוז" = יוז' וינינגר היה סוכן הרגול
הנגדי הגרמ'. אבל לא הוא נסע, אלא בונדי גרוס. מפני
שאיכמן קבע אותו. היו חנוכים בין הקבוצות הנציות, לבונדי
היו קשרים עם אייכמן, לכן הוא נקבע ללוות אותי ולפקח עלי.
אייכמן קבע אותו לתפקיד זה. וינינגר נעצר ע"י קבוצת אייכמן,
ימים אחדים לפני עזבי בוד'. זאר שבא משוויץ והכיל 280000
פרנק שויצ' ו 57000 דולר ו 30-40 מכתבים, ביניהם מכתבים
שנכתבו בקלות דעת מסוכנת - קבלתי מידי אייכמן, מאחר

ע" 679

שבונדי נתן אותם לאייכמן. זה סימן ליחסים בנייהם. כנראה היו יחסים טובים.

ש: האם היו חייך בסכנה בקשר למשפט זה?

תמיר: מתנגד. אינה נובעת מחקירת שתי וערב.

יו"מ: אם אינה נובעת - אבקש מבית המשל, לאור הצהרותיו הקודמות של מר תמיר.

תמיר: אם ביה"מש ייענה לבקשה, אבקש רשות להוסיף שאלות מספר.

החלטה:

בסוף העדות אחליט, אם אשאל שאלות כנדון זה. הודע,

(-) ב. הלוי - נשיא

(העד) בקוש' היה איש בשם חיים - חיים ברלס. ב"כ המשרד הא"ש.

ע' 680

לביה"מש: לא ידוע לי על כך שחיי היו בסכנה בקשר למשפט זה. גם לא אמרתי זאת אי פעם, אלא אמרתי שלפי דעתי ייעשה הכל כדי שלא לתת לי להעיד במשפט זה, לא היתה לי הפתעה נעימה, אבל הפתעה, שכן ניתן לי להעיד. ברצוני להוסיף דבר לעדותי - להבהיר נקודות אחדות. בישיבה הראשונה הוחלט לפי בקשתי לא להודיע לאף אחד מבעלי הברית, לאו דוקא לאנגלים לא, אלא לאף אחד לא - חוץ מהשגריר האמריקני שסיינהרד - שבקשתי לדבר אתו מפני שהוא יהודי. אני משוכנע שלא אבריאל ולא אחרים לא ידעו שאעצר באליפו, כל הזמן דברתי אתם, ועם אבריאל שוחחתי עד לגבול, ואני בטוח שאיש מהם לא רימה אותי - זה אינו בא בחשבון כלל. משה שרתוק בהודיעו לי שעלי לנסע דרומה היה מרוגז מאד על החלטה זו, טען נגד זה וניסח לפחות להשיג שאלות אחרות, גם הוא נרוגז מאד על שהאנגלים מנעו ממנו לשוב לבדו, הרי גם הוא ידע שמגרשים 12000 יהודים כל יום, היה רצון טוב בהחלט מצדו.

ע' 681

(לתמיר בברשות ביה"מש)

יתכן שאמרתי למר תמיר שאני חושב שהולכים (עוקבים) אחרי. אמרתי למר תמיר שאין זו אמת שיש פשע ביוזעין, והזהרתי אותו מלשאל אותי שאלה זו כי אין זו אמת, אלא אמרתי לו שכתוצאה ממה שקרה בגרם אסון הגובל בפשע, אבל אמרתי כפירוש שאיש לא פשע ביוזעין, אלא שנעשו שגיאות גדולות. לא דברתי עם סדי קולק לפני עדותי. דברתי עם אהוד אבריאל, אך לא הובאתי אלינו. כן דברתי עם מר תל, לא עם כל אישיות רמת מעלה יותר. דברתי עם אהוד אבריאל באופן כללי על עדותי, כן החלפתי אתו מכתבם במשך השנים, ותמיד אני משוחח אתו על נושא זה. גם יום-יומים לפני עדותי - הוא מכיר את טענותי והשקפותי. עם טדי קולק דברתי לא לפני עדותי, אלא אחרי עדותי. ועם שום אישיות יותר גבוהה לא דברתי.

ע' 682

יו"מ: העד הבא יוכיח זדון (malice) בפרטום - אוכיה ע"י פרטומים ומסמכים. אבקש לראות זאת להופעת הנאשם. אוכל לנסות להביא את העד אבריאל היום.

תמיר: אני מבקש זאת.

החלטה: לפי תקנה 13 לתק. ביה"מש המחוזיים (משפטים תכופים) כפי שתוקנה בק"ת 449 אני ממנה את הגב' מרים ברנשטיין, מוסמכת למשפטים, המתמחה בביה"מש המחוזי, לרשום את הפרוטוקול במדה שאני לא ארשום אותו בעצמי.

(-) ב. הלוי

הודע.

נשיא

לשאלת ביה"מש: ליועה"מש אין התנגדות לשמיעת העד הבא מטעם היועץ המשפטי בהערך הנאשם.

עד מס. 17 לתביעה, אהוד אבריאלי נשבע:

לשאלות היועץ המשפטי אני איש נאות מרדכי. אחרי קום המדינה הייתי ציר ישראל בצ'כוסלובקיה. לפני כן הייתי ציר ישראל ברומניה ואח"כ מנהל כללי של משרד ראש הממשלה ואח"כ מנהל כללי של משרד האוצר. בשנת 1944 הייתי שליח המוסד לצ'כוסלובקיה ושליח המח' המזרחית של הסוכנות, מרבית השנה בליתי באוסטמבול, טורקיה. בחודשי מאי-יוני 1944 הייתי באיסטמבול. הייתי גם נציג מח' מדינית של הסוכנות היהודית באיסטמבול, חוץ מאשר שליח המוסד לעליה. זוכר היטב את יואל ברנד. המברק מוצג 52 מוכר לי. המברק נתקבל בקשטא מבודפשט. עד כמה שזכור לי היחה לבו לפני כן ידיעה שמישהו מאנשי ההצלה והעזרה בבוד' רוצה לבוא לקושטא בקשר לדבר חשוב אך זו היחה הודעה ראשונה בה הופיעו שמות של אנשים שרצו לבוא לקשטא. לא היחה לא ידיעה מדויקת לשם מה הם באים, אך, הידיעה הראשונה היחה על הרצון הכללי לשגר שליח - באה בתקופה חמורה ליהדות הונג' והבנו שהם רוצים לשוב שליח בקשר לעבודות הצלה בקשר לשיאה שהיחה. אינני זוכר בדיוק תכן ההודעה הראשונה, אך אין לי ספק שהשתמע מהודעה הראשונה שמישהו רוצה לבוא לאיסטמבול נוכח החמרת המצב באונג'. הקשרים לפני כן בינינו לבין יהדות אונג' בעקר מכתבים. כמוכן נודעו לנו דברים יותר מקיפים, יסודיים, בבורים ע"י אנשים שהצליחו להוציא מאונג' ורומניה. לא היה קשר מכתבים באמצעות קשר פחות או יותר קבוע, מתמיד, במשך כל השנים האלה, לא בתאריכים קבועים, אך באופן מתמיד. היו לנו קורירים, כל אדם שאפשר לסמוך על מהימנותו, וחשבונו בין הסוחרים שהגיעו לאיסטמבול, ואנשים שיכלו לנסוע מארצות ניוטרליות לאונג', ואנשים שנתנו להם מתאימה לכך וכן בקורירים דיפלומטים של ארצות ניוטרליות ובאנשים שנשלחו אלינו ע"י אנשינו בהונג', שהיו לרוב סוחרים או אזרחים ניוטרליים או סוכנים של אחת מארצות הכבוש, רובם סוכנים אונג' ובתור שכאלה הם שרתו את שני הצדדים אך היחה להם אפשרות לנסוע הלך וחזור בין אוסט' לבודפשט.

ע' 683

שמות של קורירים ששרתו שני הצדדים: הראשון - ארוך פופטקו, יוז'ף וינינגר, בנדי גרוט שקראו לו גם "אנדרי גורדי" והרבה אחרים. ונינגר היה אוסטרי מלידה, נוצרי, ארי. בנדי גרוט - יהודי אונג' שפעל גם לפני המלחמה במקצועות דומים ושמו הלך לפניו בכינוי "מלך מדיכס המרובדים הפרסיים", מבריה מקצועי. וכשפרצה המלחמה והיה זקוק למשענת כל שהיא הציע שרותיו למשטרה החשאית האונג'.

(לבה"ש) בנדי גרוט היה ידוע לנו כאיש "ההדק" ועם כבש הונג' ע"י גרמנים ב-1944, היה גרוט בשרות הגרמנים זה ידוע לי ממנו. הבלדרים הללו קשרו בינינו לבין ועד ההצלה באונג' האיש הראשון מועד ההצלה שהכתי אישית - יואל ברנד כשהגיע לקושטא לפני כן לא אך ידעתי שמוהיחם והיינו בקשרים קבועים אתם. פעולתנו לפני שברנד הגיע היחה מוסתתת על כמה יסודות. רצינו קדם כל לקבל ידיעות, כדי שנוכל על פיהן לפעל בעצמנו ולהפעיל אחרים רצינו לשלוח לאנשים, ושלתנו, באמצעות אונג' בעקר גם לגלויות אחרות איננו על מאמצים הישוב, והעם היהודי ושל אחרים, כדי לעודד את היהודים ולחזק רוחם בשעת מבחנם. קראנו להם להתקוממות במקומות מסוימים, לא על דעתנו אלא על דעת אנשי ההגנה שהחליטו על כך. דאגנו לעליה באמצעות הסרט' שעמדו ברשותנו, ומתחננו דרכים נוספות, מלבד העליה הרשמית, כדי להעלות יהודים מארצות כבוש לא"י ושלתנו כספים לאונג' ולמקומות אחרים, כדי לממן קיומם של הנצרכים וכדי לאפשר פעולת אחרות שמצרו לנחוץ. ע"י מתן סרט' ובאמצעות עליה ב' הצלנו מספרים מוצעים בקטנותם. קשה לעשות חשבון מדויק. על אף המאמצים הנחששים, עלו ממש, באמצעות קושטא באותה תקופה כ-10,000 איש. אך לא אמרנו נואש כשראינו שאין להוציאם מארצות הכבוש ממש, אלא רצינו להעביר מארץ יותר מסוכנת, לפחות מסוכנת, ודאגנו למתן תעודות ניוטרליות כדי לשמור על חייהם של יהודים אפילו אם לא עלה כדינו להוציאם מגבולות הכבוש. ולכן יש להניח שמספר הנצולים עלה בהרבה על מספר אלו שעלו ממש לא"י באותה תקופה.

ע' 684

ברנד הגיע לקושטא. קבלנו המברק מוצג 52 ונסינו להבטיח שברנד ויוז'ף, הכונה היחה לוינינגר יוכלו לקבל ויזות טורקיות כבואם. לפני כן לא קרה לנו כזאת עם בעלי דרכונים גרמניים. הינו ידועים לטורקים כמספלים בפליטים בעלי דרכונים יהודיים, או מאצות הכבוש, ולכן ראינו בכך בעיה מיוחדת שלא נתקלנו בה קודם; כשנתקלנו בשמו של יוז'ף, נוכחנו באפי המיוחד. הובטחנו ע"י משטרה טורקית וקונסוליה בריטית שאם שני אלה יגיעו תנתן להם אפשרות לצאת משדה העופה ולשהות בטורק'. היינו אזרחים של המנדט הבריטי ולשם אינטרבנציה אצל הטורקים היה לנו צרך

ע' 685

בנציגות דומ"ל מוכרת. פנינו כמו כן לשגרירות אמריקאית, והודענו לה על סאמצינו והבטחנו את עזרת השגריר האמרי, יהודי, שעזר לנו אותה תקופה בעניינים רבים וגם הוא הבטיח לשמור על הצלחת העניין בבוא השעה. כאשר באה השעה קרו כמה דברים. חיים ברלס, נציג הסוכנות הרשמית בקושטא ויהודי טורקי אחד - סימון ברוד, בעל קשרים חשובים שגם קדם עזר לנו אצל שלטונות טורקי בעניינים דומים - שניהם יצאו לקראת הבאים. ראיתי את ברנד מיד לבואו אצל ברלס, זמן קצר אחרי בואו, ביום הגיעו.

ש: האם התלונן שלא קבלו פניו?

ת: לא, פתח דבריו אהו בספור המעשה שהניעו לבוא, אך אמרתי לו שאין טעם, כי עמדנו ללכת לישיבת ועד הצלה, שבו היו כל שליחי הארץ בו עמד לתת דו"ח מסודר על שליחותו - ושם גם מסר הדו"ח, בנוכחותי. אחרי ששמענו הדו"ח חקרנו את זה האיש שהגיע אתו, גרוס, ושמענו את הצד שלו, הספור שלו. אח"כ החלטנו לשלוח אחד הא"י-ים שהיו בטורקיה, וניה פומרנץ לא"י כדי להעמיד את הסוכנות על תכן שליחותו של ברנד וכדי למסור מה שברנד וגרוס ספרו ושידרוש מהסוכנות שאחד הנציגים הידועים בעולם יבוא מיד לאיסטנבול כשם לקים את דרישתו הראשית של ברנד, שאמר לנו שתפקידו למסור דו"ח לאחד ממנהיגי הסוכנות על מנת שמנהיג זה יוכל לפעול להשגת הדברים שברנד רצה שיושגו. התגובה מירושלים הייתה שמו שרת, מנהל מח' מדיניות של הסוכנות, הודיע שמתכוון בעצמו לבוא ללא דחוף לקושטא כדי לשמוע הדו"ח באוזניו לפני שפועל - שרת לא בא לטורקיה כש לא קבל אשרת כניסה לטורקיה.

ע' 686

(לביה"מש) השתדלנו לתמך במאמצי הסוכנות להשיג לשרת אשרה.

(ליוע"מש) פנינו לטורקים קדם כל ובקשנו מהם לתת לשרת אשרת-כניסה לטורקיה ולענות בחיוב לקונסול טורקי בירושלים שפנה למשרד חוץ הטורקי. כמו כן בקשנו התערבות השגרירות האמריקאית והבריטית אצל הטורקים כדי לקצר את הזמן הרגיל לקבלת ויזה למר שרת, בד"כ חכו 2-3 שבועות. הטורקים סרבו. אנחנו יודעים שהאמריקאים השתדלו. נאמר לנו ע"י הבריטים שהם משתדלים, אך אני מוכרח להגיד - אני יודע שהבריטים לא עשו כל מה שיכלו לעשות כדי להשיג הויזה לשרת, ואולי בשל חסר התערבותם, או התערבותם השלילית - לא קבל הויזה.

דברתי עם ה-Passport Control Office באיסטנבול מיג'ור ארתור ויטהול. עמדתי אהו בקשר כבר קדם לכן בתור נציג המח' המדינית, כי מיג'ור ויטהול היה קצין עם הנציגות הבריטית, בענייני שנגרו לשצינו. בדרך כלל הוא עזר לנו במאמצינו. בענין מסוים זה אמר שעוזר, אך חשדנו שאיבד עוזר. הסבה המיוחדת לחשד היתה- שאם כל הקשרי בקבלת ויזה טורקית בכלל, ובזמן קצר בפרט, ולאיש כשרת במיוחד - לא יכלנו להניח שאלו השגרירות הבריטית היתה מתערבת בכל כח השפעתה - שלא היה מקבל הויזה. אשר לויזה של ברנד עצמו - היו לנו קשיים גדולים בסדור ויזה טורקית לברנד וגרוס. באו בלי ויזה כלל, כפי שאמרתי. עוררנו אי בסחון בלב הטורקים ע"י זה שבאו שני אנשים בשמות אחרים משהודענו. ברנד לא קבל במשך כל הזמן ויזה ממס.

ע' 687

תמ"ר: מבקש שהיוע"המש לא יזריך בשאלת הויזה.

העד ממשיך: ש: לברנד לא היתה ויזה טורקית. האם היתה לו רשות שהיה בטורקיה?

ת: כן. מדי יום ביומו כמעט נאלצנו להאריך רשות שהותו ושהה בטה"כ כשבועיים. לבסוף החלטנו שברנד חייב לנסוע לא"י כי לא היה יכול לשהות עוד בטורקיה ולא יכול לשוב לאונג'. הוא לא רצה לשוב לאונג' מבלי לראות את שרת ומבלי לקחת אתו חזרה את גרוס. שרת לא יכול היה לבוא וגרוס, באחת ההזדמנויות שבה הארכנו את רשות השהיה של שניהם, כשנשאל ע"י הטורקים אם רוצה לחזור לאונג' או לנסוע לא"י - אמר שרוצה לא"י - וגורש לא"י וברנד נשאר לבדו. לגרוס, אני חושב שהיתה ויזה לא"י אך איני זוכר בדיוק. את הויזה לברנד לא"י אנחנו סדרנו והתחלנו לספל בכך מיד עם בואו, כדי שכל סמך העובדה שיש לו ויזה למקום שהוא

מלבד אונג' - להאריך שחזרו בטורק'. החלטת שאני אסע עם ברנד לא'י. זו הייתה החלטה של כל הועדה שם, נסעתי אהו ברכבת. עד לחלב (טוריה). כבואנו לתחנת הרכבת בשעות הבקר, כ-10 דקות אחרי גבול טוריה, ירדתי מחקרן, כדי לקרוא לסבל שיקח את חפצינו ויעבירם לקרן שנסעו לא'י. היינו צריכים להחליף שם רכבת. הסבל נכנס לחא שלנו וברנד הראה לנו את החפצים ועזר לנו לקחתם - ראיתי, זאת מבדל לחלון הקרון. כעבור שניות אחדות, או קצת יותר משניות, ירד הסבל ואני עומד וממחין אבל ברנד לא בא אחריו. ומאז לא ראיתי את ברנד זמן רב מאד, אולי למעלה משנה. אז הוא נאסר ע'י הבריטים. לא ראיתי מי אסר אותו. לא ידעתי על מאסרו מראש. החזרתי אותו מראש שמה יאסר. כשעברנו את הגבול הסורי קרה דבר כזה, טוריה הייתה חתה שלטון צרפתי, אך בירי הבריטים למעשה, דרכונו נבדקו ע'י פקיד צרפתי לראשונה, וזה עבר בשלום, אבל אח'כ נכנס פקיד בריטי כבגדים אזרחיים הסתכל בדרכונו, בגבול הסורי, כרבע שעה לפני חלב, הסתכל בדרכונו וחזירנו לי והסתכל בדרכונו של ברנד וחזיר ליד אותו. מנסיעה קודמות באותו מקום ידעתי שפקיד בריטי נוהג לבדוק אחרי הצרפתים אם זה בסדר. אך כשהבריטי החזיר לברנד את המסמכים הגרמני וכלי סימן שהוא יהודי, עם ויזה א'י ועם ויזה טרנזיט טוריה, החזיר באופן שהדאיג אותנו שהנחתי שהפקיד יתקל בדרכונו יוצא דפן כזה וכשראיתי שאינו מוצא בו דמי ואינו שואל שנמסיר לו חזירון הששתי שהגבול יודע על בוא ברנד.

ע' 688

לבי' המט' ש: מה רצית להסביר לנו?

ת: החכונתי להסביר שזה פליט מגרמניה, אחד המעטים, ושאני מביאו במיוחד לא'י, מכיון שהצליח להשיג דרכון מיוחד שאיש לא הצליח להשיג ושעל מנה לשמור על הסוד של אפשרות חשגת ספודרס כזה, אני מלוח את האיש כדי לדאוג שהאיש יגיע בשלום. אך לא נתנה לי הזדמנות לכך. ואז אמרתי לברנד לראשונה: יהכך שיפרידו ביננו בגבול.

(לבי' המט':) בחלב, בתחנה הראשונה. יתכן שהמול בירי פקיד קסן שירדה כך ויעשה לך צרות ויחסוד כך שאתה איש האויב או אזרח האויב מפני שאתה בא בהסודת-בנסיעות כ'כ יוצאת דפן. זאת אמרתי לו ואמרתי לו: אם דבר כזה יקרה, חסרב לעונה לשאלות והגידי שתענה רק בנוכחות איש חסוכנות היהודית, וכך תנחל בכל מקום שזה יקרה, ברגע זה או ברגע אחר בנסיעה. נאלצתי להודיע הנקודה האחרונה לברנד כי עוד באסטמבול כ-10 ימים אחרונים, וגם בנסיעה, היה כ'כ נבוך מהפנינים שעברו עלינו ומהפקוקים שהיו בו ומהקשיים הנפשיים שגרם בעצמו אולי, עד שחששתי שיסתכן ויגיד דברים המזיקים לשליחותו אם לא יהא כבודו איש משלנו. מצב עצביו היה מרוטט מאד עוד כשהגיע לאוס'. כשהגיע נפרק ממנו טירוס - ואז התפרק כאמת.

ע' 689

בחלב לא נפגשתי אהו יותר. ש: יש גרסה שעצם מאסרו נגרם על ידיך? ת: אני דוחה את הדבר בשאט נפש - קראתי על כך בעהונות. אנהנו ראינו בהצעה שברנד הביא, בראש וראשונה הזדמנות גדולה להרויח זמן ע'י המרונים. ראינו סכוי ע'י רמיזה הבטחות וע'י קיומן החלקי במדה שנחנו לבצוע, כי רוב ההרישות לא נחננו לבצוע - להרויח זמן, ללחץ על הצד שכנגד ולהכביאו לירי רסון. כך בעקר ראינו שליחות של ברנד. היחה לי אפשרות לשאת ולתת עם מר שדה, מר בן-גוריון מר קפלן, מר גרינבוים עם בואי לא'י, מיד לאח'כ בענין שליחות ברנד. היו כאלה שראו כזה יותר מאשר אפשרות לתמונים וחשבו שאנחנו היבים להביא הענין לפני שלטונות גבוהים ביותר של בנות הברית ולקוח ש מהם שברגע האחרון של המלחמה יתקנו את הערות ויעשו מאמץ לא רגיל ולא אורתודוכסי מנהיגתם כדי לתמוך בתכניתנו לבצוע איך שהוא את שליחות ברנד. זאת היחה הדעה שעל פיה נסע שדה ללונדון כדי לנחל מו'ם עם הממשלה הבריטית. ש: בקבלת ההצעה למו' יקר עם גרמנים היה משום שתוף פעולה? ת: כן, חזירן הראשית של עבודתנו ושל המוסדות הלאומיים היחה - לפצל כל אפשרות כדי להציל יהודים ולנצל כל אדם, מי שיהיה, ובכל מעמד שיהיה כדי שישרת מגמה זאת, אבל לא היחה לסוכנות שום כונה לשתף פעולה דוקא עם גרמנים אמיליו כמובן זה שצינתי. הסוכנות וועם היו כמצב מלחמה עם העם הגרמני, ושתוף פעולה, כמובן "קולבורציה" היה נראה כפסע לאומי ממדרגה ראשונה בעיני כל אחד ואחד. המוסדות בהחלט ידעו על מו'ם עם גאצים מסעם ועדי הצלה מקומיים. וגם ידעו על פרטי מו'ם של קסטנר באונג'.

ש: האם מו'ם כגון זה שתואר במחלק הממשט הזה נכנס בגדר פסע לאומי?

תמיר: צריך להגדיר השאלה ביתר בהירות. במחלק הממשט תוארו הרבה דברים.

יוע'מ: אני מוכן לפרט השאלה.

(לכ"ה) ש. כפי שאז היה ידוע לכם על המו"מ, האם זה בגדר פשע לאומי?
ת. לא, להפך. המו"מ התנהל בחמיכת המוסדות הלאומיים ולא נחשב כשתוף פעולה שלנו עם הגרמנים לטובתם. להפך. - הוא נחשב לאחת החוזמנויות הרציניות לנצול השדמנות שנוצרה למעננו, מבלי לוחר על איזה שהוא אסמקט של ענינו הלאומי, המולמ בברטיסלבה התנהל אף הוא על דעת המוסדות ובאותה רוח.

בתקף הפקודי במח' מדינה של סוכנות היו ברשותי תיקים רשמיים. כל הדברים שסמתי נכנסו אז לתיקי הסוכנות היהודית ותיקים כאלה קבלתי למרותי. צורך הנכרות שאני רואה כאן נלקח מתוך תיק שבסמיתי, ממני. זוהי העתקה של מברק ששלחנו לירושלים בסברנד הגיע, ברלס שלחו. מתאריך 20.5.44, - "אבני" פרושו "שטיינהרז" (השגריר האמריקאי).

תמיר: אני מתנגד להגשת מסמך זה, קבלנו הבקר מסמך אוריגינלי מתיקי הסוכנות, ואין כל סבה שהמברק המקורי שנשלח ע"י ברלס לסוכנות לא יוצג, אין כל סימן בהעתק זה שהמברק נשלח, לא נתנה כל הוכחה על העדר המקור. בעקר שהעד לא שלח המברק, כיום אין לעד משרת רשמית, הדרך להגיש - ממנהל הארכיון, או מנהל מח' מדינה יגיש התיק כלו ולא העתקים - לקט שניה לתביעה הכללית להביא, מבחינה פברית רצוי שיוגשו מסמכים מקוריים שאפשר לבדוקם.

יוע"מ: אני מסכים. אלו ידעתי שעד זה יעיד היום - הייתי מביא המקור, לא רציתי לבקש דחיה בשל כך מחר אביא את המקור, מגיש באופן זמני את ההעתק עד שאביא את המקור.

תמיר: אבל העד אינו מוסמך להגיש המקור ממנהל הארכיון יכלתי ללמד על כל האסמק. האיש המתאים כאן הוא ברלס. איני מתנגד שהעתק יוגש זמנית עד שיובא המקור ע"י עד מוסמך. (הוגש בתור - מוצג זמני. 58)

המסמך הזמני הבא הוא העתק של מברק מברלס לשרתוק, מתאריך 30.5.44. - (מוצג זמני - 54)

המסמך הבא הוא העתק של דו"ח של מר שרת, מלון דורצ'סטר כלונדון מ-27.6.44. זהו דו"ח סודי ממנהל מח' מדינה לחברי הנחלת הסוכנות בלונדון בענין ברנד.

תמיר: מתנגד לעצם החכנן לגבי העובדה שנשלח הזכיר - עומדות ההתנגדויות הקודמות, אך אם רוצים לחזיח אמיתות החכן - צריך מר שרת עצמו להעיד על כך, איני יכול לבדוק אמיתות החכן ע"י חקירה נגדית.

היוע"מ: איני סוען שהמסמך מוכיח אמיתות הכנו. וההחלטה בתחילת המשפט לגבי מסמכים - חלה גם כאן. המסמכים מוכיחים רק את קיומם. שנתח חברי עד עכשיו היו - שלמוסדות הלאומיים חיתח גישה מיוחדת ופעלו מתוך התנקשות בגופו של ברנד ובענינו ולכן על תבטי לחיזה מעוניין שהארכיב שהיה מוחתת תקופה יובא לידיעת בי"המש. זהו דו"ח רשמי של הענין. העובדה שקימח original evidence בענין זה סותרת את ההנחה שהמוסדות לא היו מעונינים בהצעת ברנד ושלא היו מעונינים לעזור עד כמה שאפשר להצעה. זה גם סותר טענה שהסוכנות או מי שהו מטעמה גרם למאסרו של ברנד. - עצם מסירת דו"ח עומדה בסתירה לכך. אם מוסרים אדם לבריטים אין באים אח"כ במו"מ עם הממשלה הבריטית לממש הצעותיו.

תמיר: אין לאחזי החבל בשני קצותיו. אם אין המסמך מעיד על אמיתות הכנו - אינו רלבנטי. מסמך מדי - לנאשם לא היהת ללא אבהא יכלה לחיות גישה אליו. ההחלטה הקודמת של בי"המ לגבי מסמכים שהיתה גישה אליהם לא חוול כאן. היוע"מש חוזר למעשה לטענתו שהחכן נכון - בכך שאומר כי העובדה שנשלח מסמך כזה ע"י אישיות רשמית למוסד רשמי מוכיחה טיב יחס המוסדות להצעת ברנד. מסמך זה לא יהא רלבנטי עד שלא יוכח תכנו. או שבא לחזיח החכן, או שהוא נייר חסר משמעות שלא היהת לנאשם גישה אליו.

היוע"מש: עצם התנגדות חברי לכך שהמוצג יובא בפני בי"המ - מוכיחה את שאמתי, ואני מסתמך בכך.

תמיר: מתנגד לדבריהם אלה. הסוכוב להביא את מר שרת להעיד על מה שידוע לו מפרשה זאת מראה טרוב לגלות האמת, ואין להעביר עלי את המשא הזו.

ה ח ל ט ח

המסמך המופיע הוא דין וחשבון מפורט של מר שרתוק דאף על פולוחיו המדיניות השונות בקשר עם פרשת ברנד, ולפי דעה לא עצם הגשתו של הדו"ח בזמנו, אלא הכנו הוא מה שיכול להיות בעל חשיבות במסמך זה, וגם זה רק בהסתיונות חסובה, והיא - טעם הפעולות שנעשו ע"י הסוכנות היהודית בקשר לפרשת ברנד מחוץ להונגריה אינן נוגעות במישרין לענין ד"ר קסטנר. מאחר שעד כה נשאלו העדים על פרשת ברנד גם מחוץ למה שנוגע לד"ר קסטנר, ללא כל התנגדות של הסניגוריה או של הקטיגוריה, ואף אחד משני הצדדים לא טען שהדברים אינם רלבנטיים, אינני חושב שזאת היא ההזדמנות בשבילי להחליט בשאלת הרלבנטיות היסודית הזאת, אני רק יכול לאמר, שבהסתיונות זאת, אם הפעולות האלה של הסוכנות היהודית, שאין להן קשר ישיר עם פרשת ד"ר קסטנר, יכולות להיות רלבנטיות בכלל במשפט זה, אין להוכיח את הפעולות האלה ע"י הגשת הדו"ח הזה ע"י העד אהוד אברניאל או ע"י כל עד אחר שלא עשה בעצמו את הפעולות המתוארות, ולכן אני מחליט שלא לקבל את הדיון וחשבון הזה.

ע' 692

הודע, (-) ב. הלוי נשיא

העד ממשיך (לשאלות היוע"מ): המסמך שבפני הוא העתק שדור ה-B.B.C. ששמעתי בעצמי. - מהאריך 21.7.44 (מוצג - זמני 55).

יוע"מ: גמרתי הקירה ראשית. יש לי עוד מסמכים, ביניהם פרוטוקול שיחה ששל מר אידן ומר שרת, הלופי סלגרמות בין הנחלת סוכנות בלונדון ובירושלים שאני חושב שהחלטת ב' המש הנ"ל חלה עליהן. יש כאן גם בקשה, שהוגשה ע"י הסוכנות. זוהי עתירה, מכוונת לשר החוץ הבריטי - עידן.

תמיר: לפחות § 3 ו § 4 של מסמך אחרון זה הם ממש דו"ח.

העד (לבי'המ) קבלתי ממך זה כשעבדתי בענינים אלה, כהרדיך לעבודתי.

היוע"מ: אני חושב שבמ'ה מדינית של הסוכנות בימים החם אפשר לראות, באופן בלתי פורמלי, מוסד ממלכתי ולקבל את מסמכיה באנלוגיה למסמכים הגרמנים בפ' העדות (תקון).

תמיר: לדעתי אין בשום פנים לתת גושפנקא ממלכתית למפרע לסוכנות, לצדן ע' העדות. א' לפחות יותר מגוף עברי אחד תבע לעצמו אז את הסמכות של גוף ממלכתי. היו גופים עבריים כגון האצ"ל, הלח"י שלא הכירו אז בסוכנות. ב' מכל אופן החקיקה מתקופת המדינה נובע דבר אחד מוסכם, שהממשלה והכנסת הכירו בחוקיות ממסלת א"י (פלסטינה) עד ל-15.5.48. רוב החוקים, אפילו חוקי חרום על אותה ממשלה - הוכרו כבעלי תקף, פסקי דין וכיו"ב.

ב' המש: מציע לדחות את שאלת המסמך הזה למחר.

העד ממשיך (לשאלות היוע"מ): כשברנד היה במצרים שלחתי לו מכתב. כתבתי לו מכתב, שאינו כזה בידי, כתבתי לו כאשר נודע לי שצבו של ברנד קשה מאד, כי חבריטים חוסדים בו שהוא טובן גרמני ושלא ראו בו אדם שרוצה בנצחון בנות חבריה, אלא להפך. רצינו לאפשר צאתו מהמאסר לפחות וגם את שובו להונג'ה. כמו כן - נודע לי שהבריטים מתוך חשד זה ומתוך רצון להוציא ממנו ידיעות, הארו לו בצבעים שוורים את גורל משפחתו בסונג'ה, וחולסתי, בעצה אחת עם חבבי - לכתוב לו לענות לשאלות הבריטים כדי שיבינו שהוא איש מהמחנה שלנו, וגם כדי לעודד את רוחו, בכיוון זה כתבתי לו.

ע' 693

נדחה למחר בבקר, הודע.

כ"ט איר, חשי'ד (1.6.54).

(-) ב. הלוי נשיא

א' טיון חשי'ד (2.6.54). הופיעו - היועץ המשפטי, הל, תמיר, הנאשם לא הופיע.

היוע"מ: המוסדות הלאומיים לא יוכלו להחשב כמוסדות ממשלתיים הן לפני קום המדינה וכן אחרי קום המדינה לכן הדרך הנכונה בשבילי היא לבקש בחזרה את המוצגים הזמניים, 53, 54.

בהתאם לבקשה היועץ המשפטי מחזיר ב"המ ליועץ המשפטי את המוצגים הזמניים 53 ו-54 ומוחק אותם מרשימת המוצגים.

(-) ב. הלוי, נשיא

המשך עדותו של מר אהוד אבריאל בחקירת שתי וערב ע"י מר תמיר: (אחרי הזכרת שבוועתו) עתה אני חבר מסק נאות מרדכי. אני חבר קבוצ בלבד. שמעתי על השם שמואל שפרינגמן. הוא היה בתקופת המלחמה אחד מעובדי ועד החצלה בכוד. בסוף 1943 והחלה 1944 הגיע אלינו לקושטא ושהח אצלנו בקושטא שבוועת אחדים. אח"כ נסע לא"י. על הגבול הוא נחקר ע"י ה-Security הגרמני בחלב והמשיך דרכו לא"י.

ש. ונאסר. ת. איפה נאסר? לא יודע לי ששמואל שפרינגמן נאסר בא"י אני חושב, אני מניח שזה נכון שהוא ישב בקאזר 3-4 חדשים לפני ברנד. אני מצטער שאיני זוכר זאת. אני יודע שנעצר בגבול ע"י חלב. אני זוכר שהיו לשפר צרות ושנחקר, אך אינני זוכר שנעצר ושישב בקאזר. שפרינגמן ארגן את הקשר בינינו לבין יהדות אונג. אני חושב שהוא הכיר היטב את בעיות הצלה יהודי אונג. שפרינגמן עסק בשני דברים בעקר בכוד - בכספים וזכותו הצדקה היא שהוא הקים את הקשר היעיל הראשון בינינו לבין כוד. כשבא - היה בדרכו לארץ. נצלנו את זכרונותיו וידיעותיו לשם עבודתנו וכשראינו שאין עוד צורך בהיותו באוסטריה ושהיה קשה להחזיקו שם כי בא מארץ אחרת כדי לעלות אל"י והיתה לי רק רשום שחיה - הסכמנו אז לעלותו. ש. הוא רצה להשאר ואתם שלחתם אותו. ת. לפי הערכתנו אז, התועלת שבו כבר נשתמחה אז, הוא בא גם בתקופה לפני הדברים באונג. השתנו מן הקצה לקצה. שפרינגמן לא יכול היה להשאר יותר זמן מה. יתכן שהוא בקש להשאר ואנחנו אמרנו שעליו לנסוע ארצה. בתקופה מסוימת שפ. הכיר יותר טוב מאתנו את בעיות חונגריה, כמועד שיצא מחונג. ב-1 לפברואר 1944, כשנסע לא"י - הכיר את בעיות חונג. הרבה יותר טוב מאתנו. שליחים אי"י היו בקושטא מ-40 (939). מדי חצי שנה נוספו אנשים ובסתיו 1942 התחלנו לפעל כועדה. השליחים הפונים שבאו לשם הפקידים שונים ושמו פעולה כל הזמן, החלו להפגש באופן קבוע, מסודר, הכליית - בסוף 1942. מטעם המוסדות כוננו כועדה רשמית בסוף 1942 ובתחילת 1943. הבריטים חבלו במטעמי החצלה והתורקים היו נתונים לשליטתם בזה. הייתה נציג מח' מדינית נוסף לתפקידי כשליח בעניני הצלה. חוץ מזה לא היה לי שם שום תפקיד אחר. אני עבדתי בטורקיה מטעם המוסד לעליה ויצגתי את המח' המדינית. הפעולות היו מורכבות מאד. הכסוי שלי כלפי השלטונות התורקיים היה - שהייתי עתונאי. שדי קולק היה בטורקיה לפני זמן קצר יחד אתו כנציג מח' מדינית וזמן קצר אחרי באוי - צוב. ידענו על פרשת הצנחנים.

ע' 694

השתתפנו בארגון פעולה הצנחנים. במדה מסוימת שמשנו מרכז לפעולה זאת. אינני זוכר האריך שבו התקשרנו לראשונה עם ועד החצלה בכוד. בענין הצנחנים, אך זה היה כמה שבוועת לפני שישנו הצנחנים לדרכם, אני חושב שזה היה בסוף 1943 או בתחילת 1944 - לא זוכר בדיוק. הודענו להם שיבואו שליחים מא"י בדרך האויר. אני לא זוכר שום התנגדות מצדם, איני זוכר שציעו זאת. כשהודענו להם הם שאלו אותנו שאלות טכניות בלבד עד כמה שזכור לי איני זוכר התנגדות. לא צפינו ולא חיינו להסכמה אלא הודענו על עובדה קימת. היינו נועצים באנשי המקום בקשר להתנגדות לשלטונות כבוש. לא כפינו עליהם שום דבר - שלחנו שליחים כדי שידריכו אותם במקום. בהחלט לא היה לנו רשם שהם התנגדו לבוא הצנחנים. ש. אתה יודע שד"ר קסטנר והועדה התנגדו במפורש? ת. איני זוכר שהיתה התנגדות מפורשת לבוא הצנחנים. "אינני יודע מי כתב את הדברים שאתה קורא לי מתוך "מגן בסתר" - מפעולות המחתרת הא"י-ית במלחמת עולם 2" הרפאת ספרים של הסוכנות - בע' 204. אינני מכיר אדם בשם "ח". החתום על הפסקה הזאת. הספר נקרא "עדות העודה ועלילות" מכונס וערוך בידי זרובבל. את ראובן זסלני אני מכיר, ראובן שילוח עתה, עבר אז במח' מדינית בתפקיד מרכזי. אני לגמרי בטוח שאת הרשימה הזאת לא אני כתבתי, ומי זה אינני יודע. אינני יודע - האיש לא התם את שמו. היחיד ששמו הסתים ב"ח" מביננו הוא וניה פומרניץ, אך איני יכול להגיד שהוא כתב זאת, כי אינני יודע.

ע' 695

תמיר: אני מבקש להגיש את הספר כחמר שיכול היה לעמוד לרשות הנאשם ולא כהוכחה לאמיתות התכן;

היועץ המשפטי: להצגה בתנאי זה איני מתנגד.

(מוצג מ')

xx (העד ממשיך) המרכז בקוּסטה שמש מרכז גם לפעולה הצניחה. אני מסכים לקטע הכתוב בע' 214 שם למעלה - הקטע הראשון. בהעדרו של קולק אני נחלתי את הפקידו. אני לא מהקשה להסביר שעסקתי בדברים אלה אך זה היה מתפקידי במח' המדינית ולא תפקיד מיוחד. הקטע השלישי באותו עמוד - ראינו בפעולה זאת אחד מתפקידנו המלחמתיים. ש. אחת מתפקידי זה, שמטת כאחד הפועלים בשרות אינגליג'נס ת. זקונספציה מוטעית. הסוכנות ראתה עצמה כגורם עצמאי במלחמה נגד הנאצים. הקטע בע' 214 מתחיל במלים "הנושאים בהם יעסוק המשרד" ועד סוף הקטע - (לבי'הט) תכנון נכון. אך בענינים אלה עסקה למעשה אחת המזכירות שלי, מפני שבדברים אלו היו חלק מפעולותיו העצמאיות של המשרד באו"ם. בפעולות הנוגעות למאמץ המלחמתי לא עסקתי באפן אישי אך השגחתי על כך, הייתי ממונה על המזכירה שלי והיא פעלה לפי הוראותי.

ע' 696

בע' 50 שם מ"נתפוררה" ונגמר "כאחד" קטע החתום ע"י דוד הכחן - אינו יודע למה הכוונה ב"נתפוררה עבודתנו" אך התאור פחות או יותר נכון. ויצמן עמד בראש הסוכנות אך אינו יודע מעצמי שהוא היה בתאום עם פעולות אלו. אני אומר לך שאינך יודע על מה אתה מדבר - קחו שלנו היה - אנו לוחמים נגד "ספר לבן" כאלו היטלר איננו נגד היטלר - כאילו אין ספר לבן, זאת היתה הדיקטיבה שלנו, ולא כפי שאתה אומר - שטובת אנגליה היתה בראש בשבילנו דרך אחרת - האסון הלאומי לא הבנת אותו נכון לא אנוהו עשינו תעודות של אדנות נייטרלית אלא נסינו להשיגן - והשגנו. השגנו דרכונים של ארצות דרום אמריקאיות ושל ארצות נייטרליות בארופה - בקוּסטה ובמקומות אחרים. הרבה - מאות תעודות. של ניקראגואה, טורקיה, יכול להיות של סן-סלבדור. העברנו לבוקרסט, בודפשט, סופיה. ידענו על מול של קסטנר עם הגרמנים מהתחלה - היינו בקשר מכתבים עם בוד' וידענו על מה שהם עשו, פגישותיהם ושיתותיהם. בלי ספק - מחילת 1944. מי שאומר שעל מור'ם ידענו רק כשברנד בא - הוא אומר שפרטים ידענו רק אז אך על קיום מור'ם ידענו קודם. אשרנו את הדבר בעקרו וסמכנו על אנשי בוד' בקשר לפרטים, לא ידענו על הפרטים ולכן לא אשרנו אותם, מאז שהבריטים אשרו נסיעה בדרך לבוד' לא עסקנו בפרשת בוד'. הפעולה בקשר למגע עם הגרמנים לא הצטמצמה בחקופה שבין בוד' לבין הזמן שבו בוד' לא יצא. גם בחקופה אחרת ידענו על פעולותיו של קסטנר. לפני בוד' כבד לא ידענו פרטים, אחרי שבוד' לא יצא, עבר הענין לשוויץ, רק באותו זמן ידענו פרטים על הצעה אייכמן, בענינים אחרים הקשורים עם הצלה ידענו גם קודם זמנ'ה. הקשר עם קסטנר בנדון מור'ם עם גרמנים נתק מידינו לאחר החקופה הנ"ל לאא ואחרים טפלו בכך - שויץ.

ע' 697

באפן פורמלי מעולם לא הייתי חבר ועדת ההצלה ורק השתתפתי בישיבותיה וזמנתי בוד' היה לפתים יור', גזבר של הועדה ותפקידו היה בעקר - הצלה. הוא מתמצא מצוין בעניני ההצלה הוא עסק בכך יותר ממני. אני ידעתי שמחסלים את גטו קלוד' ושאנשינו בבוד' הצליחו למלט מקלוד' קבוצה קטנה של אנשים. אני חושב שזה כל מה שידעתי אז על פרשת קלוד' לא היה ידוע לי אז שפלגי וגולדשטיין מסרו עצמם לגרמנים על דעת קסטנר וועד ההצלה. איש לא שאל אותנו על כך.

ש.: האם יודע היה לך אז שקסטנר מסתובב כאיש חפסי בארופה וגר בבתי קצינים נאציים, שהיה עם בכר בהמבורג?

תנצ'ה המש: אני מבקש שמרתמיר ידייק בלשונו.

תמיר: העד אמר אתמול שידע על כל פעולות הועדה - ההצלה והסכים לה. תפקידי לחוכיה שלאידעו כיצה הפעולות הפכו לשתוף פעולה עם הנאצים. לא ידעו על קלוד', על הצנחנים ועל התנהגותו המוכחת של קסטנר.

(העד) לא ידעתי פרטים באותה תקופה, ידעתי שד' קסטנר גוסע למקומות שונים והנחתי שגוסע תחת משמר כחנאים מסוימים ולכן שיכול להתנועע, למרות שהוא יהודי והנחתי שאפשרותו לנסוע לשוויץ היא חלק מהמאמצים להצלת יהודי הונג'. לא ידעתי אז שקבר פעמיים את הגבול ללא חשש ושהתגורר בגרנד הוטל בוייזא ושהתגורר בבית קצין נאצי בברלין, במרץ 1944. אחרי המלחמה לא עבדתי במח' מדינית של הסוכנות. לא ידוע לי שקט' קבל רשות מהמוסדות ה'א' להתערב לטובת קצין נאצי אחרי המלחמה. אני דוחה בשאט נפש את גרסתך שאני

הסגרתו את ברנד - כי האטמה בטעם. אילו הסגירוהו יהודים
היה זה טעם ללא ספק. לא היה מקרה אחד שחברסטים בקשו מאתנו
להסגיר להם משהוא אבל אילו בקשונו לא הייתי מעלה על דעתי
לפעול כך-לא היה לנו כל קו כזה.

ש. אני אומר לך שבן-גוריון פרסם צו להסגיר לבריטים כל
טרוריסט שהדעו עליו.

תמיד-לבי'המש: אני רוצה להוכיח שזה של הסוכנות להסגיר אנשים
לבריטים.

החלטת

אני מחליט שענין הטרוריסטים איננו נוגע למספט זה ואני
מוסל את השאלה.

(-) ב. הלוי
נשיא.

ידוע לי שערי ז'בוטינסקי בא לטורקיה בשליחות הועד העברי לשחרור
האומה בעניני הצלה. אני יודע שהוא גורש מטורקיה ע"י השלטונות.
לא זוכר שהוא נאסר וישב בארץ. לא ידוע לי שנחקקה חקירה של
ז'בוטינסקי ע"י סי.אי.די בירושלים, בקשר לשיחה בינו ובינו.
יתכן שאמרת לאריאל בפריז שאם חקרו אותו על כך - אזי כבראח
האזינו לשיחתו בקושטא, במלון, שקר וכזב אם אזורים שהיה לי
יד במאטרו של ערי ז'בוטינסקי.

ע' 698

המברק מוצג 52 מוכר לי. סליחה, מבקשים אותנו במברק
לסדר ויזה טורקית בדחיפות ליוז'י וליואל ולהעבירה טלגרפית
לבוד' ואם זה לא אפשרי - לסדר להם ויזה כשיגיעו לאיסטמבול.
החלק השני "המשפחה בריאה" - זו ידיעה כללית שאין זועות גדולות
ושהמצב לא נשתנה הרבה. הפלגתם של 150 איש באניה אושרה. הטלגרפו
מתי פריד הגיע לקונסטנצה - משרד הסוכנות בקושטא הגיע לוועד
הצלה שתכנן אניה לקונס' לקחה 900 נוסעים - כדי לאפשר לוועד הצלה
בבוד' להעביר 900 יהודים מהונג' לרומניה. יתכן ש-150 הם חלק
מה-900 שקבלו לעת עתה רשות. אך איני זוכר.

קבלנו הודעה זאת ועוד הודעה על עצם שעת בואם של הקטנים.
ברלס וברוד יצאו לפגש את ברנד בשדה התאופה ופגשו אותו. אם אומרים
שהם לא היו עם - אין זה מהאים לזכורנו. אני לא הייתי בשדה
התעופה. בא אתו בונד' גרוס, מרגל הונגרי גרמני. היתה לנו
אינפורמציה ממנו אחרי שהגיע שהוא מקובב לאייכמן. הוא היה
סוכן בעבור כספים ואני הייתי מנהל מח' ראש ממשלה ואיש זה
חי בארץ וקבל כספים מהסוכנות ולא הועמד לדין כעוור לנאצים,
גרוס עבד בטביל הצד שכנגד אך שרת גם אותנו. אין לי כל
ידיעה שהיא מעל בשליחותו בטבילנו, אם כי גרוס אינו אדם שהייתי
קורא לו הגון בשום מובן - פוליטי, צבוי או כספי או בכל מובן
אחר, הוא היה עשוי, ולמפשה עשה לנו בזמן המלחמה שרותים מועילים
בקשר להצלה יהודים.

ע' 699

האמת היא שהוא היה מרגל גרמני ופעל גם בטבילנו כדי להמשיך
להיות חפשי ולעבוד כמבריח ולשם כך הסתכן בעניני רגלל. רגלל
למען הגרמנים חמורת כסף ולא מתוך אידאליזם. מאז החקירות
של גרוסאחצו, כך טען באיסטמבול, הוא ממשיך בפעולתו בטביל
החונגרים כדי להסוות פעולתו בטבילנו. בוד' היה לי שהוא מרגל
עבור 2 הצדדים בעד כסף. הוא עשה בעבורנו מעשים טובים. אני
לא משפסן. כי לא התעוררה השאלה אם יש להביאו לדין - כי אינני
עוסק בהעמדה לדין. הוא היה ידוע לי כאדם שעשה שרותים לנו
בזמן המלחמה. ככל אורת מסודר הנחתי שכאשר גרוס הגיע לגבול -
המשטרה היתה במגע אחר, המשטרה הישראלית לא נכון שמסלמים לו
מקרות צבור עד היום, אך הוא הפקיד כמה אלפי לירות, כארבעת

אלפים, בידי הסוכנות לפני נסיעתו האחרונה לבוס' מאוסטמבול ב-1943, אני חושב, ושחזר טובע מהסוכנות סכום זה וסכומים אחרים. חלק מהפקדון שולם בעבר למי שהיתה אז אשתו לפי הוראתו הסוכנות חסלה את החשבון כשהיה בארץ והחזירה לו הכל. ידעתי שהוא צריך להתייב בפני המטרה במשך זמן מה ואח"כ אני חושב שזה הופסק. ש. אין מעמידים אותו לדין כי חוששים שיפתח פיו. ת. הוא כבר פתח פיו ופרסם בעתונות ואני אינני חושש ממנו.

כשגרסו בא לקושטא ספר לנו שני דברים - שהוא שכנע את אייכמן שיש לו קשרים חזקים עם זקני ציון ושע"י כך יכול להשיג שלום נפרד בין גרמניה לבין מעצמות המערב. הוא השתמש בבטוי "זקני ציון". שנית אמר שהוא ארגן את הרעיון ושכנע את אייכמן בשביל לקבל הוראה מהגרמנים לצאת מהונג' על מנת שלא לחזור. כשישב אצל הנאצים חשב על כך כדי לענין אותם וכדי שישלחו אותו על מנת שלא ישוב. היה אלמנט מסוים של ריאליזם פוליטי מוחלט במה שהוא אמר. אותה תקופה החלנו הגרמנים לגשש עם בנות הברית המערביות אם אין אפשרות לכריתת שלום ולהמשכת המלחמה יחד נגד הדוסיים. לא הייתי משוכנע לגמרי שגרמנלא יזם את הדבר ושלא נצל את המסיבות המיוחדות למטרותיו. איני חושב שהגרמנים הפשוטו אלא שהוא פנה. ברנד אמר בפגישתו הראשונה עם ועד ההצלה באיסטמבול שעליו לחזור להונג' תוך שבועיים. הוא הסביר את המניעים של הגרמנים להצעתם. הוא בקש אותנו להתחיל מיד בפעולה ולדאוג לכך שהדבר יגיע לידועת השלטונות שבהם החלטה תלויה, לא נכון שבקש שטום איש פרט לסוכנות לא ידע על הצעתו. החלטתנו הייתה שלא לחודיע לשום גוף על ההצעה כל עוד הגהלת הסוכנות לא תדע על כך. הוא נפגש עם נציגי השלטונות הפולניים לאחר יום אך לא סמר על ענין אייכמן אלא על ענינים פולניים. זה לא היה רצונו שהבאנו אליו את הפולנים. הוא קבל על כך. לא היה כל צורך בשום רשיון - נסיעה בטורקיה באותם ימים וגם לברלס לא היה רשיון. לברנד הייתה הסרה ויזה טורקיה והעודה שהוא רשאי לשהות בטורקיה - אך הוגד לסורקים שהוא צריך לנסוע לאנקרה לראות את שטיינהרס והסורקים רשמוף זאת בפניהם שהוא נוסע לאנקרה, אך לא הייתה לו העודת זכות ולכן לא רשמו זאת אצלו. ברנד יכול היה לחזור עם גרום באוירון לבוד' אילו רצה. שגם לאחר מאסרו של גרום יכול היה לחזור באמצעות הגרמנים - אינני יודע, איננה בטוח. בכל אופן הוא לא רצה. הלכתי לבקש שבבילוי ויזה אצל הכריטיים - אמרתי שבא אדם חשוב מבוד' כדי למסור ידיעה על השואה באונג' ושאלנו מעונינים לחתוקו באוסט'. שיש קשי לכך ושם הסורקים לא ירשו לו יגרשוהו לגרמניה כי יש לו דרכון גרמני ושאלחנו חוששנים שיגרשוהו לגרמניה ובקשנו להעניק לו ויזה אם-ית ושעל פי ויזה זאת לטען שאינו יכול עדיין לצאת, אלא עדיין להשתנות במקצת. אמרתי שהוא איש מרכזי שבא למסור אינפורמ' על השואה. לא דברתי על הצלה. ידעתי שגרום עובד עם חבריטים, אך לא היה במגע עם חבריטים. הנחתי שהוא עלול להיות במגע עם חבריטים ויכלתי להניח שיספר על השליחות של ברנד. ספרתי לבריטים ספור מתקבל על הדעה כדי שאם גרום יספר להם הספור הפנטסטי ידעו שברנד בא בעניני יהודים ואולי לא יאמינו לכל ספורו של גרום. ידעתי שברנד בא עם דרכון גרמני במטוס דיפלומטי, אך היו אז כל מיני דברים פנטסטיים ויהודים חבלו תחבולות כדי לצאת. לא נשאלתי ע"י חבריטים על שליחות ברנד המיוחדת ולא עניתי. חבריטים ידעו שברנד הוא אדם מהימן שלנו ונחננו לו ויזה אחר זמן. אנהנו ידענו מברנד שאם הוא ישוב ויובל לספר לאייכמן שנפגש עם אישיות מנימנה המסוגלת לחבטיח חמש המ' הוא, אייכמן, יחן "מפרעה" - הפסקת ההשמדה ו-100.000 יהודים שיהגרו לארץ ניופולית. החבטחה הזאת, אתה צודק, נראתה לנו כה חיונית שרצינו, מחרגע הראשון שברנד הגיע לעשות הכל שיוכל לקים את דרישת אייכמן - להפגש עם אנשים שמעמדם ידוע לגרמנים ולשוב להונג'. היה לנו ברור שאם ידע למקום שבו הוא יכול להפגש עם מר שרת - חיוני שיוכל משם לשוב במסגרת השבועיים. וחיוני היה להשיג מהחברייטים בשחונות שהוא ישוב אם יהיה הדבר במקום הנתון לשטונם. קבלנו הבטחות מפורשות - זה הבטחון היחיד שיכולנו לקבל - באיסטמבול ובירושלים ובשתי המקומות נאמר לנו שברנד יוכל לבוא ולחזור. באים' קבלתי אני הבטחה מקולונל ג' ובסוף הממונה על מיג'ור ויסקוול - בעל פה, אני לא האמנתי לגמרי לקולונעל הזה ועשיתי פעולה כדי להבטיח עצמו בהבטחה נוספת. חששתי המלצה של נספה צבאי אמריקאי בקושטא - בכחב - לשלטונות אמריקאיים

ע' 700

ע' 701

באלפו ואל אחיו של הנספה הצבאי האמר, שהיה קצין בריטי, שיעמוד לרשותי ויעזור לי באיזו שתיא תקלה כשנכנס לסטח בריטי, הענין היה תלוי קדם כל באנגלים ובגלל זה התקיימה שיחה עם מיר הכולד מקטיקל הידוע לשמצה, הנציג העליון בא"י, שהברטיה אותו דבר. הכרירה שהיחה בידנו אז, היחה כזאה - ברנד חשב שהדבר החשוב ביותר כשבילו הוא להפגש עם אישיות גולה ולספר שראה אותה ושהענין בספול. בשורקה לא יכלנו להחזיקו יותר וערב ערב שאלו הסורקים את ברנד - לאן אתח רוצה שנגרשך - לצוילינגרד, הגבול בולגרי, או לדרום? פרושו של גרוס לגבול הגרמני בלי ויזה בולגרית ותעודות אחדות היה - כשלון גמור של שליחותו כי היה מראה לגרמנים שאפילו ויזה סודקית איננו כולים להשיג ולא עוד - 10,000 מכוניות, ולכן אמרנו לעצמנו שאם ברנד יגורש לא"י קים לפחות סכור שהוא לא יאטר או יעזר ויוכל לשוב, אם תחיה תקלה - נוכל לטשטש אותה בפני הגרמנים מפני שהיא ארצה בשסח אויבם ולפחות נשיב שברנד יפגש עם שרת וימסור לו כל הידיעות הדרושות לספול בענין מסובך ופנטסטי זה בפני שלטונות זרים ואם חלילה לא יוכל לחזור בעצמנו נשלח מישהו מאנשינו ונפעל ע"פי החבולות כמו הסכם - הכינים שהיה אז. אני לא בטוח שברנד יכול היה בעצמו, אחרי שגרוס הסגיר את עצמו, לקבל מקום באוירון הגרמני, למרות שהסכם הכינים היה בידו. איני חושב שמבחינה נפשית היה יכול לחזור מבלי שנפגש קדם עם שרת. והוא אמר לנו הרבה פעמים שלא צריך להיות בקושטא כדי שיוכל לבחור איזה שם חשוב כדי לספר לגרמנים; הוא לא היה מוכן לחזור לגרמנים ולהשלותם אחרי שגרוס הסגיר עצמו. נכון שאנחנו כלנו היינו אז בלבטים קשים כדי למצוא הדרך הנכונה. ש: האם נכון שהפציר בכס לחזור עם ההסכם הזמני? ת: נכון שברנד התלבט אם לחזור או לא. פעמים רצה וכעמים לא רצה. ש: בפעמים שהוא רצה ולא חזב מי לא רצה שיחזור? ת: הדבר היה הרבה יותר מסובך. כלנו שקלנו מה נכון. שישב דק עם גיר, או שישב אחרי שיחראה עם שרת ואולי יראה את שרת ולא יוכל לחזר. שקלנו כל זאת. חכנו בחחלט שהוא יכול לחזור גם בלי להתראות עם האיש עצמו ושהגרמנים יכולים לקבל זאת אם הדבר יוגש להם בצורה משכנעת. אך הוא לא היה משוכנע. בערב נסיעתו ההכרעה שעליו לנסוע לא"י - היחה משותפת שלו ושלגו. ההחלטה בפועל היחה שלנו, כנציגי החלוציות מא"י. ההכרעה הזאת באה בחסר ברירה, למרות שהשטנו מחבריטים. ואחרי מאטר שפרינגמן טבוע סטרומה וכו' השגנו שקימת סכנה שהוא ישב אצל חבריטים כמו שפרינגמן; וידענו שהיוני שעליו למסור ידיעה מפני אישיות חשובה כדי לעזור ההשטמה. אנחנו חבנו שהוא יכול למסור זאת מפני מישהו אחר, אך הוא לא הבין זא. מר שרת בקר בקושטא באוגוסט 1943 כשנה לפני כן, אז לא קבל ויזה. בא לאנקרה בלי ויזה. אך הוא היה עם ברשיון טורקי. הפעם לא הרשו לו וחסדנו שיד חבריטים בדבר וחבריטים ידעו שהוא בא להפגש עם ברנד. לא ידעתי שהם רצו כי ברנד יסע אל שרת ולא להפך. אני הבנתי שהם לא רצו כי שרת יבוא לברנד, היינו, כפי שאתה אומר שרצו שברנד יבוא לשרת, ובחנו לו ויזה לא"י - כדי שיפגשו חחת חסות בריטית. לא היחה כל וראות מוחלטת שברנד יאטר. זה לא הספיק לשכנע שיש כל המכוניים שהוא ייאטר. האדונים גריפל וקלרמן ורבים אחרים וגם אני הבאנו בחשבון שיתכן וימנע מברנד לחזור להונג אם יכנס לשסח בנות חבריה. הם השתתפו בישיבות ועדת-ההצלה והזחירו את ברנד. אני הרגעתי את ברנד מאז שישבנו ברכבה ועד מעכב לגבול של אלפו. אני לא חושב שהקבעתי אותו לפני כן, כי ברלסל אני תבענו ממנו בכל לשון שיחזור לחונג' והוא אמר שאינו יכול. ברנד בתחילה לא רצה לשוב, אלא מנחם בדר, שעשה עליו דשם, דבר אתו ימים ולילות. יצאנו לארץ. אנחנו רצינו להפגש לא רק עם שרת אלא שברנד ימסור דו"ח לסוכנות ולכן רצינו לנסוע גם מעבר לגבול. הנסיעה מאלפו לירושלים היחה אמנם מאריכה את הזמן, אך חשבנו שרצוי להפגש אתו בירושלים, מר שרת יצא לאלפו אחרי יציאתנו מאיט' והיגע לפנינו ונסע משם כדי שלא יחא תרוץ לבריטים לשען שברנד אינו יכול לשוב להונג' מאחר ששהח בסריטוריה של בנות חבריה וראה הרבה סודות פבאיים-לשענה זו הנחנו-אין רגלים- כאשר מקום המצאו של ברנד דק רגעים מספר מהגבול הניוטרי של טורקיה. חוזה היחה לא"י וכונתנו היחה לגיע לירושלים, וידענו שיעבור כל סוריה וא"י את חיפה ובירות-והוסכם על כך באיסטמבול. ובירושלים שרת החליט אחרת, אחרי ששוחח עם הנציג העליון ובתעוררו בו חששות ולכן בא לאלפו, מתוך שקול פוליטי נכון יותר מאטר השקול שלנו באיסטמבול. אני הבנתי את הדברים הללו מתוך האנשים שבאו לקראתנו לאלפו בלובם גם מר שרת. ש: והבנת מאלו שבאו לקראתכם שהבריטים צריכים תרוץ כלפי הסוכנות כדי לאסור את ברנד?

ע' 702

ע' 703

ע' 704

היוע' המט: זו עדות שמיעה.

× × (העד) כונתי היתה לערוך הפגישות בא"י ולקחת את ברנד בחזרה. הוא בקש לסיר בארץ כיום יומיים, והכונה היתה לפחות בא"י 2-3 ימים. אני לקחתי אתי מזודה או שתיים והוא לקח אתו את הפציון - 2-3 מזודות או אחת, אינני זוכר. בעצם רצה ברנד לעצמו לנסוע, אך חשבנו שהאנשים הנמצאים בקשר מכתבים עם הגלות צריכים להיות כל הזמן באוסט' והחלטת שעלי לנסוע למר שרת, שהיה הממונה הישיר עלי ומר שרת נתן בי אמון. כל הנסיעה היתה אורכת לפחות 6 ימים וברלם לא רצה להעדר מתפקידו. לא ארתה רכבת בה נסענו המשיכה בדרך לא"י. על הוריון של ברנד היתה ויזה בריטית עד א"י אבל אלו הייתי אני מספורט אופיסר בריטי הייתי תמה שעל דרכון גרמני ישנה ויזה אי"ת שהיתה מיועדת ליהודים בלבד. לי היה כרטיס בקור של גספה צבאי אמריקאי שנצטריתי לא להראות לשום בריטי. לא הייתי ידוע לפקיד הגבול וחד מאטרכל אדם הנוסע בגבול במשך כ-3 שנים. הפקידים החלפו. הגבול לא היה גבול בלבד לצרך מספורטים אלא מעבר משטח גייסרלי לשטח סמכות בריטית. חששתי, מתוך התנהגות הפקיד שהדבר ידוע ושעלול לקרות משתו. אמרתי לברנד "אם יפרידו בינינו" והכונה היתה כמובן רק ע"י כך שאחז או אני אאסר, לא דברתי אתו על מאסר. מהרגע שעלינו על הרכבת ועד שאמרתי זאת, בזמן שאפסר היה לרדת מהרכבת בחנה טורקית, להעצר ע"י משטרה טורקית ולהשלח לצוילינגרד - הרגעתי אתו. אני ירדתי להביא סבל. הרגע לא היה מסתורי כלל. דרוש היה סבל לשני גברים, בעלפ מזודה או שתיים כל אחד ומפני שהקרון לא"י היה רחוק מאד - כונתי היתה לבקש מהסבל להראות לנו הקרון להביא המזודות לשם ולאכול בינתיים ארוחה בקר. ידעתי היכן הקרונות וסוזה רחוק ולא נוח ללכת לשם ואח"כ לחזור לבית הנתיבות. לא הכסתי דרך החלון, קראתי לסבל, ועמדתי כשעה ספלא במזודותינו. ראיתי שברנד הצביע על המזודה. אך כשנכנסו הבריטים לא ראיתי זאת. זה היה הרגע הראשון שבו היה יכול להיות לו מגע עם הבריטים. אני לא התנדפתי. כל הענין ארך כ-1/2 דקה, אני עמדתי ליד הקרון והוא מתוך הקרון. אני לא ראיתי כשנכנסו. הוא לא נלקח מתוך חתא - כי אחרת הייתי רואה עוד אנשים מלבדו. ברנד לא הכיר את הגבול הזה. הבעיה היתה של חובה לשמור עליו, אך רציתי למהר ואמרתי לו: עמוד פה רגע ואני מיד בא. לא הכיתי לו רגע, כי לא רצינו להשאיר חפצים בתא לבד ובמזודה היו לברנד מסמכים חשובים ולכן אמרתי חכה רגע ואני אביא סבל. את המזודה עם המסמכים החזיק ברנד ביד, הוא נאסר כשהוא בידו. עליו היה להשגיח על החפצים, החלטתי לרדת לבד לקרוא לסבל ולא לרדת יחד, לא היה לדבר חשיבות. הכיתי לברנד שירד, לאחר שמצאתי מיד סבל, ולא ראיתי למרות שהורידוהו מהרכבת. לא ראיתי איך הורידוהו. לאחר רגע קפצתי לתוך הקרון וחתא היה ריק. הלכתי דרך הקרונות. המזודות היו בידו הסבל תוך מהתיק עם הניירות שהיה בידו ברנד. ירדתי שוב מהקרון והחלתי לחפש כחבת שאליה יכלו להביא אותה. היה מיד ברור לי שהוא נאסר ע"י מישהו, תקותי היתה שנאסר ע"י הצרפתים, וקויתי שבמקרה כזה יהא יותר קל לטפל בזה מאשר אילו נאסר ע"י הבריטים, אך לתמוחוני הרב פגשתי שם את מר שילוח **ג** ושאלתי: "ראובן! מה אחת עושה כאן?" ואמר - "כאנן היליך ואנו מחכים לך. איפה ברנד?" (לבי' המש) לא אמר מי זה "אנחנו" - אמר - אנחנו, שרת בא, צבי יחיאלי ואולי עוד מישהו. אבל השיחה נסבה בעיקר על כך שברנד איננו. דחוף היה למסור לשילוח שברנד נלקח. הרגשתי הקלה עצומה שמר שרת בא לאלמו ושחאחריות לשחרור ברנד ולמה שקרה לו תחול גם על מר שרת ולא רק עלי. הלכנו שנינו, אני ושילוח, למקום שם חכה לנו מר שרת - מלון "ברון" באלפו. מסרנו למר שרת על המאורע. מר שרת הזדעזע עד למאד וראה בזה אסון גדול, קם מיד יחד עם שילוח והלכו לחפש ואז הביאו את ברנד. כונתם היתה להקים קשר עם הבריטים, עם מי שנתן להקים קשר בין הבריטים ורצו לפנות אל השלטונות הצרפתיים שבאלפ שהיו גלויים לעין בו בזמן שהמשרדים הבריטיים לא היו ידועים מלבד המשרדים הצבאיים המובהקים. הלכתי לקצין (F.S.S. Field Security Service)

ע' 705

ע' 706

ע' 707

(Service) אחי הנספה הצבאי האמריקאי באיסטמבול ובקשתי לראותו. לא נתנו לי לראות את ברנד. דוקא לי לא. סליחה, אני חוזר - עם נתנו, אחרי טפול ממושך מאד, כיומיים - הורשה לשרת לראות את ברנד בנוכחות עודמי מאנשינו, ומאחר שאני ידעתי את ספורו של ברנד היינו מעוניינים שמר יחיאלי יהיה נוכח ושישאל את ברנד שאלות אופרטיביות מסוימות בקשר לפעולות באונג'. הפרוטקציה האישית שלי אצל אחי הנספה לא הועילה. כתבתי לב' מכתב. ידעתי על אסון משפחתי של ברנד מאליהו גולומב וראובן שילוח. הם גם כן הרגיעו אותי אלא שאותם לא הכיר כל כך, בעוד שאתי היתה לו החויה הנוראה של מאסרו באלפו. ראובן שילוח אפשר לי לשלוח מכתבים - הוא העבירם לקהיר בלי ידיעת הבריטים. לשלוח וליחיאלי היו פגישות עם ברנד בקהיר, ברשת הבריטים הוא חובא אליהם למלון והם מסרו לו את הפתק שלי. אנחנו.

הצהרנו לבריטים שכרנד הוא אישחמונים שלנו וכשהוא ספר לשרה על הגבול, הבריטים ישבו ורשמו וגם אירח הרשמן והם חקרו אותו טוב, לא בקשר לשליחותו אלא בקשר לגרמנים, כי חשבו שהוא מרגל גרמני. כשבקשנו מהבריטים להפסיק הענף הזה אמרו שהוא מקור מלא ידיעות בקשר לארגון הדברים בגרמניה וכי יכול לעזור במאמץ המלחמה. ש. אני אומר לך שהמכתב נכתב כי ברנד יצר לחץ ע"י שביחות רעב וכו' והם רצו להפטר מהפרעות אלה? ת. המכתב נכתב כדי למנוע מהבריטים יראו בברנד כסוכן אויב, כדי לחזק את רוחו. הגרסה שלך אינה נכונה.

ע' 708

החלטת שנתקבלה בסוכנותאז - שהצעה אייכמן היא רצינית ויש לספל בה כרצינות ואין מהחלוקה שהשדור הבריטי היה חבלה חמורה בהצעה זאת. המגע עם הגרמנים נמשך גם אח"כ אך הודעה בריטית זו היתה מכה רצינית לעצם הענין. אך לא הודענו לישוב שהיתה חזמנות והבריטים חבלו בה כי לא רצינו לתבל עוד יותר כמו"מ שהתנחל אז עוד בבוד' באותו ענין - אנחנו כפרטנרים לארצינו לחבל עוד יותר. אינני מקבל את גרסתך שהצעה על הצלת מיליון יהודים תמורת מכוניות וכו' חוסלה אז ועברו אז למו"מ הרבה יותר מצומצם ומקומי. אני אומר שהצעות ברנד לא הגיעו לשום דבר, אך היו הצעות אחרות במקומה; על מספרים יותר קטנים ותנאים יותר נוחים לנו, ומו"מ בקשר לחן נמשך ולא היינו מעונינים לחבל בו ע"י פירסום ההצעה של ברנד. ידעתי על דברי לורד מוין לברנד: היכן אשים את מליון היהודים הללו. ידעתי שכאשר ברנד אמר שאייכמן הבטיח לשלוח המליון לא לא"י אלא לארץ נישרליה - אמר כך מוין וגם סגנו של איזן אמר כך.

ש. וגם מה ויצמן אמר שמות מוין כואב לו יותר מאשר אלו בנו מה.

תמיר (לבי' המש) אני טוען שדבר זה שייך למשפט. יש קו משותף בין פעולות קסטנר ופעולות ויצמן. קו משותף של כניעה לכל שליט - בכל מקום.

החלטה

השאלה איננה שיכת לענין. אני פוסל אותה.

(-) ב. הלוי נשיא.

ש. האם נכון שקויתם שבחזונגריה ילמדו היהודים את לקח שאר ארופה וימרדו?

ת. קוינו אך סכוי לא ראינו. אנחנו צפינו לזה שבחונג' יתקוממו אך לא העזנו להעמיד עצמנו במקומם בענין כזה. יצחק גרינבוים היה האיש המרכזי שספל בעניני הצלחה"י.

ע' 709

ש. אם יצחק גרינבוים אמר ב-12.6.44 מה שכתוב בספרו "בימי חורבן ושואה" בע' 137.

האם אתה מוכן לשנות מדברייך שלא הייתם מוכנים ליעץ ליהודי אונג' שעליהם למרוד?

ת. לא אדוני, אני מסכים שזו היתה כנראה השקפתו של גרינבוים באותו יום, הוא יושב בא"י והביע דעה על מה שהורחש רחוק ממנו. על סמך הרגשותיו ואולי לא על סמך כל העובדות. העברנו לו כל האינפורמצ' שהיו בידנו. השקפותיו לא הזדהו עם השקפות אחרים. זאת לא היתה אז השקפת הסוכנות, אני בטוח שועדת ההצלה המרכזית בא"י לא חשבה אז כך.

(מר תמיר מציג את הספר - מוצג מ/א' על מנת לחבין את דברי העד על דקע דבריו של מר גרינבוים) (העד) לגבי הקטע המופיע בע' 214, שם והמתחיל במלה "נאצים" וחנגמר במלה: "הועילה" ברור לי שהגרמנים לא הצליחו אך לרגע להרגיע את חששות יהודי שונגר', מתוך מה שנאמר לי שאנשים שעבדו בהצלת יהודי הונג'. אני חושב שהערכתו של גרינבוים לגבי חרמח מנציגי יהדות הונג' לא היתה נכונה.

ש.ו. האם נכון שכרנד האשים אתכם אחרי מה שקרה לו וגם קלל אתכם?
ת.נ. נכון, בוד' היתה אחד ממרכזי אינפורמציה שלנו על ההשמדה בארופה
לקאשונה ידענו על מיליון יהודים שנשמדו - אני מניח באמצע
1943 בערך.

ש.ו. תמוה כיצד אף ידיעה על כך לא הופיעה בעתון ההגנה "מערכות"
מתחילת 1944 לעד סופה?

היוע'מש: האם העד אחראי לפרסום אותו עתון?

תמיר: העתון יצא במרות הסוכנות. אני רוצה הסבר לכך שלא
הודיעו מה שהיה ידוע להם.

ש.ו. האם העברתם לא"י ידיעה באוגוסט-1942 שבה נאמר כי להכחשות
הנאצים על השמדת יהדות ארופה יש על מה לסמוך? ושהקף ההשמדה
הרבה יותר קטן משחשבו.

ת.נ. באוגוסט 1942 עבדתי במשק שלי בא"י. אני משוכנע שלא אני או
מישהו מחברי העביר ידיעה ברוח השאלה הקודמת, ואם פורסמה
ידיעה כזאת ב"דבר" יש לברר מקורה. אני בטוח שלא קבלנו ידיעה
כזאת מבוד'. שהקף ההשמדה הגיע למיליון ידענו כבר ב-1943. אם
הדבר היה ידוע בבוד' לאנשינו כבר ב-2-1941 אין לי ספק שהדבר
הגיע למוסדותינו באיסטמבול ומשם למוסדות המוסמכים. לא יתכן
שידעו באוסט' ולא העבירו הלאה. ש.ו. ואם ידעו האם יתכן שלא יפרסמו
בעונות ארץ ישראלית? במשך שנה או שש-ששנהיים? ת.נ. אני בטוח שלא
היו מסתירים. ש.ו. האם נכון שטובת התגייסות והצלה בתור שכזאת
הוקמה רק במאי 1943. ת.נ. יתכן. כספים הופרשו לה גם מקודם.
ש.ו. האם הסלנד הוא איש שטחי ואם הוא מאשר מסמכים זה בסדר.
ת.נ. מר שילוח יסלח לי אך לא הייתי בוחר בו לכדק מסמכים שאני רוצה
לפרסם, אם זה רק עבודה כלאחר יד אצלו ולא כעבודה עקרית. אני
סומך עליו בידיעת עובדות וכנאמנות - על וניה פומרנץ אני סומך
בידיעת עובדה, גם בענין הצנחנים, במדה שיש לסמוך על ידיעות שלא
מתקור ראשון, אך סומך עליו לגבי הידיעות שהיו לנו בקושטא.

ע' 710

ש.ו. אם מישהו, שאני חושב שזה וניה, אמר שבוד' התנגדה לצנחנים
האם זה מרענן זכרונו? ת.נ. אני זוכר שלא ראיתי אז שום הודעה
ברורה מבוד' שהם מתנגדים. יתכן שמהו ידע עובדה שאני לא יודע
על כך. יש הרבה עובדות כאלה.

ש.ו. הנכון שקו פעולתכם בכל תקופת השואה שהקמת קבוצים בא"י קודמת
להצלה? ת.נ. זה לא נכון. אינני מוכן להשתכנע לכך. אינני יודע
מדוע הוצב גרינבוים בראש פעולת ההצלה. אחרי שקראת לי קטע מספרו
של גרינבוים, שם בע' 9-68 - אינני מסכים שהקו שלנו היה - שהצלת
יהודים לא היתה התפקיד הנשגב והדחוף ביותר. כל התפקיד אחר - היה משני
יתכן שלגרינבוים היתה גם בענין זה דעה מוטעית.

xxx ליוע'מש: ש.ו. אמרת שהסוכנות שלמה לגרוס כספים מתוך פקדון
שלו? מה היו הדרכים בהם הבטחתם שגרוס ויתר אנשים לא מהימנים
לא ימעלו בכספיהם? ת.נ. כשצידנו אותם בכספים למען ארצות הכבוש
היינו נותנים להם מקדמה על מה שמגיע להם, שלא עלתה מעולם על 50%
ממה שהיו הם צריכים לשלם. כשהם הביאו לנו אישורים מניחים את זעתנו
מהאנשים שאליהם הם נשלחו על הסכום המלא שהיה עליהם לשלם, נניח
ששליח היה צריך לשלם 100 לירות נתנו לו 50. היה צריך לשלם 100
לקבל קבלה ולשוב. היו להם מקורות כספיים משלהם. היו להם אמצעים
ושלמנו להם קומיסיון - כך היינו תמיד חייבים להם כסף והיו מעוניינים
לקבל קבלה ולהזור אלינו. כאשר התחליך הזה נגמר בגמר הפלחמה נשארנו
חייבים לרבימטהם כסף. אחדים פנו בשעות אלינו ומרבים לאא שמענו
שוב. עד כמה שידוע לי קבל גרוס רק מה שהגיע לו ולא יותר, אם
כי הוא טוען שמגיע לו יותר. (לביה'מש) קראתי לזה "פקדון" כי היו
לנו קבלות מהאנשים שקבלו הכסף, שקבלנו מאנשים אחרים, והכרנו בכך
שמגיע לגרוס סכום זה.

ע' 711

לשאלות ביה'מש: - שמעון ברוד' לוח אותנו לרכבת - אך לא נסע איתנו.
עד לתחנת הרכבת מאיסטמבול לוח אותנו. לא נסע איתנו אף אחד, אך
באותה רכבת נסע איש ממשטרה טורקית שלוח אותנו עד לגבול הטורקי
לפני אפסו, לא יהודי, פקיד בבגד' אורח. ברנד ידע שהוא נוסע.

ברוך הצביע על האיש ואמר בגלגלית - זה המשיח השורקי שנוסע
 אחסם. אני סבור שברנד ידע שנוסע אהנו בלש שורקי, איני יודע אם
 ידע שהוא לא יהודי, ברוד אמר לנו בהחנה כשנפרדנו שזה חבלש
 שישגיח עלינו עד הגבול, שילוח את ברנד עד הגבול. הבנתי שמכיון
 שברנד למעשה גורש ע"י השורקים, נסע מיסחו כדי לבדוק שהוא באמת
 נוסע ולא מתחמק. הוא ישב באותו קרון אך בתא אחר. הלכתי כמה
 פעמים לראות אם הוא ישנו - והוא היה, אך לא דברתי איתו. הנסיפה
 מאיסטמבול לגבול טורקיה כ-36 שעות בערך, 40 שעות, משחו כזה.
 יצאנו מקושטא בערך ב-8.30 בבקר. הגענו לגבול מאד מוקדם בבקר
 בסביבות 7. לאלפו הגענו ב-7. לגבול כנראה כמה שעות לפני זה.
 באישון לילה הגענו לגבול. אחר בדיקת הגבול משני הצדדים,
 הגענו בין 6-7 לאלפו. כל הזמן הייתי בתא אחד עם ברנד, חוץ מזמן
 שהלכנו יחד לקרון האכל. כל הזמן הייתי. יחד עם ברנד, כ-48
 שעות. הגענו לתחנת הרכבת באלפו מוקדם בבקר. בין 7 - 6.
 היה אור. סדרנו, החלבשנו, לקחנו מעילים והתכווננו לרדת מהרכבת.
 כשהרכבת נכנסה לתחנה ונעמדה אמרתי ליואל: אסור את הדברים
 התכונן לרדת, או משחו כזה, ירדתי לקרוא לסבל כדי לקחת את החפצים
 שלנו. קראתי לסבל. הוא בא ונכנס לקרון. הדבר האחרון שראיתי
 היה שברנד מצביע על מזודה מסוימת לסבל, שהיה עמו בתא, והחיק
 בידי בתוד. אני עמדתי על הרציף שבתחנה על יד חלון התא שבו נסענו.
 וחכיתי לבואו של ברנד. הוא היה צריך לצאת מהרכבת ולהצטרף אלי
 לשם ארוחת בקר, לא ראייתו יוצא מהתא. ז"א, אני לא יכול להגיד
 לך שראיתו יוצא מהתא בפעל ממש, אני יודע שיצא, אך לא ראיתו.
 לא שמתי לב שהסבל יצא מהתא, ראיתי את הסבל יוצא מהקרון עם המזודות,
 נגש אלי, עמדתי 2 מ' מולת הקרון, הסבל נגש אלי. לפני כן
 עם המזודות על עגלה קטנה ליד דלת הקרון וחכה עמי לצאת ברנד
 מהקרון. לא פנה אלי ואמר לי שברנד נאסר. התנהג כאלו הכל כשורה.
 חכינו חצי דקה, פחות מזה, דגש, וכל מזודותינו היו על הרציף
 חוץ מהחיק של ברנד. חכינו רגע קט, שניות ולא דקות. בסוף השניות
 נכנסתי לרכבת. לא ראיתי אותו בתוך התא. ברנד שלא היה בתא. כי
 עכשיו כשאני מספר זאת, ברנד שהרפלקס הראשון שלי היה להסתכל לתוך
 התא - וראיתי תא ריק לגמרי. וזה היה שניות מספר לאחר שהסבל
 הופיע עם המזודות. נבהלתי נורא, הבנתי שקרה משהו לברנד, שהוא
 נאסר. כשראיתי את התאריך נסיתר עוד לחפשו בבית השמוש של הקרון.
 עברתי את קרון הלינה, היינו בקרון לינה, עברתי את פדוודור הקרון
 מעבר לדלת שבה יצאתי, והיה ריק, מתחתיו את דלת בית השמוש ואח"כ
 רצתי דרך יתר הקרונות כדי לראות אם הלך או חובילו אותו. ובכל
 תחנה הרכבת - בתוך הרכבת או על הרציף לא ראיתו. אני מסביר
 את העלמו הפתאומי כך - מן התא הסמוך לתא שבו היינו יצא משהו
 ואמר - this way please והובילו לדך השני והורידו לא לצד
 הרציף שבו עמדתי אלא לצד הרציף הפך יותר שבין שתי רכבות, מימין
 לרכבת ומשם נלקח לאן שנלקחה היות ולא ידעתי זאת לא כונתי הפוסטי.
 אלו ירדתי לאותו כוון אולי הייתי רואה אותו מרחוק, אך זה לא עלה
 על דעתי. אני מניח שברנד נסח לבוא אחי במגע אז ולא עלה בידו,
 אפשר למנוע זאת ע"י שלוקחים אדם ודוחפים אותו. הוא נלקח
 בפדוודור כשסבד לא היה בשדה ראיתי. אני לא בטוח שהייתי שומע
 אלו קרא לי בו ברגע, היתה אז תנועה גדולה של רכבות ושריקות
 קטרים. יתכן שצעק ולא שמעתי יתכן שנדחם מאד, היה במצב עצבים
 חמור, שלא הרים קולו כדי לצעוק, אני לא חושב שזו היתה החבולה
 לכיון את תפיסתו לרגע שנעדרתי, אלא היה זה מקרה, אין לי ספק
 שהיו עוצרים אותו גם כמעמדי אלו הייתי שם. איני חושב שהיו
 צריכים לחשוש מפני, לא היו לי בחלב שום קטרים; חוץ מכרטיס בקור
 שאיש לא ידע עליו חוץ מחברי באיסט. עברתי עם פספורט בריטי
 מנדטורי רגיל, בלי שום זכויות מיוחדות. הויזה נחנה לברנד ע"י
 קונסוליה בריטית באיסט' באשור משרד עליה של א"י. היתה קווסת
 של ויזה והיה צריך באשור משרד עליה מא"י בשביל כל ויזה. כשבקשתי
 בשביל ברנד ויזה הסכרתי שאין לו ויזה טורקיה וצריך הויזה כדי
 ליצור רקע לחשארותו בטורקיה עד שיעלה לא"י. אמרתי שהוא רוצה
 הויזה כדי לאפשר לנו את היותו באוסט', על סמך זה שנגיד לטורקים
 שאינו יכול לעלות כרגע לארץ מסבות בריאותו. גם במקרים קודמים
 היינו עושים כך. כשעולה חלה, בזמן שהותו בטורקיה הישן לחשאר עד
 שיבריא. בקשתי לפי אותם הקדימים לתת ויזה אי"ת לברנד -
 אמרתי שיש לו לאן לנסוע - לא"י, ואין צורך לגרשו ולכן יכול לשחות
 זמן מה. הסברתי לפקיד הבריטי שהאיש נחוץ לנו באוסט' ורוצים
 לאפשר לו להיות באוסט'. הפקיד לא שאל אם זה רק כסוי או שרוצה
 לעלות. לא אמרתי שיעלה לא"י אחרי זמן מה, הסברתי שזה שליח לזמן
 מה, הסברתי שהויזה דרושה כדי שישאר עד שיעלה לא"י אחרי זמן מה,

ע' 712

ע' 713

ע' 714

כמו במקרים קודמים. אמרתי לפקיד שעליה לא"י היא רק משרה מרומה כלפי הסורקים. הפקיד היה יכול להבין שלא בשביל שברנד באמת יעלה לא"י בקטני הויזה אלא רק לשם שהיה באיסטמבול. היתה לנו בענין זה רויטינג. מדוברי היה ברור לבריטים שהם נותנים ויזה לא"י על-מנת שהאיש ישאר זמן מה באיסטמבול להחליט אם יסע לא"י או לא. הם עזרו לנו בדרך זו פעמים רבות. במקרים הקודמים עלו האנשים לא"י. אני מניח שהיה ברור לפקוד שהאיש יעלה בסופו של דבר לא"י, כמו במקרים הקודמים, אך השאלה לא התעוררה ולא היתה לה משמעות מיוחדת. לא היה צורך לשלוח הפספורט לא"י לשם הויזה. היה צורך למסור הפספורט לקונסוליה הבריטית בקושטא לשם החתמה-פרוצדורה של דקות אחרות, לא נשאר הפספורט בקונסוליה במשך הזמן שתכינו לויזה. הלכתי לנדר לקונסוליה, בלי הפספורט, כי לא היה כל סכוי לקבל הויזה במקום. מסרתי להם שהפספורט גרמני וכל פרטיו של הפספורט והשם שבפספורט - "אויגן באנד" לא הראיתי להם את הפספורט. אמרתי שלאיש יש יריעות חשובות מהונג' ואנחנו רוצים להשתוחו באיסטמב' עד שיבוא אדם מא"י ולשם ק' רוצים הויזה הא"ית. עד שהתקבלה הויזה עברו כ-10 ימים. זה היה הזמן הרגיל. הסוכנות בארץ ספלה בכך שהויזה תהנה, הודענו להם על התחבולה ובקשנו שיזרזו את מתן הויזה. באותה תקופה קבלנו מאות ויזות מהקונסוליה הבריטית - לא"י - תמגע עם הקונסוליה בעניני ויזות היה די רגיל. בסוף הודיעה הקונסוליה לברלס בסלפון שקבלו רשות לתת הויזה.

ע' 715

את המעבר דרך טוריה סדרו בקונסוליה של צרפת החפשיית באיסטמב' - מישהו מהסוכנות הלך לשם. את הויזה לעבור את טוריה קבלו אוטומטית על סמך ויזה לא"י. מישהו הלך לקונס' בריטית עם פספורט של ברנד כדי לקבל הויזה לא"י ועם זה לקונס' צרפתית לצרפתים היו חשוב רק שהם רשאים לתת ויזות, מעמדם בסוריה היה חלוש והם לא שמו לב לפרטים ולפספורטים.

אחרי שהפסתי את ברנד בכל הרכבת, ירדתי והתחלתי להתרוצץ ברציף כדי למצוא כתבת לאן לפנות, משרה או ואז מצאתי את שילוח ואמרתי לו מה שקרה. **Passport Control Office** מספר לו ואח"כ הלכו שרת ושילוח לחפש שלטונות מתאימים כדי להודיע ולערוך על הפעולה ולשחרר את ברנד. פנו ל- **Passport Control Office** ולצרפתיים, קבלו מהצרפתים הוראות לאן ללכת. כל זה באלטו. **Passport Control Office** אחי הנספח הצבאי האמרי' שהיה פעיל ב- **F.S.S.** ולא נתקבלתי. שרת נפגש עם אדם ב- **F.S.S.** ואמר להם שלקחו את ברנד ואמרו שקבלו הוראות לק'. זה היה **F.S.S.** שעה לאחר שקרה הדבר. התייעצנו מה לעשות. אני נסיתי לתרום לדיון זה. הדיון נמשך כשעה. אח"כ נתבקשתי למסור לשרת דו"ח מדויק על ענין ברנד - ספרתי לו. אח"כ נתבקשתי ע"י שלוח ויחיאלי למסר להם ובמשך כל היום נשאלתי על ספורו של ברנד, במרה שלא היו עסוקים בעניניו של ברנד. אני הייתי במלון, לנתי שם. למחרת המשיכו - טלפון לירושלים, ללונדון, ריצות למשרדים השונים. נשארתי באלפא 3 או 4 ימים, בערך 3 ימים, לא נפגשתי עם ברנד. שרת ויחיאלי נפגשו עם ברנד - בערך יומיים אחרי שהדבר קרה. לא עזבתי עם שרת אלא לפניו - שעות אחדות. לאור שהחלה השיחה בין ברנד - ויחיאלי, ברנד שרת ויחיאלי - שעות אחדות אחרי זה נסענו - שילוח, מאירוב ואני. נסענו במכונית לארץ כי לא היה לנו מה לעשות באלפא ורצינו לברר עם אנשים בסוכנות בארץ. הוטל עלי למסור דו"ח להנהלת הסוכנות. מסרתי דו"ח בפני ישיבה - גרינבוים, קפלן, דובקין ויתכן שעוד אחרים. עוד כיום לפני שמר שרת חזר ירושלימה. אחרי שובו של מר שרת לאנגליה חזרתי לקושטא. ימים אחדים אחרי שבא לארץ נסע מר שרת לאנגליה, ובסך מנני להשאר בירושלים כדי לענות על שאלות וכו', נשארתי כמה ימים ואחרי זה חזרתי לאיסטמבול.

ע' 716

למר תמוך) מבקש להציג מכתבו של העד) (ברשות ביה"מש) זהו מסתב בגרמניה ממני ליואל ברנד - מוצג מ' ב מיום 14.12.53.

מוצג מ' ב

רצינו לסדר הענין בעצמנו, בקשר לשהיתו של ברנד באיסטמ' מבלי להזקק לבריטים, אך כשראינו בפני אי זה קשיים אנו עומדים, החלטנו לגייס כל עזרה אחרת - לרבות הבריטים. (לביה"מש) אה מכתב כתבתי לברנד בקשר למכתב שכתב לי כי בפריז פש לו קשיים, משמיצים אותו ואין מכירים בו. משמיצים אותו כמי

שנפגש עם אייכמן וכו' ושזה הקשה עליו במסדר הג' וינט שסרצה להשיג ספוק דרישותיו הכספיות. טען שהג' וינט חייב לו כסף ובקש מאין העודה-ישר ולשם כך כתבתי מכתב זה. ברנד היה במשך כל השנים במצב כספי חמור מאד. ברנד בתקופה מסוימת היה אחראי על הכספים בבוד'. אחרי נסיעתו של שפרינגמן, וכתבתי זאת כדי להזכיר לג' וינט שיש בלפיו חובות מוסריים. היה אז אחראי לכספי הג' וינט ולכספי הסוכנות, מטעם שלי מאיר. זה היה, אני חושב ב-1944.

היועה'מש: מבקש לדחות ליום ה' הבא.

תמיר: אני חושב שאנו קשורים בתקנות הדיון אין צורך לדחות בשל העדרו של הנאשם. דברתי עם הנאשם בענין טענה זה - נגדו והוא הסכים לדיון בהעדרו. הדברים פשוטים בקשר לטענתו - ואין כל סבה שלא להמשיך.

malice
ח ח ל ט ח

מאחר שהנאשם הגיש בקשה להמשיך כשמיעת המשפט גם בימי מחלתו ומסתפק ביצוגו ע"י סניגורו, ומר תמיר מבקש להמשיך בשמיעת המשפט, אינני רואה כל סבה שלא להענות לבקשה זאת ואני דוחה את המשפט למחר בבקר.

חודע, (-) ב. הלוי - נשיא.

תמיר: אני מבקש שהיועה'מש יודיע מי הם עדיו. הבעיה של היועה'מש מוקדמת לנאשם ולחגנה על העדים והעדויות שלחבישה כללית, היא לחלוטין בשקול דעת ביה'מש. הנהג - לצרף לכתב האשמה את רשימת העדים. הגינות עכורית דורשת שאדע מראש מי העדים, וגם מבחינה מקצועית ומשפטית. עלי להיות מצויד בעקרי הדברים שעומדים להגיש, לשם הכנת חקירה נגדית. מבקש על כן החלטה בעקר כשמדובר בנקודה משפטית מובהקת - של הוכחה זדון.

ע' 717

היועה'מש: אני אוכיח את הכוונה הזדונית (malice) של הנאשם ע"י פרסומים אודים - לפני הפרסום הנדון ואחרי. אני מוכן לפרט יותר, ואיני מוכן ואיני חייב לתת שמות העדים. בשפיטה עפ"י כתב אישום המצב אחר כי יש הוראות מפורשות. אוכיח את זה - malice גם ע"י מסמכים שאין לגביהם צורך בעדים - בעקר פסקי דין נגד הנאשם.

ח ח ל ט ח

בדיון דחוק, שלא על פי כתב-אישום, אין התקנות מחייבות את התביעה הכללית לפרט מראש את שמות העדים, או את תמצית עדותם, אבל, כל כפי שאמתי כמה פעמים במהלך המשפט הזה, היה רצוי למסור לסניגור לפי בקשתו את הפרטים שהוא מבקש, כדי למנוע הפתעות ואולי צורך של דחיה של לשם חקירת שתי וערב.

(-) ב. הלוי - נשיא.
נדחה למחר, בשעה 9.00 בבקר.

א' סיון תשי"ד (2.6.54) (-) ב. הלוי - נשיא

ב' סיון תשי"ד (3.6.54)
הופיעו - היועץ המשפטי, מר הל, תמיר. הנאשם לא הופיע.

ח ח ל ט ח

בתקף תקנה 13 קת' 449 אני מחליט שהפרוטוקול יירשם ע"י קצרנים במדה שיעמדו קצרנים לרשות ביה'מש ובמדה שלא ארשום אותו בעצמי או ע"י גב' ברנשטיין בהתאם להחלטה קודמת.

חודע, (-) ב. הלוי - נשיא.